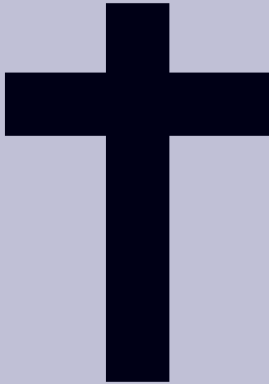

Nukumanu

The New Testament in the Nukumanu language of Papua New
Guinea

Nukumanu
The New Testament in the Nukumanu language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Nukumanu long
Niugini

copyright © 2020 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nukumanu

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2023-03-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 22 Mar 2023

54439682-f8e2-586d-98e1-295d02f74287

Contents

Matiu	1
Mak	82
Luk	133
Jon	218
Na hehekau	278
Rom	352
1 Korin	386
2 Korin	418
Galesia	439
Efesus	451
Filipai	462
Kolosi	470
1 Tesalonaika	478
2 Tesalonaika	485
1 Timoti	489
2 Timoti	498
Taitus	505
Filemon	509
Hibru	511
Jems	535
1 Pita	544
2 Pita	553
1 Jon	559
2 Jon	567
3 Jon	569
Jut	571
Revelesen	574

Matiu

Te Rono Tauareka Matiu e taataa

Na hakataakoto hakamattua i roto te launiu nei:

Jisas ku haanau iho 1.1—2.23

Te kaamata te Rono Tauareka 3.1—4.11

Jisas e tokonaki na tama i Galili 4.12—18.35

Jisas ku haere i Jerusalem 19.1—20.34

Jisas ku taapiri i Jerusalem 21.1—27.66

Jisas ku ora muri 28.1—28.20

Na tipuna Jisas Krai

(Luk 3.23-38)

¹ Teenei te moe iho na tipuna Jisas Krai te mokopuna Devit raa, tena Devit he mokopuna Abraham.

² 6a Aanei na inoa na tipuna Jisas Krai kaamata Abraham haere no tae te saaita te tuku Devit: Abraham, Aisak, Jekop, Juda ia ma na taina aia raa, tena Peres laaua ma Sera (te tinna laaua raa ko Tamar), Hesron, Ram, Aminadap, Nason, Salmon, Boas (te tinna aia raa ko Rehap), Obet (te tinna aia raa ko Rut), Jesi, tena te tuku Devit.

^{6b} 11 Tena kaamata Devit haere no tae te saaita na tama Israel raa ni tooria no kkave i Babilon: Devit, Solomon (te tinna aia raa ko te avana Uria imua), tena Rehoboam, Abaija, Asa, Jehosafat, Jehoram, Usaia, Jotam, Ahas, Hesekaia, Manase, Amon, Josaia, tena Jehoiakin ia ma na taina aia raa.

¹² 16 Aanei alaa tipuna taatou e mmau hoki i roto te launiu kaamata te saaita imuri na tama Israel raa ni tooria no kkave i Babilon haere no tae te saaita Jisas ni haanau iho: Jehoiakin, Sealtiel, Serubabel, Abiut, Eliakim, Asor, Sadok, Akim, Eliut, Eliesa, Matan, Jekop, tena Josep te avana Meri te tinna Jisas tera na tama e kanna ma ko te Mesaia raa.

¹⁷ Ia tena eisi sanahuru ma haa na tautama kaamata te saaita Abraham haere no tae te saaita Devit, tena eisi hoki teeraa sanahuru ma haa na tautama kaamata te saaita Devit haere no tae te saaita na tama Israel raa ni tooria no kkave i Babilon raa, tena eisi hoki teeraa sanahuru ma haa na tautama kaamata te saaita na tama Israel raa ni tooria no kkave i Babilon haere no tae te saaita Jisas ni haanau iho raa.

Jisas Krai ku haanau iho

(Luk 2.1-7)

¹⁸ Teenei ko na tattara i te haanau iho Jisas. Meri te tinna Aia raa e hakamattino ma kiavana Josep, emeia imua laaua e hakapaa, Meri kuiroa pera ma aia kuhaitama

ina mahi TeAnana Tapu. ¹⁹ Josep he tama e ppena tahi na mee ettonu, tena aia se hihai ma ki mee Meri ki napa i mua nakaremata natama hakaatoa; kito aia ki mee na maanatu ma kitiaki hemuu Meri. ²⁰ Tesaaita aia koi noho koi ma na maanatu aia ma kipeesia Meri raa, te ensel TeAriki raa kutuu ake i roto te miti no meake ma, "Josep, te mokopuna Devit, auu se matakau te too Meri ki mee mo avana akoe. Maitaname aia e haitama ina mahi TeAnana Tapu. ²¹ Meri e me ki haanau te tamariki tanata, tena akoe kuhui te inoa te tamariki naa Jisas, maitaname te Tamariki naa e me ki hakasao te kanohenua Aia raa i taha ma na hai sara laatou."

²² Tena na mee nei hakaatoa e kapihi mai kihuri mai te hakamaoni hea TeAtua ni tattara ake na profet Aia raa ma, ²³ "He taukupu e tonu e me ki hai tama no haanau te tamariki tanata, tena te tamariki naa e me ki hui Imanuel" (e mee ma, "TeAtua e noho ma taatou").

²⁴ Josep ku mahike i aruna, tena kitoo Meri no avvana laaua. Josep e tautari hea te ensel raa nitattara ake aia ki ppena raa. ²⁵ Emeia Josep se moemmoe laaua ma Meri haere no tae roo te saaita Meri ni haanau te tamariki tanata raa. Tena Josep ki hui te inoa te tamariki raa Jisas.

2

Na tama mattonu i te vahi te anake

¹ Jisas e haanau mai i te matakaina Betlehem i roto Judia te saaita Herot nituku. Meri e mamaoha no oti, tena seroroa natama ite anake e mattonu ite vahi na hetuu raa kuttae ake i Jerusalem ² no vahihhiri ma, "Teehee te tamariki e haanau iho ki mee mo tuku na Jiu naa? Maatou ekkite te hetuu Aia raa te saaita te hetuu raa nituu ake ite vahi te anake, ia tena maatou e oo mai ma ki hakamaru ake te tamariki naa."

³ Te saaita Herot ni rono na tattara ma e isi teeraa tuku ku haanau iho, aia ku se hihia roo, ia hoki na tama hakaatoa i roto Jerusalem raa ku se hihia. ⁴ Tena Herot ki kanna ake na maatua hakananniu raa ia ma natama poroporo na tuua raa ki hakkutu ake hakaatoa, tena aia ki vahiri ake na tama raa ma, "Te Mesaia raa e me ki haanau mai i hee?"

⁵ Kito natama raa ki meake ma, "Te Mesaia raa e me ki haanau iho ite matakaina Betlehem i roto Judia, e mee na profet raa ni tattaa ma:

⁶ 'Betlehem e tuu i roto Judia, akoe he matakaina e hakanaaniu hoki i roto na matakaina Judia raa, maitaname he tama hakanaaniu e me ki haanau iho i te kina naa;

he tama e me ki hakattaki
Israel te kanohenua Anau raa.’”

⁷ Kito Herot kikanna ake natama mattonu ni oo mai peeraa ite anake raa ma kikkutu hemuu ma aia, tena aia ki vahiri ake na tama raa ma ki iroa aia te saaita hee roo te hetuu raa ni hopo ake. ⁸ Tena aia ki kauna na tama mattonu raa ki oo i Betlehem ma na tattara nei, “Oo no ssee hakaraoi roo te tamariki naa, tena te saaita kootou ekkite te tamariki naa, kootou ku hakari mai ki iroa anau ki haere hoki anau no hakamaru te tamariki naa.”

⁹ ¹⁰ Kito na tama raa ki oo, e mea te saaita na tama raa koi oo koi, na tama raa kukkite te hetuu laatou nikkite ite vahi te anake raa. Ia te saaita na tama mattonu raa ni kkite te hetuu raa, na tama raa ku hihhia roo! Te hetuu raa e haere i mua na tama raa no tae roo i te kina te tamariki raa e moe raa, tena ki hakamau. ¹¹ Na tama mattonu raa ku oo nou ru i roto te hare raa, ia te saaita na tama raa ni kkite te tamariki raa laua ma Meri te tinna aia raa, na tama raa ku tutturi no hakamaru ake te tamariki raa. Tena na tama raa ki uhu ake nagol, na rehu emannoni hakaaroha raa ia ma na maraseni epena inalaakau e sui mmaha raa, tena kikou ake na mee raa mo hoki te tamariki raa.

¹² Kito na tama raa ki tauttari teeraa mateara no vakkai i te matakaina laatou raa, maitaname TeAtua ni tattara ake na tama raa i roto te miti ma kiselavaa te vakkai iaa Herot raa.

Na maatua Jisas raa ku hakassao no oo i Isip

¹³ Te saaita na tama mattonu raa ni vakkai, te ensel TeAtua raa kutuu ake iaa Josep i roto te miti no meake ma, “Herot e me kisese te tamariki naa ma kitaa kimate. Mahike iaruna no too te tamariki naa laua ma te tinna aia raa no hakassao no oo i Isip, tena kootou kunnoho i te kina naa kittae roo te saaita anau e me ki meatu kootou ki vakkai mai muri.”

¹⁴ Kito Josep ki mahike te poo naa no too te tamariki raa laua ma Meri no oo te poo naa koi i Isip, ¹⁵ tena laatou ki nnoho i Isip no tae roo te saaita Herot ni mate. Na mee nei e kapihi mai ki mee na tattara TeAtua ni tattara ake na profet i mua raa ki hakamaoni ma, “Anau e kanna te tamariki tanata Anau raa ki haere i taha ma Isip.”

Te taa na tamalliki no mmate

¹⁶ Herot kuroto roo te saaita aia ni iroa ma na tama mattonu ite vahi te anake raa emalliu ake aia. Tena aia ki hakamoe te tattara eivi ma kitaa na tamalliki taanata hakaatoa i roto Betlehem ia ma na matakaina tappiri ake raa hoki; na tamalliki taanata tera kuttae erua na hetau te mattua laatou haere sara mai iraro. Herot epena

te mee nei tautari te iroa aia ni too ina tama mattonu i te anake raa te saaita roo te hetuu raa ni hopo ake.

¹⁷ Na mee nei e kapihi mai, tena na tattara TeAtua ni tattara ake Jeremaia raa ku hakamaoni ma:

¹⁸ “Te nnana e hamai peeraa i Rama, te nnana na tama e ttani okioki roo. Resel e tanitani i na tamalliki aia, tena aia se hihai ma ni tama ki oo ake no hakatattara hia aia, e mee na tamalliki aia raa hakaatoa ku mmate.”

Josep ma te hai tinna aia raa ku vakkai i Nasaret

¹⁹ I muri Herot ni mate, te ensel TeAtua raa ku tuu ake iaa Josep i roto te miti notattara ake ma, ²⁰ “Mahike i aruna no too te haitinna akoe naa, tena kootou ku oo i Israel, maitaname na tama ni hahai vi ma kitaa te tamariki naa ku mmate.” ²¹ Tena Josep ku mahike i aruna no too te tamariki raa laaua ma Meri no vakkai i Israel.

²² Emeia te saaita Josep ni rono ma Arkelaus, te tama Herot raa kutuku i Judia, aia ku matakou te vaakai i te matakaina raa. Kito TeAtua kitattara ake hoki Josep i roto te miti, tena Josep ki haere i Galili ²³ no noho i roto he matakaina hokotahi i Nasaret. Tena na tattara na profet nei raa ku hakamaoni:

“Te Tamariki raa e me ki kanna ria pera ma he tama i Nasaret.”

3

Jon Baptis ku takutaku

(Mak 1.1–8; Luk 3.1–18; Jon 1.19–28)

¹ Te saaita naa Jon Baptis ku haere iho itaha ma te kina e tuu mahoa i roto Judia raa, tena kikaamata notakutaku.

² Jon e takutaku ma, “Ttike itaha ma na haisara kootou, maitaname te hakamaatua ana i te Vaelani raa ku taapiri ki hamai!” ³ Jon ko te tama profet Aisaia ni tattara mai te saaita aia ni mee ma,

“E isi te tama e tattara hakamaroa i te kina e tuu mahoa raa ma,

‘Tanattana te mateara TeAriki raa*;

Tena hakattonu na mateara raa kittonu ki hamai Aia vaa aruna!’”

⁴ Na hekau Jon raa e pena i na kiri na kamel, tena te taitu aia raa he kiri hoki te manu, tena aia e kaikai na lokas ia ma na hani vaa roto. ⁵ Tammaki na tama i Jerusalem ma na tama i roto Judia raa hakaatoa ia ma na tama na henua tappiri i te riva Jordan raa ku oo ake iaa Jon. ⁶ Na tama raa

* 3:3 3.3 TeAriki: Na tattara nei e mmau i roto Aisaia 40.3. Ia i roto te Old Testament se isi TeAriki e meia e isi koi Jihova

e uiui na haisara laatou raa, tena Jon ki hakoukou tapu na tama raa i roto te riva Jordan.

⁷ Jon e kite tammaki na Farisi ia ma na Sadyusi e oo ake ma aia ki hakoukou tapu laatou, tena aia ki hai ake na tama raa ma, "Kootou nilapono! Koai tetama e meatu ma kootou e lavaa te hakassao itaha ma na hakalono llihu TeAtua e me kikou atu kootou raa?" ⁸ Ppena namee e me ki huri ake pera ma kootou kuttike itaha ma na haisara kootou raa. ⁹ Auu se mannatu ma kootou e me ki tattara ma Abraham he tipuna kootou, tena ma kootou kulavaa te hakassao itaha ma na hakalono llihu raa. Anau e meatu pera ma TeAtua e lavaa te huri na hatu nei kimee pera ma ni mokopuna Abraham! ¹⁰ Te takuu raa ku tanattana ki ttuu na patiaka na laakau raa; na laakau hakaatoa se hhuua na hua taualleka raa e me ki tuutia ki hhina, tena kulletua i roto te ahi. ¹¹ Anau e hakoukou tapu kootou ma te vai ki huri atu pera ma kootou kuttike itaha ma na haisara kootou, e meia tetama e me ki hamai i muri anau raa e me ki hakoukou tapu kootou ma TeAnana Tapu ia ma te ahi. Aia e hakanaaniu i aruna anau, tena anau se tau hoki te sausau nataka Aia raa. ¹² Tama raa etuu ma tetaitahi Aia raa ki hakkutu na maanunu na hua raa. Aia e me ki hakkutu na kai Aia raa i roto te hare hakananaopo na kai raa, tena ku ttuni na penu raa i roto te ahi se lavaa te mate raa."

Jon e hakoukou tapu Jisas

(Mak 1.9-11; Luk 3.21-22)

¹³ Jisas e hamai peeraa i Galili te saaita naa, tena Aia ki haere iaa Jon i te riva Jordan raa ma Jon ki hakoukou tapu Aia. ¹⁴ Emeia Jon e hahiivi ma kimee Jisas ki hakatike te hakataakoto Aia, tena aia kimeake, "Akoe avare etau te hakoukou tapu anau, ia tena Akoe ku hamai ma anau ki hakoukou tapu Akoe!"

¹⁵ Emeia Jisas e meake Jon ma, "Tiaki koi kimoe peenaa te saaita nei. Maitaname teenei te ara taaua e lavaa te ppena na mee hakaatoa TeAtua e hihai raa." Kito Jon ki hakatina ake hoki.

¹⁶ Jisas e hakoukou tapu ria koi no oti, tena Aia ki haere itaha ma te riva raa. Te vaelani raa kutaarakiiho, tena Aia kukite TeAnana Tapu TeAtua raa kullee iho pera ma herupe i aruna Aia. ¹⁷ Tena tere o TeAtua raa ku tattara iho i te vaelani ma, "Teenei he tamariki roo Anau e hakasessere mahi, Anau e hihia roo Aia."

4

Satan e tatakore Jisas

(Mak 1.12-13; Luk 4.1-13)

1 Tena TeAnana Tapuraa ku hakattaki Jisas i te kina e tuu mahoraa ma Satan kitatakore Tamaraa. 2 Jisas enoho tipu haa na aho ia ma napoo sekai, tena Aia ku rono te hikai. 3 Kito Satan ki haere ake no meake Jisas ma, "Kame Akoe he Tamariki hakamaoni TeAtua, Akoe ku meake na hatu nei ki huri mo haraoa."

4 Kito Jisas ki meake ma, "Te Launiu Tapuraa e tattara mai ma,

'Na tama se mee ma e ora koi i na haraoa, e mea na tama e ora i na tattara hakaatoa TeAtua e tattara raa.' "

5 Kito Satan ki hakattaki Jisas i Jerusalem, i te Matakaina e Tapuraa no hakatuu Tamaraa i te kina e palluna roo i aruna te Hare Tapuraa, 6 tena aia ki meake, "Kame Akoe he Tamariki hakamaoni TeAtua, Akoe kullee iraro, maitaname te Launiu Tapuraa e tattara mai ma,

'TeAtua e me ki meake na ensel Aia raa ki mmata hakaraoi Akoe; na ensel raa e me ki ttaohi Akoe ma na rima laatou;

ki se lavaa na vae Akoe raa te pakuu na hatu raa no mmere.' "

7 Kito Jisas ki meake, "Emeia te Launiu Tapuraa e tattara hoki ma,

'Auu se hahaaite TeAriki TeAtua akoe raa.' "

8 Kito Satan ki hakattaki Jisas i aruna te mouna palluna roo no huri ake na henua hakaatoa i roto te maarama nei ia ma na mee taualleka hakaatoa na henua raa e isi. 9 Kito Satan ki meake, "Anau e me ki kou atu na mee nei hakaatoa kame Akoe e tuturi no lotu mai anau."

10 Tena Jisas ki meake, "Satan, haere itaha! Te Launiu Tapuraa e mee ma,

'Lotu ake TeAriki TeAtua akoe raa, tena ku hehekau koi ma Tamaraa!'

11 Kito Satan kitiaki Jisas no haere, tena na ensel raa ki oo ake no tokonaki Jisas.

Jisas ku kaamata na uata Aia raa i roto Galili

(Mak 1.14-15; Luk 4.14-15)

12 Jisas ku rono ma Jon ku ponotia i roto te hare karapusi, tena Aia ki tiaki te kina raa no haere i Galili. 13 Aia se noho hoki i Nasaret, emeia Aia e haere no noho i Kaperneam, he matakaina e tuu i te vahi te Namu Galili i roto na henua Sebulun laaua ma Naptali. 14 Te mee nei e kapihi mai ki hakamaoni na tattara profet Aisaia ni tattara mai i mua ma,

15 "Te matakaina Sebulun, ia ma te matakaina Naptali raa e ttuu i te kina te mateara e haere i tai i teeraa vahi te riva Jordan i Galili,

te matakaina na tama seai ma ni Jiu raa!

¹⁶ Na tama e nnoho na kina poouri raa e me ki kkite te maahina e rahi roo, te maahina raa e me ki hakamaahina atu i kootou na tama tera e nnoho i raro te maru te mate raa.”

¹⁷ Jisas e kaamata te saaita naa no takutaku ma, “Ttike i taha ma na hai ssara kootou, maitaname te Hakamaatua ana i te Vaelani raa ku taapiri mai!”

Jisas e kannaa ake tokohaa na tama meeme e ika
(Mak 1.16–20; Luk 5.1–11)

¹⁸ Te saaita Jisas ni hahaere vaa tai te Namu Galili, Aia e kite tokorua na haanau, ni tama meeme e ika, tokorua raa ko Saimon (na tama e kannaa ma ko Pita raa), tena Andru te taina Pita raa, tokorua raa e puipui te kupena. ¹⁹ Kito Jisas ki meake tokorua raa, “Tauttari mai Anau, tena Anau e me ki akoako koorua ki hahannota na tama.” ²⁰ Te saaita naa koi tokorua raa ku tiaki na kupena raa no tauttari Jisas.

²¹ Jisas e hakanuu atu no kite teeraa haanau hoki, Jems laaua ma Jon ni tama Sebedi. Tokorua raa e nnoho ma Sebedi te tamana laaua raa i roto te manau no tanattana na kupena laatou raa. Kito Jisas ki kannaa ake tokorua raa, ²² tena te saaita naa koi tokorua raa kuttiaiki te tamana laaua raa ma te manau raa no tauttari Jisas.

Jisas e tokonaki na tama lavvea
(Luk 6.17–19)

²³ Jisas e areha na matakaina hakaatoa i Galili raa no akoako ina harelotu na Jiu raa, tena ki takutaku ake te Rono Tauareka i te vahi te Hakamaatua ana i te Vaelani raa, tena ki tokonaki hoki na tama hakaatoa e lavvea na maahana raa no taualleka. ²⁴ Terono Jisas raa kupaa no ttae ina kina hakaatoa i roto Siria, tena na tama raa kukou ake na tama e lavvea, na tama e hakalononlihu ina maahana roo hakaatoa, na tama e tutuu haeo ina tinotama laatou, na tama e ttau raa na tipua, ia na tama e peuppeu ia ma na tama na vae e mmate raa. Jisas e tokonaki na tama raa hakaatoa no taualleka.

²⁵ Tena he kanohenua e rahi roo ku tauttari Jisas kaamata i Galili laaua ma Dekapolis*, tena Jerusalem, Judia ia ma na matakaina i teeraa vahi te riva Jordan raa.

5

Jisas e takutaku i aruna te mouna

* 4:25 4.25 Dekapolis: te inoa nei i na tattara Grikraa e mee ma Sanahuru na Matakaina

¹ Jisas ekite ma nakanohenua raa etauttari Aia, tena Aia ki haere iaruna te mouna raa no noho. Na disaipol Aia raa e nnoho hakattike Tama raa, ² tena Aia ki kaamata no akoako ake na kano henua raa:

Te hihia hakamaoni
(Luk 6.20–23)

³ “Na tama na anana laatou raa e matanaennaeraa e me ki hakatapu ria;

te Hakamaatua ana i te Vaelani raa he kina na tama naa!

⁴ Na tama e ppari raa e me ki hakatapu ria;

TeAtua e me ki mee hakaraoi na tama naa!

⁵ Na tama e laumarie raa e me ki hakatapu ria;

na tama naa e me ki too na mee TeAtua ni tattara mai raa!

⁶ Na tama e hihhai roo ki ppena na mee TeAtua e hihai raa e me ki hakatapu ria;

TeAtua e me ki kou ake na mee roo hakaatoa i na tama naa.

⁷ Na tama e manava alloha alaa tama raa e me ki hakatapu ria;

TeAtua e me ki hai aroha na tama naa!

⁸ Na tama ettonu i na hatu manava laatou raa e me ki hakatapu ria;

na tama naa e me ki kkite TeAtua!

⁹ Na tama e hehekau ma kitoo tenoholaoi raa e me ki hakatapu ria;

TeAtua e me ki kanna na tama naa pera ma ni tamalliki Aia!

¹⁰ Na tama e hakalono llihu e mee laatou e ppena hea TeAtua e hihai raa e me ki hakatapu ria;

te Hakamaatua ana i te Vaelani raa he kina na tama naa!

¹¹ Kootou kihihhia te saaita na tama e haru haeo, tena ki kou atu na hakalono llihu, tena ki hatuhatu na tattara malliu i kootou e mee kootou etauttari Anau. ¹² Kootou ki hihhiaroo, maitaname tetuhana erahiraa emoe ma kootou ite vaelani. Na profet imua kootou raa nitoo na hakalono llihu peenei hoki.

Te sol ia ma te maahina
(Mak 9.50; Luk 14.34–35)

¹³ “Kootou esau pera ma ko te sol na tama hakaatoa i te maarama nei. Emeia kame te sol raa ku semmara, akoe ku selavaa te mee te sol raa ki mmara hakaraoi. Te sol raa ku haeo, tena ku peesia i aho ki oo ake na tama no lakalaka vaa aruna.

¹⁴ “Kootou essau pera ma ko te maahina na tama hakaatoa i te maarama nei. Te matakaina etuu iaruna te mouna raa selavaa telluu ria. ¹⁵ Sehaitama e hakaura telamu nouhi iraro tekumete; emeia telamuraa e me ki hakatootoo i aruna ki maahina i hare raa ki kkite na tama hakaatoa. ¹⁶ Kootou hoki kihakamaahina i mua na tama hakaatoa pera ma helamu; kikkite na tama raa na mee

taualleka kootou e ppena raa, tena na tama raa e me ki hakammaha te Tamana kootou i te vaelani raa.

Na akoako i te vahi na tuua

¹⁷ "Auu se mannatu ma Anau e hamai kiseu na Tuua Moses ia ma na akoako na profet raa. Anau se hamai ki seu namee naa, e meia Anau e hamai ki mee na akoako raa ki hakamaoni. ¹⁸ Kootou ki mannatu, te saaita te vaelani ia ma te maarama nei koi ttuu, selavaa hetattara ia ma he paa mee iroto natuaa raa e me kiseu aria kitae roo te saaita te hakaotioti namee roo hakaatoa. ¹⁹ Ia tena koai tetama setautari hetuaa iroto natuaa raa, tena ki akoako alaa tama kitauttari aia, tetama naa e me ki hakamuri roo i te Hakamaatua ana i te Vaelani raa. Teeraa mee hoki, koai tetama etautari natuaa raa, tena ki akoako alaa tama kitauttari aia, tetama naa e me ki hakamaatua iroto te Hakamaatua ana i te Vaelani raa. ²⁰ Tena Anau e meatu kootou pera ma kootou e lavaa te tae i te Hakamaatua ana i te Vaelani raa kame na hakattina kootou raa e haimmahiroo iaruna na hakattina na tama e poroporo na tuua ia ma na Farisi raa i te ppena hea TeAtua e hihai raa.

*Se taa tama
(Luk 12.57-59)*

²¹ "Kootou ni lono pera ma na tama i mua raa ni illoa ma, 'Se taa na tama ki mmate; te tama e taa te tama no mate raa e me ki tuu i mua na tama hakatonutonuu raa.'

²² Emeia te saaita nei, Anau kumeatu kootou: kame akoe e hakatauttau ma tetaina akoe raa, tena akoe e me kituu i mua na tama hakatonutonuu raa, ia kame akoe e meake tetaina akoe raa ma, 'Te manapuhi,' akoe e me kituu i mua na tama hakatonutonuu raa hoki, ia kame akoe e haiake hakahaeo i te taina akoe raa ma teeraa he vvare, tena akoe e me ki haere i te kina te ahi raa.

²³ "Kame akoe kutanatana kikkave te hoki akoe raa i te kina te olta, tena te maanatu akoe raa kutere ake pera ma koorua hai taina e nohonnoho haeo, ²⁴ tena tiaki te hoki akoe naa kimoe i te kina te olta raa, tena akoe ku haere vave no tattara hakaraoi koorua hai taina, tena ki oti akoe ku vaakai no kou ake te hoki akoe raa i TeAtua.

²⁵ "Kame hetama esara koorua, tena aia kuppono akoe i te kot, haere notattara hakaraoi koorua te saaita na tama raa se kittaohi te kot raa, ia i mua hoki akoe e tuu i te kot. Te saaita akoe kutuu i te kot, na tama hakatonutonuu raa e me kittaohi akoe, tena kukouake akoe i na rima na polis raa, tena na polis raa e me kippono akoe i te hare karapusi. ²⁶ Tena anau e meatu akoe; akoe e me ki noho roo iroto te hare karapusi raa kitae roo te saaita akoe e pehi te paini akoe raa hakaatoa.

Na akoako i na tiputipu se ttonu i te vahi na hhine.

²⁷ “Kootou ni llono na tattara ma,
‘Auu se karemata kailallao.’

²⁸ Emeia te saaita nei anau e meatu kootou: kame he tanata e kite te hine, tena aia ku manako te hine raa; te tanata naa kusara itevahi te hineraa iroto te hatu manava aia.

²⁹ Kame te karemata te vahi laua akoeraa emee akoe no haisara, tena kkope te karemata naa itaha no peesia! E tauareka roo te peesia he paa kina te tinotama akoe naa itaha, ka oti te tinotama akoe naa hakaatoa kulletua iroto te ahi. ³⁰ Kame terima laua akoeraa emee akoe no haisara, tena ttuu terima naa itaha no peesia! E tauareka te peesia he paa kina te tinotama akoe naa itaha, ka oti te tinotama akoe naa hakaatoa ku lettua i roto te ahi.

Se avvana peesia

(Matiu 19.9; Mak 10.11–12; Luk 16.18)

³¹ “Emmau hoki i roto na tuua ma,
‘Kame he tama e hihai ki peesia te avana aia raa,
tena te tama naa ki taataa ake he launiu i te avana aia raa
pera ma aia ku peesia te tama raa.’

³² Emeia te saaita nei anau e meatu kootou: kame he tanata e peesia te avana aia niaina ma te avana aia raa se isi te mee e sara e ppena, te tanata naa e me ki sara kame te hine raa e maanatu ma kitoo teeraa tanata hoki, tena te tanata e avana te hine naa e me ki haisara hoki i te vahi te haere avvana huri.

Na poroporo na tattara hakamaoni

³³ “Kootou ni llono hoki pera ma na tama i mua raa ni illoa ma,
‘Auu se tiaki na tattara hakamaoni kootou
ni hakamoemoe raa,
e meia ppena hea kootou ni tattara hakamaoni ake TeAtua
ma kootou e me ki ppena raa.’

³⁴ Emeia te saaita nei anau ku meatu kootou: auu se ttapa na mee ki hakamaoni na tattara kootou raa te saaita kootou e hihhai ki hakamoe he tattara. Auu se ttapa i te vaelani, ia se ttapa hoki te nohorana TeAtua raa; ³⁵ ia se ttapa hoki te maarama nei, maitaname te nei he kina TeAtua e hamaroro na vae Aia, ia se ttapa hoki Jerusalem, maitaname te nei he matakaina te Tuku hakanaani raa. ³⁶ Ia auu se ttapa hoki te pohouru akoe ma ki hakamaoni na tattara, maitaname akoe se lavaa te mee he rouru hokotahi ki makkini ia ma ki pallaa. ³⁷ Mee koi peeraa, ‘Noo’ se ai naa, mee peeraa ‘Seai.’ Ni mee hoki peeraa akoe e ttapa, aanaa ni hakataakoto koi e oo mai te tama sakkino raa.

Se tau i muri

(Luk 6.29–30)

³⁸ “Kootou ni llono na tattara nei i mua,

'Kame akoe e ttuki te karemata anau,
 anau e me ki ttuki hoki te karemata akoe,
 Kame akoe e kkoti te niho anau,
 anau e me ki kkoti hoki te niho akoe.'

³⁹ Emeia te saaita nei anau e meatu kootou: auu se taui muri te sara teeraa tama eppena iakoe. Kame hetama eppaa te patikauvae te vahi laaua akoe raa, tiaki aia ki paa te patikauvae te vahi selaaua raa hoki. ⁴⁰ Kame hetama epono ma koorua ki kot te kaukahu akoe raa, tena tiaki aia ki too hoki te kaukahu matoru akoe raa. ⁴¹ Kame hetama e hakamataku atu ma akoe ki amo te kete aia raa ki tae te mael hokotahi, tena amo ki tae erua na mael.*

⁴² Kame he tama e kainno atu akoe ki kou ake he mee, tena kou ake hea te tama naa e hihai raa; kame he tama e hihai ki too he mee ki oti aia kukou atu muri, tena kou ake hea te tama naa e hihai raa.

Laoi na tama e kiri lloto kootou
 (Luk 6.27-28; 6.32-36)

⁴³ "Kootou ni llono na tattara nei i mua:

'Laoi koi na tama e taualleka kootou raa,
 tena ku haeo ma na tama e kiri lloto kootou raa.'

⁴⁴ Emeia te saaita nei anau ku meatu kootou: laoi na tama e kiri lloto kootou raa, tena kulotu ma na tama e mee kootou ki hakalonollihu raa, ⁴⁵ tena kootou e me ki mee pera ma ni tamalliki te Tamana taatou i te vaelani raa. Maitaname Aia e hakamaahina ake te maahina Aia raa i aruna na tama haeo raa hakapaa ma na tama taualleka raa hakaatoa, tena ki kou ake te reurehu raa killeku i aruna na tama eppena namee taualleka iama na tama eppena namee sakkino raa. ⁴⁶ Kame kootou elaoi koi na tama elaoi kootou raa, kaa TeAtua e me ki kou atu na tuhana kootou raa peehee? Na tama eaoao natakis raa eppena peenei hoki! ⁴⁷ Tena kame kootou etattara ake koi na tama elaoi kootou raa, kaa alaa tama e me ki illoa peehee kootou? Na tama ennoho pouri raa eppena peenei hoki!

⁴⁸ Kootou ki ttonu tahi e ssau hoki pera ma te Tamana kootou i te vaelani raa e tonu tahi.

6

Na akoako i te tokonaki alaa tama

¹ "Lollohi hakamattonu, auu se huri ake na tiputipu kootou ite vahi teloturaa imua na karemata na tama hakaatoa ma ki kkite na tama raa hea kootou eppena raa. Kame kootou eppena namee nei imua na karemata na tama, tena te Tamana kootou ite vaelani raa selavaa te kou atu ni tuhana ma kootou.

* 5:41 5.41 Mael he tattara hakatua tera e tattara te mmao te kina.

2 “Te saaita kootou e hoki ake na mee i na tama e tutuu haeroa, tena auu se mee ki k kite na tama hakaatoa pera ma na tama tattara uhiuhi raa e ppena i roto na hare laotou ia ma i aruna na mateara raa. Na tama raa e ppena peenei ma ki hakammaha na tama raa laotou. Anau e meatu kootou te hakamaoni, na tama nei ku oti te too na tuhana haeroa laotou raa. ³ Emeia te saaita kootou e me ki tokonaki na tama e tutuu haeroa, tena hoki ake ki se illoa na tama ia ma na soala oi kootou raa. ⁴ Teenaa he mee koi akoe hokkoe. Tena te Tamana akoe raa, te Tama e kite hea akoe nippena tera se haitama eiroa raa e me ki kou atu te tuhana akoe.

Tiputipu te lotu

(Luk 11.2-4)

⁵ “Te saaita akoe elotu, auu se mee pera ma na tama tattara uhiuhi raa! Na tama raa e hihhai kittuu i aruna no lotu i roto na hare lotu ia ma i te kina na mateara ma ki k kira ake na tama raa laotou. Anau e meatu te hakamaoni, na tama nei ku oti te too na tuhana haeroa laotou raa. ⁶ Emeia te saaita akoe elotu, haere i roto te rum akoe raa no ppu i te totoka raa, tena akoe kulotu ake i te Tamana akoe tera taatou se k kite raa. Tena te Tamana akoe raa, te Tama e kite hea akoe e ppena hemuu raa e me ki kou atu te tuhana akoe.

⁷ “Te saaita akoe elotu, auu se mee ⁷ tammaki na tattara tera akoe se iroa, e ssau pera ma na tama e nnoho pouri raa e ppena tahi raa, na tama raa ekkahu ma na atua laotou raa e me ki hakallono na lotu laotou raa e mee na lotu raa e lolloa. ⁸ Auu se mee pera ma na tama raa. Te Tamana akoe raa ko na iroa avare hea akoe e hihai imua akoe e kainno ake Aia. ⁹ Teenei kootou e tau te lotu peenei,

‘Tamana maatou i te vaelani:

te inoa e tapu Akoe ki hakammaha ria;

¹⁰ tiaki te Hakamaatua ana Akoe raa ki hamai;

tiaki maatou kippena hea Akoe e hihai maatou kippena i te maarama nei ki ssau pera ma i te vaelani.

¹¹ Kou mai ni kai ma maatou ki tau ma te aho nei.

¹² Ssirihia na hai sara maatou ni ppena raa,

e ssau pera ma maatou e ssirihia na hai sara na tama e ppena i maatou raa.

¹³ Auu se tiaki maatou ki ttiri na hahaaite e hainattaa, tena ku rorohi hakara oi maatou i taha ma na mahi te tama sakkino raa.’

[Te Hakamaatua ana, na mahi ia ma na mee taualleka Akoe raa ki mmoe tahi na vahao hakaatoa. Amen*]

¹⁴ Kame kootou e ssirihia na hai sara na tama e ppena i kootou raa, tena te Tamana kootou i te vaelani raa e me ki ssirihia na hai sara kootou raa hoki. ¹⁵ Emeia kame

* 6:13 6.13 Amen e mee ma Hakamaoni

kootou se ssirihia na hai sara na tama e ppena i kootou raa, tena te Tamana kootou i te vaelani raa e me ki se lavaa hoki te ssirihia na hai sara kootou ni ppena raa.

Hakamaatapu na kai

¹⁶ "Te saaita kootou e hakamaatapu na kai, auu se kkira hakamatanaennae na karemata kootou raa pera ma na tama tattara uhiuhi raa e ppena tahi. Natamaraa e hihhai ki mee na karemata laatou raa kikkee ma ki illoa na tama ma laatou e hakamaatapu na kai. Anau e meatu te hakamaoni, na tama nei ku oti te too na tuhana haeo laatou raa. ¹⁷ Te saaita kootou e hakamaatapu na kai, oo no koukou, tena ku ssoe na rouru kootou raa, ¹⁸ ki se lavaa na tama te illoa ma kootou e hakamattapu na kai, te Tamana koi kootou i te vaelani tera taatou se kkite raa e iroa. Tena te Tamana kootou e kite hea kootou e ppena tera na tama se illoa raa e me ki kou atu na tuhana kootou raa.

Na mee taualleka i te vaelani

(Luk 12.33-34)

¹⁹ "Auu se hakatau na mee taualleka i te maarama nei raa ma kootou, na mee tera na lollona ia ma te piritia raa e lavaa te kkai no haeo, tena na tama kailallao raa e lavaa tessaa na hare raa no kailallao. ²⁰ Emeia hakatau na mee taualleka i te vaelani raa ma kootou, na mee tera na lollona ia ma te piritia raa se lavaa te kkai no haeo, tena na tama kailallao raa se lavaa te ssaa no too. ²¹ Maitaname na hatu manava kootou raa e me kimmo e koi i te kina na mee taualleka kootou raa e mmoe.

Te maahina na tinotama

(Luk 11.34-36)

²² "Na karemata kootou raa ko na maahina na tinotama kootou. Kame na karemata kootou raa e taualleka, tena na tinotama kootou raa e maarama roo hakaatoa; ²³ e meia kame na karemata kootou raa ku haeo, tena kootou e ssau pera ma ni tama e nnoho i roto te pouri.

Se mamannatu tammaki

(Luk 16.13; 12.22-31)

²⁴ "Ako e selavaa te hehekau ma tokorua na tama hakamattua, akoe e me ki kirilloto teeraa tama, tena kulaoi teeraa tama; akoe e me ki hakarono teeraa tama, tena e me ki se hakarono teeraa tama. Kootou se lavaa te hehekau ma TeAtua, tena ma ku mannako hoki na sileni.

²⁵ "Tera hea anau e meatu kootou: auu se hakatettere mmaha i te vahi na kai ia ma hea kootou e me ki unu ki ora kootou raa, ia hoki ma na hekau kootou e me ki leulleu raa. Aiea te ora raa se hakamaatua i aruna na kai? Tena kaa te tinotama raa se hakamaatua i aruna na hekau? ²⁶ Kira ake na manulelee raa, na manura se ttori na kai, ia se haki na huaraa no hakatau i roto na hare; e meia

te Tamana kootou ite vaelani raa e rorohi na manu raa! Tena kaa kootou se hakamattua iaruna na manu raa? ²⁷ Kame hetama e manako te ora aia; eaa te tama naa e lavaa te hakanuu te ora aia raa ki roroa hakamarie?

²⁸ “Kaa kootou e mamannatu tammaki ina hekau raa ki aa? Kira ake na kaute e hhomora: na kaute raa se ppena na hekau. ²⁹ Emeia Anau e meatu kootou pera ma te Tuku Solomon raa ma na mee taualleka ia ma na hekau aia raa hakaatoa se hailakkei taualleka roo pera ma na kaute nei. ³⁰ Teenaa ko TeAtua e hakalaakei na veve e hhomohuri raa, na veve e hhomote aho nei taiaro kuseairaa koi, ku vvela i roto te ahi. Aiea TeAtua selavaa te kouatu ni hekau ma kootou? Na hakattina kootou naa e pammeeroo!

³¹ “Auu semamannatu tammaki ma, ‘Anau e me kitoo nakai, na vai ia ma na hekau anauraa ihee?’ ³² (Aanei na mee na tama ennoho pouriraa kame e mamannatu tammaki.) Te Tamana kootou ite vaelani raa e iroa pera ma kootou e hihhai name nei. ³³ Emeia kootou ki kaamata no mamannatu hai mmahi i te Hakamaatua ana i te Vaelani raa ia ma hea TeAtua e hihai kootou ki ppena raa, tena Aia e me kikouatu name nei hakaatoa ma kootou. ³⁴ Ia tena auu semamannatu tammaki te aho taiaro raa; te aho naa e isi naliuna aia hokoia. Na hakalonollihu te aho nei etau koi ma te aho nei, auu se hakapiri ake alaa hakalonollihu iaruna ma ni hakalonollihu peehee te aho naa e isi raa.”

7

Auu se haru na haeo alaa tama (Luk 6.37-38; 6.41-42)

¹ “Auu se haru te haeo alaa tama ki selavaa TeAtua te hakatonutonu kootou, ² e mee TeAtua e me ki hakatonutonu kootou peenaa hoki tautari te haru haeo kootou alaa tama raa. Aia e me ki hakatonutonu kootou tautari na tiputipu kootou ni haru na haeo alaa tama raa. ³ Aiea akoe ekkira ake te kerekere e mmau te karemata tetaina akoe raa, kaa akoe seanana peehee telaakau e mmau te karemata akoe raa? ⁴ Kaa akoe e lavaa peehee te meake te taina akoe raa ma, ‘Huri mai ki ppisi te kerekere e mmau te karemata akoe raa,’ te saaita te laakau e rahi raa e mmau i te karemata akoe raa? ⁵ Kootou ni tama tattara uhiuhi! Tokea te laakau e mmau te karemata akoe raa i taha i mua, tena akoe e me ki kite hakaraoi no ppisi te kerekere e mmau te karemata te taina akoe raa.

⁶ “Auu se kouake name e ttapuraa inapoi, e mee napoi raa e me ki huriatu nouti kootou. Auu se tuku na pure kivakiva kootou raa i mua na piki, e mee na piki raa e me ki lakalaka na pure raa.

Kainno ake TeAtua ni aa kootou e hihhai
(Luk 11.9-13)

⁷ “Kainno, tena akoe eme kitoo hea akoe e hihairaa; Sese, tena akoe eme kilave hea akoe eseseeraa; papaku tetotoka, tena tetotokaraa eme kitaarakiatu akoe. ⁸ Maitaname natama hakaatoa ekainnoaraa eme kitoo hea laatou ekainnoakeraa, tena natama hakaatoa eseseeraa eme kilave hea laatou eseseeraa, tena tetotokaraa eme kitaarakiatu inatama epapaku tetotokaraa. ⁹ Kame hetamariki ekainnoake tetamana aiaaraa kikouake he haraoa, eaa tetamana aiaaraa eme kikouake he hatu? ¹⁰ Kaa seai, akoe eme kikouake helapono kame tetamarikiaraa ekainnoatu ma kikouake heika? ¹¹ Niaina ma kootou nitama sakkino, emeia kootou eilloa tekouake natamalliki kootouaraa namee taualleka. Kaa ehia hoki te Tamana taatou ite vaelaniraaraa eme kikouake namee taualleka inatama ekainnoake Aiaaraa?

¹² “Tokonaki alaa tama, essau pera ma kootou e hihhai natamaraa kitokonaki kootou. Teenei te hakataakoto hakanaaniu ina tuua Moses ia ma na akoako na profet TeAtuaraa.

Te totoka i te vaelaniraaraa e kkao
(Luk 13.24)

¹³ “Uru iroto te totoka e kkaoaraa, emee te totoka e haere ite kina te ahiraaraa ellaha, ia ehainauhieroo tauttari, ia tena e tammakieroo natama eme ki tauttari te matearaanaa. ¹⁴ Emeia te totoka e haere ite kina te oraaraa e kkao roo, tena te matearaaraa ehainattaa roo tauttari, ia hoki natama e tauttari te matearaaraa emoisi.

Hakamattonu ina tiputipu te tama
(Luk 6.43-44)

¹⁵ “Hakamattonu ite vahi na profet malliuraa; natamanaa essau pera ma nisipsip ettara, emeia natamanaa essau roo pera ma nimanukaittama iroto laatou. ¹⁶ Kootou eme killoa natamaneinaamee laatou eppenaraa. Na mataiona selavaa tehhua nahua napukunahu, nanatu selavaa tehhua nahua napurukavuhu. ¹⁷ Telaakau ehomo tauarekaraa eme kihhua nahua taualleka, emeia telaakau ehomohomohaeraa eme kihhua nahua haero. ¹⁸ Telaakau ehomo tauareka selavaa tehua nahua haero, tena telaakau ehomohomohaero selavaa tehua nahua taualleka. ¹⁹ Tena nalaakau sehhuanahuaraa eme kituutiaria kihhina, tena kulletu iroto teahi. ²⁰ Ia tena kootou eme killoa na profet malliuraa inaamee laatou eppenaraa.

Anau se iroa kootou
(Luk 13.25-27)

²¹ “Se mee ma na tama hakaatoa e kanna mai Anau ma, ‘TeAriki, TeAriki raa’ e me kiuru i roto te Hakamaatua ana i te Vaelani raa, e meia na tama koi e ppena hea te Tamana i te vaelani raa e hihai laatou kippena raa e me kittae i te kina raa. ²² Te saaita te Aho te Hakatonutonura e taemai, tammaki natama e me kimee mai Anau ma, ‘TeAriki, TeAriki! Maatou ni hakatae na tattara TeAtua raa i te inoa Akoe, tena maatou ni hakaise tammaki na tipua i te inoa Akoe, tena kippena hoki tammaki na mirakol!’ ²³ Tena Anau e me kimeake natamanaa ma, ‘Anau ni se iroa roo kootou. Oo itaha ma Anau, kootou ni tama haeo!’

Te tama e atamai ia ma te tama e panimu
(Luk 6.47–49)

²⁴ “Tena na tama e llono na tattara Anau nei no tauttari raa e ssau pera ma tetama e atamai tera e hakatuu te hare aia raa i aruna na hatu. ²⁵ Te reurehu raa kulleku no ttahe na riva raa, tena te matani raa hoki ku maairi hai mahi roo no ppaku te hare raa. Emeia te hare raa se hina, e mee te hare raa e pena i aruna na hatu.

²⁶ “Emeia natama e llono na tattara Anau nei, tena ki se tauttari na tattara raa e ssau pera ma tetama e panimu e hakatuu te hare aia raa i aruna te kerekere koi. ²⁷ Te reurehu raa kulleku no ttahe na riva raa, tena te matani raa ku maairi hai mahi roo no ppaku te hare, tena te hare raa ku hina no paku i raro. Te hare raa e hina no ppaku i raro hakamaroa roo.”

Na mahi na akoako Jisas

²⁸ Te saaita Jisas ni tattara no oti te kanohenua raa ku mahharo roo ina akoako Tama raa. ²⁹ Jisas se akoako pera ma natama e poroporo natuaa raa; e meia Aia e akoako roo ma na mahi Aia.

8

Jisas e tokonaki te tanata e laavea raa no tauareka
(Mak 1.40–45; Luk 5.12–16)

¹ Jisas ku haere iho i raro ma te mouna raa, tena na kanohenua e tammaki raa ku tauttari Aia. ² Tena he tama e kaina te manumanu haeo i te tinotama aia ku haere ake iaa Jisas no tuturi i mua Tama raa, tena ki meake, “TeAriki, kame Akoe e hihai, Akoe ku tokonaki anau ki tauareka.”

³ Kito Jisas ki kapake no ttao i te tama raa, tena ki meake, “Anau e hihai ki tokonaki akoe! Akoe ku tauareka!” Te saaita naa koi te maahana raa ku hopo itaha ma te tama raa. ⁴ Tena Jisas ki tattara ake te tama raa, “Hakarono! Auu se tattara ake natama, e meia haere

tahi roo i te maatua i te hare lotu raa ki mmata te tama raa te tinotama akoe, tena akoe kukouake na hoki Moses ni tattara mai raa ki huri ake ki kkite na tama hakaatoa pera ma akoe ku tauareka hakamaoni.”

*Jisas e tokonaki te purepure te soldia hakamaatua
(Luk 7.1-10)*

⁵ He soldia hakamaatua na soldia i Rom raa kuttiri Jisas te saaita Jisas nitae i Kaperneam, tena te soldia raa ki kainnoake Jisas ma kitokonaki aia. ⁶ “TeAriki, te purepure anau raa emoe i hare elaavea roo, tena aia se lavaa te hurihuri, ia e hakalono llihu haeo roo.”

⁷ Tena Jisas ki meake, “Anau e me ki haere atu no tokonaki te tama naa ki tauareka.”

⁸ Kito te soldia hakamaatua raa ki meake, “TeAriki, seai! Anau e maanatu ma Akoe setau teuru i roto te hare anau raa. Akoe ki ppehi koi he tattara ki tauareka te purepure anau raa. ⁹ Anau he tama hoki e noho iraro na mahi na soldia hakamattua, tena e isi na soldia e nnoho iraro na mahi anau. Kame anau e meake te tama nei, ‘Haere!’ te tama naa e me ki haere; kame anau e meake te tama nei, ‘Hamai!’ te tama naa e me ki hamai; kame anau e meake te purepure anau raa, ‘Ppena te mee nei!’, te tama naa e me ki ppena koi.”

¹⁰ Jisas e oho roo te saaita Aia nirono na tattara te soldia raa, tena Aia ki tattara ake te kanohenua e tauttari Aia raa ma, “Anau e meatu kootou, Anau se hai tama roo e kite i roto Israel tera e isi te hakatina peenei ma te tama nei.

¹¹ Anau e meatu te hakamaoni pera ma tammaki na tama e me ki oo mai i te anake ia ma te laki no nnoho ma Abraham, Aisak ia ma Jekop te saaita te kai te Hakamaatua ana i te Vaelani raa. ¹² Emeia na tama e tau roo te nnoho i roto te Hakamaatua ana i te Vaelani raa eme kilettua ia ho i te kina epouriraa. Tekina na tama raa eme kittani no hakati kkati na niho laatou raa.” ¹³ Tena Jisas ki meake te soldia raa, “Vaakai i hare, tena akoe e me ki kite hea akoe e hakatina raa.”

Te saaita naa koi te purepure te soldia hakamaatua raa ku tauareka.

*Jisas e tokonaki tammaki na tama e lavvea
(Mak 1.29-34; Luk 4.38-41)*

¹⁴ Jisas e haere i te hare Pita raa no kite te hinaona hine Pita raa emoe, elavea te vvela. ¹⁵ Aia ettao hi te rima te hine raa, tena te vvela raa ku hopo, tena te hine raa ku mahike i aruna no kou ake na kai na tama raa no kkai.

¹⁶ Te saaita te mee raa ku hiahi, na tama raa ku kou ake tammaki na tama ettauria na tipua raa ia a Jisas. Jisas e hakaise na tipua sakkino raa ma te tattara koi hokotahi,

tena ki tokonaki hoki na tama lavvea raa no taualleka. ¹⁷ Aia e ppena na mee nei ki mee ki hakamaoni na tattara profet Aisaia ni tattara mai i mua ma,
 “Tama raa Hokoia e ui na maahana taatou raa,
 tena ki ssau na maahana taatou raa i taha.”

Na tama e tau roo te tauttari Jisas
 (Luk 9.57–62)

¹⁸ Jisas e kite te kanohenua e ttuu alleha Aia raa, tena Aia ki meake na disaipol Aia raa ki oo i teeraa vahi te namo raa.
¹⁹ Tena he tama e poroporo na tuua ku haere ake no meake Jisas ma, “Rabai, anau e tanattana ki hahaere ma Akoe he kina peehee Akoe e haere.”

²⁰ Kito Jisas ki meake te tama raa, “Alaa manu hahaere e moemmoe na rua, tena na manu lellee raa e tokottoko i na hohana, e meia te Tamariki te Tama nei seisi te kina e me ki moe no hamaroroo.”

²¹ Tena teeraa tama, he disaipol ki meake, “TeAriki, hakatari ki haere anau no tanu te tamana anau raa i mua.”

²² Kito Jisas ki meake, “Tautari mai Anau, tena kutiaki na tama ku mmate raa ki tanu na tama e mmate laatou raa.”

Jisas e tinai te matani
 (Mak 4.35–41; Luk 8.22–25)

²³ Jisas ekake iroto te manau raa, tena na disaipol Aia raa kikkake hoki iroto te manau raa no huro laatou.
²⁴ Tesaita naa koi, te matani hai mahi roo kuttiri laatou iroto te namo, tena te manau raa ku taapiri koi ki apuru. Emeia Jisas emoe heiroa roo. ²⁵ Na disaipol raa ku oo atu no hhano Jisas no maahuru, tena ki meake ma, “TeAriki, tokonaki maatou! Taatou kaa mmate!”

²⁶ Kito Jisas ki meake, “Aiea kootou e mattaku naea? Kootou seisi na hakattina?” Tena Jisas kituu iaruna no meake te matani ia ma na peau raa ki hakamau, tena te mee raa ku tteiho no marino kkii roo.

²⁷ Na disaipol raa hakaatoa ku mahharo, tena ki tattara ma, “Teenei he Tama peehee? Te matani ia ma na peau raa hoki e hakallono te Tama nei.”

Jisas e hakaise na tipua i taha
 (Mak 5.1–20; Luk 8.26–39)

²⁸ Jisas kutae ite matakaina Gadara iteeraa vahi te namo raa, tena Aia kuttiri tokorua na tama e oo mai itaha ma te kava te kina raa. Tokorua na taanata nei e isi na tipua sakkino roo ettau iroto laaua, tena na tama te matakaina raa e mattaku te hahaere te mateara raa.
²⁹ Tokorua raa ku hakateki no vaa hakamaroa roo ma, “Akoe he Tamariki TeAtua, hea Akoe e hihai ki ppena i maatou? Akoe e hamai ma ki kou mai na hakalono llihu maatou i mua te saaita te hakatonutonu raa e tae mai?”

³⁰ E isi na piki tammaki roo e kaikkai se mmao hoki. ³¹ Kito na tipua raa ki kainno ake Jisas ma, “Kame Akoe e me ki hakaise maatou i taha, tena Akoe ku kkave maatou ki ttau i roto na piki raa.”

³² Tena Jisas ki meake na tipua raa, “Huro”, kito na tipua raa ki huro no ttau i roto na piki raa. Na piki raa hakaatoa ku huro no maoha i te vahi te mouna e motu hua raa no maoha i roto te lottai no mallemo.

³³ Tena na tama e lollohi na piki raa ku mattaku no huro i taha, tena ki huro i te matakaina raa no tattara ake na mee roo hakaatoa tera ni kapihi ake i te tokorua na tama ni ttau ria na tipua raa. ³⁴ Kito na tama hakaatoa i te matakaina raa ki oo ake no mmata Jisas; te saaita laatou ni kkite Tama raa, na tama raa ku meake ma Jisas ki tiaki te matakaina laatou raa, tena ku haere i taha.

9

Jisas e tokonaki te tama na vae e mmate
(Mak 2.1-12; Luk 5.17-26)

¹ Jisas ku kake iaruna te manau raa no tere vaa roto te namo raa no vaakai i te matakaina Aia raa, ² tena na tama i te kina raa ku ssau ake te tama na vae e mmate e moe iaruna te kakkake. Jisas ekite ma na tama raa e hakattina roo, tena Aia ki meake te tama na vae e mmate raa ma, “Taku tama, auu se matakaku! Na hai sara akoe raa ku oti te ssirihia.”

³ Tena na tama e poroporo na tuaa raa ku tattara hokolaa-tou ma, “Te Tama nei e tattara roo pera ma Aia ko TeAtua hoki!”

⁴ Jisas e iroa na mannatu na tama raa, tena Aia ki meake, “Aiea kootou eisi na mannatu sakkino naea? ⁵ Aiea te tattara hee ehainauhie, te tattara ma, ‘Na hai sara akoe raa ku oti te ssirihia,’ ma te tattara ma, ‘Tuu iaruna no haere?’ ⁶ Anau e me ki huri atu te hakamaoni ki kkite kootou pera ma te Tamariki te Tama nei e isi na mahi i roto te maarama nei ki ssirihia na hai sara.” Kito Jisas ki meake te tama na vae e mmate raa, “Tuu iaruna no too te moena akoe naa no haere i hare!”

⁷ Tena te tama raa ku mahike no tuu iaruna no haere i hare. ⁸ Te saaita te kanohenua raa ni kkite te mee raa, na tama raa ku mattaku no hakammaha ake TeAtua, e mee Aia e kou ake na mahi hai mmahi i na tama.

Jisas e kannaa ake Matiu ki tautari Aia
(Mak 2.13-17; Luk 5.27-32)

⁹ Jisas ku haere itaha ma te matakaina raa, ia te saaita Aia ni haere raa, Aia ku kite te tama e aoao na takis e noho i te kina aia e heheka raa, te inoa aia raa ko Matiu. Tena Jisas ki meake te tama raa, “Tautari mai Anau.”

Kito Matiu ki mahike i aruna no tautari Jisas.

¹⁰ Te saaita Jisas ni noho no kai i te hare Matiu raa, tamaki na tama aoao na takis ia ma na tama hai ssara e oo ake hoki no kkai laatou ma Jisas ia ma na disaipol Aia raa. ¹¹ E isi na Farisi e kkite, tena laatou ki vahiri ake na disaipol Jisas raa ma, "Aiea te Rabai kootou raa e kkai ma na tama aoao na takis ia ma na tama hai ssara raea?"

¹² Jisas e rono na tattara na tama raa, tena Aia ki meake, "Na tama se lavvea raa se lavaa te oo no mata te dokta, e meia na tama koi e lavvea raa e me ki oo no mata na dokta. ¹³ Oo, tena kootou kusesee te hakataakoto emoe iroto te Launiu Tapu ma, 'Anau e hihai koi telaoi, seai ma na hoki na manu raa.' Anau se hamai no kanna na tama ma laatou e ttonu raa, e meia Anau e hamai no kanna na tama e hai ssara raa."

Te akoako Jisas vahao nei
(Mak 2.18–22; Luk 5.33–39)

¹⁴ Tena na disaipol Jon Baptis raa ku oo ake no vahiri ake Jisas ma, "Aiea maatou ma na Farisi raa e hakamaatapu na vahao hakaatoa roo, e meia na disaipol Akoe raa se hai vahao roo e hakamaatapu raea?"

¹⁵ Kito Jisas ki meake, "Kootou e mannatu ma na tama e hakkorohia ki oo ake i te kai te avana raa e me kinnoho no alloha te saaita te tanata raa koi noho i te kina raa? Seai! Emeia e isi te aho e me kihamai te saaita tetanata raa e me kitooria no kkave itaha ma na tama raa, tena ki oti na tama naa e me ki hakamaatapu.

¹⁶ "Sehaitama ettui te murimaro vahao nei iaruna te paamaro tuai, maitaname te murimaro vahao nei raa e me kimahatuhatu no masae, tena terua raa e me kirahiroo. ¹⁷ Tena sehaitama e me kiutu na wain vahao nei raa iroto te kiri na manu e utuutu na wain tera ku tuai raa, maitaname te kiri na manu e utuutu na wain ku tuai raa e me kikkuha no mahaa, tena na wain raa ku mannini puamu, tena te kiri na manu e utuutu na wain ku tuai raa e me ki haeo hoki. Emeia na wain vahao nei raa e tau te utu i roto te kiri na manu e utuutu na wain vahao nei, tena na mee e rua raa e me ki mmoe taualleka."

Te tamariki hine e mate ia ma te hine e ohooho na haeo
(Mak 5.21–43; Luk 8.40–56)

¹⁸ Jisas koitattara ake koi na tattara nei, tena he tama hakamaatua na Jiu raa ku haere ake no tuturi imua Tama raa, tena ki meake, "Taku tamariki hine raa e mate vahao nei koi, e meia hamai no hakapiri na rima Akoe raa i aruna te tamariki raa ki ora."

¹⁹ Kito Jisas ki mahike i aruna no tautari te tama raa, tena na disaipol Jisas raa ku tauttari atu hoki vaa muri.

²⁰ Tena he hine e hakalono llihu haeo roo i roto sanahuru ma rua na hetau e mee te toto aia raa e tettere koi peenaa ku haere ake vaa muri no ttaohi na kaunutu na hekau Jisas raa. ²¹ Te hine raa e tattara hokoia ma, "Anau e me ki tauareka kame anau e ttaohi koi na hekau te Tama nei."

²² Jisas e hakatike no kite te hine raa, tena ki meake, "Taku tama, auu se matakū! Te hakatina akoe raa e mee akoe no tauareka." Te saaita naa koi te hine raa ku tauareka.

²³ Tena Jisas ki haere i te hare te tama hakamaatua raa. Jisas e kite na tama e huhua nahuatana ia ma na tama e tanittani, ²⁴ tena Aia ki meake na tama raa ma, "Kootou hakaatoa kioo iaho! Te tamariki hine naa se mate, te tama naa e moe koi!" Kito na tama raa ki kaamata no tataussua Jisas. ²⁵ Emeia te saaita na tama raa hakaatoa roo kuttāe iaho, Jisas ku haere i te rum te tamariki hine raa, tena Aia ki ttaohi te rima te tamariki raa, tena te tamariki hine raa ku mahike i aruna. ²⁶ Tena te rono raa ku paa na kina roo hakaatoa i te henua raa.

Jisas e tokonaki tokorua na taanata e sseni

²⁷ Jisas ku tiaki te kina raa no haere, tena tokorua na taanata karemata sseni ku tauttari Aia. Tokorua e kakanna ake ma, "Tamariki Devit, hai aroha mai maaua!"

²⁸ Te saaita Jisas ni haere no uru i hare, tokorua na taanata karemata sseni raa ku oo ake iaa Jisas, tena Aia ki vahiri ake tokorua raa, "Koorua e hakattina pera ma Anau elavaa te tokonaki koorua?"

Kito tokorua raa ki meake, "Noo, Te Ariki!"

²⁹ Tena Jisas ki ttaohi na karemata tokorua raa, tena ki meake, "Hea koorua e hakattina raa e me ki kapihi atu!"

³⁰ Tokorua raa ku mee no kkite, tena Jisas ki tattara haka-mataku ake tokorua raa ma, "Auu se tattara ake hoki ni tama!"

³¹ Emeia tokorua raa e oo koi no paa te rono Jisas raa i na kina roo hakaatoa i te henua raa.

Jisas e tokonaki te tama maihu puni

³² Tokorua na taanata raa ku oo, tena eisi na tama e kou ake te tama se lavaa te tattara, maitaname aia eisi te tipua etau i roto aia. ³³ Emeia te saaita te tipua raa ni hakaise ria notere itaha, te tama raa ku kaamata no tattara, tena na tama raa hakaatoa ku mahharo. Tena na tama raa ki tattara ma, "Maatou ni se hai mee roo peenei ni kkite i roto Israel."

³⁴ Emeia na Farisi raa e tattara ma, "Teena ko te tipua hakamaatua raa e kou ake na mahi Jisas ki hakaise na tipua raa i taha."

Jisas e aroha te kanohenua

³⁵ Jisas e haere hakatike na matakaina ellahi ia ma na matakaina pammee raa. Aia e akoako i roto na hare lotu na Jiu raa, tena ki takutaku ake te Rono Tauareka i te vahi te Hakamaatua ana i te Vaelani raa, tena ki tokonaki na tama hakaatoa e lavvea na maahana raa no taualleka. ³⁶ Te saaita Aia ni kite te kanohenua raa, Aia ku aroha roo i na tama raa, maitaname na tama raa e tammaki te mannatu, ia e hahaere vvare koi, essau pera ma na sipsip se hai tama erorohi. ³⁷ Kito Jisas ki meake na disaipol Aia raa, "Na hua e me ki haki raa e tammaki roo, e meia na tama e me ki haki na hua raa e moisi. ³⁸ Lotu ake te Tama hakamaatua te huata raa kikauna tammaki na tama ki oo no haki na hua raa."

10

*Jisas e hirihiri sanahuru ma rua na aposol
(Mak 3.13–19; Luk 6.12–16)*

¹ Jisas ekanna ake sanahuru ma rua na aposol Aia raa ki haktutu ake, tena Aia ki kou ake na mahi na tama raa ki tokonaki na tama elavvea na maahana roo hakaatoa. ² Aanei nainoa na aposol sanahuru ma rua nei: tama kaamata Saimon, (e hui hoki ma ko Pita raa), tena Andru tetaina aia raa; Jems ia ma tetaina aia raa Jon, na tama Sebedi raa; ³ Filip, tena Bartolomyu; Tomas, tena Matiu, te tama e aoao na takis raa; Jems te tamariki Alfius raa, tena Tadius; ⁴ tena Saimon, tetama i roto te kuturana na tama se hihai ma Rom kirorohi Israel raa, tena Judas Iskariot, te tama e me ki hakari ake Jisas i na tama hakamattua raa.

*Jisas e kauna sanahuru ma rua na aposol
(Mak 6.7–13; Luk 9.1–6)*

⁵ Jisas e kaunaria te sanahuru ma rua na aposol raa ma na tattara nei: "Auu se oo ina henua na tama seai ma ni Jiu raa, ia se oo hoki ina matakaina i roto Samaria raa. ⁶ Emeia oo ina kanohenua Israel tera kullano pera ma ni sipsip raa. ⁷ Oo no takutaku atu pera ma, 'Te Hakamaatua ana i te Vaelani raa kutaapiri mai!' ⁸ Tokonaki na tama lavvea raa, tena ku hakaora na tama kummate raa, tena ku tokonaki na tama ekaina te manumanu haero raa ki taualleka, tena ku hakaise na tipua sakkino raa itaha. Kootou ku oti te too marino namee, tena auu se mannatu ma ki too ni sui. ⁹ Auu se too nigol, siliva, ia ni sileni noppono i roto na muri kopu kootou raa. ¹⁰ Auu se hahaere ma na muri kopu na tama ekainonno raa te saaita kootou e oo, ia se too hoki teeraa kaukahu, nataka ia ma helaakau hahaere, maitaname na tama e tau te kou ake ni aa na tama hehekau raa e hihhai.

11 “Te saaita kootou ettae he matakaina, tena oo iroto te matakaina naa no sесеe he tama tera e hihai ki too kootou, tena kootou ku nnoho ma te tama naa ki tae roo te saaita kootou kutiaki te matakaina naa. 12 Te saaita kootou e oo iroto he hare, kootou kumeake ma, “Tetauareka ki nnoho ma kootou.” 13 Kame na tama te hare naa e too hakaraoi kootou, tena tiaki te tauareka kootou raa ki nnoho ma na tama naa; e meia kame na tama te hare naa e haeo kootou, tena kootou kutoo muri te tauareka kootou raa. 14 Tena kame he hare, ia he matakaina se hihai ki too, ia ki hakallono kootou, tena tiaki te matakaina naa, tena kuttahi nakkere emmau natapuvae kootou raa itaha. 15 Anau emeatu te hakamaoni pera ma ite Aho Hakatonutonura, Te Atua e me ki huri ake te aroha e rahi roo i na tama i Sodom laua ma Gomora raa, ia sei ma na tama te matakaina naa!

Na hakalono llihu koi oo mai
(Mak 13.9–13; Luk 21.12–17)

16 “Hakallono! Anau ekauna kootou pera ma ni sipsip ki oo ina manu kaittama raa. Kootou ki hakamattonu pera ma nalapono, ia laumarie pera ma na rupe. 17 Lollohi hakamattonu maitaname eisi na tama e me ki hakapiki kootou, tena kutoo kootou nokkave ite kot, tena na tama naa e me ki riki kootou vaa roto na hare lotu na Jiu raa. 18 Kootou e me kittuu imua na tama hakamattua ia ma natuku ki hakatonutonuria e mee kootou etauttari Anau, tena te saaita naa kootou kutakutaku atu te Rono Tauareka raa i na tama naa ia ma na tama sei ma ni Jiu raa. 19 Te saaita na tama epono kootou ite kot, tena auu se mattaku ma niaa kootou e me ki tattara ia ma kootou e me ki tattara peehee; e mee te saaita kootou ku tuu ite kot raa, kootou e me killoa roo te tattara na tattara hakaatoa. 20 Maitaname na tattara kootou e me ki tattara raa sei ma ni tattara kootou; aanaa ni tattara Te Anana Tapu te Tamana kootou raa e kou atu kootou ki tattara.

21 “Eisi na tama e me kikouake nataina laatou raa ki taaiaria kimmate, tena na tamana na tamalliki raa e me kimee pera hoki i na tamalliki laatou raa, tena na tamalliki raa e me ki huri sara ake na maatua laatou raa no kou ake ki taaiaria kimmate. 22 Na tama hakaatoa e me ki haeo ma kootou e mee kootou etauttari Anau. Emeia na tama ettuummau nottae te hakaotiraa e me kiora. 23 Kame he matakaina e kou atu na hakalono llihu i kootou, tena huro ite teraa matakaina. Anau emeatu te hakamaoni pera ma kootou selavaa te hakaotioti na hehekau kootou iroto na matakaina Israel raa hakaatoa imua te Tamariki te Tama nei e hamai.

24 “Se isi te tamariki skul e raka i aruna te tisa aia, ia se isi te tama hehekau e hakanaaniu i aruna te tama hakamaatua aia raa. 25 Emeia te tamariki skul raa e lavaa te ttae te kooina

te tisa aia raa, tena te tama hehekau raa e lavaa hoki. Kame Belsebul e hakamaatua i roto he hareakina, tena na tama i roto te hareakina naa e me ki hui na inoa e sakkino roo!

Se mattaku alaa tama
(Luk 12.2-7)

²⁶ "Ia tena auu se mattaku na tama. Na mee e huuna ria raa e me ki laavea ria, tena na tama e me ki illoa na mee hakaatoa na tama e hai amuni raa. ²⁷ Na mee Anau e tattara hemuu atu ikootou raa, kootou ku tattara ake ki illoa na tama hakaatoa, tena na mee Anau e tattara hemuu atu i roto na hare kootou raa, kootou ki ttuu i aruna na tauhuhu na hare raa no tattara ake na tama. ²⁸ Auu se mattaku na tama tera elavaa te taa koi te tinotama raa, tena kuse lavaa hoki te taa na anana kootou raa; e meia kootou ki mattaku TeAtua, te Tama elavaa te taa no ppehi na tinotama ia ma na anana kootou raa i te kina te ahi raa. ²⁹ Kootou e illoa ma te sileni hokotahi elavaa te sui erua na rupe? Te Tamana kootou raa e rorohi hakaraoi roo na manura, tena kame TeAtua e hihai, tena selavaa he rupe e me kimate. ³⁰ Tena i te vahi kootou, na rouru kootou raa hakaatoa ku oti te ppauria. ³¹ Ia tena auu se mattaku, TeAtua e maanatu mahi roo ikootou, eraka i aruna ma na rupe raa.

E hainataa roo te tautari Jisas
(Luk 12.8-9)

³² "Na tama e tattara i mua na karemata na tama hakaatoa ma laatou nitama Anau raa; Anau e me kippena peeraa hoki inatama naa imua na karemata te Tamana Anau i te vaelani raa. ³³ Emeia na tama e tattara i mua na tama ma laatou se hihhai Anau raa; Anau e me kippena peeraa hoki i mua te Tamana Anau i te vaelani raa.

Te noho laoi ia ma te hao
(Luk 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ "Auu se mannatu ma Anau e hamai ma kikou atu te noho laoi. Seai, Anau se hamai ma ki kou atu te noho laoi, e meia Anau e hamai ki vaevae kootou ma te paraamo. ³⁵ Anau e hamai ki mee na tamalliki taanata raa ki nonnoho hao ma na tamana laatou raa, tena na tamalliki hine raa ki nonnoho hao ma na tinna laatou raa, tena na tama hhine raa ku nonnoho hao ma na hinaona hhine laatou raa; ³⁶ Na tama roo e me ki kiri lloto kootou raa ko na tama koi i roto te manava kootou raa.

³⁷ "Na tama elaoi mahi roo na maatua laatou eraka ma telaioi laatou i Anauraa setau te mee pera ma ni disaipol Anau, tena na tama elaoi na tamalliki laatou eraka ma telaioi laatou i Anauraa setau te mee pera ma ni disaipol Anau. ³⁸ Na tama se hakapiri na kros laatou raa no tauttari mai na tapuvae Anau raa setau te mee pera ma

ni disaipol Anau. ³⁹ Na tama e mannako na ora laatou raa se lavaa te too te ora hakamaoni, e meia na tama se mannako na ora laatou no tauttari Anau raa e me ki too te ora hakamaoni.

*Na hoki
(Mak 9.41)*

⁴⁰ "Te tama e too hakaraoi kootou raa e too hakaraoi hoki Anau, tena te tama e too hakaraoi Anau raa e too hakaraoi hoki te Tama nikauna ria mai Anau raa. ⁴¹ Te tama e too hakaraoi na profet TeAtua raa e me ki too hoki na tuhana na profet raa, e mee aia e iroa ma na tama raa ni profet TeAtua. Tena te tama e too hakaraoi te tama tauareka raa e me ki too te tuhana na tama taualleka raa e me ki too raa, e mee aia e iroa ma teeraa he tama tauareka, tena ki too hakaraoi tama raa. ⁴² Kootou ki illoa pera ma te tama e kou ake te vai ki unu he tama na tama e tauttari Anau raa e me ki too he tuhana, e mee aia e iroa ma te tama raa he tama e tautari Anau, tena aia ki kou ake te vai ki unu tama raa."

11

*Jon Baptis ma na disaipol aia
(Luk 7.18-35)*

¹ Te saaita Jisas ni tattara ake na disaipol Aia raa no oti, Aia ku tiaki te kina raa ma ki haere no akoako, tena ki takutaku i roto na matakaina tappiri ake i te kina raa.

² Jon e noho i roto te hare karapusi raa te saaita naa no rono na mee Krai nippena raa, tena aia kikauna na disaipol aia raa ki oo no vahiri ake Tama raa. ³ Tena na tama raa ki oo no vahiri ake ma, "Mee mai ki illoa maatou, Akoe ko te tama Jon e tattara ma e me ki hamai raa, ma maatou e me ki hakattari teeraa tama hoki?"

⁴ Kito Jisas ki meake, "Vakkai no tattara ake Jon na mee kootou e llono ia ma na mee kootou ekkite raa: ⁵ na tama e sseni raa ku kkite, na tama na vae e mmate raa ku hahaere, na tinotama na tama e kaina te manumanu haeo raa ku taualleka, na tama e tturi raa kullono, na tama e mmate raa ku ora muri, tena na tama e tutuu haeo raa kullono te Rono Tauareka raa. ⁶ Na tama se mamannatu tammaki i Anau raa e me ki hakattapu ria!"

⁷ Te saaita na disaipol Jon raa ni oo, tena Jisas ku tattara ake te kanohenua raa ite vahi Jon, "Te saaita kootou ni oo iaa Jon ite kina e tuu mahoaraa, hea kootou ni mannatu ma kootou e me ki kkite raa? He veve e ino atu peeraa ite auna te matani raa e maairi mai? Seai! ⁸ Hea kootou ni oo ma ki oo no mmata raa? He tama e uru na hekau e sui mmaha? Seai hoki! Na tama e uru na hekau e sui mmaha raa e nnoho i roto na hare na tuku. ⁹ Mee mai kirono Anau! Hea kootou ni oo ma ki oo no mmata raa?"

He profet? Noo, e meia te profet nei seai ma he profet vare.
¹⁰ Maitaname Jon ko te tama te Launiu Tapuraa e tattara ma, "Te Atua e mee mai ma, "Anau e me ki kauna te profet Anauraa ki haere imua Akoe notanattana te mateara Akoe raa."

¹¹ "Anau e meatu te hakamaoni pera ma Jon e hakanaaniu roo iaruna na tama hakaatoa tera ni noho iroto te maarama nei raa. Emeia te Tama hakaoti i te Hakamaatua ana i te Vaelani raa e hakanaaniu iaruna Jon.

¹² "Kaamata te saaita Jon nitakutaku na tattara aia raa haere no tae te aho nei, te Hakamaatua ana i te Vaelani raa e hakalono lihu roo ina mahi na tama tera e hihhai ki hakamattua i te Hakamaatua ana raa. ¹³ Imua roo hamai no tae te saaita Jon raa, na profet ia ma na Tuua Moses raa e tattara mai i te vahi te Hakamaatua ana i te Vaelani raa; ¹⁴ tena kame kootou e hihhai ki hakattina na tattara na tama raa, tena Jon ko Elaija koi, e mee te hamai aia raa e mmau iroto te Launiu Tapu. ¹⁵ Tena hakallono, kame kootou e isi na katarina!

¹⁶ "Kaa he mee peehee Anau elavaa te tattara atu tera e hakanatahi ma na tama i te aho nei raa? Na tama raa essau pera ma nitamalliki tera enohonoho inakina na maket. Na tama raa ennoho no vavaa ake alaa tama ma, ¹⁷ 'Maatou e hakattani na rue roo taualleka, e meia kootou se hihhai killue! Tena maatou e huhua na rue hakaalloha, e meia kootou settani.' ¹⁸ Te saaita Jon ni hamai raa, aia e hakamaatapu ki se kai na kai, ia ki se unu na wain, tena na tama hakaatoa e tattara ma, 'Tama raa e isi tetipua sakkino iroto aia!' ¹⁹ Tena te saaita te Tamariki te Tama nei ni hamai raa, te Tama raa e kai, ia e unu na wain, tena na tama hakaatoa kutattara ma, 'Kira ake te Tama nei! Te nei he tama kaikai vware ia ma he tama unu roo, tena Aia e ssoa laoi roo ma na tama aoao na takis ia ma na tama hai ssara raa!' Te atamai Te Atua raa ku huri mai no hakamaoni i na mee taatou e kkite raa."

*Na matakaina tera se hakattina
 (Luk 10.13-15)*

²⁰ Na tama na matakaina Jisas nippena tammaki na mirakol raa selavaa roo tettike itaha ma na haisara laatou raa, tena Aia ki hai ake roo na tama na matakaina raa. ²¹ "Kootou na tama i Korasin raa e me ki haeroo! Kootou hoki na tama i Betsaida raa e me ki haeroo! Peeraa Anau ki penna na mirakol Anau nippena iroto na matakaina kootou raa i Taia laua ma Saidon, na tama na matakaina naa ko na ammuhi avare na rehu no ppari, ki huri ake pera ma laatou kuttike itaha ma na haisara laatou raa. ²² Anau e meatu te hakamaoni pera ma te Aho te Hakatonutonu raa, te aroha Te Atua ina tama i Taia

laaua ma Saidonraa e me kirakaroo iaruna kootou.
²³ Emeia, kootou natama iKaperneamraa! Eaa, kootou e hihhai kissau kootou hokkootou itevaelani? Kootou e me kilettuaria itekina te ahiaraa! Ia peeraa namirakol Anau nippena i roto te matakaina kootou raa kippena i roto Sodom; peeraa te matakaina naa te aho nei koi nnoho koi!
²⁴ Kootou ki illoa pera ma ite Aho te Hakatonutonura, te aroha TeAtua inatama iSodomraa e me kiraka iaruna kootou!”

Oo mai Anau no hamalollo
(Luk 10.21-22)

²⁵ Tesaaite naa Jisas kutattara ma, “Tamana, TeAtua itevaelani iama te maaramanei! Anau ehakammaha Akoe, emee Akoe ehakariake natama se illoa raa namee Akoe ni huu kise illoa natama eatamai iama natama mattonura. ²⁶ Hakamaoni Tamana, Akoe e hihai roo ma namee raa ki kapihi ma peeni.

²⁷ “Te Tamana Anau raa e kou mai Anau namee roo hakaatoa. Sehai tama hoki eiroa te Tamariki te Tama nei, te Tamana koi Hokoia eiroa, ia sehai tama eiroa te Tamana, te Tamariki Aia raa koi iama natama te Tamariki raa ni hirihiri ki hakari natattara Aia raa koi e illoa.

²⁸ “Oo mai Anau, kootou natama hakaatoa tera ku naennae te amoamo namee emmaha raa, Anau eme ki kou atu te hamalollo. ²⁹ Too natiputipu Anau raa i roto kootou ki illoa kootou Anau, maitaname te anana Anau raa elaumarie, ia epasemmu, tena kootou eme kikkite te hamalollo hakamaoni. ³⁰ Maitaname namee Anau etattara atu kootou raa etaualleka, tena hea Anau eme ki kou atu raa e mamahua roo.”

12

Jisas ko TeAriki te Sabat
(Mak 2.23-28; Luk 6.1-5)

¹ Tena kioti Jisas ma nadi saipol Aia raa ku oo vaa roto te paupaku na wit raa ite aho te Sabat. Na disaipol Aia raa ku hikkai, tena laatou ki kotikoti na hua na wit raa no kkai.

² Tesaaite na Farisiraanikkite nadi saipol raa e kotikoti na hua raa, natama raa ku meake Jisas ma, “Kira ake, temee naa esara ma nadi saipol Akoe raa ki kotikoti na hua raa ite Sabat!”

³ Kito Jisas kimeake, “Kootou niseppau hea Devit nippena tesaaite aia ma natama etauttari aia raa ni hikkai? ⁴ Devit ni haere i roto te Hare Tapu TeAtua raa, tena aia ma natama tauttari aia raa nikkai na haraoa e ttapu na maatua raa ni hoki ake TeAtua raa; niaina roo ma natua raa eppui natama vare te kkai. Na maatua raa koi e lavaa te kkai na haraoa raa.

5 “Eaa kootou nise ppau hoki i roto na tuaa Moses pera ma na maatua i roto te Hare Tapu raa e sseu na tuaa i te aho te Sabat raa ina aho e ttapu hakaatoa, e mea na tama raa sessara raea? 6 Anau e meatu pera ma se hai mee i te kina nei e hakanaaniu i aruna te Hare Tapu raa. 7 Te Launiu Tapu e mee mai ma, ‘Anau e hihai koi te laoi, seai ma na hoki na manu.’ Kame kootou e illoa hakamaoni roo te hakataakoto nei, tena kootou selavaa hoki te haru na haeo na tama se isi na sara raa; 8 maitaname te Tamariki te Tama nei ko Te Ariki te Sabat.”

Te tama te rima e mate
(Mak 3.1-6; Luk 6.6-11)

9 Tena Jisas kutiaki te kina raa no haere i te hare lotu na Jiu raa, 10 tena eisi tetama terima emate enoho i te kina raa. Eisi na tama e hihhai kikkite Jisas e ppena na mee e ssara, kito na tama raa ki vahiri ake ma, “Na tuaa te Sabat raa e ppui taatou ki tokonaki na tama ki taualleka?”

11 Tena Jisas ki meake, “Kame he tama kootou e isi te sipsip e tteiho i roto te rua i te aho te Sabat, akoe kame se hhuri ake te manu raa i aruna? 12 Tena te ora te tama e hakanaaniu i aruna te sipsip! Ia tena na Tuaa taatou raa e hakattana hoki taatou ki tokonaki te tama i te Sabat.” 13 Kito Jisas ki meake te tama te rima e mate raa, “Ssora te rima akoe.”

Tena te tama raa ki ssora te rima aia raa, tena te rima raa ku tauareka kussau hoki pera ma teeraa rima. 14 Kito na Farisi raa ki oo no hakatonutonu na tattara ma ki taa Jisas ki mate.

Jisas ko te Tama Hehekau TeAtua e hirihiri

15 Jisas e rono na hakataakoto na tama raa ma ki taa Aia ki mate raa, tena Aia ki haere itaha ma te kina raa, tena he kanohenua erahi roo kutauttari Aia. Aia e tokonaki na tama hakaatoa e lavvea raa notaualleka, 16 tena ki tattara ake na tama raa ki se tattara ake alaa tama i te vahi Aia. 17 Aia e ppena peenei ma ki hakamaoni hea TeAtua ni tattara ake profet Aisaia ma ki tattara mai taatou ma:

18 “Teenei te Tama Hehekau Anau tera Anau ni hirihiri, te Tama tera Anau e laoi, ia e hihia roo.

Anau e me ki kou ake TeAnana Tapu Anau raa ki noho i roto
Aia,

tena Aia e me ki tattara atu i te hakatonutonu Anau
na tama raa ki llono na henua hakaatoa.

19 Tama raa se lavaa te hakatautau ia ma ki vavaa,
ia Tama raa se lavaa te tuu no tattara hakamaroa i na kina
na mateara.

20 Tama raa se lavaa te peesia na tama na hakattina laatou
e matanaennae raa i taha,

ia se lavaa te taa mate na hakattina na tama raa
ki mmate hua,

ki tae roo te saaita Aia e hamai no kou mai na tiputipu te ora hakamaoni raa.

²¹ Tena na tama hakaatoa e me ki tuku na hakattina laa-tou raa i Tama raa."

Jisas ia ma Belsebul

(Mak 3.20-30; Luk 11.14-23)

²² Tena na tama raa ki kou ake te tama e sseni, ia e se lavaa hoki te tattara, e mee aia e isi te tipua e tau i roto aia. Jisas e tokonaki te tama raa no lavaa te tattara, ia no lavaa hoki te kite. ²³ Te kanohenua raa ku mahharo roo i na mee Jisas e ppena raa. Tena na tama raa ki vahihhiri ma, "Eaa, teenei ko te mokopuna Devit raa koi?"

²⁴ Na Farisi raa ellono na tattara raa, tena na tama raa ki meake ma, "Te Tama naa e lavaa koi te hakaise na tipua raa e mee Belsebul e kou ake na mahi Aia ki ppena na mee raa."

²⁵ Jisas e iroa na hakataakoto na tama raa, tena Aia ki meake, "Kame he henua e motumotu ina kuturana no ppuhu hokolaatou, te henua naa se lavaa te tuu roroa. Tena kame he matakaina, sei naa he hai maatua e vaevae i na kuturana no ppuhu hokolaatou, tena na tama naa e me ki nnoho maseuseu hoki. ²⁶ Tena kame he kuturana i roto te nohorana Satan raa e ppuhu hokolaatou, te mee naa e huri ake pera ma te nohorana naa ku motumotu i na kuturana, tena te nohorana naa se roroa ku maseu. ²⁷ Kootou e tattara ma Belsebul e kou mai na mahi Anau ki hakaise na tipua raa i taha. Ia tena koai te tama e kou ake na mahi na tama tauttari kootou raa ki hakaise na tipua raa i taha? Na tama koi e tauttari kootou raa e me ki huri atu pera ma kootou essara! ²⁸ Kootou e ssara, teenaa sei ma ko Belsebul, e meia Te Anana Tapu Te Atua raa e kou mai na mahi Anau ki hakaise na tipua raa i taha. Tena te mee nei e hakamaoni pera ma te Hakamaatua ana ite Vaelani raa ku tae mai no nnoho ma kootou.

²⁹ "Se hai tama e lavaa te saa no uru i roto te hare te tama e ivi raa no too na hekau te tama raa, e meia kame aia e hihai, aia ku haihai te tama raa imua, tena aia kulavaa te uru i hare no too hea aia e hihai raa.

³⁰ "Kame he tama setuu ite vahi Anau, te tama naa e hakataukaa ma Anau; te tama setokonaki Anau ki hakkutu mai raa e hakatui na tama raa itaha ma Anau. ³¹ Teenei te hakataakoto Anau e tattara atu kootou raa: ni hai sara, ia ni tattara sakkino peehee na tama e pehipehi i te vahi Te Atua raa e lavaa koi te ssirihia; e meia na tattara sakkino te tama e ppehi i Te Anana Tapu raa se lavaa roo te ssirihia. ³² Te tama e mee na tattara sakkino i te vahi te Tamariki te Tama nei e lavaa te ssirihia; e meia

na tattara sakkino te tama e mee i TeAnana Tapuraa e me ki mmoe tahi roo se lavaa te ssirihia.

Tiputipu te laakau ia ma na hua aia

(Luk 6.43–45)

³³ “Kame akoe e hihai na hua taualleka, tena akoe ki isi telaakau e homohomo tauareka; kame akoe e isi telaakau e homohomo haeo, tena akoe e me ki isi na hua haeo. Taatou elavaa te illoa inalaakauraa e mee na hua laatou ehhuaraa. ³⁴ Kootou nilapono, kootou elavaa peehee tetattara natattara taualleka tesaita kootou e haisara? E mee te maihuraa etattara iho na mee ekkapi i roto te hatu manava raa. ³⁵ Na tama taualleka raa e huri mai na mee taualleka i roto na hatu manava laatou raa, tena na tama haeo raa e huri na mee sakkino i roto na hatu manava laatou raa.

³⁶ “Kootou ki illoa pera ma te Aho Hakatonutonuraa, kootou e me ki hakarikari natattara sakkino hakaatoa roo kootou ni pehipehi raa. ³⁷ Natattara akoe raa e me ki hakatonutonu akoe, ki huri atu ma akoe e tonu; ma akoe e haisara.”

Na Farisira e meake Jisas ki huri ake he mirakol

(Mak 8.11–12; Luk 11.29–32)

³⁸ Tena e isi natama poroporo natuaa ia ma na Farisi e meake ma, “Rabai, maatou e hihhai kikkite Akoe e pena he mirakol.”

³⁹ Kito Jisas ki meake, “Na tama te aho nei raa nitama sakkino, ia nitama se hakattina!” Kootou e mee mai ma ki huri atu he mirakol? Se lavaa! Te mirakol hokotahi Anau e me ki huri atu raa ko te mirakol profet Jona. ⁴⁰ E ssau hoki pera ma Jona e noho e toru na aho ia ma e toru na poo i roto te manava te ika erahiroo, tena te Tamariki te Tama nei e me kimoe etoru na aho ia ma etoru na poo itekava. ⁴¹ Te saaita te Aho Hakatonutonuraa, natama i Ninive raa e me ki ttuu i aruna no ppau atu na haisara kootou raa, maitaname na tama raa ni ttike i taha ma na haisara laatou raa te saaita laatou nilloa natattara Jonaraa, tena Anau e meatu, e isi te mee i te kina nei e hakanaaniu roo i aruna Jona!

⁴² “Te saaita te Aho Hakatonutonuraa, te avana te tuku i Sebaraa e me kituu i aruna no ppau atu na haisara kootou raa, maitaname aia ni horau mai roo ite henua aia emmao raa ma ki hakarono na akoako te atamai te Tuku Solomon raa, tena Anau e meatu pera ma e isi te mee i te kina nei e hakanaaniu roo i aruna Solomon!

Na tipua ku vakkai

(Luk 11.24–26)

⁴³ “Kame he tipua e haere i taha ma he tama, te tipua naa e me ki haere vaa roto na kina pakuppaku na henua raa no sесе he kina ki hamaroroо. Emeia kame aia se isi te kina e lave, ⁴⁴ tena aia e me ki tattara hokoia ma, ‘Anau e me ki vaakai muri te hare anau raa.’ Tena aia e me ki vaakai no kite pera ma te hare raa ku tuu vare, ia ku atea, tena ku oti te tukutuku hakaraoi. ⁴⁵ Tena te tipua raa e me ki haere no hakattaki ake e hitu hoki na tipua e sakkino roo i aruna aia ma ki oo laatou no nnoho i roto te tama naa. Te saaita na tipua raa ku nnoho roo hakaatoa, tena te tama naa e me ki haeroo i aruna ma te kaamataraa. Teenei hea e me ki kapihia ake i na tama sakkino i te aho nei.”

*Na taina Jisas raa ia ma te tinna laatou
(Mak 3.31–35; Luk 8.19–21)*

⁴⁶ Jisas koi tattara ake koi na tama raa te saaita te tinna ia ma na taina Aia raa nittae ake i te kina raa. Na tama raa e ttuu i aho, tena ki meake na tama raa ma laatou e hihhai ki tattara ma Jisas. ⁴⁷ Kito na tama e ttuu i te kina raa ki meake Jisas ma, “Kira ake, te tinna ia ma na taina Akoe raa e ttuu i aho, tena na tama raa e hihhai ki tattara kootou.”

⁴⁸ Tena Jisas ki meake, “Koai te tinna Anau? Koai na taina Anau?” ⁴⁹ Kito Jisas ki hakassii ake na disaipol Aia raa, tena ki meake, “Kira ake! Na disaipol raa ko te tinna ia ma na taina Anau! ⁵⁰ Tena te tama tera e tautari na tiputipu te Tamana Anau i te vaelani raa, he taina, he kave, ia he tinna Anau.”

13

*Tattara hurihuri i te tama e ttori na hua
(Mak 4.1–9; Luk 8.4–8)*

¹ Te aho naa koi Jisas kutiaki te hare naa no haere itai, tena Aia kinoho i te kina raa no akoako ake na tama raa. ² Te kanohenua e kku tuu ake i te kina raa e rahi roo, tena Aia kikake no noho i roto te manau raa, emeia te kanohenua raa e ttuu i te taunatai. ³ Jisas e tattara ake i na tattara hurihuri ki akoako ake tammaki na mee i na tama raa.

“Hakallono! Teeraa he tama e haere ttori na hua na wit. ⁴ Te saaita aia ni haere maka na hua raa i roto te paupaku raa, tena alaa hua e maoha i aruna na mateara, tena na manu raa kullee iho no kkai na hua raa. ⁵ Alaa hua e maoha i aruna na kina e hatu, ia te kerekere i te kina raa e patake roo. Na hua raa se roroa ku h homo e mee te kerekere raa e patake. ⁶ Emeia te saaita te laa raa ni hopo ake, tena te laa raa kuttuni na hua raa, e mee na patiaaka na hua raa se uru roo i raro, tena na hua raa se roroa ku mmate. ⁷ Alaa hua e maoha i roto na tiare, tena na tiare raa e h homo no uhi na hua raa. ⁸ Emeia alaa hua

e maoha i te kina na kerekere taualleka, tena na hua raa ku hohomo no hua na hua, alaa laakau e ttae huitarau na hua, alaa laakau e ttae tipu ono, tena alaa laakau e ttae tipu toru na hua.”

⁹ Tena Jisas ki hakaoti ake ma, “Hakallono, kame kootou e isi na katarina.”

Te hakataakoto te tattara hurihuri
(Mak 4.10–12; Luk 8.9–10)

¹⁰ Tena na disaipol raa ki oo ake no vahiri ake Jisas ma, “Aiea te saaita Akoe e tattara ake na tama raa, Akoe e tattara na tattara hurihuri raea?”

¹¹ Kito Jisas ki meake, “TeAtua ku oti te kou atu te atamai na mee i roto te Hakamaatua ana i te Vaelani tera e huuna ria raa, e meia TeAtua se kou ake te atamai raa i na tama. ¹² Maitaname na tama tera e isi na illoa laatou raa, TeAtua e me ki hakanuu na illoa na tama raa ki llahi roo, e meia na tama se isi na illoa raa, TeAtua e me ki ssau na illoa na tama raa i taha, niaina ma na illoa na tama raa e pammee.

¹³ Te hakataakoto Anau e tattara ake na tama raa i na tattara hurihuri raa e mee na tama raa e kirakira, e meia laatou se kkite, tena na tama raa e halollono, e meia na tama raa sellono, ia se hai mee e illoa. ¹⁴ Ia tena na tattara TeAtua tera profet Aisaia ni tattara mai raa ku kkati ma na tama nei: ‘Na tama nei e me ki halollono koi no halollono e meia laatou se lavaa te illoa;

na tama nei e me ki matamata koi no matamata, e meia laatou se lavaa te kkite,

¹⁵ e mee na kapuroro laatou raa e nnahe roo te illoa, ia na katarina laatou raa e tturi, tena na karemata laatou raa e ppuni.

TeAtua e mee ma peeraa na karemata na tama naa ki kkite, ia na katarina laatou raa ki llono, ia hoki na kapuroro laatou raa ki mallama, na tama naa e lavaa koi te tauttari Aia, tena Aia ku tokonaki na tama naa ki taualleka.’

¹⁶ Tena kootou iaa, TeAtua ku oti te hakatapu kootou! Na karemata kootou raa ku kkite, tena na katarina kootou raa kullono. ¹⁷ Anau e meatu te hakamaoni, tammaki na profet ia ma na tama e tauttari TeAtua e hihhai roo ki kkite na mee kootou e kkite raa, e meia laatou se lavaa te kkite, tena na tama naa e hihhai hoki ki llono na mee kootou ellono raa, e meia na tama naa se lavaa te llono.

Te hakataakoto te tattara hurihuri tetama e haere lletu na hua
(Mak 4.13–20; Luk 8.11–15)

¹⁸ “Hakallono, tena ku mee ki illoa kootou te hakataakoto te tattara hurihuri tetama e haere lletu na hua raa.

19 Na tama ellono na tattara i te vahi te Hakamaatua ana i te Vaelani raa, e meia laatou se illoa na tattara raa, na tama naa essau pera ma na hua e maoha iaruna te mateara raa, tena Satan ki haere ake no ssoro na tattara TeAtua raa i taha ma na hatu manava na tama naa. 20 Na hua e maoha i te kina e haturaa, ettuu ma na tama e hihhia no too na tattara TeAtua raa te saaita koi laatou nilloa na tattara raa. 21 Emeia na tattara raa semmoe tahi i roto na hatu manava na tama naa, ia semmoe roroa hoki. Tena te saaita na hainattaa ia ma na hakalono liliu kuttiri na tamaraa e mee laatou etauttari Anau, tena na tama naa kutiaki hua koi na tattara raa. 22 Na hua e maoha i te kina na tiare raa ettuu ma na tama ellono na tattara TeAtua raa, e meia na tamaraa e mamannatu tammaki na ora i te maarama nei raa, ia te mannako laatou na mee taualleka raa e uhi na tattara TeAtua raa, tena na tama naa kuse hhua na hua. 23 Tena na hua e hhomoi i te kina na kerekere taualleka raa ettuu ma na tama ellono, ia e illoa hoki na tattara TeAtua raa: na tama naa e mekippena tammaki na tiputipu taualleka, essau pera ma na hua e hhomoi i te kerekere tauareka no hhua huitarau, tipu ono ia ma tipu toru na hua raa.”

Tattara hurihuri na veve sakkino

24 Jisas e tattara ake na tamaraa teeraa tattara hurihuri hoki: te Hakamaatua ana i te Vaelani raa e tipu peenei. He tama e ttori na hua taualleka i roto te paupaku aia. 25 Ia he poo hokotahi te saaita na tama hakaatoa kummo, tena he tama manava haeo i te tamaraa kue haere ake no ttori na veve haeo raa i te kina na wit e hhomoi raa, tena ki haere. 26 Te saaita na wit raa ku homo no hhua, na veve sakkino raa hoki ku homo.

27 “Te tama hehekau raa e haere no meake te tamaraa ma, ‘Tama hakamaatua, akoe nittori na hua taualleka i roto te paupaku akoe raa, kaa na veve sakkino raa e oo mai i hee?’

28 Tena te tama hakamaatua raa ki meake, ‘Eisi na tama manava sakkino e ttori na veve naa.’ Kito na tamaraa ki meake, ‘Akoe e hihai ma maatou kioo no haere uhu na veve raa itaha?’ 29 Tena te tama hakamaatua raa ki meake, ‘Seai, kaa oti kootou ku haere uhu na veve raa, tena ku uhu hoki ma na wit raa. 30 Tiaki na wit ia ma na veve raa ki hhomoi hakaatoa kitae roo te saaita taatou e haki na hua raa. Tena Anau e me ki meake na tama e haki na hua raa ki haere uhu na veve raa i mua, tena ku nonoa na veve raa i na sai no ttuni, tena ki oti na tamaraa ku haere haki na hua na wit raa no hakatau i roto te hare anau raa.’ ”

Tattara hurihuri te hua paamee

(Mak 4.30–32; Luk 13.18–19)

31 Tena Jisas ki tattara ake na tamaraa teeraa tattara hurihuri hoki: “Te Hakamaatua ana i te Vaelani raa e tipu peenei.

He tama e too te hua te mastet raa no ttori i roto te paupaku aia raa. ³² Te hua naa ko te hua roo e paamee hokoia i na hua hakaatoa, e meia te saaita aia e homo, telaakau raa e me ki rahi roo i aruna na laakau hakaatoa, telaakau naa e me ki homo no matua, tena na manu raa kullee ake no pena na hohana laatou raa i aruna na raraa te laakau raa."

Tattara hurihuri te Ist
(Luk 13.20-21)

³³ Tena Jisas ki tattara ake teeraa tattara hurihuri hoki: Te Hakamaatua ana i te Vaelani raa e tipu peenei. He hine e too na ist no hilo ma na haraoa raa, tena ki hakamoe te haraoa raa no huta.

Te hakataakoto Jisas e tattara na tattara hurihuri
(Mak 4.33-34)

³⁴ Jisas e tattara na tattara hurihuri na saaita Aia e tattara ake na kanohenua raa, ia ni tattara peehee Aia e tattara ake i na tama, Aia e tattara i na tattara hurihuri. ³⁵ Aia e ppena peenei ki mee na tattara na profet raa ki hakamaoni ma,

"Anau e tattara na tattara hurihuri na saaita Anau e tattara ake na tama raa;
Anau e me ki tattara ake na tama raa na mee e huuna ria
i te kaamata roo te saaita te maarama nei
ni tipu mai raa."

Te hakataakoto te tattara hurihuri na veve sakkino

³⁶ Te saaita te kanohenua raa ku tiaki Jisas no oo i na hare laatou raa, na disaipol Jisas raa ku oo ake no vahiri ake Tama raa ma, "Tattara mai maatou ma te hakataakoto te tattara hurihuri na veve e h homo i roto te paupaku raa e mee maea."

³⁷ Kito Jisas ki meake, "Te tama e ttori na hua taualleka raa ko te Tamariki te Tama nei; ³⁸ te paupaku raa ko te maarama nei; na hua taualleka raa ko na tama i roto te Hakamaatua ana i te Vaelani raa, tena na veve sakkino raa ko na tama e tauttari Satan raa, ³⁹ tena te tama sakkino e ttori na veve raa ko Satan. Te haki haki na hua raa ko te hakaotioti na mee i te maarama nei, tena na tama e haere haki raa ko na ensel.

⁴⁰ "Tena na veve sakkino raa e me ki hakkutu ria no ttuni i roto te ahi, ia e me kissau peeraa hoki i te hakaotioti na mee hakaatoa i te maarama nei raa.

⁴¹ Te Tamariki te Tama nei e me kikauna na ensel Aia raa ki oo no hakkutu na tama sakkino tera e mee na tama ki haisara raa ia ma na tama e ppena na mee sakkino raa i taha ma te Hakamaatua ana Aia raa, ⁴² tena na ensel raa e me kiletu na tama raa i roto te ahi e vvela roo, tena na tama raa e me ki ttani no hakatikkati na niho laatou raa.

⁴³ Tena na tama Te Atua raa e me ki hakamaahina ake pera

ma te laa raa i roto te Hakamaatua ana te Tamana laatou raa. Hakallono, kame kootou e isi na katarina!

Tattara hurihuri na mee taualleka

⁴⁴ “Te Hakamaatua ana ite Vaelani raa e tipu peenei. He tama ekite tammaki na sileni i roto te paupaku, tena aia kitanu hakaraoi na mee raa. Te tama raa ku hihia roo, tena aia ki haere no too na hekau aia raa no kou ake alaa tama ki sui, tena aia ki too na sileni raa no haere no sui te paupaku raa.

Tattara hurihuri te pure e kivakiva roo

⁴⁵ “Ia hoki te Hakamaatua ana ite Vaelani raa e tipu peenei. He tama e sесеe na pure e kivakiva, ⁴⁶ ia te saaita aia ni kite te pure hokotahi e kivakiva roo, tena aia ku kou ake na hekau aia e ttino raa hakaatoa ki sui alaa tama, tena aia ki sui te pure e kivakiva raa.

Tattara hurihuri te kupena pupui ika

⁴⁷ “Ia hoki te Hakamaatua ana ite Vaelani raa e tipu peenei. Eisi natama meemeeka eppehi te kupena laatou raa i roto tenamo ma kimmua naika hakaatoa. ⁴⁸ Te saaita te kupena raa kupii naika, na tama raa ku horo ake te kupena raa i uta, tena ki nnoho i raro no hiri naika raa: na tama raa epono naika taualleka raa i roto nakete, tena kipeesia naika haeo raa itaha. ⁴⁹ Tena e me kissau peenei hoki ite hakaotioti na mee hakaatoa ite maarama nei raa: na ensel raa e me kioo no havakkee na tama sakkino raa itaha ma na tama taualleka raa, ⁵⁰ tena kulletu na tama sakkino raa i roto te ahi e vvela raa, tena na tama raa e me ki ttani no hakati kkatu na niho laatou raa i te kina raa.”

Te hakamaoni vahao nei ia ma te hakamaoni i mua

⁵¹ Tena Jisas ki vahiri ake na tama raa, “Kootou e illoa na mee nei?”

Kito na tama raa ki meake, “Noo.”

⁵² Tena Jisas ki meake, “Te hakataakoto nei e mee pera ma na tama eporoporo na tuua tera ku mee mo disaipol i roto te Hakamaatua ana ite Vaelani raa e ssau pera ma he tama e ttino te hare tera e too na mee hou ia ma na mee tuai raa no taari itaha ma te hare hakatautau na mee raa.”

Na tama i Nasaret raa ku se hihhai Jisas

(Mak 6.1–6; Luk 4.16–30)

⁵³ Jisas ku oti te tattara ake na tattara hurihuri raa, tena Aia ki tiaki te kina raa ⁵⁴ no vaakai ite matakaina Aia raa. Tama raa e akoako i roto te hare lotu na Jiu raa, tena na tama ellono na tattara Aia raa ku mahharo roo. Na tama raa e tattara hokolaatou ma, “Tama raa etoo te iroa Aia raa i hee? Kaa na mirakol hoki Aia e ppena raa? ⁵⁵ Teenei sei

ma ko te tamariki te tama hakatuutuu hare raa? Aiea Meri seai ma ko tetinna Aia, tena Jems, Josep, Saimon ia ma Judas seai ma ko naitaina Aia? ⁵⁶ Aiea nakaave Aia raa se nnoho i te matakaina nei? Tama nei e too te iroa Aia raa i hee?" ⁵⁷ Tena na tama raa ku se hihhai ki too Jisas.

Kito Jisas ki meake na tama raa, "Na profet e me ki hakammaharia i na kinaroo hakaatoa, e meia te matakaina roo aia ia ma te hareakina roo aia raa e me ki se hihhai te tama naa." ⁵⁸ E mee na tama raa se hakattina, tena Aia ki se ppena tammaki na mirakol i te matakaina raa.

14

Jon Baptis ku mate

(Mak 6.14–29; Luk 9.7–9)

¹ Herot te tama e hakamaatua i roto Galili te saaita naa raa ku rono i na mahi Jisas. ² Tena Herot ki meake na purepure aia raa ma, "Tetama naa ko Jon Baptis hakamaoni ku ora hakaraoi? Tera hea aia eisi na mahi kippena na mirakol raa?"

³ Maitaname Herot nimeake kaamata ma nasoldia aia raa ki hakapiki Jon, tena ku haihai tama raa noppono i te hare karapusi. Aia eppena peenei e mee Herodias te avana Filip tetaina aia raa. ⁴ Jon Baptis ni haiake Herot imua ma, "Temeena setonu ma akoe kiavana Herodias!" ⁵ Herot e hihai roo ma kitaa Jon kimate, e meia aia e matakui i te kanohenua na Jiu raa, maitaname na tama raa e hakattina pera ma Jon he profet.

⁶ Herot epena tekai ki maanatu te aho aia ni haanau iho raa, tena tetaukupu aia raa ku ruerue imua natama ihare raa hakaatoa. Herot ku hihia roo, ⁷ tena aia kimeake tetaukupu aia raa, "Anau e meatu te hakamaoni pera ma anau e me ki kou atu he mee peehee akoe e kainno mai anau!"

⁸ Kito te tinna te taukupu raa ki meake te hakataakoto aia, tena tetaukupu raa ki kainno ake tetamana aia raa ma, "Pare mai te saaita nei roo koi, te pohouru Jon raa iaruna he parete!"

⁹ Herot kuaroha, e meia aia kuse haiara hoki, e mee tetattara aia nikouake tetaukupu raa imua natama hakaatoa ihare raa, tena aia kimeake kippena te hakataakoto tetaukupu raa kikitia. ¹⁰ Tena Herot kikkave tetattara i na soldia aia raa kissepe te uaa Jon raa i roto te hare karapusi. ¹¹ Na soldia raa ku pareake te pohouru Jon raa iaruna te parete, tena ki kouake tetaukupu raa, tena tetaukupu raa ki too te pohouru raa nokkave itetinna aia raa. ¹² Tena na disaipol Jon raa

ki oo ake no too te tinotama raa no kkaave no tanu, tena laatou ki oo no meake Jisas.

Jisas e haanai te kanohenua e tammaki roo
(Mak 6.30-44; Luk 9.10-17; Jon 6.1-14)

¹³ Te saaita Jisas nirono ma Jon kumate, Aia kutiaki te matakaina raa no kake te manui raa notere Hokoia i te kina se hai tama raa. Natama raa kullono ma Jisas kutere, tena laatou ki tiaki na matakaina laatou raa no oo vaa uta i te kina Jisas etereraa. ¹⁴ Jisas kutiho iraro ma te manui raa, tena te saaita aia ni kite te kanohenua erahi raa, Aia ku aroha roo ina tama raa, tena Aia ki tokonaki na tama e lavvea raa no taualleka.

¹⁵ Te hiahi na disaipol raa ku oo ake no meake Jisas ma, "Te mee raa ku hiahi roo, tena te kina nei e mmao se hai tama. Kauna te kanohenua raa ki oo ina matakaina raa no sui ni kai ma laatou."

¹⁶ Kito Jisas ki meake na disaipol raa, "Na tama naa se lavaa te oo! Kootou hokkootou ki kou ake ni mee ki kkai na tama naa!"

¹⁷ Kito na disaipol raa ki meake ma, "Maatou e isi koi e rima na haraoa ia ma e rua na ika."

¹⁸ Tena Jisas ki meake, "Kou mai na mee naa i te kina nei!"

¹⁹ Kito Jisas ki meake te kanohenua raa ki noho i aruna na veve raa, tena Aia ki too na haraoa e rima raa ia ma na ika e rua raa, tena ki kkira i te vaelani no hakammaha ake Te Atua. Tena Aia ki tohi na haraoa raa no kou ake na disaipol Aia raa, kito na disaipol raa ki vaevae ake na mee raa i te kanohenua raa. ²⁰ Na tama roo hakaatoa e kkai no ppoahu. Tena na disaipol raa ki sasao na kai ettoeraa no ppii sanahuru ma rua na kete. ²¹ Te kooina na taanata raa hakaatoa kame ettae rima simata, se ppau na hhine ia ma na tamalliki raa.

Jisas e haere vaa aruna te lottai
(Mak 6.45-52; Jon 6.15-21)

²² Tena Jisas ki meake na disaipol Aia raa ki kake te manui raa notere imua i teeraa vahi te namo raa, tena Aia ki kauna te kanohenua raa no vakkai. ²³ Aia e kauna te kanohenua raa no oti roo, tena Aia ki haere Hokoia i aruna te mouna raa no lotu. Jisas e noho koi Hokoia i te kina raa te saaita te mee raa ku hapouri; ²⁴ tena te saaita naa hoki te manui raa ku mmao, ia ku pehi pehi roo, maitaname te matani raa e maairi mai roo i mua.

²⁵ Jisas ku haere ake vaa aruna te lottai raa, tena i lottonu te toru ma te ono te tahata Aia ku taapiri ake ina disaipol Aia raa. ²⁶ Te saaita na disaipol raa ni kite Jisas e haere ake vaa aruna te lottai raa, tena na tama raa ku mattaku roo.

Na tama raa ku tattara, tena ki vaa huri i te mattaku laa-tou raa ma, "Teena he tipua!"

²⁷ Jisas ku tattara ake na disaipol raa, tena ki meake, "Auu se ttuu na huru kootou! Teenei ko Nau koi. Auu se mattaku!"

²⁸ Kito Pita ki meake, "TeAriki, kame teena ko Koe haka-maoni, tena mee mai anau ki haere atu vaa aruna te lottai."

²⁹ Tena Jisas ki meake, "Hamai." Kito Pita ki tiho i taha ma te manau raa no haere atu iaa Jisas raa vaa aruna te lottai.

³⁰ Emeia te saaita koi te maanatu Pita raa ni tere ake i te matani e maairi hai mahi raa, te matakua aia raa ku tere ake, tena aia ku tere i roto te lottai. Kito Pita ki tani ake te varo aia ma, "TeAriki, tokonaki anau!"

³¹ Te saaita naa koi Jisas ku haaro atu te rima Aia raa no ttaohi Pita, tena ki meake, "Te hakatina akoe raa se hai mahi! Aiea akoe e mamaanatu tammaki naea?"

³² Tena tokorua raa kukkake i roto te manau raa, tena te matani raa ku tteihono marino kkii. ³³ Na disaipol i roto te manau raa ku hakammaha ake Jisas, tena na tama raa ki meake ma, "Hakamaoni roo, Akoe ko te Tamariki TeAtua."

Jisas e tokonaki na tama lavvea i Genesaret raa no taualleka

(Mak 6.53-56)

³⁴ Na tama raa e tere vaaroto tena mo raa no ttae he matakaina i roto Genesaret iteeraa vahi, ³⁵ tena na tama i te kina raa kukkira ake no mattino Jisas. Kito na tama raa ki aru na tama na matakaina tappiri ake raa ki kou mai na tama lavvea raa iaa Jisas. ³⁶ Na tama raa e kainno ake Jisas ma ki tiaki na tama lavvea raa ki ttaohi na kaunutu na hekau Aia raa ki taualleka na tama raa, tena na tama hakaatoa ettaohi na kaunutu na hekau Jisas raa ku taualleka.

15

Na poroporo na tipuna taatou i mua

(Mak 7.1-13)

¹ Tena e isi na Farisi ia ma na tama e poroporo na tuua e oo mai i Jerusalem no vahiri ake Jisas ma, ² "Aiea na disaipol Akoe raa se tauttari na tiputipu na tipuna taatou ni kou mai i mua raea? Na tama raa se ssoro na rima laa-tou raa i mua laa-tou e kkai na kai!"

³ Kito Jisas ki meake, "Kaa kootou se tauttari na tattara TeAtua raa, tena ki tauttari koi na akoako kootou hokkootou raea? ⁴ E mee TeAtua ni tattara mai ma, 'Hakammaha na tamana ia ma na tinna kootou raa,' tena, 'Kame kootou e kou ake na haeo na tamana ia ma na tinna kootou raa, kootou e me kitaai ia no mmate.' ⁵ Emeia kootou e akoako ma kame na tama e isi na mee ki tokonaki na tamana ia ma na tinna laa-tou raa, tena ki oti ki meake

ma, 'Na mee nei ni mee TeAtua,' ⁶ tena na tama naa ku se tau hoki te hakammaha na maatua laatou raa. Kootou se hakammaha na tuaa TeAtua raa, e meia kootou e tauttari koi na akoako kootou hokkootou. ⁷ Kootou nitama tattara uhiuhi! Natattara Aisaia nitattara ite vahi kootou raa ku hakamaoni roo!

⁸ TeAtua e mee ma, 'Na tama nei e hakammaha Anau ma na maihu koi laatou, e meia na hatu manava laatou raa e mmaaroo itaha ma Anau.

⁹ Ia se tau hoki ma na tama nei ki hakammaha Anau, maitaname na tama nei e akoako na tuaa na tama raa pera ma ni tuaa Anau!' "

Na mee e mee na tama ki hai sara
(Mak 7.14-23)

¹⁰ Kito Jisas ki kanna ake te kanohenua raa ki oo ake Aia, tena Aia ki meake, "Hakallono ki illoa kootou! ¹¹ Seai ma ko na mee e uru i roto na maihu kootou raa e mee kootou no hai ssara, e meia aaraa ko na mee e oo mai itaha ma na maihu raa e mee kootou no hai ssara."

¹² Tena na disaipol raa ki oo ake no meake Jisas ma, "Ako e iroa pera ma na hakataakoto na Farisi raa e sakkino roo i na tattara Akoe e tattara raa?"

¹³ Kito Jisas ki meake, "Na laakau hakaatoa te Tamana Anau ite vaelani raa ni settori raa e me kiuhuria." ¹⁴ "Auu se mamannatu tammaki ina tama naa! Aanaa ko na tama hakamattua essen i tera e hakattaki na tama karematasseni raa, tena kame he tama e essen i e hakattaki teeraa tama e essen, tokorua naa hakaatoa e me ki maoha i roto te rua e nnoto raa."

¹⁵ Kito Pita ki meake, "Hakamaarama mai te tattara naa ki illoa maatou."

¹⁶ Tena Jisas ki meake na tama raa, "Kootou ni disaipol Anau, e meia na illoa kootou raa setaeroo na illoa alaa tama. ¹⁷ Kootou se ki illoa roo? He mee peehee e uru i roto te maihu e me ki haere notae te kopu, tena kioti ku haere iho itaha ma te tinotama. ¹⁸ Emeia na mee tera e oo mai i te hatu manava no hhopo i taha ma te maihu raa ko na mee roo tera e mee te tama ki hai sara raa. ¹⁹ Maitaname na hakataakoto sakkino kitaa na tama, ki hai huri ma alaa tama, kippena na tiputipu sakkino, ki kailallao, ki tattara malliu, tena ki tamoa haeo alaa tama raa e oo mai i te hatu manava. ²⁰ Aanei ko na mee tera e mee te tama ki hai sara. Emeia ki kikai se ssoro na rima pera ma kootou e tattara ma taatou kippena raa, te mee naa se mee kootou ki hai ssara."

Te hine e hakatina
(Mak 7.24-30)

²¹ Jisas ku tiaki te matakaina raa no haere no tae he kina e taapiri i na matakaina Taia laaua ma Saidon raa. ²² Tena he hine ite matakaina Kenan e noho ite kina raa, tena aia ki haere ake notani ake Jisas ma, "Tamariki Devit, Hai aroha mai anau! Taku tamariki hine raa e isi te tipua e tau i roto aia, tena te saaita nei aia ku haeo roo."

²³ Emeia Jisas se hai tattara e meake te hine raa. Tena na disaipol Jisas raa ki oo ake no meake Tama raa ma, "Hakaise te hine naa ki haere! Te hine naa e me ki haere vavaa koi peenaa vaa muri taatou!"

²⁴ Kito Jisas ki meake na disaipol Aia raa ma, "Anau e kauna ria ki hamai no tokonaki na tama e ssau pera ma ni sipsip i roto Israel tera ku llano raa."

²⁵ Te hine raa e rono na tattara raa, tena aia ki haere atu no tuturi i mua na vae Jisas raa no meake ma, "Te Ariki, tokonaki anau!"

²⁶ Tena Jisas ki meake ma, "Se tonu ma taatou ki too na kai na tamalliki raa no kou ake na poi raa ki kkai."

²⁷ Kito te hine raa ki meake, "Te Ariki, te tattara naa e hakamaoni, emeia na poi raa e kkai hoki na maanunu e maoha i raro te tebol te tama hakamaatua laatou raa."

²⁸ Tena Jisas ki meake te hine raa, "Ako e he hine roo e hakatina mahi! Anau e me kippena ma akoe hea akoe e hihai raa." Te saaita naa koi te tamariki hine raa ku tauareka.

Jisas e tokonaki tammaki na tama no taualleka

²⁹ Jisas ku tiaki te matakaina raa no haere vaa tai te Namu Galili raa. Aia e haere no kake tepaa mouna raa, tena ki noho i raro. ³⁰ Na kanohenua e tammaki roo ku oo ake iaa Jisas ma na tama na vae e mmate, na tama e sseni, na tama na vae e ppiko, na tama e tturi selavaa te tattara ia ma tammaki na tama lavvea, tena te kanohenua raa e too na tama raa hakaatoa no hakammoe i mua na vae Jisas raa, tena Jisas ki tokonaki na tama raa hakaatoa no taualleka. ³¹ Te kanohenua raa ku mahharo e mee na tama e tturi selavaa te tattara raa ku tattara, na tama na vae e ppiko raa ku taualleka, na tama na vae e mmate raa ku hahaere, na tama e sseni raa ku kkite; tena na tama raa hakaatoa ki hakammaha ake Te Atua na tama Israel raa.

Jisas ku haanai teeraa kanohenua e tammaki hoki

(Mak 8.1-10)

³² Jisas e kanna ake na disaipol Aia raa no meake ma, "Anau e aroha roo na tama nei, maitaname na tama nei e noho ma Anau i roto e toru na aho, tena te saaita nei na tama nei ku se hai kai kikkai. Anau se hihai ki kauna na tama nei ki oo se kkai, e mee na karemata na tama naa e me ki pouri te saaita laatou e vakkai raa."

³³ Kito na disaipol raa ki vahiri ake ma, “Kaa maatou e me ki oo nossee nikai ihee ki hannai na tama nei ma teenei he kina e tuu mahoa nei?”

³⁴ Tena Jisas ki vahiri ake, “Kaa e hia na haraoa kootou e isi?”

Kito na disaipol raa ki meake, “E hitu na haraoa, tena e rua na ika pammee.”

³⁵ Kito Jisas ki meake te kanohenua raa ki nnoho i raro.

³⁶ Tena Aia kitoo e hitu na haraoa raa ia ma erua na ika raa no hakammaha ake TeAtua, tena Aia ki tohitohi na haraoa ma na ika raa no kou ake na disaipol Aia raa, tena na disaipol raa ki vaevae ake na kai raa ite kanohenua raa no kkai. ³⁷ Na tama raa hakaatoa ekkai no ppoahu. Tena na disaipol raa ki sasao na kai ettoe raa no ppii e hitu na kete. ³⁸ Te kooina na taanata e kai raa e tae haa simata, se ppau na hhine laatou ma na tamalliki.

³⁹ Kito Jisas ki kauna te kanohenua raa no vakkai, tena Aia ki kake i roto te manau raa no tere i Magadan.

16

*Na Farisi raa e kainno ake Jisas ma ki huri ake he mirakol
(Mak 8.11–13; Luk 12.54–56)*

¹ Na Farisi ia ma na Sadyusi raa ni oo ake ia Jisas raa no malliu ma ki taaiki Tama raa, kito na tama raa ki meake ma Jisas ki huri ake he mirakol kikkite laatou pera ma TeAtua ekou ake hakamaoni na mahi Tama raa. ² Emeia Jisas e meake na tama raa, “Te saaita telaa raa e hakatootoo ki huru raa, kootou eme kitattara ma, ‘Tepoo nei eme kitauareka roo emee telani mea raa kuhura.’ ³ Tena tetahata roo kootou eme kimahhuru notattara ma, ‘Temeeraa eme killeku, maitaname telani raa kutuu pouri roo hakaatoa.’ Kootou elavaa te illoa ite vahi te lani raa emee kootou ekkite na tuutuu te vaelani raa, emeia kootou selavaa te illoa na hakkatu na mee nei. ⁴ Na tama te aho nei raa ni tama roo e sakkino, ia se hakattina! Kootou e mee ma Anau ki huri atu he mirakol? Selavaa! Te mirakol koi kootou eme kikkite raa ko te mirakol Jona.”

Tena Jisas ki huri no haere i taha ma na tama raa.

*Te Ist na Farisi ia ma na Sadyusi
(Mak 8.14–21)*

⁵ Na disaipol raa ku huro no ttae teeraa vahi te namo raa, tena na tama raa e ssiri hoki ma ki too ni haraoa. ⁶ Kito Jisas ki meake na tama raa, “Lollohi hakamattonu i na ist na Farisi ia ma na Sadyusi raa.”

⁷ Tena na disaipol raa ku tattara hokolaatou ma, “Tama raa e tattara peenei raa e mee taatou se isi na haraoa e kou mai.”

⁸ Jisas e iroa hea natamaraa etattara, tena Aia ki vahiri ake, “Aiea kootou etattara hokkootou ma kootou se isi na haraoa e kou mai naea? Na hakattina kootou raa epammee roo! ⁹ Kootou seki illoa? Kootou se mannatu tesaaia Anau nittohi na haraoa e rimaraa no haanai rima simata nataanata? Kaa e hia na kete kootou nisassao noppii raa? ¹⁰ Kaa na haraoa e hitu taatou ni hannai haa simata na taanata raa? E hia na kete kootou nisassao noppii raa? ¹¹ Kaa kootou se illoa peehee ma Anau se tattara atu kootou i te vahi na haraoa? Lollohi hakamattonu kootou i te vahi na ist na Farisi ia ma na Sadyusi raa!”

¹² Te saaita naa roo na disaipol raa ku illoa ma Jisas se tattara ake laatou i te vahi na ist na tama e hilo ma na haraoa raa, e meia Tama raa e tattara i te vahi na akoako na Farisi ia ma na Sadyusi raa.

Pita e hakari ma Jisas ko te Mesaia

(Mak 8.27-30; Luk 9.18-21)

¹³ Jisas ku haere no taapiri i te kina Sisaria Filipai raa, tena Aia ki vahiri ake na disaipol Aia raa i te kina raa ma, “Kootou e mannatu ma te Tamariki te Tama nei koai?”

¹⁴ Kito na disaipol raa ki meake, “E isi na tama e tattara ma Akoe ko Jon Baptis, tena alaa tama e mee ma Akoe ko Elaija, alaa tama e mee ma Akoe ko Jeremaia ia ma Akoe he profet hoki.”

¹⁵ Tena Jisas ki vahiri ake na disaipol raa, “Kaa kootou? Kootou e mannatu ma Anau koai?”

¹⁶ Kito Saimon Pita ki meake, “Akoe ko te Mesaia, te Tamariki Te Atua e ora tahi raa.”

¹⁷ Tena Jisas ki meake, “Saimon, te tamariki Jon, akoe ku hakatapu ria. Maitaname te hakamaoni naa se hamai koi te tama, e meia te Tamana i te vaelani raa e kou atu akoe te hakamaoni naa. ¹⁸ Ia tena Anau e meatu akoe Pita: akoe he hatu, tena Anau e me kipena te hare lotu Anau raa i aruna te hatu nei, tena te mate selavaa te seu te hare lotu naa. ¹⁹ Anau e me kikou atu akoe na kii te Hakamaatua ana i te Vaelani raa, tena hea akoe e hakkapi i te maarama nei, te vaelani raa e me ki hakkapi hoki; ia hea akoe e hakattana i te maarama nei, te vaelani raa e me ki hakattana hoki.”

²⁰ Kito Jisas ki tattara ake na disaipol Aia raa ki se tattara ake ni tama pera ma Aia ko te Mesaia.

Jisas ku tattara i te mate Aia

(Mak 8.31-9.1; Luk 9.22-27)

²¹ Kaamata te saaita naa Jisas ku tattara hakamatahua ake na disaipol Aia raa ma, "Anau e me ki haere i Jerusalem no hakalono llihu i na rima na tama hakamattua, na maatua hakananniu ia ma na tama poroporo na tuua raa. Anau e me ki taia ria no mate, e meia i muri e toru na aho, Anau e me ki mahike muri no ora."

²² Kito Pita ki hakattaki Jisas i taha ma na tama raa, tena aia ki hai ake Jisas ma, "TeAriki, TeAtua se hihai ma Akoe ki mate! Te mee naa se lavaa te kapihia atu Akoe!"

²³ Tena Jisas ki hakatike no hai ake Pita ma, "Satan, haere i taha ma Anau! Akoe e me kittuu vaa mua Anau, maitaname na hakataakoto akoe naa se oo mai TeAtua, e meia aanaa ni hakataakoto koi te tama."

²⁴ Tena Jisas ki meake na disaipol Aia raa ma, "Kame he tama kootou e hihai ki tautari Anau, te tama naa ki se maanatu te ora aia, tena ku amo te kros aia raa no tautari mai Anau." ²⁵ Kame kootou e mannako na ora kootou, tena kootou e me killano i taha ma te ora hakamaoni raa, e meia kame kootou se mannako na ora kootou raa no mmate ma Anau, tena kootou e me kitoo te ora hakamaoni raa. ²⁶ Hea kootou e me kitoo kame kootou e ttino na mee hakaatoa i te maarama nei raa, e meia i roto roo na ora kootou raa e haeo? Seisi na mee kootou e me kitoo! Tena se hai mee hoki kootou e lavaa te hoki ki sui muri na ora kootou raa.

²⁷ "Maitaname te Tamariki te Tama nei ku taapiri ki hamai ma na mahi hai mmahi te Tamana ia ma na ensel Aia raa, tena Aia e me ki kou atu na tuhana kootou raa tautari hea kootou nippena. ²⁸ Anau e meatu te hakamaoni pera ma eisi na tama i te kina nei se lavaa te mmate ki taeroo te saaita laatou e kkite te Tamariki te Tama nei e hamai pera ma he Tuku raa."

17

*TeAtua e huri ake na mahi Aia i te tinotama Jisas
(Mak 9.2-13; Luk 9.28-36)*

¹ Eono na aho kullaka, tena Jisas kitoo Pita ia ma te haanau Jems laaua ma Jon ki oo laatou i aruna te mouna e palluna raa. Te kina raa se hai tama, hokolaatou koi. ² Te saaita na tama raa ni kkira ake Jisas, te tinotama Jisas raa ku senisi no keeroo, na karemata Aia raa ku maahina roo pera ma telaa, tena na hekau Aia raa ku makkini hua roo. ³ Tena tokotoru na disaipol raa kukkite hoki Moses laaua ma Elaija e tattara laatou ma Jisas. ⁴ Kito Pita ki mahike i aruna no meake Jisas ma, "TeAriki, e tauareka roo e mee maatou e nnoho i te kina nei! Kame Akoe e hihai anau e me ki hakatuu e toru na paa hare, te hare Akoe, te hare Moses, tena te hare Elaija."

⁵ Pita koi tattara, tena he pukureurehu ekkiva raa ku hamai no uhi tokotoru raa, tena te reo raa ku tattara iho ma, "Teenei he Tamariki Anau, tena Anau elaoi mahi roo Aia. Hakallono na tattara Aia raa!"

⁶ Te saaita na disaipol raa ni llono te reo raa, na tama raa ku mattaku roo nolletu no mmoe hakahaori iaruna te kerekere. ⁷ Kito Jisas ki haere atu no ttaohi na tama raa, tena ki meake, "Mahhike iaruna, Auu se mattaku!" ⁸ Kito na tama raa ki kkira ake no kkite Jisas ku tuu koi Hokoia.

⁹ Natama raa koi oomai koi iraro ma temouna raa, tena Jisas ki meake hakaoti tokotoru raa ma, "Auu se tattara ake ni tama hea kootou nikkite raa ki taeroo te saaita te Tamariki te Tama nei ku ora muri itaha ma te mate."

¹⁰ Tena na disaipol raa ki vahiri ake Jisas ma, "Kaa na tama e poroporo na tuua raa e tattara ma Elaija e me ki hamai i mua te Mesaia raea?"

¹¹ Kito Jisas ki meake, "Hakamaoni, Elaija e me ki hamai i mua no tanattana namee hakaatoa. ¹² Tena Anau e meatu pera ma Elaija ku oti te hamai, e meia na tama raa se illoa i te tama raa, tena ki mee hakahaeo tama raa ki kotia na hakataakoto laatou raa. Tena na tama raa e me ki mee hakahaeo peeraa hoki i te Tamariki te Tama nei."

¹³ Tena na disaipol raa ku illoa koi ma Tama raa e tattara ake laatou i te vahi Jon Baptis.

*Jisas e hakaise te tipua sakkino i taha ma te taupeara
(Mak 9.14-29; Luk 9.37-43a)*

¹⁴ Jisas ma etoru na disaipol raa kuttae ite kina te kanohenua raa ettuu raa, tena he tanata e haere ake iaa Jisas no tuturi i mua Tama raa, ¹⁵ tena ki meake, "Te Ariki, hai aroha te tamariki anau nei! Tamariki nei e isi na peuppeu, tena alaa saaita te tamariki nei e me ki mahi roo notteiho iroto teahi, kaa seai iroto te vai. ¹⁶ Anau e too te tamariki nei no kou ake na disaipol Akoe raa, e meia laatou se lavaa te tokonaki taku tama nei."

¹⁷ Kito Jisas ki meake, "Kootou ni tama se isi na hakattina, tena na hakataakoto kootou naa essara hoki! Ehia navahao Anau e me kinnoho ma kootou? Kou mai te tamariki naa i Anau i te kina nei!" ¹⁸ Jisas e tattara hakamataku ake koi te tipua raa, tena te tipua raa ku tere i taha ma te tamariki raa, tena te tamariki tanata raa ku tauareka te saaita naa koi.

¹⁹ Kito na disaipol raa ki oo ake hemuu iaa Jisas no vahiri ake ma, "Aiea maatou se lavaa te hakaise te tipua raa i taha raea?"

²⁰ Tena Jisas ki meake, "Kootou se lavaa, maitaname na hakattina kootou raa se hai mmahi. Anau e meatu kootou te hakamaoni pera ma kame na hakattina kootou raa e llahi

pera ma te hua e paamee roo hokoia i na hua hakaatoa raa, tena kootou e me ki lavaa te meake te mouna raa ma, 'Kkene no tuu i te kina raa!' tena te mouna naa e me ki kkene. Kootou e lavaa te ppena he mee peehee! ²¹ [Te lotu ia ma te hakamaatapu raa koi e lavaa te hakaise na tipua raa i taha, se hai mee peeraa hoki e lavaa."]

Jisas ku tattara ake hoki i te mate Aia

(Mak 9.30-32; Luk 9.43-45)

²² Jisas ku tattara ake na disaipol Aia raa te saaita laa-tou ni oo mai no kaatoa i Galili raa ma, "Hetama e me ki hakari ake te Tamariki te Tama nei i na tama ²³ tera e me ki taa te Tama raa ki mate raa; e meia e toru na aho i muri te Tama raa e me ki mahike muri no ora."

Tena na disaipol raa ku alloha roo.

Jisas e tattara i te vahi na takis te hare lotu

²⁴ Te saaita Jisas ma na disaipol Aia raa ku ttae i Kaperneam, tena na tama e aoao na takis i te Hare Tapu raa ku oo ake no vahiri ake Pita ma, "Eaa, te Rabai kootou raa e me ki aoao hoki na takis i te Hare Tapu raa?"

²⁵ Kito Pita ki meake, "Noo!"

Te saaita Pita ni haere no uru i roto te hare Jisas e noho raa, Jisas ku vahiri ake kaamata roo iaa Pita ma, "Saimon, he hakataakoto peehee akoe e isi? Koai na tama e suisui ake na takis na tuku te maarama nei raa? Na tama te henua raa ma na tama alaa henua tera e nnoho i roto te henua raa?"

²⁶ Kito Pita ki meake, "Na tama alaa henua tera e nnoho i roto te henua naa."

Tena Jisas ki vaakai ake te tattara Pita raa ma, "Tena te hakataakoto akoe raa e mee pera ma na tama te henua raa se lavaa te pehi na takis. ²⁷ Emeia taatou se hihhai ma ki mee na tama nei ki mamannatu haeo. Tena oo itai no lletu he uka. Tena i roto te maihu te ika kaamata kootou e mmau raa, kootou e me ki kkite te sileni tera e lavaa te pehi te takis Anau ia ma na takis kootou raa. Too te sileni naa no kkave ki pehi na takis taatou raa."

18

Koai te tama e me ki hakamaatua?

(Mak 9.33-37; Luk 9.46-48)

¹ Te saaita naa na disaipol raa ku oo ake no vahiri ake Jisas ma, "Koai te tama e hakanaaniu i roto te Hakamaatua ana i te Vaelani raa?"

² Kito Jisas ki kanna ake te tamariki raa no haere ake, tena Aia ki too tamariki no hakatuu i mua na tama raa, ³ tena ki meake, "Anau e meatu te hakamaoni, kame kootou se huri no mee pera ma nitamalliki, tena kootou se lavaa roo te uru i roto te Hakamaatua ana i te Vaelani raa. ⁴ Te tama

e hakanaaniu i roto te Hakamaatua ana i te Vaelani raa ko tetama e laumarie no mee pera ma he tamariki. ⁵ Tena kame he tama e too hakaraoi te tamariki peenei raa i te inoa Anau, tena te tama naa e too hakaraoi hoki Anau.

Na hahaaite e mee te tama ki hai sara
(Mak 9.42-48; Luk 17.1-2)

⁶ "Kame he tama e mee he tamariki paamee peenei raa ki tiaki te hakatina aia e isi i Anau raa, tena te tama naa e tau roo te nnoa he hatu e rahi te uaa aia raa, tena kulletu aia hokoia i te lottai ki maremo. ⁷ Te maarama nei e haeo roo e mee e isi na mee e me ki mee na tama ki tiaki na hakattina laatou raa! Na mee peenei e me ki hura tahi, e meia na tama e ppena na mee nei ki hakamaoni raa e me ki haeo roo!

⁸ "Kame te rima ia ma te vae akoe raa e mee akoe ki tiaki te hakatina akoe raa, tena tuu te vae ia ma te rima naa no peesia! E tauareka akoe ki too te ora e ora tahi ma te rima ia ma te vae hokotahi, ka oti akoe kullettua ma saa rima ia ma saa vae akoe naa i roto te ahi e ura tahi raa. ⁹ Kame te karemata akoe raa e mee akoe ki tiaki te hakatina akoe raa, tena kope te karemata naa no peesia! E tauareka akoe ki too te ora e ora tahi ma te karemata hokotahi, ka oti akoe kullettua ma saa karemata akoe naa i roto te ahi e ura tahi raa.

Te tattara hurihuri te sipsip e rano
(Luk 15.3-7)

¹⁰ "Lollohi ka oti kootou ku hailavvaka ina tamalliki peenei raa. Anau e meatu, na ensel e lollohi na tamalliki nei i te vaelani raa ennoho tahi ma te Tamana Anau i te vaelani raa. ¹¹ [Maitaname te Tamariki te Tama nei e hamai ki tokonaki na tama kullano raa.]

¹² "Kootou e mannatu peehee kame he tama e isi huitarau na sipsip, tena he sipsip hokotahi ku haere no rano? Te tama naa e me ki tiaki teeraa tipu sivo ma sivo na sipsip raa kikaikkai, tena Aia e me ki haere no sesee te sipsip e rano raa. ¹³ Anau e meatu, te saaita te tama naa e lave te sipsip e rano raa, te tama naa e me ki hihhia roo, e raka roo ma te hihhia aia ina sipsip tipu sivo ma sivo sellano raa. ¹⁴ Essau hoki peenei, te Tamana kootou i te vaelani raa se hihai hoki ma he tamariki kootou ki haere no rano.

Tiputipu te hakatonutonu te taina ia ma te kave akoe tera e sara

¹⁵ "Kame te taina akoe raa e roto akoe, haere no tattara ake hakaraoi te sara te tama naa. Emeia auu se mee na tama ki illoa, te mee naa e me ki moe koi ilottonu koorua. Kame te taina akoe raa e hakarono akoe, tena akoe ku tokonaki te tama naa kinnoho hakaraoi koorua. ¹⁶ Emeia kame te taina akoe raa se hihai ki hakarono akoe, tena too he tama

seai naa tokorua na tama ki oo kootou pera ma te Launiu Tapu raa e tattara ma,

‘Tokorua seai naa tokotoru na tama naa e me ki hakatonutonu na tattara hakaatoa.’

¹⁷ Tena kame te tama naa se hihai ki hakarono na tattara tokorua naa, tena kootou ku meeiho tesara naa iroto te hare lotu ki hakallono na tama hakaatoa. Tena huri ake ki iroa aia pera ma aia e ssau pera ma he tama e noho pouri, ia he tama aoao na takis.

Tiputipu te hakkapi ia ma te hakattana

¹⁸ “Ia tena Anau e meatu kootou: hea kootou e hakkapi iroto te maarama nei, te vaelani raa e me ki hakkapi hoki, tena hea kootou e hakattana iroto te maarama nei, te vaelani raa e me ki hakattana hoki.

¹⁹ “Ia tena Anau e me ki meatu hoki: kame he tokorua na tama i te maarama nei e tattara notonu ma kilotu no kainno ake he mee, tena te Tamana i te vaelani raa e me ki kou ake hea te tokorua e hihai raa. ²⁰ Kame tokorua seai naa tokotoru na tama e oo mai no kkuu i te inoa Anau, Anau e me ki noho i te kina naa ma na tama naa.”

Te tattara hurihuri te tama hehekau se isi te manava aroha

²¹ Tena Pita ki haere ake no vahiri ake Jisas ma, “Te Ariki, kame te taina anau raa e tauhano te ppena na mee settonu i anau, ehia na vahao anau e me ki ssirihia na hai sara tama naa? E hitu na vahao?”

²² Kito Jisas ki meake, “Seai, seai ma e hitu na vahao, e meia e hitu ma tipu hitu na vahao, ²³ maitaname te Hakamaatua ana i te Vaelani raa essau peenei: Teeraa he tuku, tena aia e hihai ki kite na taoni na tama hehekau aia raa. ²⁴ Te tuku raa ku noho koi ma ki mmata na taoni raa, tena na tama raa ku hakattaki ake te tama hehekau tera e isi te taoni aia e rahi i te tuku raa. ²⁵ Te tama hehekau raa se isi na sileni tammaki ki pehi te taoni aia raa, kito te tuku raa ki meake alaa tama ki oo ake no sui te tama raa, te avana ia ma na tamalliki aia raa mo tama hehekau na tama raa kilavaa tetama raa te pehi te taoni aia raa. ²⁶ Tena te tama hehekau raa kutteiho no tuturi i mua te tuku raa no meake, ‘Ako e ki aroha no kou mai he saaita, tena anau e me ki pehi na taoni anau raa hakaatoa!’ ²⁷ Te tuku raa ku aroha i te tama hehekau raa, tena aia ki ssoro te taoni te tama raa, tena ki meake te tama raa ki haere.

²⁸ “Kito te tama hehekau raa ki haere no ttiri teeraa tama hehekau tera e isi te taoni aia na sileni e moisi koi. Tena te tama hehekau raa kittaohi te uaa teeraa tama hehekau no haere unuki, tena ki meake, ‘Sui muri mai na sileni ako e nitaoni anau raa!’ ²⁹ Tena teeraa tama hehekau ku tteiho no tuturi, tena ki kainno ake te tama hehekau raa ma, ‘Ako e ki aroha no kou mai he saaita, tena anau e me ki pehi atu na taoni anau

i akoe raa.’³⁰ Emeia te tama hehekau raa se hihai, tena aia ki too te tama hehekau raa no ppono i roto te hare karapusi ki tae roo te saaita te tama raa e lavaa te pehi ake na taoni aia raa.³¹ Te saaita alaa tama hehekau nikkite hea e kapihi ake i teeraa tama hehekau raa, na tama raa ku se hihia, tena laatou ki oo no meake te tuku raa na mee hakaatoa laatou e kkite te tama hehekau raa ni ppena raa.³² Kito te tuku raa ki kanna ake te tama hehekau kaamata raa ki haere ake i hare. Tena te tuku raa ki meake, ‘Akoe he tama hehekau sakkino, anau essoro na taoni akoe raa hakaatoa itaha e mee akoe e kainno mai anau ki hai aroha akoe.’³³ Akoe e tau roo te hai aroha teeraa tama hehekau pera ma anau ni hai aroha akoe raa.’³⁴ Te tuku raa ku roto roo, tena aia ki kkave te tama hehekau raa no ppono i te hare karapusi raa ma ki hakalono llihu te tama raa ki tae roo te saaita aia e pehi te taoni aia raa.”

³⁵ Tena Jisas ki hakaoti ake ma, “Te Tamana Anau i te vaelani raa e me ki ppena peenei hoki i na tama se lavaa te ssirihia na haisara alaa tama raa ma na hatu manava laatou raa.”

19

Tiputipu te ttuu te avana (Mak 10.1–12)

¹ Jisas e tattara roo no oti, tena Aia ki tiaki Galili no haere i na matakaina i roto Judia i teeraa vahi te riva Jordan raa.

² Tammaki roo na tama e tauttari Aia, tena Aia ki tokonaki na tama lavvea raa no taualleka.

³ E isi na Farisi e oo ake iaa Jisas ma ki taaiki Tama raa ma te vahiri nei, “Na tuua taatou raa e hakattana te tama ki peesia te avana aia raa ki tau ma hea aia e hihai ma seai?”

⁴ Kito Jisas ki meake, “Aiea kootou se ppau i roto te Launiu Tapu pera ma TeAtua e pena te tanata ia ma te hine?”⁵ Tena TeAtua ki meake, “Teeraa hea te taupearara raa e me ki tiaki na maatua aia raa, tena ku haere no noho ma te hine aia raa, tena tokorua naa ku mee pera ma he tama hokotahi.’

⁶ Tokorua naa ku se mee pera ma he tokorua, e meia tokorua naa ku hokotahi. Tena se hai tama e lavaa te mmosi hea TeAtua ni hukui raa.”

⁷ Kito na Farisi raa ki vahiri ake, “Aiea, kaa Moses e kou mai te tuua ma te tanata raa e lavaa te kou ake te hine aia raa he launiu ma ki ttuu te avana laaua raa, tena aia ku hakaise te hine raa ki haere raea?”

⁸ Tena Jisas ki meake, “Moses e hakattana kootou ki tiaki na avana kootou raa, maitaname kootou e poro nattaa. Emeia te saaita TeAtua ni pena mai na mee hakaatoa raa se tipu peenei.⁹ Tena Anau e meatu kootou, kame he tanata e peesia vare koi te hine aia raa e mee aia hokoia e ppena

na tiputipu sakkino, tena te tanata naa e me ki sara i te vahi te haere avvana huri kame aia e too teeraa hine.”

¹⁰ Tena na disaipol Aia raa ki meake, “Kame te mee nei e hakamaoni peenei, tena kame etauareka koi taatou ki nnoho se avvana.”

¹¹ Kito Jisas ki meake, “Te akoako nei se haere na tama roo hakaatoa, e haere koi inatama tera TeAtua ni kou ake na tattara raa. ¹² Maitaname eisi na hakataakoto ekkee tera tetanata selavaa te avana: alaa taanata emee laatou ehannaumairoo peeraa, alaa taanata emee laatou ettipumairoo peeraa, tena alaa tama se avvana emee nauata laatou eppena ma te Hakamaatua ana i te Vaelani raa. Tiaki na tama e lavaa te too na akoako nei raa ki tautari nailloa laatou.”

Jisas e hakatapu na tamalliki pammee

(Mak 10.13–16; Luk 18.15–17)

¹³ Eisi na tama ekouake na tamalliki laatou raa iaa Jisas ma Tama raa ki hakapiri na rima Aia raa i aruna na tamalliki raa, tena kulotu ma na tamalliki raa, kito na disaipol raa ki hai ake na tama raa. ¹⁴ Tena Jisas ki meake, “Tiaki na tamalliki naa ki o mai Anau, auu se ppui na tamalliki naa, maitaname te Hakamaatua ana i te Vaelani raa he kina hoki na tama peenei.”

¹⁵ Jisas e hakapiri na rima Aia raa i aruna na tamalliki raa no oti, tena Aia ki haere.

Te vahiri te tama hai hekau

(Mak 10.17–31; Luk 18.18–30)

¹⁶ Teeraa hetama e haere ake no vahiri ake Jisas ma, “Rabai, ni mee peehee etaualleka anau teppena kilavaa anau te too te ora hakamaoni?”

¹⁷ Kito Jisas ki meake, “Aiea akoe e vahiri mai Anau i te vahi namee taualleka naea? He Tama hokotahi koi e tauareka. Tautari na tuua raa hakaatoa kame akoe e hihai ki too te ora hakamaoni raa.”

¹⁸ Tena tetama raa ki vahiri ake, “Nituaa peehee e taualleka?”

Kito Jisas ki meake, “Auu se taatama, auu se karemata kailallao, auu se kailallao, ia auu se hatuhatu na tattara malliu alaa tama, ¹⁹ tena hakammaha tetamana ia ma te tinna akoe raa, tena kulaoi alaa tama pera ma akoe e laoi akoe hokkoe raa.”

²⁰ Tena tetama raa ki meake, “Anau etautari tahi na tuua nei roo hakaatoa. Kaa hea hoki anau eme ki ppena?”

²¹ Kito Jisas ki meake, “Kame akoe e hihai kitonu hakamaoni, tena haere no too na hekau akoe raa hakaatoa no kou ake alaa tama kisui, tena kutoo na sileni raa no kou ake na tama e tuttuu haeo raa, tena akoe eme ki isi

na mee taualleka ite vaelani, tena kioti akoe ku hamai no tautari Anau."

²² Te saaita te tama tane raa ni rono na tattara nei, te tama raa ku se hihai roo, maitaname aia he tama roo e hai hekau.

²³ Tena Jisas ki tattara ake na disaipol Aia raa ma, "Anau e meatu te hakamaoni: na tama hai hekau raa e hainattaa roo tettae te Hakamaatua ana ite Vaelani raa.

²⁴ Anau ku vaakai atu hoki te tattara nei: na tama hai hekau raa e hainattaa roo tettae te Hakamaatua ana ite Vaelani raa, te hainattaa raa eraka roo iaruna ma te kamel e uru i roto te rua te rina ttui paamaro raa."

²⁵ Te saaita na disaipol raa ni llono na tattara nei, na tama raa ku mahharo roo. Kito na tama raa ki vahihhiri ma, "Kaa koai na tama e me ki too te ora hakamaoni naa?"

²⁶ Kito Jisas ki kkira ake na tama raa no meake ma, "Na mee nei e hainattaa ma taatou na tama, e meia na mee e hainauhie roo ma TeAtua."

²⁷ Tena kito Pita ki tattara ake ma, "Kira ake, maatou e tiaki na mee hakaatoa roo no tautari Akoe. Kaa hea maatou e me ki too?"

²⁸ Kito Jisas ki meake na disaipol raa, "Kootou ki illoa pera ma te saaita te Tamariki te Tama nei e noho ma na mahi iaruna te Hakamaatua ana Aia ite Maarama Hou raa, kootou e me ki noho no hakamattua hoki i aruna na nohorana sanahuru ma rua na kaha Israel raa.

²⁹ "Tena na tama e tiaki na hare, na taina, na tamana, na tinna, na tamalliki laatou raa no tautari Anau raa e me ki too huitarau na tuhana iaruna na mee nei, tena laatou e me ki too te ora e ora tahi. ³⁰ Emeia tammaki na tama e ttuu i mua te saaita nei raa e me ki hakammuri, tena tammaki na tama e hakammuri te saaita nei raa e me ki ttuu i mua.

20

Tattara hurihuri na tama hehekau i roto te paupaku

¹ "Te Hakamaatua ana ite Vaelani raa e tipu peenei. He tama e haere te tahata poo ma ki mmata ni taanata ki oo no uata i roto te paupaku aia raa. ² Te tama raa e meake ma aia e me ki sui na tama raa te sui na tama kame e tottoo i roto te aho hokotahi raa, tena aia ki kauna na tama raa ma ki oo no uata.

³ "Te sivo te tahata, tama raa ku vaakai hakaraoi i te kina te maket raa no kite na taanata e tutuu koi se hai mee e mee,

⁴ kito tama raa ki meake, 'Kootou hoki, oo no uata i roto te paupaku anau raa, tena anau e me ki sui kootou te sui tauareka.'

⁵ "Kito na tama raa ki oo. Tena te laa latea ia ma te toru te hiahi tama raa ku vaakai hakaraoi i te maket no too alaa tama. ⁶ Tena te mee raa ku taapiri ki tae te rima te hiahi, tena tama raa ku vaakai i te maket no kite na taanata e tutuu vare

koi se hai mee e mee. Kito tama raa ki vahiri ake na tama raa, 'Aiea kootou e tutuu vare roo te aho nei se hai mee e mee naea?' ⁷ Tena na tama raa ki meake, 'Se hai tama e too maatou.' Kito te tama raa ki meake, 'Kame peenaa kootou ku oo hoki no uata i roto te paupaku anau raa.'

⁸ "Te saaita te laa raa ku huru raa, tena te tama hakamaatua te paupaku raa kumeake te tama erorohi na tama hehekau te paupaku aia raa ma, 'Kanna atu na tama hehekau raa no kou ake na sui na tama raa hakaatoa. Kaamata no sui na tama anau ni kou mai te hiahi raa, tena ku sui atu no hakaoti na tama anau ni kou mai te tahata poo raa.'

⁹ "Na tama tera ni hehekau hakamuri raa ku oo no too na sui laatou raa. ¹⁰ Tena na tama ni hehekau kaamata raa ku oo ake hoki no too na sui laatou raa. Na tama kaamata raa e mannatu ma na sui laatou raa e me ki raka i aruna na sui na tama hehekau hakamuri raa. Emeia na tama raa e sui hakanatahi hakaatoa ma na tama hakamuri raa. ¹¹ Na tama kaamata raa e too na sui laatou raa, tena ki haere tamumu i te tama hakamaatua raa ma, ¹² 'Na tama hakamuri raa e hehekau paa saaita koi, emeia maatou e hehekau te aho nei roo hakaatoa i roto te laa e vvela nei, tena akoe e kou ake na sui na tama raa essau pera ma na sui maatou nei!'

¹³ "Kito te tama hakamaatua te paupaku raa ki meake te tama hehekau kaamata raa, 'Taku soa, anau se hai laavaka akoe. Akoe e hihai ma anau ki sui akoe tesiliva hokotahi i te aho hakaatoa. ¹⁴ Too na sileni akoe naa no haere i hare. Teenei he hihai anau ki sui na tama hakamuri raa na sui e ssau pera ma na sui kootou na tama kaamata raa. ¹⁵ Aiea anau setau te ppena hea anau e hihai ma na sileni anau nei? Eaa, akoe e manava kkere e mee anau e tauareka i na tama nei?'"

¹⁶ Kito Jisas ki hakaoti ake na tattara Aia raa ma, "Na tama ni hakamuri raa e me kioo imua, tena na tama ni oo imua raa e me ki hakammuri."

*Jisas e tattara te hakatoru na vahao i te mate Aia
(Mak 10.32-34; Luk 18.31-34)*

¹⁷ Te saaita Jisas ni haere peeraa i Jerusalem raa, Aia e kanna ake te sanahuru ma rua na disaipol Aia raa, tena ki tattara hemuu ake na tama raa te saaita laatou koi oo vaa aruna te mateara raa. ¹⁸ Jisas e meake na tama raa ma, "Hakallono, taatou e me kioo i Jerusalem i te kina te Tamariki te Tama nei e me ki hakapiki ria no kou ake i na maatua hakananniu raa ia ma na tama poroporo na tuua raa. Na tama raa e me ki tattara ma te Tama raa e tau te mate i na sara Tama raa ni ppena raa, ¹⁹ tena ku too te Tama raa no kou ake i na tama seai ma ni Jiu raa, tena na tama raa e me ki tataussua te Tama raa, tena kuriki

Tama raa, tena kuttii Tama raa iaruna te kros; e meia i muri e toru na aho, Tama raa e me ki ora muri.”

Tiputipu na tama e hihhai ki hakananniu
(Mak 10.35–45)

²⁰ Tena te avana Sebediraa ku haere ake iaa Jisas ma te tokorua na tama aia raa no tuturi i mua Jisas raa, tena ki kainno ake Tama raa hea aia e hihai raa.

²¹ Kito Jisas ki meake te hine raa, “Hea akoe e hihai?”

Tena te hine raa ki meake, “Tattara mai ki rono anau pera ma te saaita Akoe e Tuku raa, Akoe ku too tokorua na tama anau nei no hakanoho te tama te vahi laaua, tena teeraa tama i te vahi selaaua Akoe raa.”

²² Tena Jisas ki meake tokorua na tamatane te hine raa ma, “Koorua se illoa hea koorua e kainno mai Anau raa. Koorua elavaa te unu te kapu na hakalono lihu Anau ku mee ki unu raa?”

Kito tokorua raa ki meake, “Maaua e lavaa!”

²³ Tena Jisas ki meake tokorua raa, “Hakamaoni, koorua e me ki unu, e meia Anau se isi na mahi ki hirihiri ma koai te tama e me ki noho i te vahi laaua ia ma te vahi selaaua Anau raa. Na kina nei ni kina te Tamana Anau raa e tanattana ma na tama raa ki nnoho.”

²⁴ Te saaita teeraa sanahuru na disaipol nillono na tattara tokorua raa, na tama raa ku lloto roo i tokorua raa.

²⁵ Kito Jisas ki kanna ake na disaipol raa hakaatoa, tena ki tattara ake ma, “Kootou e illoa pera ma na tama hakananniu na tama ennoho pouri raa e isi na mahi iaruna na tama raa, tena na tama hakamattua raa e isi hoki na mahi. ²⁶ Emeia Anau se hihai ma te mee nei ki kapihi atu kootou. Kame hetama kootou e hihai ki hakanaaniu, tetama naa ki mee pera ma hetama hehekau i na tama hakaatoa;

²⁷ ia kame hetama e hihai kituu i mua, tena tetama naa ki mee mo tama hehekau na tama hakaatoa.

²⁸ Essau pera ma te Tamariki te Tama nei, Aia se hamai ki mee na tama ki hehekau ma Aia, e meia Aia e hamai ma ki hehekau ki tokonaki na tama, tena ku hoki ake te ora Aia raa ki tau i muri tammaki na tama i taha ma na hai sara laatou raa.”

Jisas e tokonaki tokorua na tama karemata sseni
(Mak 10.46–52; Luk 18.35–43)

²⁹ Te saaita Jisas ma na disaipol Aia raa ku tiaki Jeriko no oo, tena he kanohenua e rahi ku tauttari atu vaa muri.

³⁰ Tena tokorua na tama karemata sseni ennoho i te vahi te mateara raa kullono ma Jisas ku haere hakaraka, kito tokorua raa ki kakanna ake ma, “Te Ariki, Tamariki Devit! Hai aroha mai maaua!”

³¹ Tena te kanohenua raa ki hai ake tokorua raa ki nnoho hemuu. Emeia tokorua raa ku kakanna ake hakamaroa roo ma, "TeAriki, Tamariki Devit! Hai aroha mai maaua!"

³² Tena Jisas ki hakamau no kanna ake tokorua raa, tena ki vahiri ake, "Hea koorua e hihhai ma Anau kippena ma koorua naa?"

³³ Kito tokorua raa ki meake, "TeAriki, maaua e hihhai ma Akoe ki taaraki na karemata maaua nei ki kkite!"

³⁴ Jisas ku aroha i tokorua raa, tena Aia ki hapake no ttaohi na karemata tokorua raa, tena te saaita naa koi tokorua raa ku lavaa te kkite, kito tokorua raa ki tauttari vaa muri Jisas.

21

Jisas e haere pera ma he Tuku i Jerusalem

(Mak 11.1-11; Luk 19.28-40; Jon 12.12-19)

¹ Jisas ma na disaipol Aia raa ku tappiri i Jerusalem, tena laatou ki oo no ttae i Betfage i te kina te Mouna e hhomo na Oliv raa. Laatou ku ttae i te kina raa, tena Jisas ki kauna tokorua na disaipol Aia raa ki oo i mua ² ma na tattara nei: "Oo i te matakaina e tuu i mua raa, tena koorua e me ki kkite he donki e haihai e tuu ma te punua aia raa, tena koorua ku vvete na manu naa no hakattaki mai. ³ Kame he tama e vahiri atu, tena koorua ku meake aia pera ma, 'TeAriki e hihai na manu nei,' tena te tama naa e me ki hakattana koorua ki too na manu naa."

⁴ Na mee nei hakaatoa e kapihi mai ki mee na tattara na profet raa ki hakamaoni:

⁵ "Meake te matakaina Saion raa, kira ake te tuku kootou raa ku haere atu! Tama raa e tuku Aia no mouraro, tena ki kake i aruna te donki; i aruna te punua te donki; te punua tane te donki."

⁶ Kito tokorua na disaipol raa ki oo no ppena hea Jisas ni tattara ake laaua ma ki oo no ppena raa: ⁷ tokorua raa e oo no hakattaki ake te donki raa laaua ma te punua raa, tena laaua kissora na kaukahu laaua raa i aruna saa manu raa, tena Jisas ki kake i aruna. ⁸ Tammaki na tama e sosora na kaukahu laatou raa i aruna te mateara, tena alaa tama ku tuutuu na paa raraa na laakau raa no lletu i aruna te mateara. ⁹ Na tama e hahaere vaa mua ia ma na tama e hahaere vaa muri raa ku kaamata no vavaa ma, "Hakammaha te Tamariki Devit!

TeAtua e hakatapu te tama e hamai i te inoa TeAriki raa!*" Hakammaha TeAtua!"

* **21:9** 21.9 TeAriki: Na tattara nei e mmau i roto Psalm 118:25,26. Tena i roto te Old Testament se isi TeAriki i te kina nei, e meia e isi koi Jihova.

¹⁰ Te saaita Jisas ni tae atu i Jerusalem raa, te matakaina raa hakaatoa ku vaa huri roo. Na tama raa e vahihhiri ma, "Teenei koai te Tama nei?"

¹¹ Tena na tama e oo ake ma Jisas raa ki meake, "Teenei ko profet Jisas te tama i Nasaret i roto Galili raa."

Jisas ku haere i te Hare Tapu

(Mak 11.15-19; Luk 19.45-48; Jon 2.13-22)

¹² Jisas e haere i roto te Hare Tapu raa no hakaise na tama hakaatoa etataui namee varoto te Hare Tapu raa i aho, tena ki hakahuri natebol na tama ennoho no sesenisi na sileni raa ia ma natuai na tama e suisui na rupe raa,

¹³ tena Aia ki meake natama raa ma, "Emmau i roto te Launiu Tapu pera ma TeAtua e tattara ma, 'Te Hare Tapu Anau nei he hare lotulotu.' Emeia kootou ku huri te hare nei ki mee mo hare na tama kailallao!"

¹⁴ Na tama essen i ma na tama na vae e ppiko raa ku oo ake iaa Jisas i te Hare Tapu raa, tena Aia ki tokonaki na tama raa no taualleka.

¹⁵ Na maatua hakananniu ia ma na tama poroporo natuaaraa kulloto te saaita laatou nikkite namee taualleka Jisas e ppena raa, tena na tamalliki raa ku vaa varoto te Hare Tapu raa ma,

"Hakammaha te Tamariki Devit!" ¹⁶ Kito na tama raa ki vahiri ake Jisas ma, "Ako e rono na tattara na tama raa?"

Kito Jisas ki meake, "Noo, Anau e rono. Aiea kootou se ppaau na tattara nei i roto te Launiu Tapu?"

'Kootou e ako ake na tamalliki ia ma na memea raa ki hoki na hoki e ttonu hakamaoni.'

¹⁷ Tena Jisas ki tiaki na tama raa no haere i te matakaina Betani raa no noho te poo naa i te matakaina raa.

Jisas e hakamate ake te fik

(Mak 11.12-14; 11.20-24)

¹⁸ Tetahata te saaita Aia ku vaakai i te matakaina raa, Aia kurono te hikai. ¹⁹ Tena Aia ekkira nokite te fik etuu i te vahi te mateara, tena Aia ki haere atu, emeia Aia e kite koi na laumea se haihua emmau. Kito Jisas ki meake te laakau raa, "Ako e selavaa hoki te hua na hua!" Te saaita naa koi te laakau raa ku haere mate.

²⁰ Na disaipol raa ekkite no mahharo. Tena laatou ki vahihhiri ma, "Te laakau raa e mate vave roo peehee?"

²¹ Kito Jisas ki meake, "Anau emeatu te hakamaoni, kame kootou e hakattina, ia seisi tammaki na mannatu, tena kootou eme kilavaa te ppena hea Anau nippena i te laakau nei raa. Ia seai ma ko te mee nei koi, emeia kootou e me kilavaa te meake te mouna nei ki haere no tuu i te moana, tena te mouna naa e me ki haere. ²² Kame kootou e hakattina, kootou e me kitoo hea kootou e kainno ake i na lotu kootou raa."

Te vahiri na tama hakamattua i na mahi Jisas
(Mak 11.27–33; Luk 20.1–8)

²³ Jisas ku vaakai i te Hare Tapu, tena te saaita Aia ni akoako raa, na maatua hakananniu ia ma na tama hakamattua raa ku oo ake no vahiri ake Tama raa ma, “Ni mahi peehee Akoe e isi kippena na mee nei? Koai te tama e kou atu na mahi Akoe naa?”

²⁴ Kito Jisas ki meake na tama raa ma, “Anau e me ki vahiri atu he vahiri hokotahi, tena kame kootou e mee mai te hakataakoto te vahiri Anau nei, tena Anau e me ki meatu ma ni mahi peehee Anau e isi kippena na mee nei. ²⁵ Tena na mahi Jon e isi ki hakoukoutapu na tama raa ni mahi e oo mai i hee: e oo mai TeAtua ma e oo mai koi te tama?”

Tena na tama raa ku kaamata no hakataukoti hokolaatou ma, “Taatou e me ki meake peehee? Kame taatou e meake ma, ‘Ni mahi TeAtua’, tena Aia e me ki mee mai taatou ma, ‘Kaa kootou se hakattina Jon naea?’ ²⁶ Emeia kame taatou e mee ma, ‘Ni mahi koi na tama,’ taatou e mattaku hoki hea te kanohenua raa e me kippena i taatou, maitaname na tama raa hakaatoa e hakattina pera ma Jon he profet.”

²⁷ Kito na tama raa ki meake Jisas ma, “Maatou se illoa.”

Tena Jisas ki meake na tama raa ma, “Anau hoki se lavaa te meatu ma ni mahi peehee Anau e isi kippena na mee nei.”

Te tattara hurihuri tokorua na taupeara

²⁸ Kito Jisas ki meake, “Kaa kootou e mannatu maea? He tama e isi tokorua na taupeara. Tama raa e haere no meake te taupeara matua raa ma, ‘Taku tama, haere no vere te paupaku e h homo na gre praa† te aho nei.’ ²⁹ Tena te taupeara matua raa ki meake, ‘Anau e kkarro te haere no vere,’ e meia te saaita te tamana aia raa ni haere, te taupeara raa kusenisi te hakataakoto aia no haere no vere. ³⁰ Tena te tamana laaua raa ki haere no meake te taupeara paamee raa na tattara aia ni meake te taupeara matua raa. Kito te tapeara paamee raa ki meake, ‘Noo, taku tamana, anau e me ki haere,’ e meia aia se haere koi. ³¹ Koai te tama tokorua nei e ppena hea te tamana laaua raa e hihai raa?”

Kito na tama raa ki meake, “Te taupeara matua.”

Tena Jisas ki meake na tama raa, “Anau e meatu kootou: na tama aoao natakis ia ma na h hine settonu raa e me kittae te Hakamaatua ana i te Vaelani raa imua kootou. ³² Maitaname Jon Baptis e hamai no huriatu te mateara e tonu kootou ki tauttari, tena kootou se hakattina tama raa; e meia na tama aoao natakis ia ma na h hine settonu raa e hakattina itama raa. Niaina te saaita kootou nikkite

† 21:28 21.28 teenei he laakau na tama raa e ttori ki pena na wain

te mee nei raa, kootou se senisi na hakataakoto kootou raa no hakattina tama raa.”

*Tattara hurihuri na tama lollohi te paupaku
(Mak 12.1-12; Luk 20.9-19)*

³³ Kito Jisas ki meake, “Hakallono mai teeraa tattara hurihuri: He tama e ttori na hua na grep i roto te kerekere aia ettinoraa, tena kippui areha te paupaku raa, tena ki ssaa te rua ki kumikumi na wain raa, tena ki pena te hare palluna. Tena aia kikouake te paupaku raa kilollohi na tama, tena aia ki horau alaa henua. ³⁴ Te saaita na hua na grepraa kulleu, te tama hakamaatua raa ku kauna na tama hehekau aia raa kioo notoo tetuhana aia raa no kouake. ³⁵ Na tama lollohi te paupaku raa ku ttaohi na tama hehekau raa no taa, tena ki taa teeraa tama no mate, tena ki maka teeraa tama na hatu. ³⁶ Tena te tama hakamaatua raa kikauna hoki alaa tama hehekau, e meia na tama raa kutammaki iaruna na tama kaamata raa, tena na tama lollohi raa kippena ina tama raa hea laatou nippena ina tama kaamata raa. ³⁷ Tena aia kikauna te taupeara aia raa hakamuri. Aia e tattara ma, ‘Hakamaoni roo na tama nei e me ki hakammaha te tamariki anau nei,’ ³⁸ Emeia te saaita na tama lollohi te paupaku raa nikkite te taupeara raa, na tama raa ku tattara hokolaa-tou ma, ‘Oo mai, taatou kitaa te taupeara nei, tena taatou kutoo na mee aia ettinoraa ma taatou!’ ³⁹ Kito na tama raa ki ttaohi te taupeara raa no lletu tama raa i taha ma te paupaku raa, tena ki taa tama raa no mate.”

⁴⁰ Kito Jisas ki meake, “Te saaita te tama hakamaatua te paupaku raa e hamai raa, hea te tama raa e me kippena ina tama lollohi raa?”

⁴¹ Tena na tama raa ki meake, “Te tama hakamaatua raa e me ki taa na tama sakkino raa ki mmate, tena ku kouake te paupaku raa kilollohi alaa tama; na tama tera elavaa te kouake te tuhana aia raa te saaita na hua raa e lleu.”

⁴² Kito Jisas ki meake na tama raa, “Kootou se hai vahao e ppau hea te Launiu Tapu raa e tattara?

‘Te hatu na tama hakatuutuu hare raa e hakahekeheke ma e haeo raa ko te hatu emmauroo hokoia ina hatu hakaatoa.

Teenei he mee TeAriki e pena;

he mee tauareka roo tera taatou e kkite!’ ”

⁴³ Tena Jisas ki meake hoki, “Anau e meatu kootou, te Hakamaatua ana i te Vaelani raa e me ki too ria i taha ma kootou no kouake ina tama tera elavaa te hhua na hua hakamaoni raa‡.” ⁴⁴ [Te tama e tteiho iaruna te hatu nei raa e me ki motumotu matalliki roo, tena kame te hatu naa

‡ 21:43 21.43 na tama e ppenna na tiputipu taualleka

etteiho i aruna he tama, te hatu naa e me ki hakapelapela te tama naa ki mee mo rehu. §]

⁴⁵ Na maatua hakananniu ia ma na tama hakamattua raa ellono na tattara hurihuri Jisas raa, tena laatou ku illoa koi ma Jisas etattara ilaatou, ⁴⁶ kito na tama raa kitattara ma ki hakapiki Jisas. Emeia laatou e mattaku i te kanohenua raa, maitaname na tama raa hakammaha roo ma Jisas he profet.

22

Tattara hurihuri te kai te avana (Luk 14.15-24)

¹ Jisas ku tattara ake hoki na tama raa i na tattara hurihuri.
² "Te Hakamaatua ana i te Vaelani raa e ssau peenei. Teeraa he tama etanatana tekai erahi ma te arapou tanata aia raa ki avana. ³ Tama raa e kauna na tama hehekau aia raa kioo no meake na tama aia ni aru raa kioo ake, e meia na tama raa ekkaro te o o ake. ⁴ Kito te tama raa ki kauna alaa tama hehekau ma na tattara aia nei, 'Te kai raa ku tanatana, na bulmakau ia ma na sipsip ellahi anau raa ku oti te taa, tena na mee hakaatoa ku tanatana. Oo mai ki kkai te kai te avana nei!' ⁵ Emeia na tama te tama raa ni aru raa se anaana atu na tattara te tama raa, e meia laatou e oo koi noppena hea laatou e mannatu kippena raa: teeraa tama e haere ite paupaku aia raa, teeraa tama e haere ite stoa aia raa, ⁶ e meia alaa tama ettaohi na tama hehekau raa no taa na tama raa, tena kitaa alaa tama no mmate. ⁷ Te tuku raa ku roto roo, tena aia ki kauna na soldia aia raa kioo no taa na tama raa ki mmate, tena kuttuni te matakaina na tama raa ki ura. ⁸ Kito te tuku raa ki kanna ake na tama hehekau aia raa no tattara ake ma, 'Tekai te avana nei kutanatana, e meia na tama anau ni aru raa ku setau te o o mai no kkai tekai nei. ⁹ Tena oo te saaita nei ina mateara ellahi raa no hakkoro mai tammakiroo na tama kioo mai ite kai nei.' ¹⁰ Kito na tama hehekau raa kioo ina mateara raa no hakkoro na tama roo hakaatoa laatou ettiri raa, na tama taualleka ia ma na tama haeo, tena te hare e me ki kkai te kai raa ku kkapi roo na tama.

¹¹ "Kito te tuku raa ki haere atu no mmata na tama e oo ake i te kai raa, tena aia e kite te tama hokotahi se uru na hekau na tama e uruuru na saaita na kai na avana raa. ¹² Tena te tuku raa ki haere no vahiri ake te tama raa ma, 'Taku soa, akoe e uru mai i hare peehee ma akoe se uru na hekau na tama e uruuru na saaita na kai na avana naa?' Emeia te tama raa e tuu hemuu koi se hai tattara e meake. ¹³ Tena te tuku raa ki meake na tama hehekau aia raa, 'Haihai

na rima ia ma na vae te tama nei raa, tena kulletu aia i aho i te kina e pouri raa. Tena aia e me ki tani no hakati kkatani na niho aia raa.' ”

¹⁴ Tena Jisas ki hakaoti ake ma, “Tammaki na tama e me ki aruhia, e meia e moisi koi na tama e mee hirihiri ria.”

Te vahiri te suisui na takis
(Mak 12.13–17; Luk 20.20–26)

¹⁵ Na Farisi raa e oo no tattara ma laatou kitaai ki Jisas ma na vahiri laatou raa. ¹⁶ Tena na Farisi raa kikauna na disaipol laatou raa ia ma na tama i roto te kuturana Herot raa. Na tama raa e oo no meake Jisas ma, “Rabai, maatou e illoa Akoe e tattara te hakamaoni. Akoe e akoako ake na tama te hakamaoni hea TeAtua e isi ma na tama raa, tena Akoe se maanatu hoki hea na tama e mannatu, maitaname Akoe se maanatu hoki na mahi te tama e isi. ¹⁷ Tena mee mai maatou: Akoe e maanatu peehee? E me ki sara ma na tuua taatou kame taatou e sui ake na takis raa i te tuku i Rom ma sei?”

¹⁸ Emeia Jisas e iroa na hakataakoto sakkino na tama raa, tena Aia ki meake, “Kootou ni tama tattara uhiuhi! Aiea kootou e hahaivi ma kitaai ki Anau naea? ¹⁹ Huri mai he sileni na sileni kootou e tataui na takis raa!”

Kito na tama raa kikou ake te sileni, ²⁰ tena Jisas ki vahiri ake na tama raa, “Teenei he pohouru, ia he inoa aii e mmau i te sileni nei raa?”

²¹ Kito na tama raa ki meake, “Te pohouru ia ma te inoa te tuku i Rom.”

Tena Jisas ki meake na tama raa, “Tena kootou ku sui ake te tuku i Rom raa hea aia e ttino, tena ku sui ake TeAtua hea TeAtua e ttino.”

²² Te saaita na tama raa ni llono na tattara nei, na tama raa ku mahharo roo, tena ki tiaki Jisas no oo i taha.

Te vahiri i te ora muri i taha ma te mate
(Mak 12.18–27; Luk 20.27–40)

²³ Te aho naa koi na Sadyusi raa ku oo ake ia Jisas raa, tena ki tattara ma na tama ku mmate raa se lavaa te ora muri i taha ma te mate. ²⁴ Na tama raa e vahiri ake ma, “Rabai, Moses e tattara mai ma kame hetanata e mate se hai tamalliki, tetaina aia raa e me ki avana te hine raa ki hura tama ma te taina aia ku mate raa. ²⁵ Ia tena e isi tokohitu na hai taina ni nnoho i te kina nei. Te tama matua raa e avana no mate se hai tamalliki, tena taina pare ake raa ku avana te hine raa. ²⁶ Te tama raa ku mate hoki se hai tamalliki, tena tetama hakatoru raa ki avana te hine raa hoki no mate se hai tamalliki. Te hai taina raa hakaatoa e avvana te hine raa no mmate se hai tamalliki ²⁷ Tena ki oti roo te hine raa ku mate. ²⁸ Ia tena i te aho na tama hakaatoa e me ki ora muri raa, koai te tama te hai taina nei

e me kiavana te hine raa? Na tama nei hakaatoa ku oti te avvana te hine raa.”

²⁹ Kito Jisas ki meake, “Kootou e vvare roo! Kootou e vvare maitaname kootou se illoa na tattara te Launiu Tapu ia ma na mahi TeAtua raa. ³⁰ Ite aho na tama e me ki mahhike i taha ma te mate no ora muri raa, na tama raa e me ki ssau pera ma ni ensel i te vaelani, tena laotou se lavaa te avvana. ³¹ Ia tena i te vahi te ora muri i taha ma te mate raa: kootou se hai vahao e ppau hea TeAtua ni tattara atu i kootou? Aia e mee ma,

³² ‘Anau ko TeAtua Abraham, TeAtua Aisak ia ma TeAtua Jekop.’

Aia ko TeAtua na tama e ora, seai ma na tama e mmate.”

³³ Te saaita te kanohenua raa ni llono na tattara nei, na tama raa ku mahharo roo i na akoako Jisas raa.

Te tuaa hakamaatua

(Mak 12.28–34; Luk 10.25–28)

³⁴ Te saaita na Farisi raa ni llono ma na tattara Jisas raa e mee na Sadyusi raa no nnoho hemuu, tena na tama raa ki oo ake no hakapaa, ³⁵ tena he tama na tama raa, e meia aia he tama e poroporo na tuaa e haere ake ma ki taaiki Jisas ma te vahiri aia. ³⁶ Tama raa e vahiri ake ma, “Rabai, te tuaa hee e hakanaaniu i roto na tuaa hakaatoa?”

³⁷ Kito Jisas ki meake, “‘Laoi TeAriki TeAtua kootou raa ma na hatumanava kootou, na anana kootou ia ma na hakataakoto kootou.’ ³⁸ Te nei ko te tuaa hakamaatua ia e hakanaaniu. ³⁹ Te tuaa e pare ake tera e hakanaaniu hoki raa e mee peenei: ‘Laoi alaa tama pera ma akoe e laoi akoe hokkoe.’ ⁴⁰ Na tuaa Moyses raa hakaatoa ia ma na akoako na profet raa e tuunaki koi i na tuaa e rua nei.”

Te vahiri i te vahi te Mesaia

(Mak 12.35–37; Luk 20.41–44)

⁴¹ Na Farisi raa ku hakkutu hakaatoa, tena Jisas ki vahiri ake na tama raa ma, ⁴² “Kootou e mannatu peehee i te Mesaia raa? Tama raa he mokopuna aii?”

Kito na tama raa ki meake, “Te tama naa he mokopuna Devit.”

⁴³ Tena Jisas ki meake, “Aiea kaa TeAnana Tapu raa ni tau i roto Devit, tena tama raa ki kanna te Mesaia raa ma ko ‘TeAriki’ raea? Devit e meake ma,

⁴⁴ ‘TeAtua e meake i TeAriki Anau raa ma:

Noho i te vahi laua Anau nei,

ki tae roo te saaita Anau e tuku na tama e kiri lloto Akoe raa i raro na tapuvae Akoe raa.’

⁴⁵ Tena kame Devit e kanna Te Mesaia raa ma, ‘TeAriki’, kaa te Mesaia raa e lavaa peehee te mee pera ma he mokopuna Devit?”

⁴⁶ Ia se hai tama na tama raa e lavaa te sui muri ake te vahiri Jisas raa, tena kaamata te aho naa, se hai tama hoki e haere ake ma ki vahiri ake Jisas he vahiri.

23

Lollohi hakamattonu inatama e poroporo na tuua ia ma na Farisi

(Mak 12.38–39; Luk 11.43,46; 20.45–46)

¹ Tena Jisas ki tattara ake te kanohenua raa ia ma na disaipol Aia raa ma, ² “Na tama e poroporo na tuua ia ma na Farisi raa ko na tama e ttonu te tattara atu na tuua Moses raa. ³ Kootou ki hakallono no tauttari na mee hakaatoa na tama naa e tattara atu kootou kippena raa, e meia auu se tauttari na tiputipu na tama naa, maitaname na tama naa se tauttari na tattara laatou e tattara atu raa. ⁴ Na tama naa e hakatau atu nameeroo emmaha, ia e hainattaa te amaraa iaruna kootou, e meia laatou se lavaa roo te kkira atu no tokonaki kootou ki amo na mee emmaha raa. ⁵ Na tama naa e ppena na mee ma kikkite na tama hakaatoa na mee laatou e ppena raa. Kira ake na mee emmau na tattara te Launiu Tapu tera laatou e nnoa na marae ia ma na rima laatou raa, ia kira ake hoki te lloa na maea e nnoa na hekau laatou raa. ⁶ Na tama naa e hihhai ki nnoho i na kina na tama hakamattua e nohonoho i na kina na kai ellahi ia ma na kina e hakananniu i roto na harelotu na Jiu raa; ⁷ tena na Farisi raa hoki e hihhai ma na tama ki hakammaha laatou i na kina na maket, tena na tama naa hoki e hihhai ma na tama ki kakanna laatou ma, ‘Rabai’ ⁸ Kootou se lavaa te kannaria ma, ‘Ni Rabai’, maitaname kootou hakaatoa ni haitaina koi, tena kootou e isi te Rabai hokotahi koi. ⁹ Tena kootou se lavaa te kannaria ma, ‘Tamana’, maitaname kootou e isi te Tamana hokotahi i te vaelani. ¹⁰ Tena kootou se lavaa te kannaria ma, ‘ni Tama hakamattua’, maitaname te tama hokotahi e hakamaatua kootou raa ko te Mesaia. ¹¹ Te tama hakanaani kootou raa ko te tama e hehekau ma kootou raa. ¹² Te tama e mee aia hokoia ki hakanaani raa e me ki tukuria ki mouraro roo, tena te tama e mee aia hokoia ki mouraro raa e me ki ssauria no hakanaani.

Jisas e hai ake na tama hakamattua na Jiu

(Mak 12.40; Luk 11.39–42,44,52; 20.47)

¹³ “Ia e me ki haeroo ma kootou na tama poroporo na tuua ia ma na Farisi raa! Kootou ni tama tattara uhiuhi! Kootou e ppui te totoa te Hakamaatua ana i te vaelani raa i na tama te maarama nei raa, e meia kootou hokkootou se lavaa te ttae i te kina raa, tena kootou e ppui hoki na tama e hahai ma ki ttae i te kina raa!

¹⁴ [“Kootou na tama poroporo na tuua ia ma na Farisi raa e me ki hakalononlihu haeroo! Kootou ni tama tattara

uhiuhi! Kootou e hai lavvaka no kailallao na hekau na hhine ku se haiavana raa, tena ki hakatannata hoki ma kootou e too na lotu lolloa! Kootou e me ki hakalono llihu haeo roo e mee na tiputipu sakkino kootou nei!]

15 “Kootou na tama poroporo na tuaa ia ma na Farisi raa e me ki haeo roo! Kootou nitama tattara uhiuhi! Kootou ehuro vaaroto temoana, tena kioo vaaroto nahenua hakaatoa ma kisese nitama kitauttari kootou, emeia te saaita kootou kullave na tama, tena kootou kumee roo na tama naa ki haeo ki oo no ttae i te kina te ahi raa peenaa ma kootou naa hoki!

16 “Kootou nitama karemata sseni e hakattaki nakanohenua, kootou eme ki hakalono llihu haeo roo! Kootou e akoako ma, ‘Kame he tama e ttpa te Hare Tapu raa ma ki hakamaoni na tattara aia raa, tena te tama naa e lavaa koi te seu tetattara aia raa; emeia kame he tama e ttpa na gol i roto te Hare Tapu raa ma ki hakamaoni na tattara aia raa, tena te tattara naa ku hakamaoni roo.’

17 “Kootou ni vvere ekaremata sseni! Koai te mee e hakanaaniu, na gol ma ko te Hare Tapu e mee na gol raa ki ttpa raa? 18 Kootou e akoako hoki ma, ‘Kame he tama e ttpa te olta raa ma ki hakamaoni na tattara aia raa, tena te tattara naa elavaa koi teseuria, emeia kame aia e ttpa na hoki iaruna te olta raa ma ki hakamaoni na tattara aia raa, tena te tattara naa ku hakamaoni roo.’

19 Na karemata kootou naa esseniroo! Koai te mee e hakanaaniu, na hoki raa ma ko te olta e mee na hoki raa ki ttpa raa? 20 Ia tena kame he tama e ttpa te olta raa ma ki hakamaoni na tattara aia raa, te tama naa e ttpa te olta raa ia ma na hoki e ppiri iaruna raa, 21 tena kame aia e ttpa te Hare Tapu raa, tena te tama naa e ttpa te Hare Tapu raa ia ma TeAtua te Tama e noho i te kina raa; 22 tena kame he tama e ttpa te vaelani raa ma ki hakamaoni na tattara aia raa, tena te tama naa e ttpa te Nohorana TeAtua raa ia ma te Tama e noho iaruna raa.

23 “Kootou na tama poroporo na tuaa ia ma na Farisi raa e me ki haeo roo! Kootou nitama tattara uhiuhi! Kootou e hoki ake TeAtua te hakasehui na laumea ia ma na laakau emannoni na tama ehilo ma nakai teeraa ekannaria ma nimint, nidil ia ma nakumin raa, emeia kootou se hihhai ki tauttari na akoako hakamaoni na tuaa raa pera ma kinnoho taualleka, kimanava alloha, tena kitattara te hakamaoni. Aanei na tuaa kootou etau tetauttari, tena kootou kisetiaki alaa tuaa. 24 Kootou nitama karemata sseni! Kootou ekkope narano i roto navai kootou e unu raa, emeia kootou se illoa ma kootou e hhorona na kamel!

25 “Kootou na tama poroporo na tuaa ia ma na Farisi raa e me ki haeo roo! Kootou nitama tattara uhiuhi! Kootou

e ssoro koi te vahi i aho na parete ia ma na kapu kootou raa, e meia i roto na parete ia ma na kapu raa e kkapu roo na mee sakkino pera ma na tiputipu sakkino kootou raa. ²⁶ Na Farisi karemata sseni! Kootou kissoro iroto na parete ia ma na kapu raa kimatahua imua, tena kootou kussoro hoki i aho raa kimatahua!

²⁷ "Kootou natama poroporo na tuua ia ma na Farisi raa e me ki haeroo! Kootou nitama tattara uhiuhi! Kootou essau pera ma nakerekere makkini iaruna nataruma tera e makkinihua roo, e meia iroto te taruma naa e pii roo naivi ia ma natama kuppara. ²⁸ Tena kootou essau peeraa hoki, natinotama kootou i aho raa e tiputipulaoi i nakaremata natama, e meia iroto kootou raa e pii roo na tiputipu sakkino ia ma na hai sara.

Jisas e tattara ake na hakalono llihu na Farisi

(Luk 11.47-51)

²⁹ "Kootou natama poroporo na tuua ia ma na Farisi raa e me ki haeroo! Kootou nitama tattara uhiuhi! Kootou e ppena hakaraoi roo nataruma na profet raa, tena ki hakalaakei hoki nataruma natama ninnoho na ora taualleka raa; ³⁰ tena kootou e tattara hoki ma: pera ma kootou kinnoho te saaita na tipuna kootou raa ninnoho raa, kootou selavaa te ppena hea natama raa nippena notaa na profet raa nommate. ³¹ Ia tena kootou kuhakari roo pera ma kootou nimokopuna natama nitaa na profet raa nommate raa! ³² Ia tena hai namahi kootou kihakaoti hea natipuna kootou raa nikaamata mai raa! ³³ Kootou nilapono, ia nitamalliki nalapono! Kootou ekkahu ma kootou e lavaa te hakassao itaha ma te kina te ahi?

³⁴ "Tena Anau emeatu kootou pera ma Anau eme ki kaunaria atu ni profet, natama e atamai ia ma natisa; kootou eme kitaa alaa tama natama nei nommate, tena kuttii alaa tama, tena kuriki alaa tama iroto naharelotu na Jiura, tena kuhakatui alaa tama kihuro i alaa matakaina. ³⁵ Ia tena i te hakaotioti kootou e me ki too na hakalono llihu hakaatoa ite mmate natama e ttonu raa, kaamata mai te mate Abel raa haere no tae te mate Sakarai te tama Berekia raa; te tama kootou nitaa ilottonu te olta ia ma te Hare Tapu raa. ³⁶ Anau emeatu te hakamaoni: na hakalono llihu te mmate natama nei raa e me kimmoie iroto natama te aho nei raa!

Te laoi Jisas i Jerusalem

(Luk 13.34-35)

³⁷ "Jerusalem, Jerusalem! Kootou etaa na profet, tena kimaka natama ekavekave natattara tera TeAtua nikaunaria atu raa! E hiaroo navahao Anau emaanatu ma kihakutumai kootou hakaatoa ma narima Anau

pera ma he manu hine e hakkutu ake na pupunua aia raa, e meia kootou se hihhai ma Anau ki hakkutu mai kootou! ³⁸ Ia tena te Hare Tapu kootou naa e me ki tuu vare roo se hai tama. ³⁹ Anau e meatu kootou; kaamata te saaita nei kootou se lavaa hoki te kkite Anau ki tae roo te saaita kootou ku tattara ma, 'TeAtua e hakatapu te Tama e hamai i te inoa TeAriki raa.' "

24

Jisas e tattara ma te Hare Tapu raa e me ki maseu
(Mak 13.1-2; Luk 21.5-6)

¹ Jisas ku huri no haere i taha ma te Hare Tapu raa, tena na disaipol Aia raa ku ooake no meake Aia ki kkira ake i na hare te Hare Tapu raa. ² Tena Jisas ki meake, "Haka maoni, kootou e me ki kkite na mee nei hakaatoa. Tena Anau e me ki meatu he mee hokotahi. Se isi te hatu hokotahi i na hatu e mmau te Hare Tapu naa e me ki mmau tahi roo i te kina aia e mmauraa; na hatu hakaatoa e me ki hhopo no maoha i raro."

Na hakalono llihu e me ki ttae mai
(Mak 13.3-13; Luk 21.7-19)

³ Jisas e noho i aruna te Mouna e h homo na Oliv raa, tena na disaipol raa ki ooake hokolaatou no mmata Tama raa. Kito na tama raa ki meake, "Hakari mai maatou te saaita na mee nei e me ki kapihi mai, ia hea e me ki kapihi mai ki huri mai maatou te saaita Akoe e me ki hamai ia ma te saaita na mee hakaatoa e me ki oti raa."

⁴ Tena Jisas ki meake, "Kootou kitanattana tahi, ia auu setiaki alaa tama ki malliu atu kootou. ⁵ Tammaki na tama e mee ma laatou e tattara i te vahi Anau e me ki oo atu no tattara atu ma, 'Anau ko te Mesaia!' Tena laatou e me ki malliu ake tammaki roo na tama. ⁶ Kootou e me ki llono na kapipihhi na taua e ttani tappiri atu ia ma na rono na henua e ppuhu, e meia auu se mamannatu tammaki. Na mee nei e me ki kapihiatu, e meia se mee ma teenaa te hakaotinaa ku tae atu. ⁷ Na henua e me ki ppuhu hokolaatou, na tuku e me ki ppuhu hokolaatou. Tena e me ki isi te saaita te hikkai ia ma na ruru henua na kina hakaatoa. ⁸ Na mee nei hakaatoa e ssau pera ma na isu kaamata te hine ku mee ki mamaoha raa.

⁹ "Kootou e me ki hakapikiri na no kou ake na tama ki kou atu na hakalono llihu kootou, tena kutaa kootou ki mmate. Na kanohenua hakaatoa e me ki se hihhai kootou e mee kootou e tauttari Anau. ¹⁰ Tammaki na tama e me ki tiaki na hakattina laatou raa te saaita naa; na tama naa e me ki tattara haeo teeraa tama ma teeraa tama, tena e me ki se hihhai hokolaatou. ¹¹ Ia tammaki na profet malliu e me ki oo atu no tattara malliu ake tammaki

na tama. ¹² Tammaki na tama e me kitauhano te ppena na mee sakkino, tena laatou e me kitiaki na laoi laatou niisi i mua raa. ¹³ Emeia na tama e ttuummau no ttae te hakaotira e me ki ora. ¹⁴ Tena te Rono Tauareka i te vahi te Hakamaatua ana i te Vaelanira e me kitakutakuria killono na tama na henua hakaatoa i te maarama nei raa, tena ki oti te hakaotioti te maarama nei raa ku tae atu.

Te mee sakkino e haeroo
(Mak 13.14–23; Luk 21.20–24)

¹⁵ “Kootou e me kikkite te mee sakkino roo tera profet Daniel ni tattara raa. Te mee naa e me kituu i te kina e tapu kkini i roto te Hare Tapu raa.” (Te tama e ppau na tattara nei raa ki iroa te hakataakoto na tattara nei!) ¹⁶ “Tena na tama i roto Judia raa ku huro i te kina na mouna raa no mmuni. ¹⁷ Te tama i aruna te tauhuhu te hare aia raa selavaa te tiho iraro ma kitoo hea aia ettino raa. ¹⁸ Ia te tama i roto te paupaku aia raa selavaa te vaakai ihare ma kitoo tekkahu rimalloa aia raa. ¹⁹ Te aho naa e me ki haeroo ma na hhine haittama ia ma na hhine na tamalliki laatou raa koi pammee raa. ²⁰ Lotu ake Te Atua kiselavaa kootou te huro itaha te saaita te matani ia ma te saaita te Sabat! ²¹ Maitaname na hakalono llihu te saaita naa e me ki haeroo i aruna na hakalono llihu tera ni hhura mai i te kaamata roo te maarama nei ni tipu ake haere no tae mai te aho nei. Tena selavaa hoki ni hakalono llihu peenei e me ki hura atu hoki i muri. ²² Emeia Te Atua ku oti te ttuu te kooina na aho raa no moisi; peeraa Te Atua ki settuu na aho raa no moisi, se hai tama e me ki ora. Te Atua e ttuu na aho raa no moisi e mee na tama Aia ni hirihiri raa.

²³ “Tena kame hetama e meatu akoe ma, ‘Kira ake, teenei te Mesaia nei!’ ia ma ku meatu ma, ‘Teeraa Aia raa!’ kootou selavaa te hakattina na tattara naa. ²⁴ Maitaname na mesaia malliu ia ma na profet malliu raa e me ki ttae atu; na tama naa e me ki huri atu na mirakol ia ma na hakkatu e llahi ma ki lavaa laatou te malliu ake hoki na tama Te Atua ni hirihiri raa, kame laatou elavaa. ²⁵ Hakallono! Anau ku oti te tattara atu na mee nei i mua te aho naa e tae atu.

²⁶ “Tena kame ni tama e meatu ma, ‘Teeraa te Tama raa i te kina e ttuu mahoara!’ Tena kootou ki se vvare no oo i te kina naa, tena kame laatou e meatu ma, ‘Teeraa te Tama raa e mmuni i te kina raa!’ Tena kootou selavaa te hakattina na tattara na tama naa. ²⁷ Maitaname te Tamariki te Tama nei e me ki hamai pera ma heuila no hakamaahina i te vaelanira, kaamata te anake haere no tae te laki.

²⁸ “He kina peehee e moe te mee e mate, na manulelee kai ttama raa e me ki muimui i te kina naa.

Te hamai te Tamariki te Tama nei
(Mak 13.24–27; Luk 21.25–28)

29 "Imuri na hakalono llihu na aho naa, te laa raa e me kipouri, tena temaremo raa e me kiselavaa hoki te maahina, na hetuu raa e me ki maoha i taha ma te vaelani, tena na mahi ite vaelani raa ku selavaa te oo tonu na ara laatou ehahaereraa. 30 Tena na hakkatu te Tamariki te Tama nei e me kihura ake ite vaelani, tena na tama hakaatoa i roto te maarama nei raa e me ki tanittani te saaita laatou ekkite te Tamariki te Tama nei, e hamai i roto na pukureurehu ite vaelani raa ma na mahi hai mmahi. 31 Te puu hakanaaniu raa e me ki tani, tena te Tama raa e me kikaunaria iho na ensel Aia raa ki oo ina kina hakaatoa ite maarama nei raa no hakkutu ake na tama roo hakaatoa Aia ni hirihiri raa.

Tattara hurihuri te laakau fik
(Mak 13.28-31; Luk 21.29-33)

32 "Te laakau fik raa e me kiporoporo atu kootou na hakataakoto. Te saaita na raraa raa ehomo, tena na laumea raa ku mahaa ake, tena kootou e me ki illoa pera ma te saaita na reurehu raa ku tappiri ki ttae mai. 33 Ia e ssau pera hoki, te saaita kootou ekkite na mee nei hakaatoa raa, kootou e me ki illoa pera ma te saaita te Tama raa e me ki hamai raa kutaapiri, ia Aia kutanattana ki hamai. 34 Mannatu pera ma na mee nei hakaatoa e me ki kapihi atu i mua na tama e nnoho te saaita nei raa e mmate hakaatoa. 35 Te vaelani ma te maarama nei e me ki oti, e meia na tattara Anau raa e me ki mmoe tahi se lavaa roo te oti.

Se hai tama e iroa te Aho ia ma te saaita
(Mak 13.32-37; Luk 17.26-30; 17.34-36)

36 "Se hai tama e iroa te aho hee roo ia ma te saaita hee roo te aho naa e me kitae mai, niaina na ensel ite vaelani, ia te Tamariki te Tama nei hoki se iroa; te Tamana Hokoia koi e iroa. 37 Te hamai te Tamariki te Tama nei e me ki ssau pera ma hea ni kapihi ake te saaita Noa raa. 38 Na aho i mua tetai uura, natamaraa ekkai, ia e unu, tena na hhine ia ma nataanata raa e avavvana haere no taeroo te saaita Noa ku haere i roto te vakatua aia raa, 39 e meia na tama raa se illoa hea e me ki kapihi ake haere no taeroo te saaita laatou kuloohia tetai uura. Te aho te Tamariki te Tama nei e hamai raa e me ki ssau pera ma te saaita naa. 40 Te saaita naa tokorua nataanata e me ki uata i roto te paupaku hokotahi, teeraa tama e me ki tooria i taha, tena teeraa tama e me ki tiakiria. 41 Tokorua na hhine e me ki tukituki nakai, teeraa tama e me ki tooria i taha, tena teeraa tama e me ki tiakiria.

42 "Kootou kitanattana tahi, maitaname kootou se illoa te aho hee roo TeAriki e me ki hamai. 43 Kame tetama te hare raa e iroa te saaita tetama kairaraa raa e me ki haere ake, kootou e illoa pera ma tetamanaa selavaa

te moe ki se lavaa te tama kairarao raa te haere ake no ssa te haere aia raa.

⁴⁴ "Ia tena kootou kitanattana tahi, maitaname te Tamariki te Tama nei e me ki hamai te saaita kootou ennoho taravare ma Aia ku se hamai raa.

Te tama hehekau hakamaoni ia ma te tama hehekau mariu (Luk 12.41-48)

⁴⁵ "Kaa koai tetama e hakamaoni ina hehekau aia, ia e atamai naa? Teenaa ko tetama tera tetama hakamaatua raa e tuku aia ki hakamaatua iaruna alaa tama hehekau raa, tena ku vaevae ake na kai na tama raa na saaita laatou ekkai raa. ⁴⁶ Te tama hehekau naa e me ki hihia roo kame tetama hakamaatua aia raa e hamai no kite aia e penna na meeraa. ⁴⁷ Anau e meatu kootou te hakamaoni pera ma tetama hakamaatua naa e me ki tuku tetama naa ki mmata na hekau aia raa hakaatoa. ⁴⁸ Emeia kame aia he tama hehekau haeo, aia e me ki tattara hokoia ma, 'Te tama hakamaatua anau raa e me ki se lavaa te hamai saaita roroa roo.' ⁴⁹ Tena aia ku kaamata no riki alaa tama e hehekau ma aia raa, tena ku haere no kai, ia no unu ma na tama e unu mahi raa. ⁵⁰ Tena tetama hakamaatua te tama hehekau naa e me ki hamai te saaita te tama hehekau naa se tanattana, ia se iroa te saaita te tama raa e me ki hamai raa. ⁵¹ Te tama hakamaatua naa e me ki tuutuu maruu te tama hehekau naa ki hakalono llihu pera ma alaa tama e tattara uhiuhi raa hoki. Na tama naa e me ki ttani no hakatikkati na niho laatou.

25

Te tattara hurihuri te sanahuru na taukupu

¹ "Te saaita naa te Hakamaatua ana ite Vaelani raa e me ki ssau pera ma te sanahuru na taukupu e too na lamu laatou raa ma ki oo no ttiri ma te taupeara ku mee ki avana raa.

² Tena he tokorima na taukupu e panimu, tena teeraa tokorima na taukupu e atamai. ³ Te tokorima na taukupu e panimu raa e too koi na lamu laatou raa, tena se hai karaseni hoki e too ma na lamu raa, ⁴ tena te tokorima na taukupu e atamai raa e too na lamu laatou raa, tena ki utu hoki na karaseni na lamu raa. ⁵ Te taupeara e me ki avana raa e naahe roo te hamai, tena na taukupu raa ku tutturi moe no mmoe heilloa roo.

⁶ "Te mee raa ku raka te tuapoo, tena laatou kullono te tama e kanna ma, 'Te nei te taupeara ku mee ki avana nei ku hamai! Oo mai no tanattana ki hamai aia!' ⁷ Tena te sanahuru na taukupu raa ku mahuru no mmiri ake na lamu laatou raa iaruna. ⁸ Tena te tokorima na taukupu e panimu raa ku meake teeraa tokorima na taukupu ma, 'Utumai ni karaseni ma na lamu maatou nei, na lamu nei ku mmaha.' ⁹ Tena na taukupu e atamai raa ki meake,

'Maatou se lavaa te utu atu e mee na karaseni nei sellava te vvae ma taatou. Oo no sui nika raseni ma kootou testoa.' ¹⁰ Kito te tokorima na taukupu e panimu raa ki oo no sui na karaseni laatou raa, ia te saaita na taukupu e panimu raa ni oo, tetaupeara kumee ki avana raa hoki ku tae ake. Te tokorima na taukupu e tanattana raa ku oo ma tetaupeara raa ite kina tekairaa, tena natama raa ki ppui te totoka.

¹¹ "Tena ki oti roo teeraa tokorima na taukupu ku ttae ake, tena ki kanna ake ma, 'Te Ariki, Te Ariki! Taaraki te totoka raa ki oo atu maatou i hare.' ¹² Tena te taupeara raa ki meake, 'Anau se lavaa tetaaraki te totoka raa! Anau se iroa kootou.' "

¹³ Tena Jisas ki meake, "Kootou ki tanattana, maitaname kootou se illoa te aho ia ma te saaita hee roo te Tamariki te Tama nei e me ki hamai.

Tokotoru na tama hehekau (Luk 19.11-27)

¹⁴ "Te saaita naa te Hakamaatua ana i te Vaelani raa e me ki tipu peenei. Teeraa he tama e tanattana ki horau, tena aia ki kanna ake na tama hehekau aia raa, tena ki meake na tama raa ki lollohi na hekau aia raa. ¹⁵ Tama raa e kou ake na sileni na tama raa tautari te iroa te tama raa. Te tama hokotahi aia e kou ake rima simata na sileni, teeraa tama aia e kou ake rua simata, tena teeraa tama aia e kou ake te simata hokotahi. Tena aia ki tiaki na tama raa no horau. ¹⁶ Te tama hehekau ni too rima simata na sileni raa ku haere no hehekau no too hoki teeraa rima simata na sileni. ¹⁷ Ia essau hoki ma tetama nitoo rua simata na sileni raa. Tama raa e haere no hehekau ma na sileni raa no too teeraa rua simata na sileni hoki. ¹⁸ Emeia te tama hakatoru ni too te simata hokotahi raa ku haere no keru te rua raa, tena ki tanu na sileni te tama hakamaatua aia raa ni kou ake raa.

¹⁹ "Te saaita te tama hakamaatua raa ni haere raa ku roroa roo, tena ki oti aia ku vaakai mai ma ki hakatonu ma na tama hehekau aia raa ite vahi na sileni aia ni kou ake raa. ²⁰ Tetama hehekau nitoo rima simata na sileni raa ku haere ake no kou ake te rima simata na sileni raa, tena ki meake, 'Tama hakamaatua, akoe ni kou mai rima simata na sileni, ia teenei teeraa rima simata anau ni hehekau ma na sileni nei no too!' ²¹ Tena te tama hakamaatua raa ki meake, 'Tauareka roo, akoe he tama hakamaoni te hehekau! Akoe e huri mai ma akoe he tama hehekau tauareka hakamaoni te roroahi na sileni moisi, tena anau e me kituku akoe ki roroahi na sileni tammaki. Hamai i hare ki hihhia taaua hakaatoa!'

²² "Tena te tama hehekau nitoo rua simata na sileni raa ku haere ake i hare, tena ki meake, 'Tama hakamaatua, akoe e kou mai rua simata na sileni, tena teenei teeraa rua simata na sileni anau ni hehekau ma na sileni nei no too raa.'

²³ 'Tauareka roo, akoe he tama hakamaoni te hehekau! Akoe

e huri mai ma akoe he tama hakamaoni te rorohi na sileni moisi, tena anau e me kituku akoe kirorohi tammaki na sileni. Hamai i hare ki hihhia taaua hakaatoa!’

²⁴ “Tena tetama hehekau nitoo te simata hokotahi raa ku haere ake i hare, tena ki meake, ‘Tama hakamaatua, anau e iroa pera ma na tama e mattaku akoe; akoe haere haki, tena kikkope na kai na kina alaa tama e ttoriraa. ²⁵ Anau e matakua akoe, tena anau ki haere no tanu na sileni akoe raa i te kerekere. Kira ake aanei na sileni akoe nei hakaatoa roo.’

²⁶ “Tena tetama hakamaatua raa ki meake, ‘Ako e he tama hehekau sakkino, ia e matanae nae. Akoe e iroa pera ma anau he tama haere haki, tena kikkope na kai na kina alaa tama e ttoriraa kaa seai? ²⁷ Tena akoe e tau roo te ppono na sileni anau nei i roto te benk, tena anau e me kitoo na sileni nei hakapaa ma na sileni laatou e me ki hakapiri ake i aruna te saaita anau e vaakai mai raa.’

²⁸ “Tena tetama hakamaatua raa ki meake na tama e ttuu i te kina raa, ‘Too na sileni raa i taha ma te tama naa no kou ake te tama e isi sanahuru na simata na sileni raa. ²⁹ Niaina ma akoe e isi tammaki na mee, e meia akoe e me ki isi tammaki hoki alaa mee e me kittoe, tena tetama se isi na mee raa, niaina ma na mee raa e moisi, na mee raa e me kitoo raa i taha ma aia. ³⁰ Tena kootou killetu te tama hehekau sakkino nei i aho i te kina e pouri raa, tena aia e me ki tani no hakatikkati na niho aia raa.’

Te hakatonutonu i te aho hakaoti

³¹ “Tesaaita te Tamariki te Tama nei e hamai pera ma he Tuku ma na ensel Aia raa, te Tama raa e me kinoho i aruna te Nohorana hakanaaniu Aia raa, ³² tena na tama na henua hakaatoa e me kikkutu imua Tamaraa. Tena te Tama raa e me ki vvae na tama raa i na kuturana e rua essau pera ma te tama rorohi na manuraa e vvae na sipsipraa i taha ma na gout. ³³ Tamaraa e me kituku na tama e ttonu raa i te vahi laaua Aia, tena na tama sakkino raa i te vahi se laaua Aia.

³⁴ “Tena te Tuku raa e me ki meake na tama i te vahi laaua Aia raa ma, ‘Oo mai, kootou ko na tama e hakatapu raa i te Tamana Anau raa! Oo mai no ttino te Hakamaatua ana i te Vaelani tera ku oti te tanattana ma kootou te saaita roo te maarama nei ni tipu ake raa. ³⁵ Anau e hikai, tena kootou e haanai Anau, Anau e hiunu, tena kootou e kou mai na vai no unu Anau; Anau he manu siri, tena kootou e too hakaraoi Anau i na hare kootou raa; ³⁶ Anau se hai hekau, tena kootou e kou mai na hekau Anau; Anau e laavea, tena kootou e lollohi hakaraoi Anau, Anau e karapusiria, tena kootou e oo mai no matamata Anau.’

³⁷ “Tena na tama e tonu tahiraa e me ki meake ma, ‘Te Ariki, tesaaita hee maatou nikkite ma Akoe ni hikai, tena maatou ki haanai Akoe, ia tesaaita hee Akoe

nihunu, tena maatou kikouatu navai nōunu Akoe? ³⁸ Tesaaita hee maatou nikkite ma Akoe hemanusiri, tena maatou kitoo hakaraoi Akoe inahare maatou raa, ia tesaaita hee Akoe sehaihekau, tena maatou kikouatu nahēkau Akoe? ³⁹ Tesaaita hee maatou nikkite ma Akoe elavea, ia nipontia ite harekarapusi, tena maatou kiōōatu nommata Akoe?’ ⁴⁰ Tena teTukuraa eme kimeake, ‘Anau emeatu kootou, hesaaita peehee kootou eppena hakatauareka inatama Anau tera emouraro raa, kootou eppena te tauareka naa i Anau!’

⁴¹ “Tena kiōti Aia kimeake natama itevahi selaaui Aia raa, ‘Oo itaha ma Anau, kootou ko natama ennoho iraro nahao TeAtua! Oo itekina teahi eura tahi tera e tanattana ma Satan ia ma na ensel aia raa!’ ⁴² Anau ehikai, emeia kootou sehaanai Anau, Anau ehiunu, emeia kootou sehaivai ekoumai nōunu Anau; ⁴³ Anau hemanusiri, emeia kootou setoo hakaraoi Anau inahare kootou raa, tena Anau nisehaihekau, emeia kootou sehaihekau nikoumai Anau. Anau elavea, ia emoe ite harekarapusi, emeia kootou seōōmai nollohī Anau.’

⁴⁴ “Tena natama sakkino raa eme kimeake, ‘TeAriki, tesaaita hee maatou nikkite ma Akoe ehikai, ia ehiunu ia ma Akoe hemanusiri ia ma Akoe sehaihekau ia ma Akoe elavea ia ma Akoe ekarapusi, tena maatou seōōatu nommata Akoe?’

⁴⁵ “Tena teTukuraa eme kimeake, ‘Anau emeatu kootou, hesaaita peehee kootou sehihahi kitokonaki he tama natama mouraro Anau raa, tena kootou sehihahi kitokonaki hoki Anau.’ ⁴⁶ Natama sakkino raa eme kiōō itekina nahakalono llihu seisi te hakaoti raa, tena natama ettonu raa eme kiōō itekina te ora e ora tahi raa.”

26

Na tama hakamattua raa ku tattara hemuu ma ki taa Jisas (Mak 14.1-2; Luk 22.1-2; Jon 11.45-53)

¹ Jisas eakoako ake nahakataakoto roo hakaatoa no oti, tena Aia kimeake nadisaipol Aia raa, ² “Kootou eilloa pera ma te Pasova raa eme kiteiho mai te aho hakarua raa, tena te Tamariki te Tama nei eme kihakapikīria nōkouake natama ekiri lloto Aia raa kittii i aruna te kros.”

³ Tena namaatua hakananniu raa laatou ma natama hakamattua raa kiōō nōkkutu hakaatoa ite haretuku Kaiāfas tepohouru hakanaaniū nahakamattua raa ⁴ nōtattara ma kihakapikī hemuu Jisas, tena kutaa Tama raa kimate. ⁵ Natama raa etattara ma, “Taatoū selavaa teppena te hakataakoto taatou nei tesaaita te Pasova raa, ka oti te kanohenua raa kuhakatauttau ma taatou.”

Jisas e amuhiria te lloo manoni i Betani

(Mak 14.3-9; Jon 12.1-8)

⁶ Jisas e noho i Betani i te hare Saimon, te tama te tinotama aia raa ni kaina te manumanu haeo raa. ⁷ Jisas koi noho koi no kai, tena he hine e haere ake iaa Jisas ma te lloo manoni e sui mmaharoo nonnini iaruna tepohouru Tama raa. ⁸ Na disaipol raa kulloto roo tesaita laatou nikkite te hine raa ennini telloomanoni raa iaruna tepohouru Jisas raa, tena laatou ki meake, "Aiea te lloo naa ku ninnini puamu naea? ⁹ Tello nei e tau roo te kou ake alaa tama kisui tammaki nasileni, tena taatou kutoo nasileni raa no kou ake i na tama hakaalloha raa!"

¹⁰ Jisas eiroa hea na disaipol raa e tattara raa, kito Aia ki vahiri ake na tama raa, "Aiea kootou e tattara i te hine nei naea? Hea te hine nei eppena i Anau raa hemeroo e tauareka. ¹¹ Na tama hakaalloha raa e me kinnoho tahi ma kootou, e meia Anau selavaa te noho tahi ma kootou. ¹² Hea te hine nei eppena raa, aia ennini te lloo manoni raa iaruna tetinotama Anau kitanattana te saaita Anau e me kitanu raa. ¹³ Tena Anau e meatu kootou te hakamaoni pera ma hekina peehee iroto te maarama nei na tama e takutaku te Rono Tauareka nei, na tama e me ki mannatu te hine nei i te mee aia eppena nei."

Judas e hakari ake Jisas

(Mak 14.10-11; Luk 22.3-6)

¹⁴ Tena Judas Iskariot, hetama iroto tesanahuru ma rua na disaipol raa ku haere no mmata na maatua hakananniu raa, ¹⁵ tena ki vahiri ake, "Hea kootou e me ki kou mai anau kame anau ehakariatu Jisas ikootou?" Na maatua hakananniu raa ku ppau ake tipu toru nasileni no kou ake iaa Judas. ¹⁶ Tena kaamata te saaita naa Judas kukirakira he saaita e tauareka aia ki hakari ake Jisas i na tama hakaammata raa.

Jisas e kai te Kai te Pasovaraa ma na disaipol Aia

(Mak 14.12-21; Luk 22.7-13; 22.21-23; Jon 13.21-30)

¹⁷ Te aho kaamata te Kai te Haraoa Mannihi raa, na disaipol raa ku oo ake iaa Jisas raa no vahiri ake Tama raa ma, "I te kina hee Akoe e hihai ma maatou ki oo no tanattana te Kai te Pasovaraa ma Akoe?"

¹⁸ Kito Jisas kimeake, "Oo itetama hokotahi iroto te matakaina raa no meake ma, 'Te Rabai raa e tattara ma te saaita Aia raa ku ttae mai, tena Aia ma na disaipol Aia raa e me kikkai te Kai te Pasovaraa i te hare akoe.'"

¹⁹ Na disaipol raa e oo noppena hea Jisas nitattara ake laatou raa, tena laatou kitanattana mai te Kai te Pasovaraa.

²⁰ Jisas ma tesanahuru ma rua na disaipol Aia raa ku nnoho ma kikkai te saaita te mee raa ku hiahi. ²¹ Laatou

koinnoho koi no kkai, tena Jisas ki meake, "Anau e meatu kootou, he tama kootou e me ki hakari ake Anau i na tama e kiri lloto Anau raa."

²² Na disaipol raa ku se hihhai roo, tena laatou ku kaamata no vahihhiri ake Jisas tama taki ttahi ma, "TeAriki, Akoe ma e tattara koi anau."

²³ Kito Jisas ki meake, "Te tama ettoki te haraoa aia raa i roto te parete Anau ettoki te haraoa raa ko te tama e me ki hakari ake Anau i na tama haeo raa."

²⁴ Te Tamariki te Tama nei e me ki mate pera ma te Launiu Tapu raa e tattara, e meia te tama e hakari ake te Tamariki te Tama nei raa e me ki haeo roo! E tauareka roo kame te tama naa ni se haanau iho i te maarama nei!"

²⁵ Tena Judas te tama sakkino raa ku meake, "Rabai, Akoe ma e tattara koi anau."

Kito Jisas ki meake, "Teena koi akoe ku mee mai naa."

Te kai hakaoti TeAriki

(Mak 14.22-26; Luk 22.14-20; 1 Korin 11.23-25)

²⁶ Te saaita laatou koi kkai, Jisas ku too te muri haraoa raa no lotu ake TeAtua, tena ki ttahi te haraoa raa no vaevae ake i na disaipol Aia raa, tena ki meake, "Too no kkai, teenei ko te tinotama Anau."

²⁷ Tena Jisas ki too te kapu raa no lotu ake TeAtua, tena ki kou ake na disaipol Aia raa, tena ki meake, "Kootou hakaatoa ki unu; ²⁸ teenei ko te toto Anau tera e huri atu te hakamaoni te tattara eivi TeAtua raa, tena te toto Anau nei ennini atu kissoro na haisara nakanohenua hakaatoa itaha. ²⁹ Anau e meatu kootou, Anau selavaa hoki te unu te wain nei ki tae roo te saaita Anau e unu ma kootou te wain hou raa, i te Hakamaatua ana te Tamana Anau raa."

³⁰ Kito na tama raa ki huhua te rue te lotu raa, tena ki oo peeraa i te Mouna e h homo na Oliv raa.

Jisas e meake ma Pita e me ki kore e toru na vahao

(Mak 14.27-31; Luk 22.31-34; Jon 13.36-38)

³¹ Tena Jisas ki meake na disaipol raa, "Te poo nei kootou hakaatoa e me kitiaki Anau no huro itaha, maitaname te Launiu Tapu raa e tattara ma, "TeAtua e me kitaa te tama erorohi na manu raa, tena na sipsip raa e me ki maaseu huri." ³² E meia i muri te saaita Anau ku ora muri raa, Anau e me ki haere i Galili i mua kootou."

³³ Kito Pita ki tattara ake Jisas ma, "Anau selavaa roo te tiaki Akoe, niaina ma na tama nei hakaatoa e tiaki Akoe!"

³⁴ Tena Jisas ki meake Pita, "Anau e meatu te hakamaoni, i mua te manutaneraa e tani te poo nei, akoe e me ki kore e toru na vahao pera ma akoe se iroa Anau."

³⁵ Kito Pita ki meake, "Anau selavaa te ppena peenaa, niaina anau e taia ria no mate ma Akoe!"

Tena na disaipol raa hakaatoa kutattara ake pera ma Pita raa hoki.

Jisas e lotu i Getsemani

(Mak 14.32-42; Luk 22.39-46)

³⁶ Tena Jisas ki haere ma na disaipol Aia raa i te kina e hui ma ko Getsemaniraa, tena Aia ki meake na disaipol raa, "Nnoho i te kina nei ki haere Anau nolotu i te kina raa."

³⁷ Tena Aia ki too Pita ia ma te tokorua na tama Sebedi raa. Jisas ku aroha roo, tena te hakataakoto Aia raa hoki ku sakkino roo, ³⁸ kito Jisas ki meake na disaipol raa, "Te aroha i roto te hatumanava Anau raa erahi roo, tena Anau ku taapiri koi ki mate te aroha. Nnoho i te kina nei ki ara taatou."

³⁹ Jisas e haere no mmao hakamarie, tena Aia ki tteiho i raro no tuturi, tena ki lotu ake peenei, "Taku Tamana, kame e hainauhie, Akoe ku too te kapu te hakalono llihu nei i taha ma Anau! Emeia Akoe se tautari hea Anau e hihai, tautari koi hea Akoe e hihai."

⁴⁰ Tena Aia ki vaakai no kite tokotoru na disaipol raa ku mmoe heilloa roo; kito Jisas ki meake Pita, "Kootou tokotoru se lavaa roo te ara ake he paa saaita ki ara taatou?"

⁴¹ Tauhano te ara tahi, tena ku lotu tahi ki se lavaa kootou te maoha ina hahaaite. Te anana raa e mataora, e meia te tinotama raa e matanaena.

⁴² Tena Jisas ki vaakai hakaraoi hoki nolotu ake peenei, "Taku Tamana, kame Akoe se lavaa te too te kapu te hakalono llihu nei itaha ma Anau, tena tiaki Anau ki hakalono llihu pera ma Akoe e hihairaa." ⁴³ Tena Aia ki vaakai hoki no kite tokotoru na disaipol raa ku mmoe heilloa roo; tokotoru raa ku se lavaa roo te kkira na karemata laatou.

⁴⁴ Tena Jisas ku tiaki na disaipol raa no haere te hakatoru na vahao nolotu ake na lotu Aia ni lotu ake kaamata raa.

⁴⁵ Tena Aia ki vaakai ake i na disaipol raa no meake, "Kootou koi mmoe roo no hamalollo? Kira ake! Te saaita te Tamariki te Tama nei e me ki noho i raro na mahi na tama hai ssara raa ku tae mai. ⁴⁶ Mahhike i aruna ki oo taatou. Kira ake, teenei te tama e me ki hakari ake Anau!"

Jisas ku hakapikiria

(Mak 14.43-50; Luk 22.47-53; Jon 18.3-12)

⁴⁷ Jisas koitattara koi te saaita Judas, he tama i roto te sanahuru ma rua na disaipol raa ku tae ake. Judas e haere ake ma te kanohenua erahi tera na maatua hakananniu ia ma na tama hakamattua raa nikauna ki oo ake. Na tama raa e oo ake ma na paraamoia ia ma na muri laakau. ⁴⁸ Judas te tama sakkino raa ku oti te tattara ake na tama raa ma, "Te tama Anau e mohoni raa

ko tetama kootou e hihhairaa, tena kootou ku hakapiki Tama naa!"

⁴⁹ Judas e haere tahi aturoo iaa Jisasraa no meake ma, "Rabai, te tauareka kinoho ma Akoe," tena aia ki mohoni Jisas.

⁵⁰ Kito Jisas ki meake, "Taku soa, akoe ki vave!"

Kito na tama raa ki oo ake no hakapiki Jisas, tena ki ttaohi mmau roo Tama raa ⁵¹ Tena he tama hokotahi e tuu ma Jisas ku ssau te paraamo aia raa no ssepe te katarina te tama hehekau te pohouru hakanaaniu na maatua raa no hopo. ⁵² Tena Jisas ki meake te tama raa, "Tuku te paraamo naa i te kina akoe ni too raa. Na tama hakaatoa e ppuhu ma na paraamo raa e me ki mmate i na paraamo.

⁵³ Kootou seilloa pera ma Anau elavaa tekanna ake te Tamana Anau raa ki tokonaki, tena te Tamana Anau raa elavaa te kou mai sanahuru ma rua na kuturana na ensel te saaita nei koi ki tokonaki Anau? ⁵⁴ Emeia kame peenaa, tena kaa na tattara te Launiu Tapu raa e tattara mai ma te mee nei e me kikapihi mai raa e me ki hakamaoni peehee?"

⁵⁵ Tena Jisas ki meake te kanohenua raa, "Kootou e oo mai roo ma na paraamo ia ma na muri laakau ki ttaohi Anau pera ma Anau he tama se hailou? Na aho hakaatoa Anau e noho no akoako ite Hare Tapu, tena kootou se hakapiki Anau. ⁵⁶ Emeia na mee nei hakaatoa e kapihi mai ki mee hea na profet raa ni tattara i roto te Launiu Tapu raa ki hakamaoni."

Tena na disaipol Jisasraa hakaatoa kutiaki Tama raa no huro itaha.

Jisas e tuu i mua na tama hakananniu

(Mak 14.53-65; Luk 22.54-55; 22.63-71; Jon 18.13-14; 18.19-24)

⁵⁷ Na tama ni hakapiki Jisasraa ku too Tama raa no kkave ite hare Kaiafas te pohouru hakanaaniu na maatua raa, tena na tama poroporo na tuua ia ma na tama hakamatua raa ku kkutu i te kina raa. ⁵⁸ Pita e hahaere tautari atu hakammao no tae roo i te kina te hare te pohouru hakanaaniu na maatua raa. Pita e uru atu ite kina te hare raa no noho iraro ma na tamalollohi raa ma kikite aia hea na tama raa e me kippena. ⁵⁹ Na maatua hakananniu ia ma alaa tama hakananniu e lahulahu ma kilave ni tattara settonu i te vahi Jisas ma kilavaa laatou te taa Tama raa ki mate; ⁶⁰ e meia laatou se hai mee elave, niaina roo ma e tammaki roo na tama e oo ake na hatu na malliu laatou iaa Jisas. Tena te hakaoti, tokorua na taanata ku oo ake i mua

⁶¹ no tattara ake ma, "Te Tama nei e tattara ma, 'Anau elavaa

te seu te Hare Tapu TeAtua nei kihina, tena ku hakatuu hakaraoi i roto e toru na aho.' ”

⁶² Te pohouru hakanaaniu na maatua raa ku tuu i aruna no meake Jisas ma, “Akoe se isi na tattara ki tattara i te vahi na tattara na tama raa e hai atu Akoe raa?” ⁶³ Emeia Jisas e tuu hemuu koi. Te pohouru hakanaaniu na maatua raa ku meake hakaraoi hoki iaa Jisas ma, “Anau e meatu Akoe ki mee mai te hakamaoni i te inoa TeAtua e ora raa: eaa, Akoe ko te Mesaia, te Tamariki TeAtua raa ma sei?”

⁶⁴ Kito Jisas ki meake, “Teena koi akoe ku mee mai naa. Emeia Anau e meatu kootou: kaamata te saaita nei kootou e me kikkite te Tamariki te Tama nei e me ki noho i te vahi laua TeAtua Hakanaaniu raa, tena e me ki hamai i aruna na pukureurehu i te vaelani raa!”

⁶⁵ Te pohouru hakanaaniu na maatua raa e rono koi na tattara raa, tena aia kissae na kaukahu aia raa, tena ki meake, “Tama nei e tattara hao TeAtua! Taatou se hihhai hoki ma alaa tama ki oo mai no tattara mai i te vahi te Tama nei! Kootou e llono koi te saaita nei na tattara Aia e tattara hao TeAtua raa! ⁶⁶ Kootou e mannatu maea?”

Kito na tama raa ki meake, “Tama naa e isi te sara, tena Aia e tau te taia ria ki mate.”

⁶⁷ Tena na tama raa kusasavare na maihu Jisas, tena ki riki Tama raa; kito na tama ni ppaa na patikauvae Jisas raa ⁶⁸ ki meake ma, “Te Mesaia, kame Akoe he profet hakamaoni, Akoe ku tini ma koai te tama ni ppaa Akoe raa!”

Pita e kore ma aia se iroa Jisas

(Mak 14.66–72; Luk 22.56–62; Jon 18.15–18; 18.25–27)

⁶⁹ Pita e noho i te kina te hare raa te saaita te hine hehekau te pohouru hakanaaniu na maatua raa ni haere ake no meake aia ma, “Akoe hoki e hahaere ma Jisas te tama i Galili raa.”

⁷⁰ Emeia Pita e kore i mua na tama raa hakaatoa, tena aia ki meake, “Anau se iroa hea akoe e tattara naa.” ⁷¹ Kito Pita ki tiaki te kina aia e noho raa no haere i te kina te totoka te hare raa. Tena teeraa hine hehekau kukite Pita, tena aia ki meake na taanata e ttuu i te kina raa, “Te tama nei e hahaere ma Jisas, te tama i Nasaret raa.”

⁷² Tena Pita kikore hakaraoi hoki ma, “Anau e meatu te hakamaoni pera ma anau se iroa te Tama naa!”

⁷³ Tena se roroa na taanata e ttuu i te kina raa ku oo ake iaa Pita raa. Kito na tama raa ki meake, “Hakamaoni roo akoe he tama na tama raa hoki, maitaname na tattara akoe raa e huri mai pera ma akoe i roto na tama raa hoki!”

⁷⁴ Kito Pita ki meake, “Anau e meatu te hakamaoni pera ma anau e tattara roo te hakamaoni. TeAtua ki kou mai ni hakalono llihu kame anau se tattara te hakamaoni! Anau se iroa te Tama naa!”

Te saaita naa koi te manu tane raa kutani, ⁷⁵ tena Pita kumaanatu hea Jisas ni meake aia raa ma, "Imua te manu tane raa e tani, akoe e me kikore e toru na vahao pera ma akoe seiroa Anau." Tena Pita ki haere i aho no tanitani roo.

27

Jisas i mua Pailat

(Mak 15.1; Luk 23.1-2; Jon 18.28-32)

¹ Te tahata roo na maatua hakananniu ia ma na tama hakamattua na Jiu raa ku hakatonutonu na hakataakoto laa-tou raa ma ki taa Jisas ki mate. ² Na tama raa e haihai Jisas ma na seni, tena ki hakattaki Tama raa no kou ake iaa Pailat te tama hakamaatua te taumani i Rom raa.

Judas ku mate

(Na hehekau 1.18-19)

³ Te saaita Judas, te tama ni hakari ake Jisas raa ni iroa pera ma Jisas ku mee ki taia ria ki mate, aia ku aroha roo iaa Jisas, tena aia ki haere no kou ake hakaraoi te tipu toru na sileni raa i na maatua hakananniu ia ma na tama hakamattua na Jiu raa. ⁴ Judas e tattara ma, "Anau ku sara roo e mee anau e hakari ake te Tama se isi te sara raa ki taia ria ki mate!"

Kito na tama raa ki meake ma, "Kaa hea maatou i te mee naa? Teenaa he vahi koi akoe!"

⁵ Kito Judas ki peesia ake na sileni raa i roto te Hare Tapu, tena ki haere. Aia e haere no halavaua aia hokoia.

⁶ Na maatua hakananniu raa kutoo na sileni raa, tena ki tattara ma, "Teenei ni sileni e taui kissepe te ora te tama, ia e me kisetonu hoki ma na tuaa taatou raa kippono na sileni nei ma na sileni i te Hare Tapu raa." ⁷ Na tama raa e tattara notonu i te vahi na sileni raa, tena laatou ki sui te kerekere na tama e penapena na hopeni ma na pelaa e matakau raa ki mee mo kava na manu siri. ⁸ Teeraa hea te kerekere raa i mua haere no tae te aho nei koi kanna ria koi ma, "Te Kerekere e hhapuria te toto."

⁹ Tena hea profet Jeremaia ni tattara mai i mua raa ku hakamaoni,

"Na tama raa e too tipu toru na sileni raa, teenaa ko te kooina na tama Israel raa ni nnuu ma ki sui ake te tama raa,

¹⁰ tena laatou ki too na sileni raa no sui te kerekere na tama e penapena na hopeni ma na pelaa e matakau raa, e ssau pera ma TeAriki ni tattara mai anau."

Pailat ku vahihhiri ake iaa Jisas

(Mak 15.2-5; Luk 23.3-5; Jon 18.33-38)

11 Jisas etuu imua Pailat tetama hakamaatua te taumani raa, tena Pailat ki vahiri ake Jisas ma, "Ako ko te tuku na Jiu?"

Tena Jisas ki meake, "Teena koi akoe ku mee mai naa."

12 Emeia Aia etuu hemuu koi sehai tattara emeake i na tattara na maatua hakananniu ia ma na tama hakamatua raa e hai ake Aia raa.

13 Kito Pailat ki meake Jisas, "Ako serono na tattara hakaatoa na tama raa e hai atu Akoe raa?"

14 Emeia Jisas sehai tattara roo hokotahi e meake, tena Pailat ku mahharo e mee Jisas e tuu hemuu roo.

Jisas ku mee ki taia ria ki mate

(Mak 15.6–15; Luk 23.13–25; Jon 18.39–19.16)

15 Iroto na Kai na Pasova hakaatoa, tetama hakamaatua te taumani raa e me ki hakattana he tama karapusi hokotahi tera te kanohenua raa e meake aia ki hakattana.

16 Te saaita naa e isi te tama karapusi hokotahi tera na tama hakaatoa e illoa aia, te inoa aia raa ko Jisas Barabas.

17 Te kanohenua raa ni hakutu i te kina hokotahi, tena Pailat ku vahiri ake na tama raa ma, "Koi te tama kootou e hihhai ma anau ki hakattana: Jisas Barabas ma Jisas na tama e kanna ma ko te Mesaia raa?" 18 Pailat e iroa roo pera ma na tama hakamattua na Jiu raa e kou ake Jisas raa e mee laatou e manava kkere Tama raa.

19 Pailat koi noho iroto te hare hakatonutonuu raa, tena teavana aia raa ku kou ake te tattara ma: "Te Tama naa se isi na sara e ppena, tena auu se ppena he mee i te Tama naa, maitaname tepooraa anau emoe no kite pera ma anau e hakalonollihu haeo roo emee na haeo taatou e ppena i te Tama naa."

20 Na maatua hakananniu ia ma na tama hakamattua raa ku tatakore ake te kanohenua raa ki meake Pailat ki hakattana Barabas ki haere, tena kutaa Jisas ki mate.

21 Tena Pailat e vahiri ake te kanohenua raa, "Koi te tama tokorua nei kootou e hihhai ma anau ki hakattana ma kootou?"

Kito te kanohenua raa ki meake ma, "Barabas!"

22 Tena Pailat ki vahiri ake hoki na tama raa ma, "Kaa hea anau e me ki ppena iaa Jisas te Mesaia raa?"

Kito na tama raa ki meake, "Tii Tama naa i aruna te kros!"

23 Tena Pailat ki vahiri ake na tama raa, "Aiea hea te Tama nei e ppena e sara naa?"

Kito te kanohenua raa ki kaamata no vaa ake hakamaroa roo ma, "Tii Tama naa i aruna te kros!"

24 Te saaita Pailat ku iroa pera ma kame ku hainattaa ma aia, e mee na tama raa ku kaamata no lloto, tena aia ki ahu na vai raa no ssoro na rima aia raa imua te kanohenua raa hakaatoa, tena aia ki meake, "Te mate te Tama nei sei ma he sara anau! Teena he vahi kootou hokkootou!"

²⁵ Tena te kanohenua raa ki hakaioo ake hakaatoa ma, "Tiaki te mate te Tama naa ki moe i na rima maatou ia ma na tamalliki maatou raa!"

²⁶ Kito Pailat ki hakattana ake Barabas i te kanohenua raa, tena te saaita na soldia raa ni riki Jisas no oti, Pailat ku kou ake Jisas i na tama raa ki ttii i aruna te kros.

Na soldia raa ku tataussua Jisas

(Mak 15.16-20; Jon 19.2-3)

²⁷ Tena na soldia Pailat raa ku too Jisas no kkave i te hare te tama hakamaatua te taumani raa, tena na soldia raa hakaatoa kummuiake ia Jisas. ²⁸ Na soldia raa eui te kaukahu Jisas raa itaha, tena laatou ki hakauru ake te kaukahu roroa emmea. ²⁹ Tena na soldia raa ki ssiri te hau manamana inalaakau etutuia raa no hakatau ake i te pohouru Jisas raa, tena kikou ake te laakau raa ma kittaohi te rima laaua Tama raa, tena na soldia raa kitataussua notutturi imua Tama raa, tena ki meake ma, "Hakammaha te Tuku na Jiu!" ³⁰ Kito na soldia raa ki sasavare Jisas, tena ki too te laakau raa no lliki te pohouru Tama raa. ³¹ Te saaita laatou ku oti roo te tataussua Tama raa, tena laatou kiui te kaukahu emmea laatou ni hakauru ake raa, tena ki hakauru ake te kaukahu Tama raa. Kito na soldia raa ki hakattaki Jisas ma kittii i aruna te kros.

Na soldia raa ku ttii Jisas i aruna te kros

(Mak 15.21-32; Luk 23.26-43; Jon 19.17-27)

³² Te saaita na tama raa ni oo itaha ma te matakaina raa, na tama raa kuttiri Saimon te tama i Sairini raa, tena na soldia raa ki hakamataku ake tama raa ma ki amo te kros Jisas raa. ³³ Na tama raa e oo no ttae i te kina ehui ma Golgota, e mee ma, "Te Kina te Ivi te Pohouru raa." ³⁴ Tena na soldia raa kikou ake na wain ehilo ma na maraseni emmara ma ki unu Jisas i te kina raa; emeia Jisas e hakamata te wain raa, teha Aia ki kkaro te unu te wain raa.

³⁵ Na soldia raa ettii Jisas no oti, tena laatou kittahao huhu na hatu ma ki vaevae na hekau Jisas raa ma laatou. ³⁶ Na soldia raa ettahao no oti, tena ki nnoho i te kina raa no matamata ake Jisas. ³⁷ Kito na soldia raa kittii i aruna koi te pohouru Jisas raa te hono laatou e tattaa na tattara nei, "Teenei ko Jisas, te Tuku na Jiu." ³⁸ Tena na soldia raa ki ttii hoki tokorua na tama kailallao raa i na vahi Jisas, te tama ettii i te vahi laaua, tena teeraa tama ettii i te vahi se laaua Jisas raa.

³⁹ Na tama e oo hakallaka raa ku lulluu na pohouru laatou, tena ki hai ake na haeo Jisas ma, ⁴⁰ "Akoe e tattara ma Akoe e me ki seu te Hare Tapu raa, tena ma i roto etoru na aho Akoe e me ki hakatuu muri te Hare Tapu raa! Tokonaki Akoe

ki ora kame Akoe he Tamariki TeAtua! Hamai iraro ma te kros naa ma Akoe e lavaa!"

⁴¹ Tena na maatua hakananniu raa, na tama poroporo na tuua raa ia ma na tama hakamattua raa ku hai ake hoki iaa Jisas ma, ⁴² "Aia e tokonaki alaa tama, e meia Aia se lavaa te tokonaki Aia Hokoia! Aiea Aia seai ma ko te tuku na tama Israel? Kame Aia e tiho mai i raro ma te kros raa te saaita nei, maatou e me ki hakattina i Aia! ⁴³ Aia e hakatina roo TeAtua, tena ki tattara ma Aia he Tamariki TeAtua. Ia tena taatou ki mmata ma TeAtua e me ki tokonaki Aia te saaita nei!"

⁴⁴ Tena tokorua na tama kailallao raa ku hai ake hoki na tattara iaa Jisas.

Jisas kumate

(Mak 15.33-41; Luk 23.44-49; Jon 19.28-30)

⁴⁵ Te saaita te laa latea te henua raa hakaatoa ku pouri roo haere notae tetoru te hiahi. ⁴⁶ Kame tetoru te hiahi, Jisas ku tani ake hakamaroa ma, "*Eli, Eli, lema sabaktani?*" na tattara nei e mee ma, "Taku Atua, Taku Atua, aiea Akoe e tiaki Anau naea?"

⁴⁷ E isi na tama ettuu ite kina raa ellono Jisas, tena ki meake, "Tama nei e kakanna ake Elaija!" ⁴⁸ Tena he soldia hokotahi ku tere no too te spans raa no hhui i roto te wain e mmara raa, tena kinnoa te mee raa te mata te laakau raa, tena ki kou ake ma Jisas ki unu.

⁴⁹ Emeia alaa tama emeake ma, "Hakattari, taatou ki mmata ma Elaija se hamai no tokonaki Aia!"

⁵⁰ Jisas e kanna hoki hakamaroa, tena ki ssau te manava hakaoti Aia raa.

⁵¹ Tena te paamaro etootoo i roto Hare Tapu raa ku mahaarua kaamata iaruna haere no hopo iraro. Teruru henua raa kururu te henua raa, tena na haturaa ku mahahaa, ⁵² tena nataruma raa kuttuu tallaki, tena tammaki na tama TeAtua ni mmate raa ku ora muri. ⁵³ Na tama ni mmate ku ora raa ku tiaki na taruma laatou raa, tena te saaita Jisas ni ora muri raa, na tama raa ku oo i roto te Matakaina e Tapu raa, tena tammaki na tama e kkite na tama raa.

⁵⁴ Te saaita te soldia hakamaatua raa hakapaa ma na soldia ettuu ma aia raa ni kkite te ruru henua raa ia ma alaa mee hoki tera ni kapihi ake raa, na tama raa ku mattaku, tena kitattara ma, "Hakamaoni, teenei he Tamariki TeAtua!"

⁵⁵ Tammaki na hhine ettuu ite kina raa. Na hhine raa ettuu hakammao no matamata. Aanei ko na hhine tera ni tauttari mai Jisas kaamata mai i Galili, tena ki tokonaki hoki Tama raa. ⁵⁶ Na hhine raa ko Meri te tama i Makdala raa, ia Meri te tinna Jems laaua ma Josep raa ia ma te avana Sebedi raa e tuu hoki ma na hhine raa i te kina raa.

*Josep ku too te tinotama Jisas**(Mak 15.42-47; Luk 23.50-56; Jon 19.38-42)*

⁵⁷ Tena hetama haihekau ite matakaina Arimatea raa ku tae ake te saaita te mee raa ku hiahi; te inoa aia raa ko Josep, tena aia hoki hetama e hakatina iaa Jisas. ⁵⁸ Josep e haere iaa Pailat raa no kainno ake ma aia elavaa te too te tinotama Jisas raa. Tena Pailat kimeake na soldia aia raa kikou ake te tinotama Jisas raa iaa Josep. ⁵⁹ Tena Josep ki too te tinotama Jisas raa no mmini na paamaro e hou roo, ⁶⁰ tena aia kippono te tinotama Jisas raa i roto te taruma aia nikeri vahaonei koi ite kina na hatu raa. Tena aia ki hakatakape ake te hatu erahi roo no ppui te totoka te taruma raa, tena aia ki haere ihare. ⁶¹ Meri te tama i Makdala raa laua ma teeraa Meri hoki ennoho i te kina raa no ana ake te taruma raa.

Na soldia e lollohi te taruma

⁶² Te aho taia o raa ko te aho te Sabat, tena na maatua hakananniu raa laatou ma na Farisi raa ku oo no mmata Pailat, ⁶³ tena kimeake, "Tama hakamaatua, maatou ku mannatu te saaita te Tama tattara mariu raa koi ora raa, Aia e tattara ma, 'Imuri etoru na aho, Anau e me ki ora muri.'" ⁶⁴ Tena kauna ni soldia ki oo no lollohi hakappuru roo te taruma raa ki tae te aho hakatoru raa, ki se lavaa na disaipol Aia raa te oo mai no too hemuu te tinotama Tama raa, tena ku tattara ake na tama pera ma Jisas ku ora muri. Te tattara mariu hakaoti nei e me ki sakkino roo i aruna na tattara malliu kaamata raa."

⁶⁵ Kito Pailat ki meake na soldia raa, "Kootou ki oo no ppui hakaraoi roo te taruma raa, tena ku lollohi hakappuru roo."

⁶⁶ Kito na soldia raa ki oo no ppui hakaraoi roo te taruma raa, tena ki hakammau te hakamaatino i aruna te hatu raa, tena laatou kimeake na soldia e lollohi raa ki ttuu no lollohi.

28*Jisas ku ora muri**(Mak 16.1-10; Luk 24.1-12; Jon 20.1-10)*

¹ Imuri te Sabat, i te tahata poo roo te aho te latapu, Meri te tama i Makdala raa laua ma teeraa Meri hoki ku oo no mmata i te taruma raa.

² Te saaita naa koi te ruru henua hai mahi roo ku ruru, tena he ensel Te Ariki e hamai i te vaelani no hakatakape te hatu raa i taha, tena ki noho i aruna te hatu raa. ³ Te tipu te ensel raa e maahina roo pera ma he uila, tena na hekau aia raa e makkini hua roo. ⁴ Na soldia raa ku poreppore roo te mattaku, tena laatou ku ssau poi ni tama ku mmate.

⁵ Tena te ensel raa ki tattara ake na hhine raa ma, “Koorua ki se mattaku, anau eiroa koorua esesee Jisas, te tama ni ttii ria i aruna te kros raa. ⁶ Tama raa ku sei i te kina nei; Tama raa ku oti te ora muri pera ma Aia ni tattara atu kootou raa. Oomai i te kina nei no mmata te kina Aia ni moe raa. ⁷ Koorua ki oo vave roo no meake na disaipol Aia raa pera ma, ‘Jisas ku oti te ora muri i taha ma te mate, tena te saaita nei Aia ku haere i Galili i mua kootou; kootou e me kikkite Tama raa i te kina raa!’ Mannatu hea anau ni tattara atu raa.”

⁸ Kito tokorua raa ki tiaki hakavave te taruma raa no oo; tokorua raa e mattaku, ia e hihhia hoki, tena laaua ki huro no tattara ake na disaipol raa.

⁹ Te saaita naa koi Jisas ku ttiri tokorua hhine raa, tena Aia ki meake, “Te noho laoi ki nnoho ma koorua.” Tena tokorua hhine raa ku oo ake iaa Jisas raa no ttaohi na tapuvae Tama raa, tena ki hakamaru ake Tama raa. ¹⁰ Kito Jisas ki meake tokorua hhine raa, “Auu se mattaku, oo no meake na taina Anau raa kioo i Galili, tena laatou e me kikkite Anau i te kina raa.”

Na tattara na soldia

¹¹ Te tokorua hhine raa koi oo koi, tena ni soldia i roto na soldia ni lollohi te taruma raa ku vakkai i te matakaina e rahi raa no meake na maatua hakananniu raa na mee hakaatoa ni kapihi ake raa. ¹² Tena na maatua

hakananniu raa kikkutu ma na tama hakamattua raa ki hakatonutonu na hakataakoto laatou; na tama raa e sui na soldia raa tammaki na sileni, ¹³ tena ki meake, “Kootou ki tattara ake na tama pera ma na disaipol Aia raa ni oo atu hemuu te poo no too te tinotama te Tama raa te saaita kootou ni mmoe. ¹⁴ Tena kame te tama hakamaatua te taumani raa e rono na tattara nei, maatou e me kitatakore te tama raa pera ma kootou e ttonu koi, tena kootou ki se mamannatu tammaki i na mee nei.”

¹⁵ Na soldia raa ku too na sileni raa, tena ki oo no ppena hea na maatua hakananniu raa ni tattara ake laatou raa. Teenei na tattara malliu na Jiu raa e ttoha te saaita raa haere no tae te aho nei.

Jisas e tuu ake Aia i na disaipol Aia raa

(Mak 16.14-18; Luk 24.36-49; Jon 20.19-23; Na hehekau 1.6-8)

¹⁶ Te sanahuru ma tahi na disaipol raa ku oo i te mouna i Galili tera Jisas ni tattara ake laatou ki oo raa. ¹⁷ Te saaita na disaipol raa ni kkite Jisas, na tama raa ku hakamaru ake Tama raa, niaina ma alaa tama laatou koi mamannatu tammaki. ¹⁸ Jisas e haere ake notaapiri, tena ki meake na disaipol raa, “Te Atua e kou mai Anau na mahi hakaatoa i te vaelani ma te maarama nei. ¹⁹ Tena kootou

ki oo ina tama na henua hakaatoa no mee na tama raa mo disaipol Anau: hakoukkoutapu na tama naa i te inoa Tamana, Tana Tama ia ma TeAnana Tapu, ²⁰ tena kootou ku akoako na tama naa ki tauttari roo na mee hakaatoa Anau ni tattara atu kootou raa. Tena Anau e me ki noho tahi roo ma kootou ki ttae te hakaoti te maarama nei.”

Mak

Te Rono Tauareka Mak e taataa

Na hakataakoto hakamattua i roto te launiu nei:

Te kaamata te Rono Tauareka 1.1—1.13

Jisas e tokonaki na tama i Galili 1.14—9.50

Jisas ku haere i Jerusalem 10.1—10.52

Jisas ku taapiri i Jerusalem 11.1—15.47

Jisas ku ora muri 16.1—16.8

Alaa tama ku kkite Jisas 16.9—16.20

Jon Baptis ku takutaku

(Matiu 3.1-12; Luk 3.1-18; Jon 1.19-28)

¹ Teenei ko te Rono Tauareka ite vahi Jisas Kraiss te Tamariki TeAtua raa. ² Te Rono Tauareka nei e kaamata te saaita profet Aisaia ni taataa i roto te launiu aia ma,

“TeAtua e tattara ma,

‘Anau e me ki kauna te profet Anau raa ki haere i mua Akoe no tanattana mai te mateara Akoe raa.’

³ He tama e tattara iho hakamaroa ite kina se hai tama e tuu mahoa raa ma,

‘Tanattana te mateara TeAriki raa* ,

tena ku hakatonu te mateara Aia e me ki hamai vaa aruna raa!’ ”

⁴ Tena Jon e hakahura iho ite kina se hai tama e tuu mahoa raa no hakoukou tapu na tama, tena kitakutaku. Jon e meake te kanohenua raa ma, “Tike i taha ma na hai sara kootou raa ki hakoukou tapuria kootou, tena TeAtua e me ki ssoro na hai sara kootou raa itaha.” ⁵ Tammaki na tama ina matakaina Judia laua ma Jerusalem raa ku ooake no hakallono ia Jon. Na tama raa e uiui na hai sara laa-tou raa, tena Jon ki hakoukou tapu na tama raa i roto te riva Jordan.

⁶ Jon e uru na hekau e pena i na huruhuru na kamel, tena kitaitu te kiri na manu, tena aia e kaikai na lokas ia ma na hani vaa roto. ⁷ Jon e takutaku ake te kanohenua raa ma, “Te Tama e me ki hamai i muri anau raa e hakanaaniu iaruna anau. Anau setau hoki te huru iraro noui na taka Aia e uru raa. ⁸ Anau e hakoukou tapu kootou ma te vai, e meia te tama naa e me ki hakoukou tapu kootou ma TeAnana Tapu.”

Jon e hakoukou tapu Jisas, tena Satan ki tatakore Tama raa
(Matiu 3.13—4.11; Luk 3.21-22; 4.1-13)

* 1:3 1.3 TeAriki: Na tattara nei e mmau i roto Aisaia 40.3. I te Old Testament, e meia se isi TeAriki e isi koi Jihova.

⁹ Ia seroroa hoki, tena Jisas ku hamai peeraa i Nasaret te matakaina i roto Galili. Tena Jon ki hakoukou tapu Jisas i roto te riva Jordan. ¹⁰ Te saaita koi Jisas ni mahike no tuu iaruna i roto te riva raa, tena Aia kukite te vaelani raa kutaaraki iho, tena Te Anana Tapu raa kullee iho peeraa ma herupe no toko iaruna Aia. ¹¹ Tena tere o Te Atua raa ku tattara iho i te vaelani ma, "Ako ko Taku Tamariki tera Anau e hihai mahi roo. Anau e hihia roo Ako."

¹² Te saaita naa koi, Te Anana Tapu raa ku hakattaki Jisas i te kina se haitama etuu mahoaraa, ¹³ tena Aia ki noho i te kina raa tipu haa na aho, tena Satan ki tatakore Aia. Na manu takavao raa e hahaere vaa raa hoki, e meia na ensel raa e oo ake no tokonaki Tama raa.

Jisas e kanna tokohaa na tama meeme e ika ki tauttari Aia (Matiu 4.12-22; Luk 4.14-15; 5.1-11)

¹⁴ Jon ku oti te ppono ria i roto te hare karapusi, tena Jisas ki haere no takutaku ake te Rono Tauareka Te Atua raa i Galili. ¹⁵ Jisas e takutaku ma, "Te saaita hakamaoni raa ku tae mai, tena te Hakamaatua ana i te Vaelani raa kutaapiri! Ttike itaha ma na haisara kootou raa no hakattina i te Rono Tauareka Te Atua raa."

¹⁶ Jisas e hahaere vaa tai te Namu Galili, tena Aia e kite te haanau Saimon laaua ma Andru e puipui te kupena. Tokorua raa ni tama meeme e ika. ¹⁷ Tena Jisas ki meake tokorua raa, "Tauttari mai Anau, tena Anau e me ki akoako koorua ki hahanota na tama." ¹⁸ Te saaita naa koi tokorua raa ku tiaki na kupena laaua raa no tauttari Jisas.

¹⁹ Tena Jisas ki hakanuu atu no kite teeraa haanau hoki, Jems laaua ma Jon, na tama Sebedi raa. Na tama raa e onono na kupena laatou raa i roto te vaka. ²⁰ Jisas e kite tokorua raa, tena Aia ki kanna ake te haanau raa, kito Jems laaua ma Jon ki tiaki Sebedi te tamana laaua raa i roto te vaka raa ma na tama hehekau laatou raa, tena laaua ki tauttari Jisas.

Jisas e hakaise na tipua (Luk 4.31-37)

²¹ Jisas ma na disaipol Aia raa ku oo no ttae i te matakaina Kaperneam, tena i te aho te Sabat raa Jisas ku haere i te hare lotu na Jiu raa no akoako ake te kanohenua raa. ²² Na tama e llono na akoako Jisas raa ku mahharo roo e mee Aia se akoako pera ma na tama poroporo na tuua raa, e meia Aia e akoako roo ma na mahi Aia.

²³ Te saaita naa koi he tama e ttau ria te tipua ku haere ake ia Jisas i roto te hare lotu raa no kanna ake ma, ²⁴ "Jisas te Tama i Nasaret, hea Ako e hihai i maatou? Ako e hamai

ma kiseu maatou? Anau e iroa Akoe: Akoe ko te Tama e Tapu Te Atua raa."

²⁵ Tena Jisas ki hakamataku ake te tipua raa ma, "Auu se vaa, tena akoe ku hamai i taha ma te tama naa!"

²⁶ Tena te tipua raa kussue roo na mahi aia i roto te tama raa, tena ki kapihi te varo aia raa hakamaro roo no haere itaha ma te tama raa. ²⁷ Na tama raa hakaatoa ku mahharo, tena kivahihhiri hokolaatou ma, "Teenei he mee peehee? Teenei he akoako vahao nei? Te Tama nei e isi na mahi Aia ki tattara hakamataku ake na tipua raa, tena na tipua raa e hakallono hoki Aia."

²⁸ Tena te rono Jisas raa ku paa vave roo vaa roto Galili.

Jisas e tokonaki tammaki na tama lavvea

(Matiu 8.14-17; Luk 4.38-41)

²⁹ Jisas ma na disaipol Aia raa, tena Jems laaua ma Jon kutiaki te hare lotu raa no oo tahiroo i te hare Saimon laaua ma Andru raa. ³⁰ Te hinaona hine Saimon raa e moe i hare iaruna telomoena aia raa, tena na tama raa ku tattara ake Jisas ma, "Te hine nei elaavea, ia te vvela aia raa e hai mahi roo."

³¹ Tena Jisas ki haere atu no taohi te rima te hine raa no hakamahike iaruna. Te saaita naa koi te vvela raa ku hopo, tena te hine raa ku mahike no kou ake na kai na tama raa no kkai.

³² Te saaita te laa raa ni huru, te kanohenua raa ku hakattaki ake na tama lavvea ia ma na tama eisi na tipua raa ia Jisas. ³³ Na tama te matakaina raa hakaatoa ku oo ake no hakutu ia ho te hare Saimon raa. ³⁴ Tena Jisas ki ui na maahana na tama lavvea raa, tena ki hakaise na tipua raa itaha. Jisas eppui ake hoki na tipua raa ki se tattara, e mee na tipua raa ko na illoa roo avare Aia.

Jisas e takutaku i Galili

(Luk 4.42-44)

³⁵ Jisas e maahuru tetahata poo roo no haere i te kina se hai tama raa no lotu. ³⁶ Tena Saimon laatou ma na tama i roto te hare aia raa ku oo no sese Jisas. ³⁷ Na tama raa e oo no kkite Jisas, tena laatou ki meake ma, "Na tama hakaatoa e sese Akoe."

³⁸ Kito Jisas ki meake na tama raa, "Taatou ki oo hoki i alaa matakaina e tappiri mai raa no takutaku i roto na matakaina raa, e mee teenei hea Anau e hamai."

³⁹ Tena Jisas ku haere vaaroto Galili no takutaku i roto na hare lotu na matakaina raa, tena ki hakaise na tipua raa itaha.

Jisas e tokonaki te tama e kaina te manumanu haeo

(Matiu 8.1-4; Luk 5.12-16)

⁴⁰ He tama e kaina te manumanu haeo ku haere ake no tuturi i mua Jisas, tena ki kainno ake ma, "Kame Akoe e hihai, Akoe ku mee anau ki matahua i te vahi te lotu."

⁴¹ Jisas ku aroha te tama raa, tena Aia ki haaro ake te rima Aia raa no taohi te tama raa, tena ki meake, "Anau e hihai ki tokonaki akoe, tena akoe ku matahua." ⁴² Te saaita naa koi te maahana raa ku hopo itaha ma tetama raa, tena te tama raa ku tauareka.

⁴³ Jisas ku kauna te tama raa ki haere, tena ki tattara hakamataku ake ma, ⁴⁴ "Auu setattara ake alaa tama hea Anau nippena raa. Haere no huri ake te tinotama akoe raa ki mmata te maatua raa, tena akoe ku kou ake te hakamaru akoe raa kitau ma na tama ku taualleka raa pera ma hea Moses ni mee mai raa, ia ki huri ake hoki ki kkite te kanohenua raa pera ma akoe ku tauareka."

⁴⁵ Emeia tetama raa e haere no haere tattara koi i na kina roo hakaatoa hea Jisas nippena raa. Tena Jisas ku selavaa te haere i roto na matakaina raa, e mee tetama raa e tattara mahi roo hea Aia nippena raa. Tena Jisas ki haere i na kina se hai tama e nnoho raa, tena na tama na matakaina raa hakaatoa ku oo ake i Aia.

2

Jisas e tokonaki te tama na vae e mmate (Matiu 9.1-8; Luk 5.17-26)

¹ Ellava na aho kullaka, tena Jisas ki vaakai i Kaperneam. Tekanohenua raa kullono ma Jisas ku tae ake ite hare Aia ni noho raa. ² Tena tammaki na tama ku oo ake no nnoho ite hare raa. Te hare raa ku kappi roo, tena na totoka raa hoki ku kkapi. Jisas e takutaku ake na tama raa na tattara TeAtua raa, ³ ia te saaita naa he tokohaa na tama e sausau ake te tama na vae e mmate raa ku tae ake. ⁴ Tena te tokohaa raa ku selavaa tetae ite kina Jisas enoho raa e mee te hare raa ku kappi roo. Kito na tama raa ki kake no hakahotu te inaki iaruna roo te kina Jisas enoho raa, tena na tama raa ki hakatere iho te moena te tama na vae e mmate raa e moe. ⁵ Jisas e kite na hakattina na tama raa, tena Aia ki meake te tama na vae e mmate raa ma, "Taku tama, Anau e ssoro na hai sara akoe raa i taha."

⁶ Ia e isi na tama poroporo na tuua e nnoho i te kina raa, tena na tama raa ku mamannatu hokolaatou ma, ⁷ "Te Tama nei se mataku te tattara peenei? Te Tama nei e tattara haeo TeAtua! TeAtua ko te Tama hokotahi koi e lavaa te ssoro na hai sara i taha!"

⁸ Te saaita naa koi Jisas kuiroa na hakataakoto na tama raa, tena Aia ki meake, "Aiea kootou e mamannatu peenaa naea? ⁹ Aiea te tattara hee e hainauhie ki meake te tama na vae e mmate nei, te tattara ma, 'Na hai sara

akoe raa kuoti tessorohia', ma tetattara ma, 'Mahike iaruna notoo temoena akoenaa nohaere'? ¹⁰ Anau eme kihuriatu kootou pera ma te Tamariki te Tama nei e isi na mahi i te maarama nei kissoro na haisara na tama itaha." Kito Aia ki meake tetama navae emmate raa, ¹¹ "Anau emeatu akoe, mahike iaruna notoo temoena akoe naa nohaere ihare!"

¹² Tesaita naa koi tetama navae emmate raa kutuu iaruna notoo temoena aia raa, tena ki haere vaa lottonu na tama raa hakaatoa. Te kanohenua raa ku mahharo roo, tena ki hakammaha Te Atua ma, "Taatou se hai mee roo peenei ni kkite i mua."

Jisas e kanna ake Livai ki tautari Aia
(Matiu 9.9-13; Luk 5.27-32)

¹³ Jisas ku vaakai itai i te Namu Galili raa, tena tammaki na tama ku oo ake i Aia. Kito Jisas ki akoako ake na tama raa. ¹⁴ Jisas e haere vaa tai no kite Livai te tama Alfius raa e noho i te kina e aoao natakis te taumani i Rom raa. Tena Jisas ki meake tetama raa, "Tautari mai Anau." Kito Livai ki mahike iaruna no tautari Jisas.

¹⁵ Jisas ma na disaipol Aia raa ku noho i te hare Livai raa no kkai, tena tammaki na tama aoao na takis ia ma na tama haisara e tauttari ake hoki Jisas, ia tammaki na tama ku nnoho ma kikkai ma Jisas. ¹⁶ Eisi na Farisi ia ma na tama poroporo na tuua ekkite Jisas ekkai ma na tama haisara ia ma na tama aoao na takis raa, tena na tama raa ki vahiri ake na disaipol Jisas raa ma, "Aiea te Tama raa ekkai ma na tama aoao natakis ia ma na tama haisara raea?"

¹⁷ Jisas erono nattara na tama raa, tena Aia ki meake, "Na tama selavvearaa selavaa te oo nommata te dokta, emeia natama elavvearaa koi eme kioo nommata te dokta. Anau se hamai no kanna na tama emannatu ma laatou e ttonu raa, emeia Anau e hamai no kanna na tama ma laatou e ppii na haisara raa."

Te tiputipu te hakamaatapu
(Matiu 9.14-17; Luk 5.33-39)

¹⁸ Na tama tauttari Jon Baptis ma na Farisi raa eisi na vahao e hakamaatapu ki sekkai. Tena eisi na tama e oo no meake Jisas ma, "Aiea na disaipol Jon Baptis raa ia ma na disaipol na Farisi raa e hakamaatapu, kaa na disaipol Akoe raa se hakamaatapu raea?"

¹⁹ Kito Jisas ki meake, "Eaa! Na tama e aruhia ki oo i te kai te avana raa eme kinnoho koi sekkai? Seai! Tesaita te tama tane vahao nei raa e nnoho ma laatou, na tama raa selavaa te nnoho sekkai. ²⁰ Emeia e isi te aho e me ki hamai

te saaita na tamaraa e me kitoo tetamaraa itaha, tena na tama naa ku hakamaatapu.

²¹ "Sehaitama e me kittui te murimaro vahao nei raa iaruna te paamaro tuai, maitaname te kina e ttui hou raa e me kimasae itaha no mee te rua raa no rahi roo. ²² Se hai tama e me ki utu na wain e pena vahao nei raa i roto te kiri na sipsip tera laatou ku oti te utu na wain i mua raa, e mee te hai mahi te wain raa e me ki ssaa te kiri na sipsip ku tuai raa, tena te wain raa ku manini puamu, tena te kiri na sipsip raa hoki e me ki haeo. Emeia utu na wain e pena vahao nei raa i roto na kiri na sipsip vahao nei raa."

Jisas ko TeAriki te aho te Sabat

(Matiu 12.1-8; Luk 6.1-5)

²³ Jisas ma na disaipol Aia raa ku oo vaa roto te paupaku e h homo na wit raa i te aho te Sabat. Tena na disaipol Aia raa ku kotikoti na hua na wit raa no kkai. ²⁴ Kito na Farisi raa ki meake Jisas, "Kira ake, te mee nei e sara ma na tuua taatou ma na disaipol Akoe raa ki kotikoti na hua raa i te aho te Sabat!"

²⁵ Kito Jisas ki meake na Farisi raa, "Kootou ni se ppau hea Devit ni ppena i mua te saaita aia ma na tama tauttari aia raa ni se isi na mee e me kikkai? Devit ma na tama tauttari aia raa ku hikkai, ²⁶ tena Devit ki haere i roto te Hare Tapu raa no kai na haraoa e ttapu na maatua raa ni hoki ake TeAtua raa. Te mee nei e kapihi mai te saaita Abiatar; te pohouru hakanaaniu na maatua raa. Na maatua raa koi e lavaa te kkai na haraoa raa, teenaa hea na tuua raa e tattara mai, e meia Devit ekai no oti, tena ki kou ake na haraoa raa hoki no kkai na tama tauttari aia raa."

²⁷ Kito Jisas ki meake hoki na Farisi raa, "TeAtua e tuku te Sabat raa ma ki tokonaki na tama, e meia Aia setuku ma te Sabat raa ki hakamaatua iaruna te tama. ²⁸ Ia tena te Tamariki te Tama nei ko TeAriki te Sabat."

3

Te tama te rima e mate

(Matiu 12.9-14; Luk 6.6-11)

¹ Tena Jisas ku vaakai hakaraoi i te hare lotu na Jiu raa no kite te tama te rima e mate e noho i te kina raa. ² Alaa tama i te kina raa e hihhai kimmahu tattara iaa Jisas. Tena na tama raa ku kirakira hakamattonu roo ma ka oti Jisas ku kapake no tokonaki te tamaraa i te aho te Sabat raa. ³ Tena Jisas ki meake te tama te rima e mate raa, "Hamai i te kina nei no tuu i mua." ⁴ Tena Aia ki vahiri ake na tama raa, "Na tuua taatou i te aho te Sabat raa e mee maea? Ki tokonaki te ora te tama ma ki kou ake na hakalonollihu te tama? Ki tokonaki te tama ki ora ma ki ssepe te ora te tama?"

Emeia na tama raa se hai tattara roo e meake. ⁵ Jisas ku roto no kkira ake na tama raa, emeia i roto hoki Aia te saaita naa, Aia e aroha roo i na tama raa e mee na tama raa e tattara nattaa ia e ssara hoki. Tena Aia ki meake te tama te rima e mate raa, "Ssora te rima akoe naa." Te tama raa e ssora te rima aia raa, tena te rima raa ku tauareka hakaraoi. ⁶ Kito na Farisi raa ki tiaki te hare lotu raa, tena ki oo no kkutu ma alaa tama te kuturana Herot raa, tena na tama raa ku tattara ma ki taa Jisas ki mate.

Te kanohenua ku tauttari Jisas

⁷ Jisas ma na disaipol Aia raa ku oo peeraa i te Namu Galili raa, tena he kanohenua e rahi roo ku tauttari Tama raa. Na tama raa ni tama e oo mai i Galili ia ma Judia, ⁸ ia ma na tama i Jerusalem, na tama Idumea, na tama te vahi te anake te riva Jordan raa ia ma na tama na matakaina ettuu alleha Taia laua ma Saidon raa. Na tama nei hakaatoa e oo ake iaa Jisas e mee laatou nillono na mee Tama raa ni ppena raa. ⁹ Te kanohenua raa e rahi roo, tena Jisas ki meake na disaipol Aia raa ki tanattana he vaka ma Aia, ka oti te kanohenua raa ku mmui ake no hakkapi Aia. ¹⁰ Jisas ku oti te tokonaki tammaki na tama lavvea no taualleka, tena na tama se ki tokonaki ria no taualleka raa ku haere unuki na tama raa ma kittae laatou iaa Jisas no ttaohi Tama raa ki taualleka laatou. ¹¹ Tena he saaita peehee na tama e isi na tipua i roto laatou raa e kkite Jisas, na tama raa e me ki hhina i mua Tama raa, tena ku ttani ake ma, "Ako ko te Tamariki Te Atua!"

¹² Tena Jisas ki hakamataku ake na tipua raa ma ki se hakari ake na tama ma koai Aia.

*Jisas e hirihiri te sanahuru ma rua na aposol
(Matiu 10.1-4; Luk 6.12-16)*

¹³ Jisas e haere i te kina te mouna raa no kanna ake na tama Aia e hihai raa ki oo ake Aia. Na tama raa e oo ake, ¹⁴ tena Aia ki hirihiri sanahuru ma rua na tama, tena Aia ki kanna na tama raa ma ni aposol. Kito Jisas ki meake, "Anau e hirihiri kootou kinnoho ma Anau. Anau e me ki kauna hoki kootou ki oo no takutaku, ¹⁵ tena kootou e me ki isi na mahi ki hakaise na tipua i taha."

¹⁶ Teenei te sanahuru ma rua na aposol Jisas ni hirihiri raa: Saimon (Jisas e hui ma ko Pita raa); ¹⁷ tena Jems laua ma te taina aia raa Jon na tama Sebedi raa (Jisas e hui tokorua raa ma Boanerges, e mee ma "Na taanata te Hatturi"); ¹⁸ tena Andru, Filip, Bartolomyu, Matiu, Tomas, Jems te tama Alfius raa, Tadius, Saimon te tama se hihai ma Rom ki rorohi Israel raa, ¹⁹ tena Judas Iskariot, te tama e me ki hakari ake Jisas i na tama hakamattua raa.

Jisas ia ma Belsebul

(Matiu 12.22-32; Luk 11.14-23; 12.10)

²⁰ Jisas ku haere i hare, tena he kanohenua e rahi roo ku hakkutu ake, tena Jisas ma na disaipol raa kuse isi te saaita ki nnoho no kkai. ²¹ Te tinna ia ma na taina Jisas raa kullono na tattara na tama e tattara i te vahi Jisas raa, kito na tama raa ki oo no mmata ma kitoo Tama raa, e mee na tama ku tattara ma, "Jisas ku vvare!"

²² Na tama poroporo na tuua ni oo mai i Jerusalem raa ku tattara ma, "Belsebul e tau i roto Tama naa. Teenaa ko tuku na tipua raa e kou ake na mahi Tama naa ki hakaise na tipua raa i taha."

²³ Kito Jisas ki kanna ake na tama raa ki oo ake, tena Aia ki tattara ake na tattara hurihuri nei, "Satan e lavaa te hakaise na tipua aia raa i taha? ²⁴ Kame he henua e vaevae hokolaatou i na kuturana no ppuhu hokolaatou, na tama naa se lavaa te nnoho taualleka. ²⁵ Ia kame he hareakina e vaevae hokolaatou i na kuturana no ppuhu hokolaatou, te hareakina naa se lavaa te nnoho taualleka hoki. ²⁶ Kame na tipua Satan raa e vaevae i na kuturana no ppuhu hokolaatou, tena na mahi Satan raa se lavaa te mmoe roroa, e meia na mahi raa e me ki mattea koi no oti.

²⁷ "Se hai tama e lavaa te uru i roto te hare te tama e ivi raa no too na hekau te tama raa kame te tama kairarao raa se haihai te tama e ivi raa imua kilavaa aia te uru i hare no kairarao.

²⁸ "Anau e meatu te hakamaoni pera ma TeAtua e lavaa te ssirihia na hai sara ia ma na tattara sakkino hakaatoa na tama e pehi pehi i te vahi Aia raa. ²⁹ Emeia te tama e tattara sakkino TeAnana Tapu raa se lavaa te ssirihia, maitaname te hai sara naa e me ki moe tahi na vahao hakaatoa."

³⁰ (Jisas e tattara ake peenei maitaname e isi na tama e tattara ma, "Tama raa e isi te tipua e tau i roto Aia.")

Te tinna ia ma na taina Jisas

(Matiu 12.46-50; Luk 8.19-21)

³¹ Tena te tinna ia ma na taina Jisas raa ku ttae ake. Na tama raa e ttuu i aho, tena ki kkave te tattara i hare ma ki meake Jisas ki hamai i aho. ³² Kito na tama e nnoho alleha Jisas raa ki meake, "Kira ake, te tinna ma na taina ia ma na kaave Akoe raa e ttuu i aho, tena laaou e hihhai ma Akoe ki haere ake."

³³ Kito Jisas ki meake, "Koai te tinna Anau? Koai na taina Anau?" ³⁴ Jisas e kkira ake na tama e nnoho alleha Aia raa, tena ki meake, "Kira ake! Aanei na tinna ia ma na taina Anau! ³⁵ Te tama e ppena hea TeAtua e hihai raa he taina, he kave, ia he tinna Anau."

4

Tattara hurihuri te tama e haere lletu na hua
(*Matiu 13.1-9; Luk 8.4-8*)

¹ Jisas kukaamata no akoako te kanohenua raa itai te Namu Galili raa. Te kanohenua e muimui ake Aia raa e tammaki roo, tena Aia ki kake i roto te vaka raa no noho no akoako ake na tama raa. Te vaka raa e tautau itai, tena te kanohenua raa e ttuu ite taunatai no hakallono. ² Jisas e tattara na tattara hurihuri ki akoako ake na tama raa tammaki na mee, tena Aia ki meake ma, ³ "Hakallono! Teeraa he tama e haere lletu na hua ma ki hhomo. ⁴ Te saaita aia ni haere lletu na hua raa, alaa hua e maoha i te mateara, tena na manu raa kullee iho no kkai na hua raa. ⁵ Tena alaa hua e maoha i te kina e hatu, tena te kina raa se isi hoki tammaki na kerekere. Ia se roroa na hua raa ku hhomo e mee te kerekere raa e patake roo. ⁶ Tena te saaita telaa raa ni hopo ake, na hua e hhomo raa ku vvela ria koi no mmate e mee na patiaaka raa se uru roo i roto te kerekere. ⁷ Alaa hua e maoha i te kina na laakau e tutuia raa, tena na laakau raa e hhomo ake no uhi na hua raa, tena na hua raa ku se lavaa te hhomo no llahi no hhua na hua. ⁸ Emeia alaa hua e maoha i te kina na kerekere e taualleka, tena na hua raa ku hhomo no llahi no hhua na hua: alaa laakau e ttae tipu toru na hua, alaa laakau e ttae tipu ono, tena alaa laakau e ttae huitarau na hua."

⁹ Tena Jisas ki hakaoti ake ma, "Hakallono kame kootou e isi na katarina!"

Na hakataakoto na tattara hurihuri
(*Matiu 13.10-17; Luk 8.9-10*)

¹⁰ Jisas ku noho Hokoia, tena na tama ni llono na tattara Jisas raa ku oo ake ma te sanahuru ma rua na disaipol raa no vahiri ake Tama raa ma ki tattara hakamatahua ake te hakataakoto te tattara hurihuri raa. ¹¹ Kito Jisas ki meake, "Kootou kuoti te too namee tera se hai tama eiroa i te vahii te Hakamaatua ana i te Vaelani raa. Emeia alaa tama na tama e ttuu koi i aho raa e me killono na mee nei i na tattara hurihuri raa ¹² ma ki lavaa, 'Na tama raa te kirakira koi no kirakira, e meia laatou se lavaa te kkite; na tama raa e me ki hakalollono koi no hakalollono, e meia laatou se lavaa te illoa. Kame na tama raa e kkite no illoa, tena na tama raa e me ki vakkai ake TeAtua, tena TeAtua e me ki ssirihia na hai sara na tama raa.' "

Jisas e tattara hakamatahua ake te tattara hurihuri raa.
(*Matiu 13.18-23; Luk 8.11-15*)

¹³ Tena Jisas ki vahiri ake na tama raa, "Aiea kootou se illoa te hakataakoto te tattara hurihuri nei? Kaa kootou

e me ki illoa peehee na hakataakoto alaa tattara huri-huri? ¹⁴ Tetama e haere lletu na hua raa ko tetama e haere tattara na tattara TeAtua raa. ¹⁵ Alaa tama e ssau pera ma na hua e maoha iaruna te mateara raa, ia te saaita koi na tama raa ni llono na tattara TeAtua raa, Satan ku haere ake no tokea na tattara raa i taha ma na tama raa. ¹⁶ Alaa tama e ssau pera ma na hua e maoha iaruna i te kina e hatu raa. Emeia te saaita na tama raa ni llono na tattara TeAtua raa, na tama raa ku hihhia no too na tattara raa. ¹⁷ Tena na tattara raa se uru kanohi roo i roto na tama raa, ia na tattara raa hoki se mmoe roroa. Tena te saaita na haeo ia ma na hakalono llihu raa e ttae ake e mee na tattara TeAtua raa, tena na tama raa e me ki tiaki hua koi na tattara raa. ¹⁸ Alaa tama e ssau pera ma na hua e maoha i te kina na laakau e tutuia raa. Aanei ko na tama tera ellono na tattara TeAtua raa, ¹⁹ e meia na tama raa e mamannatu tammaki na ora i te maarama nei raa, tena te mannako sileni ia ma na mee roo hakaatoa i roto te maarama nei raa e hakapaa hakaatoa no uhi na tattara TeAtua raa, tena na tattara raa ku se hhua na hua.

²⁰ "Emeia alaa tama e ssau pera ma na hua e hhomo i te kina te kerekere tauareka raa. Na tama raa ellono no too na tattara raa, tena na tattara TeAtua e mmoe i roto na tama raa ku hhomo no hhua na hua; alaa laakau e ttae tipu toru, alaa laakau e ttae tipu ono, tena alaa laakau e ttae huitarau na hua."

Te lamu iraro te kumete
(Luk 8.16-18)

²¹ Tena Jisas ki meake hoki ma, "Eaa, e isi te tama e lavaa te hakaura telamuraa, tena ku uhi iraro te kumete, kaa seai ku hakatuu iraro te sea mommoe? Tetama raa kame se hakaura telamuraa no hakatoo i aruna ki maahina?"

²² Na mee e huunaria raa e me ki huri ake no kkite na tama hakaatoa, tena na mee e uhia ria raa e me ki laavea ria koi.

²³ Tena hakallono, kame kootou e isi na katarina!"

²⁴ Kito Jisas ki meake hoki na tama raa ma, "Mannatu hakaraoi i na mee kootou ellono raa. Na tuaa kootou e hakatonutonu na tama raa ko na tuaa TeAtua e me ki too no hakatonutonu kootou, ia e me ki mmaha roo iaruna na tuaa naa. ²⁵ TeAtua e me ki kou ake alaa mee hoki i na tama tera e isi tammaki na mee raa, ia na tama se isi na mee raa, TeAtua e me ki too na mee naa hakaatoa i taha ma laatou, niaina ma na mee raa e moisi."

Na tattara hurihuri na hua e hhomo

²⁶ Tena Jisas ki meake na tama raa, "Te Hakamaatua ana i te Vaelani raa e ssau pera ma tetama e haere lletu na hua i roto te paupaku aia raa. ²⁷ Te tama naa he tama koi e moe na poo, tena te tahata aia ku maahuru no hahaere, e meia na hua aia ni haere lletu raa ku mahha ake no hhomo.

Tena te tama raa se iroa ma na hua raa e h homo peehee. ²⁸ Te kerekere raa e mee na hua raa no h homo no l lahi no h hua na hua; na hua raa ku mahha ake no h homo, tena na laumea raa e h hura ake kaamata, tena ki oti na kaute na hua raa ku mattara, tena ki oti roo na hua raa ku h hura ake. ²⁹ Te saaita na hua raa ku lleu, tena te tama raa ku haere haki na hua raa ma te paraamo a aia raa, e mee te saaita ki haki na hua raa ku ttae.”

Te tattara hurihuri te hua paamee
(*Matiu 13.31-32,34; Luk 13.18-19*)

³⁰ Tena Jisas ki vahiri ake “Te Hakamaatua ana i te Vaelani raa e tipu peehee? Ni tattara hurihuri peehee taatou e me ki tattara ki hakamaarama atu kootou i na tipu te Hakamaatua ana i te Vaelani raa? ³¹ Te Hakamaatua ana i te Vaelani raa e tipu peenei. He tama e too te hua te mastet, teenaa ko te hua e paamee roo hokoia i na hua roo hakaatoa i te maarama nei raa no ttori. ³² Se roroa te hua raa ku homo, tena ki homo no rahi roo iaruna na laakau hakaatoa. Na raraa te laakau raa e l lahi roo, tena na manu raa ku pena na hohana laatou raa i te maru te laakau raa.”

³³ Etammaki na tattara hurihuri peenei Jisas e takutaku ake te kanohenua raa na tattara Aia; Jisas e tattara ake e hia na tattara hurihuri Aia e lavaa te tattara ake ma ki illoa na tama raa. ³⁴ Jisas e tattara ake na tattara hurihuri na vahao hakaatoa Aia e tattara ake na kanohenua raa, e meia te saaita Aia e noho ma na disaipol Aia raa, tena Aia ku tattara hakamatahua ake na disaipol Aia raa na hakataakoto na tattara hurihuri raa.

Jisas e tinai te matani
(*Matiu 8.23-27; Luk 8.22-25*)

³⁵ Jisas ku meake na disaipol Aia raa te hiahi te aho naa ma, “Taatou kitere iteeraa vahi te namo nei.” ³⁶ Kito na tama raa kitiaki te kanohenua raa, tena ki oo no k kake te vaka Jisas e noho i roto raa, tena na disaipol raa hakaatoa ku h huro laatou ma Jisas. Alaa vaka e tauttau hoki i te kina raa. ³⁷ Te saaita naa koi te matani raa ku maairi roo, tena na peau raa ku utuutu i roto te vaka raa no pii roo te riu raa. ³⁸ Jisas e moe i muri te vaka raa no aruna te pilo. Kito na disaipol raa ki h hano Tama raa no maahuru, tena ki meake, “Rabai, Akoe se maanatu ma taatou kaa mmate?”

³⁹ Tena Jisas kituu iaruna no hai ake te matani raa ma, “Marino!”, tena Aia ki hai ake hoki na peau raa ma, “Ku tau se peau!” Tena te matani raa ku mate no marino k kii roo. ⁴⁰ Kito Jisas ki meake na disaipol Aia raa, “Kootou e mattaku naea? Kootou se isi na hakattina?”

41 Emeia na disaipol raa ku mattaku roo, tena ki tattara hokolaatou ma, "Teenei he tama peehee? Te matani ia ma na peau raa e hakallono hoki Aia!"

5

Jisas e hakaise na tipua

(Matiu 8.28-34; Luk 8.26-39)

1 Jisas ma na disaipol Aia raa ku ttae i teeraa vahi te Namu Galili i te matakaina Gerasa raa. 2 Jisas e tiho koi itaha ma te vakaraa, tena hetama e hamai peeraa i te kina na kava raa kuttiri Aia. Tetama raa e isi na tipua i roto aia, 3 tena aia e nohonoho koi i te kina na kava raa. Se hai tama elavaa te haihai tetama raa ma na seni; 4 e mee tammaki na vahao na tama raa e haihai aia ma na seni, e meia aia e mmosi koi na seni raa, tena ki hakappela na popore matoru na tama raa etaro na vae aia raa. Tetama raa e ivi roo, ia se hai tama hoki elavaa tettaohi tama raa. 5 Te ao ma te poo, te tama nei e haere kapipihi varo i na kina na kava ia ma na mouna raa, tena ki tutuu hoki te tinotama aia raa ma na hatu.

6 Te tama raa koi mmao te saaita aia ni kite Jisas, tena aia ki tere ake no tteiho no tuturi i mua Tama raa, 7 tena ki kanna hakamaroa roo ma, "Jisas, te Tamariki TeAtua Hakanaaniu! Hea Akoe e hihai kippena i anau? Anau e kainno atu Akoe i te inoa TeAtua ki se lavaa te mee anau ki hakalono lihu!" 8 (Te tama raa e meake peenei, e mee Jisas e tattara ake ma, "Te tipua sakkino, hamai i taha ma te tama naa!")

9 Kito Jisas ki vahiri ake te tama raa, "Koai te inoa akoe?"

Tena te tama raa ki meake, "Te inoa anau ko, 'He kautana', e mee maatou e tammaki roo!" 10 Tetama raa e tuu koi no kainonno ake Jisas ma ki se lavaa te hakaise na tipua raa i taha ma te kina raa.

11 Tena e isi na piki tammaki roo e kaikkai tappiri ake i te vahi te mouna raa. 12 Kito na tipua raa ki kainno ake Jisas ma, "Tiaki maatou ki huro i te kina na piki raa no uru i roto na piki raa." 13 Jisas e meake na tipua raa ki oo, tena na tipua raa ki huro itaha ma tetama raa no uru i roto na piki raa. Na piki raa hakaatoa kame ettae rua simata, tena na piki raa ku huro na mahi roo laatou i te kina te mouna e motu hua raa no maoha i roto te vai raa no malle mo.

14 Na tama e lollohi na piki raa ku huro i roto te matakaina raa no paa teronora inatama ennoho vaa raa. Kito na tama raa ki oo no mmata hea ni kapihi ake i na piki raa, 15 ia te saaita na tama raa nittae iaa Jisas, na tama raa kukkite hoki tetama ni isi tammaki na tipua i roto aia raa. Tetama raa ku noho i te kina raa, ku oti

te hakareureuria na paamaro, iaa te hakataakoto aia raa hoki ku tauareka, tena na tama raa hakaatoa ku mattaku. ¹⁶ Na tama nikkite raa kutattara ake na tama raa hea ni kapihi ake ite tama eisi natipua i roto aia raa iama na piki raa.

¹⁷ Kito na tama raa ki meake Jisas ki tiaki te matakaina laatou raa no haere.

¹⁸ Jisas ku mee ki kake i roto te vaka raa, tena te tama ni isi na tipua i roto aia raa ku meake ma, "Tiaki anau ki tautari Akoe."

¹⁹ Emeia Jisas se hihai ma te tama raa ki haere ake. Kito Aia ki meake te tama raa ma, "Vaakai i hare i na hareakina akoe raa, tena ku tattara ake na tama raa hea Te Atua ni ppena i akoe ia ma te laoi hoki Aia ni huri atu akoe raa."

²⁰ Kito te tama raa ki haere no haere vaa roto Dekapolis* no tattara ake na tama na kina raa hea Jisas ni ppena i aia raa. Na tama hakaatoa e llono raa ku mahharo roo.

Te tamariki hine ku mate, ia ma te hine ni ttaohi na hekau Jisas

(Matiu 9.18-26; Luk 8.40-56)

²¹ Jisas ku vaakai iteeraa vahi te namo raa hoki, tena he kanohenua erahiroo kummui ake Aia itetaunatai.

²² Jairus te tama hakamaatua te hare lotu raa ku tae ake, tena te saaita aia nikite Jisas, aia ku tteiho no tuturi i mua na vae Tama raa ²³ no tattara hakaaroha ake roo iaa Jisas ma, "Te tamariki hine anau raa elaavea hai mahi roo. Hamai ki oo taaua ki haere Akoe no hakapiri na rima Akoe raa i aruna te tamariki raa ki tauareka te tamariki raa no ora."

²⁴ Tena Jisas ki oo laaua ma Jairus. Ia e tammaki hoki na tama e oo ma Jisas, tena na tama raa ku haere muimui roo na vahi Jisas.

²⁵ Tena he hine i te kina raa e hakalono llihu haeo roo i roto sanahuru ma rua na hetau, e mee te toto aia raa e tettere koi peenaa. ²⁶ Te hine raa ni haere no mmata tammaki na dokta ki tokenaki aia. Te hine raa e llano roo e hia na sileni, e meia te maahana aia raa e haere mahi koi na vahao hakaatoa. ²⁷ Te hine raa erono na mahi Jisas eisi raa, tena aia ki tautari atu vaa muri ma te kanohenua raa, ²⁸ tena ki tattara hokoia ma, "Anau e me ki tauareka kame anau e ttaohi koi na hekau te Tama nei."

²⁹ Te hine raa e haaro atu no ttaohi te kaukahu Jisas raa, tena te toto e tettere raa ku hakamotu vahao naa koi, tena aia ku rono roo teteremaatara iama te tauareka i roto te tinotama aia. ³⁰ Te saaitanaa koi Jisas kuiroa ma eisi na mahi ni oo itaha ma Aia, kito Aia ki hakatike

* **5:20** 5.20 Dekapolis: te inoa inatattara Grikraa emee ma Sanahuru na Matakaina

no vahiri ake te kanohenua raa ma, "Koai te tama ni ttaohi te kaukahu Anau raa?"

³¹ Kito na disaipol raa ki meake, "Ako e iroa pera ma te kanohenua nei e mmui atu roo Akoe; kaa Akoe e vahiri ma koi te tama e ttaohi Akoe naea?"

³² Emeia Jisas e tuu koi no kkira hakataka ma ki kite Aia te tama ni ttaohi te kaukahu Aia raa. ³³ Te hine raa ku iroa hea ni kapihi ake i aia raa, tena aia ki haere porepore atu roo i te matakū no tuturi i mua na vae Jisas, tena ki tattara ake hakamaoni ake iaa Jisas. ³⁴ Kito Jisas ki meake te hine raa, "Taku tama, te hakatina akoe naa e mee akoe no tauareka. Haere ma te tauareka, na hakalono llihu akoe raa hakaatoa ku oti."

³⁵ Jisas koi tattara ake koi, tena na tama ni oo mai i te hare Jairus raa ku ttae ake no meake ma, "Te tamariki hine akoe raa ku mate. Tena tiaki, auu se anaana atu te Rabai naa!"

³⁶ Emeia Jisas se anaana atu hoki na tattara na tama raa, tena Aia ki meake Jairus ma, "Auu se matakū, akoe ki hakatina koi." ³⁷ Tena Jisas ki ppui ki se hai tama hoki e haere ake ma Aia, tena Aia ki too koi Pita, tena Jems laaua ma te taina aia raa Jon. ³⁸ Na tama raa e oo no ttae i te hare Jairus raa, tena Jisas ku kite te ttani huri na tama raa hakamaroa. ³⁹ Tena Aia ki uru atu i hare no meake na tama raa ma, "Kootou e ttani huri peenaa naea? Kootou e tanittani naea? Te tamariki hine naa se mate; te tamariki hine naa e moe koi!"

⁴⁰ Na tama raa ku katakkata ake iaa Jisas, kito Jisas ki hakaise na tama raa hakaatoa iaho, tena Aia ki too koi te tamana ma te tinna te tamariki hine raa ia ma te tokotoru na disaipol raa, tena laatou ki oo i te rum te tamariki raa e moe raa. ⁴¹ Kito Jisas ki ttaohi te rima te tamariki hine raa, tena ki meake, "*Talita kōum*," e mee ma, "Tamariki hine, Anau e meatu akoe ki mahike i aruna!"

⁴² Tena koi te tamariki hine raa ku mahike i aruna no hahaere. (Te tamariki hine raa kutae sanahuru ma rua na hetau te matua aia.) Na tama raa hakaatoa ku mahharo roo te saaita te tamariki raa ni mahike no hahaere. ⁴³ Tena Jisas ki tattara hakamataku ake na tama raa ki se tattara ake ni tama, tena Aia ki meake hoki ma, "Kou ake ni kai ki kai te tamariki nei."

6

*Na tama i Nasaret raa se hihhai Jisas
(Matiu 13.53-58; Luk 4.16-30)*

¹ Jisas ku tiaki te kina raa no haere i te matakaina Aia ni matua mai raa, tena na disaipol Aia raa ku tauttari atu vaa muri. ² Jisas e kaamata no akoako i roto te hare lotu

na Jiu raa i te aho te Sabat. Tammaki na tama e nnoho i te kina raa, tena te saaita laatou nillono na tattara Jisas raa, na tama raa ku mahharo roo, tena kivahihhiri ma, "Te Tama nei etoo na hakataakoto raa i hee? Teenei he atamai Tama nei etoo i hee? Kaa Aia e ppena peehee na mirakol raa?"³ Aiea te Tama nei sei ma ko te tama hakatuutuu hare raa, tena Aia sei ma ko te tamariki Meri, ia na taina Aia raa sei ma ko Jems, Josep, Judas, tena Saimon? Aiea na kaave Aia raa se nnoho hoki i te kina nei?" Tena na tama te matakaina raa ku se hihhai Jisas.

⁴ Kito Jisas ki meake na tama raa, "Na profet e hihhai ria i na matakaina roo hakaatoa, e meia i te matakaina roo aia, na hareakina ia ma na tama roo te manava aia raa e me ki se hihhai te profet naa."

⁵ Jisas ku se lavaa hoki te ppena ni mirakol i te kina raa, e meia Aia e hakapiri na rima Aia raa iaruna na tama lavvea moisi koi no taualleka. ⁶ Jisas e mahharo roo, e mee na tama raa se isi na hakattina.

*Jisas ku kauna te sanahuru ma rua na disaipol Aia
(Matiu 10.5-15; Luk 9.1-6)*

Tena Jisas ki haere no akoako na tama i na matakaina e ttuu alleha vaa raa. ⁷ Jisas e kanna ake te sanahuru ma rua na disaipol raa, tena ki kauna na tama raa ki oo taki tokorua. Aia e kou ake na mahi na tama raa ki hakaise na tipua, ⁸ tena Aia ki tattara ake hoki na tama raa ma, "Auu se too hoki ni mee peeraa no oo ma kootou, e meia too koi helaakau hahaere, tena auu se too ni haraoa, he murikopu ia ma ni sileni. ⁹ Uru ni taka, tena auu se too hoki teeraa kaukahu." ¹⁰ Jisas e tattara ake hoki ma, "Kame he matakaina etoo hakaraoi kootou, tena kootou ku nnoho te matakaina naa i roto te hare hokotahi koi ki tae roo te saaita kootou e tiaki te matakaina naa. ¹¹ Kame kootou e oo no ttae he matakaina, tena na tama te matakaina naa ku se hihhai ki too ia ma ki hakallono kootou, tena kootou ku tiaki te matakaina naa, tena kuttahi na kkere e mmau na tapuvae kootou raa. Teena he hakkatu haeo i te matakaina naa."

¹² Kito na disaipol raa ki oo no takutaku ake na tama raa ki ttike itaha ma na haisara laatou. ¹³ Na disaipol raa e hakaise tammaki na tipua, tena ki amuhi tammaki na tama lavvea raa ma na lloo na oliv raa no taualleka.

*Te mate Jon Baptis
(Matiu 14.1-12; Luk 9.7-9)*

¹⁴ Te saaita naa te tuku Herot raa ku rono tammaki na mee tera Jisas nippena raa, e mee na tama hakaatoa kullono i na mahi Jisas e isi raa. Alaa tama e tattara ma, "Jon Baptis ku ora hakaraoi! Tera hea aia e isi na mahi peenei ki ppena na mirakol raa."

¹⁵ Alaa tama e tattara ma, “Te Tama raa ko Elaija.”

Tena alaa tama e tattara ma, “Te Tama raa he profet e ssau koi pera ma na profet i mua raa.”

¹⁶ Herot ku rono na tattara nei, tena aia ki meake ma, “Te Tama naa ko Jon Baptis! Anau ni meake na soldia anau raa ki oo no ssepe te pohouru te tama naa no hopo, ia tena aia ku ora muri hakaraoi!”

¹⁷ Herot hokoia ni meake na soldia aia raa ki hakapiki Jon, tena ku haihai te tama raa ma na seni no ppono i roto te hare karapusi. Herot e ppena peenei e mee Herodias te hine aia ku avana raa, maitaname te hine raa he avana Filip tetaina koi aia raa. ¹⁸ Jon Baptis e tattara tahi ake Herot ma, “Te mee naa e sara ma akoe ki too te avana te taina akoe raa no avvana koorua!”

¹⁹ Herodias ku noho ma teroto aia iaa Jon, tena aia ku hihai roo ma ki taa tama raa ki mate, e meia aia se lavaa e mee Herot. ²⁰ Herot e matakū Jon, e mee aia e iroa ma Jon he tama tauareka, ia he tama e tapu, tena aia e rorohi hakaraoi roo tama raa. Herot e hihai ki hakarono na tattara Jon raa, niaina roo ma aia se tauareka i roto aia na vahao hakaatoa aia e rono Jon e tattara raa.

²¹ Tena kioti roo Herodias ku isi te ara kitaa Jon ki mate. Teenaa he aho Herot e pena tekai ma kikkai laatou ma na tama hakamattua te taumani raa, na soldia hakamattua raa ia ma na tama hakamattua i roto Galili raa ki mannatu laatou te aho aia ni haanau mai raa. ²² Te taukupu Herodias raa ku haere ake no ruerue vaa hare, tena Herot ma na tama i hare raa ku hihia roo. Kito Herot ki meake te taukupu raa ma, “Hea akoe e hihai ki too? Anau e me kikou atu he mee peehee akoe e kainno mai anau kikou atu.” ²³ Herot e kou ake te taukupu raa tammaki roo na hakataakoto, tena aia ki meake, “Anau e tattara te hakamaoni pera ma anau e me kikou atu he mee peehee akoe e kainno mai anau kikou atu, niaina akoe e kainno mai anau kikou atu he vahi na mee hakaatoa i roto te nohorana anau nei!”

²⁴ Kito te taukupu raa ki haere no vahiri ake te tinna aia raa ma, “Hea anau e me ki kainno ake naa?”

Tena te hine raa ki meake, “Te pohouru Jon Baptis.”

²⁵ Tena te taukupu raa ki haere hakavave roo no meake ma, “Anau e hihai akoe ki pare mai te pohouru Jon Baptis raa vahao nei roo koi i aruna he parete!”

²⁶ Te mee nei e mee roo Herot no aroha, e meia aia ku se hai ara hoki e lavaa te ttuki te hakataakoto raa, e mee aia ku oti te tattara hakamaoni ake te taukupu raa i mua na tama hakaatoa. ²⁷ Kito Herot ki kauna te soldia aia raa ma ki haere no kou mai te pohouru Jon raa. Tena te soldia raa ku haere i roto te hare karapusi raa no ssepe te pohouru

Jon raa no hopo, ²⁸ tena aia kipare te pohouru raa i aruna te parete, tena ki haere ake no kou ake te taukupu raa, tena te taukupu raa kitoo te pohouru raa no kou ake te tinna aia raa. ²⁹ Na disaipol Jon raa kullono ma Jon ku mate, tena na tama raa ki oo ake no too te tinotama raa no kkave no tanu.

Jisas e haanai te kanohenua e tammakiroo
(Matiu 14.13-21; Luk 9.10-17; Jon 6.1-14)

³⁰ Na aposol Jisas raa ku vakkai ake nottiri Jisas, tena ki tattara ake Tama raa na mee hakaatoa laatou nippena ia ma hea laatou ni akoako raa. ³¹ Tena Jisas ma na disaipol Aia raa kuse isi te saaita ettana kinnoho no kkai e mee na tama e oo ake ia ma na tama e oo raa e tammakiroo. Kito Jisas ki meake na disaipol Aia raa, "Taatou ki oo hokotaatou i te kina se hai tama raa no hamalollo hakamarie." ³² Tena Jisas ma na disaipol Aia raa kikkake te vaka raa no huro hokolaatou i te kina se hai tama raa.

³³ Emeia tammaki na tama ekkite te saaita na tama raa nitere, tena na tama raa e illoa koi i te kina na tama raa e tere raa; kito na tama raa ki oo vaa roto na matakaina raa no huro i mua i te kina Jisas ma na disaipol Aia raa e tere raa.

³⁴ Jisas kutiho itaha ma te vaka raa no kite te kanohenua e rahi raa, tena Aia ku aroha roo ina tama raa, e mee na tama raa e ssau pera ma ni sipsip se isi te tama e rorohi. Tena Aia ki akoako ake tammaki na mee ina tama raa.

³⁵ Te mee raa ku haere kipouri, tena na disaipol raa ku oo ake no meake Jisas ma, "Te mee raa ku haere kipouri, tena te kina nei hoki se isi na tama. ³⁶ Kauna na tama nei ki oo, tena kutiaki laatou ki oo ina matakaina tappiri mai raa no ssui ni kai ma laatou no kkai."

³⁷ Tena Jisas ki meake, "Kootou kikou ake nikai ma na tama nei ki kkai."

Kito na disaipol raa ki meake, "Ako e hihai ma maatou kitoo rua huitarau nasileni no sui ni haraoa kihannai na tama nei?"

³⁸ Tena Jisas ki meake na disaipol raa, "Oo no mmata ma e hia na haraoa kootou e isi!"

Na tama raa e oo no mmata, tena ki meake Jisas ma, "E rima na haraoa ia ma na ika e rua."

³⁹ Tena Jisas ki tattara ake na disaipol raa ki meake te kanohenua raa ki vaevae nonnoho ina kuturana iaruna naveve. ⁴⁰ Kito te kanohenua raa kinnoho hakalaini ina kuturana. Na kuturana ettae huitarau, tena alaa kuturana ettae tipurima. ⁴¹ Tena Jisas kitoo e rima na haraoa raa ia ma e rua na ika raa, tena kikkira i te vaelani no hakatapu na mee raa. Kito Jisas ki tohitohi na haraoa raa, tena kikou ake na haraoa ia ma na ika e rua raa ina disaipol raa ki vaevae ake te kanohenua raa.

⁴² Na tama raa hakaatoa ekkai no ppoahu. ⁴³ Tena na disaipol raa ki haere sasao na haraoa ia ma na punnohi ettoeraa no ppii sanahuru ma rua na kete. ⁴⁴ Te kooina na taanata ekkai raa e ttae rima simata.

Jisas e haere vaa aruna te lottai
(Matiu 14.22-33; Jon 6.15-21)

⁴⁵ Te saaita naa koi Jisas ku meake na disaipol Aia raa ki kake te vaka raa no tere i mua i Betsaida iteeraa vahi te namo raa, tena Aia ki kauna te kanohenua raa ki oo. ⁴⁶ Jisas e kou ake te tauareka i te kanohenua raa no oti, tena Aia ki haere i te kina te mouna raa no lotu. ⁴⁷ Te mee raa ku hiahi roo, tena te vaka na disaipol raa ni tere raa ku tae ilottonu roo te namo, e meia Jisas e noho koi Hokoia i uta. ⁴⁸ Jisas e kite na disaipol raa e hai roo na mahi ma na hoe laa-tou raa, e mee te matani raa e ppui mai roo i mua, tena Jisas ki haere atu vaa aruna te lottai raa. Tena ilottonu te toru ma te ono te tahata, Jisas ku ttiri na tama raa. Jisas e haere ma ki haere hakaraka, ⁴⁹ tena na disaipol raa ku kake Jisas e haere vaa aruna te lottai raa, tena na tama raa ku kapihi na varo laa-tou ma, "Teena he tipua!" ⁵⁰ Na disaipol raa hakaatoa ku mattaku te saaita laa-tou ni kake Tama raa.

Kito Jisas ki tattara ake na disaipol raa ma, "Teenei ko Nau, auu se mattaku!" ⁵¹ Tena Aia ki kake i roto te vaka raa, tena te matani raa ku tteihono no marino. Na disaipol raa ku maharo roo, ⁵² e mee laa-tou se illoa te hakataakoto haka-maoni tera Jisas ni haana i rima simata na taanata raa, e mee na hakataakoto hoki laa-tou raa koi pouri.

Jisas e tokonaki na tama lavvea i Genesaret raa no taualleka
(Matiu 14.34-36)

⁵³ Na tama raa e tere vaaroto te namo raa no ttae i Genesaret iteeraa vahi, tena laa-tou ki taura te vaka raa i te kina raa. ⁵⁴ Na tama raa ku tteihono itaha ma te vaka raa no oo, tena na tama i te kina raa ku mattino ma teeraa ko Jisas. ⁵⁵ Kito na tama raa ki huro tattara vaa roto na matakaina raa hakaatoa, tena na matakaina ellono ma Jisas ku tae ake raa ku sausau ake na tama lavvea raa ma na lomoena laa-tou raa iaa Jisas. ⁵⁶ Tena Jisas ku haere i na kina roo hakaatoa i na matakaina pammee raa, na matakaina ellahi raa ia ma na kina na tama e noho vaa roto raa, tena na tama na kina raa ku sausau ake na tama e lavvea raa i na maket, tena ki meake Jisas ki tiaki na tama lavvea raa ki ttaohi koi na kaunutu te kaukahu Tama raa, tena na tama hakaatoa e ttaohi te kaukahu Jisas raa ku taualleka.

7

*Na akoako na tipuna i mua
(Matiu 15.1-9)*

¹ E isi na Farisi ia ma na tama poroporo na tuua e oo mai peeraa i Jerusalem no kikutu laatou ma Jisas. ² Na Farisi raa e kkite ma na disaipol Jisas raa e kkai na kai ma na rima e kkere. Na disaipol raa se ssoro na rima laatou raa pera ma hea na Farisi raa ni poroporo ake na tama raa.

³ (E mee na Farisi ia ma na Jiu raa hakaatoa e tauttari na tiputipu na tipuna laatou i mua raa, tena na tama raa selavaa tekkai kame laatou se ssoro hakaraoi na rima laatou, ⁴ ia hoki na tama raa se lavaa tekkai na kai i te maket kame laatou se ssoro na mee raa i mua. Na tama raa e tauttari hoki tammaki na tiputipu laatou ni too i mua pera ma na tiputipu te ssoro na kapu, na hopeni, na dis ia ma na sea mommoe raa.)

⁵ Kito na Farisi laatou ma na tama poroporo na tuua raa ki vahiri ake Jisas ma, "Aiea na disaipol Akoe raa se tauttari na tiputipu taatou ni too i na tipuna taatou i mua raa, tena na tama raa e kkai se ssoro na rima laatou raea?"

⁶ Kito Jisas ki meake, "Na tattara Aisaia raa kuttonu roo te saaita aia ni tattara i te vahi kootou! Kootou ni tama tattara uhiuhi e ssau pera ma Aisaia ni taataa mai raa, 'TeAtua e tattara ma na tama raa e hakammaha Anau ma na tattara laatou, e meia na hatu manava laatou raa emmao roo itaha ma Anau.

⁷ Na tama naa e hakamarumaru vare koi Anau, e mee laatou e akoako na tuua na tama raa pera ma ni tuua TeAtua!

⁸ Kootou e peesia na tuua TeAtua raa, tena ki tauttari koi na akoako na tama."

⁹ Tena Jisas ki meake hoki, "Kootou e illoa roo na ara ki peesia na tuua TeAtua raa, tena ki tauttari koi na akoako na tama. ¹⁰ Maitaname Moses ni tattara mai ma,

'Hakammaha na tamana, ia ma na tinna kootou raa,' tena e tattara hoki ma,

'Te tama e haru na haeo te tamana,

ia ma te tinna aia raa e me ki taia ria ki mate.'

¹¹ E meia kootou e akoako ma kame hetama e isi na mee tera aia e lavaa te tokonaki te tamana ia ma te tinna aia raa, tena aia ku tattara ma, 'Na mee nei anau ku oti te tattara ma ki kou ake ma TeAtua', ¹² tena aia e isi te hakataakoto tauareka ki se tokonaki te tamana ia ma te tinna aia raa. ¹³ Ia tena na akoako peenei kootou e kou ake na tama raa e uhi na tattara TeAtua raa ki mee pera ma ni tattara vare koi. Ia tena kootou e ppena hoki tammaki na mee peenei."

*Na mee e mee te tama ki se matahua
(Matiu 15.10-20)*

¹⁴ Tena Jisas ki kanna ake te kanohenua raa ki oo ake hakaraoi, tena Aia ki meake, “Kootou hakaatoa ki hakallono mai Anau ki illoa kootou. ¹⁵ Se isi te mee i aho e haere i roto te tama no mee te tama raa ki hai sara. Emeia na mee e oo mai itaha ma te tama raa e mee te tama raa ki hai sara.” ¹⁶ [Hakallono kame kootou e isi na katarina.]

¹⁷ Te kanohenua raa kutiaki te kina raa no oo i na hare, kito na disaipol Jisas raa ki meake Tama raa ki tattara ake te hakataakoto te tattara raa. ¹⁸ Tena Jisas ki meake, “Kootou hoki se atamai? Kootou se illoa? Se isi te mee i aho e haere i roto te tama no mee te tama raa ki hai sara, ¹⁹ maitaname na mee raa se uru i roto te hatu manava, e meia na mee raa e uru i roto te kopu raa, tena kioti ku oo mai itaha ma te tinotama.” (Na tattara nei, Jisas e huri mai pera ma taatou e lavaa te kkai na kai hakaatoa.)

²⁰ Tena Jisas ki meake hoki ma, “Aanaa ko na mee e oo mai itaha ma te tama raa e mee te tama ki se matahua. ²¹ Maitaname na hakataakoto e hakattaki laatou kippena na tiputipu sakkino raa e oo mai i roto te hatu manava te tama; na hakataakoto kippena na mee sakkino, ki kailallao, kitaa te tama ki mate, ²² kippena na mee sakkino ma teeraa tama, ki kai mannako, ia kippena na tiputipu sakkino hakaatoa, ki hai lavvaka, ki hai huri, ki manava kkere, ki tattara tama, ki hai ahu, tena kippena na hakataakoto e vvare raa. ²³ Na tiputipu sakkino nei hakaatoa e hhopoiho i roto te tama no mee te tama ki se matahua.”

*Te hakatina te hine
(Matiu 15.21-28)*

²⁴ Tena Jisas ki tiaki te kina raa no haere i te kina e taapiri te matakaina Taia raa. Tama raa e haere no uru i roto te hare e mee Aia se hihai ma natama ki illoa ma Aia e noho i te hare raa, e meia Aia e laavea ria koi. ²⁵ He hine te tamariki hine aia raa e isi te tipua e tau i roto aia ku rono ma Jisas ku tae ake, tena aia ki haere atu no tteiho no tuturi i mua na vae Jisas. ²⁶ Te hine raa sei ma he Jiu, tena aia e haanau mai i te matakaina Fonisia i roto Siria. Te hine raa ekainno ake Jisas ki hakaise te tipua raa itaha ma te tamariki hine aia raa. ²⁷ Emeia Jisas e meake, “Taatou ki hannai na tamalliki raa i mua. Tena e me ki se tonu kame taatou etoo na kai na tamalliki raa no kou ake na poi raa ki kkai.”

²⁸ Kito te hine raa ki meake, “Te Ariki, na poi raa hoki e kkai na maanunu na tamalliki raa e teiho i raro ma te tebol!”

²⁹ Tena Jisas ki meake, “Haere i hare, tena akoe e me ki kite pera ma te tipua raa ku oti te haere i taha ma te tamariki hine akoe raa, e mee koi te tattara akoe ni mee mai raa!”

³⁰ Te hine raa ku haere i hare no kite te tamariki raa e moe i aruna te sea mommoe raa; te tipua raa ku oti te haere haka-maoni i taha ma te tamariki raa.

Jisas e tokonaki te tama e tturi

³¹ Jisas e tiaki te matakaina taapiri ake Tair raa no haere vaa roto Saidon, tena ki haere peeraa i te Namu Galili raa.

Aia e haere vaa roto na kina tappiri Dekapolis raa*.

³² Na tama te matakaina raa e hakattaki ake te tama na katarina e tturi, ia selavaa hoki te tattara. Na tama raa e kainno ake Jisas ki hakapiri na rima Aia raa iaruna te tama raa.

³³ Kito Jisas kitoo te tama raa hokoia koi no hakattaki itaha ma te kanohenua raa, tena kitaro na matarima Aia raa i roto na katarina te tama raa, tena kisavare no mmuru na savare Aia raa iaruna te arero te tama raa.

³⁴ Tena Aia kikkira i te vaelani, tena kitoo te maanava Aia, tena ki meake ma, “*Efata*”, te tattara nei e mee ma, “*Taaraki!*”

³⁵ Te saaita naa koi te tama raa ku rono, tena te arero aia raa kulavaa te tattara tonu na tattara.

³⁶ Kito Jisas ki meake na tama raa ki se tattara ake na tama hea Aia ni ppena raa; e mea na saaita Aia e tattara ake na tama raa ki se tattara raa, na tama raa e oo koi no haere tattara.

³⁷ Tena na tama hakaatoa ellono raa ku mahharo roo. Na tama raa e tattara ma, “Namee hakaatoa te Tama nei e ppena raa e taualleka! Aia e mee hoki na tama katarina tturiraa killono, tena na tama selavaa te tattara raa ku tattara!”

8

Jisas ku haanai hoki teeraa kanohenua e tammaki (*Matiu 15.32–39*)

¹ Tena he kanohenua e rahi hoki ku oo ake iaa Jisas raa. Te kanohenua raa se isi na kai e me kikkai, tena Jisas ki kanna ake na disaipol Aia raa no meake ma, ² “Anau e aroha te kanohenua nei e mee na tama nei e nnoho roo ma Anau e toru na aho, tena laatou ku se hai kai e me ki kkai. ³ Kame Anau e kauna na tama nei ki oo se hai kai e kou ake kikkai, na karemata na tama nei e me kipouri te saaita laatou evakkairaa, maitaname alaa tama na tama nei e oo mai roo na matakaina e mmao.”

⁴ Kito na disaipol raa ki vahiri ake ma, “Kaa maatou e me kitoo nikai i hee i te kina se hai tama e tuu mahoa nei ki hannai na tama nei hakaatoa?”

* **7:31** 7.31 Dekapolis: te inoa inatattara Grikraa e mee ma Sanahuru na Matakaina

⁵ Kito Jisas ki vahiri ake, “Ehia na haraoa kootou e isi?”

Tena na disaipol raa ki meake ma, “Ehitu na haraoa.”

⁶ Kito Jisas ki meake te kanohenua raa kinnoho iraro, tena Aia ki too na haraoa e hitu raa no lotu ake TeAtua, tena ki ttohi na haraoa raa no kou ake na disaipol Aia raa ki vaevae ake i te kanohenua raa, tena na disaipol raa ku too na haraoa raa no vaevae. ⁷ Na tama raa e isi hoki na paa ika e moisi, tena Jisas ki too na ika raa no lotu ake TeAtua, tena ki meake na disaipol raa ki vaevae hoki na ika raa. ⁸ ⁹ Na tama raa hakaatoa ekkai noppohu. Tena te kooina na tama ekkai raa hakaatoa etae peeraa haa simata na tama. Tena na disaipol raa kisasio na kai ettoe raa no ppii e hitu na kete. Kito Jisas ki meake te kanohenua raa ki oo, ¹⁰ tena Aia ma na disaipol Aia raa ki kakke te vaka raa no tere i Dalmanuta.

*Na Farisira e meake ma Jisas ki huri ake he mirakol
(Matiu 16.1-4)*

¹¹ E isi na Farisi e oo ake no hakatauttau laatou ma Jisas. Na tama raa e hihhai ki taaiki Tama raa, kito na tama raa ki meake Jisas kippena he mirakol ki huri ake pera ma TeAtua ni kauna ria mai Tama raa hakamaoni. ¹² Kito Jisas ki maanava hakamaroaro, tena ki meake, “Aiea kootou na tama te ahonei raa e hihhai kikkite he mirakol naea? Anau e meatu se lavaa! Anau se lavaa te huri atu he mirakol ki kkkite kootou!”

¹³ Tena Jisas ki tiaki na Farisi raa, tena ki kake te vaka raa no tere hoki i teeraa vahi te namo raa.

*Lollohi hakamattonu i na akoako e ssara
(Matiu 16.5-12)*

¹⁴ Na disaipol raa kussiri ki too hakallava na haraoa, e meia laatou eisi koi te haraoa hokotahi i roto te vaka. ¹⁵ Tena Jisas ki poroporo ake na tama raa ma, “Lollohi hakamattonu i te ist na Farisi ia ma te ist te tuku Herot raa.”

¹⁶ Tena na disaipol raa kutattara hokolaatou ma, “Tama raa e tattara peeraa e mee taatou se isi na haraoa.”

¹⁷ Jisas e iroa hea na disaipol raa e tattara raa, tena Aia ki vahiri ake na tama raa, “Aiea kootou e tattara hokkootou ma taatou se hai haraoa naea? Kootou se ki illoa roo na hakataakoto? Na kapuroro kootou naa koi vvere koi? ¹⁸ Kootou eisi na karemata, eaa kootou sekkite? Kootou eisi na katarina, eaa kootou sellono? Kootou se mannatu ¹⁹ te saaita Anau nitttohi erima na haraoa raa no haanai rima simata nataanata. Ehia na kete kootou ni sassao no ppii na muri haraoa nitttoe raa?”

Kito na disaipol raa ki meake ma, “Sanahuru ma rua na kete.”

20 Tena Jisas ki meake, "Kaa te saaita Anau nittohi e hitu na haraoa no haanai e haa simata na taanata raa, e hia na kete kootou ni sassao no ppii na muri haraoa ni ttoe raa?"

Kito na disaipol raa ki meake ma, "E hitu!"

21 Tena Jisas ki meake, "Tena kaa kootou se ki illoa roo?"

Jisas e tokonaki te tama karemata sseni i Betsaida

22 Jisas ma na disaipol Aia raa kuttae i te matakaina Betsaida raa, tena na tama i te kina raa ku hakattaki ake te tama karemata sseni raa iaa Jisas, tena ki kainno ake ma Jisas ki kapake nottaohi te tama raa. 23 Kito Jisas ki ttaohi te rima te tama karemata sseni raa no hakattaki i taha ma te matakaina raa. Tena Jisas ki savare na karemata te tama raa no oti, tena Aia ki hakapiri na rima Aia raa i aruna te tama raa, tena ki vahiri ake ma, "Akoe e isi na mee e kite?"

24 Te tama raa ku ssau te pohouru aia raa i aruna no kkira ake, tena ki meake, "Noo, anau e kite na tama, e mea na tama raa e ssau pera ma ni laakau e hahaere."

25 Tena Jisas ki hakapiri hakaraoi na rima Aia raa i aruna na karemata te tama raa. Te saaita nei te tama raa ku kkira hakatauareka roo e mee aia ku lavaa te kite, tena aia ku kite hakaraoi roo na mee roo hakaatoa. 26 Kito Jisas ki kauna te tama raa ki vaakai, tena ki meake, "Auu se vaakai i roto te matakaina raa."

Pita e hakari ma Jisas ko te Mesaia

(Matiu 16.13-20; Luk 9.18-21)

27 Tena Jisas ma na disaipol Aia raa ku oo i na matakaina tappiri ake i Sisaria Filipairaa. Te saaita laatou ni oo vaa aruna te mateara raa, Jisas ku vahiri ake na disaipol Aia raa ma, "Mee mai Anau ma te kanohenua raa e tattara ma Anau koai?"

28 Kito na disaipol raa ki meake, "Alaa tama e tattara ma Akoe ko Jon Baptis, tena alaa tama e tattara ma Akoe ko Elaija, tena alaa tama e tattara ma Akoe he profet na profet i mua raa."

29 Tena Jisas ki vahiri ake na disaipol raa, "Kaa kootou? Kootou e mannatu ma Anau koai?"

Kito Pita ki meake, "Akoe ko te Mesaia."

30 Tena Jisas kippui ake na disaipol raa ma, "Auu se tattara ake ni tama i te vahi Anau."

Jisas ku tattara i na hakalono llihu ia ma te mate Aia

(Matiu 16.21-28; Luk 9.22-27)

31 Tena Jisas ki kaamata no akoako ake na disaipol Aia raa ma, "te Tamariki te Tama nei e me ki ttiri tammaki na hakalono llihu, tena na tama hakamattua na Jiu raa laatou ma na maatua hakananniu raa ia ma na tama

poroporo na tuaa raa hakaatoa e me ki se hihhai te Tama raa. Tena na tama raa e me kitaa te Tama raa no mate. Tena i muri e toru na aho Tama raa e me ki mahike muri no ora.”
³² Jisas e tattara hakamatahua ake roo te hakataakoto nei i na disaipol raa. Tena Pita ki hakattaki Jisas i te vahi, tena ki hai ake Tama raa. ³³ Emeia Jisas e hakatike no kkira ake na disaipol Aia raa, tena ki hai ake Pita ma, “Satan, haere i taha ma Anau, na hakataakoto akoe naa se oo mai TeAtua, e meia na hakataakoto naa ni hakataakoto koi te tama.”

³⁴ Tena Jisas ki kanna ake te kanohenua raa ma disaipol Aia raa kioo ake, tena kimeake, “Kame nitama kootou e hihhai ki tauttari Anau, te tama naa ki se maanatu te ora aia, tena ku amo te kros aia raa no tautari mai Anau. ³⁵ Kame he tama e manako te ora aia, te tama naa e me ki se lavaa te too te ora hakamaoni, e meia kame akoe e hoki mai te ora akoe raa ma Anau ia ma Te Rono Tauareka raa; tena akoe e me ki too te ora hakamaoni. ³⁶ Hea akoe e me ki too kame akoe ettino namee hakaatoa i roto te maarama nei raa, e meia i roto te ora akoe raa e haeo roo? Se hai mee akoe e me ki too! ³⁷ Se hai mee hoki akoe e lavaa te hoki ake ki sui muri te ora akoe raa.

³⁸ “Kame akoe e napa Anau ia ma na poroporo Anau raa i roto na aho epii na haisara nei, tena te Tamariki te Tama nei e me ki napa hoki akoe te saaita Aia e hamai ma na mahi te Tamana Aia raa ia ma na ensel e ttapu raa.”

9

*Na mahi TeAtua raa ku huri ake i te tinotama Jisas
 (Matiu 17.1-13; Luk 9.28-36)*

¹ Tena Jisas ki meake hoki na disaipol Aia raa ma, “Anau e meatu kootou, eisi na tama i te kina nei e me kikkite te Hakamaatua ana i te Vaelani raa e hamai ma na mahi hai mmahi i mua laatou e mmate.”

² Eono na aho kullaka, tena Jisas kitoo Pita, Jems ia ma Jon no hakattaki i aruna te mouna raa, tena laa-tou hokolaatou koi ku nnoho i te kina raa. Na tama raa e nnoho no kirakira ake, tena te tinotama Jisas raa ku haere no kee roo, ³ na hekau Aia e uru raa ku makkini hua roo; se hai tama i te maarama nei e lavaa te kkumi na hekau raa ki makkini roo peeraa. ⁴ Tena te tokotoru na disaipol raa kukkite hoki Elaija laaua ma Moses e tattara laatou ma Jisas. ⁵ Kito Pita ki meake Jisas ma, “Rabai, e tauareka roo e mee maatou e nnoho i te kina nei! Maatou e me ki hakatuu e toru na paa hare, te paa hare Akoe, te paa hare Moses, tena te paa hare Elaija.” ⁶ Pita ma teeraa tokorua ku mattaku roo, tena Pita ku se iroa ma aia ki tattara ake peehee.

⁷ Tena te pukureurehu raa ku haere iho no uhi na tama raa, tena TeAtua ku tattara iho i roto

te pukureurehu raa ma, "Teenei he Tamariki roo Anau, tena Anau e laoi mahi roo. Hakallono na tattara Aia!" ⁸ Tokotoru na disaipol raa ku kirakira huri roo, e meia laatou se hai tama e kkite; Jisas Hokoia koi kuttuu ma laatou.

⁹ Tesaaita laatou ni oomai iraro temouna raa, Jisas ku tattara ake na disaipol raa ma, "Auu se tattara ake ni tama hea kootou ni kkite raa kitae roo tesaaita te Tamariki te Tama nei e mahike muri i taha ma te mate raa."

¹⁰ Tokotoru raa e hakallono na tattara Jisas raa, e meia laatou e vahihhiri koi i roto laatou hokolaatou ma, "Te tattara e mee ma 'mahike muri i taha ma te mate raa' e mee maea?"

¹¹ Tena tokotoru raa ki vahiri ake Jisas ma, "Aiea kaa na tama poroporo natuaa raa e tattara ma Elaija e me ki hamai i mua te Mesaia raea?"

¹² Kito Jisas ki meake, "Hakamaoni Elaija e me ki hamai i mua te Mesaia raa notanattana na mee hakaatoa. Aiea kaa te Launiu Tapu raa e tattara ma te Tamariki te Tama nei e me ki hakalono lihu haeo roo, ia e me ki se hihhai ria raea?"

¹³ Anau e meatu kootou, Elaija ku oti te hamai, tena hea na tama raa ni ppena i te tama raa, na tama raa e ppena koi tautari hea laatou e hihhai, essau pera ma te Launiu Tapu raa e tattara i te vahi tama raa."

*Jisas e hakaise te tipua i taha ma te taupeara
(Matiu 17.14-21; Luk 9.37-43a)*

¹⁴ Jisas ma te tokotoru na disaipol raa ku oo nttiri ma alaa disaipol, tena laatou ku kkite te kanohenua e rahi e tuu alleha e mee na tama poroporo natuaa raa e hakatauttau ma na disaipol raa. ¹⁵ Te kanohenua raa ku oho no huro hihhia ake roo iaa Jisas tesaaita laatou ni kkite Tama raa.

¹⁶ Tena Jisas ki vahiri ake na disaipol Aia raa ma, "Hea roo kootou ma na tama raa e hakatauttau raa?"

¹⁷ Tena hetama i roto te kanohenua raa ki meake ma, "Rabai, anau ekou mai taku tamariki nei i Akoe raa e mee te tamariki nei e isi tetipua i roto aia, tena aia hoki selavaa te tattara. ¹⁸ Hesaaita peehee tetipua raa e tau i roto te tamariki nei, tetipua raa e me killetu te tama nei i raro, tena te araara raa kukkoo iho, tena aia ku hakkati na niho aia raa, ia te tinotama aia raa hoki e me ki matakau roo. Anau e kainno ake na disaipol Akoe raa ki hakaise te tipua raa i taha, e meia laatou selavaa."

¹⁹ Tena Jisas ki meake na disaipol raa, "Kootou ni tama roo se hakattina! Ehia na vahao Anau e me kinnoho ma kootou? Anau e me kinnoho ma kootou kitta e hesaaita peehee hoki? Kou mai te tamariki naa i Anau!"

²⁰ Kito na tama raa ki hakattaki ake te tamariki raa.

Te tipua raa e kite koi Jisas, tena aia killetu te tamariki raa notakapekape vaa raro te kerekere, tena te araara raa

ku kkoo iho i te maihu. ²¹ Kito Jisas ki vahiri ake te tamana te tamariki raa, "Te tamariki nei e kaamata vahao hee roo no meeme peenei?"

Tena te tamana te tamariki raa ki meake ma, "Kaa-mata roo te saaita aia koi paamee. ²² Ia tammaki roo na vahao te tipua raa e lletu te tamariki nei i roto te ahi ia ma i roto navai ma kimate. Ia kame Akoe elavaa, Akoe ku aroha koi no tokonaki maaua!"

²³ Tena Jisas ki meake, "Noo, Anau elavaa kame akoe hokkoe elavaa! Namee hakaatoa ehainauhie koi kame te tama e isi te hakatina i TeAtua."

²⁴ Tena te tamana te tamariki raa kutani ake ma, "Anau e isi te hakatina i TeAtua, e meia te hakatina anau nei se tau. Tokonaki anau ki hai mahi te hakatina anau nei!"

²⁵ Jisas e kite pera ma te kanohenua raa ku kenekene ake no tappiri laatou, kito Aia ki hai ake te tipua raa. Aia e meake ma, "Te tipua etturi, ia selavaa te tattara, Anau e meatu akoe ki haere itaha ma te tamariki nei vahao nei roo koi, tena ku selavaa hoki te vaakai mai i roto te tama nei."

²⁶ Tena te tipua raa kikapihi te varo aia raa no ssue hakahaeo roo no tere itaha ma te tamariki raa. Te tamariki raa kumoe hemuuroo pera ma he tama ku mate, tena te kanohenua raa ku tattara hokolaatou ma, "Te tamariki raa ku mate!" ²⁷ Tena Jisas ki ttaohi te rima tamariki raa no hakamahike, kito te tamariki raa ki mahike no tuu i aruna.

²⁸ Jisas ku haere nou ru ihare raa, tena na disaipol raa ki vahiri hemuu ake Jisas ma, "Aiea maatou selavaa te hakaise te tipua raa i taha raea?"

²⁹ Tena Jisas ki meake, "Telotu koi elavaa te hakaise na tipua peenei raa i taha, se hai mee peeraa hoki e lavaa."

Jisas ku tattara hoki i te mate Aia

(Matiu 17.22-23; Luk 9.43-45)

³⁰ Jisas ma na disaipol Aia raa ku tiaki te matakaina raa, tena ki oo peeraa i Galili. Jisas se hihai ma na tama raa ki illoa i te kina Aia e haere raa, ³¹ e mee Aia e akoako ake na disaipol Aia raa ma, "te Tamariki te Tama nei e me ki noho i raro na mahi na tama e me ki taa Aia ki mate raa. Emeia i muri e toru na aho Aia e me ki mahike muri no ora."

³² Emeia na disaipol raa se illoa te hakataakoto na akoako Jisas raa, tena laatou hoki e mattaku te vahiri ake Tama raa.

Koai te tama e hakanaaniu

(Matiu 18.1-5; Luk 9.46-48)

³³ Jisas ma na disaipol Aia raa ku ttae i Kaperneam, tena ki oo nou ru i roto he hare, tena ki oti Jisas ku vahiri ake na disaipol raa ma, "Hea kootou ni hakatauttau hokkootou i aruna te mateara raa?"

34 Na disaipolraa kunnoho hemuuroo, emee laatou ni hakatauttau i aruna te mateara ma koai te tama laatou e me ki hakanaaniu. 35 Jisas ku noho i raro, tena ki kanna ake na disaipolraa no tattara ake na tama raa ma, "Te tama e hihai ma aia ki hakanaaniu raa ki tuku aia ki mouraro, tena ku hehekau ma na tama hakaatoa." 36 Tena Jisas ki too te tamariki raa no hakatuu i mua na disaipolraa hakaatoa, tena ki avei te tamariki raa, tena ki meake na tama raa, 37 "Te tama etoo hakaraoi na tamalliki peenei ite inoa Anauraa etoo hakaraoi hoki Anau, tena te tama etoo hakaraoi Anauraa semee ma etoo hakaraoi koi Anau, emeia aia etoo hakaraoi hoki te Tama nikaunaria mai Anauraa."

*Te tama se hakataukaa ma taatou raa he tama taatou
(Luk 9.49-50)*

38 Tena Jon ki meake Jisas, "Rabai, maatou ekkite te tama e hakaise na tipua ite inoa Akoe. Tena maatou kippui te tama raa, maitaname te tama raa seai ma tama iroto te kuturana taatou nei."

39 Tena Jisas ki meake, "Auu seppui te tama naa, maitaname te tama eppena na mirakol peenei ite inoa Anauraa e hainattaa roo te ppehi na tattara haeo ite vahi Anau. 40 E mee na tama se hakataukaa ma taatou raa ni tama i te vahi taatou. 41 Anau e meatu te hakamaoni pera ma kame he tama ekouatu navai ki unu kootou emee kootou ehukui ma Anau, te tama naa eme ki too hoki te tuhana aia.

*Namee emee te tama ki hai sara
(Matiu 18.6-9; Luk 17.1-2)*

42 "Kame he tama etatakore na tamalliki peenei raa ki tiaki na hakattina laatou i Anauraa, tena etauareka roo kinnoa he hatu erahi te uaa te tama naa, tena kulletu aia iroto telottai kimaremo. 43 Tena kame terima akoe raa emee akoe ki tiaki te hakatina akoe raa, tena tuu terima naa ki hopo! Etauareka akoe tetoo te ora hakamaoni ma terima hokotahi. Kaoti akoe ku noho ma saa rima akoe raa no haere i te kina te ahi eura tahi selavaa te marea. 44 [Na roo ekkai na tama i te kina raa selavaa te mmate, ia te ahi hoki eme kittuni na tama i te kina raa selavaa te mate.] 45 Tena kame te vae akoe raa emee akoe ki tiaki te hakatina akoe raa, tena tuu te vae naa ki hopo! Etauareka akoe tetoo te ora hakamaoni ma te vae hokotahi. Kaoti akoe ku noho ma saa vae akoe raa no haere i te kina te ahi eura tahi raa. 46 [Na roo ekkai na tama i te kina raa selavaa te mmate, ia te ahi hoki eme kittuni na tama i te kina raa selavaa te mate.] 47 Tena kame te karemata akoe raa emee akoe ki tiaki te hakatina akoe raa, tena kope te karemata naa i taha! Etauareka akoe te tae te Hakamaatua ana i te Vaelani raa ma te karemata

hokotahi. Ka oti akoe ku noho ma saa karemata akoe raa no haere i te kina te ahi e ura tahiraa. ⁴⁸ Na roo ekkai na tama i te kina raa selavaa te mmate, ia te ahi hoki e me ki ttuni na tama i te kina raa selavaa te mate.

⁴⁹ "Te Atua e me kimee natama hakaatoa ki matahua ma te ahi essau pera ma te sol raa e mee na hokiraa no matahua.

⁵⁰ "Te sol raa e tauareka; e mea kame te sol raa ku se mmara, tena kaa akoe e me ki mee te sol raa ki mmara hakaraoi peehee?

"Kootou ki too te tauareka te sol raa i roto kootou ki nnoho taualleka kootou ma na tama."

10

Jisas e akoako i te vahi te pepeesia na avana

(Matiu 19.1-12; Luk 16.18)

¹ Tena Jisas ki tiaki te kina raa no haere i te matakaina Judia i teeraa vahi teriva Jordan raa. Tena na tama raa ku oo ake hakaraoi no mmui ake Jisas, tena Jisas ki akoako ake na tama raa pera ma na saaita Aia ni akoako i mua raa.

² Ia e isi na Farisi e oo ake no hahaivi ma ki taaiki Jisas, tena ki vahiri ake Tama raa ma, "Mee mai, na tuua taatou raa e hakattana te tanata ki peesia te avana aia ma seai?"

³ Tena Jisas ki meake "He tuua peehee Moses ni kou atu kootou raa?"

⁴ Kito na tama raa ki meake, "Moses e hakattana te tanata ki taataa ake he launiu i te avana aia raa ki iroa pera ma aia ku mee ki peesia te hine raa, tena ki oti aia ku meake te hine raa ki haere i taha."

⁵ Kito Jisas ki meake, "Moses e taataa atu te tuua nei e mee kootou e poro nattaa roo. ⁶ E mea i te kaamata roo te saaita Te Atua ni pena te maarama nei raa, 'Te Atua e pena te tanata ma te hine,' te nei hea te Launiu Tapu raa e tattara ma,

⁷ 'Tera hea te taupearara e me ki tiaki te tamana ma te tinna aia raa no haere no hakaapa ma te hine aia raa,

⁸ tena tokorua na ku mee pera ma he tama hokotahi.'

Laaua ku se mee pera ma he tokorua, e mea tokorua raa ku hokotahi. ⁹ Tena se hai tama e lavaa te vvae hea Te Atua ni hukui raa."

¹⁰ Jisas ma na disaipol Aia raa ku oo ihare, tena na tama raa ki vahiri ake hakaraoi i te vahi te pepeesia na avana raa. ¹¹ Tena Jisas ki meake, "Te tanata e peesia te hine aia raa no avana teeraa hine raa ku ppena te hai sara i te vahi te avvana huri. ¹² Ia e ssau peeraa hoki, te hine e peesia te tanata aia raa no avana teeraa tanata raa ku ppena te hai sara i te vahi hoki te avvana huri raa."

Jisas e hakatapu na tamalliki
(*Matiu 19.13-15; Luk 18.15-17*)

¹³ Eisi na tama e kouake na tamalliki laatou raa iaa Jisas ma Tama raa ki hakatapu na tamalliki raa, tena na disaipol Jisas raa ki haatua ake na tama raa. ¹⁴ Jisas e kite hea na disaipol raa e ppena raa, tena Aia ki roto no meake na disaipol raa ma, "Tiaki na tamalliki naa ki oo mai Anau, auu seppui na tamalliki naa maitaname te Hakamaatua ana i te Vaelani raa he kina hoki na tama peenei. ¹⁵ Anau emeatu kootou te hakamaoni, kame he tama se too te Hakamaatua ana i te Vaelani raa pera ma he tamariki paamee, te tama naa selavaa roo te uru i roto te Hakamaatua ana i te Vaelani raa." ¹⁶ Tena Jisas ki ssau ake na tamalliki raa, tena ki hakaipiri na rima Aia raa iaruna na tamalliki raa no hakatapu na tama raa.

Te vahiri te tama hai hekau
(*Matiu 19.16-30; Luk 18.18-30*)

¹⁷ Jisas kutanattana ki haere hoki, tena hetanata ku tere ake no tuturi i mua Jisas, tena ki vahiri ake, "Rabai, Akoe e Tauareka roo, tena kaa hea anau e me ki ppena ki too te ora e ora tahi raa?"

¹⁸ Kito Jisas ki vahiri ake tetama raa ma, "Aiea akoe e mee ma Anau e tauareka naea? Se hai tama e tauareka, Te Atua Hokoia koi e tauareka. ¹⁹ Akoe e iroa na tuua ma: 'Setaa tama, se avvana huri, se kailallao, se tattara malliu alaa tama, se hai lavvaka alaa tama, tena ku hakammaha te tamana ma te tinna akoe raa?'"

²⁰ Tena tetama raa kimeake Jisas ma, "Rabai, anau e tautari roo na tuua naa hakaatoa kaamata roo te saaita anau ni paamee raa."

²¹ Tena Jisas ki kikiria hakatauareka ake roo te tama raa, tena kimeake, "He mee hokotahi koi akoe e tau te ppena. Haere no too na hekau akoe raa hakaatoa no kou ake alaa tama ki sui, tena akoe ku too na sileni raa no kou ake na tama hakaalloha raa, tena akoe e me ki isi tammaki na mee taualleka i te vaelani; ki oti akoe ku hamai no tautari Anau."

²² Te tama raa erono koi na tattara Jisas raa, tena aia ku kikiria hakahaeroo na karemata aia raa no haere i taha, e mee aia he tama roo hai hekau.

²³ Tena Jisas ki kira hakataka ake na disaipol Aia raa, tena kimeake, "Na tama hai sileni raa e hainattaa roo te ttae i te Hakamaatua ana i te Vaelani raa!"

²⁴ Na disaipol raa ku mahharo roo i na tattara Jisas raa, tena Jisas ki tattara ake hoki ma, "Aku tama, te Hakamaatua ana i te Vaelani raa e hainattaa roo te ttae! ²⁵ Te hainattaa te tama hai sileni ki uru i roto te Hakamaatua ana i te Vaelani raa eraka roo iaruna ma te kamel e uru i roto te rua te rina e ttui paamaro raa."

26 Na disaipol raa ku mahharo haeo roo ina tattara Jisas raa, tena ki vahihhiri hokolaatou ma, "Tena kaa koai na tama e me ki too te ora e ora tahi naa?"

27 Kito Jisas ki kira hakamattonu ake na disaipol raa, tena ki meake, "Na mee hakaatoa e hainattaa ma tetama seai ma TeAtua, e meia na mee hakaatoa hainauhie roo i TeAtua te ppena."

28 Kito Pita ki meake Jisas, "Kira ake! Maatou e tiaki na mee roo hakaatoa no tauttari Akoe."

29 Tena Jisas ki meake, "Noo, Anau e meatu kootou kame he tama e tiaki te hare aia, na taina aia, na kaave aia, te tinna aia, te tamana aia, na tamalliki aia ia ma na paupaku aia raa no tautari Anau ia ma te Rono Tauareka raa, 30 tena tetama naa e me ki too na hoki tammaki i te nnoho taatou vahao nei raa. Tetama naa e me ki too huitarau na hare, na taina, na kaave, na tinna, na tamalliki ia ma na paupaku, hakapaa hoki ma na hakalono llihu, tena i te ora i muri raa aia e me ki too te ora e ora tahi. 31 Emeia na tama tammaki e ttuu i mua te saaita nei raa e me ki hakammuri, tena na tama tammaki e hakammuri te saaita nei raa e me ki ttuu i mua."

*Te hakatoru na vahao Jisas ku tattara ake i te mate Aia
(Matiu 20.17-19; Luk 18.31-34)*

32 Jisas ma na disaipol Aia raa ku oo te mateara e haere peeraa i Jerusalem raa, tena Jisas ki haere i mua na disaipol Aia raa. Na disaipol raa e mamannatu tammaki, e meia te kanohenua e tauttari vaa muri na tama raa e mattaku. Tena Jisas kikanna ake hakaraoi tesanahuru ma rua na disaipol Aia raa, tena ki tattara ake na tama raa na mee e me ki kapihi ake Aia raa. 33 "Hakallono! Taatou e me ki oo peeraa i Jerusalem i te kina te Tamariki te Tama nei e me ki noho i raro na mahi na maatua hakananniu ia ma na tama poroporo na tuaa raa. Na tama raa e me ki hatu na tattara malliu, tena ku hakaioo ma kitaa Tama raa ki mate, tena na tama raa e me ki kou ake Tama raa i na tama seai ma ni Jiu raa kitaa ki mate. 34 Na tama raa e me ki tataussua Tama raa, sasavare Tama raa, tena kuriki Tama raa, tena ki oti kutaa Tama raa ki mate; e meia Tama raa e me ki mahike muri no ora i te aho tana hakatoru raa."

*Tiputipu na tama e hihhai ki hakananniu
(Matiu 20.20-28)*

35 Na tama Sebediraa, Jems laaua ma Jon ku oo ake no meake Jisas ma, "Rabai, maaua e isi te mee e hihhai ma Akoe ki ppena ma maaua."

36 Tena Jisas ki meake, "He mee peehee?"

³⁷ Kito te haanau raa ki meake, “Maaua e hihhai ma Akoe ki tiaki maaua ki noho i te vahi Akoe, te tama e noho te vahi laaua, tena teeraa tama ku noho i te vahi selaaua Akoe raa te saaita Akoe e noho i aruna te Nohorana Hakanaani Akoe i roto te Hakamaatua ana i te Vaelani raa.”

³⁸ Kito Jisas ki meake, “Koorua se illoa hea koorua e kainno mai Anau raa. Koorua elavaa te unu te kapu na hakalono lihu Anau e me ki unu raa? Koorua elavaa te too te hakoukou tapu Anau e me ki too raa?”

³⁹ Kito te haanau raa ki meake, “Maaua e lavaa.”

Tena Jisas ki meake tokorua raa, “Hakamaoni koorua e me ki unu te kapu Anau e me ki unu raa, tena kutoo te hakoukou tapu Anau e me ki too raa. ⁴⁰ Emeia Anau se isi na mahi ki tini koai e me ki noho i te vahi laaua ia ma koai e me ki noho i te vahi selaaua Anau raa. Te Atua ko te Tama e me ki tanattana na kina raa no kou ake na tama Aia ni hirihiri raa.”

⁴¹ Te saaita teeraa sanahuru na disaipol ni llono na tattara Jems laaua ma Jon raa, na tama raa ku lloto roo i tokorua raa.

⁴² Kito Jisas ki kanna ake na disaipol Aia raa ki hakkutu ake, tena Aia ki meake, “Kootou e illoa pera ma na tama e mee pera ma nitama hakanaani na tama ennoho pouri raa e isi na mahi i aruna na tama raa, ia tena na tama hakanaani raa e isi roo na mahi hai mmahi. ⁴³ Tena kootou ki se mee peenaa. Kame hetama kootou e hihai ki hakamaatua, tena tetama naa e me kimee mo tama hehekau na tama hakaatoa, ⁴⁴ ia kame hetama kootou e hihai ki mua, tena aia kimee pera ma hetama emouraro i na tama hakaatoa. ⁴⁵ Maitaname te Tamariki te Tama nei se hamai ki hakanaani; Aia e hamai ki hehekau, tena ku hoki ake te ora Aia raa ki hakattana tammaki na tama itaha ma na hai sara laatou.”

*Jisas e tokonaki Bartimeus te tama karemata sseni
(Matiu 20.29–34; Luk 18.35–43)*

⁴⁶ Na tama raa kuttae i Jeriko, tena Jisas ma na disaipol Aia raa ia ma te kanohenua erahira ku mee ki tiaki te matakaina raa no oo, tena hetama na karemata aia raa e sseni e noho i te vahi te mateara raa no kainonno, te inoa aia raa ko Bartimeus tetama Timeus. ⁴⁷ Bartimeus ku rono ma teeraa ko Jisas te Tama i Nasaretraa, tena aia ki kakanna ake hakamaroa ma, “Jisas! Tamariki Devit! Hai aroha mai Anau!”

⁴⁸ Tena tammaki na tama ku lloto no hai ake te tama raa ki noho hemuu, Emeia Bartimeus ku kakanna ake hakamaroa roo ma, “Tamariki Devit, hai aroha mai anau!”

⁴⁹ Jisas kutuu, tena ki meake, “Kanna atu te tama raa ki hamai.”

Kito na tama raa ki kanna ake te tama karemata sseni raa, tena ki meake, "Auu se maanatu! Mahike i aruna, Tama raa e kanna atu ma akoe ki haere ake."

⁵⁰ Kito te tama raa ki peesia na hekau aia e kkahu raa, tena ki llee no tuu i aruna no haere atu iaa Jisas raa.

⁵¹ Kito Jisas ki vahiri ake, "Hea akoe e hihai ma Anau ki ppena ma akoe naa?"

Tena te tama karemata sseni raa ki meake, "Rabai, anau e hihai ma anau ki kite hakaraoi."

⁵² Tena Jisas ki meake, "Haere, te hakatina akoe naa e mee akoe no tauareka." Te saaita naa koi te tama raa ku kite no tautari atu vaa muri Jisas.

11

*Jisas ku haere i Jerusalem pera ma he Tuku
(Matiu 21.1-11; Luk 19.28-40; Jon 12.12-19)*

¹ Jisas ma na disaipol Aia raa kuttae ina matakaina Betfage laaua ma Betani, taapiri i te Mouna e hhomo na Oliv raa. Na tama raa ku tappiri i Jerusalem, tena Jisas ki kauna tokorua na disaipol Aia raa ki oo imua ² ma na tattara nei: "Oo i te matakaina e tuu i mua raa. Te saaita koorua ettae aturua koorua e me kikkite te donki koi pupunua e haihai tera se hai tama roo ni kake no tere. Vvete te manu naa, tena koorua ku hakattaki mai i te kina nei. ³ Ia kame he tama e vahiri atu ma koorua e vvete te manu naa ki aa, tena koorua ku meake te tama naa pera ma TeAriki e hihai te manu nei paa saaita koi, tena ki oti Aia ku kou mai hakaraoi te manu nei."

⁴ Kito tokorua raa ki oo no kkite te donki e haihai taapiri te totoka te hare. Tokorua raa ku vvete te manu raa, ⁵ tena na tama e ttuu vaa raa ku vahiri ake tokorua raa ma, "Koorua e vvete te donki naa ki aa?"

⁶ Tena tokorua raa ki meake hea Jisas ni tattara ake laaua raa, tena na tama raa ki tiaki tokorua raa ki too te manu raa. ⁷ Tokorua raa e hakattaki ake te donki raa iaa Jisas, tena killetu na kaukahu laaua raa i aruna te manu raa, tena Jisas ki kake i aruna. ⁸ Tammaki roo na tama ku sosora na kaukahu laatou raa i aruna te mateara, tena alaa tama ku tutuu na launiu i roto na paupaku vaa raa no sosora hoki i aruna te mateara. ⁹ Tena na tama e oo vaa mua ia ma na tama e oo mai vaa muri raa ku kaamata no vavaa ma, "Hakammaha TeAtua!

TeAtua e hakatapu te Tama e hamai i te inoa TeAriki raa!

¹⁰ TeAtua e hakatapu te Tama ku Tuku pera ma te tuku Devit, te tipuna taatou i mua raa!

Hakammaha TeAtua!"

¹¹ Jisas kutae i roto Jerusalem, tena Aia ki haere i roto te Hare Tapu raa, tena ki tuu no matamata na mee hakaatoa

i hare raa. Ia te saaita naa hoki te mee raa ku hiahi haeo roo, tena Aia ma te sanahuru ma rua na disaipol Aia raa ku oo i Betani.

Jisas e hakamate ake te laakau fik

(Matiu 21.18-19)

¹² Te aho taiao raa, na tama raa ku tiaki Betani no vakkai i Jerusalem, tena Jisas kurono te hikai. ¹³ Aia ekite te laakau fik e tammaki na laumea etuu immao, tena Aia ki haere atu ma kimmata ma eisi na hua emmau. Emeia te saaita Aia nitae itekina telaakauraa, Aia ekite koi na laumea, e mee teenaa seai ma ko te saaita na fik raa e me ki hhua. ¹⁴ Tena Jisas ki meake telaakauraa, "Se hai tama hoki e me kikkai na hua akoe."

Na disaipol raa ellono Jisas e meake te laakau raa.

Jisas ku haere i te Hare Tapu

(Matiu 21.12-17; Luk 19.45-48; Jon 2.13-22)

¹⁵ Te saaita na tama raa ni ttae i Jerusalem, Jisas ku haere i te Hare Tapu raa no hakaise na tama e suisui na mee vaa hare raa. Aia e hakahuri na tebol na tama e sesenisi na sileni raa, tena ki hakahuri natuai na tama ennoho no suisui na rupe raa, ¹⁶ tena Aia ki ppui ki se hai tama e amo he mee vaa roto te Hare Tapu raa. ¹⁷ Kito Aia ki akoako ake na tama raa ma: "Natattara TeAtua nei emmau i roto te Launiu Tapu ma, 'Te Hare Tapu Anau nei e me ki kanna ria pera ma he hare lotulotu na tama na henua hakaatoa.' Emeia kootou e huri te hare nei ki mee mo hare na tama kailallao!"

¹⁸ Namaatua hakananniu ia ma na tama poroporo na tuua raa kullono na tattara Jisas raa, kito na tama raa ki seseen he ara ma kitaa Tama raa ki mate. Na tama raa e mattaku Jisas, maitaname te kanohenua raa e mamahharo roo i na akoako Tama raa.

¹⁹ Te saaita te mee raa ku hiahi, Jisas ma na disaipol Aia raa ku tiaki te matakaina raa no oo.

Na mahi te hakattina

(Matiu 21.20-22)

²⁰ Tena tetahata te aho taiao raa na tama raa ku oo hoki vaa te mateara raa, tena kikkite telaakau fik raa. Telaakauraa kumate kaamata na patiaika iraroraa haere nottaie iaruna telaakauraa hakaatoa. ²¹ Pita ku maanatu na tattara Jisas ni meake telaakauraa, tena aia ki meake Tama raa ma, "Rabai, kira ake telaakau akoe ni hakamate ake raa ku mate!"

²² Kito Jisas ki meake na disaipol raa, "Kootou kiisi na hakattina i TeAtua. ²³ Anau e meatu te hakamaoni: kame he tama e meake te mouna raa ma, 'Haere nollee i roto te lottai', te mouna naa e me ki haere nollee i roto te lottai kame te tama naa se mamannatu tammaki, tena ki hakatina

hoki ma hea aia ni meake raa e me ki hakamaoni. ²⁴ Tera hea Anau e tattara atu kootou ma, te saaita kootou elotu no kainno ake TeAtua niaa kootou e hihhai raa, tena kootou ki hakattina pera ma kootou e me kitoo na mee raa, tena TeAtua e me ki kou atu niaa kootou e kainno ake Aia raa. ²⁵ Tesaaita kootou ettuu nolotu, tena kootou ki ssirihia ni haeo peehee kootou e isi ma alaa tama ki lavaa te Tamana kootou ite vaelani raa tessirihia niaa kootou e ppena e ssara raa. ²⁶ [Kame kootou se ssirihia na hai sara alaa tama, tena te Tamana kootou ite vaelani raa selavaa tessirihia niaa kootou e ppena e ssara raa.]

Na mahi Jisas

(Matiu 21.23-27; Luk 20.1-8)

²⁷ Jisas ma na disaipol Aia raa kuttae hoki i Jerusalem. Tena te saaita Jisas ni haere peeraa ite Hare Tapu raa, na maatua hakananniu raa, na tama poroporo na tuua ia ma na tama hakamattua na Jiu raa ku oo ake iaa Jisas raa ²⁸ no vahiri ake Tama raa ma, "Ni mahi peehee Akoe e isi ki ppena na mee nei? Koai te tama e kou atu na mahi Akoe naa?"

²⁹ Kito Jisas ki meake na tama raa, "Anau e me ki vahiri atu he vahiri hokotahi, tena kame kootou e sui muri mai te vahiri Anau nei, tena Anau e me ki meatu ma ni mahi peehee Anau e isi ki ppena na mee nei. ³⁰ Kootou ki mee mai Anau, na mahi Jon e isi ki hakoukou tapu na tama raa ni mahi e oo mai i hee: ni mahi e oo mai TeAtua ma ni mahi koi na tama i te maarama nei raa?"

³¹ Na tama raa ku kaamata no kooti hokolaatou ma, "Taatou e me ki meake peehee? Kame taatou e meake ma, 'Ni mahi TeAtua', tena Aia e me ki mee mai ma, 'Kaa kootou se hakattina Jon naea?' ³² Emeia kame taatou e meake ma, 'Ni mahi koi na tama i te maarama nei!' " (Na tama raa e tattara peenei raa e mee laatou e mattaku maitaname te kanohenua raa e hakattina ma Jon he profet hakamaoni.)

³³ Kito na tama raa ki meake Jisas ma, "Maatou se illoa."

Tena Jisas ki meake, "Tena Anau hoki selavaa te meatu ma ni mahi peehee Anau e isi ki ppena na mee nei."

12

Te tattara hurihuri na tama e lollohi te paupaku

(Matiu 21.33-46; Luk 20.9-19)

¹ Tena Jisas ki tattara ake te kanohenua raa te tattara hurihuri ma, "Teeraa hetama ettori na hua na grep i roto te paupaku aia, tena kippui areha te paupaku raa. Te tama raa e tanattana te kina ki kumikumi na hua, tena ki hakatuu te paa hare palluna ki nnoho na tama no lollohi te paupaku raa. Tena te tama raa ki kou ake te paupaku raa

ina tama kilollohi, tena aia kihorau itehenua emmao.
² Tesaaita nahuaraa kulleuraa, tetama hakamaatua te paupaku raa kukauna tetama hehekau aia raa ki haere notoo tetuhana aia raa inatama elollohi te paupaku aia raa. ³ Tena natama elollohi te paupaku raa kitaohi tetama hehekau raa notaa tetamaraa, tena kihakaise tetamaraa itaha se haimée ekouake. ⁴ Tetama hakamaatua te paupaku raa kukauna teeraa tama hehekau aia, kito natama elollohi raa kiriki tepohouru tetamaraa, tena kippena namee sakkino roo itetamaraa. ⁵ Kito tetama hakamaatua raa kikauna teeraa tama hehekau hoki, tena natamaraa kitaa tetamaraa no mate. Tamaki natama hehekau tetama hakamaatua raa ni kauna raa ettiri nahakalono lihu essau pera ma nahakalono lihu natama hehekau kaamata raa nittiri raa hoki. ⁶ Tetama hakaoti ettou ki haere raa ko tetaupeara tetama hakamaatua tera aia elaoi mahi raa. Te hakaoti roo aia kikauna tetaupeara aia raa ki haere nommata natama elollohi te paupaku raa. Tena aia kitattara ma, 'Anau eiroa natama naa eme kihakammaha tetama anau nei.' ⁷ Emeia natama elollohi te paupaku raa ettattara hokolaatou ma, 'Teenei tetaupeara tetama hakamaatua te paupaku nei. Oomai, taatou kitaa tetaupeara nei kimate, tena taatou kutoo namee hakaatoa aia ettinoraa ma taatou!' ⁸ Kito natamaraa kittaoi tetaupeara raa notaa no mate, tena ki peesia te tinotama tetaupeara raa itaha ma te paupaku raa."

⁹ Kito Jisas kihahiri ake "Kaa hea tetama hakamaatua raa eme kippena? Tamaraa eme kihamai notaa natamaraa kimmate, tena kutoo te paupaku raa no kouake alaa tama kilollohi. ¹⁰ Hakamaoni kootou kooti te ppau natattara nei iroto te Launiu Tapu ma, 'Te hatu natama ehakatuutuu nahare raa nihakahekeheke ma ehao raa,

ko te hatu emmauroo hokoia i aruna nahatu hakaatoa.

¹¹ TeAtua epena namee nei,

tena namee nei e tiputipu laoi roo!"

¹² Tena natama hakamattua najiuraa kuhahaivi mahi kihakapiki Jisas, eme laatou e illoa ma tetattara hurihuri Jisas raa ettattara koi laatou. Emeia laatou emattaku itekano henua raa, tena laatou ki tiaki Jisas noo itaha.

Te vahiri te suisui natakis

(Matiu 22.15-22; Luk 20.20-26)

¹³ Eisi naharisi ia ma alaa tama te kuturana Herot raa nikaunaria kioo iaa Jisas mahi kitaaiki Tamaraa mahi nahiri. ¹⁴ Natamaraa eoo nomeake Jisas mahi, "Rabai, maatou e illoa mahi Akoe hetama ettattara te hakamaoni,

tena Akoe se mamaanatu tammaki ma ni hakataakoto peehee natama eisi. Akoe se maanatu hoki ma ni mahi peehee natama eisi, emeia Akoe e akoako ake natama te hakamaoni na mee TeAtua e hihairaa. Tena mee mai maatou, eaa esara ma natuaa taatouraa kisui ake na takis raa i te tuku i Rom raa? Taatou e me kisui ake ma seai?"

¹⁵ Emeia Jisas eiroa itevahiri natama raa evahiri mariu ake raa, tena Aia ki meake, "Aiea kootou e hahaivi ma ki taaiki Anau naea? Kou mai he sileni ki mmata Anau."

¹⁶ Tena natama raa kikou ake te sileni, kito Jisas ki vahiri ake, "Teenei he pohouru ia he inoa aii?"

Kito na tama raa ki meake, "He pohouru, ia he inoa te tuku i Rom."

¹⁷ Tena Jisas ki meake, "Tena kootou ku sui ake te tuku raa hea te tuku raa e ttino, tena ku kou ake TeAtua hea TeAtua e ttino."

Na tama raa ku mahharo roo i na tattara Jisas raa.

Te vahiri i te ora muri
(Matiu 22.23-33; Luk 20.27-40)

¹⁸ Tena eisi na Sadyusi, natama emee ma se hai tama elavaa te ora muri itaha ma te mate raa ku oo ake no meake Jisas ma, ¹⁹ "Rabai, Moses etaataa mai tetuaa nei itaatou ma, 'Kame hetanata e mate notiaki te hine aia raa se isi natamalliki, tena tetaina aia raa e me ki avana tetautukaha raa ki hura tama te hine raa, tena natamalliki raa eme kimee pera ma nitamalliki tetanata mua aia ku mate raa.' ²⁰ Tena eisi tokohitu na hai taina: Te tama matua raa e avana no mate se hai tamalliki. ²¹ Tena tetama e pare ake raa ku avana tetautukaha raa, tena aia hoki e mate se hai tamalliki. Tena tetama hakatoru raa ku avana no mate se hai tamalliki hoki, ²² ia tena tokohitu na hai taina raa hakaatoa ni avvana te hine raa no mmate se hai tamalliki. Tena ki otiroo te hine raa ku mate. ²³ Ia tesaaia na tama emmate raa hakaatoa ku mahhike no ora i te aho te ora muri raa, te hine raa e me ki avana aii? E mee te tokohitu na hai taina raa hakaatoa ni avvana te hine raa."

²⁴ Kito Jisas ki meake natama raa, "Kootou e ssara haeo! Tena kootou e illoa hea? E mee kootou se illoa te Launiu Tapu ia ma na mahi TeAtua. ²⁵ Maitaname te saaita na tama e mmate raa ku mahhike no ora raa, na tama raa e me ki mee pera ma ni ensel i te vaelani, tena laatou se lavaa te avvana.

²⁶ Ia tena i te vahi na tama e mmate no ora muri raa, kootou se hai vahao e ppau i roto te Launiu Moses i te kina e tattara i te pupu eura raa? Te Launiu raa etaataa ma TeAtua e meake Moses ma, 'Anau ko TeAtua Abraham, TeAtua Aisak

ia ma TeAtua Jekop*.' 27 Aia ko TeAtua na tama e ora, ia seai ma HeAtua na tama e mmate raa. Kootou e ssara roo!"

Te tuua e hakanaaniu
(Matiu 22.34-40; Luk 10.25-28)

28 He tama poroporo na tuua e noho i te kina raa no rono na Sadyusi raa e hakataukoti ma Jisas. Tena aia ekite hoki pera ma Jisas e kou ake na tama raa na hakataakoto taualleka, kito aia ki haere atu iaa Jisas ma te vahiri nei: "He tuua peehee e hakanaaniu i na tuua raa hakaatoa?"

29 Tena kito Jisas ki meake, "Te tuua e hakanaaniu raa e mee peenei:

'Hakallono mai Israel hakaatoa!
TeAriki† TeAtua taatou raa ko TeAtua hokotahi koi.

30 Laoi TeAriki TeAtua kootouraa ma na hatumanava kootou,

na anana kootou,

na hakataakoto kootou ia ma na mahi kootou.'

31 Te tuua hakarua e hakanaaniu raa e mee peenei,
'Laoi alaa tama pera ma kootou e laoi kootou hokkootou.'

Se hai tuua e hakanaaniu i aruna na tuua e rua nei."

32 Kito te tama poroporo na tuua raa ki meake Jisas ma, "Rabai, tauareka roo! Akoe etattara hakamaoni pera ma TeAriki Hokoia ko TeAtua, tena se hai atua peeraa hoki, TeAtua Hokoia koi. 33 Tena kulaoi TeAtua ma na hatumanava kootou raa, na hakataakoto ia ma na mahi kootou raa, tena ku laoi hoki alaa tama pera ma kootou e laoi kootou hokkootou raa e hakanaaniu roo i aruna ma kootou ki hoki ake na hoki na manu ia ma alaa hoki peeraa hoki i TeAtua."

34 Jisas e rono pera ma na tattara te tama raa e mattonu, tena Aia ki meake te tama raa ma, "Akoe se mmao i taha ma te Hakamaatua ana i te Vaelani raa."

Tena i muri te mee nei na tama raa ku mattaku te vahiri ake Jisas alaa vahiri hoki.

Te vahiri i te Mesaia
(Matiu 22.41-46; Luk 20.41-44)

35 Jisas e vahiri ake te vahiri nei te saaita Aia ni akoako i roto te Hare Tapu raa ma, "Na tama poroporo na tuua raa e lavaa peehee te tattara ma te Mesaia raa he mokopuna Devit? 36 TeAnana Tapu raa ni tau i roto Devit no tattara ma: 'TeAtua e meake TeAriki anau raa ma,

noho i te vahi lauaa Anauraa kitae roo te saaita Anau e tuku na tama e kiri llotu Akoe raa i raro na tapuvae Akoe raa.'

* 12:26 12.26 tokorua nei ko na mmate roo i mua Moses † 12:29 12.29 TeAriki: Na tattara nei e mmao i roto Deut 6.4-5. I roto i te Old Testament se isi TeAriki e mea e isi koi Jihova

³⁷ Devit hokoia e kanna Tama raa ma 'TeAriki.' Tena kaa te Mesaia raa e lavaa peehee te mee pera ma he mokopuna Devit?"

*Lollohi hakamattonu i na tama poroporo na tuua
(Matiu 23.1-36; Luk 20.45-47)*

He kanohenua e rahi e nnoho hakaraoi roo no hakalollono Jisas e tattara raa. ³⁸ Jisas e akoako ake na tama raa, tena Aia ki meake ma, "Hakamattonu i na tama poroporo na tuua tera e hihhai ki hahaere ma na hekau lolloa raa, tena e hihhai hoki ki hakammaha ria i na kina na maket raa. ³⁹ Ia na tama raa e hihhai hoki ki nnoho ma na tama hakamattua i roto na hare lotu ia ma na kina taualleka i na kina na kai e llahi raa. ⁴⁰ Na tama raa e hai lavvaka no kailallao na hare na tautukaha hine raa, tena ki hakatannata hoki ma laatou e too na lotu lolloa. Na hakalono llihu na tama naa e me ki haeo roo!"

*Te hoki te tautukaha hine e hakaaroha
(Luk 21.1-4)*

⁴¹ Jisas e noho taapiri te kina te papa e ponopono na sileni te Hare Tapu raa, tena Aia ki matamata ake te kanohenua raa e oo ake no ponopono na sileni laatou raa i roto te papa raa. Tammaki na tama hai sileni e ppono tammaki na sileni. ⁴² Tena he tautukaha hine e hakaaroha e haere ake no ppono e rua na sileni.

⁴³ Tena Jisas ki kanna ake na disaipol Aia raa no meake ma, "Anau e meatu te hakamaoni pera ma te hoki te tautukaha hine e hakaaroha nei raa e raka roo ma na hoki na tama hakaatoa. ⁴⁴ Maitaname na tama raa e kou ake na sileni, tena e isi koi na sileni emmoe. Ia te hine nei niaina roo ma aia e hakaaroha, e meia aia e ppono na sileni hakaatoa aia e isi raa. Te hine raa e hoki ake na sileni hakaatoa aia e isi ki tokonaki aia raa."

13

*Jisas ku tattara i te maseu te Hare Tapu
(Matiu 24.1-2; Luk 21.5-6)*

¹ Jisas ku tiaki te Hare Tapu raa no haere, tena he disaipol na disaipol Aia raa ku meake ma, "Rabai, kira ake! Te hare raa ma na hatu raa e tiputipu taualleka roo!"

² Tena Jisas ki meake te disaipol raa, "Ako e kite te hare erahi nei? Sehai hatu eme kimmou ite kina aia emmou raa; na hatu hakaatoa eme ki hhopo no maoha iraro."

*Na hakalono llihu e me ki ttae mai
(Matiu 24.3-14; Luk 21.7-19)*

³ Jisas e noho i aruna te Mouna e h homo na Oliv raa, tena ki ana atu peeraa i te Hare Tapu raa. Kito Pita, Jems, Jon,

tena Andru ki oo ake hokolaatou no nnoho ma Jisas. ⁴ Tena na tama raa ki meake, "Tattara mai maatou ma na mee nei e me ki kapihi mai vahao hee, tena ku tattara mai hoki ma ni hакkatu peehee maatou e me ki kкite ki huri mai pera ma na mee nei ku mee ki kapihi mai."

⁵ Kito Jisas ki meake, "Lollohi hakamattonu ki se lavaa ni tama e oo atu no malliu atu kootou. ⁶ Tammaki na tama e me ki oo atu ma laatou etattara itevahi Anau, tena kutattara ma, 'Anau ko te Mesaia!' ia na tama naa e me ki malliu ake hoki tammaki na tama. ⁷ Tena auu semamannatu tammaki tesaaita kootou ellono tettani na kapihihi tappiri atu ia ma na rono na taua e mmao raa. Na mee e me ki kapihi atu, e meia na mee nei se huri atu pera ma te maarama nei ku hamai te hakaoti. ⁸ Na henua e me ki ppuhu hokolaatou, tena na tuku raa hoki e me ki ppuhu hokolaatou. Na henua hakaatoa e me ki ttiri na ruru henua, ia e me ki ttiri hoki te hikkai. Tena na mee nei hakaatoa e ssau koi pera ma na hakalono llihu kaamata roo te hine ku mee ki mamaoha raa.

⁹ "Kootou hokkootou kilollohi. Kootou e me ki hakapiki ria no kкave i na hare kot. Kootou e me ki riki ria i roto na hare lotu na Jiu, tena kootou e me ki ttuu i mua na tama hakamattua ia ma na tuku raa no tattara ake te Rono Tauareka raa i na tama raa. ¹⁰ Emeia kootou ki takutaku ake te Rono Tauareka raa i na tama roo hakaatoa i mua te aho hakaoti raa e tae atu. ¹¹ Kame kootou e hakapiki ria no kкave i na hare kot, tena kootou ki se mamannatu tammaki i mua te kotraa ma nitattara peehee kootou e me ki tattara; ia tesaaita ki kotraa ettae, tena kootou kutattara ake nitattara peehee euru atu i roto na mamannatu kootou raa e mee Te Anana Tapu raa e me ki kou atu na tattara kootou e me ki tattara raa.

¹² "Na tama e me ki kou ake na taina laatou raa ki taai ki mmate, tena na tamana na tamalliki raa e me ki ppena peeraa hoki i na tamalliki laatou raa. Na tamalliki raa e me ki hurisara no taa na maatua laatou raa ki mmate. ¹³ Na tama hakaatoa e me ki se hihhai kootou e mee kootou e tauttari Anau. Emeia te tama e tuu mmau i te hakatina aia no tae te hakaoti raa e me ki ora.

*Te saaita na hakalono llihu
(Matiu 24.15-28; Luk 21.20-24)*

¹⁴ "Kootou e me ki kкite te haeo raa e hamai no tuu i te kina aia setau tetuu raa." (Ako e te tama e ppau raa: ki iroa te hakataakoto te tattara nei!) "Tena na tama i Judia raa e me ki huro i na kina na mouna raa no mmuni. ¹⁵ Te tama e noho i aruna te tauhuhu te hare aia raa se lavaa te tiho no haere i hare ma ki too niaa aia e hihai ki too raa. ¹⁶ Te tama i roto te paupaku raa se lavaa te vaakai i hare ma ki too te kaukahu aia raa. ¹⁷ Na aho naa e me ki haeo roo ma na hine

e hai ttama raa ia ma na h hine e isi na tamalliki pam-mee raa! ¹⁸ Lotu no kainno ake TeAtua ki se lavaa na mee nei e kapihi atu i te saaita te matani telaki raa e maairi raa. ¹⁹ Maitaname na hakalono llihu na aho naa e me ki haeo roo i aruna ma na hakalono llihu te maarama nei ni isi i mua raa, kaamata te saaita TeAtua ni pena iho te maarama nei raa haere no tae mai te aho nei. Ia e me ki se lavaa hoki ni hakalono llihu peenei e hhura mai i muri. ²⁰ Emeia TeAtua ku oti te ttuu na aho raa no moisi, ia peeraa TeAtua ki se ttuu na aho raa no moisi, se hai tama taatou e lavaa te ora. TeAtua e ttuu na aho raa no moisi e mee Aia e maanatu na tama Aia ni hirihiri raa.

²¹ "Tena kame he tama e meatu ma, 'Kira mai, teenei te Mesaia nei!' ia seai naa aia ku meatu ma, 'Kira ake, teeraa te Tama raa!' tena auu se hakattina te tama naa. ²² Maitaname na mesaia ia ma na profet malliu raa e me kittae atu. Na tama raa e me kippena na mirakol ia ma na mee taualleka ma ki malliu ake na tama TeAtua ni hirihiri raa, kame laatou e lavaa. ²³ Kootou ki ttuu mmou! Anau ku oti te tattara atu na mee roo hakaatoa imua na mee naa e kapihi atu.

Te Tamariki te Tama nei e me ki hamai
(Matiu 24.29–31; Luk 21.25–28)

²⁴ "I muri na aho na hakalono llihu raa, telaa raa e me ki haere no pouri, tena te maremo raa e me ki se lavaa te tii, ²⁵ tena na hetuu i te vaelani raa e me ki maoha iraro, tena na mahi namee itelanira raa e me kioo sara ma na ara laatou e hahere raa. ²⁶ Tena te Tamariki te Tama nei e me ki hamai i aruna na pukureurehu ma na mahi hai mmahi. ²⁷ Te Tama raa e me kikauna na ensel raa kioo inakina hakaatoa i roto te maarama nei raa no hakkutu hakaatoa na tama TeAtua ni hirihiri raa.

Te tattara hurihuri te laakau fik
(Matiu 24.32–35; Luk 21.29–33)

²⁸ "Te fik raa e me ki akoako atu he hakataakoto. Te saaita na laumea na raraa te laakau raa ku tilottilo roo, kootou e me ki illoa pera ma te saaita na laakau e me ki hhomo taualleka raa ku mee ki tae mai. ²⁹ Ia essau hoki, te saaita kootou e kkite na mee nei hakaatoa e kapihi atu raa, kootou e me ki illoa pera ma te saaita raa kutaapiri mai, ia kutanattana koi ki hamai. ³⁰ Mannatu pera ma namee nei hakaatoa e me ki kapihi mai imua na tama hakaatoa ennoho te saaita nei raa e mmate. ³¹ Te vaelani ma te maarama nei e me ki oti, e meia na tattara Anau raa se lavaa te oti.

Se hai tama e iroa te aho ia ma te saaita
(Matiu 24.36–44)

³² “Tena se hai tama e iroa te aho ia ma te saaita hee roo na mee nei e me ki kapihi mai, niaina na ensel i te vaelani, ia te Tamariki hoki TeAtua raa se iroa; te Tamana Hokoia koi e iroa. ³³ Lollohi hakamattonu, tena ku tanattana, e mee kootou se illoa ma te saaita hakamaoni raa e me ki tae atu vahao hee. ³⁴ Te aho naa e me ki ssau pera ma te tama ku mee ki horau i te henua e mmao, tena ki tattara hakaraoi ake roo na tama hehekau raa niaa na tama raa e me kippena raa, tena ki tiaki ake na tama hehekau aia raa ki lollohi. Aia e meake hoki te tama etuu te totoka raa ki rorohi hakapuru roo. ³⁵ Ia tena lollohi hakamattonu, maitaname kootou se illoa te saaita te tama hakamaatua raa e me ki hamai i hare. Ka oti te tama raa ku hamai te hiahi, sei naa te tuapoo, sei naa te uru te ata, ia sei naa te saaita te laa raa ku hopo ake. ³⁶ Ka oti aia ku hakateki no hamai no kite kootou emmoe heilloa. ³⁷ Ia hea Anau etattara atu kootou nei, Anau etattara ake hoki na tama hakaatoa ki lollohi hakamattonu!”

14

Te hakataakoto ma ki taa Jisas ki mate
(Matiu 26.1-5; Luk 22.1-2; Jon 11.45-53)

¹ E rua na aho i mua te Kai te Pasova ia ma te Kai te Haraoa Mannihi raa, na maatua hakananniu ia ma na tama poroporo na tuua raa ku sесе he ara ma ki hakapiki hemuu Jisas, tena ku taa Tama raa ki mate. ² Na tama raa e tattara ma, “Taatoa selavaa te ppena te hakataakoto nei te saaita te kai raa, maitaname te kanohenua raa e me ki lloto.”

Te hine e amuhi Jisas i Betani
(Matiu 26.6-13; Jon 12.1-8)

³ Jisas enoho i Betani i te hare Saimon te tama ni kaina te manumanu haeo i mua raa. Jisas enoho nokai, tena he hine ki haere ake i hare ma telloomanoni e pena koi na nad tera esuimmaharoo. Te hine raa e taaraki telloomanoni raa nonnini iaruna te pohouru Jisas raa.

⁴ Tena e isi na tama ennoho i te kina raa kulloto roo, tena ki tattara hokolaatou ma, “E isi te tauareka te hine raa e ninnini puamu telloomanoni raa? ⁵ Te lloomanoni raa e tau roo te kou ake ni tama kisui toru huitarau na sileni, tena ku too na sileni raa no kou ake na tama hakaalloha raa!” Kito na tama raa ki tattara lloto ake roo te hine raa.

⁶ Tena Jisas ki meake na tama raa, “Tiaki te hine naa! Aiea kootou e tattara lloto ake te hine naa naea? Te hine nei e pena te mee e tauareka roo i Anau. ⁷ Na tama hakaalloha raa e me kinnoho tahi roo ma kootou, tena he saaita peehee kootou e hihhai ki tokonaki na tama naa, kootou e lavaa te tokonaki koi. Emeia Anau se lavaa te noho tahi roo ma kootou. ⁸ Te hine nei e pena hea aia e lavaa te ppena;

Aia e nnini te lloo manoni raa i aruna te tinotama Anau ma ki tanattana te tinotama Anau raa imua Anau e tanuria.⁹ Anau e meatu te hakamaoni pera ma hea te hine nei e ppena raa e me kimee pera ma he hakamaa rona aia te saaita na tama e takutaku te Rono Tauareka nei i na kina hakaatoa i roto te maarama nei."

Judas e hakari ake Jisas i na maatua hakananniu
(Matiu 26.14-16; Luk 22.3-6)

¹⁰ Tena Judas Iskariot, hetama i roto te sanahuru ma rua na disaipol raa ku haere no meake na maatua hakananniu raa ma Aia e me ki hakari ake Jisas i na tama raa. ¹¹ Na tama raa ku hihhia roo te saaita laatou ni llono na tattara Judas raa, tena laatou ki meake ma laatou e me ki kou ake ni sileni. Tena Judas ku kirakira he saaita e tauareka ma ki hakari ake Jisas i na tama raa.

Te Kai te Pasova
(Matiu 26.17-25; Luk 22.7-14; 22.21-23; Jon 13.21-30)

¹² Te aho kaamata roo te Kai te Haraoa Mannihi raa; teenaa ko te aho na tama e me kitaa na sipsip kikkai te Kai te Pasova raa, tena na disaipol Jisas raa ku vahiri ake Jisas ma, "Te kina hee Akoe e hihai ma maatou ki oo no tanattana te Kai te Pasova raa ma Akoe?"

¹³ Tena Jisas ki kauna tokorua na disaipol ma na tattara nei: "Oo i roto te matakaina e rahiraa, tena he tanata e amo te loovai e me kittiri koorua. Tauttari te tama naa ¹⁴ kitae te hare aia e uru raa, tena koorua ku meake te tama hakamaatua te hare naa ma, 'Te Rabai raa e mee ma, "Teehee te rum Anau ma na disaipol Anau raa e me ki kikkai te Kai te Pasova naa?"' ¹⁵ Tena te tama naa e me ki huri atu te rum e rahi i aruna, ku oti te tukutuku hakaraoi. Tena koorua ku tanattana mai na mee hakaatoa ki oo atu maatou."

¹⁶ Tokorua raa eoo i roto te matakaina raa nokkite na meeraa essau roo pera ma hea Jisas nitattara ake laua raa. Kito tokorua raa ki tanattana na kai e me ki kikkai te kai te Pasova raa.

¹⁷ Te mee raa ku hiahi, tena Jisas ku haere ake ma te sanahuru ma rua na disaipol Aia raa. ¹⁸ Na tama raa ku nnoho ma kikkai, tena Jisas ki meake, "Anau e meatu kootou; he tama kootou e me ki hakari ake Anau i na tama e kirilloto Anau raa, e meia te tama naa e noho nokai ma Anau i te kina nei."

¹⁹ Na hakataakoto na disaipol raa ku haeroo, tena laatou ki vahihhiri ake Jisas tama taki ttahi ma, "Akoe ma e tattara koi anau?"

²⁰ Kito Jisas ki meake, "He tama i roto kootou te sanahuru ma rua na disaipol naa, teenaa ko te tama e me kittoki te haraoa aia raa i roto te parete Anau ettoki

te haraoa Anau raa. ²¹ Te Tamariki te Tama nei e me kimate pera ma te Launiu Tapu raa etattara; e meia te tama e me ki hakari ake te Tamariki te Tama nei e mee ki haeroo! E me ki tauareka roo ma te tama naa peeraa aia ki se haanau iho i te maarama nei.”

Te Kai Hakaoti Te Ariki

(Matiu 26.26–30; Luk 22.14–20; 1 Korin 11.23–25)

²² Laatou koikkai koi, tena Jisas ki too te haraoa raa no lotu ake TeAtua, tena kittohi te haraoa raa no kou ake na disaipol raa, tena Aia ki meake, “Too te haraoa nei, teenei ko te tinotama Anau.”

²³ Tena Jisas ki too te kapu raa no hakammaha ake TeAtua, tena ki kou ake te kapu raa i na disaipol raa, tena na tama raa hakaatoa ki unu te kapu raa. ²⁴ Kito Jisas ki meake ma, “Teenei ko te toto Anau tera e nnini atu ki tokonaki tammaki na tama, te toto Anau nei e huri atu te hakamaoni te tattara e ivi TeAtua raa. ²⁵ Anau e meatu kootou pera ma Anau se lavaa hoki te unu te wain nei ki tae roo te aho Anau e me ki unu te wain hoo i te Hakamaatua ana i te Vaelani raa.”

²⁶ Tena na tama raa ki huhua te rue telotu raa, tena ki oo peeraa i te Mouna e hhomo na Oliv raa.

Jisas e meake ma Pita e me ki kore e toru na vahao

(Matiu 26.31–35; Luk 22.31–34; Jon 13.36–38)

²⁷ Tena Jisas ki meake na tama raa, “Kootou hakaatoa e me ki huro itaha, tena kutiaki Anau, e mee te Launiu Tapu e tattara ma,

‘TeAtua e me ki taa te tama rorohi na manu raa, tena na sipsip raa e me ki maaseu huri.’

²⁸ Emeia te saaita Anau e me kimahike muri itaha ma te materaa, Anau e me ki haere imua kootou no haere i Galili.”

²⁹ Kito Pita ki meake, “Niaina ma na tama nei hakaatoa e huro itaha ma Akoe, e meia anau selavaa roo tetiaki Akoe!”

³⁰ Tena Jisas ki meake Pita, “Anau e meatu te hakamaoni pera ma imua te manutaneraa etani erua na vahao te poo nei, akoe e me ki kore e toru na vahao pera ma akoe se iroa Anau.”

³¹ Kito Pita kitattara hakappura ake ma, “Anau selavaa roo te kore, niaina anau e mate ma Akoe!”

Tena na disaipol raa hakaatoa kutattara ake pera ma Pita raa hoki.

Jisas e lotu i roto Getsemani

(Matiu 26.36–46; Luk 22.39–46)

³² Na tama raa e oo notta e ite kina e hui ma ko Getsemani raa, tena Jisas ki meake na disaipol Aia raa ma, “Nnoho i te kina nei, Anau e me ki haere no lotu.” ³³ Tena Aia ki too Pita, Jems ia ma Jon no haere ma Aia. Jisas ku se hihai roo

ki hakarono iroto tetinotama Aia raa, ia te hakataakoto hoki Aia raa ku haeo roo, ³⁴ tena Aia ki meake na tama raa, "Te aroha iroto te hatumanava Anau nei e rahi roo, tena Anau kutaapiri koi ki mate te aroha. Nnoho i te kina nei no lollohi."

³⁵ Jisas e haere hakamarie koi, tena kitteiho notuturi iraro nolotuake TeAtua ma kame ehainauhie Aia ki selavaa tetoo nahakalonollihu Aia eme kitoo raa. ³⁶ Tena Aia kilotu ma, "Aba! Taku Tamana! Namee hakaatoa ehainauhie ma Akoe. Too tekapu te hakalonollihu nei itaha ma Anau. Emeia teenei seai ma he hihai Anau, tena ppena te hihai Akoe naa."

³⁷ Tena Aia ki vaakai no kite te tokotoru na disaipol raa ku mmoe. Tena aia ki meake Pita, "Saimon, akoe emoe? Akoe selavaa roo te ara ake he paa saaita?" ³⁸ Tena Aia ki meake na tama raa, "Ara tahi, tena ku lotu ake ki selavaa kootou tetteiho ina hahaaite. Te anana raa e mataora, e meia te tinotama raa e matanaena."

³⁹ Kito Aia ki haere hakaraoi nolotuake TeAtua pera ma Aia nilotuake imuaraa koi. ⁴⁰ Tena kioti Aia ki vaakai ake hakaraoi no kite na disaipol raa ku mmoe heilloa roo; na tama raa ku selavaa roo te kkira na karemata laatou. Tena laatou ku se illoa ma laatou ki meake peehee iaa Jisas.

⁴¹ Jisas e haere nolotu te hakatoru navahao, tena ki vaakai ake no kite na disaipol raa emmoe koi, tena Aia ki meake, "Kootou koi mmoe koi no hamalollo? Kutau peena! Te saaita hakamaoni raa kutae mai! Kira ake, te Tamariki te Tama nei kumee kinoho iraro na mahi na tama haisaraa. ⁴² Mahhike iaruna kioo taatou. Kira ake, teenei te tama eme ki hakari ake Anau i na tama haisaraa!"

Jisas ku hakapikiri

(Matiu 26.47-56; Luk 22.47-53; Jon 18.3-12)

⁴³ Jisas koitattara koi te saaita Judas hetama iroto te sanahuru ma rua na disaipol raa kutae ake. Judas e haere ake ma te kanohenua na maatua hakanan-niu, na tama poroporo na tuua ia ma na tama hakamatua na Jiu raa ni kaunaria kioo ake ma na paraamoia ia ma na laakau raa. ⁴⁴ Judas e meake te kanohenua raa te hakkatu ma, "Te tama anau e mohoni raa ko te tama kootou e hihhai. Hakapiki te Tama naa, tena ku too no oo ma kootou."

⁴⁵ Judas etae ake koi, tena aia ki haere tahi aturoo iaa Jisas raa nomeake ma, "Rabai!", tena aia ki mohoni Tama raa. ⁴⁶ Kito na tama raa ki hakapiki Jisas, tena ki taohi mmauroo Tama raa. ⁴⁷ Tena hetama etuu i te kina raa ku uhu te paraamoia aia raa no ttuu te katarina

te tama hehekau te pohouru hakanaaniu na maatua raa no hopo.

⁴⁸ Kito Jisas ki meake te kanohenua raa, "Kootou e oo mai ma na paraamoā ia ma nalaakau kittaohi Anau pera ma Anau he tama se hailou? ⁴⁹ Te aho ma te aho Anau e noho ma kootou i roto te Hare Tapu raa no akoako, tena kootou se hakapiki Anau. Emeia na tattara te Launiu Tapu raa e me ki oo mai no hakamaoni."

⁵⁰ Tena na disaipol Jisas raa hakaatoa ku tiaki Tama raa no huro i taha.

⁵¹ He taupeara hokotahi e kkahu koi te paamaro makkini, e tautari atu vaa muri Jisas. Natama raa e mee ma ki hakapiki te tama raa, ⁵² tena te tama raa ki peesia te paamaro aia ni kkahu raa no tere se hai mee e kkahu.

Jisas ku tuu i mua na tama hakananniu

(*Matiu 26.57-68; Luk 22.54-55; 22.63-71; Jon 18.13-14; 18.19-24*)

⁵³ Natama raa e too Jisas no kkave i te hare te pohouru hakanaaniu na maatua raa, tena na maatua hakananniu raa, na tama hakamattua na Jiu raa ia ma na tama poroporo na tuaa raa ku hakutu hakaatoa i te kina raa.

⁵⁴ Pita e haere tautari atu vaa muri no uru i te kina te hare te pohouru hakanaaniu na maatua raa. Tena aia ki noho i te kina raa ma na soldia raa no hakamamahana te ahi raa.

⁵⁵ Na maatua hakananniu raa ma na tama hakamattua na Jiu raa hakaatoa ku seseeni ara ma kilavaa laatou te taa Jisas ki mate, e meia laatou se hai ara roo e lave. ⁵⁶ Tammaki na tama e oo ake no hatu na malliu laatou ia Jisas, e meia na tattara na tama raa se hakanatahi hoki.

⁵⁷ Tena e isi na tama ku tuu i aruna no haatu na malliu laatou raa ia Jisas ma, ⁵⁸ "Maatou e llono te Tama nei e tattara ma, 'Anau e me ki seu te Hare Tapu na tama e pena nei, tena i roto e toru na aho, anau e me ki hakatuu muri te hare tera se hai tama te maarama nei e me kipena raa.'" ⁵⁹ Emeia na tattara na tama raa hoki se hakanatahi.

⁶⁰ Te pohouru hakanaaniu na maatua raa ku mahhike no tuu i mua na tama raa hakaatoa no vahiri ake Jisas ma, "Akoē eisi na tattara e me kitattara i te vahī na tattara na tama nei e hai atu Akoē raa?"

⁶¹ Emeia Jisas e tuu hemuu koi se hai tattara roo e meake. Tena te pohouru hakanaaniu na maatua raa ki vahiri ake hakaraoi hoki ma, "Akoē ko te Mesaia, te Tamariki TeAtua e Tapu?"

⁶² Kito Jisas ki meake, "Teenei Anau, tena kootou hakaatoa e me kikkite te Tamariki te Tama nei e noho i te vahī laua TeAtua Hakanaaniu, tena Aia e me ki hamai i aruna na pukureurehu i te vaelani raa!"

⁶³ Te pohouru hakanaaniu na maatua raa ku ssae na hekau aia raa, tena ki meake, "Maatou se hihhai ki too hoki ni tattara alaa tama. ⁶⁴ Kootou kullono koi na tattara haeo Tama nei e tattara i TeAtua raa. Kaa kootou e mannatu maea?"

Te kanohenua raa hakaatoa ku hakaioo ake ma Tama raa ku sara, e tau te taia ria ki mate.

⁶⁵ Tena alaa tama na tama raa ku kaamata no sasavare Jisas, tena kinnoa te paamaro raa na karemata Jisas, tena ki ttuki Tama raa. Kito na tama raa ki meake ma, "Tini ma koai te tama ni ttuki Akoe raa!" Kito na soldia raa ki oo atu no riki Tama raa.

Pita e kore ma aia se iroa Jisas

(Matiu 26.69-75; Luk 22.56-62; Jon 18.15-18; 18.25-27)

⁶⁶ Pita koi noho koi i aho te hare te pohouru hakanaaniu na maatua raa te saaita te taukupu hehekau te pohouru hakanaaniu na maatua raa ni haere ake. ⁶⁷ Te taukupu raa ekite Pita e hakamamahana i te vahi te ahi raa, tena aia ki kkira hakamattonu ake roo iaa Pita, tena ki meake, "Akoe hoki e hahaere ma Jisas te tama i Nasaret raa."

⁶⁸ Emeia Pita ekore, tena ki meake, "Anau se iroa hea akoe e tattara naa." Tena Pita ki haere i taha ma te kina raa no ssae i aho. [Te saaita naa koi te manu tane raa ku tani.]

⁶⁹ Te taukupu raa ekite Pita i te kina raa, tena aia ki tattara ake na tama e ttuu vaa raa ma, "Teenei he tama na tama raa hoki!" ⁷⁰ Tena Pita ki kore hakaraoi hoki.

Se roroa hoki, na tama e ttuu vaa raa ku hai ake hoki Pita ma, "Akoe selavaa hoki te kore pera ma akoe se hai i roto na tama raa maitaname akoe he tama i Galili."

⁷¹ Tena Pita ki meake, "Anau e meatu pera ma anau e tattara te hakamaoni! TeAtua ki mee ki hakalonollihu kame anau se tattara te hakamaoni! Anau se iroa te Tama kootou e tattara naa!"

⁷² Te saaita naa koi te manu tane raa ku tani tana hakarua, tena Pita ku maanatu na tattara Jisas ni meake aia ma, "Imua te manu tane raa e tani e rua na vahao, akoe e me ki kore e toru na vahao pera ma akoe se iroa Anau." Tena Pita ku aroha roo no tanitani.

15

Jisas i mua Pailat

(Matiu 27.1-2; 27.11-14; Luk 23.1-5; Jon 18.28-38)

¹ Tahata poo na maatua hakananniu raa ku hakkutu hakavave ma na tama hakamattua na Jiu raa, na tama poroporo na tuua raa ia ma na tama hakananniu roo hakaatoa no hakatonotonu na tattara laatou. Kito na tama raa ki haihai na rima Jisas raa, tena ki hakattaki Tama raa no kou ake iaa Pailat raa.

² Kito Pailat ki vahiri ake Jisas ma, “Ako e ko te Tuku na Jiu?”

Tena Jisas ki meake “Teena koi ako e ku mee mai naa.”

³ Na maatua hakananniuraa ku hai ake tammaki roo na tattara iaa Jisas, ⁴ kito Pailat ki vahiri ake hoki ma, “Ako e me ki tuu hemuu koi peenaa? Hakarono na tattara na tama nei e hai atu Ako e ra!”

⁵ Jisas e tuu hemuu koi se hai tattara roo e meake, tena Pailat ku mahharo roo.

Jisas ku mee ki ttiiria i aruna te kros

(Matiu 27.15-16; Luk 23.13-25; Jon 18.39-19.16)

⁶ Na hetau hakaatoa te saaita te Kai te Pasova eaa, Pailat e me ki hakattana hetama karapusi te kanohenua raa e kainno ake aia ki hakattana ma laatou raa. ⁷ Tena he tama te inoa aia raa ko Barabas e noho i te hare karapusi te saaita naa, e mee aia nitaa te tama no mate te saaita laatou nippuhuraa. ⁸ Te kanohenua raa ku hakkutu ma ki kainno ake Pailat kippena hea laatou e hihhai pera ma na saaita imuaraa, ⁹ kito Pailat ki vahiri ake na tama raa ma, “Kootou e hihhai ma anau ki hakattana te Tuku na Jiu raa ma kootou?” ¹⁰ Emeia Pailat e iroa ma na maatua hakananniuraa e kou ake Jisas i aia raa e mee laatou e manava kkere Tama raa.

¹¹ Tena na maatua hakananniuraa ku tatakore ake te kanohenua raa ki meake Pailat ma ki hakattana Barabas ma laatou. ¹² Kito Pailat ki vahiri ake te kanohenua raa ma, “Kaa hea kootou e hihhai ma anau ki ppena i te Tama kootou e kanna ma he Tuku na Jiu raa?”

¹³ Kito te kanohenua raa ki vaa ake ma, “Tii Tama naa i aruna te kros!”

¹⁴ Tena Pailat ki vaakai ake ma, “Kaa he sara peehee te Tama nei ni ppena?”

Na tama raa ku vaa ake hakamaroa roo ma, “Tii Tama naa i aruna te kros!”

¹⁵ Pailat e hihai ma ki mee te kanohenua raa ki hihhia, tena aia ki hakattana ake Barabas i na tama raa. Kito aia ki meake na tama raa kiriki Jisas, tena kutoo Tama raa no kkave no tii i aruna te kros.

Na soldia raa ku tataussua Jisas

(Matiu 27.27-31; Jon 19.2-3)

¹⁶ Na soldia raa kutoo Jisas no hakattaki i roto te hare Pailat raa (i te kina e hui ma te Pretorium raa), tena na tama raa ki kanna ake na soldia raa hakaatoa ki hakkutu ake. ¹⁷ Kito na soldia raa ki hakauru ake Jisas te kaukahu e ttea pouri raa, tena ki pena te hau i na laakau e tutuia raa no hakapiri ake i te pohouru Tama raa. ¹⁸ Tena na soldia raa ku tataussua ma laatou e hakammaha ake

Tama raa ma, "Hakammaha te Tuku na Jiu!" ¹⁹ Na soldia raa eriki te pohouru Jisas raa ma telaakau, tena ki sasavare Tama raa, tena kitataussua ma laatou e hakamaru ake Tama raa. ²⁰ Na soldia raa ku oti roo te tataussua Jisas, kito na tama raa ki ui te kaukahu etteapouri raa itaha, tena ki hakauru ake hakaraoi na kaukahu Tama raa. Kito na tama raa ki hakattaki Tama raa ma ki ttii i aruna te kros.

Jisas ku ttii ria i aruna te kros

(*Matiu 27.32-44; Luk 23.26-43; Jon 19.17-27*)

²¹ Na tama raa e oo nottiri Saimon, he tama e hamai peeraa ina matakaina na vahira raa ma ki haere i roto te matakaina e rahi raa, tena na soldia raa ki meake te tama raa ki amo te kros Jisas raa. (Saimon he tama i Sairini, tena aia ko te tamana Aleksanda laaua ma Rufus.)

²² Na tama raa e hakattaki Jisas no tae i te kina e hui ma Golgota raa, e mee ma, "Te Kina te Ivi te Pohouru te tama."

²³ Na tama raa e kou ake te wain e hilo ma te maraseni e hui ma he mir raa ma ki unu Jisas, e meia Jisas e kkarro te unu.

²⁴ Kito na soldia raa ki ttii Jisas i aruna te kros, tena ki vaevae na hekau Tama raa ma laatou. Na tama raa e ttahao huhuu na hatu ki mmata ma koai te tama e me ki too he mee peehee i na hekau Jisas raa. ²⁵ Te sivo te tahata na soldia raa ku ttii Jisas i aruna te kros. ²⁶ Tena ki tattaa na tattara nei, "Te Tuku na Jiu" ma ki illoa na tama te sara Tama raa. ²⁷ Na soldia raa ettii hoki tokorua na tama kailallao ma Jisas, te tama i te vahi laaua, tena te tama i te vahi se laaua. ²⁸ [Te mee nei e mee ki hakamaoni te tattara te Launiu Tapu raa ma, "Na tama e me ki tattara ma te Tama raa e hukui ma na tama kailallao."]

²⁹ Na tama e oo hakallaka raa ku lulluu na pohouru laatou, tena ki hai ake Jisas ma, "Ako e he tama! Ako e mee ma Ako e me ki seu te Hare Tapu raa, tena ku hakatuu hakaraoi te hare raa i roto e toru na aho! ³⁰ Tena tiho mai vahao nei i raro ma te kros naa, tena ku tokonaki Ako e Hokkoe!"

³¹ Na maatua hakananniu raa laatou ma na tama poro-poro na tuua raa ku tataussua ake hoki Jisas. Na tama raa e tattara hokolaatou ma, "Tama raa e tokonaki alaa tama, e meia Aia selavaa te tokonaki Aia Hokoia! ³² Taatou ki mmata ma te Mesaia, te Tuku na tama Israel raa e hamai i raro ma te kros raa vahao nei, tena taatou e me ki hakattina i Aia!"

Tena tokorua na tama kailallao ettii ria hoki i aruna na kros ma Jisas raa ku hai ake hoki Tama raa.

Jisas ku mate

(*Matiu 27.45-56; Luk 23.44-49; Jon 19.28-30*)

³³ Tena te laa latea te henua raa hakaatoa kupouri haere no tae roo te toru te hiahi. ³⁴ Tena te toru te hiahi Jisas

ku tani ake hakamaroa ma, “*Eloi, Eloi, lema sabaktani?*” e mee ma, “Taku Atua, Taku Atua, aiea Akoe e tiaki Anau naea?”

³⁵ Eisi na tama i te kina raa e llono Jisas, tena ki tattara ma, “Hakallono, Tama raa e kakanna ake Elaija!” ³⁶ Tena he tama ki tere ake ma te spans raa no ppono i roto te wain raa, tena kinnoa te mata te laakauraa no ssau no tuku ake te maihu Jisas raa, tena ki meake, “Hakattari! Taatou ki mmata ma Elaija e me ki hamai no tuuri mai te Tama nei i raro ma te kros raa!”

³⁷ Jisas e kapihi te varo Aia raa hakamaroa, tena ki mate.

³⁸ Tena te paamaro e tootoo i roto te Hare Tapu raa ku masae ilottonu kaamata iaruna haere no hopo iraro. ³⁹ Te tama hakamaatua na soldia raa etuuroo imua te kros raa no kite te mate Jisas raa, tena ki tattara ma, “Hakamaoni Te Tama nei he Tamariki Te Atua!”

⁴⁰ Eisi na hhine e ttuu hakammao no matamata, tena i roto na hhine e ttuu i te kina raa ko Meri te tama i Makdala raa, Meri te tinna Jems laua ma Josepra, tena Salome. ⁴¹ Na hhine raa ni tauttari mai roo Jisas te saaita Aia ni noho i Galili, tena laatou e tokonaki hoki Tama raa. Tammaki hoki na hhine ni oo mai ma Jisas i Jerusalem raa e ttuu i te kina raa.

Josep e too tinotama Jisas

(Matiu 27.57-61; Luk 23.50-56; Jon 19.38-42)

⁴² ⁴³ Te mee raa ku haere kihiahi, tena Josep te tama i Arimatea raa ku tae ake. Tama raa he tama hakanaa-niu hoki, tena aia enoho no hakattari ma kitae mai te Hakamaatua ana i te Vaelani raa. Teena ko te Aho e Tanattana (teena ko te aho imua te Sabat), kito Josep ki haere se mataku atu no tuu imua Pailat, tena ki meake te tama raa ma aia e me ki too te tinotama Jisas raa. ⁴⁴ Pailat ku ohoro e mee aia erono ma Jisas ku mate. Tena aia ki kanna ake te soldia hakamaatua raa no vahiri ake ma Jisas ko naa mate roo. ⁴⁵ Pailat kurono na tattara te soldia raa, tena aia ki meake ma Josep elavaa te too te tinotama Jisas raa.

⁴⁶ Josep esui te paamaro ellaha, tena aia kituri iho te tinotama Jisas raa iraro no mmini te paamaro raa, tena kippono te tinotama raa i roto te taruma na tama e keru te kina na hatu i te vahi te tutu raa. Tena aia ki hakatakape ake te hatu erahi raa no ppui te totoka te taruma raa. ⁴⁷ Meri te tama i Makdala raa laua ma Meri te tinna Josep raa* e ttuu no matamata no kkite te kina te tama raa e ppono te tinotama Jisas raa.

* **15:47** 15.47 mannatu, teenei seai ko te Josep te tama ni too te tinotama Jisas raa no tanu

16

Jisas ku ora muri

(*Matiu 28.1-8; Luk 24.1-12; Jon 20.1-10*)

¹ Te Sabat raa ku oti, tena Meri te tama i Makdala raa, tena Meri te tinna Jems raa ia ma Salome essui na mee mannoni ma ki amuhi te tinotama Jisas. ² Tena na hhine raa ku oo i te kina te taruma raa te tahata roo te aho te Latapu*. ³ ⁴ Na hhine raa e haere tattara hokolaatou iaruna te mateare ma, "Koai te tama e me ki hakatakape te hatu raa itaha ma te totoka te taruma raa ma taatou?" (E mee te hatu raa e rahi roo.) Emeia na hhine raa e ttae atu no kkite ma te hatu raa ku oti te hakatakaperia itaha. ⁵ Kito na hhine raa ki uru atu i roto te taruma raa no kkite te tama euru na hekau makkini roo e noho te vahi lauaa, tena na hhine raa ku oho roo.

⁶ Kito te tama raa ki meake, "Auu se oho, anau e iroa kootou e sесеe Jisas te Tama i Nasaret tera nittii ria i aruna te kros raa. Te Tama raa ku seai i te kina nei, Aia ku oti te ora muri! Kira ake, teenei te kina na tama raa ni hakamoe te tinotama Aia. ⁷ Tena oo vahao nei no meake na disaipol Aia raa, hakapaa hoki ma Pita pera ma, "Tama raa ku haere i mua kootou i Galili; kootou e me ki kkite Tama raa i te kina raa pera ma Aia ni tattara atu kootou raa.'"

⁸ Kito na hhine raa kihuro itaha ma te taruma raa, ia e poreppore roo te mattaku. Na hhine raa seisi te tama ni tattara ake, e mee laatou e mattaku.

Jisas e tuu ake Meri te tama i Makdala

(*Matiu 28.9-10; Jon 20.11-18*)

[⁹ Jisas e tuu ake iaa Meri te hine i Makdala Aia ni hakaise e hitu na tipua itaha raa, teena ko te tahata roo te aho te Latapu te saaita Aia ni mahike muri no ora. ¹⁰ Tena Meri ki haere no tattara ake na tama ni haere ma Jisas raa. Na tama raa e ppari no tanittani, ¹¹ e meia te saaita na tama raa ni llono Meri te hine i Makdala raa e tattara ma Jisas ku ora ia ma aia e kite hoki Tama raa, tena na tama raa ku se hakattina na tattara te hine raa.

Jisas e tuu ake tokorua na disaipol

(*Luk 24.13-35*)

¹² Tena ki oti Jisas ku tuu ake hoki i te tokorua na disaipol te saaita tokorua raa ni tiaki te matakaina raa no oo. ¹³ Tena tokorua raa ku vakkai no tattara ake alaa disaipol pera ma lauaa e kkite Jisas, e meia na tama raa se hakattina hoki na tattara tokorua raa.

* **16:2** 16.2 te kava Jisas e tanu raa e kee ma na kava na henua taatou nei

Jisas ku tuu ake i te sanahuru ma tahi na disaipol

(Matiu 28.16-20; Luk 24.36-49; Jon 20.19-23; Na hehekau

1.6-8)

¹⁴ Tena ki oti roo Jisas ku tuu ake i te sanahuru ma tahi na disaipol raa te saaita na tama raa nikkai. Aia e hai ake na disaipol raa, e mee na tama raa seisi na hakattina, ia e mee hoki na tama raa e hainattaa roo te hakattina na tattara na tama nikkite ma Aia ku ora muri raa. ¹⁵ Tena Jisas kimeake na disaipol raa ma, "Oo inakina hakaatoa i roto te maarama nei raa no takutaku ake te Rono Tauareka raa inatama roo hakaatoa. ¹⁶ Koai te tama e hakattina no too te hakoukoutapuraa e me ki ora, tena te tama se hakattina raa e me ki hakatonutonu ria. ¹⁷ Na tama e hakattina raa e me ki too na mahi ki ppena na mirakol: na tama naa e me ki hakaise na tipua itaha i te inoa Anau; na tama naa e me ki tattara ake na tattara vahao nei raa i na tama se illoa raa; ¹⁸ kame na tama naa e ttaohi na laponu, ia e unu na vai maraseni e lavaa te taa te tama ki mate raa; na tama naa selavaa te mmate, tena na tama naa e me ki hakappiri na rima laatou raa i aruna na tama lavvea raa no taualleka."

Jisas ku too ria no kkave i te vaelani

(Luk 24.50-53; Na hehekau 1.9-11)

¹⁹ TeAriki Jisas e tattara ake na disaipol raa no oti, tena Aia ku too ria no kkave i te vaelani no noho i te vahi laaua TeAtua raa. ²⁰ Tena na disaipol raa ku oo notakutaku na kina roo hakaatoa. TeAriki e hehekau ma na tama raa ki huri ake pera ma na takutaku na disaipol raa e hakamaoni i na mirakol na tama raa e ppena raa.]

Luk

Te Rono Tauareka Luk e taataa

Na hakataakoto hakamattua i roto te launiu nei:

Na tattara kaamata 1.1—1.4

Jisas laaua ma Jon ku hannau iho 1.5—2.52

Jon Baptis 3.1—3.20

Jon e hakoukou tapu Jisas, tena Satan kitatakore Jisas
3.21—4.13

Jisas i roto Galili 4.14—9.50

Jisas i roto Galili, ia ku taapiri i Jerusalem 9.51—19.27

Jisas ku taapiri i Jerusalem 19.28—23.56

Jisas ku ora muri 24.1—24.53

Luk e taataa i te ora Jisas

¹ Tiofilus, te hakamaatua:

Tammaki na tama e hai na mahi laatou ma kitattaa ni launiu ki hakari atu na mee Jisas ni huri mai taatou raa.

² Na tama raa etattaa na mee taatou nillono na tama ni kkite na mee raa i te kaamata raa roo, tena ki haere tattara na tattara raa. ³ Maitaname anau nitoo hakaraoi roo na tiputipu nei hakaatoa i te kaamata roo, tena anau e maanatu ma kame etauareka anau te taataa atu te launiu nei i akoe, ⁴ ki iroa akoe pera ma te akoako akoe ni rono raa e hakamaoni.

Te ensel e tattara ake Sekaraia i te haanau iho Jon

⁵ He maatua i roto te hareakina Abiya raa e noho te saaita Herot nituku i roto Judia raa, te inoa aia raa ko Sekaraia. Tena te avana aia raa ko Elisabet, he hine i roto te hareakina Aron raa. ⁶ Sekaraia laua ma Elisabet etauttari tahi na tuua TeAtua raa, ia tokorua raa hoki ettonu tahi imua na karemata TeAtua. ⁷ Tokorua raa ku mattua hakaatoa, e meia laua se ki hai tamalliki roo e mee Elisabet e poka.

⁸ Teeraa he aho, na maatua raa e hirihiri Sekaraia ki too telotu i roto te Hare Tapu tesao aia. Sekaraia e hehekau ma TeAtua pera ma hemaatua. ⁹ Teenei he tiputipu na maatua raa, tena na maatua raa ettahao na hatu no hirihiri Sekaraia ki haere no hakkaa te insens i aruna te olta raa. Kito Sekaraia ki haere i roto te Hare Tapu TeAtua raa, ¹⁰ tena te kanohenua i aho raa kulotu te saaita Sakaraia ni haere no hakkaa te insens raa.

¹¹ Tena te ensel TeAtua raa ku tuu ake iaa Sekaraia i te vahi laua te olta i te kina te insens raa e ura raa. ¹² Te saaita Sekaraia nikite te ensel raa, aia ku ohoro no mataku. ¹³ Tena te ensel raa ki meake, "Sekaraia! Auu se mataku, TeAtua kurono telotu akoe raa, tena Elisabet te avana akoe raa e me ki haanau he tamariki tanata ma akoe, tena

akoe ku hui te inoa te tamariki naa Jon. ¹⁴ Te saaita naa, akoe e me ki hihia roo, tena tammaki na tama e me ki hihhia hoki te saaita te tamariki naa e haanau iho raa. ¹⁵ Jon e me ki hakanaaniu i mua na karemata TeAtua. Tama naa se lavaa te unu na wain ia ma na vai mmara. TeAnana Tapu e me ki noho i roto te tama naa kaamata te saaita aia e me ki haanau iho raa, ¹⁶ tena Jon e me ki hakattaki tammaki na tama Israel ki vakkai muri ake TeAtua, TeAriki laatou raa. ¹⁷ Jon e me ki haere i mua TeAriki ma na mahi hai mmahi pera ma ko profet Elaija. Tama naa e me ki hakapaa hakaraoi na tamana ia ma na tamalliki laatou raa. Tena Jon e me ki poroporo na tama e hakatapanatta raa ki hakallono na tattara mattonu na tama e ttonu tahi raa. Ia tena aia e me ki poroporo te kanohenua TeAtua raa ki tanattana te hamai TeAriki.”

¹⁸ Tena Sekaraia ki meake te ensel raa, “Anau e me ki iroa peehee ma na tattara akoe naa e me ki hakamaoni? E mee anau ku matua, tena te avana anau raa hoki ku matua.”

¹⁹ Kito te ensel raa ki meake, “Anau ko Gabriel, tena anau etuu i mua TeAtua te Tama e kauna ria iho anau ki tattara atu akoe na tattara taualleka nei. ²⁰ Emeia teenaa akoe se hakatina na tattara teeraa e me ki oo mai no hakamaoni he saaita raa, tena akoe e me ki se lavaa te tattara; te maihu akoe naa e me ki puni ki tae roo te saaita te tamariki naa e haanau iho raa.”

²¹ Te saaita naa, te kanohenua tera e hakattari Sakaraia ki hamai i mata hare raa ku mamannatu tammaki e mee te tama raa e nnahe roo te hakahura mai i aho. ²² Te saaita Sakaraia ni hakahura iho raa, aia ku se lavaa te tattara, tena na tama raa ku illoa pera ma te tama raa e isi te kite aia i roto te Hare Tapu. Tena Sekaraia ki auna ake na tama raa, e mee aia ku se lavaa te tattara.

²³ Te saaita Sekaraia nioti na hehekau aia i roto te Hare Tapu raa, tena aia ki vaakai muri i hare. ²⁴ Ki oti roo Elisabet te avana aia raa ku haitama, tena i roto erima na marama, aia kumunimuni koi vaa hare, se hahaere vaa aho. ²⁵ Elisabet ku tattara ma, “Te saaita nei roo TeAtua ku tokonaki anau, tena Aia e tokea te napa anau ni isi i mua te kanohenua raa i taha.”

Ensel Gabriel e tattara ake Meri i te haanau iho Jisas

²⁶ ²⁷ Elisabet ku tae te hakaono na marama aia, tena TeAtua kikauna ria iho ensel Gabriel ki tattara ake Meri, he taukupu e tonu tera e noho i Nasaret, he matakaina i roto Galili. Te taukupu raa e hakamattino ma te taupeara e hui ma ko Josep, he tama i roto te hareakina te tuku Devit raa. ²⁸ Te ensel raa e haere iho no meake Meri ma, “Te noho laoi ki noho ma akoe! TeAriki e hakatapu akoe, tena ki rorohi laoi akoe.”

29 Meri ku tipuaina haeo roo i na tattara te ensel raa, tena aia ku maanatu ma te hakataakoto na tattara te ensel raa e mee maea. 30 Tena kito te ensel raa ki meake, "Meri! Akoe selavaa te matakū, TeAtua e hakatapu akoe. 31 Akoe e me ki haitama no haanau he tamariki tanata, tena akoe ku hui te inoa te tamariki naa Jisas. 32 Tama naa e me ki hakanaaniū, tena Aia e me ki kanna ria ma, te Tamariki TeAtua i Aruna. TeAtua e me ki mee te Tama naa ki tuku pera ma Devit te tipuna Aia i mua raa. 33 Tama naa e me ki hakamaatua i aruna te kaha Jekop raa na vahao hakaatoa, tena te Hakamaatua ana Aia raa se isi te hakaoti."

34 Tena kito Meri ki meake te ensel raa, "Anau he taukupu e tonu, ia se haitama nimmoē ma anau, kaa anau e me ki haitama peehee?"

35 Kito te ensel raa ki meake, "TeAnana Tapu e me ki noho ma akoe, tena na mahi TeAtua raa e me ki takoto i roto akoe. Tena i te hakataakoto nei koi te tamariki e tapu naa e mee ki taapa ma te Tamariki TeAtua. 36 Maanatu te tinna akoe raa, Elisabet. Natama e tattara ma te tama raa ku selavaa te isi na tamalliki, e me ia te saaita nei aia ku haitama, tena te nei ko te hakaono na marama aia, niaina ma aia ku matua haeo roo. 37 Maitaname se isi roo te mee e hainattaa ma TeAtua te ppena."

38 Kito Meri ki meake, "Anau he taukupu e hehekau ma TeAtua, tena hea akoe nitattara mai raa, tiaki peenaa ki kapihi mai anau pera ma akoe nitattara mai raa." Tena kito te ensel raa ki tiaki te hine raa no haere.

Meri ku haere no mmata Elisabet

39 Seroroa i muri koi te ensel raa ni tattara ake raa, tena Meri ku haere i te hare Sekaraia i te matakaina tera etuu i aruna na mouna i Judia raa. 40 Meri ku tae atu i te hare raa, tena aia ki kanna ake Elisabet, teavana Sekaraia raa. 41 Te saaita Elisabet ni rono te nnana Meri raa, te tamariki i roto aia raa ku hihia no tatahuki, tena TeAnana Tapu raa ku tau i roto Elisabet. 42 Tena aia ki tattara hakamaroa ake ma, "Akoe e hakatapurua TeAtua, eraka i aruna ma alaa taukupu. Tena TeAtua e me ki hakatapu te tamariki akoe e me ki haanau raa. 43 Akoe ko te tinna taku Ariki, tena anau e maaharo e mee akoe e hamai no mmata anau. 44 Te saaita anau ni rono te nnana akoe raa, te tamariki i roto te manava anau nei e hihia roo no tatahuki. 45 Akoe e me ki hakatapurua e mee akoe e hakatina pera ma na tattara TeAtua e tattara atu akoe raa e me ki oo mai no hakamaoni!"

Meri e hakammaha TeAtua

Magnificat

46 Tena Meri ki tattara ma,
"Taku hatu manava e hakammaha TeAtua,

47 te anana anau e hihia i TeAtua taku Tokonaki,
 48 maitaname Aia e maanatu roo anau, tetama mouraro
 e hehekau Aia nei!
 Kaamata te saaita nei na tama hakaatoa e me ki tattara ma
 anau ku hakatapu ria,
 49 e mee namee ellahi TeAtua Hai mahi raa nippena
 i anau raa.
 Te inoa Aia raa e tapu;
 50 kaamata teeraa tautama haere no tae teeraa tautama,
 Aia e me ki huri ake te aroha Aia raa i na tama e hakammaha
 Aia raa.
 51 Aia e ssora iho te rima hai mahi Aia raa,
 no hakatui na tama hai ahu e hai mannatu raa i taha.
 52 Aia e hakatuu natuku hai mmahi raa itaha ma
 na nohorana laatou raa,
 tena ki ssau na tama mouraro raa ki hakananniu.
 53 TeAtua e haanai na tama e hikkai raa no ppohu ma na mee
 taualleka,
 tena ki kauna na tama hai sileni raa itaha, se hai mee
 e kou ake.
 54 TeAtua e taohi mmau na tattara hakamaoni Aia ni meake
 na tipuna taatou raa,
 tena ki hamai no tokonaki Israel, te tama hehekau Aia raa.
 55 Aia e maanatu ma ki huri ake te laoi Aia raa iaa Abraham,
 ia ma na hai mokopuna aia raa na vahao hakaatoa.”
 56 Meri e nnoho laaua ma Elisabet no ttae e toru na marama,
 tena aia ki vaakai muri i te matakaina aia raa.

Te mamaoha iho Jon Baptis

57 Elisabet ku tae te saaita aia ku mee ki mamaoha, tena
 aia e haanau te tamariki tanata. 58 Na tama te kauhare raa
 ia ma na hareakina aia raa ku llono pera ma TeAtua e aroha
 no tokonaki Elisabet, tena na tama raa ku hihhia hakaatoa
 ma Elisabet.

59 Te saaita te tamariki raa kutae e varu na aho
 te matua aia, na tama hakamattua raa ku oo ake no ttuu
 te hakamaatino etapu te tamariki raa, tena na tama raa
 ku mee ma ki hui te tamariki raa Sekaraia, te inoa te tamana
 te tamariki raa. 60 Emeia Elisabet te tinna te tamariki raa
 e meake ma, “Seai! Te inoa te tamariki naa ko Jon.”

61 Kito na tama raa ki meake Elisabet, “Emeia se hai tama
 i roto te hareakina akoe raa e hui te inoa naa.” 62 Kito
 na tama raa ki auna ake te tamana te tamariki raa ma
 te tamariki raa e me ki hui aai.

63 Tena Sekaraia ki auna ake ma kikou ake he mee
 kitaataa, tena aia kitaataa na tattara nei, “Te inoa
 te tamariki nei ko Jon.” Tena na tama raa hakaatoa
 ku mahharo roo. 64 Te saaita naa koi Sekaraia

kulavaa te tattara hakaraoi, tena aia ki hakammaha
 TeAtua. 65 Na tama te matakaina raa ku mattaku, tena
 terono raa kupaa no ttuae alaa matakaina iaruna

na mouna i roto Judia raa hakaatoa. ⁶⁶ Na tama e llono terono raa ku mamannatu tammaki, tena kitattara ma, “Te tamariki naa e me ki tipu peehee?” E mee ku matahua pera ma Te Atua e kou ake na mahi Aia raa i te tamariki raa.

Sekaraia e hakammaha Te Atua

⁶⁷ Te Anana Tapu raa kutau i roto Sekaraia, te tamana Jon raa, tena Sekaraia ki tattara ake na tattara Te Atua nei,

⁶⁸ “Taatou ki hakammaha Te Atua, Te Ariki na tama Israel raa!

Aia ni hamai ki tokonaki no hakattana te kanohenua Aia raa i taha ma na hai sara laatou raa.

⁶⁹ Te Atua e kou mai te Tama hai mahi ki tokonaki taatou, Tama raa he mokopuna Devit,

te tama hehekau Aia raa.

⁷⁰ Aia ni tattara hakamaoni ake na profet e tpu Aia i mua raa

⁷¹ pera ma Aia e me ki hakattana taatou i taha ma na tama e nohonoho haeo ma taatou raa,

ia i taha hoki ma na mahi na tama e kiri lloto taatou raa.

⁷² Aia e tattara ma Aia e me ki huri ake telaoi Aia raa i na tipuna taatou raa,

tena ku maanatu na tattara hakamaoni e tpu Aia raa.

⁷³ ⁷⁴ Te Atua e tattara hakamaoni ake Abraham te tipuna taatou raa pera ma Aia e me ki hakattana taatou i taha ma na mahi na tama e nohonoho haeo ma taatou raa,

ki se mattaku taatou te hehekau tahi ma Aia,

⁷⁵ ia ki mee na ora taatou raa ki tpu,

ia ki tonu tahi hoki i mua na karemata Te Atua na aho hakaatoa i roto na ora taatou.

⁷⁶ Taku tama, akoe e me ki kannaria pera ma he profet Te Atua Hakanaani i Aruna.

Akoe e me ki haere i mua Te Ariki, no tanattana te mateara Aia ki hamai vaa aruna,

⁷⁷ no hakaillao ake na kanohenua Aia raa pera ma laatou e me ki ora,

kame laatou e tike i taha na hai sara laatou.

⁷⁸ Te Atua taatou raa he atua e manava aroha,

ia e laoi.

Aia e me ki mee te maahina te noho laoi raa ki maahina mai i aruna taatou,

⁷⁹ tena ku hakamaahina mai te vaelani raa i aruna na tama e noho i raro te maru te mate raa,

tena ku hakattaki taatou raa ki otonu i te mateara te noho laoi raa.”

⁸⁰ Te tamariki raa e homo no matua, ia e atamai hoki. Tena aia e noho i te kina se hai tama e tuu mahoa raa no taeroo te saaita aia ni hakahura iho no tuu i mua na tama Israel raa.

2

Jisas ku haanau iho
(*Matiu 1.18-25*)

¹ Te saaita naa, Ogastus te tuku hakanaanu i Rom raa e hakamoe tetuaa ma natama i Rom raa hakaatoa ki oo ina matakaina laatou raa no hakamaumau na inoa laatou raa i roto na launiu te taumani i Rom raa.
² Te hakamaumau kaamata na inoa nei e kapihi mai te saaita Kwirinius ni hakamaatua i roto Siria. ³ Ia tena na tama hakaatoa ku oo no hakamaumau na inoa laatou raa i na matakaina na tipuna laatou raa ni nnoho mai i mua.

⁴ Josep ku tiaki Nasaret he matakaina i roto Galili no haere i Betlehem i roto Judia, te matakaina te tuku Devit raa ni haanau mai raa. Josep e haere i te matakaina raa, e mee aia e mamaoha iho i roto te hareakina Devit. ⁵ Josep e oo laua ma Meri, te taukupu e hakamattino ma ki avvana laua raa: tokorua raa e oo ma ki hakammau na inoa laua raa. Meri e haitama, ⁶ tena te saaita tokorua raa koi nnoho koi i Betlehem, Meri ku tae te saaita aia ku mee ki mamaoha. ⁷ Meri ku haanau te arapou tanata kaamata aia raa, tena aia ki taapuru te tamariki raa na paamaro, tena ki hakamoe te tamariki raa i roto te kumete na manu raa e kaikkai. Tokorua raa e nnoho i roto te hare na manu raa, maitaname na hare na tama e moemmoe i te matakaina raa ku kapi hakaatoa.

Na tama lollohi na sipsip ia ma na ensel

⁸ Te poo naa, e isi na tama lollohi na manu e nnoho i roto na paupaku tappiri ake i Betlehem raa no lollohi na sipsip laatou raa. ⁹ Te ensel Te Atua raa e tuu ake i na tama raa, tena na mahi Te Atua raa ku hakamaahina ake na tama raa. Na tama raa ku mattaku haeo roo, ¹⁰ e meia te ensel raa e meake na tama raa ma, "Kootou ki se mattaku, maitaname anau e hamai ma te Rono Tauareka tera e me kikou atu te hihia erahiroo i na tama hakaatoa. ¹¹ Te aho nei i roto te matakaina Devit i Betlehem, Krais Te Ariki, te Tokonaki kootou raa ku haanau iho. ¹² Te mee nei e me ki huri atu te hakamaoni i na tattara ana nei: kootou e me kikkite te tamariki e taapuru na paamaro e moe i roto te kumete na manu e kaikkai."

¹³ Tena te saaita naa koi tammaki na ensel i te vaelani ku hukui ake ma te ensel raa no hakammaha Te Atua ma,

¹⁴ "Hakammaha Te Atua i te vaelani i aruna, ia ki nnoho laoi na tama i te maarama nei tera Akoe e hihia na tiputipu laatou raa."

¹⁵ Te saaita na ensel raa ni vakkai muri i te vaelani, na tama e lollohi na manu raa ku tattara hokolaatou ma, "Taatou ki oo i Betlehem no mmata na mee Te Atua e meake na ensel Aia raa ki tattara mai taatou raa."

¹⁶ Kito na tama raa ki hai taruaru no oo no kkite Meri laaua ma Josep, tena kikkite hoki te tamariki raa emoe i roto te kumete na manu e kaikai raa. ¹⁷ Te saaita na tama lollohi na manu raa ni kkite te tamariki raa, na tama raa ku tattara ake na tama i te matakaina raa na tattara te ensel raa ni tattara ake laatou i te vahi te tamariki raa. ¹⁸ Na tama hakaatoa ni llono na tattara na tama lollohi na manu raa ku mahharo roo. ¹⁹ Tena Meri e maanatu na mee raa hakaatoa, tena kikkumi hemuu na tattara raa i roto te hatu manava aia. ²⁰ Na tama lollohi na manu raa ku vakkai, tena ki huhua na rue no hakammaha ake TeAtua, maitaname hea laatou ni llono ia ma hea laatou ni kkite raa, e ssau roo pera ma hea te ensel raa ni tattara ake laatou raa.

Te tamariki raa ku hui Jisas

²¹ Imuri e varu na aho, te saaita te tamariki raa ku mee ki ttuu te hakamaatino etapu raa, na tama raa ku hui te tamariki raa Jisas, te inoa te ensel raa ni meake imua Meri ni hai tama raa.

Josep laaua ma Meri ku kkave Jisas i te Hare Tapu

²² Ia te saaita ki mee Meri ki matahua pera ma na tuaa Moses e tattara raa ku tae. Tena tokorua raa ki too hoki Jisas no oo ma laaua i te Hare Tapu ma ki hoki ake te tamariki raa iaa TeAtua ²³ pera ma hea emmau i roto na tuaa TeAtua raa ma: "Na arapou taanata hakaatoa e me ki tapu i na karemata TeAriki."

²⁴ Tokorua raa e oo ma ki hoki ake e rua na rupe, kaa seai e rua na reia pera ma hea e mmau i roto na tuaa TeAtua raa.

Simion ku kite Jisas

²⁵ Hetama e hui ma ko Simion enoho i Jerusalem te saaita naa. Tetama raa etonu tahi, ia hetama hoki e hakatina, tena aia enoho no ttari te saaita TeAtua e me ki tokonaki na tama Israel raa ki ora. TeAnana Tapu raa kutau i roto Simion, ²⁶ tena TeAnana Tapu raa ni tattara ake Simion pera ma aia e me ki kite te Mesaia TeAtua ni tattara ma Aia e me ki kou mai raa i mua Simion e mate. ²⁷ Kito TeAnana Tapu raa ki hakattaki Simion i roto te Hare Tapu raa. Meri laaua ma Josep e too Jisas no kkave i te Hare Tapu raa ma kippena hea emmau na tuaa raa, ²⁸ tena Simion ku kapake no ssau te tamariki raa, tena ki hakammaha ake TeAtua peenei,

Nunc Dimittis

²⁹ "TeAtua, Akoe e ttaohi mmau roo na tattara Akoe raa no tae roo te saaita nei, tena tiaki te tama hehekau Akoe nei ki haere ma te noho laoi, ³⁰ e mee Anau ku kite roo ma na karemata anau te Tama e me ki tokonaki maatou ki ora raa,

31 te Tama Akoe nitanattana i mua na karemata na tama hakaatoa:

32 Aia ko temaahina tera e me kihuriake hea Akoe e hihai raa ki illoa na tama seai ma ni Jiu raa,

tena ku kou ake na mahi Akoe raa i na tama Israel raa."

33 Josep laua ma Meri ku mahharo haeo roo i na tattara Simion e tattara i te vahi Jisas raa. 34 Tena kito Simion ki hakatapu te hai maatua raa, tena aia ki meake Meri, "Te Atua e hirihiri te tamariki nei ma kiseu na tama se hakattina raa, tena ku kou ake te nnoho laoi i na tama Israel raa. Te Tamariki nei e me ki mee pera ma he hakatu Te Atua tera tammaki na tama e me ki tattara hakameeme e i te tamariki nei 35 tena te tamariki nei e me ki hakari na hakataakoto na tama raa, tena te aroha akoe raa e me ki ssau pera ma he paraamo a e taaro i roto te hatu manava akoe."

Ana ku kite Jisas

36 37 He tautukaha hine ku matua roo e noho i te kina raa, tena aia he profet hoki. Tetamana aia raa ko Fanuel, he tama i roto te hareakina Aser. Aia ni noho ma te tanata aia raa e hitu koi na hetau, tena te avana aia raa ku mate, tena te saaita nei aia kutae tipu varu ma haa na hetau te matua aia. Te hine raa e haere tahi i te Hare Tapu, tena te ao ma tepoo aia e hakammaha Te Atua, tena ki hakamaatapu tahi, ia e lotu tahi hoki. 38 Te paa saaita naa koi, Ana kutae ake hoki no hakammaha Te Atua, tena ki tattara ake i te vahi te tamariki raa i na tama tera e nnoho no hakattari ma Te Atua e me ki hakattana na tama Jerusalem raa.

Josep laua ma Meri ku vakkai muri i te matakaina laatou

39 Josep laua ma Meri e ppena nooti roo hea e mmau i roto na tuaa Te Atua raa, tena tokorua raa ki vakkai i Nasaret, te matakaina laatou i roto Galili raa. 40 Te tamariki raa e homo no matua, ia e atamai hoki, maitaname Te Atua e hihia te Tamariki raa, tena ki hakatapu Tama raa.

Jisas i roto te Hare Tapu

41 Na hetau hakaatoa, na maatua Jisas raa e oo i Jerusalem ki kikai te Kai te Pasova raa. 42 Jisas te saaita naa kutae sanahuru ma rua na hetau te matua Aia, tena laatou hai maatua ku oo i te Kai te Pasova raa pera ma laatou ni hahaere tahi na hetau hakaatoa raa. 43 Te kai raa ku oti, tena laatou ku vakkai muri i te matakaina laatou raa, e meia Jisas e noho koi i Jerusalem. Na maatua Aia raa se illoa ma Jisas nise oo laatou. 44 Tokorua raa e mannatu ma Jisas e hahaere ma te kautana laatou e oora, tena ki oo te aho naa hakaatoa. Te hiahi tokorua raa ku sесеe, tena

ki vahihhiri ake na llave ana ia ma na soa laoi laaua raa ma Jisas i hee. ⁴⁵ Tokorua raa ku selave Tama raa, tena laaua ki vakkai i Jerusalem ma ki ssee Jisas.

⁴⁶ Te aho tana hakatoru tokorua raa kulave Jisas i roto te Hare Tapu, e noho ma na tisa na Jiu raa no hakalollono, tena ki vahihhiri ake na vahiri i na tama raa. ⁴⁷ Na tama hakaatoa nillono te Tamariki raa esui muri ake na vahiri laatou raa ku mahharo roo ite mattonu te Tamariki raa. ⁴⁸ Na maatua Jisas raa ku oho hoki te saaita laaua nikkite te Tamariki raa, tena tetinna Aia raa ki meake, "Taku tama, aiea Akoe emee peenaa imaaau naea? Maaua ku mmate roo te sesee Akoe."

⁴⁹ Tena kito Jisas ki meake, "Aiea koorua e sesee Anau naea? Koorua se illoa pera ma Anau e me ki noho i roto te hare te Tamana Anau nei?" ⁵⁰ Emeia tokorua raa se illoa hea Jisas e tattara ake raa.

⁵¹ Kito Jisas ki vakkai muri ma na maatua Aia raa i Nasaret, tena Aia e hakarono roo tokorua raa. Meri ekkumi hemuu na tattara hakaatoa te Tamariki raa i roto te hatu manava aia. ⁵² Tena Jisas ematua vave, ia e atamai hoki. Te Atua e hihia i na tiputipu te Tamariki raa, essau hoki pera ma te kanohenua raa hakaatoa.

3

Jon Baptis ku takutaku

(Matiu 3.1-12; Mak 1.1-8; Jon 1.19-28)

¹ Teenei ko te hakasehui ma rima na hetau Taiberias e tuku i Rom, tena Pontius Pailat e hakamaatua i roto Judia, tena Herot e hakamaatua i roto Galili. Filip tetaina Herot raa e hakamaatua i roto Ituria laaua ma Trakonitis, ia tena Lisantias e hakamaatua i roto Abilene. ² Tena Anas laaua ma Kaiafas ko na pohouru hakananniu na maatua raa.

Te saaita naa, na tattara Te Atua raa ku ttiri Jon te taupeara Sekaraia raa i roto te kina etuu mahoa raa. ³ Tena Jon ku haere vaa roto na kina hakaatoa tappiri te riva Jordan raa no takutaku ake ma, "Ttike i taha ma na hai sara kootou raa, tena anau ku hakoukou tapu kootou. Te Atua e me ki ssoro na hai sara kootou raa i taha." ⁴ E ssau pera ma profet Aisaia ni taataa mai i roto te launiu aia ma,

"He tama e takutaku i te kina e tuu mahoa ma,

Tanattana te mateara Te Ariki* ki hamai vaa aruna.

Tena ku hakatonu te mateara Aia raa ki tonu.

⁵ Tanu na kina notonoto raa ki mmore.

Tena ku ssari na mouna ia ma na tutu raa ki hakanatahi.

Hakattonu na mateara e ppiko raa ki ttonu,

* 3:4 3.4 Te Ariki: Na tattara nei emmau i roto Aisaia 40.3. I roto te Old Testament se isi Te Ariki e meia e isi koi Jihova

tena ku hakamoremore na kina papapa haeo raa ki pappapa laoi.

⁶ Tena na tama roo hakaatoa e me ki kkite TeAtua e tokonaki laatou ki ora."

⁷ Tena tammaki na tama ku ooake Jon ma tama raa ki hakoukou tapu laatou. Kito Jon ki meake na tama raa, "Kootou nilapono. Koai tetama emeatu ma kootou e lavaa te hakassao i taha ma na hakalono llihu TeAtua e me ki kou atu kootou raa?" ⁸ Ppena na mee taualleka ki huri ake pera ma kootou ku ttike i taha ma na hai sara kootou. Tena auu se ahu ma Abraham he tipuna kootou. Anau e meatu kootou pera ma TeAtua e lavaa te huri na hatu nei ki mee peeraa ma ni mokopuna Abraham. ⁹ Te taku TeAtua raa ku tanatana kittuu na patiaka na laakau raa; na laakau hakaatoa se hhua na hua taualleka raa e me ki tuutia ki hina, tena kulletu i roto te ahi."

¹⁰ Kito te kanohenua raa ki meake Jon, "Maatou e me ki mee peehee?"

¹¹ Tena Jon ki meake, "Te tama e isi e rua na kaukahu raa ki kou ake he kaukahu hokotahi ma te tama se isi raa. Tena te tama e isi na kai raa ki vvae na kai aia raa ma alaa tama."

¹² Na tama e aoao na takis te taumani raa e hihhai hoki ma Jon ki hakoukou tapu laatou. Tena na tama raa ki meake, "Rabai, hea maatou e me ki ppena?"

¹³ Tena Jon ki meake na tama raa, "Kootou ki se too na sileni ki raka iaruna ma hea na tama hakamattua raa e meatu kootou ki too raa."

¹⁴ Tena na soldia raa ki meake Jon, "Kaa maatou? Hea maatou e me ki ppena?"

Kito Jon ki meake na tama raa, "Auu se malliu no too na sileni te kanohenua raa ki raka ma te kooina kootou e tau te too raa. Kootou ki hihhia koi ma na sui kootou raa."

¹⁵ Te kanohenua raa e nnoho ma te hakattina pera ma te Mesaia raa e me ki hamai, tena laatou ku mamannatu ma Jon kame ko te Mesaia raa. ¹⁶ Tena Jon ki tattara ake te kanohenua raa hakaatoa ma, "Anau e hakoukou tapu kootou ma te vai, e meia e isi te tama e me ki hamai i muri anau tera e hakanaani roo iaruna anau. Anau setau hoki te vvete na maea na taka Aia e uru raa. Tama raa e me ki hakoukou tapu kootou ma TeAnana Tapu ia ma te ahi.

¹⁷ Tama raa ku tuu ma te tahitahi Aia raa ki vvae na hua raa i taha ma na penu na hua raa, tena ku hakkutu na hua raa i roto te hare Aia raa, tena ku ttuni na penu na hua raa."

¹⁸ E tammaki roo na ara tera Jon e takutaku ake te Rono Tauareka TeAtua raa i na kanohenua raa, tena aia ki meake hoki na tama raa ki peesia na tiputipu sakkino laatou raa.

¹⁹ Tena Jon ki hai ake Herot, te tama e hakamaatua i roto Judia raa, e mee Herot e avana Herodias te avana te taina roo

aia raa, tena ki ppena hoki tammaki na mee se ttonu. ²⁰ Tena Herot kippena te mee sakkino roo no ppono Jon iroto te hare karapusi.

Jon e hakoukou tapu Jisas

(Matiu 3.13-17; Mak 1.9-11)

²¹ Na tama raa ku oti te hakoukou tapu ria hakaatoa, tena Jon ki hakoukou tapu hoki Jisas. Te vaelani raa ku taaraki te saaita Jisas niloturaa, ²² tena Te Anana Tapu raa kullee iho iaruna Jisas pera ma herupe. Tena Te Atua ki tattara iho i te vaelani ma, "Akoe he Tamariki hakamaoni roo Anau. Anau e hihia roo i Akoe."

Te manava Jisas

(Matiu 1.1-17)

²³ Te saaita Jisas nikaamata na hehekau Aia raa, Aia ku taapiri ki tae tipu toru na hetau te matua Aia. Tena Jisas ko te Tama te kanohenua raa emannatu ma he tamariki Josep raa.

Tena Josep he tama Heli.

²⁴ Heli he tama Matat.

Matat he tama Livai.

Livai he tama Melki.

Melki he tama Janai.

Janai he tama Josep.

²⁵ Josep he tama Matatias.

Matatias he tama Amos.

Amos he tama Nahum.

Nahum he tama Esli.

Esli he tama Nagai.

²⁶ Nagai he tama Mat.

Mat he tama Matatias.

Matatias he tama Semein.

Semein he tama Josek.

Josek he tama Joda.

²⁷ Joda he tama Joanan.

Joanan he tama Resa.

Resa he tama Serubabel.

Serubabel he tama Sealtiel.

Sealtiel he tama Neri.

²⁸ Neri he tama Melki.

Melki he tama Adi.

Adi he tama Kosam.

Kosam he tama Elmadam.

Elmadam he tama Er.

²⁹ Er he tama Josua.

Josua he tama Elieser.

Elieser he tama Jorim.

Jorim he tama Matat.

Matat he tama Livai.

30 Livai he tama Simeon.
 Simeon he tama Juda.
 Juda he tama Josep.
 Josep he tama Jonam.
 Jonam he tama Eliakim.
 31 Eliakim he tama Melea.
 Melea he tama Mena.
 Mena he tama Matata.
 Matata he tama Natan.
 Natan he tama Devit.
 32 Devit he tama Jesi.
 Jesi he tama Obet.
 Obet he tama Boas.
 Boas he tama Salmon.
 Salmon he tama Nason.
 33 Nason he tama Aminadap.
 Aminadap he tama Atmin.
 Atmin he tama Hesron.
 Hesron he tama Peres.
 Peres he tama Juda.
 34 Juda he tama Jekop.
 Jekop he tama Aisak.
 Aisak he tama Abraham.
 Abraham he tama Tera.
 Tera he tama Nahor.
 35 Nahor he tama Seruk.
 Seruk he tama Reu.
 Reu he tama Pelek.
 Pelek he tama Eber.
 Eber he tama Sela.
 36 Sela he tama Kainan.
 Kainan he tama Arpaksat.
 Arpaksat he tama Siem.
 Siem he tama Noa.
 Noa he tama Lamek.
 37 Lamek he tama Metusela.
 Metusela he tama Enok.
 Enok he tama Jaret.
 Jaret he tama Mahalalel.
 Mahalalel he tama Kenan.
 38 Kenan he tama Enos.
 Enos he tama Set.
 Set he tama Adam.
 Adam he tama TeAtua.

4

Satan e tatakore Jisas
(Matiu 4.1-11; Mak 1.12-13)

1 TeAnana Tapuraa kutau iroto Jisas, tena Aia ki haere itaha ma teriva Jordan raa. Kito TeAnana Tapuraa ki hakattaki Jisas i te kina se hai tama e tuu mahoa raa, ² tena

Satan kutatakore Jisas iroto tipuhaa na aho. Iroto na aho naa hakaatoa Jisas se hai mee ekai, tena ite aho hakaotiraa Aia ku hikai roo.

³ Kito Satan ki meake Jisas, "Kame Akoe hetamariki hakamaoni TeAtua, Akoe ku meake te hatu nei kihuri mo haraoa."

⁴ Tena Jisas ki meake, "Emmau iroto te Launiu Tapu ma, 'Te tama se mee ma e ora koi ite haraoa.'"

⁵ Kito Satan ki hakattaki Jisas ite kina epalluna raa, tena ki hakkite ake paa saaita koi na henua roo hakaatoa ite maarama nei raa iaa Jisas. ⁶ Tena Satan ki meake Jisas, "Anau eme kikou atu na mahi nei ia ma na mee taualleka nei iaa Akoe, maitaname anau ku ttino na mee nei hakaatoa, tena anau eme kikou ake na mee nei he tama peehee anau e hihai ki kou ake. ⁷ Tena kame Akoe e lotu mai anau, anau e me kikou atu na mee nei hakaatoa ma Akoe."

⁸ Kito Jisas ki meake, "Emmau iroto te Launiu Tapu ma, 'Lotu ake TeAriki TeAtua akoe raa, tena ku hehekau koi ma Tama raa.'"

⁹ Tena Satan ki hakattaki Jisas i Jerusalem no hakatuu Tama raa ite kina epalluna roo ite Hare Tapu raa, tena aia ki meake, "Kame Akoe he Tamariki hakamaoni TeAtua, Akoe kullee iraro, ¹⁰ maitaname te Launiu Tapu raa e tattara mai pera ma, 'TeAtua eme ki meake na ensel Aia raa kilollohi hakaraoi Akoe.' ¹¹ Ia emmau hoki ma, 'Na ensel raa eme kittaohi Akoe ma na rima laatou ki selavaa na vae akoe raa te paku na hatu.'"

¹² Tena Jisas ki meake, "te Launiu Tapu raa e tattara mai hoki pera ma, 'Akoe selavaa te hahaaite TeAriki TeAtua akoe raa.'"

¹³ Satan ku otiroo na hahaaite hakaatoa aia iaa Jisas raa, tena aia ki tiaki Tama raa no haere kaa i taha.

Jisas e kaamata no akoako i Galili

(Matiu 4.12-17; Mak 1.14-15)

¹⁴ Jisas ku vaakai i Galili, tena na mahi TeAnana Tapu raa ku tau iroto Aia. Terono Jisas raa ku tere ina matakaina hakaatoa roo iroto Galili. ¹⁵ Jisas e akoako iroto na hare lotu na Jiu raa, tena na tama raa hakaatoa ku hakammaha i Aia.

Na tama i Nasaret raa ku se hihhai Jisas

(Matiu 13.53-58; Mak 6.1-6)

¹⁶ Jisas ku haere i Nasaret, te matakaina Aia ni matua mai raa. Jisas ku haere ite hare lotu ite aho te Sabat pera ma Aia ni hahaaere imua raa. Tena Jisas kituu imua te kanohenua raa ma kippau ake te Launiu Tapu raa, ¹⁷ tena te tama e rorohi te hare lotu raa ki kou ake

te launiu profet Aisaia raa iaa Jisas. Tena Jisas ki taaraki te launiu raa no tae i te kina e taataa ma,

¹⁸ “TeAnana Tapu TeAtua raa e tau i roto Anau, maitaname TeAtua ni hirihiri Anau kikkave te Rono Tauareka raa i na tama e hakaalloha raa.

TeAtua e kauna ria iho Anau ki tattara ake na kanohenua hakaatoa pera ma Aia eme kihakattana na tama karapusi raa,

tena ku mee na tama karemata sseni raa ki kkite, tena ku hakattana na tama hakaalloha raa i taha ma na mahi na tama hakatannata raa,

¹⁹ tena ku tattara ake pera ma tesaaita hakamaoni raa ku tae mai,

te saaita TeAriki eme kitokonaki te kanohenua Aia raa ki ora.”

²⁰ Kito Jisas kippui telauniu raa, tena kikou ake muri i te tama erorohi te harelotu raa, tena kinoho iraro. Na tama i roto te harelotu raa hakaatoa kukkira ake iaa Jisas, ²¹ tena Jisas ki meake na tama raa, “Na tattara i roto te Launiu Tapu kootou nillono raa ku hakamaoni te aho nei.”

²² Te kanohenua raa ku hakammaha roo iaa Jisas ia ma na tattara taualleka Aia raa. Na tama raa e tattara ma, “Teenei he tamariki Josep, kaa seai?”

²³ Kito Jisas ki meake na tama raa, “Anau e iroa pera ma kootou eme ki mee mai Anau te tattara ma, ‘Dokta, tokonaki akoe Hokkoe ki tauareka.’ Kootou eme ki mee mai hoki Anau kippena i te matakaina Anau nei na mee tera kootou ellono Anau nippena i Kaperneam raa.” ²⁴ Tena Jisas ki meake, “Anau e meatu te hakamaoni, na kanohenua hakaatoa eme kise hihhai te profet i te matakaina roo aia raa.

²⁵ “Hakallono mai Anau: te mee nei e hakamaoni pera ma na tautukaha hhine ni noho i roto Israel te saaita Elaija raa e tammaki, ia teenaa ko te saaita ni se hai reurehu roo hokotahi nilleku i roto e toru toe na hetau raa, tena te henua naa hakaatoa hoki nittiri te one e haeo roo. ²⁶ Ia TeAtua ni se kauna Elaija ki haere he tama peeraa hoki, e meia Elaija e haere i te tautukaha hine e noho i Sarefat, he matakaina i roto Saidon.

²⁷ “Tena e tammaki hoki na tama e kaina te manumanu haeo ennoho i roto Israel te saaita profet Elisa, e meia se hai tama na tama raa ni tokonaki ria no taualleka. Elisa e tokonaki koi Naman te tama i Siria raa.”

²⁸ Te saaita na tama i roto te harelotu raa nillono na tattara nei, na tama raa kulloto haeo roo. ²⁹ Tena na tama raa ku mahhike i aruna no horo Jisas i taha ma te matakaina raa. Te matakaina raa e tuu i aruna te mouna palluna. Tena na tama raa ku mee ma ki taohi Jisas no lletu

iraro i te vahi te mouna raa, ³⁰ e mea Jisas e haere uru koi vaa roto te kanohenua raa no haere i taha.

Jisas e hakaise te tipua sakkino i taha
(Mak 1.21-28)

³¹ Kito Jisas ki haere i te matakaina Kaperneam i roto Galili raa. Tena i te aho te Sabat, Jisas ku akoako ake te kanohenua raa. ³² Na tama raa ku mahharo roo i na akoako Jisas raa, maitaname Tama raa e akoako ma na mahi Aia.

³³ He tama i roto te hare lotu raa e isi te tipua sakkino i roto aia. Tena te tama raa ki kanna ake hakamaroa ma, ³⁴ "Jisas, te Tama i Nasaret, hea Akoe e me kippena i maatou? Akoe e hamai ma ki seu maatou? Anau e iroa koai Akoe. Akoe ko te Tama e Tapu TeAtua tera e hakatae na tattara Aia raa!"

³⁵ Kito Jisas ki hakamataku ake te tipua raa ma, "Se vaa, tena ku oo i taha ma te tama naa!" Kito te tipua raa ki lletu te tama raa iraro, tena kitere i taha se hai mee sakkino e ppena i te taupeara raa.

³⁶ Te kanohenua raa hakaatoa ku mahharo, tena ki tattara hokolaatou ma, "Teenei he akoako peehee? Tama nei e tattara ake na tipua raa ma na mahi, tena na tipua raa ku huro iho i taha." ³⁷ Tena te rono Jisas raa ku paa i na kina vaa raa hakaatoa.

Jisas e tokonaki tammaki na tama no taualleka
(Matiu 8.14-17; Mak 1.29-34)

³⁸ Tena Jisas ku haere i taha ma te hare lotu raa no haere i te hare Saimon raa. Te hinaona hine Saimon raa e laavea, te vvela aia raa e hai mahi roo. Tena na tama i te hare raa ku meake ma Jisas ki tokonaki te hine raa. ³⁹ Jisas e tuu i te vahi te hine raa no hai ake te maahana raa ki tiaki te hine raa. Te saaita naa koi, te hine raa ku mahike i aruna no tanattana na kai na tama raa ki kkai.

⁴⁰ Te saaita telaa raa ku mee ki huru, te kanohenua raa ku kou ake na tama lavvea na maahana roo hakaatoa raa iaa Jisas, tena Tama raa ki hakapiri na rima Aia raa i aruna na tama raa hakaatoa no taualleka. ⁴¹ Tammaki na tipua sakkino ku huro i taha ma na tama. Tena na tipua raa e kanna ake hakamaroa ma, "Ako ko te Tamariki TeAtua."

Tena Jisas ki hakamataku ake na tipua raa ki se tattara, maitaname na tipua raa e illoa pera ma Aia ko te Mesaia.

Jisas ku takutaku i Judia
(Mak 1.35-39)

⁴² Tena te tahata roo Jisas ku tiaki te matakaina raa no haere i te kina se hai tama e nnoho raa. Te kanohenua raa ku kaamata no sесеe Jisas, tena te saaita laatou ni lave Tama raa, na tama raa ku mee ma kittaohi Tama raa

kise haere itaha ma laatou. ⁴³ Emeia Jisas e meake na tama raa, "Anau e me kitakutaku te Rono Tauareka i te Hakamaatua ana i te Vaelani raa i alaa matakaina hoki, maitaname teenei hea TeAtua ni kauna ria mai Anau raa."

⁴⁴ Tena Jisas ki haere notakutaku i roto na harelotu i Judia raa.

5

*Jisas e kanna tokohaa na disaipol kaamata Aia
(Matiu 4.18-22; Mak 1.16-20)*

¹ Teeraa he aho Jisas e tuu i tai te Namu Genesaret, tena te kanohenua raa ku muimui ake iaa Jisas ma ki hakallono Tama raa e takutaku na tattara TeAtua raa. ² Jisas e kite e rua na vaka e hakauu te taunatai, tena na tama meeme e ika raa kuttiho iraro no huihui na kupena laatou raa. ³ Jisas kukake i roto te vaka hokotahi, ia teenaa ko te vaka Saimon, tena Aia ki meake Saimon ki unuki te vaka raa i taha ma te taunatai raa. Tena Jisas ki noho i roto te vaka raa no akoako ake te kanohenua raa.

⁴ Jisas e akoako ake te kanohenua raa no oti, tena Aia ki meake Saimon, "Hakanuu te vaka nei i te kina e nnoto raa, tena ku ppehi te kupena akoe raa ki mmau ni ika."

⁵ Kito Saimon ki meake, "TeAriki, te poo raa hakaatoa maatou epuipui ma kimmou ni ika, e meia maatou se hai ika roo hokotahi ni mmau. Emeia, teenaa Akoe e mee mai ma kippehi te kupena nei, tena anau e me kippehi."

⁶ Na tama raa e ppehi te kupena laatou raa no mmau tamaki roo na ika, tena te kupena raa kutaapiri ki masae.

⁷ Kito na tama raa ki auna ake na soa laatou i roto teeraa vaka raa ma ki oo ake no tokonaki laatou. Tena na tama raa ki oo ake no uta e rua na vaka raa no tappiri roo ki appuru na ika.

⁸ Te saaita koi Saimon Pita ni kite te kooina na ika raa hakaatoa, aia kutteiho iraro no tuturi i mua Jisas, tena ki meake, "TeAriki, haere itaha ma anau! Anau he tama hai sara!"

⁹ Pita ia ma na soa aia raa ku mahharo i te kooina na ika laatou nippui raa hakaatoa. ¹⁰ Tena Jems laaua ma Jon na tama Sebedi raa ku mahharo hoki peeraa ma Pita raa. Kito Jisas ki meake Pita, "Auu se mataku! Te saaita nei akoe e me ki hahanota na tama."

¹¹ Kito na tama raa ki horo na vaka laatou raa i uta, tena ki tiaki na mee raa hakaatoa no tauttari Jisas.

*Jisas e tokonaki te tama laavea
(Matiu 8.1-4; Mak 1.40-45)*

12 Jisas enoho iroto tematakaina tera eisi tetama ekaina te manumanu haeo. Te tinotama tetama raa e hai saanuku roo hakaatoa. Te saaita tama raa ni kite Jisas, aia kutteiho no tuturi i mua Jisas, tena ki meake, "Te Ariki! Kame Akoe e hihai, Akoe ku tokonaki anau ki matahua."

13 Tena Jisas ki haaroake terima Aia raa nottaohi tama raa, tena ki meake, "Anau e hihai kitokonaki akoe ki tauareka." Te saaita naa koi, te tinotama tetama raa ku mmore hakaatoa. 14 Tena Jisas ki meake tetama raa, "Auu setattaraake nitama, emeia haere tahiroo ite maaturaa, tena kumeake aia kimmata tetinotama akoe raa, ki huriake te kanohenua raa te hakamaoni pera ma akoe kutauareka, tena akoe kuhokiake te hoki tera Moses ni meatu raa."

15 Emeia terono Jisas raa kupaa nakina roo hakaatoa, tena tammaki natama ku oake no hakallono Tama raa, ia tammaki hoki natama elavvea na maahana raa kutaualleka ma na maahana laatou. 16 Emeia tammaki na vahao Jisas etiaki natama raa no haere ina kina se hai tama raa no lotu.

Te tama navae emmate
(Matiu 9.1-8; Mak 2.1-12)

17 He aho hokotahi Jisas e akoakoake te kanohenua raa, tena eisi na Farisi laatou ma natama eporoporo natuaa enoho ite kina raa hoki. Natama raa e oomai ina matakaina hakaatoa iroto Galili, Judia ia ma Jerusalem. Na mahi TeAtua raa emmoe iroto Jisas kitokonaki natama lavvea raa kutaualleka. 18 Eisi natama essauake tetama navae emmate iaruna tekakkake. Tena natama raa kuhahaivi ma kissauake tetama raa iroto hare ma kihakamoe imua Jisas. 19 Emeia natama raa kuse ssao te uru ihare, emee te kanohenua raa etammaki roo. Kito natama raa kikkake iaruna nainaki raa no hakahotu te inaki hokotahi, tena kihakatere iho tetama navae emmate raa iaruna tekakkake raa no hakamoe imua Jisas. 20 Jisas ekite nahakattina natama raa, tena Aia ki meake tetama navae emmate raa, "Taku soa! Anau essoro nahaisara akoe raa itaha."

21 Tena natama eporoporo natuaa ia ma na Farisi raa kutattara hokolaatou ma, "Koai te Tama etattara hakameeme TeAtua nei? TeAtua Hokoia koi e lavaa te ssoro nahaisara itaha!"

22 Jisas eiroa nahakataakoto natama raa, tena Aia ki meake natama raa, "Aiea kootou etoo namannatu peenaa naea? 23 Te tattara hee ehainauhie, te tattara ma, 'Anau essoro nahaisara akoe raa itaha,' ma te tattara ma, 'Tuu iaruna no haere?' 24 Anau eme kihuriatu kootou pera ma te Tamariki te Tama nei eisi namahi Aia ite maarama nei kissoro nahaisara itaha." Kito Jisas

ki meake te tama na vae e mmate raa, "Anau e meatu akoe, tuu i aruna no too te kakkake akoe naa no haere i hare."

²⁵ Te saaita naa koi, te tama raa ku mahike i aruna i mua te kanohenua raa hakaatoa, tena kitoo te kakkake aia ni moe raa no haere i hare, tena kihakammaha TeAtua.

²⁶ Te kanohenua raa hakaatoa ku mahharo roo! Na tama raa ku mattaku, tena kihakammaha hoki TeAtua ma, "Maatou ku kkite na mee taualleka i te aho nei."

Jisas e kanna ake Livai ki tautari Aia

(Matiu 9.9-13; Mak 2.13-17)

²⁷ Tena Jisas ki haere i taha ma te hare raa no kite te tama e aoao natakis tetaumani e hui ma ko Livai. Te tama raa e noho itekina e aoao natakis raa, tena Jisas ki meake te tama raa, "Tautari mai Anau." ²⁸ Tena Livai ki mahike i aruna no tiaki na mee roo hakaatoa, tena ki tautari Jisas.

²⁹ Kito Livai kipena tekai e rahi i roto te hare aia raa, tena tammaki na tama e aoao natakis ia ma alaa tama hoki e noho i te kina raa no kkai. ³⁰ Tena na Farisi ia ma na tama e poroporo na tuua raa ku hai ake na disaipol Jisas raa ma, "Aiea kootou ekkai ma na tama e aoao natakis ia ma na tama hai ssara naea?"

³¹ Tena Jisas ki meake na tama raa, "Na tama se lavvea raa se lavaa te oo no mmata te dokta, aanaa ko na tama koi e lavvea raa e me ki oo no mmata te dokta. ³² Anau se hamai no kanna na tama e mannatu ma laatou e ttonu raa ki tike i taha ma na hai sara laatou, e meia Anau e hamai no kanna na tama haissara raa kittike itaha ma na haisara laa-tou raa."

Te vahiri i te hakamamaatapu

(Matiu 9.14-17; Mak 2.18-22)

³³ Kito na tama raa ki meake Jisas, "Na disaipol Jon raa e hakamaatapu, ia e lotu tahi hoki, essau hoki pera ma na disaipol na Farisi raa, e meia na disaipol Akoe raa e kkai, ia e unu koi."

³⁴ Tena Jisas ki meake, "Eaa! Na soa te tama e avana raa e me ki se lavaa te kkai te saaita te tama e avana raa e noho ma laatou? Seai! ³⁵ Emeia e isi te aho te tama e avana raa e me ki haere i taha ma na soa Aia raa, tena na tama raa e me ki hakamaatapu."

³⁶ Tena Jisas kitattara ake hoki na tama raa te tattara hurihuri nei, "Se hai tama e lavaa te ssae te paamaro vahao nei raa no hakapuni te paamaro tuai e masae raa, maitaname te murimarora e me kimasae itaha ma te paamaro tuai raa, e mee te paamaro tuai raa ku se mmau.

³⁷ "Se hai tama e utu te wain vahao nei i roto te kiri tuai na sipsip raa, maitaname te wain vahao nei raa e me ki pia no ssaa te kiri te sipsip raa, tena te wain vahao nei raa ku manini puamu, ia te kiri te sipsip raa hoki e me ki haeo.

³⁸ Emeia na wain vahaoneiraa etau teutu i roto te kiri te sipsip vahaonei. ³⁹ Kame hetama eunu te wain emmara, tetama naa eme kiselavaa te hiunu te wain e marie raa. Tama raa e me ki mee ma, "Te wain kaamata raa e tauareka."

6

Jisas ko TeAriki te Sabat

(Matiu 12.1-8; Mak 2.23-28)

¹ Jisas ma na disaipol Aia raa ku oo vaa roto te paupaku e hhomona wit raa ite aho te Sabat. Na disaipol raa e kotikoti na wit raa no murumuru ma na rima laatou raa, tena kikkai na hua raa. ² Kito na Farisi raa ki meake, "Hea kootou eppena ite aho te Sabat neiraa setonu ma hea emmau i roto na tuaa te aho nei raa."

³ Tena Jisas ki meake na Farisi raa, "Kootou ni mee raa seppau hea Devit nippena tesaaita aia ma na tama tauttari aia raa ni hikkai? ⁴ Devit e haere ite Hare Tapu TeAtua raa no too na haraoa ku oti te hakatapu raa no kai, tena kikou ake hoki na haraoa raa i na tama tauttari aia raa nokkai. Ia setonu ma natuaa ma tetama vare kikai na haraoa raa, na maatua raa koi elavaa tekkai na haraoa raa."

⁵ Tena kito Jisas ki meake na Farisi raa, "Te Tamariki te Tama nei ko TeAriki te Sabat."

Te tama te rima epiko

(Matiu 12.9-14; Mak 3.1-6)

⁶ Teeraa Sabat, Jisas ku haere ite harelotu na Jiu raa no akoako. Hetama te rima lauaa aia raa emate e noho ite kina raa. ⁷ Natama poroporo na tuaa ia ma na Farisi raa e hihhai ma kikkite Jisas eppena hemee esara ma kilavaa laatou temmau tattara ia Jisas, tena na tama raa kukirakira hakamattonu roo ma ka oti Jisas kutokonaki te tama raa ite aho te Sabat raa. ⁸ Emeia Jisas e iroa na hakataakoto na tama raa, tena Aia ki meake te tama te rima emateraa, "Tuu iaruna no hamai imua." Tena te tama raa kimahike no haere ake notuu imua te kanohenua raa. ⁹ Kito Jisas ki meake na tama raa, "Anau e vahiri atu kootou: hea na tuaa taatou raa emee mai ma taatou kippena ite aho te Sabat? Kikutokonaki te tama ma ki mee te tama ki hakalono llihu? Kikutokonaki te ora te tama ma kissepe te ora te tama?" ¹⁰ Jisas ekkira hakataka ake na tama raa hakaatoa, tena Aia ki meake te tama raa, "Ssora te rima akoe naa." Kito te tama raa kissorate rima aia raa, tena te rima raa ku tauareka hakaraoi.

¹¹ Na Farisi laatou ma na tama poroporo na tuaa raa kulloto haeroo, tena ki kaamata no tattara hokolaatou ma hea laatou e me kippena ia Jisas.

*Jisas e hirihiri sanahuru ma rua na disaipol Aia
(Matiu 10.1-4; Mak 3.13-19)*

¹² Te saaita naa Jisas ku haere i aruna te mouna raa no lotu, tena ki noho te pouna hakaatoa no lotu ake TeAtua.

¹³ Te tahata Aia ku kanna ake na disaipol Aia raa hakaatoa, tena Aia ki hirihiri sanahuru ma rua na tama, tena Aia ki kanna na tama raa ma ni aposol. Aanei na inoa na tama raa:

¹⁴ Saimon tera Jisas e hui ma ko Pita raa,
tena Andru te taina Pita raa,
Jems, te taina Jon raa,
tena Jon,

Filip,
Bartolomyu,

¹⁵ Matiu,
Tomas,
Jems, te tama Alfius raa,

tena Saimon, te tama se hihai ma Rom ki rorohi Israel raa,

¹⁶ Judas, te tama Jems raa,
tena Judas Iskariot te tama e me ki hakari ake Jisas i na tama hakamattua raa.

*Jisas e akoako, tena ki tokonaki na tama lavvea
(Matiu 4.23-25)*

¹⁷ Jisas ma na aposol Aiaraa ku oomai iraro ma te mouna raa, tena Aia ki haere no tuu i te kina e mmore raa ma na disaipol tammaki Aia raa. He kanohenua e rahi roo e ttuu i te kina raa, na tama i Judia, na tama i Jerusalem ia ma na tama na matakaina vaatai Taia laaua ma Saidon raa.

¹⁸ Na tama raa e oo ake ma ki hakallono Jisas, tena ma ku meake Tama raa ki tokonaki laatou ki taualleka. Na tama e isi na tipua sakkino raa e oo ake hoki ma Jisas ki tokonaki laatou. ¹⁹ Na tama raa hakaatoa e hahaivi ma ki ttaohi Jisas, e mee na mahi TeAtua e takoto i roto Jisas raa e tokonaki na tama raa hakaatoa no taualleka.

*Te tauareka ia ma te haeo
(Matiu 5.1-12)*

²⁰ Jisas e kkira ake na disaipol Aia raa, tena ki meake, "Kootou na tama hakaalloha raa e me ki hakatapu ria, e mee te Hakamaatua ana i te Vaelani raa he kina kootou!

²¹ Kootou na tama e hikkai vahao nei raa e me ki hakatapu ria,

kootou e me ki ppohu!

Kootou na tama e tanittani vahao nei raa e me ki hakatapu ria,

kootou e me ki katakkata!

²² Kootou e me ki hakatapu ria te saaita na tama e kiri lloto kootou, ia kuse hihhai kootou, kuhai na haeo kootou,

tena kitattara sakkino kootou, emee kootou etauttari te Tamariki te Tama nei! ²³ Kootou ki hihhia te saaita na mee nei e kapihi atu kootou. Kootou ki hihhia roo, maitaname natuhana ellahi kootou raa emmoe ite vaelani. Na tipuna natamana taatou imua raa hoki ekouake na hakalono lihu i na profet TeAtua i mua raa.

²⁴ Ia tena kootou na tama e tuttuulaoi te saaita nei raa e me ki haeo roo;

e mee te saaita te hihhia kootou raa ku oti!

²⁵ Kootou na tama ekkai no pphou te saaita nei raa e me ki haeo roo;

maitaname kootou e me ki hikkai i muri!

Kootou na tama e maihu kkata te saaita nei e me ki haeo roo; kootou e me ki ppari no tanittani!

²⁶ Ia seisi tetauareka te saaita te kanohenua raa etattara hakatauareka akoe, emee na tipuna laatou raa nitattara hakamamaha na tama seai ma niprofet TeAtua haka maoni raa.

Laoi na tama e haeo ma kootou raa
(Matiu 5.38-48; 7.12a)

²⁷ "Emeia Anau emeatu kootou na tama ellono Anau raa: Laoi na tama e haeo kootou raa, tena kuppena hakatauareka na tama ekirilloto kootou raa, ²⁸ tena kulotuake TeAtua ki hakatapu na tama ehai haeo kootou raa, tena kulotuake hoki TeAtua kitokonaki na tama etattara lihu kootou raa. ²⁹ Kame he tama eppaa te patikauvae akoe raa, tena meake aia kippaa teeraa patikauvae hoki. Kame he tama etoo te kaukahu matoru akoe raa, tena tiaki aia ki too hoki te kaukahu mannihi akoe raa. ³⁰ Kouake niaa na tama ekainno atu akoe raa, tena kame he tama etoo hea akoe ettino raa, tena auu se meake ki kou atu muri.

³¹ "Ppena ialaa tama pera ma hea akoe e hihai ma na tama raa kippena i akoe raa.

³² "Kame kootou e laoi koi na tama tera e laoi kootou raa, kaa he tauareka peehee kootou e me ki too? E mee na tama hai ssara raa hoki elaoi koi na tama elaoi laatou raa.

³³ Kame kootou etaualleka koi na tama tera etaualleka kootou raa, tena kaa he tauareka peehee kootou e me ki too? E mee na tama hai ssara raa hoki etaualleka koi na tama etaualleka laatou raa. ³⁴ Ia tena kame kootou e hoki ake na mee i na tama tera kootou e illoa ma kootou elavaa te too muri na mee raa, tena kaa he tauareka peehee kootou e me ki too? E mee na tama hai ssara raa hoki e hoki ake na mee i na tama hai ssara raa ma ki lavaa laatou te too muri te kooina laatou ni hoki raa.

³⁵ "Emeia kootou kilaoi na tama e haeo kootou raa, tena kuppena hakatauareka na tama raa; hoki, tena auu se hakataakoto ma ki too muri he mee. Tena kootou e me

kiisi natuhana ellahi. Kootou eme kimee pera ma nitamalliki TeAtua Hakanaani. TeAtua elaoi na tama sakkino ia ma na tama hai ssara. ³⁶ Kootou ki manava alloha e ssau pera ma te Tamana taatou raa e manava aroha.

*Auu se tattara te hai sara te tama
(Matiu 7.1-5)*

³⁷ "Auu se tattara te hai sara te tama te maanatu koi akoe, tena TeAtua e me ki selavaa te hakatonutonu kootou. Auu setamoahaeo alaa tama, ka oti alaa tama kutamoahaeo kootou. Ssirihia na haisara alaa tama, tena TeAtua e me kissirihia na haisara kootou raa. ³⁸ Hoki ake alaa tama, tena TeAtua e me kihoki atu kootou. Hakamaoni, kootou e me ki too te kooina e rahi roo. Te tokonaki e rahi raa e me ki moe i na rima kootou tera kootou e me ki selavaa te ttaohi. Te kooina kootou e hoki ake alaa tama raa, TeAtua e me ki kou atu te kooina naa hoki."

³⁹ Tena Jisas kitattara ake na tama raa te tattara hurihuri nei, "Te tama karemata sseni raa selavaa te hakattaki teeraa tama karemata sseni. Kame aia ehakattaki, tena laaua hakaatoa eme kitteiho iroto terua ennoto. ⁴⁰ Se hai tamalliki skul e raka iaruna tetisa laatou raa, e meia na tamalliki skul hakaatoa eme kissau pera ma te tisa laatou raa te saaita laatou ku oti na skul laatou raa.

⁴¹ "Aiea akoe e kkira ake te kerekere e mmau te karemata tetaina akoe raa, kaa akoe seanana peehee telaakau e mmau te karemata akoe raa? ⁴² Akoe elavaa peehee te meake tetaina akoe raa, ma, 'Taina, hamai ki ppisi te kerekere e mmau te karemata akoe naa,' te saaita akoe hokkoe se kite te laakau e mmau te karemata akoe raa? Akoe e tattara uhiuhi koi. Akoe e tau tetokea telaakau e mmau te karemata akoe raa imua, tena akoe eme kikite laoi no ppisi te kerekere e mmau te karemata te taina akoe raa.

*Na laakau ia ma na hua
(Matiu 7.16-20; 12.33-35)*

⁴³ "Telaakau tauareka selavaa te hua na hua sakkino. Tena telaakau sakkino selavaa te hua na hua taualleka. ⁴⁴ Na hua raa e huri mai na tipu telaakau raa. Selavaa he tama te haki te natu ite purukavuhu. Tena selavaa he tama te haki te hui te hara ite paaku. ⁴⁵ Na tama taualleka raa e ppena na mee taualleka: tauttari na tiputipu taualleka na hatu manava laatou raa. Tena na tama sakkino raa e peno na mee sakkino: tauttari na tiputipu sakkino na ora laatou raa. Te maihu raa e tattara iho na mee tera e kkapi i roto na hatu manava laatou raa.

*Tokorua na tama hakatuutuu hare
(Matiu 7.24-27)*

⁴⁶ "Aiea kootou e kannamai Anau ma 'TeAriki, TeAriki,' e meia kaa kootou seppena hea Anau nimeatu raea?

47 Kame he tama e hamai Anau no rono na tattara Anau raa, tena ki tautari na tattara raa, Anau e me ki huri ake na tiputipu taualleka i te tama naa. 48 Tama naa e ssau pera ma he tama e keru na pou te hare aia raa ki hakatuu i aruna te hatupaa. Tena te hua peau raa kulohia no paku te hare raa, e meia te hare raa se lavaa roo te naue, maitaname te hare raa e ppena hakatauareka roo. 49 Emeia kame he tama e rono na tattara Anau raa, tena ki se tautari na tattara Anau raa, tena te tama naa e ssau pera ma he tama e hakatuu te hare aia raa i aruna te kerekere vare koi, tena te saaita te hua peau raa e ppaku te hare raa, te hare raa e me ki hina no ppaku hakamaroa roo i raro."

7

Jisas e tokonaki te tama hehekau te purepure hakamaatua (Matiu 8.5-13)

1 Jisas ku oti roo te tattara ake na tattara Aia raa hakaatoa i te kanohenua raa, tena Aia ki haere i Kaperneam. 2 Teeraa he purepure hakamaatua, tena aia e isi te tama hehekau tera aia e hihai mahi roo, te tama hehekau aia raa e laavea no taapiri ki mate. 3 Te purepure hakamaatua raa e rono na mahi Jisas raa, tena aia kikauna na tama hakamattua na Jiu raa ki oo no meake Jisas ki haere ake no tokonaki te tama hehekau aia raa ki tauareka. 4 Na tama raa e oo ake no ttiri Jisas, tena ki tattara hakaaroha ake ma, "Te tama nei e tau roo Akoe ki tokonaki aia. 5 Te purepure hakamaatua nei e laoi roo maatou, tena aia e hakatuu hoki te hare lotu maatou raa."

6 Kito Jisas ki oo ma na tama raa. Jisas ku taapiri i te hare raa, tena te purepure hakamaatua raa kikauna na soa laoi aia raa ki meake Jisas ma, "Te Ariki, ka oti Akoe ku naenae. Anau e maanatu ma Akoe se tau te hamai i roto te hare anau nei, 7 tena anau hokonnau e maanatu ma anau se tau hoki te haere atu no mmata akoe. Akoe kippehi koi he tattara ki tauareka te tama hehekau anau nei. 8 Anau hoki he tama e noho i raro na mahi na tama hakamattua, tena anau e isi na purepure e hehekau i raro anau. Kame anau e meake te tama raa ma, 'Haere!' tena te tama naa e me ki haere. Kame anau e meake te tama raa ma, 'Hamai!' te tama naa e me ki hamai. Kame anau e meake te tama hehekau anau raa ma, 'Ppena te mee nei!' tena te tama naa e me ki ppena koi."

9 Jisas e oho te saaita Aia ni rono na tattara te tama raa, tena Aia ki hakatike no meake te kanohenua e tauttari Aia raa, "Anau e meatu kootou, Anau se hai vahao roo e ttiri te tama e hakatina peenei, niaina ma i roto roo Israel!"

10 Na tama ni oo ma na tattara raa ku vakkai i te hare te purepure hakamaatua raa no kkite ma te tama hehekau raa ku tauareka.

Jisas e hakaora te tamariki tanata te tautukaha hine

11 Teeraa aho Jisas ku haere i te matakaina Nain ma na disaipol Aia raa, tena he kanohenua erahiroo ku oo laatou. 12 Tesaita koi Jisas nitae i te totoka te matakaina raa, na tama te matakaina raa ku ssau ake te tama e mate. Tetama e mate raa ko te tautahi tama koi te tautukaha hine raa, tena tammaki na tama e oo iho ma te hine raa itaha ma te matakaina raa ma kitanu te tama raa. 13 Tesaita Te Ariki ni kite te hine raa, Aia ku aroharoo i te hine raa, tena Aia ki meake ma, "Auu setani."

14 Tena Aia ki haere atu nottaohi te moena te tama e mate raa, tena na taanata e ssauraa ku hakamau. Kito Jisas ki meake, "Anau e meatu akoe! Taupeara! Mahike i aruna!" 15 Te tama e mate raa ku mahike no noho i aruna, tena ki kaamata no tattara. Tena Jisas ki hoki muri ake te taupeara raa i te tinna aia raa.

16 Na tama raa hakaatoa ku mahharo, tena ki hakammaha Te Atua. Na tama raa e tattara ma, "Te profet hakanaaniu raa ku tae mai. Te Atua ku hamai ki tokonaki te kanohenua Aia raa ki ora!"

17 Tena te rono Jisas raa kupaa vaa roto Judia ia ma na kina tappiri ake te matakaina raa.

Jisas laaua ma Jon Baptis

(Matiu 11.2-19)

18 Na disaipol Jon Baptis raa kutattara ake Jon i te rono Jisas raa, tena Jon ki kanna ake tokorua na tama, 19 tena ki kauna tokorua raa ki oo no vahiri ake Jisas ma, "Ako ko te Tama tera Jon ni tattara ma e me ki hamai raa ma maatou e me ki hakattari teeraa tama hoki?"

20 Tokorua raa e oo nottaie iaa Jisas, tena tokorua raa ki meake, "Jon Baptis e kauna ria mai maaua ki vahiri atu ma Ako ko te Tama aia ni tattara ma e me ki hamai raa ma maatou e me ki hakattari teeraa tama hoki?"

21 Ia te saaita naa hoki Jisas e tokonaki tammaki na tama lavvea ia ma na tama e hakalono llihu i na maahana ia ma na tama e tauria na tipua sakkino eaa, tena Aia ki mee tammaki na tama karemata sseni raa no kkite.

22 Tena Jisas ki meake tokorua na disaipol Jon raa ma, "Vakkai hakaraoi no meake Jon hea koorua ni kkite ia ma hea koorua ni llono raa: Na tama karemata sseni raa ku kkite, na tama na vae e mmate raa ku hahaere, na tama e kaina te manumanu haeo raa ku taualleka, na tama katarina tturi raa ku llono,

na tama e mate raa ku ora hakaraoi,
 tena na tama hakaalloha raa kullono te Rono Tauareka
 TeAtua raa.

²³ Na tama semamannatu tammaki i Anauraa e me
 ki hakatapu ria."

²⁴ Na disaipol Jon raa ku vakkai, tena Jisas kukaamata
 no tattara ake te kanohenua raa ite vahi Aia, "Te saaita
 kootou ni oo iaa Jon ite kina se hai tama e tuu mahoaraa,
 hea kootou emannatu ma kootou e me kikkite raa?
 Helaumea teveve einoatu tematani?" ²⁵ Hea kootou
 ni oo ma kioo no mmata raa? Hetama e uru na hekau
 taualleka e sui mmaha? Na tama e uru na hekau peenei raa
 e nnoho i na ora e hainauhie, ia e nnoho hoki i roto na hare
 na tuku. ²⁶ Kootou ki mee mai, hea kootou ni oo ma ki oo
 no mmata raa? He profet? Noo, e meia Anau e meatu pera
 ma Jon e raka roo i aruna na profet raa hakaatoa. ²⁷ E mee
 Jon ko te tama te Launiu Tapu raa e tattara ma: TeAtua e mee
 ma,

'Anau e me ki kauna te tama hakatae na tattara Anau raa
 i mua Akoe ki taaraki te mateara raa ma Akoe.'

²⁸ Tena Jisas ki meake hoki ma, "Anau e meatu
 kootou, se hai tama ni haanuiho i roto te maarama nei
 e hakanaaniu i aruna Jon. Emeia te tama tera e mouraro
 i te Hakamaatua ana i te Vaelani raa e hakanaaniu roo
 i aruna Jon."

²⁹ Hakaatoa ellono na tattara Jisas raa, tena
 te kanohenua raa; taohi mua na tama e aoao na takis
 tera ni tauttari roo hea TeAtua ni meake, tena Jon
 ki hakoukou tapu na tama raa. ³⁰ Emeia na Farisi ia ma
 na tama e poroporo na tuua raa e ui i taha ma te hakataakoto
 tera TeAtua e hihai ma laatou kippena raa, tena na tama raa
 ku se hihhai hoki ma Jon ki hakoukou tapu laatou.

³¹ Tena Jisas ki meake hoki ma, "Kaa Anau e me ki tattara
 peehee i na tama te maarama nei raa? Na tama raa e ssau
 pera ma niaa? ³² Na tama raa e ssau pera ma ni tamalliki
 e nnoho i roto marae, tena teeraa kuturana ku vava ake
 teeraa kuturana ma, 'Maatou e hakattani na hula, e meia
 kootou se hihhai ki llue! Maatou e huhua na huatana, e meia
 kootou se hihhai ki ttani!'

³³ "Jon Baptis e hamai, tena aia e hakamaatapu, ia se unu
 na wain, tena kootou ku tattara ma, 'Tama raa e isi te tipua
 i roto aia!' ³⁴ Te Tamariki te Tama nei ku oti te hamai, tena
 Aia ekai, ia e unu, tena kootou ku tattara ma, 'Kira ake
 te Tama raa! Tama raa e kaikai vware ia e unu tahi, tena
 Aia e soa laoi ma na tama e aoao na takis ia ma na tama
 hai ssara raa!' ³⁵ Te atamai TeAtua raa e huri ake i roto
 na tama tera e tauttari hea Aia e hihai raa."

Jisas ku tae i te hare Saimon te Farisi

³⁶ He Farisi e hakkoro Jisas ma kikkai laaua te pooka, tena Jisas ki haere i te hāre tetamaraa nonoho iraro ma kikai. ³⁷ Tena i roto te matakainanaa e isi te hine te ora aia raa e pūroo na haisara. Te hine raa erono pera ma Jisas ekai i te hāre te Farisi raa, tena aia kitoo te lloo manoni e sui mmaha raa no haere ake ma aia, ³⁸ tena aia ki haere notuu imuri Jisas, taapiri na vae Tamaraa notani, tena na vae Jisas raa kussuu ina vaikaremata te hine raa. Kito te hine raa ki hakapakupaku na vae Jisas raa ma terouru aia, tena kimohoni na vae Tamaraa, tena kinnini te lloo manoni raa i aruna na vae Jisas. ³⁹ Te saaita te Farisi raa nikite te me nei, aia kutattara hokoia ma, "Kame te Tama nei he profet hakamaoni, Aia e me ki iroa na tiputipu te hine tera e tataohi Aia raa; Aia e lavaa te iroa te ora sakkino te hine nei e isi raa."

⁴⁰ Kito Jisas ki meake te Farisi raa, "Saimon, Anau e isi te mee e me ki meatu akoe."

Tena Saimon ki meake, "Rabai! Tattara mai, anau e hakarono atu."

⁴¹ Kito Jisas ki kaamata ake ma, "E isi tokorua na tama etaoni na sileni tetama haisilēni hokotahi. Teeraa tama etaoni huitarau na siliva, tena teeraa tama etaoni tipu rima na siliva. ⁴² Tena tokorua raa hakaatoa ku selavaa te ppehi na taoni laaua raa, kito te tama hai silēni raa ki ssoro na taoni tokorua raa hakaatoa itaha. Koai tetama tokorua nei e me kilaoi mahi roo te tama hai silēni raa?"

⁴³ Tena Saimon ki meake, "Anau e tini kame ko te tama tera e isi te taoni e rahi raa."

Tena Jisas ki meake, "Noo, akoe e tonu." ⁴⁴ Kito Jisas ki hakatike ake te hine raa, tena Aia ki meake Saimon, "Akoe ekite te hine nei? Anau e hamai i roto te hāre akoe nei, tena akoe sekou mai ni vai kihuhui na vae Anau, e meia te hine nei e huhui na vae Anau raa ma na vaikaremata aia raa, tena ki hakapakupaku na vae Anau raa ma te rouru aia. ⁴⁵ Akoe se mohoni Anau te saaita Anau ni hamai i roto te hāre akoe nei, e meia te hine nei se hakamotu te mohoni na vae Anau kaamata roo te saaita Anau ni hamai raa. ⁴⁶ Akoe se hai sunu na oliv nikou mai ma ki amuhi te pohouru Anau, e meia te hine nei e amuhi na vae Anau raa ma te lloo manoni aia raa. ⁴⁷ Anau e meatu akoe, telaui te hine nei e huri mai Anau raa e huri mai te hakamaoni pera ma na haisara tammaki aia raa ku oti tessoro hia itaha. Emeia kame Te Atua essoro na haisara moisi te tama, tena telaui te tamanaa i Anau raa selavaa te hai mahi."

⁴⁸ Tena Jisas ki meake te hine raa, "Anau e ssoro na haisara akoe raa i taha."

⁴⁹ Na tama e nnoho i te kina raa ku tattara hokolaatou ma, "Koai te Tama nei, Aia elavaa hoki tessoro na haisara itaha?"

⁵⁰ Tena Jisas ki meake te hine raa, "Te hakatina akoe raa e tokonaki akoe ki ora, haere ma te noho laoi."

8

Na hhine tera e hahaere ma Jisas

¹ Tena imuri Jisas ku haere vaaroto na matakaina e llahi ia ma na matakaina pammee raa no takutaku te Rono Tauareka i te Hakamaatua ana i te Vaelani raa. Te sanahuru ma rua na disaipol raa e oo hoki ma Jisas, ² tena eisi hoki na hhine tera Jisas nitokonaki no hakaise na tipua sakkino itaha raa ia ma na hhine tera Jisas nitokonaki laatou no taualleka ma na maahana laatou raa: Meri te tama e hui ma ko Makdala raa, te tama Jisas ni hakaise e hitu na tipua itaha raa, ³ tena Joana, te tanata aia raa ko Kusa, he tama hehekau ma Herot, tena Susana ia ma alaa hhine hoki tera e hai na mahi laatou ma kitokonaki Jisas ma na disaipol Aia raa.

Te tattara hurihuri te tama haere lletu na hua (*Matiu 13.1-9; Mak 4.1-9*)

⁴ Tammaki na tama e oo mai i na matakaina hakaatoa no muimui ake iaa Jisas, tena Jisas ki tattara ake te tattara hurihuri nei te saaita te kanohenua raa ni hakkutu ake roo hakaatoa raa:

⁵ "Teeraa he tama e haere lletu na hua ma kihhomo. Te saaita te tama raa ni haere lletu na hua raa, alaa hua ku maoha iaruna te mateara, tena na tama ku hahaere lakalaka koi na hua raa, tena na manura hoki ekkai na hua raa. ⁶ Alaa hua ku maoha i te kina e hatu, tena te saaita na hua raa ni hhomo raa, na hua raa e hhomo ake koi no mmate, e mee te kerekere raa e pakupaku. ⁷ Alaa hua ku maoha i te kina na veve tutuia. Tena na veve tutuia raa ku hhomo no uhi na hua raa. ⁸ Alaa hua ku maoha iaruna te kina te kerekere tauareka, tena na hua raa ku hhomo nollahi no hhua, tena telaakau hokotahi etae huitarau na hua."

Kito Jisas ki hakaoti ake ma, "Tena hakallono kame kootou e isi na katarina."

Te hakataakoto na tattara hurihuri nei (*Matiu 13.10-17; Mak 4.10-12*)

⁹ Na disaipol Jisas raa evahiri ake Tama raa ma te hakataakoto te tattara hurihuri raa e mee maea. ¹⁰ Tena Jisas ki meake, "Te Atua e hihai kootou ki illoa na mee i te Hakamaatua ana Aia raa, tena Aia e tattara ake alaa tama na tattara hurihuri ma niaina na tama raa e matamata,

e meia na tama raa se lavaa te kkite, ia niaina ma na tama raa e llono, e meia na tama raa se lavaa te illoa.”

Te hakataakoto te tattara hurihuri tetama e haere lletu na hua

(Matiu 13.18-23; Mak 4.13-20)

¹¹ “Teenei te hakataakoto te tattara hurihuri nei: Na hua raa ko na tattara TeAtua. ¹² Na hua e maoha ite mateara raa ko na tama tera e llono na tattara TeAtua raa, tena Satan ku haere ake no too na tattara TeAtua raa itaha ma na hatu manava na tama raa ma ki ppu na tama raa ki se hakattina ma ki se lavaa TeAtua te tokonaki na tama raa. ¹³ Na hua e maoha ite kina e hatu raa ko na tama e llono na tattara TeAtua raa, tena ki hihhia no too na tattara raa. Emeia na tattara raa se mmoe roroa i roto na tama raa; na tama raa e hakattina paa saaita koi, tena te saaita laatou ku ttiri na hahaaite raa, na tama raa ku tiaki koi na hakattina laatou raa. ¹⁴ Na hua e maoha ite kina na veve tutuira raa ko na tama e llono na tattara TeAtua raa, e meia na hakataakoto ite vahi na sileni ia ma te ora te maarama nei raa e mee na hakattina na tama raa no se hai mmahi, tena na hua laatou e hhua raa ku se lavaa telleu. ¹⁵ Na hua e maoha ite kina te kerekere tauareka raa ko na tama e llono na tattara TeAtua raa, tena ki ttaohi mmahu na tattara raa i roto na hatu manava laatou, tena ki tuu mmahu no hhua na hua.

Te ahi iraro te kumete

(Mak 4.21-25)

¹⁶ “Sehaitama e hakaura telamu, tena kuuhi iraro tekumete ia ma kutuku iraro tesea. Emeia tetamaraa e me ki hakatuu telamura a iaruna te kina e hakatuutuu telamura kilavaa na tama te kkite te maahina te saaita laatou e oo mai i hare.”

¹⁷ “Na mee hakaatoa e huunari raa e me ki hura ake i mua na tama. Tena na mee tera e uhi rari raa e me ki laavea rari.

¹⁸ “Kootou ki hakamattonu te saaita kootou e hakallono, maitaname TeAtua e me ki hakapaa ake alaa mee iaruna na mee akoe e isi raa, e meia kame akoe se isi, tena akoe se hihai hoki te too, tena na mee raa e me ki too rari i taha ma akoe.”

Te tinna ia ma na taina Jisas

(Matiu 12.46-50; Mak 3.31-35)

¹⁹ Te tinna ia ma na taina Jisas raa e oo ake ma ki mmata Tama raa, e meia laatou ku se lavaa te oo hakataapiri ake, maitaname te kanohenua raa e muimui areharoo Jisas. ²⁰ Tena hetama ki meake Jisas, “Te tinna ia ma na taina Akoe raa ettuu i aho, tena laatou e hihhai ma ki mmata Akoe.”

²¹ Kito Jisas ki meake na tama raa hakaatoa, "Te tinna ia ma na taina Anau raa ko na tama tera e llono na tattara TeAtua, tena ki ppena tauttari na tattara raa."

Jisas e tinai te matani

(Matiu 8.23-27; Mak 4.35-41)

²² Teeraa he aho, Jisas ma na disaipol Aia raa e kakke i roto te vaka. Tena Jisas ki meake na tama raa, "Taatou ki tere i teeraa vahi te namo nei." Kito na tama raa ki uhu no tere. ²³ Te saaita laatou koi tere, Jisas ku moe heiroa. Te saaita naa koi te matani raa ku maairi hai mahi roo, tena te vaka raa ku utu ria na peau no taapiri ki apuru. ²⁴ Kito na disaipol raa ki huro no hhano Jisas, tena ki meake, "TeAriki, TeAriki, taatou kaa mallemo no mmate!"

Jisas ku maahuru, tena ki tattara ake te matani ia ma na peau raa. Tena te matani raa ma na peau raa ku tteiho no marino kkii roo. ²⁵ Tena Jisas ki meake na disaipol raa, "Na hee na hakattina kootou?"

Emeia na disaipol raa e mahharo, ia e mattaku hoki, tena laatou ki vahihhiri hokolaatou ma, "Te Tama nei he tama peehee? Aia e tattara ake te matani ma na peau raa, tena na mee raa e hakallono hoki Aia."

Jisas e tokonaki te tama e isi na tipua.

(Matiu 8.28-34; Mak 5.1-20)

²⁶ Tena Jisas ma na disaipol Aia raa ku tere no tae teeraa vahi te namo Galili raa i te kina na tama i Gerasa. ²⁷ Te saaita Jisas ni tiho i uta, he tama i te matakaina raa e isi na tipua sakkino ku haere ake nottiri Tama raa. Saaita roroa roo tetama raa seisi na hekau, tena aia se noho i te hare aia raa, e meia tetama raa e noho i roto na rua na tama e mmate raa e mmoe. ²⁸ Te saaita aia ni kite Jisas, te tama raa ku tteiho no tuturi imua na vae Jisas, tena kikanna ake, "Jisas te Tamariki TeAtua Hakanaaniu i Aruna! Hea Akoe e hihai i anau? Anau e kainno atu Akoe, auu se mee anau ki hakalono lihu!" ²⁹ Te tanata raa e tattara peenei, maitaname Jisas kuoti te hakaise te tipua raa itaha ma aia. Tammaki na vahao aia ni hakapiki ria, ia niaina ma na vae ia ma na rima aia raa e haihai ria na seni, e meia te tama raa e me ki mmosi koi na seni raa, tena te tipua raa ku too aia no kkave i te kina e tuu mahoa raa.

³⁰ Kito Jisas ki vahiri ake te tama raa, "Koai te inoa akoe?"

Tena te tama raa ki meake, "Te inoa anau raa ko 'He kautana,'" maitaname tammaki na tipua ennoho i roto tetama raa. ³¹ Kito na tipua raa ki kainno ake Jisas ma kiselavaa tekkave laatou i te kina te rua ennoto raa kittae roo te saaita laatou e too na hakalono lihu hakaoti laatou raa.

32 E isi na piki tammaki roo e kaikkai i te vahi te mouna raa. Kito na tipua raa ki kainno ake Jisas ma ki tiaki laatou ki huro i roto na piki raa, tena Aia ki meake na tipua raa ki oo. 33 Na tipua raa e huro itaha ma te tama raa no uru i roto na piki raa. Tena na piki raa hakaatoa ku huro i te vahi te mouna e motu hua raa no tteiho i roto te moana raa no mallemo.

34 Na tama e lollohi na piki raa e k kite hea ni kapihi ake i na piki raa, tena na tama raa ki huro no paa te rono raa i na matakaina ia ma na kina vaa raa. 35 Tena na tama raa hakaatoa ku oo ake no mmata ma hea ni kapihi ake i te kina raa, tena te saaita na tama raa ni oo ake no ttiri Jisas raa, na tama raa ku k kite hoki te tama tera ni noho ria na tipua raa ku noho i te kina na vae Jisas raa. Te tama raa ku uru na hekau, tena te hakataakoto aia raa ku tauareka, tena na tama raa hakaatoa ku mattaku.

36 Na tama ni k kite raa ku tattara ake te kanohenua raa pera ma Jisas ni tokonaki te tama raa. 37 Tena na tama te matakaina raa hakaatoa ku mattaku, tena laatou ki meake Jisas ki haere itaha. Kito Jisas ki kake te vaka raa no tere. 38 Tena te tama Jisas ni tokonaki no hakaise na tipua i taha raa ku meake Jisas, "Tiaki anau ki hahaere ma Akoe."

Emeia Jisas e kauna te tama raa ki haere, tena ki meake, 39 "Haere i hare, tena ku tattara ake na tama pera ma TeAtua e tokonaki akoe."

Tena te tama raa ki haere vaa roto na matakaina raa hakaatoa no tattara ake pera ma Jisas e tokonaki aia.

Tetamariki hine e mate ia ma te hine nittaohi na hekau Jisas

(Matiu 9.18-26; Mak 5.21-43)

40 Te saaita Jisas ni vaakai i Galili raa, te kanohenua raa ku too hakaraoi te Tama raa, e mee laatou hakaatoa ni hakattari Tama raa ki haere ake. 41 Tena he tama e rorohi te hare lotu; te inoa aia raa ko Jairus. Aia e tteiho no tuturi i mua na vae Jisas, tena ki kainno ake Tama raa ma ki oo laua i te hare aia raa, 42 e mee te tamariki hine aia raa ku mee ki mate, te tamariki raa kutae sanahuru ma rua na hetau, ia teenaa ko te tautahi koi aia.

Te saaita Jisas ni haere, te kanohenua raa ku muimui ake roo Tama raa. 43 Tena i roto te kanohenua raa, e isi te hine te toto aia raa e tettere koi peena, te hine raa e hakalono lihu roo i roto sanahuru ma rua na hetau. Na sileni te hine raa ku oti te suisui na dokta ma ki tokonaki aia, e meia se hai tama e lavaa te tokonaki aia. 44 Kito te hine raa ki hamai vaa muri Jisas no ttaohi na kaunutu na hekau Jisas raa, ia te saaita naa koi te toto raa ku hakamotu. 45 Tena Jisas ki vahiri ake, "Koi te tama ni ttaohi Anau raa?"

Tena te kanohenua raa hakaatoa ekore pera ma laatou se haitama ni taohi Jisas. Kito Pita ki meake, "Te Ariki, te kanohenua nei hakaatoa e muimui areha roo Akoe."

⁴⁶ Emeia Jisas e meake ma, "E isi te tama ni taohi Anau, Anau eiroa maitaname eisi na mahi ni oo itaha ma Anau." ⁴⁷ Te hine raa ku iroa pera ma aia kulaavea raa, tena aia ku porepore te matakū, kito te hine raa ki haere atu no tuturi i mua na vae Jisas. Te hine raa e tattara ake Jisas te hakataakoto tera aia nittaohi na hekau Tama raa ia ma te maatara te tinotama aia raa i mua te kanohenua raa hakaatoa. ⁴⁸ Tena Jisas ki meake te hine raa, "Taku tama, te hakatina akoe raa e mee akoe notauareka. Haere ma te noho laoi."

⁴⁹ Jisas koi tattara koi, tena he tama i te hare Jairus raa ku haere ake no meake tama raa ma, "Te tamariki hine akoe raa ku mate, tena tiaki koi te Rabai naa."

⁵⁰ Emeia Jisas e rono na tattara raa, tena Aia ki meake Jairus, "Auu se matakū; akoe ki hakatina koi, tena te tamariki naa e me ki tauareka."

⁵¹ Jisas kutae i te hare Jairus raa, tena Aia kippui ki se hai tama hoki e haere ma Aia i hare, tena Aia ki too koi Pita, Jems, Jon ia ma na maatua te tamariki raa. ⁵² Na tama i roto te hare raa hakaatoa ku tanittani i te tamariki hine raa. Tena Jisas ki meake, "Auu se ttani, te tamariki naa se mate; te tamariki naa e moe koi."

⁵³ Na tama raa kutataussua Jisas, e mee laatou e illoa pera ma te tamariki raa ku mate. ⁵⁴ Jisas e ttaohi te rima te tamariki hine raa, tena ki meake, "Taku tama, mahike i aruna."

⁵⁵ Te tamariki raa ku ora hakaraoi, tena ki mahike no noho i aruna, tena Jisas ki meake na tama raa ki kou ake ni kai ki kai te tamariki raa. ⁵⁶ Na maatua te tamariki raa ku mahharo roo, tena Jisas ki meake na tama raa ki se tattara ake alaa tama hea Aia ni ppena raa.

9

Jisas e kauna te sanahuru ma rua na disaipol Aia (Matiu 10.5-15; Mak 6.7-13)

¹ Jisas e kanna ake te sanahuru ma rua na disaipol Aia raa ki hakutu ake hakaatoa, tena Aia ki kou ake na tama raa na mahi ki hakaise na tipua sakkino, tena ku tokonaki hoki na tama lavvea raa. ² Tena Jisas ki kauna na tama raa ki oo no takutaku i te vahi te Hakamaatua ana i te Vaelani raa, tena ku tokonaki hoki na tama lavvea raa ki taualleka. ³ Jisas ku oti te tattara ake na tama raa ma, "Kootou se lavaa te too ni mee te saaita kootou e oo raa, ia se too ni laakau hahaere, ia se too ni muri kopu, ia se too ni kai, ia se too ni sileni, ia se too hoki he kaukahu. ⁴ Kootou ki noho koi i te hare hokotahi i roto te matakaina tera e too hakaraoi kootou raa,

ki ttae roo te saaita kootou e oo i taha ma te matakaina naa. ⁵ Kame he matakaina se hihai ki too kootou, tena kootou ku tiaki te matakaina naa, tena ku ttahi na kerekere e mmau na muri vae kootou raa ki illoa laatou pera ma teenaa he hakkatu haeo."

⁶ Tena na disaipol raa ki oo i na matakaina hakaatoa no takutaku ake te Rono Tauareka raa, tena ki tokonaki hoki na tama lavvea i na kina roo hakaatoa.

Herot ku vvare ia Jisas

(Matiu 14.1-12; Mak 6.14-29)

⁷ Te saaita Herot, te tuku i Galili raa ni rono na mee Jisas ni ppena raa, aia ku vvare hakaoti roo, maitaname alaa tama e tattara ma Jon Baptis ku ora muri. ⁸ Tena alaa tama e tattara ma Elaija ku vaakai mai muri, tena alaa tama hoki e tattara ma teeraa he profet na profet TeAtua i mua tera ku ora muri. ⁹ Tena Herot ki meake, "Anau ni meake na soldia anau raa ki ssepe te uaa Jon raa ki hopo. Kaa teenei koai te tama anau e rono e ppena na mee e llahi nei?" Tena Herot ku hahai ma ki kite aia Jisas.

Jisas e haanai te kanohenua e tammaki roo

(Matiu 14.13-21; Mak 6.30-44; Jon 6.1-14)

¹⁰ Tena na aposol raa ku vakkai ake no tattara ake Jisas na mee hakaatoa laatou ni ppena raa. Jisas ku too na tama raa, tena laatou ki oo hokolaatou i te matakaina Betsaida raa. ¹¹ Te saaita te kanohenua raa ni llono ma Jisas ku haere ma na aposol Aia raa, na tama raa ku tauttari Tama raa. Jisas e hihia i na tama raa, tena Aia ki tattara ake na tama raa i te Hakamaatua ana i te Vaelani raa, tena ki tokonaki hoki na tama tera e hihhai ma laatou ki taualleka raa.

¹² Te saaita telaa raa ku hakatootoo ma ki huru, te sanahuru ma rua na disaipol raa ku oo ake no meake Jisas ma, "Meake te kanohenua nei ki oo i na matakaina ia ma na kina tappiri mai raa no ssee ni kai ia ma ni kina ki mmoe, e mee teenei he kina se hai tama."

¹³ Emeia Jisas e meake na tama raa ma, "Kootou ki kou ake ni kai ma te kanohenua nei ki kkai."

Kito na disaipol raa ki meake, "Maatou e isi koi erima na haraoa ia ma e rua na ika. Akoe e hihai ma maatou ki oo no sui ni kai ma te kanohenua nei hakaatoa?" ¹⁴ (Te kooina na taanata hakaatoa i te kina raa kame e ttae rima simata.)

Tena Jisas ki meake na disaipol Aia raa, "Meake te kanohenua raa ki nnoho i na kuturana ki ttae tipu rima na tama."

¹⁵ Kito na disaipol raa ki meake te kanohenua raa hakaatoa ki nnoho iraro. ¹⁶ Tena Jisas ki too erima na haraoa ia ma erua na ika raa, tena kikkira ia runa

i te vaelani no lotu ake TeAtua, tena kittohi na haraoa raa, tena ki kou ake na disaipol Aia raa ki vaevae ake i te kanohenua raa. ¹⁷ Te kanohenua raa hakaatoa ekkai no ppoahu, tena na disaipol raa ki haere saosao na muri haraoa ia ma na punnohi ettoeraa no ppii sanahuru ma rua na kete.

Pita e hakari ma Jisas ko te Mesaia

(Matiu 16.13–19; Mak 8.27–29)

¹⁸ Eisi te aho Jisas elotu Hokoia, tena na disaipol Aia raa ki oo ake. Kito Jisas ki vahiri ake na tama raa, “Te kanohenua raa e tattara ma Anau koai?”

¹⁹ Kito na tama raa ki meake, “E isi na tama e tattara ma Akoe ko Jon Baptis, tena alaa tama e tattara ma Akoe ko Elaija, tena alaa tama hoki e tattara ma Akoe he profet i mua tera ku ora muri.”

²⁰ Tena Jisas ki vahiri ake na disaipol raa ma, “Kaa kootou e mee ma Anau koai?”

Kito Pita ki meake, “Akoe ko te Mesaia TeAtua.”

Jisas e tattara ake i te hakalono llihu ia ma te mate Aia

(Matiu 16.20–28; Mak 8.30–9.1)

²¹ Tena Jisas kitattara hakamataku ake na disaipol raa ki se tattara ake ni tama. ²² Jisas e tattara ake hoki na disaipol raa ma, “Te Tamariki te Tama nei e me ki hakalono llihu, tena na tama hakamattua na Jiu raa, na maatua hakananniura ia ma na tama e poroporo na tuua raa e me ki se hihhai te Tama raa. Tama raa e me kitaia ria no mate, e me ia e toru na aho i muri Tama raa e me ki mahike muri no ora.”

²³ Tena Jisas ki meake na tama raa hakaatoa, “Kame he tama e hihai ki tautari Anau, te tama naa ki tiaki na mee hakaatoa aia e hihairaa, tena kuamo te kros aia raa no tautari mai Anau. ²⁴ Kame he tama e maanatu te ora aia, te tama naa e me ki se lavaa te too te ora hakamaoni, e me ia kame he tama e hoki mai te ora aia raa ki tautari Anau, tena aia e me ki too te ora hakamaoni. ²⁵ Hea akoe e me ki too kame akoe ettino na mee i te maarama nei raa hakaatoa, e me ia i roto roo te ora akoe raa e hae roo? Se hai mee akoe e me ki too.

²⁶ “Kame akoe e napa Anau ia ma na akoako Anaura, tena te Tamariki te Tama nei e me ki napa hoki akoe te saaita Aia e hamai ma na mahi Aia ia ma na mahi te Tamana ia ma na ensel e ttapu Aia raa. ²⁷ Anau e meatu te hakamaoni pera ma alaa tama kootou e ora vahao nei raa e me ki selavaa te mmate ki tae te saaita laatou e kkite te Hakamaatua ana i te Vaelani raa.”

TeAtua e huri ake na mahi Aia i te tinotama Jisas

(Matiu 17.1–8; Mak 9.2–8)

28 He latapu hakaatoa ku raka te saaita Jisas ni tattara ake na disaipolraa, tena Aia kitoo Pita, Jems, tena Jon no haere ma Aia, tena laatou e oo i aruna te mouna raa ma kilotu. 29 Jisas koi lotu, tena na maihu Aia raa ku haere no maahina roo, tena na hekau Aia raa ku makkini hua roo. 30 Te saaita naa koi tokorua na tama ku ttuu ake no tattara laatou ma Jisas. Tokorua raa ko Moses laaua ma Elaija, 31 tokorua raa ni hakahura ake ma na mahi ite vaelani no tattara laatou ma Jisas ite vahi Aia eme kimate i Jerusalem kikota te hakataakoto TeAtua raa. 32 Pita ma teeraa tokorua ku mmoe heilloa roo, e meia laatou ku mahuru no kkite na mahi Jisas ia ma teeraa tokorua na taanata ku ttuu laatou ma Jisas raa. 33 Moses laaua ma Elaija ku mee ma ki tiaki Jisas, tena Pita ki meake Tama raa, "TeAriki, e tauareka roo e mee maatou i te kina nei! Maatou e me ki hakatuu e toru na paa hare; te hare Akoe, te hare Moses, tena te hare Elaija." (Pita seiroa roo hea aia e tattara raa.)

34 Pita koi tattara koi, tena te pukureurehu raa ku haere iho no uhi na tama raa hakaatoa, tena tokotoru na disaipolraa ku mattaku roo. 35 Tena te reo raa ku tattara iho i roto te pukureurehu raa ma, "Teenei he Tama roo Anau tera Anau ni hirihiri, tena kootou ki hakallono te Tama nei."

36 Te reo raa e tattara nooti, tena tokotoru raa kukkite Jisas ku tuu koi Hokoia. Na disaipolraa ekkumi hemuu na mee raa hakaatoa, tena laatou se hai tama e tattara ake te saaita naa i na mee laatou ni kkite raa.

*Jisas e hakaise te tipua i taha ma te taupeara
(Matiu 17.14-18; Mak 9.14-27)*

37 Tena te aho taiiao raa na tama raa ku oo iho iraro ma te mouna raa no ttiri te kanohenua e tammaki roo. 38 Teeraa he tama e kanna ake i roto te kanohenua raa ma, "Rabai, hamai no mmata te taupeara anau nei. Teenei ko te tautahi koi anau. 39 Tammaki na vahao te tipua raa e noho i roto te tama nei, tena aia eme ki hakateki no kapihi te varo aia raa no ppoppe, tena te araara raa ku koo ite maihu aia. Te tipua raa e mee roo te tama nei ki hakalono llihu, tena aia ku se lavaa roo te tiaki te tama nei no haere itaha. 40 Anau e kainno ake na disaipol Akoe raa ki hakaise te tipua raa i taha ma te tama nei, e meia na tama nei se lavaa."

41 Kito Jisas ki meake, "Kootou ni tama se hakattina, ia ni tama haeo! Ehia na vahao Anau eme kinnoho ma kootou? Ehia na vahao Anau eme ki tattara atu kootou?" Tena Aia ki meake te tamana te tamariki raa, "Kou mai te tamariki naa i te kina nei."

42 Te saaita te tamariki raa ni haere ake, te tipua raa kulletu te tamariki raa iraro, tena te tamariki raa

ku kaamata no ppopore. Kito Jisas ki hakaise te tipua raa i taha ma te tamariki raa. Teenaa koi te tamariki raa ku tauareka, tena Jisas ki kou ake muri te tamariki raa i te tamana aia raa.
⁴³ Na tama raa hakaatoa ku mahharo i na mahi hai mmahi TeAtua raa.

Jisas ku tattara ake hakaraoi i te mate Aia
 (Matiu 17.22-23; Mak 9.30-32)

Te kanohenua raa koi mamahharo roo i na mee hakaatoa Jisas ni ppena raa, te saaita Jisas ni tattara ake na disaipol Aia raa ma, ⁴⁴ "Kootou ki sessiri hea Anau ni tattara atu kootou raa! Te Tamariki te Tama nei e me ki noho iraro na mahi na tama i te maarama nei." ⁴⁵ Emeia na disaipol raa se illoa te hakataakoto na tattara raa. TeAtua e mee na hakataakoto na tama raa no pouri ki se lavaa na tama raa te illoa, tena na disaipol raa e mattaku hoki te vahiri ake te hakataakoto na tattara raa.

Koai te tama e me ki hakanaaniu
 (Matiu 18.1-5; Mak 9.33-37)

⁴⁶ Tena na disaipol Jisas raa ku hakatauttau hokolaatou ma koai te tama laatou e me ki hakanaaniu. ⁴⁷ Emeia Jisas e iroa na hakataakoto na tama raa, tena Aia kitoo te tamariki raa no hakatuu i te vahi Aia, ⁴⁸ tena Aia ki meake na tama raa, "Te tama etoo hakaraoi na tamalliki peenei i te inoa Anau raa, etoo hakaraoi hoki Anau, tena te tama etoo hakaraoi Anau raa etoo hakaraoi hoki te Tama ni kauna ria mai Anau raa. E mee te tama e mouraro kootou hakaatoa raa ko te tama e hakanaaniu."

Te tama se hakataukaa ma kootou raa he tama kootou
 (Mak 9.38-40)

⁴⁹ Tena Jon ki meake, "TeAriki, maatou ekkite te tama e hakaise na tipua i te inoa Akoe, tena maatou kippui te tama raa, maitaname te tama raa seai ma he tama i roto te kuturana taatou nei."

⁵⁰ Tena Jisas ki meake Jon ma alaa disaipol ma, "Auu se ppuu te tama naa, maitaname te tama se hakataukaa ma kootou raa he tama i roto kootou."

Te matakaina i Samaria raa ku se hihhai ki too Jisas

⁵¹ Te saaita Jisas ku mee ki too ria no kkave i te vaelani raa ku taapiri, tena Aia ku maanatu ma ki haere i Jerusalem.
⁵² Jisas e kauna na tama raa ma na tattara Aia raa ki oo i mua Aia i te matakaina i Samaria raa no tanattana na mee hakaatoa ki ttae atu Aia. ⁵³ Emeia na tama te matakaina raa se hihhai ki too Jisas, e mee laatou e illoa koi ma Tama raa e mee ki haere i Jerusalem. ⁵⁴ Jems laua ma Jon ekkite ma na tama raa ku se hihhai ki too Jisas, tena tokoru raa ki oo no meake Jisas ma, "TeAriki, Akoe e hihai ma maaua

ki kanna he ahi i te vaelani ki haere iho no seu na tama te matakaina nei?"

⁵⁵ Tena Jisas ki hakatike no hai ake tokorua raa [ma, "Koorua se illoa ma he anana peehee koorua e isi; e mee te Tamariki te Tama nei se hamai ma ki seu na ora na tama, e meia Aia e hamai ki tokonaki na ora na tama."]⁵⁶ Tena Jisas ma na disaipol Aia raa ki oo i teeraa matakaina.

Na tama e hihhai ki tautari Jisas

(Matiu 8.19-22)

⁵⁷ Na tama raa koi oo koi vaa aruna te mateara, tena he tama ki meake Jisas ma, "Anau e me ki tautari Akoe he kina peehee Akoe e haere."

⁵⁸ Tena Jisas ki meake te tama raa, "Na manu vaa roto raa e isi na rua emoemmoe, tena na manulelee raa e isi na hohana, e meia te Tamariki te Tama nei se isi te kina e me ki moe no hamaroro."

⁵⁹ Kito Jisas ki meake teeraa tama, "Tautari mai Anau." Emeia te tama raa e meake ma, "TeAriki, hakattari ki haere anau no tanu te tamana anau raa i mua."

⁶⁰ Tena Jisas ki meake te tama raa, "Tiaki na tama ku mmate raa ki tanu na tama laatou e mmate raa, tena akoe ku haere no takutaku ake te Hakamaatua ana i te Vaelani raa i na tama."

⁶¹ Tena kito teeraa tama ki meake, "TeAriki, anau e me ki tautari Akoe, e meia hakattari ki haere anau no hakaalloha ma na hareakina anau raa i mua."

⁶² Tena Jisas ki meake te tama raa, "Kame he tama e kaamata no tautari Anau, e meia aia e mamaanatu na tiputipu aia i mua raa, tetama naa selavaa tetae i te Hakamaatua ana i te Vaelani raa."

10

Jisas e kauna tipu hitu ma rua na tama

¹ Tena i muri, Jisas ku hirihiri tipu hitu ma rua na tama, tena ki kauna na tama raa taki tokorua ki oo i mua Aia i na matakaina tera Aia e me ki oti ku haere raa. ² Tena Jisas ki meake na tama raa, "Na laakau raa e huhhui roo, e meia na tama e me ki oo no haki raa emoisi. Lotu ake te Tama Hakamaatua te huata raa ki kauna ria mai ni tama hehekau ki oo no haki na hua raa. ³ Anau e kauna kootou pera ma ni punua sipsip ki oo i na poi kaittama raa. ⁴ Auu se too ni muri kopu na sileni ia ma ni punakete, ia se too hoki ni taka. Auu se ttuu no tattara ma na tama i te mateara.

⁵ "Te saaita kootou e uru i roto te hare, kootou ki meake i mua ma, 'Te noho laoi ki nnoho ma kootou.'" ⁶ Kame te tama e noho te hare naa e laoi kootou, tena tiaki te tauareka kootou e oo atu ma kootou raa ki noho ma te tama naa, ia kame seai kootou ku too muri te tauareka naa. ⁷ Nnoho i roto

te hare hokotahi koi, tena kukkai, ia unu hea na tama naa e kou atu kootou, maitaname na tama hehekau raa etau te too na sui laatou. Kootou ki se haere uru huri na hare.⁸ He saaita peehee kootou eoo iroto he matakaina, tena na tama raa kutoo hakaraoi kootou, tena kkai hea na tama naa e kou atu kootou kikkai raa,⁹ tena ku tokonaki na tama lavvea iroto te matakaina naa, tena ku meake hoki te kanohenua naa pera ma, "Te Hakamaatua ana i te Vaelani raa ku taapiri atu i kootou."

¹⁰ "Emeia kame kootou eoo iroto he matakaina, tena na tama te matakaina naa se hihhai kootou, tena kootou ku oo vaa roto na mateara raa hakaatoa no tattara ake na tama raa pera ma,¹¹ "Maatou eme kittahi nakkere te matakaina nei e mmau na vae maatou raa killoa kootou pera ma kootou essara. Kootou ki mannatu pera ma te Hakamaatua ana i te Vaelani raa ku hamai no taapiri atu i kootou!"

¹² "Anau emeatu kootou pera ma te Aho te Hakatonotonu raa, Te Atua eme ki huri ake telaoi Aia erahiroo inatama i Sodom, ia sei ma na tama te matakaina naa.

Na matakaina tera se hakattina

(Matiu 11.20-24)

¹³ "Na tama i Korasin raa, kootou e me ki hakalono lihu haeroo. Na tama i Betsaida, kootou e me ki hakalono lihu hoki. Peeraa maatou kippena na mirakol maatou nippena i roto na matakaina nei raa i Taia laaua ma Saidon, na tama na matakaina sei ma ni Jiu raa peeraa ko na ppari avare notoo na rehu raa no murumuru na tinotama laa-touraa kihuriake pera ma laatou kuttike itaha ma na haisara laatou raa!"¹⁴ Te Atua eme kihuriake telaoi Aia erahiroo inatama i Taia laaua ma Saidon ite Aho te Hakatonotonu raa, ia sei ma kootou.¹⁵ Tena kootou na tama i Kaperneam raa! Kootou e hihhai ki ssau kootou hokkootou kittae ite vaelani? Kootou eme ki lettua ria i te kina te ahi raa."

¹⁶ Tena Jisas ki meake na disaipol Aia raa ma, "Te tama e hakarono na tattara kootou raa, eme ki hakarono hoki na tattara Anau raa, ia te tama se hihhai kootou raa, eme ki se hihhai hoki Anau, tena te tama se hihhai Anau raa, eme ki se hihhai hoki te Tama ni kauna ria mai Anau raa."

Tipu hitu ma rua na disaipol raa ku vakkai ake

¹⁷ Tena te tipu hitu ma rua na tama Jisas ni kauna raa ku vakkai muri ake, tena ku hihhia roo. Kito na tama raa ki meake, "Te Ariki, na tipua raa e hakallono maatou te saaita maatou e hakaise laatou i te inoa Akoe!"

¹⁸ Tena Jisas ki meake na tama raa, "Anau e kite Satan e tteihio itaha ma te vaelani pera ma he uila."¹⁹ Hakallono!

Anau e kou atu kootou na mahi ki hakahiti vaa aruna na laponohaeo ia ma na kahana, tena ku hakahiti hoki vaa aruna na mahi Satan, ia se hai mee e lavaa te mee kootou ki hakalono llihu. ²⁰ Tena kootou ki se hihhia e mee na tipua haeo raa e hakallono kootou; e meia kootou ki hihhia e mee na inoa kootou raa ku mmau i te vaelani."

Jisas ku hihia

(Matiu 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Te saaita naa Te Anana Tapu raa ku mee Jisas no hihia roo, tena Aia ki meake, "Tamana, Akoe ko Te Ariki i te vaelani ia ma te maarama nei! Anau e hakammaha Akoe, maitaname Akoe e hakariake na tama se illoa raa na mee tera Akoe e huu itaha ma na tama e atamai raa, Hakamaoni Tamana, te nei hea Akoe e hihai ma na mee nei ki kapihi mai peenei."

²² Kito Jisas ki meake na disaipol Aia raa ma, "Te Tamana Anau raa e kou mai na mee nei hakaatoa i Anau. Se hai tama e iroa te Tamariki nei, te Tamana Hokoia koi e iroa, ia se hai tama e iroa te Tamana, te Tamariki nei koi ia ma na tama Aia ni hirihiri raa e illoa te Tama raa."

²³ Tena Jisas ki hakatike no meake hemuu na disaipol Aia raa ma, "Kootou e hakatapuraia Te Atua, maitaname kootou ekkite na mee e llahi kootou ni kkite raa. ²⁴ Anau e meatu kootou pera ma tammaki na profet ia ma na tuku e hihhai ki kkite na mee kootou ni kkite raa, e meia laatou se lavaa te kkite. Na tama raa e hihhai ki llono hea kootou ni llono raa, e meia laatou se lavaa te llono."

Te tama i Samaria e manava aroha

²⁵ He tama poroporo na tuua e mahike i aruna no vahiri ake te vahiri e hainattaa roo iaa Jisas ma ki taaiki Tama raa. Tama raa e vahiri ake ma, "Rabai, hea anau e me ki ppena ki too te ora e ora tahi raa?"

²⁶ Tena kito Jisas ki meake te tama raa, "Te Launiu Tapu raa e tattara maea? Te hakataakoto akoe i te vahi na tuua raa e mee peehee?"

²⁷ Kito te tama raa ki meake, "Laoi Te Ariki Te Atua akoe raa ma te hatu manava akoe, te ora akoe, na mahi ia ma te hakataakoto akoe. Ia hoki, akoe kilaoi alaa tama pera ma akoe e laoi akoe hokkoe raa."

²⁸ Tena Jisas ki meake, "Akoe e tonu, tautari na tuua naa, tena akoe e me ki ora."

²⁹ Emeia te tama e poroporo na tuua raa e hihai ki mee pera ma aia e mattonu, tena aia ki vahiri ake hoki Jisas ma, "Koai te tama anau e me ki laoi naa?"

³⁰ Tena Jisas ki meake, "Eisi te tama e tiaki Jerusalem no haere i Jeriko, tena na tama kailallao raa ki hakaoho ake no too na hekau te tama raa hakaatoa, tena ktaa tama raa no taapiri ki mate. ³¹ Tena he maatua na Jiu raa ku haere atu

te mateara naa hoki, e meia te saaita aia nikitē te tama raa, te maatua raa kutaa no haere teeraa vahi te mateara raa. ³² Tena ki oti te tama hehekau te hare lotu raa ku hamai te mateara naa hoki, tena ki haere atu no mmata te tama raa, tena ki hakaraka no haere teeraa vahi te mateara raa hoki. ³³ Emeia he tama i Samaria e haere ake te mateara naa hoki no tiri te tama raa. Te saaita aia nikitē te tama raa, aia ku aroha haeo roo. ³⁴ Tena aia ki haere ake no nini na sunu ia ma na wain raa i aruna na saanuku te tama raa, tena ki haihai na saanuku raa. Tena aia ki ssau te tama raa no hakapiri i aruna te donki aia raa, tena ki too te tama raa no kkave i te hare na tama e moemmoeraa, tena aia ki rorohi te tama raa. ³⁵ Te aho taiao raa, te tama i Samaria raa ku kouake erua na siliya ki sui ake te tama hakamaatua te hare raa, tena aia ki meake, 'Rorohi ake te tama nei, te saaita anau e vaakai mai peenei raa, anau e me ki sui atu hea hoki akoe ni sui ki tokonaki te tama nei raa.'

³⁶ Tena Jisas ki hakaoti ake ma, "I te hakataakoto akoe, koai te tama na tama e toru nei e huri ake te laoi aia i te tama e taia ria na tama kailallao raa?"

³⁷ Kito te tama e poroporo na tuua raa ki meake, "Te tama e aroha te tanata raa."

Tena Jisas ki meake te tama raa, "Ia haere, tena akoe ku ppena peeraa hoki."

Jisas ku haere no mmata Meri laaua ma Marta

³⁸ Tena Jisas ma na disaipol Aia raa ku oo no ttae he matakaina, tena he hine te inoa aia raa ko Marta e hakkoro na tama raa. ³⁹ Marta e isi te taina e hui ma ko Meri, tena Meri e noho taapiri na vae Jisas raa no hakarona Tama raa e akoako. ⁴⁰ Tena Marta ku mamaanatu tammaki e mee aia e tammaki namee e me kippena, tena aia ki haere ake no meake, "Te Ariki, Akoe se hakataakoto pera ma te taina anau raa e tiaki mai na uata raa hakaatoa ki ppena anau hokonnau? Meake aia ki hamai no tokonaki anau."

⁴¹ Kito Jisas ki meake, "Marta, Marta! Akoe e mamaanatu tammaki, tena ku kapitia roo tammaki namee, ⁴² e meia he mee hokotahi e hakamaatua. Meri e hirihiri ki ppena te mee e hakamaatua, tena Anau se lavaa te tokea te mee raa i taha ma aia."

11

Jisas e akoako i te vahi te lotulotu (Matiu 6.9-13; 7.7-11)

¹ E isi te aho Jisas e noho he kina no lotu. Te saaita Aia ku oti te lotu, tena he tama na disaipol Aia raa ku meake

Tama raa ma, "TeAriki, akoako mai maatou kilotu pera ma Jon ni akoako ake na disaipol aia raa."

² Tena Jisas ki meake na tama raa, "Te saaita kootou e lotu raa, tena kootou ku lotu peenei:

"Tamana:

Te inoa e tapu Akoe naa ki hakammaharia;

tiaki te Hakamaatua ana Akoe raa ki hamai.

³ Kou mai ni kai ma maatou te aho ma te aho.

⁴ Ssirihia niaa maatou e ssara,

pera ma maatou e ssirihia niaa na tama e ssara i maatou raa.

Auu se kou mai na hahaaite e hainattaa i maatou.' "

⁵ Tena Jisas ki meake na disaipol Aia raa ma, "Kame he tama kootou e haere tetuapoo no meake te soa aia raa ma, 'Na soa, kou mai e toru na haraoa, tena imuri anau ku sui muri atu. ⁶ Anau eisi te soa e horau mai i te kina e mmao roo no tae mai vahao nei koi ihare, e mea anau se isi na kai ki kai te tama raa!'" ⁷ Tena kame te soa akoe raa e tattara iho i roto hare ma, 'Auu se mee hoki anau ki naena! Te totoka raa ku oti te hakkapi, tena anau ma na tamalliki anau raa kummo. Anau kuse lavaa hoki te mahike no kou atu ni kai.' ⁸ Tena kaa ku mee peehee?

Anau e meatu, niaina ma te soa akoe raa e kkarote mahike no kou atu ni kai ma e mee koorua e ssoa laoi, e mea aia e me ki mahike no kou atu niaa akoe e kainno ake raa, e mee akoe se napa te kainno hakatau.

⁹ "Ia tena Anau e meatu kootou: Kainno, tena akoe e me kitoo hea akoe e kainno raa; sесе, tena akoe e me killave hea akoe esese raa; papaku te totoka, tena te totoka raa e me ki taaraki atu akoe. ¹⁰ Maitaname na tama e kainno raa e me kitoo hea laatou e kainno raa; na tama esese raa e me killave hea laatou e sесе raa, tena te totoka raa e me ki taaraki atu kootou na tama tera e papaku te totoka raa. ¹¹ Kame akoe he tamana, eaa akoe e me ki kou ake he laponokame te tamariki raa e meatu ma ki kou ake he ika? ¹² Kaa seai akoe e me ki kou ake he kahana kame te tamariki raa e meatu ma ki kou ake he hua*?" ¹³ Niaina ma akoe he tama hao, e mea akoe e iroa te kou ake na mee taualleka i na tamalliki kootou raa. Kaa e hia hoki te Tamana taatou i te vaelani raa e me ki kou ake TeAnana Tapu raa i na tama e kainno ake Aia raa!"

Jisas ma Belsebul

(*Matiu 12.22-30; Mak 3.20-27*)

¹⁴ Jisas e hakaise te tipua tera e mee te tama raa no se lavaa te tattara raa, tena te saaita te tipua raa ni haere itaha raa, tena te tama raa kulavaa te tattara. Te kanohenua raa ku mahharo roo, ¹⁵ e mea alaa tama e tattara ma, "Teena

* **11:12** 11.12 "scorpion": he kahana e mee aia essau pera ma nakahana e hamaumau na katarina

ko Belsebul, te tipua hakamaatua na tipua raa e kou ake na mahi Tama raa ki hakaise na tipua raa i taha.”

¹⁶ Alaa tama e hihhai ki taaiki Jisas, tena laatou ki meake Tama raa kippena he mirakol ki huri ake pera ma TeAtua ni kauna ria iho Tama raa hakamaoni. ¹⁷ Emeia Jisas e iroa na hakataakoto na tama raa, tena Aia ki meake na tama raa, “Kame na tama he henua e vaevae i na kuturana no ppuhu hokolaatou, te henua naa e me ki selavaa tettae teeraa saaita hoki. Tena kame he hai maatua e vaevae hokolaatou, tena na tama naa e me ki nnoho maseuseu. ¹⁸ Tena kame na tipua Satan raa e vaevae i na kuturana no ppuhu hokolaatou, tena kaa te nohorana aia raa e me ki tauareka peehee? Kootou e tattara pera ma Anau e hakaise na tipua raa, e mee Belsebul e kou mai na mahi Anau ki ppena na mee raa. ¹⁹ Kame Anau e hakaise na tipua raa i na mahi Belsebul, kaa na tama tauttari kootou raa e hakaise na tipua raa i taha peehee? Na tama tauttari kootou raa e huri atu pera ma kootou essara. ²⁰ Emeia Anau e hakaise na tipua raa i taha i na mahi TeAtua, tena na mee nei e huri atu pera ma te Hakamaatua ana i te Vaelani raa ku oti te tae atu i kootou.

²¹ “Kame he tama e ivi e rorohi te hare aia raa ma na hana aia, tena na hekau aia raa e me ki mmoe taualleka roo. ²² Emeia kame he tama e ivi i aruna te tama raa e haere ake no taa te tama raa, tena kutoo na hana te tama raa e tuunaki raa no haere ma aia, tena ki vaevae na mee aia ni kairarao raa.

²³ “Te tama setuu itevahi Anauraa e hakataukaa ma Anau, tena te tama setokonaki Anau ki hakkutu mai na tama raa e hakatui na tama raa i taha ma Anau.

*Na tipua ku vakkai ake
(Matiu 12.43-45)*

²⁴ “Kame he tipua e haere i taha ma te tama, te tipua naa e me ki haere vaa aruna na kina pakupaku raa no sесеe he kina ki noho. Emeia kame aia se hai kina e lave, aia e me ki tattara hokoia ma, ‘Anau e me ki vaakai muri i te hare anau raa.’ ²⁵ Tena te tipua naa e me ki vaakai no kite te hare raa ku matahua, ia ku oti hoki te tukutuku hakaraoi. ²⁶ Tena te tipua raa e me ki haere no hakattaki ake e hitu na tipua esakkinoro i aruna aia, tena laatou e me ki oo no uru i roto te tama raa. Te saaita na tipua raa ku oti te uru hakaatoa, te tama naa e me ki haeroo, ia ku raka hoki ma te saaita i mua raa.”

Te hihia hakamaoni

²⁷ Jisas e tattara no oti, tena he hine i roto te kanohenua raa ku meake Jisas ma, “Te hine ni haanau, tena ki rorohi Akoe raa e me ki hakatapu ria roo peehee!”

28 Kito Jisas ki meake, “Kaa na tama ellono na tattara TeAtua raa, tena ki tauttari na tattara raa e me ki hakatapu ria roo peehee?”

Te kanohenua raa e kainno ake Jisas ki huri ake he mirakol (Matiu 12.38–42)

29 Te kanohenua raa e muimui ake Jisas, tena Jisas ki meake, “Na tama te aho nei raa nitama roo e haeo! Na tama raa e kainno mai ma Anau ki huri ake he mirakol, e meia Anau selavaa te huri ake he mirakol, te mirakol koi profet Jona raa e me ki akoako ake laatou. 30 E me ki ssau koi, profet Jona ko te hakkatu na tama Ninive, tena te Tamariki te Tama nei ko te hakkatu na tama te aho nei. 31 I te Aho te Hakatonutonu raa te tuku hine i Seba raa e me kituu iaruna no hai ake na tama te aho nei raa na sara laatou raa, maitaname aia ni horau mai roo i te kina e mmao ma ki hakarono na tattara mattonu te Tuku Solomon raa. Tena Anau e me ki meatu pera ma e isi te mee i te kina nei e hakanaaniu roo i aruna Solomon.

32 “I te Aho te Hakatonutonu raa, na tama i Ninive raa e me ki mahhike iaruna no hai atu na sara kootou raa, maitaname laatou nittike itaha ma na haisara laatou raa te saaita laatou ni llono natakutaku Jona raa; ia tena Anau e meatu kootou pera ma e isi te mee i te kina nei e hakanaaniu roo i aruna Jona!

Te maahina te tinotama (Matiu 5.15; 6.22–23)

33 “Se hai tama e hakaura te lamu, tena ku uhi te lamu raa, [ia ma kutuku telamuraa iraro te kumete]. E meia te tama raa e me ki hakapiri te lamu raa i te kina te lamu raa e tuutuu raa ki k kite na tama hakaatoa te maahina te saaita laatou e uru mai i hare raa. 34 Na karemata kootou naa e ssau pera ma ni lamu i na tinotama kootou. Te saaita na karemata kootou raa e taualleka, tena na tinotama kootou raa e maahina hakaatoa; e meia te saaita na karemata kootou raa ku haeo, tena na tinotama kootou raa ku pouri. 35 Lollohi hakamattonu i te maahina i roto akoe naa ki sei ma he pouri. 36 Kame te tinotama akoe naa e maarama hakaatoa se hai kina roo e pouri, tena te tinotama akoe naa e me ki maarama hakaatoa essau pera ma telamuraa e hakamaahina atu akoe ma te maahina aia raa.”

Jisas e hai ake na Farisi (Matiu 23.1–36; Mak 12.38–40)

37 Te saaita Jisas kuoti roo te tattara, tena he Farisi ku haere ake no hakkoro Jisas ma ki oo lauaa nokkai i te hare aia raa, tena Jisas ki haere no noho iraro ma kikai. 38 Te Farisiraa kuoho te saaita aia ni kite ma Jisas e kai se ssoro na rima Aia raa imua. 39 Tena Jisas

ki meake te Farisiraa, "Kootou na Farisiraa essoro koi na vahi iaho na kapu ia ma na parete kootou raa, e meia i roto roo kootou raa e pii roo na tiputipu sakkino ia ma na tiputipu settonu. ⁴⁰ Kootou ni vware! Aiea TeAtua se pena te tinotama ia ma te anana? ⁴¹ Tena kouake hea i roto na kapu ma na parete kootou raa ina tama hakaaloha raa, tena na ora kootou raa hakaatoa e me ki matahua hakamaoni.

⁴² "Kootou na Farisiraa e me ki hakalono lihu haeroo! Kootou ehokiake TeAtua na hua pammee pera ma na mint raa, na rue raa ia ma alaa hua hoki, e meia kootou e ssiri ki tauttari, ia ki laoi TeAtua. Kootou e ttonu te hoki ake na mee raa i TeAtua, ia tena auu se ssiri ki ppenna na mee raa.

⁴³ "Kootou na Farisiraa e me ki hakalono lihu haeroo, e mee kootou e hihhai ki nnoho na sea na tama hakananiura e nonnoho i roto na harelotu na jiu raa ia ma na tama hoki ki hakammaha kootou inakina ekkapi na tama raa. ⁴⁴ Kootou e me ki hakalono lihu haeroo! Kootou e ssau pera ma ni taruma se isi na hakamattino, tena na tama ku hahaere vaa aruna se illoa ma teeraa ni taruma."

Jisas e hai ake na tama poroporo na tuua

⁴⁵ He tama na tama poroporo na tuua raa ku meake Jisas ma, "Rabai, te saaita Akoe e tattara peenei raa; Akoe e hai hoki na haeroo maatu!"

⁴⁶ Kito Jisas ki meake, "Kootou na tama e poroporo na tuua raa e me ki hakalono lihu hoki! Kootou e hakaipiri i aruna na panaua na tama raa na mee e mmaha te amo raa, e meia kootou hokkootou selavaa tessora na rima kootou raa no tokonaki na tama raa. ⁴⁷ Kootou e me ki hakalono lihu haeroo! Kootou e hakatuu na hatu taualleka raa ina taruma na profet TeAtua raa. Teena ko na profet na tipuna kootou raa nitaa no mmate. ⁴⁸ Kootou hokkootou e hurimai pera ma hea na tipuna kootou raa nippena raa e hakamaoni; na tama raa e taa na profet raa no mmate, tena vahaonei kootou ku hakatuu na hatu na taruma na tama raa. ⁴⁹ Teenei hea te Atamai TeAtua raa e tattara mai ma, 'Anau e me kikauna na profet ia ma na tama hakataetae na tattara raa kioo ina tama naa, tena na tama naa e me kitaa alaa tama no mmate, tena kouake na hakalono lihu ialaa tama.' ⁵⁰ Tena na tama te saaita nei raa e me ki hakalono lihu i te taaia ria na profet raa hakaatoa no mmate kaamata mai roo te saaita te maarama nei ni tipuake raa, ⁵¹ tena kaamata mai te mate Abel raa haere notae te mate Sekaraia te tama tera nitaiaria no mate ilottonu te olta ia ma te Kina e Tapu raa. Hakamaoni na tama te tautama nei raa e me ki hakalono lihu e mee na sara nei hakaatoa.

52 “Kootou na tama poroporo na tuaa raa e me ki hakalono llihu haeo roo! Kootou se poroporo ake na kanohenua raa ki illoa na tiputipu TeAtua, tena kootou hokkootou se illoa na tiputipu Tama raa, ia kootou e ppui hoki na tama tera e hai na mahi laatou ma ki illoa raa.”

53 Jisas kutiaki te matakaina raa no haere, tena na tama poroporo na tuaa ia ma na Farisi raa ku kaamata no tamoa haeo Jisas, tena ki vahihhiri ake Tama raa tammaki na mee, 54 ma kilave laatou he mee esara i na tattara Tama raa, tena ma laatou ku hakapiki Tama raa.

12

Se tauttari na tiputipu na Farisi (Matiu 10.26-27)

1 Tammaki roo na simata na tama e muimui ake iaa Jisas, tena na tama raa e haere lakalaka koi na vae alaa tama. Jisas e meake kaamata na disaipol Aia raa ma, “Lollohi haka-mattonu i na ist na Farisi raa. Anau e tattara atu i na tattara uhiuhi na tama raa. 2 Hea e huuna ria e me ki huri ake, tena na hakataakoto na tama e hai hemuu raa e me ki laavea ria. 3 Nitattara peehee kootou etattara hemuu ite poo, tena na tama hakaatoa e me killono na tattara naa ite ao, ia hea kootou e ppisi hemuu i roto na hare kootou tesaita na totoka raa e ppui raa; na tama e me ki tattara iho hakamaroa na tattara naa i aruna na tauhuhu na hare.

Te tama taatou e tau te mattaku (Matiu 10.28-31)

4 “Anau e meatu kootou Aku taina, kootou ki se mattaku na tama tera e taa koi te tinotama raa no mate, tena i muri ku se lavaa te ppena teeraa mee e haeo roo i aruna ma hea laatou ni ppena raa. 5 Anau e me ki huri atu te tama kootou e me ki mattaku aa: kootou ki mattaku TeAtua, te Tama e lavaa te taa te tama ki mate, tena i muri ku lletu te tama raa i roto te ahi e ura tahi. Kootou ki hakattina Anau, te nei ko te Tama kootou e tau te mattaku!

6 “Eaa, e rima na rupe kame se lavaa te sui e rua na sileni? Emeia TeAtua se lavaa te ssiri he rupe hokotahi. 7 Tena na rouru na pohuru kootou raa hakaatoa ku oti te ppau ria. Ia tena kootou ki se mattaku, e mee kootou e hakananniu roo i aruna tammaki na rupe.

Kootou ki se nnapa i te vahi Jisas (Matiu 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

8 “Anau e meatu kootou te hakamaoni pera ma koai te tama e tattara i na kina e tammaki na tama ma aia he tama e tautari Anau, tena te Tamariki te Tama nei e me ki ppena peeraa hoki imua na ensel TeAtua raa. 9 Emeia na tama e tattara i na kina e tammaki na tama ma laatou se hihhai

Anau raa; te Tamariki te Tama nei e me ki tattara i te se hihai Aia i na tama raa hoki i mua na ensel TeAtua raa.

¹⁰ “Te tama e ppehi te tattara haeo i te Tamariki te Tama nei raa, TeAtua e lavaa te ssirihia te sara te tama naa, e meia na tama e hai na haeo TeAnana Tapu raa, tena TeAtua se lavaa roo te ssirihia te sara na tama naa.

¹¹ “Kame nitama etoo kootou no kkave ina hare lotu na Jiu raa ma na tama hakananniu ia ma na tama hakamatua raa kilahulahu kootou, tena kootou ki se mamannatu tammaki ma kootou e me kitattara peehee kitokonaki kootou. ¹² E mee TeAnana Tapu raa e me ki poroporo atu kootou na tattara tera kootou e me ki tattara raa.”

Te tama hai sileni se atamai

¹³ Teeraa he tama i roto te kanohenua raa e meake Jisas ma, “Rabai, meake tetaina anau raa ki vvae ma maaua na hekau te tamana maaua raa.”

¹⁴ Tena Jisas ki meake te tama raa, “Koai te tama e kou mai na mahi Anau ki vvae ilottonu ma koorua na hekau te tamana koorua raa?” ¹⁵ Kito Jisas ki meake na tama raa hakaatoa ma, “Lollohi hakamattonu, ka oti kootou ku mannako na mee hakaatoa, maitanama na ora hakamaoni kootou raa semmoe i roto na mee kootou e ttino raa, niaina ma kootou e hai hekau peehee.”

¹⁶ Tena Jisas ki tattara ake te tattara hurihuri nei, “Teeraa he tama e isi tammaki na kerekere tera e h homo tammaki na kai taualleka. ¹⁷ Tena te tama raa ku noho no mamaanatu hokoia ma, ‘Anau se isi te hare ki hakatau na kai anau nei hakaatoa. Hea anau e me ki ppena?’ ¹⁸ Te tama raa e tattara hokoia ma, ‘Anau eiroa hea anau e me ki ppena. Anau e me ki seu na hare pamme e hakatautau na kai raa, tena ku hakatuu ni hare e llahi ki hakatautau na kai ia ma alaa mee hoki. ¹⁹ Tena anau ku tattara hokonnau ma anau ku isi na mee hakaatoa! Anau ku isi tammaki na mee tera e me ki mmoe tammaki na hetau. Anau e me ki noho koi no kai, unu, tena ku hihia!’ ²⁰ Emeia TeAtua e meake te tama raa ma, ‘Ako e he vvae roo! Te poo nei koi akoe e me ki mate, tena kaa koai te tama e me ki too na mee roo hakaatoa akoe e hakatautau ma akoe raa?’”

²¹ Tena Jisas ki hakaoti ake ma, “Teenei hea e me ki kapihi ake i te tama e hakatautau ma ki tammaki aia na mee raa, e meia aia e tutuu haeo roo i na karemata TeAtua.”

*Too TeAtua ki hakamaatua na ora kootou
(Matiu 6.25-34)*

²² Tena Jisas ki meake na disaipol Aia raa, “Tena Anau e meatu kootou ki se mamannatu tammaki na kai kootou e me ki kkai ki ora kootou raa ia ma na hekau kootou e me ki leulleu raa. ²³ Te ora te tama e hakamaatua i aruna na kai, tena te tinotama raa e hakamaatua i aruna na hekau.

24 Kira ake na lakia raa: na manu raa settori na kai, ia se hakatautau na kai, na manu raa se isi na hare hakatautau na kai; TeAtua e haanai na manu raa! Na ora kootou raa e hakananniu roo iaruna na manu raa. 25 Eisi te tama elavaa te hakanuu te ora aiaraa no roroa kame aia e mamaanatu tammaki te ora aia? 26 Kootou selavaa roo te ppena na mee e hainauhie raia, kootou ki mamannatu tammaki alaa mee hoki? 27 Kootou ki kira ake na kaute e hhomohuri raa: na kaute raa se uata, ia se ppena na hekau laatou hokolaatou. Emeia Anau emeatu pera ma na hekau te Tuku Solomon raa ia ma na hekau aia raa hakaatoa seisi na hekau e hailakkei taualleka roo pera ma na kaute nei. 28 TeAtua ko te Tama e hakalaakei na kaute raa. Na kaute raa e hura ake te aho nei koi, tena taiao kuseai, kuvvelaria iroto te ahi. Aiea kaa TeAtua selavaa hoki te kouatu ni hekau ma kootou? Na hakattina kootou raa e pammeeroo!

29 "Tena kootou ki se mamannatu tammaki ma hea kootou e me kikkai ia ma hea kootou e me ki unu raa. 30 E mee na tama ennohopouri te maarama nei raa e mamannatu tahi na mee nei. Te Tamana kootou raa eiroa pera ma kootou e hihhai na mee nei. 31 Emeia kootou ki mamannatu tahi ite Hakamaatua ana ite Vaelaniraa, tena Aia eme ki kouatu na mee nei hakaatoa.

Na mee taualleka i te vaelani.
(Matiu 6.19-21)

32 "Kootou kise mattaku, niaina ma kootou emoisi, maitaname TeAtua e hihhai ki kouatu te Hakamaatua ana Aia raa ma kootou. 33 Kou ake na hekau kootou raa kissui alaa tama, tena kutoo na sileniraa no kou ake i na tama hakaalloha raa. Too na murikopu e ponopono na sileni emmau raa no hakatau na mee hakaatoa e taualleka kootou raa ite vaelani, ite kina na mee raa selavaa roo te haere moisi, e mee na tama kailallao raa selavaa tettae no too na mee raa, tena na lollona raa hoki selavaa te kikai na mee raa. 34 E mee na hakataakoto kootou raa eme ki mmoe tahi koi i te kina na hekau kootou raa e mmoe.

Na tama hehekau e tanattana tahi

35 "Kootou kitanattana i namee tera eme ki oomai raa, ia uruuru hakaoti na hekau kootou raa kippuhu, tena ku hakaura na lamu kootou raa kiura 36 pera ma na tama hehekau raa ennoho no hakattari te tama hakamaatua raa ki vaakai mai ite kai teavana aia ni haere raa. Tetamaraa e hamai koi no papaku te totoka raa, tena na tamaraa kutaaraki vave koi te totoka raa. 37 Na tama hehekau raa eme ki hihhia roo te saaita te tama hakamaatua raa e vaakai mai no kite ma laatou e ara koi! Anau emeatu te hakamaoni pera ma te tamaraa eme ki ui te kaukahu matoru aiaraa, tena ku meake na tamaraa kinnoho iraro, tena aia ku kou ake

na kai na tama raa ki kkai. ³⁸ Na tama raa e me ki hihhia roo kame te tama hakamaatua raa e hamai no kite ma laatou etanattana, niaina tetamaraa e hamai tetuapoo ia ma imuri tetuapoo. ³⁹ Tena kootou elavaa te illoa pera ma kame te tama hakamaatua te hare raa eiroa tesaaita tetama kairarao raa e me ki haereake, tetama naa e me ki selavaa tetiaki tetama kairarao raa ki uruake ite hare aia raa. ⁴⁰ Ia tena kootou kitanattana peeraa hoki, maitaname te Tamariki te Tama nei e me ki vaakai mai te saaita kootou se tanattana ma Aia e me ki vaakai mai raa."

Tetama hakamaoni ia ma tetama se hakamaoni te hehekau

(Matiu 24.45-51)

⁴¹ Tena Pita ki meake, "Te Ariki, te tattara hurihuri nei, e tattara koi maatou ma Akoe e tattara na tama roo hakaatoa?"

⁴² Kito Jisas ki meake, "Kaa koai tetama hakamaoni ina hehekau aia tera e atamainaa? Teenaa ko tetama tera tetama hakamaatua raa etuku ki hakamaatua, ki mmata na mee hakaatoa i roto te hare, tena ku vaevae ake na kai na tama hehekau raa na saaita hakaatoa ekkai raa. ⁴³ Tetama hehekau naa e me ki hihia roo kame te tama hakamaatua raa e vaakai mai ihare no kite ma aia e ppena na uata aia raa! ⁴⁴ Hakamaoni roo, Anau e meatu kootou, tetama hakamaatua raa e me ki tuku tetama raa ki hakamaatua na mee roo hakaatoa aia ettino raa. ⁴⁵ Emeia kame te tama hehekau naa e hakataakoto hokoia pera ma tetama hakamaatua raa e me ki nnahe roo te vaakai mai, tena aia kukaamata no riki alaa taanata ia ma na hihine hehekau raa, tena kutauhano te kai, ia e unu tahi no vvere, ⁴⁶ tena tetama hakamaatua raa ku vaakai mai ite aho tetama hehekau raa seiroa ma tetama hakamaatua raa e me ki vaakai mai raa. Tena te tama hakamaatua raa e me ki tuutuu maruu te tinotama tetama raa nolletu ia ho ki iroa tetama raa pera ma aia se hakarono na tattara.

⁴⁷ "Tetama hehekau eiroa hea tetama hakamaatua aia raa e hihai aia kippena raa, emeia aia setanattana kipena te meeraa, tena tetama naa e me ki riki ria hakahaeo roo. ⁴⁸ Emeia tetama hehekau tera seiroa hea tetama hakamaatua raa e hihai aia kippena raa, epena te mee esara tera etau aia te hakalononlihu, tena tetama naa selavaa te riki ria hakahaeo roo. Ia na tama e me ki kainno ake tammaki na mee i te tamae too tammaki na mee raa, ia hoki na tama e me ka kainno ake tammaki roo na mee i te tama e too tammaki roo na mee raa."

Jisas e kou mai te nohonnoho haeo

(Matiu 10.34-36)

⁴⁹ Tena Jisas ki meake, "Anau e hamai no hakaura te maarama nei ki ura, tena Anau e hihai roo kame te ahi raa

ku oti te kaamata ki ura. ⁵⁰ Anau e isi te hakoukou tapu e me ki too, tena te hakalono llihu i roto Anau nei e me ki moe roo ki oti te mee nei!

⁵¹ "Kootou ekkahu ma Anau e hamai ki tokonaki te maarama nei ki nonnolahoi? Seai, Anau se hamai ma te noholaoui, emeia Anau e hamai ki vaevae. ⁵² Tokorima natama i roto te haimatua hokotahi eme kinonnoho haeo hokolaatou, tena tokotoru natama eme kinonnoho haeo ma teeraa tokorua natama, tena tokorua natama eme kinonnoho haeo ma teeraa tokotoru. ⁵³ Natamana eme kinonnoho haeo ma natamatane laatou, tena natamatane raa eme kinonnoho haeo ma natamana laatou raa. Natinna eme kinonnoho haeo ma natama h hine laatou raa, tena na tama h hine raa e me kinonnoho haeo ma na tinna laatou. Na hinaona h hine eme kinonnoho haeo ma na hinaona laatou, tena na tama h hine raa e me kinonnoho haeo ma na hinaona h hine laatou raa."

Kootou ki illoa na hakataakoto na mee tera Jisas nippena raa

(Matiu 16.2-3)

⁵⁴ Kito Jisas ki tattara ake hoki te kanohenua raa ma, "Te saaita kootou ekkite te pukureurehu e hamai i telaki, tena kootou eme kitattara ma te mee raa eme killeku, tena te mee raa kulleku hakamaoni. ⁵⁵ Ia te saaita kootou ekkite ma te matani raa ku aniani mai i te kupu, tena kootou e me ki tattara ma te mee raa e me ki vvela, tena te mee raa ku vvela hakamaoni. ⁵⁶ Kootou ni tama e tattara uhiuhi! Kootou e lavaa te kira ake te vaelani raa, tena ku mannatu ma te mee raa e me kitauareka ma emee ki haeo. Kaa kootou se illoa peehee na hakkatu na mee ehuriatu vahao nei raa?

Nnoho hakaraoui ma na tama e haeo ma kootou raa

(Matiu 5.25-26)

⁵⁷ "Aiea kootou se hakatonutonu hokkootou na mee e tonu kootou etau teppenaraea? ⁵⁸ Kame hetama epono akoe ite kot e mee akoe eseu tetuaa, tena akoe ki haere no tattara hakaraoui koorua i mua koorua e oo ite kot. Kame akoe se haere no tattara hakaraoui koorua, tena akoe eme ki huutia ria i mua natama te kot raa, tena natama raa eme ki kou ake akoe i na rima na polis raa kippono i roto te hare karapusi. ⁵⁹ Tena Anau e meatu, akoe eme ki noho i roto te hare karapusi raa kitae roo te saaita akoe e ppehi te paini akoe raa hakaatoa."

13

Te tama se tike i taha ma na hai sara aia raa e me ki mate

¹ Te saaita naa e isi na tama i te kina raa e oo ake no meake Jisas ite vahi natama i Galili tera Pailat nitaa no mmate

te saaita na tama raa ni hoki ake na hoki laatou i TeAtua raa. ² Tena Jisas ki meake na tama raa, "E mee na tama i Galili raa ni taaiaria no mmate peeraa, tena kootou ku mannatu ma te meeraa e huri ake te hakamaoni pera ma na haisara na tama raa e raka i aruna ma alaa tama i roto Galili? ³ Seai! Tena Anau e meatu pera ma kame kootou settike i taha ma na haisara kootou, tena kootou e me ki mmate peeraa hoki ⁴ Kaa te sanahuru ma varu na tama i Siloam tera ni mmate te saaita te hare palluna raa ni teiho notaaona laatou raa? Kootou e mannatu ma te mmate na tama raa e huri ake pera ma na tama raa e pii na haisara e raka i aruna ma na tama e nnoho i Jerusalem raa? ⁵ Seai! Tena Anau e meatu, kame kootou settike i taha ma haisara kootou, tena kootou e me ki mmate peeraa hoki."

Te tattara hurihuri te laakau se hua na hua

⁶ Kito Jisas ki tattara ake na tama raa te tattara hurihuri nei, "Teeraa hetama eisi telaakau fik e homo i roto te paupaku aia. Tama raa e haere ake no mmata ma telaakau raa eisi na hua emmau, e meia aia se haihua ekite. ⁷ Kito tetama raa ki meake tetama erorohi te paupaku raa, 'Kira ake! E toru roo na hetau anau e hamai no matamata ma eisi na hua emmau telaakau nei, e meia anau se haihua ekite. Tena tuu telaakau nei iraro. Aiea telaakau nei ki tiaki roo kituu no kai na kai i roto te kerekere?' ⁸ Tena tetama erorohi te paupaku raa ki meake, "Tetama hakamaatua, tiaki telaakau naa kituu he hetau hokotahi, tena anau e me ki mmuru ni muruna no uhi hakatike te purapura telaakau naa. ⁹ Tena kame te hetau i muri raa telaakau nei kuhua, tena kutaureka, kaa seai, tena akoe ku ttuu te laakau nei ki hina.'"

Jisas e tokonaki te hine i te aho te Sabat

¹⁰ Jisas e akoako i roto te hare lotu raa i te aho te Sabat. ¹¹ Tena he hine i roto te matakainara raa eisi tetipua sakkino e mee te hineraa nolalavea i roto sanahuru ma varu na hetau; te hineraa kuhahaere pikoroo, ia tena ku selavaa roo te tuu tonu. ¹² Jisas ekite te hineraa, tena Aia ki kanna ake ma, "Taku tama, akoe kutaureka ma te maahana akoe naa." ¹³ Kito Jisas ki hakapiri na rima Aia raa i aruna te hineraa, tena te saaita naa koi te hineraa ku hamatakkau hokoia koi no tuu tonu, tena ki hakammaha ake TeAtua.

¹⁴ Tena te tama hakamaatua te hare lotu na Jiu raa ku roto e mee Jisas e tokonaki te hineraa notauareka i te aho te Sabat raa, kito tetama hakamaatua raa ki tattara ake te kanohenua raa ma, "Taato e isi e ono na aho ki hehekau, tena kootou kio mai i roto na aho naa kitokonakiria

kootou ki taualleka. Kootou selavaa te oomai te aho te Sabat.”

¹⁵ Tena TeAriki ki meake, “Kootou etattara uhiuhi koi. Kootou ennoho mainaa e me kivvete koi na manu kootou raa no hakattaki itaha ma na paa hare laatou raa no haunu navai ite aho te Sabat. ¹⁶ Ia te hine nei he mokopuna Abraham tera Satan ni haihai no karapusi i roto sanahuru ma varu na hetau. Eaa kaa te hine nei ku se lavaa roo te tokonaki ria ki tauareka i te aho te Sabat nei?” ¹⁷ Na tattara Aia raa e mee na tama e kiri loto Aia raa no napa hokolaatou, tena te kanohenua raa ku hihhia roo i na mee taualleka Jisas e ppena raa.

Te hua e paamee roo

(Matiu 13.31-32; Mak 4.30-32)

¹⁸ Tena Jisas ki meake, “Te Hakamaatua ana i te Vaelani raa e tipu peehee? He mee peehee Anau e lavaa te hakapaa tera essau ma te Hakamaatua ana i te Vaelani raa? ¹⁹ Te Hakamaatua ana i te Vaelani raa e ssau pera ma te hua te mastet te tama ettori i roto te paupaku aia raa. Te hua raa e homo no rahi roo, tena na manu raa ku ppena na hohana laatou raa i aruna te laakau raa.”

Te tattara hurihuri te ist

(Matiu 13.33)

²⁰ Tena Jisas ki vahiri ake hakaraoi, “He mee peehee Anau e lavaa te hakapaa tera e ssau ma te Hakamaatua ana i te Vaelani raa? ²¹ Te Hakamaatua ana i te Vaelani raa e ssau pera ma te ist te hine raa e hilo i roto na haraoa, tena ki hakamoe te haraoa raa no hhuta.”

Te totoka e kkao roo

(Matiu 7.13-14, 21-23)

²² Jisas etuuisara pera i Jerusalem no haere vaaroto na matakaina ellahi ia ma na matakaina pammee raa no takutaku ake na kanohenua raa. ²³ Eisi te tama e vahiri ake Jisas ma, “TeAriki, na tama e me ki tokonaki ria ki ora raa e moisi koi?”

Kito Jisas ki meake na tama raa ma, ²⁴ “Hai na mahi kootou ki lavaa kootou te uru i roto te totoka e kkao raa; maitaname tammaki na tama e me ki hahiivi ki uru i roto hare, e meia laatou e me ki se lavaa. ²⁵ Te tama hakamaatua te hare raa e me ki mahike noppui te totoka raa, tena te saaita kootou e ttuu i aho no papaku te totoka raa, tena ku tattara ake ma, ‘TeAriki, taaraki te totoka raa ki uru atu maatou!’ Tena te Tama raa e me ki meatu ma, ‘Anau se iroa kootou e oomai ihee!’ ²⁶ Tena kootou e me ki meake ma, ‘Maatou ekkai, ia eunu ma Akoe. Akoe niakoako mai maatou i roto na matakaina maatou raa.’ ²⁷ Emeia te Tama raa e me ki meatu hoki ma, ‘Anau se iroa kootou e oomai ihee. Oo i taha ma Anau, kootou hakaatoa ni tama e hai ssara.’

28 “Kootou e me kitanittani no hakati khati na niho kootou ra te saaita kootou ekkite Abraham, Aisak, Jekop ia ma na profet hakaatoa tera ennoho iroto te Hakamaatua ana ite Vaelani ra te saaita kootou e me kilettuaria ia horaa. 29 Natama e me ki oo mai ite vahit e anake ia ma telaki, ite vahit tokorau ia ma tekupu. Natama ra e me kinnoho iroto te Hakamaatua ana ite Vaelani ra no kka. 30 Natama e hakammuri te saaita nei ra e me ki tuu i mua, tena na tama e ttuu i mua te saaita nei ra e me ki hakammuri.”

Jisas e me ki mate i Jerusalem

(Matiu 23.37-39)

31 Te saaita naa hoki e isi na Farisi e oo ake no meake Jisas ma, “Akoe ki haere itaha ma te kina nei no haere teeraa matakaina, maitaname Herot e hihai ki taa Akoe ki mate.”

32 Tena Jisas ki meake na tama ra, “Oo no meake te manu kai tama naa: ‘Anau e hakaise na tipua itaha, tena ku tokonaki na tama lavvea ra te aho nei ma taiao, tena te aho tana hakatorura Anau e me ki hakaoti nauata Anau nei.’ 33 Tena te aho nei, taiao ia ma teeraa aho; Anau e me ki tuu i sara peeraa i Jerusalem, maitaname setonu ma na profet ra ki mmate ia laa kina, na tama ra e me ki mmate i Jerusalem koi.

34 “Jerusalem, Jerusalem! Kootou e taa na profet ra no mmate, tena kootou e maka na tama Te Atua ni kauna ria atu ma na tattara Aia ra! Ehia roo na vahao Anau e hihai ki haku tu mai kootou, essau pera ma na manu hine ra e haku tu mai na pupunua aia ra iraro na pakau aia ra. Emeia kootou se hihai ma Anau ki tokonaki kootou! 35 Tena te hare lotu kootou naa e me ki tuu se hai tama. Anau e meatu kootou te hakamaoni pera ma kootou se lavaa te kkite Anau ki tae roo te saaita kootou e tattara ma, ‘Te Atua e hakatapu te Tama tera ni hamai ite inoa Te Ariki ra.’ ”

14

Jisas e tokonaki te tama laavea

1 He Sabat hokotahi Jisas e haere ma ki haere no kai ite hare te tama hakamaatua na Farisi ra, tena na tama ra ku matamata hemuu ia Jisas. 2 Tena he tama ku haere ake ia Jisas ra; na vae ia ma na rima aia ra e ssura hakaatoa. 3 Kito Jisas ki meake na Farisi ia ma na tama e poroporo na tuaa ra ma, “Natuaa taatou ra e hakattana taatou ki tokonaki te tama ite aho te Sabat ma sei?”

4 Emeia na tama ra ennoho hemuu se hai tattara roo e meake. Tena Jisas kito te tama ra no tokonaki no tauareka, tena Aia ki kauna te tama ra no haere. 5 Kito Jisas ki meake, “Kame he tama kootou e isi te tamariki,

seainaa he manu eteiho iroto terua ennoto ite aho te Sabat; eaa akoe kame selavaa te arato ake te tamariki seainaa te manu raa i aruna i te aho te Sabat raa?"

⁶ Tena na tama raa ku selavaa te sui muri ake te vahiri Jisas raa.

Te Atua e hakammaha na tama e pasemmu

⁷ Jisas e kite pera ma na tama e oo ake i te kai raa e hirihiri ki noho na kina na tama hakananniu e nonnoho raa, kito Jisas ki tattara ake na tama raa te tattara hurihuri nei.

⁸ "Kame he tama e aru atu akoe ki haere ake i te kai te avana, tena auu se haere no noho i te kina na tama hakananniu raa e nonnoho raa, ka oti te tama hakamaatua te kai raa e isi hoki te tama ni aru tera e hakanaaniu i aruna akoe, ⁹ tena te tama tera ni aru atu koorua hakaatoa raa ku haere atu no meatu akoe ma, 'Mahike kinoho tetama nei', tena akoe e me ki napa no haere no noho i muri roo. ¹⁰ Emeia kame akoe e aruhia ki haere ake i te kai, tena haere koi no noho i te kina i muri raa, tena te tama hakamaatua raa e me ki kite, tena ku haere atu no meatu akoe ma, 'Na soa, hamai i mua no noho he kina tauareka raa.' Tena na tama hakaatoa i te kina te kai raa e me ki kite pera ma te tama hakamaatua te kai raa e hakammaha akoe. ¹¹ Na tama e mee hokolaatou no hakananniu raa, e me ki tuku iho no mouraro, tena na tama e mee hokolaatou no mouraro raa e me ki ssauria no hakananniu."

¹² Kito Jisas ki meake te tama ni aru ake Aia raa, "Te saaita akoe e me ki tanattana na kai raa, tena auu se aru na soa akoe raa, naita akoe raa, na hareakina akoe raa ia ma na tama tera e hai hekau raa roo, e mee i muri na tama naa e me ki aru atu hoki akoe ki sui muri hea akoe ni ppena raa.

¹³ Te saaita akoe e tanattana te kai, tena ku aru na tama hakaalloha raa, na tama totoro raa, na tama na vae e mmate raa ia ma na tama karemata sseni raa; ¹⁴ tena akoe e me ki hakatapuria, maitaname na tama raa se lavaa te sui muri atu akoe. Te Atua e me ki sui muri atu akoe te saaita na tama ettonu tahiraa e me ki mahike muri itaha ma te mate."

Te tattara hurihuri te kai e rahi
(Matiu 22.1-10)

¹⁵ Tena he tama e noho i te kina raa no kkai laaou ma Jisas e rono na tattara Jisas raa, tena aia ki meake, "Na tama e me ki kkai te kai e rahi i te Hakamaatua ana i te Vaelani raa e me ki hakatapuria."

¹⁶ Tena Jisas ki meake te tama raa, "Teeraa he tama e tanattana te kai e rahi, tena aia ki aru tammaki roo na tama. ¹⁷ Te saaita te kai raa ku tanattana, tena te tama raa ku kauna te tama hehekau aia raa ki haere no meake na tama aia ni aru raa ma, 'Oo mai, na mee hakaatoa ku tanattana!'

¹⁸ Tena na tama raa ku kaamata

no tattara hakameeme. Tetama kaamata raa e meake te tama hehekauraa ma, 'Anau esui te paupaku vahao nei koi, tena anau eme ki haere no mmata te paupaku raa. Kaaroha, anau ekapitia.' ¹⁹ Tena teeraa tama ki meake, 'Anau esui sanahuru nabulmakau, ia tena anau eme ki haere no haaite na manu nei. Kaaroha roo, anau ekapitia.' ²⁰ Tena teeraa tama hoki ku meake, 'Anau e avana vahao nei koi tera hea anau ku se lavaa te haere atu.'

²¹ "Tena te tama hehekauraa ki vaakai no meake te tama hakamaatua aia raa. Tena te tama hakamaatua raa ku roto roo, tena ki meake, 'Haere vave vaa roto na mateara te matakaina nei raa, tena ku hakkoro mai na tama hakaalloha raa, na tama tottoro raa, na tama karemata sseni raa ia ma na tama na vae emmate raa ki oo mai.' ²² Tena te tama hehekauraa ki meake, 'Te tama hakamaatua, anau ku oti te ppena namee hakaatoa tera akoe ni mee mai anau kippena raa, emeia te hare nei koittana koi.' ²³ Tena kito te tama hakamaatua raa ki meake te tama hehekauraa, 'Haere ina mateara vaa roto raa no meake na tama raa ki oo mai kikkapi roo te hare anau nei. ²⁴ Anau e meatu kootou hakaatoa pera ma se haitama na tama anau niaru kaamata raa eme ki hakammata na kai anau nei.'"

Mannatu hakaraoi no tauttari Jisas
(Matiu 10.37-38)

²⁵ Tammaki na tama ehahaere ma Jisas, tena Jisas ki hakatike no tattara ake na tama raa, ²⁶ "Te tama setau te mee pera ma hedisaipol Anau kame telaio aia ina maatua aia raa, ite avana ia ma na tamalliki aia raa, ina taina ia ma na kaave aia raa ia ma te ora aia raa e raka iaruna ma telaio aia Anau raa. ²⁷ Na tama se amo na kros laatou no tauttari mai Anau raa se lavaa te mee pera ma ni disaipol Anau.

²⁸ "Kame hetama e hihai kipena he hare palluna, te tama naa e me ki noho kaamata no mamaanatu te kooina te sui te hare naa ki mmata ma na sileni aia raa e llava te sui te hare naa hakaatoa. ²⁹ Kame akoe se noho no maanatu hakaraoi, akoe eme ki hakatuu koi napou raa, tena ku se lavaa hoki te hakaoti te hare naa, tena na tama ekkite te hare se oti naa e me ki tataussua akoe. ³⁰ Na tama raa e me ki meatu, 'Akoe ekaamata no pena te hare raa, tena ku se lavaa koi te hakaoti!'

³¹ "Kame hetuku ehahaere ma sanahuru na simata na tama ma kippuhu ma te tuku tera e hamai ma tipu rua na simata na tama raa, tena te tuku raa e me ki noho kaamata no mamaanatu ma aia e lavaa te ppuhu ma teeraa tuku ma seai. ³² Kame aia e maanatu ma aia setau, tena te tuku raa e me kikkave te tattara i teeraa tuku ma laua ki tattara hakaraoi te saaita te tuku raa koi mmao." ³³ Tena

Jisas ki hakaoti ake ma, “Kootou e ssau peeraa hoki. Kootou selavaa temee pera ma ni disaipol Anau kame kootou se tiaki na mee hakaatoa kootou e isi raa.

Te tattara hurihuri te sol
(*Matiu 5.13; Mak 9.50*)

³⁴ “Te sol raa etauareka, emeia tesaaita te sol raa ku semmara, taatou kuse lavaa hoki temee te sol raa kimmara hakaraoi. ³⁵ Te sol raa ku haeo, ia selavaa hoki temee pera ma nimuruna, tena te sol raa kutau koi te peesia. Tena hakallono kame kootou e isi na katarina.”

15

Te sipsip ni rano
(*Matiu 18.12-14*)

¹ Teeraa he aho, etammaki natama e aoao natakis ia ma na tama hai sara e oo ake ma ki hakallono na tattara Jisas raa. ² Tena na Farisi ia ma na tama poroporo na tuua raa kutamumu ma, “Tama nei e hihai na tama hai sara, ia e kaikkai hoki ma na tama raa.” ³ Kito Jisas ki tattara ake na tama raa te tattara hurihuri nei:

⁴ “Kame he tama kootou e isi huitarau na sipsip, tena he sipsip hokotahi ku rano. Hea akoe e me ki pena? Akoe e me ki tiaki na sipsip tipu sivo ma sivo raa ki kaikkai, tena akoe e me ki haere no sese te sipsip hokotahi e rano raa tesaaita roo akoe elave te manuraa. ⁵ Tesaaita akoe kulave te sipsip raa, akoe e me ki hihia roo no hakapiri te sipsip raa ite panaua akoe ⁶ no amo ihare. Tena akoe e me ki kanna ake na soa akoe ia ma na tama e illoa akoe raa hakaatoa, tena kutattara ake na tama raa ma, ‘Anau e hihia roo emee anau kulave te sipsip anau ni rano raa. Oo mai taatou ki hihhia hakaatoa!’ ⁷ Anau e meatu kootou pera ma e me ki ssau peeraa hoki, kame he tama hokotahi etike itaha ma na haisara aia, na ensel ite vaelani raa e me ki hihhia roo, e raka iaruna ma te tipu sivo ma sivo na tama e ttonu tahi tera se tau te tike i taha ma na hai sara laaou raa.

Te sileni ni rano

⁸ “Kame he hine e isi sanahuru na siliva, tena he siliva hokotahi ku rano. Hea te hine raa e me ki pena? Te hine raa e me ki hakaura telamuraa no verevere te hare raa, tena kusesee hakaraoi roo nakina hakaatoa kilave roo aia te siliva raa. ⁹ Tesaaita aia elave te siliva raa, te hine raa e me ki kanna ake na soa ia ma na tama e illoa aia raa hakaatoa, tena kumeake, ‘Anau e hihia roo emee anau kulave te siliva anau ni rano raa. Taatou ki hihhia hakaatoa!’ ¹⁰ Anau e meatu kootou pera ma e me ki ssau peeraa hoki, na ensel ite vaelani raa e me ki hihhia roo kame he tama hai sara hokotahi e tike i taha ma na hai sara aia.”

Te haanau ni llano

¹¹ Tena Jisas kitattara ake hoki, "Teeraa hetama eisi erua nataupeara. ¹² Taupeara paameeraa emeake tetamana aia raa ma, 'Kou mai tetuhana anauraa vahao nei.' Kito tetamana tokorua raa ki vvae ilottonu na hekauraa ma nataupeara erua aia raa. ¹³ Tena na aho i muri raa koi, te taupeara raa ku kou ake na hekauraa hakaatoa kisui alaa tama, tena kitoo na sileni raa no haere itaha. Aia e haere te henua emmao roo, tena ki kaamata no tatahao puamu na sileni aia raa i na tiputipu sakkino. ¹⁴ Tetaupeara raa e suisui na sileni aia raa no oti roo hakaatoa, tena te one raa ku tae ake i te henua raa, tena te taupeara raa kuse hai sileni roo ettoe. ¹⁵ Tena aia ki haere no hehekau ma hetama i te henua raa. Kito te tama raa ki kauna te taupeara raa ki haere no rorohi na piki aia raa. ¹⁶ Tetaupeara raa ku maanatu ma ki kai koi na kai na piki raa e kkai raa, e mee se hai tama e kou ake ni kai ki kai aia. ¹⁷ Tena te hakataakoto raa ku tere ake i te taupeara raa ma, 'Na tama hehekau te tamana anauraa hakaatoa ekkai roo no ppo hu, ia eisi koi na kai ettoe, emeia anau kutaapiri koi kimate taku hikai. ¹⁸ Anau e me ki mahike no haere te tamana anauraa no meake ma, "Tamana, anau ku sara roo i mua na karemata TeAtua ia ma na karemata akoe. ¹⁹ Anau kusetau temee pera ma hetama akoe, too anau mo tama koi hehekau akoe." ²⁰ Tena te taupeara raa ku mahike no vaakai muri i te tamana aia raa.

"Tetaupeara raa koi mmao roo itaha ma te hare raa te saaita te tamana aia raa ni kite aia, tena aia ku aroha roo i te taupeara aia raa, kito aia ki tere atu no avei te taupeara raa no mohoni. ²¹ Tena te taupeara raa ki meake, 'Taku tamana, anau ku sara roo i mua na karemata TeAtua ia ma na karemata akoe. Anau kusetau hoki temee pera ma hetamariki akoe.' ²² Emeia te tamana aia raa e kannaa ake na tama hehekau aia raa ma, 'Vave! Kou mai na hekauraa taualleka raa no hakauru ake te tama nei. Taro ake he ring te matarima aia raa, tena ku hakauru ake ni taka i na vae aia raa. ²³ Tena kootou ku oo no taa te pupunua bulmakau erahira, tena taatou kupena hekai erahi ki hihhia taatou ma te tama nei! ²⁴ Maitaname te tamariki anau nei ni mee raa ku mate, tena vahao nei aia ku ora muri; aia ni mee raa e rano, tena vahao nei aia ku vaakai mai.' Tena na tama raa ku kaamata no kkai te kai raa.

²⁵ "Ia te saaita naa te taupeara matua raa e noho i roto te paupaku. Tena te taupeara matua raa ku vaakai mai i hare, tena te saaita aia kutaapiri i hare raa, aia ku rono te rue ia ma na tama ellue. ²⁶ Kito aia ki kannaa ake te tama hehekau aia raa no vahiri ake ma, 'Hea na tama raa

e hai raa?' ²⁷ Kito te tama hehekau raa ki meake, "Te taina akoe raa kutae mai, tena tetamana akoe raa kitaa te pupunua bulmakau erahiraa kikkai taatou, emee te taina akoe raa ku tae laoi mai."

²⁸ "Te taupeara matua raa ku roto roo, tena aia ku se hihai ki haere i roto hare; kito tetamana aia raa ki hamai i aho no hakorokoro te taupeara matua raa ki haere ake i hare. ²⁹ Tena te taupeara raa ki meake tetamana aia raa ma, 'Kira ake, na hetau nei hakaatoa anau e hehekau ma akoe pera ma he tama hehekau, tena anau se hai vahao roo e tattara sui na tattara akoe raa. Kaa hea akoe nikou mai anau? Akoe se hai mee nikou mai anau ma ki pena he kai ma na soa anauraa. ³⁰ Emeia akoe etaa te pupunua bulmakau erahiraa, te saaita te tama akoe ekanna ma he tamariki akoe raa ni tae mai, niaina roo ma te tama raa ni tahao puamu na sileni akoe raa ina hihine.' ³¹ Tena tetamana aia raa ki meake, 'Taku tama, akoe e noho tahi ma anau, tena namee hakaatoa anau ettinoraa ni mee akoe. ³² Emeia taatou e tau te kikai no hihhia, maitaname te taina akoe raa ni mee raa ku mate, emeia vahao nei aia ku ora muri; aia ni mee raa erano, tena vahao nei aia ku vaakai mai.'"

16

Te tama hakamaatua e haeo

¹ Kito Jisas ki meake na disaipol Aia raa, "Teeraa he tama hai sileni, tena aia e isi te tama hehekau tera e rorohi na hekau aia raa hakaatoa. Te tama hai sileni raa e rono pera ma te tama hehekau aia raa e tatahao puamu na sileni aia raa. ² Tena te tama hai sileni raa ki kanna ake te tama hehekau aia raa no vahiri ake ma, 'Aanei ni tattara peehee anau e rono nei? Taataa mai he launiu ki iroa anau te rorohi akoe na hekau anauraa hakaatoa, maitaname akoe ku mee ki hakaotiria.' ³ Tena te tama hehekau raa ki tattara hokoia ma, 'Te tama hakamaatua raa ku mee ki hakaoti anau. Kaa hea anau eme ki pena? Anau ku se ivi te keru na rua, tena anau e napa hoki te kainno huri. ⁴ Te saaita nei anau e iroa hea anau e me ki pena! Te saaita anau ku hakaotiria ma te uata anauraa, na soa anauraa e me ki hakkoro anau ki oo maatou i na hare laatou raa.'

⁵ "Tena kito te tama raa ki kanna ake na tama e isi na taoni i te tama hai sileni raa. Tama raa e vahiri ake te tama kaa-mata raa ma, 'Ehia na taoni akoe i te tama hakamaatua anau raa?' ⁶ Kito te tama raa ki meake, 'Evaru huitarau na galon na sunu.' Tena kito te tama hehekau raa ki meake te tama raa, 'Te nei te launiu na taoni akoe, too tena akoe ku taataa haa huitarau na galon na sunu.' ⁷ Tena aia ki vahiri ake teeraa tama, 'Kaa e hia te taoni akoe raa?' Tena

te tama raa ki meake ma, 'Simata na kopu haraoa.' Tena te tama hehekau raa ki meake, 'Teenei te taoni akoe, too tena akoe ku taataa varu huitarau na kopu haraoa.'

⁸ "Ia niaina ma te tama hehekau raa e hailavvaka, e meia te tama hakamaatua raa e hakammaha koi te tama hehekau aia raa, maitaname na tama te maarama nei raa ni tama roo e illoa te hailavvaka na mee, ekkee roo ma na tama i te maahina raa."

⁹ Kito Jisas kitattara ake hoki ma, "Ia tena Anau e meatu kootou: tokonaki na tama e tuttuu haeo raa ma na mee taualleka i te maarama nei raa, tena te saaita na mee hakaatoa eotiraa, akoe eme ki iroa raa i te kina te ora se isi te hakaotiraa. ¹⁰ Te tama erorohi hakatauareka na mee pammeeraa e lavaa hoki te rorohi hakatauareka na mee ellahi, tena te tama selavaa te rorohi na mee pammeeraa selavaa hoki te rorohi na mee ellahi. ¹¹ Ia tena, kame akoe selavaa te rorohi hakatauareka na mee i te maarama nei raa, tena kaa akoe eme kilavaa peehee te rorohi na mee hakamaoni e sui mmaha raa? ¹² Kame akoe selavaa te rorohi hakatauareka hea teeraa tama e ttino raa, tena kaa koai te tama e me ki kou atu hea akoe e ttino raa?"

¹³ "Se hai tama eme ki hehekau iraro na mahi tokorua na tama hakamattua; na tama hehekau peenei raa e me ki haeo teeraa tama, tena kulaoi teeraa tama. Te tama naa e me ki hakarono teeraa tama, tena ku selavaa te hakarono teeraa tama. Akoe selavaa te hehekau hakamaoni TeAtua kame akoe e manako sileni."

Na tattara Jisas

(Matiu 11.12-13; 5.31-32; Mak 10.11-12)

¹⁴ Te saaita na Farisi raa nillono na tattara Jisas raa, na tama raa ku tataussua Tama raa, e mee laatou ni tama e hihhai sileni. ¹⁵ Tena Jisas ki meake na tama raa, "Kootou ko na tama e hihhai kimee pera ma kootou e ttonu i mua na karemata na tama hakaatoa, e meia TeAtua e iroa na hatu manava kootou. Maitaname na mee na tama e hakataakoto ma ni mee hakamaoni raa ko na mee TeAtua e mee ma ni mee vare i na karemata Aia.

¹⁶ "Na tuua Moses ia ma na tattara na profet raa e hai mmahi roo haere notae te saaita Jon Baptis raa, tena kaamata te saaita naa maatou ku tattara tahi atu te Rono Tauareka i te Hakamaatua ana i te Vaelani raa, tena na tama hakaatoa kuhai na mahi laatou ma kittae i te Hakamaatua ana i te Vaelani raa. ¹⁷ Emeia e hainauhie roo ma te vaelani ia ma te maarama nei te oti, ia selavaa hepaa tattara tera e tattara i te vahi na tuua TeAtua raa e lavaa te oti.

¹⁸ "Kame he tanata e tiaki te hine aia raa no avana teeraa hine, te tama naa ku sara ma te tuua i te vahi te avvana huri,

tena te tanata e avana te hine e peesia ria raa e sara hoki ma te tuua te avvana huri raa.”

Tē tanata hai sileni laaua ma Lasarus

¹⁹ Tena Jisas ki meake, “Teeraa he tama hai sileni e uruuru na hekau esuimmaharoo, tena aia enoho hihia tahi na aho hakaatoa. ²⁰ Ia eisi hoki tetama hakaalloha, te inoa aia raa ko Lasarus. Tetinotama tetama raa euhia na saanuku hakaatoa, tena na vahao hakaatoa tetama raa e nonoho i te totoka te hare te tama hai sileni raa, ²¹ ma ki kai na maanunu na kai etteiho itaha ma te tebol tetama raa. Napoi raa hoki kame e oo ake no ariari na saanuku Lasarus raa.

²² “Tena ki oti Lasarus kumate, tena na ensel raa ki ssau tetama raa no hakanoho ite vahi Abraham ite kai e rahi ite vaelaniraa. Tena ki oti tetama hai sileni raa kumate hoki no tanuria. ²³ Te tama raa ku noho ite kina tera aia e me ki hakalono llihu haeroo, tena aia kukira no kite Abraham emmao roo itaha, tena Lasarus enoho ite vahi tama raa. ²⁴ Kito tetama hai sileni raa kikanna ake, ‘Abraham taku tamana! Hai aroha mai anau, tena ku kaunaria mai Lasarus kittoki te matarima aia i roto te vai, tena aia ku hamai no hakamaariki te arero anau nei.’

²⁵ “Tena Abraham ki meake, ‘Taku tama, akoe e maanatu! Te saaita akoe ni noho i te maarama iraro raa, akoe e isi roo na mee hakaatoa taualleka, tena Lasarus sehai mee taualleka ni too. Tena te saaita nei Lasarus ku noho hihia i te kina nei, tena akoe ia ku hakalono llihu. ²⁶ Teeraa mee hoki, e isi te rua e nnoto e moe i lottonu taaua ma ki se lavaa he tama maatou e hakahiti atu ite vahi naa, ia ki se lavaa hoki he tama kootou e hakahiti mai ite vahi nei.’ ²⁷ Tena kito tetama hai sileni raa ki meake, ‘Anau ekainnoatu akoe, Abraham taku tamana! Kaunaria Lasarus ki haere ite hare tetamana anauraa ²⁸ no tattara ake erima na taina anauraa ki se lavaa na tama raa te oo mai i te kina e hakalono llihu nei.’

²⁹ “Kito Abraham ki meake, ‘Nataina akoe raa ku oti tellono na tattara natuaa Moses ia ma na launiu na profet raa, tena nataina akoe raa etau te hakallono na tattara na tama raa.’ ³⁰ Kito tetama hai sileni raa ki meake, ‘Abraham, taku tamana! Na tattara naa setau, e meia kame he tama e mahike muri itaha ma te mate no haere no tattara ake na tama naa, tena na tama naa e me kittike itaha ma na hai sara laatou raa.’ ³¹ Tena Abraham ki meake, ‘Kame nataina akoe raa se hakallono natuaa Moses ia ma na profet raa, na tama naa e me ki se lavaa hoki te hakallono tetama e me ki mahike muri itaha ma te mate raa.’”

17

Na Hai sara

(*Matiu 18.6-7; 18.21-22; Mak 9.42*)

1 Tena Jisas kimeake na disaipol Aia ra ma, "Namee tera e me kimee na tama kihaisara ra e me kittae mai, tena na tama e tauttari na mee ra e me ki hakalonollihu haeo roo. 2 Eme kitauareka roo kame hetama ennoa he hatu erahiroo ite uaa tetama naa, tena kulletu tetama naa itelottai, kaoti tetama naa kutatakore alaa tama kihaisara hoki. 3 Tena kootou ki hakamattonu hea kootou e ppena ra!"

"Kame tetaina akoeraa esara, akoe ku hai ake tetama naa, tena kame aia etike itaha ma na haisara aia ra, tena akoe ku hai aroha atu tetama naa. 4 Kame tetaina akoe ra e sara ma akoe e hitu na vahao i roto te aho hokotahi, tena na vahao hakaatoa aia e haere atu no meatu akoe pera ma, 'Anau kuaroha,' tena akoe kihai aroha te tama naa."

Te tiputipu te hakatina

5 Kito na aposol ra kimeake TeAriki ma, "Mee na hakattina maatou ra ki hai mmahi."

6 Tena Jisas kimeake, "Kame kootou e isi na hakattina e llahi pera ma na hua te mastet ra, tena akoe e me ki lavaa te meake tela kau e homonei ma, 'Llana ma na patiaka akoe ra no haere no tuu ite moana!' tena tela kau naa e me ki hakarono akoe."

Na uata te tama hehekau

7 "Ia kame hetama e hehekau ma kootou tera etuei seainaa erorohi na sipsip. Tena tesaita tetama hehekau ra e hamai ihare ra, eaa akoe e me kimeake tetama hehekau ra ki hakavave nokai nakai aia ra? 8 Seai! Emeia akoe e me kimeake tetama hehekau ra ma, 'Tanattana nakai anau ra, tena akoe ku uru na hekau akoe ra no pare mai na kai anau ra kikai, tena tesaita roo anau ku oti te kai, ia ku oti te unu ra, tena akoe ku lavaa te kai.' 9 Akoe se lavaa te hakammaha tetama hehekau akoe ra, niaina roo ma tetama ra e hakarono na tattara akoe. 10 Essau peena ma kootou naa hoki, te saaita kootou ku oti te ppena na mee TeAtua e hihai ma kootou kippena ra, kootou e me kimee ma, 'Maatou ni tama hehekau vare koi, tena maatou e ppena koi niaa maatou e me kippena ra.'"

Sanahuru na tama e kaina te manumanu haeo

11 Tesaita Jisas ni haere peeraa i Jerusalem ra, Aia e haere tautari te kooina e tere vaalottonu Samaria laua ma Galili ra. 12 Aia e haere i roto te mata kaina ra, tena sanahuru na tama e kaina te manumanu haeo kuttiri Aia.

Na tama raa e ttuu hakammao, ¹³ tena ki kanna ake hakamaroa ma, "Jisas! TeAriki! Hai aroha mai maatou."

¹⁴ Jisas ekite na tama raa, tena aia ki meake, "Oo no huri ake na tinotama kootouraa ki mmata na maatua teloturaa."

Na tama raa koi oo koi, tena na tinotama laatouraa ku taualleka. ¹⁵ Tena hetama hokotahi ekite pera ma te tinotama aia raa kutauareka, tena aia ki vaakai ake no haere hakammaha TeAtua hakamaroa roo. ¹⁶ Aia e teiho no tuturi i mua na vae Jisas raa, tena ki hakammaha Tama raa. Te tama raa hetama i Samaria. ¹⁷ Kito Jisas ki meake, "Anau e tokonaki sanahuru na tama no taualleka, kaa teehee teeraa tokosivo? ¹⁸ Aiea te manu siri nei e vaakai mai hokoia no hakammaha TeAtua naea?" ¹⁹ Kito Jisas ki meake te tama raa, "Mahike iaruna no haere; te hakatina akoe raa e mee akoe no tauareka."

Jisas e me ki vaakai mai i muri
(Matiu 24.23-28; 24.37-41)

²⁰ Eisi na Farisi e vahiri ake ma te Hakamaatua ana i te Vaelani raa e me ki hamai vahao hee. Tena Jisas ki meake, "Te hamai te Hakamaatua ana i te Vaelani raa seisi na hakkatu taatou elavaa tekkite. ²¹ Se haitama elavaa te mee ma, 'Kira ake, teenei te Hakamaatua ana nei!' ia se haitama elavaa te mee ma, 'Teeraa te Hakamaatua ana raa!'; maitanama te Hakamaatua ana i te Vaelani raa e nnoho ma kootou."

²² Tena Jisas ki meake na disaipol Aia raa ma, "Eisi te saaita koi hamai i muri tera kootou e me ki hihhai ki kkite he aho ina aho te Tamariki te Tama nei ni hehekau raa, e meia kootou selavaa tekkite he aho na aho naa. ²³ E me ki isi na tama e me ki meatu ma, 'Teenei te Tamariki te Tama nei!' ia ku meatu ma, 'Kira ake, te Tama raa i te kina raa.' Emeia auu se oo no sese. ²⁴ Te aho te Tamariki te Tama nei e me ki vaakai mai i muri raa essau pera ma he uila tera etaaraki no hakamaarama te vaelani raa hakaatoa. ²⁵ Emeia te Tamariki te Tama nei e me ki hakalonollihu hae roo imua, tena te aho naa, na tama e me ki se hihhai te Tama naa. ²⁶ Na tiputipu na tama raa ni ppena te saaita Noa raa e me ki ssau pera ma na tiputipu na tama raa e me ki ppena te saaita te Tamariki te Tama nei e me ki vaakai mai raa. ²⁷ Na tama hakaatoa e kkai, ia e unu, tena na taanata e avvana na hhine haere roo no ttae te saaita Noa ni haere i roto te vaka raa, tena te tai uu raa ku haere ake no loohia te henua raa no mmate na tama raa hakaatoa. ²⁸ Na tiputipu na tama nei e ssau pera ma na tiputipu na tama te saaita Lot raa. Na tama raa e kkai, ia e unu, tena na tama raa e suisui na mee, tena alaa tama e sui na hekau alaa tama, tena na tama e ttori na kai, tena alaa tama e ppena na hare. ²⁹ Te aho Lot ni haere

itaha ma Sodomraa, teahi ia ma na hatu na salfaraa kutteihomai itaha ma te vaelani no ttuni na tama raa hakaatao no mmate. ³⁰ Na mee ni kapihi mai te saaita Lot raa e me ki kapihi mai hoki te aho te Tamariki te Tama nei e me ki vaakai mai raa.

³¹ "Te aho naa kame hetama enoho iaruna tetauhuhu te hare, tetama naa selavaa tetiho iroto te hare raa ma kitoo niaa aia ettinoraa, ia essau hoki pera ma tetama enoho iroto te paupaku raa, tetama naa selavaa te vaakai hoki i hare. ³² Kootou ki mannatu te mate te avana Lot raa. ³³ Te tama e manako te ora aia i te maarama nei raa selavaa tetoo te ora e ora tahi, ia tetama se manako te ora aia i te maarama nei raa e me kitoo te ora e ora tahi. ³⁴ Anau emeatu kootou, tepoo naa erua na tama e me kimmoie iaruna telomoena hokotahi, tena TeAtua e me kitoo teeraa tama itaha, tena ku tiaki teeraa tama. ³⁵ E rua na hhine e me ki nnoho hakaatao notukituki na hakapopu, tena TeAtua e me kitoo teeraa hine itaha, tena kutiaki teeraa hine. ³⁶ [E rua na taanata e me ki uata iroto te paupaku hokotahi, tena TeAtua e me kitoo teeraa tama itaha, tena kutiaki teeraa tama.]"

³⁷ Kito na disaipol raa ki vahiri ake Jisas ma, "TeAriki! Na mee nei e me ki kapihi mai i te kina hee?"

Tena Jisas kimeake, "He kina peehee emoe te mee e mate, na manu kaittama lellee raa e me ki muimui atu i te kina naa."

18

Te tautukaha hine ia ma te tama hakatonutonu

¹ Tena Jisas ki tattara ake na disaipol Aia raa tetattara hurihurinei ma kiporoporo ake na tama raa kise mamannatu tammaki nolotu tahi. ² "He tama hakatonutonu enoho i te matakaina raa. Te tama raa semataku TeAtua, ia se hakammaha hoki alaa tama. ³ Tena iroto te matakaina naa e isi hoki te tautukaha hine enoho, tena te hine raa e haere tahi ake no kainno ake tetama hakatonutonu raa ma, 'Tokonaki no hakatonu anau ma tetama ehakatauttau ma anauraa.' ⁴ Saaita roroa roo te tama hakatonutonu raa se hihai ki tokonaki te tautukaha hine raa, tena ki otiroo aia ku tattara hokoia ma, 'Niaina ma anau semataku TeAtua, ia se hakammaha alaa tama, ⁵ emeia anau kukkaro emee te tautukaha hine nei e hamai tahi no kainno mai anau ki tokonaki aia. Anau e me ki mee te hakataakoto te hine nei ki tauareka, kaa sei te hine nei e me ki hahamai tahi no mee te tino anau raa ki tahi aia.'"

⁶ Tena TeAriki kimeake, "Hakallono atu hea tetama hakatonutonu haeraa etattara raa. ⁷ Eaa! TeAtua selavaa te tokonaki no hakatonutonu na tama ettani tahi ake Aia te ao ma te poo ma ki tokonaki laatou raa? Eaa!

Tama raa e me kinnahe te tokonaki na tama raa? ⁸ Anau e meatu kootou, TeAtua e me ki vave no tokonaki na tama Aia raa. Emeia, kaa te Tamariki te Tama nei e lavaa te kite na hakattina peenei te saaita Aia e vaakai mai raa?"

Te tattara hurihuri te Farisi ia ma te tama e aoao na takis

⁹ Tena Jisas ki tattara ake te tattara hurihuri nei i na tama e hakataakoto ma laatou e ttonu tahi, tena ki se hihhai alaa tama raa. ¹⁰ "Tokorua na tama e oo i te Hare Tapu ma ki lotu, teeraa tama he Farisi, tena teeraa tama hetama e aoao na takis.

¹¹ "Te Farisi raa e tuu hakammao hokoia no lotu peenei, 'Anau e hakammaha atu Akoe TeAtua, maitaname anau se manako, anau se kairarao, anau se karemat kairarao pera ma alaa tama. Anau e hakammaha Akoe, e mee anau se ssau pera ma te tama e aoao na takis e tuu i te kina raa. ¹² Anau e hakamaatapu erua na aho i roto telatapu hokotahi, ia tena anau e hokiatu te hakasehui na mee hakaatoa anau e too raa.'

¹³ "Emeia te tama e aoao natakis raa e tuu hakammao no kkira iraro no tukituki te hatahata aia, tena ki lotu ake peenei, 'TeAtua, hai aroha mai anau, e mee anau he tama hai sara.'" ¹⁴ Tena Jisas ki meake na tama raa, "Anau e meatu kootou, te tama e aoao natakis raa e tonu imua na karemata TeAtua te saaita telotu raa nioti, sei ma ko te Farisi raa. Na tama e mee hokolaatou ki hakananniu raa, e me ki tuku iho no mouraro, tena na tama e mee hokolaatou ki mouraro raa e me ki ssau ria no hakananniu."

Jisas e hakatapu na tamalliki pamme
(Matu 19.13-15; Mak 10.13-16)

¹⁵ E isi na tama e kou ake na tamalliki laatou raa ia Jisas ma Tama raa ki hakatapu na tamalliki raa. Na disaipol raa e kkite, tena ki hai ake na tama raa ma ki se mee peeraa, ¹⁶ emeia Jisas ekanna ake na tamalliki raa ki oo ake Aia, tena ki meake, "Tiaki na tamalliki naa ki oo mai Anau, tena kootou ki se ppui na tamalliki naa, e mee te Hakamaatua ana i te Vaelani raa he kina na tama peenei. ¹⁷ Anau e meatu te hakamaoni! Te tama se hihai ki too te Hakamaatua ana i te Vaelani raa pera ma na tamalliki peenei raa e me ki selavaa roo teuru i roto te Hakamaatua ana i te Vaelani raa."

Te vahiri te tama hai hekau
(Matu 19.16-30; Mak 10.17-31)

¹⁸ Hetama hakamaatua na Jiu raa e vahiri ake Jisas ma, "Te Rabai e tauareka! Hea anau e me ki pena ki lavaa anau te too te ora e ora tahi raa?"

19 Kito Jisas kimeake tetama raa, "Aiea akoe emee ma Anau etauareka naea? Sehaitama etauareka, TeAtua Hokoia koi etauareka. 20 Akoe eiroa natuaa nei: 'Auu se avvana huri, auu setaa tama, auu se kailallao, auu setattara malliu alaa tama, tena ku hakammaha tetamana ia ma te tinna akoe raa.'"

21 Tena tetama hakamaatua raa kimeake, "Anau etautari roo natuaa naa hakaatoa, kaamata roo tesaita anau ni paamee raa."

22 Jisas erono natattara tetama raa, tena Aia kimeake, "He mee hokotahi koi akoe etau te ppena. Kouake na mee hakaatoa akoe ettinoraa kisui alaa tama, tena kutoo na sileni raa no kouake na tama hakaalloha raa, tena akoe eme ki isi na mee taualleka ite vaelani, tena ki oti akoe ku hamai no tautari Anau." 23 Emeia te saaita tetama raa ni rono na tattara raa, aia ku se hihia roo, emee aia he tama e hai hekau roo.

24 Jisas ekite pera ma te maanatu tetama raa ku haeo roo, tena Aia kimeake, "Eme kihainattaa roo ma natama haisileni raa tettae ite Hakamaatua ana ite Vaelani raa. 25 Te hainattaa tetama haisileni ki ttae ite Hakamaatua ana ite Vaelani raa eme kihainattaa roo iaruna ma te kamel e uru i roto te rua te rina e ttui paamaro raa."

26 Tena natama ellono Jisas etattara raa ku vahiri ake ma, "Kaa koai natama eme ki ora naa?"

27 Kito Jisas kimeake, "Namee tera ehainattaa roo ma taatou natama te ppena raa, ehainauhie roo ma TeAtua."

28 Kito Pita kimeake, "Kira ake! Maatou etiaki namee hakaatoa maatou ettino raa no tauttari Akoe."

29 Tena Jisas kimeake, "Hakamaoni! Anau emeatu kootou tetakamaoni pera ma hetama peehee etiaki te hare aia, te avana aia, nataina aia, natamaatua aia ia ma natamalliki aia raa no tautari natiputipu tetakamaatua ana ite Vaelani raa 30 eme kitoo tammaki roo namee tesaita nei ia ma te ora e ora tahi tera e hamai i muri raa."

Jisas etattara tana hakatoru ite mate Aia

(Matiu 20.17-19; Mak 10.32-34)

31 Tena Jisas kitoo tesanahuru ma rua na disaipol Aia raa ite vahi, tena kimeake, "Hakallono! Taatou eme kioo i Jerusalem kimee natattara na profet raa nitattaa ite vahi te Tamariki te Tama nei raa kihakamaoni. 32 Natama i Jerusalem raa eme kikoake te Tama raa ina rima natama seai ma ni Jiu raa, tena natama raa eme kitataussua Tama raa, tena ku hai nahaeo Tama raa, tena kusasavare Tama raa. 33 Natama raa eme kiriki Tama raa, tena kuta Tama raa nomate, emeia ite aho tana hakatoru raa, Tama raa eme ki mahike muri no ora."

³⁴ Emeia na disaipol raa se hai mee e illoa i na tattara Jisas raa. Na hakataakoto na tattara raa e huuna ria tera hea na tama raa se illoa hea Jisas ni tattara ake raa.

Jisas e tokonaki te tama karemata sseni
(Matiu 20.29–34; Mak 10.46–52)

³⁵ E isi te tama karemata sseni e noho i te vahī te mateara raa no kainonno te saaita Jisas ni haere no taapiri i Jeriko. ³⁶ Te tama raa ku rono te kanohenua raa e hakallaka vaa mua, tena aia ki vahiri ake, “Hea kootou e mee naa?”

³⁷ Kito na tama raa ki meake te tama raa ma, “Jisas te Tama i Nasaret raa ku hamai.”

³⁸ Tena te tama karemata sseni raa ki kannā ake ma, “Jisas! Te Mokopuna Devit! Hai aroha mai anau!”

³⁹ Kito na tama ettuu imua te tama raa ku hai ake te tama raa ma ki noho hemuu. Emeia te tama raa e kannā ake hakamaroa roo ma, “Te Mokopuna Devit! Hai aroha mai anau!”

⁴⁰ Tena Jisas kituu no meake na tama raa ki kou ake te tama karemata sseni raa i Aia. Te tama raa ku taapiri ake, kito Jisas ki vahiri ake te tama raa ma, ⁴¹ “Hea akoe e hihai ma Anau ki ppena ma akoe naa?”

Kito te tama raa ki meake, “Te Ariki, anau e hihai ma anau ki kite.”

⁴² Tena Jisas ki meake te tama raa ma, “Tena akoe ku kite naa! Te hakatina akoe raa e mee akoe no tauareka.”

⁴³ Te saaita naa koi te tama raa ku lavaa te kite, tena aia ki haere tautari atu vaa muri Jisas, tena ki hakammaha Te Atua. Te saaita te kanohenua raa ni kkite ma te tama raa ku kite, na tama raa hakaatoa ku hakammaha ake Te Atua.

19

Jisas laaua ma Sakius

¹ Jisas e haere peeraa i Jeriko, tena ki haere hakaraka.

² Teeraa he tama hakamaatua na tama e aoao na takis raa, te inoa aia raa ko Sakius, tena aia he tama hai sileni hoki.

³ Tama raa e hakahikkahi ma ki kite ma Jisas koai, e meia aia he tama e popoto roo, tena aia ku se lavaa te kite Jisas e mee te kanohenua raa e tammaki roo. ⁴ Tena kito Sakius ki tere i mua te kanohenua raa no kake i aruna te laakau e rahi roo ma ki lavaa aia te kite Jisas, e mee Jisas e haere atu hoki te ara naa. ⁵ Jisas kutae i te kina te laakau raa, tena Aia ki kkira i aruna no meake Sakius ma, “Tiho mai vave i raro, e mee Anau e me ki noho i te hare akoe raa te aho nei.”

⁶ Sakius ku hihia roo no tiho vave i raro, tena aia kitoo Jisas no oo laaua i te hare aia raa. ⁷ Na tama hakaatoa ni kkite raa ku kaamata no tamumu ma, “Jisas e haere i te hare te tama hai sara!”

⁸ Tena Sakius ki tuu i aruna no meake Jisas ma, "TeAriki! Hakaronomai, anau eme kivvae hea anau ettinoraa ilottonu, tena kukouake inatama hakaalloha raa, tena kame anau nihailaavaka hetama anau eme kikouake e haa natuhana kiraka ma hea anau nihailaavaka no too ite tama raa."

⁹ Tena Jisas ki meake, "Te aho nei TeAtua ku tokonaki natama i roto te hare nei raa no ora, maitaname te nei he mokopuna Abraham hoki. ¹⁰ Te Tamariki te Tama nei e hamai ma kisese na tama ellano raa, tena ku tokonaki na tama raa ki too te ora hakamaoni."

Tattara hurihuri te sanahuru na siliva
(Matiu 25.14-30)

¹¹ Na tama raa koi hakalollono koi na tattara raa, tena Jisas ku tattara ake te tattara hurihuri nei. Aia ku taapiri roo i Jerusalem, tena na tama raa ekkahu ma te Hakamaatua ana ite Vaelani raa ku taapiri koi ki hakahura ake. ¹² Kito Jisas ki meake, "Teeraa he tama e hakamaatua roo, tena aia e horau ite henua emmao roo i taha ma ki tuku te henua raa, tena i muri aia ku vaakai ake ite henua aia raa. ¹³ I mua aia ni horau raa, aia e kannaa ake te sanahuru na tama hehekau aia raa, tena kikouake na tama raa na siliva taki ttahi, tena ki meake na tama raa, 'Kootou kimmata ma e hia kootou elavaa te hakapiri ake i aruna te siliva hokotahi nei tesaaita anau e haere raa.' ¹⁴ Emeia te saaita naa hoki na tama roo te henua aia raa ku se hihhai te tama raa, tena laatou ki kauna ria atu na tama i muri te tama raa ma ki meake na tama te henua te tama raa e haere raa ma, 'Maatou ku se hihhai te tama nei ki mee pera ma he tuku maatou.'

¹⁵ "Te tama raa e haere no tuku, tena ki vaakai mai i muri. Te tama raa e tae ake koi, tena ki kannaa ake na tama hehekau aia raa kioo ake nottuu imua aia kimmata ma e hia na sileni laatou nilavaa te too raa. ¹⁶ Te tama kaamata raa e haere ake, tena ki meake, 'Tama hakamaatua! Anau e hehekau no too sanahuru na siliva i aruna ma hea akoe ni kou mai raa.' ¹⁷ Tena te tuku raa ki meake, 'Tauareka roo, akoe he tama hehekau tauareka! Anau eme kituku akoe ki rorohi sanahuru na matakaina ellahi.' ¹⁸ Tena te tama hakarua raa ki haere ake no meake ma, 'Tama hakamaatua! Anau e hehekau no too erima na siliva i aruna ma hea akoe ni kou mai anau raa.' ¹⁹ Tena te tama hakamaatua raa ki meake te tama raa, 'Akoe e me ki rorohi e rima na matakaina ellahi.'

²⁰ "Tena teeraa tama ku haere ake no meake ma, 'Tama hakamaatua! Te nei te siliva akoe; anau ehoo i roto te paamaro. ²¹ Anau emataku akoe, emee akoe he tama e hakamataku. Akoe etoo namee tera seai ma ni mee akoe raa, tena akoe ekkope na kai tera akoe ni settori.' ²² Tena te tuku raa ki meake, 'Akoe he tama hehekau haeo!

Anau e me ki too na tattara akoe naa ki hakatonutonu akoe! Akoe e iroa pera ma anau he tama hakamataku, tena anau e too na mee tera seai ma ni mee anau raa, tena ki too hoki na kai tera anau ni settori raa. ²³ Aiea kaa akoe seppono te siliva nei i roto te benk raea? Tena anau e me ki too muri te siliva nei ma na siliva laatou e hakapiri ake i aruna raa.'

²⁴ "Tena tetukura kimeake natama ettuu vaaraa, 'Too te silivanaa itaha ma tetamaraa, tena kukouake te tama e isi sanahuru na siliva raa.' ²⁵ Kito natamaraa kimeake te tukura ma, 'Tama hakamaatua! Tamaraa e isi sanahuru na siliva!' ²⁶ Tena tetukura kimeake, 'Anau e meatu kootou pera ma natama e isi tammaki na mee raa e me ki too alaa mee e hakapiri ake hoki iaruna, tena natama seisi nameeraa niaina ma nameeraa e moisi, e meia na mee raa e me ki too ria itaha ma laatou. ²⁷ Tena kou mai natama nisehihai ma anau ki tuku laatou raa i te kina nei vahao nei, tena kutaa natamaraa kimmate imua na karemata anau!'"

*Jisas ku haere i Jerusalem pera ma he Tuku
(Matiu 21.1-11; Mak 11.1-11; Jon 12.12-19)*

²⁸ Jisas e tattara ake te tattara hurihuri raa no oti, tena Aia ki haere imua natamaraa i Jerusalem. ²⁹ Jisas kutaapiri i Betfage laaua ma Betani i te kina te Mouna e hhomo na Oliv raa, tena Jisas ki kauna tokorua na disaipol Aia raa ki oo i mua ³⁰ ma na tattara nei, "Oo i te matakaina e tuu mai i mua raa, tena te saaita koorua e uru atu i te matakaina naa, koorua e me kikkite te donki ennoa tera se hai tama ni kake iaruna notere, tena koorua ku vvete te donki naa no hakattaki mai. ³¹ Kame he tama e vahiri atu ma, 'Koorua e vvete te donki naa ki aa,' tena koorua kimeake pera ma, 'TeAriki e hihai te manu nei.'"

³² Tokorua raa e oo nokkite pera ma namee laua ekkite raa essau roo pera ma hea Jisas ni tattara ake laua raa. ³³ Tokorua raa ku vvete te donki raa, tena te tama te manu raa ki vahiri ake tokorua raa ma, "Koorua e vvete te donki naa ki aa?"

³⁴ Kito tokorua kimeake ma, "TeAriki e hihai te manu nei." ³⁵ Tena tokorua raa ki hakattaki ake te donki raa iaa Jisas. Tena na disaipol raa ki hakapiri na kaukahu laatou raa iaruna te donki raa, tena laatou ki hakkake Jisas iaruna. ³⁶ Jisas etere iaruna te donki raa, tena te kanohenua raa kusosora na kaukahu lolloa laatou raa vaa aruna te mateara.

³⁷ Jisas kutaapiri i Jerusalem i te kina te mateara e haere iraro te Mouna e hhomo na Oliv raa, tena tammaki roo na disaipol Aia raa ku kaamata no hakammaha TeAtua, tena ki hakammaha ake TeAtua hakamaroa roo, e mee laatou ku kkite na mee e llahi roo.

38 “TeAtua e hakatapu te Tuku tera e hamai ite inoa TeAriki raa!”*

Na mahi TeAtua ia ma te Noho Laoi i te vaelani!”

39 E isi na Farisi i roto te kanohenua raa e hai ake Jisas ma, “Rabai! Meake na disaipol Akoe raa ki se vaa!”

40 Kito Jisas ki meake, “Anau e meatu kootou, kame na tama nei e ttuu hemuu, tena na hatu nei hokolaatou e me ki kaamata no vaa.”

Jisas e tani i te aroha Aia i Jerusalem

41 Jisas ku taapiri roo i Jerusalem, tena te saaita Aia ni kite te matakaina raa, Aia kutani roo Tana aroha, 42 tena ki meake, “Kame kootou e illoa hakamaoni hea e me ki kou atu te noho laoi! Emeia kootou selavaa te krite te noho laoi raa. 43 E isi te saaita e me ki hamai, tena na tama e hao kootou raa e me ki oo atu no hakutu na kerekere raa ki palluna, tena kullepo areha kootou i na vahi hakaatoa.

44 Na tama raa e me ki seu te matakaina e rahi kootou naa, tena kutaa kootou ki mmate; na tama raa selavaa te tiaki he hatu ki mmau ite kina aia ni mmau raa, maitaname kootou nise illoa te saaita TeAtua e me ki tokonaki kootou raa.”

Jisas ku haere i te Hare Tapu

(Matiu 21.12-17; Mak 11.15-19; Jon 2.13-22)

45 Tena Jisas ki haere i roto te Hare Tapu raa no hakaise na tama e suisui na mee vaa hare raa, 46 kito Jisas ki meake na tama raa, “Na tattara nei e mmau i roto te Launiu Tapu TeAtua raa pera ma,

‘Te Hare Tapu Anau nei he hare e me ki lotulotu.’

Emeia kootou ku huri te hare nei ki mee mo he hare na tama kailallao.”

47 Jisas e akoako i roto te Hare Tapu raa na aho hakaatoa. Na maatua hakananniu raa, na tama e poroporo na tuua raa ia ma na tama hakamattua na Jiu raa e hihhai ma ktaa Jisas ki mate, 48 e meia na tama raa se hai ara e lave ki taa Tama raa, maitaname te kanohenua raa e hihhai ki hakallono na tattara Tama raa, tena na tama raa hoki se hihhai ma laatou ki se llono he tattara hokotahi.

20

Na mahi Jisas

(Matiu 21.23-27; Mak 11.27-33)

1 Teeraa he aho Jisas e akoako ake te kanohenua raa ite vahi te Rono Tauareka raa i roto te Hare Tapu, tena na maatua hakananniu raa, na tama poroporo na tuua raa,

* 19:38 19.38 TeAriki: Na tattara nei e mmau i roto Psalm 118.26. I roto te Old Testament se isi TeAriki i te kina nei e meia e isi koi Jihova

hakapaa ma na tama hakamattua na Jiu raa ku oo ake² no meake Jisas ma, “Ako e ki mee mai maatou ma ni mahi peehee akoe e isi ki ppena na mee nei?”

³ Kito Jisas ki meake na tama raa, “Anau e me ki vahiri atu he vahiri hokotahi. Kootou ki mee mai Anau, ⁴ na mahi Jon e isi ki hakoukou tapu na tama raa ni mahi e oo mai TeAtua ma ni mahi e oo mai koi te tama?”

⁵ Tena na tama raa ku kaamata no hakatauttau hokolaatou ma, “Taatou e me ki meake peehee? Kame taatou e meake ma, ‘Na mahi Jon e isiraa ni mahi TeAtua’, tena Aia e me ki mee mai ma, ‘Kaa kootou se hakattina Jon naea?’ ⁶ Tena kame taatou e meake ma, ‘Na mahi Jon e isi raa ni mahi koi te tama,’ tena te kanohenua nei e me ki maka taatou na hatu, maitaname na tama raa e hakattina pera ma Jon he profet.”

⁷ Kito na tama raa ki meake ma, “Maatou se illoa ma na mahi Jon e isiraa ni mahi e oo mai i hee.”

⁸ Tena Jisas ki meake na tama raa, “Tena Anau hoki selavaa te meatu ma ni mahi peehee Anau e isi kippena na mee nei.”

*Te tattara hurihuri na tama e lollohi te paupaku
(Matiu 21.33–46; Mak 12.1–12)*

⁹ Tena Jisas ki tattara ake te tattara hurihuri nei: “Teeraa he tama ettori na hua na grep i roto te paupaku aia, tena aia kikou ake te paupaku raa kilollohi alaa tama, tena te tama raa ki tiaki te henua aia raa no haere no noho itaha ma te henua raa saaita roroa roo. ¹⁰ Tesaaita na hua na laakau raa kulleu, tena te tama hakamaatua te paupaku raa kukauna te tama hehekau aia raa ki haere nommata na tama elollohi te paupaku aia raa, tena kutoo tetuhana aia raa. Emeia na tama elollohi te paupaku raa etaa te tama raa, tena kikauna muri te tama raa ki vaakai se hai mee ekou ake. ¹¹ Tena kito te tama hakamaatua raa kikauna teeraa tama; emeia na tama elollohi te paupaku raa etaa te tama raa hoki, tena kippena hakahaeo roo i te tama raa, tena kikauna muri te tama raa ki haere se hai mee hoki ekou ake. ¹² Tena aia kikauna te tama tana hakatoruraa, tena na tama lollohi te paupaku raa kitaa te tama raa no masessere haeo roo, tena kippehi te tama raa iaho. ¹³ Tena te tama hakamaatua te paupaku raa kitattara ma, ‘Hea anau eme kippena? Anau eme kikauna te taupeara hokotahi anau e hakasessere mahi nei. Na tama naa kame eme ki hakammaha hakamaoni taku tama nei.’ ¹⁴ Emeia, te saaita na tama elollohi te paupaku raa ni kkite te taupeara raa, na tama raa kutattara hokolaatou ma, ‘Te nei te taupeara te tama hakamaatua te paupaku nei. Taatou ki taa te tama nei ki mate, tena taatou kutoo na mee

hakaatoa aia ettinoraa ma taatou!' ¹⁵ Kito na tama raa ki lletu te taupeara raa i taha ma te paupaku raa, tena ki taa te tama raa no mate."

Kito Jisas ki vahiri ake, "Kaa hea tetama hakamaatua te paupaku raa e me kippena ina tama elollohi raa? ¹⁶ Te tama hakamaatua raa e me ki hamai no taa na tama raa ki mmate, tena ku too te paupaku raa no kou ake alaa tama ki lollohi."

Te kanohenua raa e llono na tattara nei, tena na tama raa ki meake ma, "Te mee naa se tonu!"

¹⁷ Kito Jisas ki kira ake na tama raa, tena ki meake, "Kaa te hakataakoto na tattara te Launiu Tapu raa e mee maea? 'Te hatu na tama e hakatuutuu na hare raa ni hakahekeheke ma e haeo raa ko te hatu roo e mmau hokoia i na hatu hakaatoa.'

¹⁸ Na tama e hhina i aruna te hatu nei raa e me ki motumotu matalliki roo, tena kame te hatu naa e tteiho i aruna he tama, te hatu naa e me ki hakappela te tama naa ki mee mo rehu."

Te vahiri i te suisui na takis
(Matuu 22.15-22; Mak 12.13-17)

¹⁹ Na tama poroporo na tuua ia ma na maatua hakanan-niu raa e hahaiivi ma ki hakapiki Jisas i te kina raa, e mee laa-tou e illoa ma Jisas e tattara te tattara hurihuri raa i laa-tou; e meia laa-tou e mattaku hoki i te kanohenua raa. ²⁰ Tena na tama raa ku kirakira he saaita e ttana. Na tama raa e sui na tama ki oo no malliu ma laa-tou ni tama e ttonu, tena ku oo no vahihhiri ake Jisas ma ki taaiki Tama raa ma na vahiri, ki lavaa laa-tou te too Jisas no kou ake i na tama hakamattua te taumani i Rom raa. ²¹ Tena na tama haeo raa ki meake Jisas, "Rabai, maatou e illoa pera ma na tattara ia ma na akoako Akoe raa e ttonu. Maatou e illoa pera ma Akoe se maanatu ma he kakkae peehee te tama e isi, e meia Akoe e akoako ake te hakamaoni TeAtua raa i na tama hakaatoa. ²² Akoe ki mee mai maatou ma e sara ma na tuua taatou raa ki sui ake na takis raa i te tuku i Rom ma seai?"

²³ Emeia Jisas e iroa ma na tama raa e malliu, tena Aia ki meake na tama raa, ²⁴ "Huri mai he sileni. Teenei he pohouru, ia he inoa aai e mmau te sileni nei raa?"

Kito na tama raa ki meake, "He pohouru, ia he inoa te tuku i Rom."

²⁵ Tena kito Jisas ki meake, "Tena kootou ku sui ake te tuku raa hea aia e ttino, tena ku sui ake TeAtua hea TeAtua e ttino."

²⁶ Tena na tama raa ku se hai mee roo e lavaa ma ki taaiki Jisas i mua te kanohenua raa hakaatoa, kito na tama raa ki nnoho hemuu, e meia laa-tou e mamahharo roo i na tattara Tama raa.

Te vahiri i te ora muri
(Matuu 22.23-33; Mak 12.18-27)

²⁷ Na Sadyusiraa ko na tama e mee ma na tama e mmate selavaa te ora muri, tena na tama raa ki ooake no meake Jisas ma, ²⁸ “Rabai, Moses e taataa mai na tuaa nei itaatou ma: ‘Kame hetanata emate se hai tamalliki iteavana aiaraa, tena tetaina aiaraa eme kiavana tetautukaha hine raa kilavaa laaua te huratama, tena na tamalliki raa e me ki mee pera ma ni tamalliki te tanata ku mate raa.’ ²⁹ Tena teeraa he tokohitu na haanau; te taina matua raa eavana no mate se hai tamalliki. ³⁰ Tena te tama pare ake raa kuavana te hine raa no mate hoki se hai tamalliki, ³¹ tena te tama hakatoru raa kuavana hoki te hine raa no mmate se hai tamalliki. Tena te tokohitu na haanau raa hakaatoa ni avvana te hine raa no mmate se hai tamalliki. ³² Tena ki oti roo te hine raa ku mate. ³³ Ia tena, ite aho na tama e mmate raa e me ki ora muri itaha ma te mate raa, koai te tama na tama nei eme kiavana te hine raa? E mee te tokohitu na haanau raa hakaatoa ni avvana te hine raa.”

³⁴ Tena Jisas ki meake na tama raa, “Nataanata ia ma na hhine te maarama nei raa e avvana, ³⁵ e meia na taanata ia ma na hhine tera eme ki ora muri itaha ma te mate no noho ite maarama imuriraa selavaa te avvana. ³⁶ Natamaraa eme ki mee pera ma niensel, tena na tama raa hoki se lavaa te mmate. Na tama raa ni tamalliki TeAtua, e mee laatou ni ora muri i taha ma te mate. ³⁷ Ia tena Moses ni hakamatahua mai pera ma na tama e mmate raa e me ki mahhike muri no ora. I na tattara i te vahi te pupuu e ura raa, Moses e tattara pera ma TeAriki ko ‘TeAtua tera Abraham, TeAtua tera Aisak, tena TeAtua tera Jekop.’ ³⁸ Aia he atua na tama e ora, sei ma he atua na tama e mmate, maitaname na tama hakaatoa e ora koi i Aia.”

³⁹ Kito na tama e poroporo na tuaa raa ki meake, “Rabai, na tattara Akoe naa e ttonu!” ⁴⁰ Tena na tama raa ku mattaku te vahiri ake alaa vahiri hoki.

Te vahiri te Mesaia

(Matiu 22.41–46; Mak 12.35–37)

⁴¹ Tena Jisas ki vahiri ake na tama raa, “Aiea na tama raa e tattara ma te Mesaia raa he Mokopuna Devit raea? ⁴² E mee Devit hokoia ni tattara mai i roto te launiu na Rue raa pera ma,

‘TeAtua e meake TeAriki anau raa ma,
Noho i te vahi laaua Anau nei,

⁴³ ki tae roo te saaita Anau etuku na tama e kiri llotu
Akoe raa i raro na vae Akoe raa pera ma he tuai.’

⁴⁴ Devit e kanna te Mesaia raa ma, ‘TeAriki’; kaa te Mesaia raa e lavaa te mee pera ma he Mokopuna Devit peehee?”

*Lollohi hakamattonu i na tama e poroporo na tuuaa
(Matiu 23.1-36; Mak 12.38-40)*

⁴⁵ Te kanohenua raa e nnoho no hakallono Jisas e tattara raa, tena Aia kimeake na disaipol aia raa ma, ⁴⁶ “Lollohi hakamattonu i na tama poroporo na tuuaa raa. Na tama raa e hihhai ki uru na kaukahu lolloa, tena e hihhai hoki ma na tama ki hakammaha laatou i na kina na maket, tena na tama raa e hihhai hoki ki nnoho i na kina na tama hakamattua e nohonnoho raa, tena e hihhai hoki ki nnoho i na kina taualleka i te kina na kai ellahira. ⁴⁷ Na tama raa e hihhai ki hailavvaka no kailallao na hare na tautukaha hine raa, tena ki hakatannata ma laatou e too na lotu e lolloa! Emeia na hakalono llihu laatou e me ki too raa e me ki haeo roo.”

21

*Te hoki te tautukaha hine e hakaalloha
(Mak 12.41-44)*

¹ Jisas ekkira hakataka no kite na tama hai sileni raa e ponopono na hoki laatou raa i roto te papa na sileni i te Hare Tapu raa, ² tena Aia e kite te tautukaha hine hakaalloha e ppono e rua na peni i roto te papa raa hoki. ³ Kito Jisas kimeake, “Anau e meatu kootou pera ma te hoki te tautukaha hine nei ni ppono raa e raka roo i aruna ma na hoki na tama hakaatoa. ⁴ Maitaname na tama e ppono tammaki na sileni raa e isi hoki na sileni ettoe; emeia te hine nei he tama hakaalloha, tena aia e hoki ake na peeni hakaoti aia e isi raa hakaatoa, tena aia ku se hai sileni hoki e ettoe ki tokonaki aia.”

*Jisas e tattara ma te Hare Tapu raa e me ki maseu
(Matiu 24.1-2; Mak 13.1-2)*

⁵ Eisi na disaipol Jisas e tattara ma te Hare Tapu raa e tiputipulaoi roo ma na hatu emmau i te hare raa ia ma na hoki na tama raa e hoki ake Te Atua raa. Tena Jisas kimeake, ⁶ “Eisi te saaita e me ki taemai tera na mee taualleka hakaatoa kootou ekkite emmau i te Hare Tapu nei raa e me ki maoha i raro.”

*Na hakalono llihu e me ki ttaemai
(Matiu 24.3-14; Mak 13.3-13)*

⁷ Kito na tama raa ki vahiri ake, “Rabai, na mee nei e me ki kapihi mai vahao hee? Kaa hea e me ki huri mai ki illoa maatou te saaita na mee nei e me ki kapihi mai raa?”

⁸ Tena Jisas kimeake, “Lollohi hakamattonu, tena kootou ki se hakapanimu. Tammaki na tama e me ki malliu ma laatou e tattara te vahia Anau, tena na tama naa e me ki oatu no meatu ma, ‘Anau ko te Mesaia!’ ia ma, ‘Te hakaoti raa ku mee ki taemai i te maarama nei!’ Emeia

kootou ki se tauttari na tama naa. ⁹ Kootou ki se mattaku te saaita kootou ellono nataua na henua ellahi ia ma na taua i roto koi na henua raa; na mee nei e me ki kapihi atu imua, e meia na mee nei se huri atu pera ma te hakaoti te maarama nei raa ku taapiri.”

¹⁰ Tena Jisas kimeake hoki ma, “Na henua e me kippuhu hokolaatou, tena na nohorana e me kippuhu hokolaatou hoki. ¹¹ Tammaki na henua e me kittiri na ruru henua hai mmahi, te one ia ma na maahana haeo e me kittiri na kina hakaatoa, tena e me ki isi na mee hakamattaku kootou ni sekkite imua raa e me ki oo mai peeraa ite vaelani, ¹² e meia imua na mee nei e kapihi atu, kootou e me ki hakapiki ria, tena na tama raa e me ki kou atu na hakalono lihu ikootou; na tama raa e me ki too kootou no kkave ite hare lotu raa ki hakatonutonuria, tena ku too kootou noppono ite hare karapusi; kootou e me kittuu imua na tuku ia ma na tama hakamattua raa e mee kootou etauttari Anau. ¹³ Teenaa te saaita tauareka kootou te tattara ake te Rono Tauareka raa. ¹⁴ Kootou ki mmoe koi te maanatu hokotahi, ia ki se mamannatu tammaki hea kootou e me kitattarama kitokonaki kootou raa, ¹⁵ maitaname Anau e me ki kou atu kootou na tattara ia ma te atamai tera natama e haeo kootou raa e me ki selavaa te mee ma kootou e ssara. ¹⁶ Na maatua kootou raa, na taina kootou raa, na hareakina kootou raa, na soa kootou raa e me ki too kootou no kkave i natama e kirilloto kootou raa, tena na tama raa e me kitaa alaa tama kootou no mmate. ¹⁷ Na tama hakaatoa e me ki kirilloto kootou e mee kootou etauttari Anau. ¹⁸ Emeia selavaa roo herouru iaruna na pohouru kootou raa e me ki hopo. ¹⁹ Tuum mau, tena kootou e me ki too te ora hakamaoni.

*Te saaita na hakalono lihu
(Matiu 24.15-21; Mak 13.14-19)*

²⁰ “Kootou e me ki illoa pera ma Jerusalem kumee ki seua ria, te saaita kootou ekkite natama nataua raa ku alleha Jerusalem. ²¹ Tena natama i Judia raa e me ki huro peeraa i na mouna raa, tena natama ennoho i roto te matakaina erahiraa e me ki huro itaha, tena natama ennoho i mmao ma te matakaina raa e me ki selavaa te oo i roto te matakaina raa. ²² E mee teenaa ko ‘Na aho na hakalono llihu Te Atua raa’, ki mee na tattara hakaatoa te Launiu Tapu raa ki hakamaoni. ²³ Te aho naa, na hhine haittama ia ma na hhine e mee na tamalliki pammee raa e me ki hakalono llihu haeroo. Na mee sakkino roo e me ki ttae ake te henua naa, tena Te Atua e me ki kou ake na hakalono llihu Aia raa i na tama te henua naa. ²⁴ E isi na tama e me ki taai ia no mmate ma na paraamo, tena alaa tama e me ki too ria no kkave i alaa henua pera ma nitama karapusi, tena natama ennoho pouri raa e me

ki hakananniu iroto Jerusalem kittae tesaaita TeAtua e tuku ake laatou raa e oti.

Te Tamariki te Tama nei e me ki vaakai mai
(Matiu 24.29–31; Mak 13.24–27)

²⁵ “Eisi namee kootou nisekkite imua raa e me ki kapihi ake itelaa, te maremo ia ma na hetuu. Na henua hakaatoa iroto te maarama nei raa e me kimamannatu tammaki, ia e me kimattaku temmuu tepeau ia ma te ttahe te moana. ²⁶ Te mattaku na tama raa e me ki mee na karemata laatou raa no pouri tesaaita laatou ninnoho nottari hea e me kikapihi mai iroto te maarama nei raa, tena namee ite vaelani raa e me kiselavaa te oo tonu i na ara laatou e hahaere raa. ²⁷ Te Tamariki te Tama nei e me ki hamai iroto te pukureurehu ma na mahi hai mmahi ia ma te maahina. ²⁸ Te saaita na mee nei e me ki ttae atu raa, kootou e me ki ttuu no kkira i aruna, e mee TeAtua ku taapiri ki hamai no tokonaki kootou ki ora.”

Te tattara hurihuri te laakau fik
(Matiu 24.32–35; Mak 13.28–31)

²⁹ Tena Jisas kitattara ake te tattara hurihuri nei, “Kootou ki mannatu telaakau fik raa ia ma alaa laakau hoki. ³⁰ Te saaita kootou ekkite na laumea na laakau raa ku hura ake, kootou ku illoa koi pera ma tesaaita na reurehu raa ku taapiri. ³¹ Essau hoki, te saaita kootou e kite na mee nei e kapihi atu raa, tena kootou e me ki illoa pera ma te Hakamaatua ana i te Vaelani raa ku taapiri atu.

³² “Mannatu pera ma namee nei e me kikapihi mai imua na tama ennoho vahaonei raa e mmate hakaatoa. ³³ Te vaelani ia ma te maarama nei e me ki oo no oti, e me ia na tattara Anau raa se lavaa te oo no oti.

Tanattana tahi i te hamai TeAriki

³⁴ “Kootou ki hakamattonu kiselavaa kootou te kapitia hai mahi inakai ellahi ia ma te unu tahi, tena kise mamannatu tammaki na ora ite maarama nei raa, ka oti te aho naa ku hakateki no tae atu nottaohi kootou ³⁵ pera ma he taaiki. Te aho Anau e me ki vaakai mai raa e me kittae na tama hakaatoa iroto te maarama nei. ³⁶ Kootou ki hakamattonu, tena kulotu tahi kilavaa kootou te isi na mahi te uru atu ma na hakalono llihu tera e me kittae atu raa, ia kilavaa hoki kootou tettuu imua te Tamariki te Tama nei.”

³⁷ Jisas e akoako na aho hakaatoa iroto te Hare Tapu, tena te hiahi Aia ku haere no noho te poo naa i aruna te Mouna e hhomo na Oliv raa. ³⁸ Tetahata roo na aho hakaatoa na tama raa e oo ake i te Hare Tapu raa no hakallono Jisas e tattara.

22

Na tama hakamattua raa kusese te ara ma kitaa Jisas ki mate

(Matiu 26.1-5; Mak 14.1-2; Jon 11.45-53)

¹ Te saaita te Kai te Haraoa Mannihi tera laatou e kanna hoki ma te Pasova raa ku taapiri. ² Na maatua hakanan-niu raa laatou ma na tama poroporo na tuua raa e mattaku i te kanohenua raa, tena laatou kisese he ara ma kitaa hemuu Jisas ki mate.

Judas e hakari ake Jisas i na tama hakamattua raa

(Matiu 26.14-16; Mak 14.10-11)

³ Tena Satan kutau i roto Judas Iskariot, he tama i roto te sanahuru ma rua na disaipol Jisas raa. ⁴ Kito Judas ki haere no tattara ake na maatua hakananniu raa laatou ma na soldia e lollohi te Hare Tapu raa ki illoa na tama raa te ara aia e me ki hakari ake Jisas i na tama raa. ⁵ Na tama raa ku hihhia roo, tena ki meake ma laatou e me ki sui Judas na sileni. ⁶ Judas e hihai te hakataakoto na tama raa, tena aia ku kaamata no matamata hemuu he saaita e tauareka tera aia e me ki kou ake Jisas i na tama hakamattua raa ki se illoa te kanohenua raa.

Jisas ku tanattana ki kai te Kai te Pasova

(Matiu 26.17-25; Mak 14.12-21; Jon 13.21-30)

⁷ Te saaita kitaa na punua sipsip raa e teiho mai i te aho te Kai te Haraoa Mannihi raa. ⁸ Jisas e kauna Pita laua ma Jon ma na tattara nei, "Oo no tanattana mai te Kai te Pasova raa ki kkai taatou."

⁹ Tena tokorua raa ki vahiri ake ma, "Ako e hihai ma maaua ki oo no tanattana te kai raa i hee?"

¹⁰ Kito Jisas ki meake, "He tanata e amo telloo vaitea e me kittiri koorua te saaita koorua e uru atu i roto te matakaina naa, tena koorua ku tauttari te tanata naa i roto te hare aia e haere no uru raa, ¹¹ tena koorua ku meake te tama hakamaatua te hare naa pera ma, "Te Rabai raa e mee mai maaua ki meatu akoe ma teehee terum Aia e me kikai te Kai te Pasova raa ma na disaipol Aia naa?" ¹² Te tama naa e me ki huri atu te rum e rahi i aruna, tena koorua ku tanattana mai na mee hakaatoa kikkai taatou i te kina naa."

¹³ Tena tokorua raa ki oo nokkite pera ma namee raa e ssau roo pera ma hea Jisas ni tattara ake laua raa, tena laua ki tanattana na kai te Pasova raa.

Te Kai Te Ariki

(Matiu 26.26-30; Mak 14.22-26; 1 Korin 11.23-25)

¹⁴ Te saaita kikkai te kai raa kuttae, tena Jisas ma na aposol Aia raa ku nnoho ma ki kkai. ¹⁵ Kito Jisas ki meake

na tama raa, "Anau e hihai roo ma ki kai te kai te Pasova nei ma kootou i mua Anau e hakalono llihu. ¹⁶ Ia tena Anau e meatu kootou pera ma Anau se lavaa hoki te kai te kai nei ki ttae roo te saaita te mee nei e huri mai te hakamaoni aia i roto te Hakamaatua ana i te Vaelani raa."

¹⁷ Jisas e too te kapu raa no lotu ake TeAtua, tena ki meake, "Too te kapu nei no unu, tena ku hakataka atu ki unu kootou hakaatoa. ¹⁸ Anau e meatu kootou pera ma Anau se lavaa hoki te unu te wain nei ki tae roo te saaita te mee nei e huri mai te hakamaoni aia i roto te Hakamaatua ana i te Vaelani raa."

¹⁹ Tena Jisas ki too te muri haraoa raa no lotu ake TeAtua, tena ki ttohi te haraoa raa no kou ake na tama raa, tena Aia ki meake, "Teenei ko tetinotama Anau tera Anau e kou atu kootou. Ppena te mee nei ki mannatu kootou Anau." ²⁰ Tena te saaita te kai raa ku oti Aia ku too hoki te kapu raa, tena ki meake, "Teenei ko te kapu te tattara e ivi TeAtua emmoe i roto tetoto Anau tera e me ki nnini atu ki tokonaki kootou raa."

²¹ "Emeia kkira mai! Tetama e me ki hakari ake Anau i na tama haeo raa e noho ite tebol nei ma Anau! ²² Te Tamariki te Tama nei e me ki mate ki tautari hea TeAtua ni hakamoe raa, e meia te tama tera e me ki hakari ake Anau i na tama haeo raa e me ki hakalono llihu haeo roo."

²³ Tena na disaipol raa ku vahihhiri hokolaatou ma koai roo tetama laatou e me ki hakari ake Jisas i na tama haeo raa.

Te tiputipu na tama e hihhai ki hakananniu

(Matiu 18.1; Mak 9.34; Luk 9.46)

²⁴ Tena na disaipol raa ku kaamata no hakatauttu hokolaatou ma koai te tama laatou e me ki hakanaaniu. ²⁵ Tena Jisas ki meake na tama raa, "Na tuku na tama e noho pouri raa eisi na mahi i aruna na kanohenua laatou raa, tena na tama hakananniu raa ku ttpa ria pera ma, 'Na Soa te Kanohenua.' ²⁶ Tena kootou ki se mee peeraa, e meia te tama hakanaaniu kootou raa e me ki mee pera ma he tama mouraro, tena te tama hakamaatua raa e me ki mee pera ma he tama hehekau. ²⁷ Koai te tama e hakanaaniu, te tama e noho ma ki kai raa ma te tama e kou ake na kai raa? Hakamaoni te tama e noho i raro raa e hakanaaniu. Emeia Anau e noho ma kootou pera ma he tama hehekau.

²⁸ "Kootou ennohoroo ma Anau te saaita Anau ni hahaaite ria raa; ²⁹ tena Anau e me ki kou atu kootou na mahi ki mee pera ma ni tuku, e ssau pera ma te Tamana Anauraa nikou mai na mahi Anau ki hakamaatua raa. ³⁰ Kootou e me kikkai, ia e me ki unu ma Anau i roto te Hakamaatua ana Anau raa, tena kootou e me ki noho i aruna na nohorana no hakamattua na kaha sanahauru ma rua Israel raa.

Pita e kore ma aia se iroa Jisas

(*Matiu 26.31-35; Mak 14.27-31; Jon 13.36-38*)

³¹ “Saimon, Saimon! Hakarono! Satan ku oti te too tetattara TeAtua kihahaaite kootou hakaatoa, ki vvae na tama tauallekaraa itaha ma natama haeo pera ma te tama e ttori na kai raa e vvae na hua na wit raa itaha ma na penu. ³² Emeia Anau e lotu ma akoe Saimon, ki hai mahi te hakatina akoe raa ki se lavaa akoe te tteiho. Te saaita akoe e vaakai muri mai Anau raa, akoe ku tokonaki hoki na taina akoe raa ki hai mmahi na hakattina laatou.”

³³ Kito Pita ki meake, “TeAriki, anau e tanattana ki haere no karapusi, ia ki mate ma Akoe!”

³⁴ Tena Jisas ki meake, “Pita, Anau e meatu akoe, i mua te manu tane raa e tani te poo nei, akoe e me ki kore e toru na vahao pera ma akoe se iroa Anau.”

Na mee e hainattaa e me ki kapihi mai i muri

³⁵ Tena Jisas ki vahiri ake na disaipol Aia raa ma, “Te saaita Anau ni kauna kootou ki oo no takutaku se hai sileni ni too, ia se hai muri kopu ni too raa, tena se hai taka e uru raa, kootou e isi na mee kootou e hihai tera kootou se isi?”

Kito na tama raa ki meake, “Seai!”

³⁶ Tena Jisas ki meake, “Emeia te saaita nei, te tama e isi te muri kopu na sileni raa kutoo, tena te tama se isi te paraamoaraa ku kou ake te kaukahu matoru aia raa ki sui teeraa tama, tena aia kutoo na sileni raa no sui he paraamoaraa ma aia. ³⁷ Anau e meatu maitaname te kina e mmau i roto te Launiu Tapu e tattara ma, ‘Te Tama raa e hukui ma na tama kailallao raa,’ ku hakamaoni i Anau te aho nei, e mee hea na tama nitattaa i te vahi Anau raa e me ki hakamaoni.”

³⁸ Kito na disaipol raa ki meake, “TeAriki! Kira mai! E isi e rua na paraamoaraa.”

Tena Jisas ki meake, “Ku tau peenaa na tattara naa!”

Jisas e lotu i roto Getsemani

(*Matiu 26.36-46; Mak 14.32-42*)

³⁹ Jisas ku tiaki te matakaina raa, tena ki haere ma na disaipol Aia raa i te Mouna e hhome na Oliv raa pera ma Aia ni haere i mua raa. ⁴⁰ Jisas ku tae i te kina raa, tena Aia ki meake na disaipol Aia raa ma, “Kootou ki lotu ki se lavaa kootou te tteiho i na hahaaite.”

⁴¹ Jisas e haere no mmao hakamarie i taha ma na tama raa, tena Aia ki tuturi i raro no lotu. ⁴² Aia e lotu ma, “Tamana, kame Akoe e hihai, Akoe ku too te kapu te hakalono lihu nei i taha ma Anau. Teenei seai ma he hihai Anau, e meia teenei he hihai Akoe e hihai ma Anau kippena.” ⁴³ Tena te ensel i te vaelani raa ku tuu ake no tokonaki Tama raa. ⁴⁴ Jisas

ku tipuaina haeo roo, tena Aia ki lotu roo ma na mahi Aia, tena na kahota Aia raa ku nnini i aruna te kerekere raa pera ma ni toto e kko.

⁴⁵ Te saaita Jisas ni lotu no oti, Aia ku mahike i aruna no vaakai atu no kite na disaipol raa ku mmoe sellono roo, e mee na alloha laatou raa e mee roo laatou no matanaennae. ⁴⁶ Kito Jisas ki meake na tama raa, "Kootou e mmoe naea? Mahike i aruna no lotu ki selavaa kootou te ttiri na hahaaite."

Jisas ku hakapikiria

(*Matiu 26.47-56; Mak 14.43-50; Jon 18.3-11*)

⁴⁷ Jisas koi tattara koi te saaita te kanohenua raa nittae ake, tena Judas he tama i roto te sanahuru ma rua na disaipol raa ku hakattaki ake na tama raa. Judas e haere ake iaa Jisas raa ma ki mohoni Tama raa.

⁴⁸ Tena Jisas ki meake, "Judas, te mohoni akoe naa e me ki hakari ake te Tamariki te Tama nei i te kanohenua raa?"

⁴⁹ Na disaipol ni noho ma Jisas raa kukkete hea e me ki kapihi ake raa, tena na tama raa ku vahiri ake Jisas ma, "Te Ariki! Eaa, maatou e me ki ppuhu ma na paraamo a maatou nei?" ⁵⁰ Tena he tama na tama raa ku ttuu te katarina te vahi laaua te tama hehekau te pohouru hakanaaniu na maatua raa no hopo.

⁵¹ Tena Jisas ki meake, "Ku tau peenaa." Tena Aia ki taohi te katarina te tama raa no hakammau ake no tauareka.

⁵² Kito Jisas ki meake na maatua hakananniu raa, tena na soldia e lollohi te Hare Tapu raa ia ma na tama hakamatua tera ni ooake ma kittao hi Aia raa ma, "Eaa, kootou e oo mai roo ma na paraamo a ia ma na hika ki taohi Anau pera ma Anau he tama tahao haeo?" ⁵³ Anau ennoho ma kootou na aho hakaatoa i roto te Hare Tapu, tena kootou se mee ma ki taohi Anau. Emeia te nei te saaita kootou ki hehekau, te saaita na mahi te pouri raa ku hakamaatua i roto kootou."

Pita ku kore ma aia se iroa Jisas

(*Matiu 26.57-58; 26.69-75; Mak 14.53-54; 14.66-72; Jon 18.12-18; 18.25-27*)

⁵⁴ Na tama raa ku hakapiki Jisas, tena kitoo Tama raa no kkave i te hare te pohouru hakanaaniu na maatua raa, tena Pita ki haere tautari atu hakammao. ⁵⁵ E isi te ahi e ura i roto te kina te hare raa, tena Pita ki haere atu no noho ma na tama ennoho i te kina te ahi raa. ⁵⁶ Te saaita te taukupu hehekau raa ni kite Pita e noho i te kina te ahi raa, te taukupu raa ku kkira hakamattonu ake roo iaa Pita, tena ki meake, "Te tama nei hoki e haere ma Jisas."

⁵⁷ Emeia Pita e kore, tena ki meake te hine raa ma, "Anau se iroa te Tama naa."

58 Tena seroroa hoki e isi te tanata ku kkira ake no maatino Pita, tena ki meake, "Ako e hoki e hai i roto na tama raa!"

Emeia Pita e kore, tena ki meake te tanata raa ma, "Seai, anau se hai na tama naa."

59 Saaita raa ku roroa ake hakamaarie, tena teeraa tama hoki ku hamakkau ake pera ma, "Te tama nei e hahaere hakamaoni ma Jisas, maitaname aia he tama i Galili."

60 Tena Pita ki meake te tanata raa, "Anau se iroa hea akoe e tattara naa."

Te saaita naa koi te manu tane raa kutani. 61 Tena Jisas ki hakatike no kkira tonu ake roo iaa Pita, tena Pita ku maanatu na tattara TeAriki raa ni tattara ake aia raa ma, "I mua te manu tane raa e tani te poo nei, akoe e me ki kore e toru na vahao pera ma akoe se iroa Anau." 62 Pita ku aroha roo, tena aia ki haere i aho no tanitani roo.

Na soldia raa ku tataussua Jisas

(Matiu 26.67-68; Mak 14.65)

63 Na tama e lollohi Jisas raa ku tataussua Jisas, tena ki riki Tama raa. 64 Na tama raa ennoa na karemata Jisas raa, tena ki meake Tama raa ma, "Tini ma koai te tama ni lliki Akoe raa?" 65 Kito na tama raa ki hai ake tammaki roo na tattara haeo iaa Jisas.

Jisas i mua na tama hakananniu

(Matiu 26.59-66; Mak 14.55-64; Jon 18.19-24)

66 Te mee raa kumaarama, tena na tama hakamatua raa, na maatua hakananniu raa ia ma na tama poroporo na tuua raa ku kkutu hakaatoa, tena na tama raa ki kou ake Jisas no hakatuu i mua te kuturana raa. 67 Kito na tama raa ki meake, "Mee mai, Akoe ko te Mesaia?"

Kito Jisas ki meake, "Kame Anau e meatu, kootou e me ki se lavaa te hakattina Anau, 68 tena kame Anau e vahiri atu, kootou e me ki se lavaa te mee mai hoki. 69 Emeia te saaita nei te Tamariki te Tama nei e me ki noho i te vahia laua TeAtua Hai mahi raa."

70 Tena na tama raa hakaatoa ki meake, "Kaa Akoe ko te Tamariki TeAtua?"

Kito Jisas ki meake, "Teena koi kootou e illoa naa."

71 Tena na tama raa ki meake, "Taato se hihhai ki too ni tattara alaa tama hoki! Taato hokotaato ellono na tattara te Tama nei!"

23

Jisas i mua Pailat

(Matiu 27.1-2; 27.11-14; Mak 15.1-5; Jon 18.28-38)

1 Tena na tama te kuturana raa hakaatoa ku mahike i aruna notoo Jisas no kkave iaa Pailat raa, 2 tena na tama raa ku kaamata no hatuhatu na malliu laatou iaa

Jisas ma, “Te Tama nei e hahaiivi ma kimee na tama raa ki hakataukaa ma tetaumani, tena kimee na tama raa ki selavaa te sui ake na takis laatou raa i te tuku i Rom raa, tena Aia emeemai Hokoia ma Aia ko te Mesaia ia ma he tuku.”

³ Kito Pailat kivahiri ake Jisas ma, “Akoe ko tetuku na Jiu?”

Tena Jisas ki meake, “Teena koi akoe ku mee mai naa.”

⁴ Kito Pailat ki meake na maatua hakananniu raa laatou ma te kanohenua raa ma, “Anau se hai mee e lave ki meatu ma te tama nei e sara.”

⁵ Emeia na tama raa e vanake ake koi ma, “Te Tama nei e haere vaaroto Judia raa hakaatoa ma ki hakatike na hakataakoto na tama raa ma na akoako Aia raa. Aia e kaamata mai i Galili, ia tena vahao nei Aia kutae mai i te kina nei.”

Jisas i mua Herot

⁶ Pailat e rono na tattara na tama raa, tena aia ki vahiri ake ma, “Teenei he tama i Galili?” ⁷ Tesaita Pailat ni iroa pera ma Jisas he tama i te henua Herot e rorohi raa, tena aia ki kauna Jisas ki haere iaa Herot raa, e mee Herot e noho te saaita naa hoki i Jerusalem. ⁸ Herot ku hihia roo te saaita aia ni kite Jisas, e mee aia ni rono tammaki na mee i te vahi Jisas, tena aia hoki ko na hahaiivi roo ma ki kite Jisas. Aia e hihai ma ki kite Jisas e ppena he mirakol. ⁹ Tena Herot ku vahihhiri ake Jisas tammaki na mee, e meia Jisas e noho hemuu koi, se hai tattara roo e meake. ¹⁰ Tena na maatua hakananniu raa laatou ma na tama poroporo na tuaa raa ku oo ake no ttuu i mua no hatu na malliu laatou iaa Jisas. ¹¹ Herot ma na soldia aia raa kutataussua Jisas, tena ki tattara haeroo i Tama raa, tena laatou ki hakauru ake na hekau taualleka roo iaa Jisas, tena ki kauna Tama raa ki vaakai iaa Pailat raa. ¹² Tena te aho naa koi Pailat laua ma Herot ku ssoa; i mua raa laua e haeroo hokolaaua.

Jisas kumee ki taia ria ki mate

(Matiu 27.15–26; Mak 15.6–15; Jon 18.39—19.16)

¹³ Pailat ku kannaa ake na maatua hakananniu raa, na tama hakamattua raa ia ma te kanohenua raa ki hakkutu ake hakaatoa, ¹⁴ tena aia ki meake na tama raa, “Kootou e kou mai te Tama nei i anau, tena kimee ma te Tama nei e hakattaki sara na tama. Tena anau e lahulahu te Tama nei i mua na karemata kootou hakaatoa, tena anau e kite pera ma te Tama nei se isi te mee e sara ma na tattara haeroo kootou ni tattara mai raa. ¹⁵ Herot hoki se hai tattara e kou mai ma te Tama nei esara, e mee aia e kauna ria mai te Tama nei ki vaakai mai taatou. Te Tama nei se isi te mee e sara ki lavaa taatou te taa Aia ki mate. ¹⁶ Tena anau e me kiriki koi te Tama nei, tena ku hakattana Aia ki haere.” ¹⁷ [Te saaita

na Kai na Pasova hakaatoa, Pailat e me ki hakattana he tama karapusi.]

¹⁸ Tena te kanohenua raa hakaatoa ku hakaioo ake ma, "Taa Tama naa kimate! Hakattana Barabas ma maatou!" ¹⁹ (Barabas e ponotia i roto te hare karapusi e mee aia e usuusu te kanohenua raa ki se hakallono te taumani, tena aia e taa hoki te tama no mate.)

²⁰ Pailat e hihai koi ma ki hakattana Jisas, tena aia ki tattara hakaraoi ake hoki te kanohenua raa. ²¹ Emeia na tama raa e vaa ake koi ma, "Tii Tama naa i aruna te kros! Tii Tama naa i aruna te kros!"

²² Tena Pailat ku tattara ake na tama raa te hakatautoru na vahao ma, "Kaa he sara peehee te Tama nei e ppena? Anau se hai mee e lave ki mee ma te Tama nei e sara ki lavaa te Tama nei te taia ria kimate. Anau eme kiriki koi te Tama nei, tena ku hakattana Aia ki haere."

²³ Emeia na tama raa e vaa ake hakamaroa roo pera ma Jisas etau tettii ria i aruna te kros, tena ite hakaoti roo na tama raa ku too hea laatou nittani ake raa. ²⁴ Tena Pailat ku tuku ake hea te kanohenua raa e kainno ake aia raa. ²⁵ Pailat e hakattana Barabas, tetama te kanohenua raa e hirihiri raa; teenaa ko tetama tera ni ponotia i roto i te hare karapusi e mee aia e usuusu na tama ki se hakallono te taumani raa, tena kitaa hoki tetama no mate raa, tena Pailat ki kou ake Jisas i na rima te kanohenua raa ki ppena hea laatou e mannatu ki ppena raa.

Jisas ku ttii ria i aruna te Kros.

(Matiu 27.32-44; Mak 15.21-32; Jon 19.17-27)

²⁶ Kito na soldia raa ki hakattaki Jisas itaha, tena na tama raa ki oo no ttiri tetama te matakaina Sairini, te inoa aia raa ko Saimon, tena Saimon e hamai peeraa ina henua ina vahira, tena aia e haere ki haere ake i te matakaina raa. Kito na tama raa ki ttao hi Saimon no hakapiri ake te kros raa i aruna te tama raa, tena ki meake te tama raa ki amo atu te kros raa vaa muri Jisas.

²⁷ He kanohenua era hiroo etauttari Jisas, tena i roto te kanohenua raa e isi na hhine e haere tanittani, tena ki taa na tinotama laatou hokolaatou i te alloha laatou iaa Jisas.

²⁸ Jisas e huri ake no meake na hhine raa ma, "Na hhine i Jerusalem! Auu settani ma kootou e alloha Anau, e meia ttani ma kootou ia ma na tamalliki kootou raa. ²⁹ Maitaname e isi na aho koi o mai, tena na tama eme kitattara ma, 'Na hhine ni se hai tamalliki ia ma na hhine se hai tamalliki ni hannau raa ia ma na hhine se hai tamalliki ni anaana raa e me ki hakatapurial!' ³⁰ Teenaa ko te saaita na tama raa e me ki meake na mouna palluna raa ma, 'Hina mai i aruna maatou!' tena ku meake na tutu raa ma, 'Hakammuni maatou!' ³¹ Kame na tama e lavaa te kou mai na hakalono llihu

peenei Anau te Tama essau pera ma helaakau e homo mata ora nei raa, tena kaa hea e me kikapihiatu kootou na tama e ssau pera ma ni laakau ku mmate raa?"

³² Na tama raa e hakattaki ake Jisas ma tokorua hoki nataanata kailallao ma kitaa kimmate. ³³ Te saaita na tama raa ni ttae i te kina e hui ma, "Te ivi te Pohouru raa", na tama raa kuttii Jisas ma tetokorua nataanata raa. Na tama raa ettii teeraa tama itevahi laaua, tena teeraa tama itevahi selaua Jisas raa. ³⁴ Tena Jisas ki meake, "Tamana, ssirihia hea na tama nei e ssara. Na tama nei se illoa hea laatou e ppena raa."

Na soldia raa e ttahao huhu na hatu ma koai te tama e me ki too na kaukahu Jisas raa. ³⁵ Te kanohenua raa e ttuu i te kina raa no mmata na mee nei, te saaita na tama hakamattua na Jiu raa ni tataussua ake Jisas ma, "Te Tama nei e tokonaki alaa tama; tiaki kimmata ma Aia elavaa tetokonaki Aia Hokoia kame Aia ko te Mesaia Te Atua e hirihiri raa!"

³⁶ Na soldia raa hoki ku tataussua ake Jisas. Na tama raa e oo ake no kou ake te wain e mmara raa iaa Jisas, ³⁷ tena ki meake, "Tokonaki Akoe Hokkoe kame Akoe ko te Tuku na Jiu."

³⁸ Na tama raa e tattaa na tattara nei i aruna te kros ma, "TEENEI ko TE TUKU NA JIU."

³⁹ Hetama te tokorua na tama kailallao e mmau i aruna na kros raa e hai ake hakahaeo roo iaa Jisas ma, "Akoe seai ma ko te Mesaia? Tokonaki Akoe Hokkoe, tena ku tokonaki hoki maaua."

⁴⁰ Tena teeraa tama ki meake, "Akoe se mataku Te Atua? Te hakalonollihu akoe etoona e ssau pera ma te hakalonollihu Aia raa hoki. ⁴¹ Taaua etonu tetoo na hakalonollihu nei, e mee taaua e ppena na mee e ssara, e meia te Tama nei se isi te mee e sara e ppena." ⁴² Tena aia ki meake Jisas ma, "Jisas, maanatu mai anau te saaita Akoe e Tuku raa."

⁴³ Kito Jisas ki meake te tama raa, "Anau e meatu te hakamaoni. Te aho nei koi, akoe e me ki noho ma Anau i Paradais."

Jisas ku mate

(Matiu 27.45-56; Mak 15.33-41; Jon 19.28-30)

⁴⁴ ⁴⁵ Te mee raa kame ku tae te laa latea te saaita te laa raa ku pouri, tena te henua raa hakaatoa kupouri roo haere no tae tetoru te hiahi, tena te paamaro etootoo i roto te Hare Tapu raa ku mahaa rua. ⁴⁶ Tena Jisas ku kanna hakamaroa ma, "Tamana! Anau e kou atu Te Anana Anau nei ki moe na rima Akoe." Aia e tattara peenei, tena ki mate.

47 Te tama hakamaatua na soldia raa e kite te mate Jisas raa, tena aia ki hakammaha ma, "Hakamaoni roo, teenei he Tama tauareka."

48 Te saaita te kanohenua ni hakuu ake i te kina raa ma ki mmata Jisas ettiiria raa nikkite na meeroo hakaa-toaraa, na tama raa kuvakkai i na hare laatou raa, tena ku alloha roo no tukituki na hatahata laatou. 49 Na tama e illoa roo Jisas raa hakapaa ma na hhine ni kaamata i Galili no tauttari Jisas raa e ttuu hakammao no matamata.

Josep ku too te tinotama Jisas

(Matiu 27.57-61; Mak 15.42-47; Jon 19.38-42)

50 51 Teeraa hetama ehui ma ko Josep hetama i te matakaina Arimatea i roto Judia raa. Te tama raa hetama tauareka, ia hetama na tama e hakammaha, tena aia enoho no hakattari ma te Hakamaatua ana i te Vaelani raa ki hamai. Niaina ma aia hetama i roto te kuturana na tama hakatonutonu na Jiu raa, e meia aia se hakatina roo na hakataakoto na tama raa ia ma na mee na tama raa e ppena raa.

52 Josep e haere no mmata Pailat, tena ki kainno ake ma aia e me ki too te tinotama Jisas raa. 53 Tena Josep ki turi iho te tinotama Jisas raa i raro no mmini te tinotama raa ma na paamaro, tena kikkave no ppono i roto te rua na tama ni keru i te kina na hatu matakau raa, tena te rua naa hoki ni se hai tama e mate ni moe i mua. 54 Teena ko te aho rima, tena te Sabat raa hoki ku mee ki ttae.

55 Na hhine ni kaamata i Galili no tauttari Jisas raa ku oo laatou ma Josep no kkite te rua raa, tena kikkite hoki ma Josep e hakamoe peehee te tinotama Jisas raa. 56 Tena na hhine raa ki vakkai i hare no tanattana na karena ia ma na lloo mannoni ki amuhi te tinotama Jisas.

Na tama raa e hamalollo i te aho te Sabat raa, ki tauttari hea na tuua raa e hihai laatou ki ppena.

24

Jisas ku ora muri

(Matiu 28.1-10; Mak 16.1-8; Jon 20.1-10)

1 Te tahata roo te aho telatapu; na hhine raa ku oo i te taruma raa, tena ki too na karena ia ma na lloo mannoni laatou ni tanattana raa. 2 Na hhine raa e oo no kkite te hatu ni ppui te totoka te taruma raa ku oti te hakatakape ria i taha, 3 tena laatou ki oo no uru i roto te taruma raa; e meia laatou ku se kkite te tinotama TeAriki Jisas raa. 4 Na hhine raa ku ttuu no mamannatu hokolaatou, tena te saaita naa koi e rua na taanata e uru na kaukahu e kivakiva roo ku ttuu ake i te vahi laatou. 5 Na hhine raa ku mattaku no hakammaru i raro, tena tokorua raa ki meake na hhine raa, "Aiea kootou

e sесеe te Tama e ora raa i te kina na tama e mmate nei naea? ⁶ Te Tama naa ku seai; Aia ku oti te ora muri. Kootou e mannatu hea Aia ni tattara atu kootou i Galili pera ma, ⁷ 'Na tama haisara raa eme ki hakapiki te Tamariki te Tama nei, tena kuttii Tama raa i aruna te kros raa, tena te aho tana hakatoru raa Aia e me ki mahike muri no ora.' "

⁸ Na hhine raa ku mannatu na tattara Jisas raa, ⁹ tena laatou ki oo itaha ma tetaruma raa no tattara ake tesanahuru ma tahi na disaipol Jisas raa ia ma alaa hakattina ana inamee hakaatoa laatou nikkite raa. ¹⁰ Na hhine raa ko Meri Makdala, Joana ia ma Meri tetinna Jems raa. Na hhine raa ia ma alaa hhine hoki tera ni oo laatou raa ku tattara ake na mee raa hakaatoa i na aposol raa. ¹¹ Emeia na aposol raa e mannatu ma hea na hhine raa e tattara ake raa seai ma ni tattara hakamaoni, tena na aposol raa se hakattina hoki na tattara na hhine raa. ¹² Kito Pita ki mahike i aruna no tere i te kina te taruma raa, tena aia ki huru i raro no kite koi na paamaro na tama raa ni mmini Jisas raa. Tena aia ki vaakai ihare, ia e maaharo hoki hea ni kapihi ake raa.

Erua na disaipol ettiri Jisas i aruna te mateara e haere Emeus
(Mak 16.12-13)

¹³ Te aho naa hoki erua na disaipol Jisas raa ku oo i te matakaina Emeus raa, he matakaina e hitu na mael te mmao aia i taha ma Jerusalem, ¹⁴ tena tokorua raa e haere tattara hokolaaua na mee hakaatoa ni kapihi ake raa. ¹⁵ Tokorua raa etattara, tena ki vahihhiri hokolaaua, tena Jisas Hokoia ku haere hakataapiri ake no hahaere ma tokorua raa. ¹⁶ Tokorua raa ekkite Tama raa, e meia laua se illoa ma teeraa ko Jisas. ¹⁷ Tena Jisas ki vahiri ake tokorua raa, "Hea koorua e haere tattara hokkoorua naa?"

Tena tokorua raa kuttuu hemuu no kira hakaalloha ake nakaremata laua raa. ¹⁸ Tena tetama ehui ma ko Kliopas raa ki meake, "Eaa, akoe ko te Tama hokotahi koi tera se iroa hea ni kapihi mai i roto na aho kullaka raa?"

¹⁹ Tena Jisas ki vahiri ake ma, "Ni mee peehee?"

Kito tokorua raa ki meake, "Na mee tera ni kapihi ake iaa Jisas te Tama i Nasaret raa. Te Tama nei he profet, tena Te Atua ia ma na tama hakaatoa e hakattina pera ma te Tama nei e isi na mahi i roto na tattara Aia ia ma na mee hakaatoa Aia ni ppena raa. ²⁰ Na maatua hakananniu ma na tama hakamattua maatou raa ekou ake te Tama raa ite tuku i Rom raa kikou ake he tattara laatou kitaa Tama raa kimate, tena ma laatou kittii Tama raa i aruna te kros. ²¹ Tena maatou e hakattina pera ma Aia ko te Tama eme ki hakattana na tama Israel raa! I aruna na mee nei hakaatoa, te nei ko te hakatoru na aho tera na mee nei

ni kapihi mai. ²² Emeia e isi na h hine i roto te kuturana maatou nei e mee maatou no oho; na tama raa e oo te tahata roo i te kina te taruma raa, ²³ tena laatou ku se k kite te tinotama Tama raa. Kito na tama raa ki vakkai mai no tattara mai ma laatou e k kite karemata roo na ensel raa e tattara ake ma te Tama raa ku oti te ora muri. ²⁴ Tena alaa tama te kuturana maatou nei ku oo hoki i te taruma raa no k kite pera ma te taruma raa ku tuu vare hakamaoni essau koi pera ma na h hine raa ni tattara mai raa."

²⁵ Tena Jisas ki meake tokorua raa, "Koorua e vvare roo, koorua e hainatta roo te hakattina na tattara hakaatoa tera na profet raa ni tattara mai raa! ²⁶ Eaa, te Mesaia raa se tau te too na hakalono llihu nei hakaatoa, tena ki oti Aia ku too na mahi Aia i aruna?"

²⁷ Kito Jisas ki hakamaarama ake tokorua raa na tattara hakaatoa tera e tattara i te vahi Aia i roto te Launiu Tapu raa, kaamata te launiu Moses raa ia ma na tattara hoki na profet raa hakaatoa.

²⁸ Te saaita laatou ku tappiri i te matakaina laatou e oo raa, Jisas ku haere pera ma Aia e me ki haere hakaraka; ²⁹ e meia tokorua raa e taohi Aia, tena ki meake, "Nnoho taatou; telaa raa ku mee ki huru, ia te mee raa hoki ku haere ki pouri." Tena Jisas ki oo ma tokorua raa no nnoho laatou.

³⁰ Jisas ku noho iraro ma kikkai laatou, tena Aia ki too te haraoa raa no hakatapu, tena ki ttohi te haraoa raa no kou ake tokorua raa. ³¹ Tena na karemata tokorua raa kutallaki, tena laaua ku illoa ma teeraa ko Jisas, e meia Tama raa ku hakateki koi no sei. ³² Kito tokorua raa ki tattara hokolaaua ma, "Eaa, na tattara Tama raa sessau pera ma heahi eura i roto taaua te saaita Aia ni tattara mai, tena ki hakamaarama mai hoki na tattara te Launiu Tapu raa i aruna te mateara?"

³³ Te saaita naa koi tokorua raa ku mahhike i aruna no vakkai i Jerusalem no k kite te sanahuru ma tahi na disaipol raa e k kutu ma alaa tama. ³⁴ Tena na tama raa ki tattara ake tokorua raa ma, "Te Ariki ku ora muri hakamaoni! Tama raa e hakkite ake Aia iaa Saimon!"

³⁵ Tena tokorua raa ku tattara ake na tama raa hea ni kapihi ake laaua i aruna te mateara raa ia ma te saaita hoki Jisas ni ttohi te haraoa raa, tena laaua ku illoa ma teeraa ko Te Ariki.

Jisas e hakkite ake Aia Hokoia i na disaipol Aia raa

(Matiu 28.16-20; Mak 16.14-18; Jon 20.19-23; Na hehekau 1.6-8)

³⁶ Tokorua raa koi tattara ake koi na tama raa, tena Jisas ku hakateki no tuu ake i lottonu na tama raa, tena ki meake, "Te noho laoi ki nnoho ma kootou."

37 Na tama raa ku mattaku ma laatou ekkite tetipua. 38 Tena Jisas ki meake na tama raa, "Kootou e mattaku naea? Aiea kootou e mamannatu tammaki i roto na hakataakoto kootou naea?" 39 Kira mai na rima ia ma na vae Anau nei ki kkitte kootou pera ma teenei ko Anau hakamaoni. Taohi te tinotama Anau nei ki illoa kootou, maitaname tetipua se isi na punnohi ia ma na ivi peenei ma Anau e isi nei."

40 Aia e tattara ake peenei, tena ki huri ake na rima ia ma na vae Aia raa. 41 Na tama raa se hakattina koi, e meia laatou e hihhia roo, tena e isi na hakataakoto, kito Jisas ki vahiri ake ma, "Kootou e isi na kai e mmoe i te kina nei ki kkai?" 42 Tena na tama raa ki kou ake te punnohi te ika e moa raa, 43 tena Jisas ki too te ika raa no kai i mua na tama raa hakaatoa.

44 Tena Jisas ki meake na tama raa, "Teenei ko na tattara roo Anau ni tattara atu te saaita Anau koi nnoho ma kootou raa. Na tattara hakaatoa i roto na Tuua Moses raa, na tattara na profet raa ia ma te launiu na Rue tera e tattara ite vahi Anau raa e me ki oo mai no hakamaoni."

45 Tena Jisas ki taaraki na hakataakoto na tama raa ki illoa na tattara te Launiu Tapu raa. 46 Tena Aia ki meake, "Teenei hea te Launiu Tapu raa e tattara: te Mesaia raa e me ki hakalono llihu, tena e toru na aho i muri Aia e me ki ora muri, 47 tena na tama e me ki kaamata i Jerusalem no takutaku ake na kanohenua hakaatoa ite vahi te tlike itaha ma na haisara ia ma te ssirihia na haisara ite inoa te Mesaia. 48 Kootou ekkite karemata na mee nei hakaatoa. 49 Tena Anau Hokonnau e me ki kou atu hea te Tamana raa ni tattara hakamaoni atu ma Aia e me ki kou atu kootou raa. Emeia kootou kinnoho no hakattari i roto te matakaina e rahi nei ki ttae roo te saaita na mahi i aruna raa e ttae atu kootou."

Jisas ku vaakai muri i te vaelani

(Mak 16.19-20; Na hehekau 1.9-11)

50 Tena Jisas ki hakattaki na tama raa itaha ma te matakaina raa notaapiri i Betani, tena Aia kissau na rima Aia i aruna no hakatapu na tama raa. 51 Te saaita Aia koi hakatapu koi na tama raa, Aia ku haere itaha ma na tama raa no too ria no kkave ite vaelani. 52 Kito na tama raa ki lotu ake Tama raa, tena ku hihhia roo no vakkai i Jerusalem, 53 tena ki nnoho na aho naa hakaatoa i roto te Hare Tapu raa no hakammaha ake Te Atua.

Jon

Te Rono Tauareka Jon e taataa

Na hakataakoto hakamattua i roto te launiu nei:

Na tattara kaamata 1.1—1.51

Jisas e huri ake na mahi TeAtua 2.1—12.50

Na takutaku hakaoti Jisas 13.1—17.26

Jisas ku mate 18.1—19.42

Jisas ku ora muri 20.1—20.29

Na tattara hakaoti 20.30—21.25

Te Tattara te Ora raa ku tipu tama

¹ Te Tattara raa ko na noho mai avare i mua na mee hakaatoa ni ttipu ake; te Tattara raa e nnoho laaua ma TeAtua, tena te Tattara raa ko TeAtua koi. ² Te Tattara raa e nnoho laaua ma TeAtua i te kaamata roo. ³ TeAtua e pena na mee hakaatoa i na mahi Tama raa; ia se hai mee i roto te maarama nei ni tipu ake ma te Tattara raa se iroa. ⁴ Te Tattara raa ko te tahito te ora, tena te Ora raa e kou mai te Maahina i na tama hakaatoa. ⁵ Tena te Maahina raa e hakamaahina na kina e pouri raa, tena te pouri raa selavaa hoki te uhi te Maahina raa ki se maahina iho.

⁶ TeAtua e kauna ria mai Jon* te tama hakatae na tattara Aia raa ⁷ ki hamai no tattara ake na tama raa ite vahi te Maahina raa, kilavaa na tama hakaatoa ellon raa te hakattina. ⁸ Jon seai ma ko te Maahina raa; e meia aia e hamai ki tattara ake na tama i te vahi te Maahina raa. ⁹ Teenei ko te Maahina hakamaoni roo, te Maahina nei e hamai ki hakamaahina i aruna na tama hakaatoa.

¹⁰ Te Maahina raa ni noho i roto te maarama nei, ia niaina ma TeAtua e pena na mee hakaatoa i na mahi Tama raa, e meia te maarama nei hakaatoa se illo laoi Tama raa. ¹¹ Tama raa ni haere i te henua Aia ni matua mai raa, e meia na tama roo te matakaina Aia raa se hihai ki too Tama raa. ¹² Emeia e isi na tama ni too Aia, tena ki hakattina hoki Tama raa, tena Aia ki kou ake na mahi na tama raa ki mee pera ma ni tamalliki TeAtua. ¹³ Na tama raa se mee pera ma ni tamalliki TeAtua i na mahi koi laatou ia ma e mee laatou e hannau mai pera ma ni tamalliki na tama i te maarama nei, e meia TeAtua Hokoia ko te Tamana na tamalliki raa.

¹⁴ Te Tattara raa e hamai no tipu tama, tena ki hamai ma na mahi hai mmahi no huri mai te hakamaoni TeAtua, tena Aia e nnoho hoki ma maatou. Maatou ekkite na mahi Aia, na mahi tera Aia ni too pera ma ko te tautahi Tama koi TeAtua.

* 1:6 1.6 teenei ko Jon Baptis

¹⁵ Jon e tattara hoki i te Tama raa. Aia e tattara hakamaroa ma, "Teenei ko te tama Anau ni tattara atu kootou te saaita anau ni tattara ma, 'Tama raa e me ki hamai i muri anau, e mea Aia e hakanaaniuroo i aruna anau, maitaname Aia ko na noho mai roo i mua anau ni haanau mai.'"

¹⁶ Taatou hakaatoa e hakatapu ria, e mee te laoi Tama raa e isi raa, tena Aia e tauhano te hakatapu taatou na vahao roo hakaatoa. ¹⁷ TeAtua e kouake na tuua raa iaa Moses, e mea te laoi ia ma te hakamaoni raa e hamai ma Jisas Krai. ¹⁸ Se hai tama ni kite TeAtua. Te Tamariki hokotahi raa koi, te Tama e ssau roo pera ma TeAtua tera e noho i te vahi Tamana, tena ki hakari mai taatou ki illoa TeAtua raa.

*Na tattara Jon te tama e hakoukou tapu na tama
(Matiu 3.1-12; Mak 1.1-8; Luk 3.1-18)*

¹⁹ Na tama hakamattua na Jiu i roto Jerusalem raa e kauna na maatua ia ma na tama i te kaha Levira ki oo no vahiri ake Jon ma, "Koai akoe?"

²⁰ Ia Jon se kkarro hoki te tattara, tena aia ki tattara hakamatahua ake na tama raa ma, "Anau sei ma ko te Mesaia."

²¹ Kito na tama raa ki vahiri ake hoki ma, "Tena kaa akoe koai? Akoe ko Elaija?"

Tena Jon ki meake, "Seai, anau sei ma ko Elaija."

Kito na tama raa ki vahiri ake hoki ma, "Ako ko te Profet maatou e hakattari raa?"

Tena Jon ki meake, "Seai hoki."

²² Kito na tama raa ki meake, "Tena iaa tattara mai ma akoe koai. Maatou e hihhai ki too ni tattara ki oo ma maatou no meake na tama ni kauna ria mai maatou raa. Ni tattara peehee akoe e isi ki tattara mai i te vahi akoe?"

²³ Tena Jon ki meake te tattara e mmau i roto te launiu profet Aisaia ma,

"Anau ko 'te reo te tama e tattara i roto te kina e tuu mahoa raa ma:

Tanattana te mateara TeAriki[†] ki hamai vaa aruna!'"

²⁴ Kito na tama na Farisi ni kauna ki oo ake raa ²⁵ ku vahiri ake Jon ma, "Kame akoe sei ma ko te Mesaia, ia sei ma ko Elaija, ia sei ma he profet, tena kaa akoe e hakoukou tapu na tama naea?"

²⁶ Tena Jon ki meake, "Anau e hakoukou tapu na tama ma te vai, e mea e isi te tama e tuu i roto kootou tera kootou se illoa. ²⁷ Tama naa e me ki hamai i muri anau, e mea anau se tau hoki te ui na taka Aia e uru raa."

²⁸ Na tattara nei e kapihi mai i Betani i te vahi te anake i te riva Jordan raa; i te kina Jon e hakoukou tapu na tama raa.

[†] **1:23** 1.23 TeAriki: Na tattara nei e mmau i roto Aisaia 40.3. I roto te Old Testament se isi TeAriki e mea e isi koi Jihova

Te Sipsip TeAtua

²⁹ Te aho taiao raa Jon ku kite Jisas e haere ake aia, tena ki meake, "Teenei ko te Sipsip TeAtua tera e me kissorso na hai sara te maarama nei raa itaha! ³⁰ Teenei ko te Tama anau e tattara te saaita anau ni tattara atu ma, 'E isi te tama e me kihamai imuri anau, e meia Aia e hakanaaniuroo iaruna anau, maitaname Aia ko na nohomairoo avare imua anau nihaanau mai.' ³¹ Anau seiroa hoki ma te Tama raa koai, e meia anau e hamai no hakoukouta tapu kootou ma te vai ma kilavaa kootou natama Israelraa te illoa Tama raa."

³² Tena Jon ki tattara ake na tama raa ma, "Anau e kite TeAnana Tapu raa e llee mai iraro pera ma he rupe no toko iaruna Tama raa. ³³ Tena anau seiroa ma teeraa ko te Tama raa, e meia TeAtua, te Tama ni kauna ria mai anau ki hakoukouta tapu ma te vairaa ni tattara mai anau ma, 'Akoe e me kikitte TeAnana Tapu raa e llee mai iraro no toko iaruna hetama. Tena te Tama naa ko te tama e me ki hakoukouta tapu ma TeAnana Tapu raa.'" ³⁴ Tena Jon ki meake, "Anau ku kite te hakkatu nei, tena anau e meatu kootou pera ma te Tama nei ko te Tamariki TeAtua."

Na disaipol kaamata Jisas

³⁵ Te aho taiao raa Jon ku tuu hoki i te kina raa ma tokorua na disaipol aia raa, ³⁶ ia te saaita aia ni kite Jisas ku haere hakaraka, tena aia ki meake tokorua raa ma, "Teeraa ko te Sipsip TeAtua!"

³⁷ Tokorua na disaipol raa e llono na tattara Jon raa, tena tokorua raa ki tauttari Jisas. ³⁸ Jisas e hakatike no kite tokorua raa e tauttari Aia, tena Aia ki vahiri ake, "Koorua e sese te aa?"

Tena tokorua raa ki meake, "Rabai, Akoe e nohonoho vaa hee?" (Rabai e mee ma he "Tisa".)

³⁹ Tena Jisas ki meake, "Oo mai kikkite koorua." (Te mee raa kame kutae te haa te hiahi.) Kito tokorua raa ki oo laatou ma Jisas no kkitte te kina Tama raa e nohonoho raa, tena tokorua ki nnoho laatou ma Tama raa te aho naa hakaatoa.

⁴⁰ Teeraa tama tokorua raa ko Andru, te taina Saimon Pita raa. ⁴¹ Tena Andru ki haere no ttiri Saimon Pita, tena aia ki meake, "Maaua e kkitte te Mesaia." (Te tattara nei e mee ma "Krais".) ⁴² Tena aia ki too Saimon no oo laaua i te kina Jisas e noho raa.

Jisas e kkira ake Saimon, tena ki meake, "Te inoa akoe raa ko Saimon te tamariki Jon, e meia akoe e me kihui Sifas." (Te inoa nei e mee ma "he hatu".)

Jisas e kanna Filip laaua ma Nataniel

⁴³ Te aho taiao raa Jisas kumaanatu ma ki haere i Galili. Aia ku ttiri Filip, tena ki meake, “Tautari mai Anau!” ⁴⁴ Filip he tama i Betsaida, te matakaina Andru laaua ma Pita raa. ⁴⁵ Filip e haere no ttiri Nataniel, tena ki meake, “Maatou ku kkite te Tama Moses e taataa i roto te launiu na tuua ia ma te tama hoki na profet raa ni tatta mai raa. Tama raa ko Jisas te tamariki Josep, te tama i Nasaret.”

⁴⁶ Kito Nataniel ki meake, “Aiea e isi te mee tauareka e lavaa te hamai i roto Nasaret?”

Tena Filip ki meake, “Hamai ki kite akoe.”

⁴⁷ Te saaita Jisas nikite Nataniel e haere ake, Aia ku tattara ake ite vahi tama raa ma, “Teenei he tama hakamaoni Israel, tama nei se lavaa hoki te mariu!”

⁴⁸ Kito Nataniel ki vahiri ake Jisas, “Akoe e iroa peehee anau?”

Tena Jisas ki meake, “Anau e kite akoe enoho iraro te laakau fik raa i mua Filip ni haere atu no meatu akoe.”

⁴⁹ Kito Nataniel ki meake, “Rabai, Akoe ko te Tamariki TeAtua! Akoe ko te Tuku Israel!”

⁵⁰ Tena kito Jisas ki meake Nataniel, “Akoe ku hakatina koi e mee Anau e meatu ma Anau e kite akoe enoho iraro te laakau fik? Akoe e me ki kite na hakkatu e hakananniu iaruna te mee nei!” ⁵¹ Tena Jisas ki meake na tama raa, “Anau e tattara atu kootou te hakamaoni: kootou e me ki kkite te vaelani raa etaaraki, tena na ensel TeAtua raa e oo iaruna, tena ki oo mai iraro iaruna te Tamariki te Tama nei.”

2

Te kai te avana i Kana

¹ Eisi te avana e me kittaohi ite matakaina i Kana i roto Galili ite aho tana hakatoru raa. Tetinna Jisas raa kutae ite kina raa, ² tena na tama raa e aru hoki Jisas ma na disaipol Aia raa ki oo ake ite kai te avana raa. ³ Na wain raa kumaha hakaatoa, tena Meri ki haere no meake Jisas ma, “Na tama raa ku se hai wain e me ki unu.”

⁴ Kito Jisas ki meake, “Taku tinna, akoe setau te mee mai Anau hea Anau e me kipena, maitaname te saaita hakamaoni Anau ki ppena na mee raa se ki tae.”

⁵ Tena tetinna Jisas raa ki meake na tama e hehekau te hare raa ma, “Kootou kippena hea Tama nei e meatu kootou.”

⁶ Na Jiu raa e tammaki roo na tuua ite vahi tessoro natinotama laatou ia ma alaa mee hoki ki matahua, tera hea na tama raa e hakattuu na lloo vai ellahi raa ki sossoro na rima laatou raa ki tautari na tuua raa. Te lloo hokotahi kaa pii kame e tae peeraa sanahuru ma rima, sei naa tipurua ma rima na galon. ⁷ Tena Jisas ki meake

na tama e hehekau te hare raa, "Utu nallooraa kippii na vaitea." Na tama raa e utu nallooraa no ppoo hoo, ⁸ tena Jisas ki meake na tama raa, "Ahu ni vai no kkave te tama hakamaatua te kainei raa." Na tama raa e ahu na vaitea ⁹ ku huri mo wain raa no kkave i te tama hakamaatua te kai raa, tena te tama raa ki kamata te vai raa. Te tama raa seiroa ma te wain raa e hamai i hee (emeia na tama hehekau ni ahuake na wain raa hokolaatou koi e illoa); kito te tama raa ki kanna ake te tamatane e avana vahao nei raa ki haere ake, ¹⁰ tena aia ki meake te tama raa, "Na tama hakaatoa e taki na wain taualleka raa i mua, tena te saaita na tama hakaatoa ku vvere, tena laatou ku taki na wain se taualleka raa. Emeia akoe e hakkapi na wain taualleka nei no tae roo te saaita nei!"

¹¹ Jisas e huri te mirakol kaamata nei i Kana i roto Galili; Aia e huri ake na mahi Aia raa i te kina raa, tena na disaipol Aia raa ku hakattina roo Tama raa.

¹² Imuri te kai te avana raa, Jisas ma tetinna Aia raa, na taina Aia raa, tena na disaipol Aia raa ku oo i Kaperneam no nnoho e llava na aho i te kina raa.

Jisas e haere i roto Hare Tapu

(Matiu 21.12-13; Mak 11.15-17; Luk 19.45-46)

¹³ Te saaita hoki te Kai te Pasova raa ku taapiri, tena Jisas ki haere i Jerusalem. ¹⁴ Jisas e haere i roto te Hare Tapu raa no kite na tama e tataui na bulmakau, na sipsip ia ma na rupe, tena na tama hoki e sesenisi na sileni raa e nnoho ma na tebol laatou raa. ¹⁵ Kito Jisas ki ssiri te maea raa, tena ki hakatui na manu raa hakaatoa i aho ma te Hare Tapu raa; na sipsip ia ma na bulmakau raa hoki, tena ki hakahuri na tebol na tama sesenisi na sileni raa no masseu na sileni na tama raa; ¹⁶ tena Aia kihaiake na tama e nnoho ma na rupe raa, "Too na manu naa no kkave itaha ma te hare nei! Auu semee te hare te Tamana Anau nei pera ma he maket!" ¹⁷ Na disaipol Jisas raa ku mannatu na tattara i roto te Launiu Tapu ma, "Te hihai anau i te hare Akoe nei raa e ttuni roo i roto anau pera ma he ahi."

¹⁸ Tena na tama hakamattua na Jiu raa ku meake ma, "He mirakol peehee Akoe e lavaa te huri mai ki kite maa-tou pera ma Akoe e isi na mahi hakamaoni ki hakaise na tama nei i taha?"

¹⁹ Kito Jisas ki meake, "Anau e me ki seu te Hare Tapu nei ki moe i raro, tena ku hakatuu hakaraoi te hare nei i roto e toru na aho."

²⁰ Tena na tama raa ki vahiri ake, "Ako e me ki hakatuu hakaraoi te hare nei i roto e toru na aho? Te Hare Tapu nei e too roo tipu haa ma ono na hetau ki pena!"

²¹ Emeia te hare tapu Jisas e tattara raa ko te tinotama Aia. ²² Tena te saaita Jisas ni ora muri itaha ma

te mate raa, na disaipol Aia raa ku mannatu na tattara Aia ni tattara ake raa, tena ki hakattina na tattara te Launiu Tapu raa ia ma na tattara Jisas ni tattara ake laatou raa.

Jisas e iroa na tiputipu na tama hakaatoa

²³ Jisas koi noho i Jerusalem te saaita te Kai te Pasova raa, tena tammaki na tama ku hakattina Tama raa, e mee na mirakol laatou ekkite Tama raa eppena raa. ²⁴ Emeia Jisas se huri ake roo te hakamaoni Aia i na tama raa, e mee Aia e iroa na hakataakoto na tama raa. ²⁵ Niaina se hai tama e tattara ake Jisas na hakataakoto na tama raa, e meia Jisas ko na iroa roo avare hea i roto na hatu manava na tama raa.

3

Jisas laaua ma Nikodimas

¹ Nikodimas hetama hakamaatua na Jiu, tena aia e hukui hoki ma te kuturana na Farisi raa. ² He poo hokotahi Nikodimas e haere ake iaa Jisas raa no vahiri ake Tama raa ma, "Rabai, maatou e illoa ma Akoe hetama TeAtua e kauna ria mai. Se hai tama e lavaa te ppena na mirakol Akoe e ppena raa kame TeAtua se hehekau i roto te tama naa."

³ Kito Jisas ki meake, "Anau e meatu te hakamaoni: se hai tama e lavaa te tae i te Hakamaatua ana i te Vaelani raa kame aia se haanau mai hakaraoi."

⁴ Tena Nikodimas ki meake, "Te tama ku matua raa e me ki haanau mai hakaraoi peehee? Te tama ku matua se lavaa te uru i roto te manava te tinna aia raa ki haanau mai hakaraoi!"

⁵ Kito Jisas ki meake, "Anau e tattara atu te hakamaoni, se hai tama e lavaa te tae i te Hakamaatua ana i te Vaelani raa kame aia se haanau mai ma te vai ia ma TeAnana Tapu.

⁶ Taatou etoo na tinotama taatou nei i na maatua taatou, e meia taatou etoo na anana taatou raa i TeAnana Tapu.

⁷ Auu seoho e mee Anau e meatu akoe pera ma kootou ki hannau mai hakaraoi. ⁸ Te matani raa e maairi mai te totoka hee aia e hihai ki maairi. Akoe e rono te matani raa e maairi, e meia akoe se iroa ma te matani raa e hamai i hee, ia e haere i hee. Te matani raa e ssau pera ma na tama hakaatoa e hannau mai ma TeAnana Tapu raa."

⁹ Tena Nikodimas ki meake, "Te mee nei e me ki kapihi mai peehee?"

¹⁰ Kito Jisas ki meake, "Akoe hetama hakamaatua e akoako i roto Israel, e meia akoe se iroa na tattara nei?"

¹¹ Anau e tattara atu te hakamaoni: maatou e tattara atu namee maatou e illoa raa, tena ki tattara atu hoki namee maatou ekkite raa, e meia se hai tama kootou e hihai ki hakallono na tattara maatou raa. ¹² Kootou

se hakattina Anau tesaaita Anau e tattara atu na mee ite maarama nei; kaa kootou eme ki hakattina peehee kame Anau ni tattara atu na mee ite vaelani raa? ¹³ Se hai tama roo hokotahi ni haere iaruna ite vaelani, teeraa ko te Tamariki te Tama nei koi, te Tama ni hamai iraro itaha ma te vaelani raa."

¹⁴ Te Tamariki te Tama nei e me kissauria iaruna pera ma Moses ni ssau te laponu e pena i na katanatea raa, ¹⁵ tena natama e hakattina Tamaraa eme kitoo te ora e ora tahi. ¹⁶ Maitaname TeAtua elaoi mahiroo natama ite maarama nei, tena Aia kikou mai te tautahi Tama Aia raa, tena natama hakaatoa e hakattina i Tamariki raa selavaa temmate, e meia natama naa eme kitoo te ora e ora tahi. ¹⁷ Maitaname TeAtua se kou mai te Tamariki Aia raa ite maarama nei kimee mo tama hakatonutonu, e meia Aia e kou mai Tamariki Aia raa ki tokonaki na tama i te maarama nei raa ki ora.

¹⁸ Na tama e hakattina i te Tamariki TeAtua raa selavaa te hakatonutonu ria; e meia na tama se hakattina raa ko na hakatonutonu ria avare, maitaname laatou ni se hakattina i te Tamariki TeAtua raa. ¹⁹ TeAtua eme ki hakatonutonu na tama ite maarama nei raa peenei: te Maahina raa ku oti te hamai ite maarama nei, e meia na tama raa e hihhai koi te pouri raa, tena ki tiaki te Maahina raa, maitaname na tiputipu laatou raa e sakkino. ²⁰ Na tama hakaatoa e ppena na tiputipu sakkino raa se hihhai te Maahina raa, ia se hihhai hoki ki oo ake i te kina te Maahina raa, maitaname na tama raa se hihhai ma na tama ki illoa na tiputipu sakkino laatou raa. ²¹ Emeia na tama ni ppena na tiputipu ettonu raa ku oo ake i te Maahina raa ma ki lavaa te Maahina raa te huri ake pera ma laatou e hakallono no tauttari hea TeAtua e hihai raa.

Jisas laaua ma Jon Baptis

²² Tena ki oti, Jisas ma na disaipol Aia raa ku oo i te matakaina Judia raa, tena Aia ki nnoho ma na tama raa e llava na aho no hakoukou tapu na tama raa. ²³ Jon hoki e hakoukou tapu na tama i Aenon, taapiri te matakaina i Salim raa, maitaname te kina raa e tammaki na vai. Na tama e oo ake iaa Jon, tena aia ki hakoukou tapu na tama raa. ²⁴ (Te mee nei e kapihi mai i mua Jon ni ponotia i roto te hare karapusi raa.)

²⁵ Eisi na disaipol Jon e hakataukoti ma na Jiu ite vahi te tuua ki ssoro na mee ki matahua raa. ²⁶ Kito na disaipol Jon raa ki oo ake no meake Jon ma, "Rabai, akoe e maanatu te tanata nittuu koorua ite vahi te anake ite riva Jordan; te Tama akoe ni tattara mai raa? Te Tama raa ku kaamata no hakoukou tapu na tama te saaita nei, tena na tama hakaatoa ku oo ake i te Tama raa!"

27 Kito Jon kimeake, "Sehai tama elavaa teisi namee kame TeAtua sekouake ni mee ma tetamaraa. 28 Kootou hokkootou ellono namaihu anau tesaaita anau nitattaraatu ma, 'Anau sei ma ko te Mesaia, e mea anau e kauna ria mai koi ki hamai imua Tamaraa.' 29 Kame hetaupeara e avana vahao nei, tena te hine aia e avana raa he hine aia, e mea te soa laoi roo te taupeara raa e me kihihia roo tesaaita aia erono tereo tetaupeara ku avana raa. Tera hea anau ehihiaroo iroto anau. 30 Te Tama naa e me ki haere roo no hakanaaniu, tena anau e me ki haere sara no mouraro."

Jisas he Tama e hamai i te vaelani

31 Te Tama e hamai i te vaelani raa e hakanaaniu iaruna natama hakaatoa. Tetama e haanau mai iroto te maarama nei raa he tama te maarama nei, tena aia e me ki tattara koi namee i te maarama nei, e mea te Tama e hamai i te vaelani raa e hakanaaniu iaruna namee roo hakaatoa. 32 Tamaraa e me ki tattara mai namee Aia nikite iama namee Aia nirono raa, e mea sehai tama e hihai ki hakarono na tattara Tamaraa. 33 Tena te tama e tautari na tattara Tamaraa e me kihuriake pera ma TeAtua e hakamaoni. 34 Te Tama TeAtua e kauna ria mai raa e tattara na tattara TeAtua, maitaname TeAtua e kouake TeAnana Tapuraa kinoho iroto Tamaraa. 35 TeAtua e laoi roo te Tamariki Aia raa, tena kikouake na mahi Tamaraa ma kirorohi namee hakaatoa. 36 Tetama e hakatina te Tamariki TeAtua raa e me kitoo te ora e ora tahi; tetama se hakatina te Tamariki TeAtua raa selavaa tetoo te ora e ora tahi, e mea aia e me kitoo na hakalono llihu TeAtua.

4

Jisas ma te hine i Samaria

1 Na Farisira raa kullono pera ma natama Jisas e hakoukou tapuraa kutammakiroo iaruna natama Jon ni hakoukou tapuraa. 2 (E mea te hakamaoni Jisas sehai tama ni hakoukou tapu, aaraa ko na disaipol Aia raa koi e hakoukou tapu na tama.) 3 Te saaita Jisas ni rono na tattara na tama raa, tena Aia ku tiaki Judia no vaakai i Galili; 4 tena ki haere vaa roto Samaria te saaita Aia ni vaakai raa.

5 Aia e haere vaa roto Samaria no tae te matakaina Saikar, semmao hoki ma te paupaku Jekop nikouake ma Josep, te tamariki aia raa. 6 Te vai Jekop ni kerira e tuu i te kina raa, tena Jisas ki haere no noho i te vahi te vai raa e mee Aia ku naenae te hahaere. Te mee raa kame ku tae te laa latea.

7 Tena he hine i Samaria ku hamai kiahua navai, tena Jisas kimeake te hine raa, "Ahu mai he vai ki unu Anau."

⁸ (Na disaipol Jisas raa e oo i roto te matakaina raa ma ki sui ni kai.)

⁹ Kito te hine raa ki meake, "Ako e he Jiu, tena anau he tama i Samaria. Kaa Ako e lavaa peehee te kainno mai anau ki ahu he vai ki unu Ako?" (Na Jiu raa e ttau te unu na kapu, ia te kkai na parete na tama i Samaria.)

¹⁰ Tena Jisas ki meake, "Kame koi ako e iroa na mee TeAtua e kou atu raa ia ma te Tama e kainno atu ako ki ahu ake he vai raa, tena ako ku kainno ake te Tama naa, tena te Tama naa e me ki kou atu te vai te ora raa."

¹¹ Kito te hine raa ki meake, "Ako e seisi te puu, tena te vai nei hoki e nnoto. Kaa Ako e me ki too te vai te ora naa i hee? ¹² Jekop te tipuna taatou i mua raa e kou mai te vai nei ma maatou, tena aia ma na tamalliki aia raa ia ma na manu aia raa hakaatoa ni unuunu te vai nei. Eaa Ako e maanatu ma Ako e hakanaaniu i aruna Jekop?"

¹³ Tena Jisas ki meake, "Na tama hakaatoa e unu te vai nei raa e me ki hiunu hakaraoi, ¹⁴ e meia na tama e unu te vai Anau e me ki kou ake raa selavaa te hiunu hakaraoi. Te vai Anau e me ki kou ake raa e me ki mee pera ma he vai e tere, tena te vai te ora raa e me ki kou ake te tama naa te ora e ora tahi."

¹⁵ Kito te hine raa ki meake, "Te Ariki, kou mai te vai naa i anau! Tena anau e me ki selavaa te hiunu hakaraoi, ia anau selavaa hoki te hamai no ahua tahi na vai."

¹⁶ Tena Jisas ki meake te hine raa, "Haere no meake te avana ako raa, tena koorua ku oo mai."

¹⁷ Kito te hine raa ki meake, "Anau se isi te avana."

Tena Jisas ki meake, "Ako e tattara te hakamaoni te saaita ako e mee mai ma ako se isi te avana. ¹⁸ Ako ni avana e rima na taanata i mua, tena te tanata ako e noho ma ako te saaita nei raa sei ma he avana ako hakamaoni. Ako e tattara mai Anau te hakamaoni."

¹⁹ Kito te hine raa ki meake, "Te Ariki, anau e kite pera ma Ako he profet. ²⁰ Na tipuna maatou i Samaria raa e lotulotu TeAtua i aruna te mouna nei, e meia kootou na Jiu raa e mee ma Jerusalem ko tekina hakamaoni maatou e tau te lotulotu ake TeAtua."

²¹ Tena Jisas ki meake te hine raa, "Ako ki hakatina Anau, e mee e isi te saaita koi hamai tera na tama selavaa te lotulotu ake TeAtua i aruna te mouna nei ia ma i roto Jerusalem. ²² Kootou na tama i Samaria raa se illoa te Tama kootou e lotulotu raa; e meia maatou na Jiu raa e illoa te Tama maatou e lotulotu raa, maitaname te Tama e me ki tokonaki na tama ki ora raa e me ki hamai i Jerusalem. ²³ Emeia te saaita e me ki hamai raa ku oti te tae mai, te saaita na tama e me ki lotulotu hakamaoni TeAtua ina mahi TeAnana Tapu raa, tena ku lotu ake TeAtua te lotulotu hakamaoni Tama raa e hihai raa. ²⁴ TeAtua ko TeAnana Tapu,

tena na tama e lavaa koi telotu hakamaoniake Tama raa i na mahi TeAnana Tapu.”

²⁵ Kito te hine raa ki meake Jisas, “Anau e iroa pera ma te Mesaia raa e me ki hamai, tena te saaita Aia e hamai raa, Aia e me ki hakari mai na mee roo hakaatoa.”

²⁶ Tena Jisas ki meake, “Teenei Anau nei, te Tama e tattara atu nei.”

²⁷ Na disaipol raa ku ttae ake te vahao naa, tena na tama raa e oho roo e mee laatou ekkite Jisas e tattara ma te hine raa. Emeia se hai tama na tama naa e vahiri ake te hine raa ma, “Hea akoe e hihai?” iaa se hai tama e vahiri ake hoki Jisas ma, “Aiea Akoe e tattara ma te hine raa raea?”

²⁸ Kito te hine raa ki tiaki te lloo vaitea aia raa no vaakai i te matakaina raa no tattara ake na tama i te kina raa ma, ²⁹ “Oo mai no mata te tama e hakari mai anau na mee hakaatoa anau nippena i mua raa. Eaa, te tama raa sei ma ko te Mesaia raa koi?” ³⁰ Kito na tama raa ki tiaki te matakaina laatou raa ma ki oo no mmata Jisas.

³¹ Te saaita naa hoki na disaipol raa ku hakorokoro ma Jisas ki too ni kai no kai.

³² Emeia Jisas e meake, “Anau e isi na kai e kai tera kootou se illoa.”

³³ Kito na disaipol raa ki vahihhiri hokolaatou ma, “E isi te tama ni kou ake na kai te Tama nei no kai?”

³⁴ Tena Jisas ki meake, “Anau ki tautari te hihai te Tama ni kauna ria mai Anau raa, tena ku hakaoti hea Aia ni kou mai Anau kippena raa, aanaa na kai Anau. ³⁵ Kootou e isi te tattara ma, ‘E haa na marama koi mmoe, tena taatou ku oo no haki na hua raa.’ Emeia Anau e meatu kootou ki kkira i roto na paupaku raa; na hua raa kulleu, tena ku tau te haki. ³⁶ Te tama e haki no hakatau na hua raa e me kitauria ma te ora e ora tahi, tena tetama e ttoriraa laua ma tetama e hakiraa e me kihihhia hakaatoa. ³⁷ Te tattara e mee ma, ‘Teeraa tama e ttori, tena teeraa tama ku haki raa,’ e hakamaoni roo. ³⁸ Anau e kauna kootou ki oo no haki na hua i roto na paupaku kootou se anaana raa; alaa tama ni hehekau i te paupaku naa, tena kootou e me ki too te laoi i na kahota na tama naa.”

³⁹ Tammaki na tama i roto Samaria ku hakattina iaa Jisas e mee te hine raa ni tattara ake laatou ma, “Tama raa e hakari mai anau na mee hakaatoa anau nippena i mua raa.” ⁴⁰ Tena te saaita na tama i Samaria raa nittiri Jisas, na tama raa ku meake Tama raa ma ki noho laatou, tena Jisas ki noho ma na tama raa e rua na aho.

⁴¹ Ia tammaki roo na tama ku hakattina e mee na tattara Tama raa, ⁴² kito na tama raa ki meake te hine raa, “Teenei maatou ku hakattina, ia maatou semee ma e hakattina

e mee na tattara akoe nitattaramairaa, emeia maatou ehakattina emee maatou hokomaatou roo kullono na tattara Tama raa, tena maatou ku illoa pera ma Tama raa ko te Tokonaki na tama te maarama nei."

Jisas e tokonaki te tamariki te tama hakamaatua

⁴³ Jisas e noho te matakaina raa e rua na aho no oti, tena Aia ki haere i Galili. ⁴⁴ Maitaname Jisas Hokoia nitattara ma, "Te profet e me ki se hihai riria ite matakaina roo aia."

⁴⁵ Te saaita Aia nitae i Galili raa, na tama te matakaina raa kutoo hakaraoi roo Tama raa, maitaname laatou ni oo ite Kai te Pasova i Jerusalem raa no kkite na mee hakaatoa Jisas ni ppena te saaita te kai raa.

⁴⁶ Kito Jisas kivaakai i Kana i roto Galili ite kina Aia ni huri te vai raa mo wain. Tena hetama hakamaatua te taumani, te tamariki aia raa e laavea i Kaperneam, e noho ite kina raa. ⁴⁷ Te saaita aia ni rono ma Jisas ku tae ake i Galili, te tama raa ku haere ake iaa Jisas no meake Tama raa ma ki oo laaua i Kaperneam notokonaki te tamariki aia ku taapiri ki mate raa kitauareka. ⁴⁸ Tena Jisas ki meake tama raa, "Kootou e hihai ki kkite na mirakol ia ma na mee taualleka, tena kootou ki hakattina."

⁴⁹ Tena te tama hakamaatua raa ki meake, "Te Ariki, hamai ki oo taaua i mua te tamariki anau raa e mate."

⁵⁰ Kito Jisas ki meake, "Haere, te tamariki akoe naa e me ki tauareka!"

Te tama raa e hakatina na tattara Jisas raa, tena aia ki haere. ⁵¹ Te tama raa koi haere atu koi, tena na tama hehekau aia raa ku ooake nottiri te tama raa i aruna te mateara, tena ki meake, "Te tamariki akoe raa ku tauareka!"

⁵² Kito te tamana te tamariki raa ki vahiri ake ma te tamariki raa e kaamata vahao hee no tauareka. Tena na tama raa ki meake, "Te vvela te tamariki raa e hopo te tahi te hiahi te aho raa."

⁵³ Tena te tamana te tamariki raa ku maanatu ma teenaa ko te saaita roo Jisas ni meake aia ma, "Te tamariki akoe raa e me ki tauareka." Tena aia ma na tama te hare aia raa hakaatoa ku hakattina.

⁵⁴ Te nei ko te mirakol hakarua Jisas ni ppena te saaita Aia ni tiaki Judia no haere i Galili raa.

5

Jisas e tokonaki te tama no tauareka i te kina te vai

¹ Tena kioti roo Jisas ku haere i Jerusalem emee tekai e rahi na Jiu raa e me kittao hira. ² Tena he vai ite kina raa etuu taapiri te Totoka na Sipsip tera e isi e rima na paaro raa; te vai raa e hui ma Betesda i na tattara

na Hibru. ³ ⁴ Etammaki na tama lavvea e moemmoe vaa raro napaaroraa: na tama essenī, na tama na vae e mmoe ia ma na tama selavaa te hahaeere. [Na tama raa e mmoe no hakattari te vairaa ki mmioo, maitaname e siroo nasaaita te ensel TeAriki raa e me ki haere iho no mee te vai raa ki mmioo, tena te tama laavea kaamata roo ellee iroto te vairaa e me kitauareka ma te maahana aia raa.] ⁵ Tena he tanata e laavea iroto tipu toru ma varu na hetau e moe i te kina raa. ⁶ Jisas e kite te tanata raa e moe i te kina raa, tena Aia e iroa ma te tanata raa e laavea te saaita roroa roo; kito Jisas ki meake te tanata raa, “Akoē e hihai ki tauareka?”

⁷ Kito te tanata e laavea raa ki meake, “TeAriki, se hai tama e me ki tokonaki ki kave anau te saaita te vai raa e mmioo; te saaita anau koi hahaeivi atu koi, teeraa tama kutae koi i mua.”

⁸ Kito Jisas ki meake te tanata raa, “Mahike i aruna no too te moena akoē naa no haere.” ⁹ Te saaita naa koi te tanata raa ku tauareka, tena aia ki too te moena aia raa no haere.

Te aho Jisas e mee te tama raa no tauareka raa he aho te Sabat, ¹⁰ tena na tama hakamattua na Jiu raa ku meake te tanata ku tauareka raa ma, “Teenei he aho te Sabat, tena na tuua raa e mee ma e tapu akoē te amo te moena akoē naa i te aho nei.”

¹¹ Kito te tanata raa ki meake, “Te tama e tokonaki anau no tauareka raa e mee mai ma anau ki too te moena anau nei no haere.”

¹² Kito na tama raa ki vahiri ake te tama raa, “Koai te tama e meatu ma akoē ki too te moena akoē naa no haere naa?”

¹³ Emeia te tanata ku tauareka raa se iroa ma Jisas koai, maitaname te kina raa e tammaki roo na tama, tena Jisas e haere uru koi vaa roto na tama raa no haere i taha.

¹⁴ Tena ki oti Jisas ku ttiri te tama raa i roto te Hare Tapu, tena Aia ki meake, “Hakaronō, akoē ku tauareka vahao nei, tena hakaoti te penā namee sakkino, kaa sei namee sakkino roo e me ki ttae atu akoē.”

¹⁵ Tena te tanata raa ki haere no tattara ake na tama hakamattua na Jiu raa ma teeraa ko Jisas ni tokonaki aia no tauareka. ¹⁶ Kito na tama raa ki kaamata no tattara sakkino roo iaa Jisas, e mee Tama raa e tokonaki te tanata raa no tauareka i te aho te Sabat. ¹⁷ Tena Jisas ki meake na Jiu raa, “Te Tamana Anau raa se hai vahao e hamaroroō, tera hea Anau e uata tahi koi.”

¹⁸ Te tattara nei e mee roo na hakataakoto na tama hakamattua na Jiu raa no mmaha ma ki taa Jisas ki mate, e mee Jisas se mee ma ese koi na tuua te Sabat raa, e meia Tama raa e tattara hoki pera ma TeAtua ko te Tamana Aia,

tena na tattara Aia raa e huri ake pera ma laaua ma TeAtua e hokotahi.

Na mahi te Tamariki TeAtua

¹⁹ Kito Jisas ki meake na Jiu raa, "Anau e tattara atu te hakamaoni: Te Tamariki TeAtua raa selavaa te ppena na mee i te hakataakoto koi Aia; Aia e ppena koi na mee Aia e kite te Tamana Aia raa e ppena raa. Hea te Tamana raa e ppena, te Tamariki raa hoki e me ki pena. ²⁰ Maitaname te Tamana raa e laoi roo te Tamariki Aia raa, tena ki huri ake na mee hakaatoa Aia e ppena raa. Tama raa e me ki huri ake te Tamariki Aia raa ki ppena na mee ellahiroo iaruna na mee nei, tena kootou e me ki mahharo. ²¹ Essau koi pera ma te Tamana raa e hakamahike na tama kummate raa, tena ki kou ake na ora na tama raa, tena te Tamariki raa hoki e me ki kou ake na ora na tama Aia ni hirihiri raa. ²² Te Tamana se hakatonutonu na tama, e meia Aia e kou ake na mahi hakaatoa te Tamariki Aia raa ki hakatonutonu na tama, ²³ kilavaa na tama hakaatoa te hakammaha te Tamariki raa essau pera ma laatou e hakammaha te Tamana raa. Koai te tama se hakammaha te Tamariki raa, se hakammaha hoki te Tamana tera ni kauna ria mai Tama raa.

²⁴ "Anau e tattara atu te hakamaoni: na tama ellono na tattara Anau, tena ki hakattina i te Tama ni kauna ria mai Anauraa eme kitoo te ora e ora tahi. Na tama raa selavaa te hakatonutonu ria, e meia na tama raa ku hhti itaha ma na mahi te mate no ora. ²⁵ Anau e tattara atu te hakamaoni: e isi te saaita koi hamai, e meia te saaita naa ku oti te tae mai, te saaita na tama ku oti te mmate raa e me killono te reo te Tamariki TeAtua raa, tena na tama ellono te reo raa e me ki ora. ²⁶ Te Tamana raa ko te tahito te ora, ia tena Aia e kou ake hoki na mahi te Tamariki Aia raa ki tahito te ora essau pera ma Aia raa hoki. ²⁷ Tena Aia ki kou ake na mahi te Tamariki Aia raa ki hakatonutonu na tama, maitaname Tama raa ko te Tamariki te Tama nei. ²⁸ Auu se oho ina tattara Anau e mee ma; e isi te saaita koi hamai, te saaita na tama hakaatoa ni mmate raa e me killono te reo Anau, ²⁹ tena ku oo iho itaha ma na taruma laatou raa, tena na tama ni ppena na mee taualleka raa e me ki mahhike no ora, ia na tama e ppena na mee sakkino raa e me ki mahhike no too na hakalono llihu.

Jisas ko te Tama TeAtua

³⁰ "Anau selavaa te ppena he mee i na mahi Anau Hokonau; Anau e hakatonutonu koi tautari hea TeAtua e mee mai Anau raa, tena te hakatonutonu Anau raa e tonu, maitaname Anau se hahaivi ma ki ppena hea Anau e hihai, e meia Anau e ppena hea te Tama ni kauna ria mai Anau raa e hihai.

31 “Kame Anau e tattara koi i te vahi Anau Hokonnau, tena na tattara Anau e tattara raa se isi te hakamaoni. 32 Emeia eisi tetama eme kitattara itevahi Anau, tena Anau eiroa pera ma natattara tetamaraa e tattara itevahi Anau raa e hakamaoni. 33 Kootou nikauna natama kootou raa ia Jon, tena tamaraa kitattara atu itevahi te hakamaoni raa. 34 Anau setau hoki tessee hetama ite maarama nei ki tattara atu kootou itevahi Anau; Anau e tattara atu koi ma ki tokonaki kootou ki ora. 35 Jon e ssau pera ma helamu e ura ki hakamaahina atu kootou, tena kootou e hihhai ma ki hihhia paa saaita koi ite maahina tamaraa. 36 Emeia eisi namee e tattara itevahi Anau tera e hakanaaniu iaruna natattara Jon raa: namee anau e ppena raa, aanaa ko namee te Tamana nikou mai Anau kippena raa, tena namee nei e tattara itevahi Anau, tena ki huri atu hoki pera ma te Tamana e kauna ria mai Anau. 37 Tena te Tamana ni kauna ria mai Anau raa e tattara hoki itevahi Anau. Kootou se hai vahao ellono tere o Tama raa, ia se k kite na karemata Tama raa, 38 tena kootou ki se ttaohi mmau na tattara Tama raa i roto na hatu manava kootou, maitaname kootou se hakattina i te Tama Tama raa ni kauna ria mai raa. 39 Kootou e paupau te Launiu Tapu raa, maitaname kootou e mannatu ma kootou e me ki laye te ora e ora tahira i roto telauniu raa. Tena te Launiu Tapu kootou e paupau raa e tattara itevahi Anau! 40 Emeia kootou se hihhai ki oo mai Anau no too te ora e ora tahira. 41 “Anau se mee ma na tama te maarama nei raa ki hakammaha Anau. 42 Emeia Anau eiroa na tiputipu kootou, tena Anau eiroa hoki pera ma kootou selaoi hakamaoni TeAtua i roto na hatu manava kootou. 43 Anau e hamai ma na mahi te Tamana Anau raa, emeia kootou se hihai ki too Anau; ia tena kame he tama e hamai itevahi aia hokoia, kootou e hihai roo ki too tamaraa. 44 Kootou e hihhai roo kame alaa tama e hakammaha kootou, e meia kootou se hahai vi ma ki mee TeAtua ki hakammaha kootou. Tena, kaa kootou e me ki hakattina peehee Anau? 45 Tena auu se mannatu ma Anau ko tetama eme kippau atu na haisara kootou raa i mua te Tamana Anau raa. Moses te tama kootou e hakattina raa ko tetama e me kippau atu na haisara kootou ni ppena raa. 46 Kame kootou ni hakattina hakamaoni Moses, kootou e me ki hakattina hoki Anau, maitaname tamaraa nitaataa atu hoki itevahi Anau. 47 Emeia kootou se hakattina hea Moses ni taataa raa, tena kaa kootou e me ki hakattina peehee na tattara Anau raa?”

6

*Jisas e haanai te kanohenua e tammaki roo
(Matiu 14.13-21; Mak 6.30-44; Luk 9.10-17)*

¹ Tena kioti Jisas kutere notae teeraa vahi te Namu Galilira (te Namu nei alaa tama ekanna ma te Namu Taiberias). ² Tena he kanohenua e rahi roo e tauttari Jisas, maitaname laatou nikkite na mahi Tama raa ni tokonaki na tama elavvea raa notaualleka. ³ Jisas ekake tepaa mouna no nnoho ma na disaipol Aia raa. ⁴ Te saaita naa te Kai te Pasova raa ku taapiri hoki. ⁵ Jisas ekkira hakataka nokite te kanohenua e rahi roo ku ooake Aia, tena Aia ki kanna ake Filip, "Te kina hee taatou elavaa te sui nikai e llava ki haanai te kanohenua nei?" ⁶ (Jisas e meake koi ma ki haaite Filip; e mea te hakamaoni, Aia ko na iroa roo avare hea Aia e me ki pena.)

⁷ Kito Filip ki meake, "Na tama nei hakaatoa se lavaa te isi na kai kikkai kame taatou etoo rua huitarau na siliva ma ki sui nikai ki hannai na tama nei."

⁸ Tena teeraa disaipol hoki, Andru tetaina Saimon Pita raa ki meake, ⁹ "Hetamariki tanata ite kina nei e isi e rima na haraoa e pena inabali ia ma e rua na ika. Emeia na mee nei e me ki se tau roo ma te kanohenua nei."

¹⁰ Kito Jisas ki meake na tama raa, "Meake te kanohenua raa kinnoho iraro" (Te kina raa e hhomo na veve roo hakaatoa.) Kito te kanohenua raa kinnoho iraro, tena te kooina na taanata raa hakaatoa kame ettae rima simata. ¹¹ Tena Jisas ki too na haraoa raa no lotu ake Te Atua, tena ki vaevae ake ina tama e nnoho ite kina raa. Jisas e mee peeraa hoki na ika raa. Tena na tama raa hakaatoa ekkai roo no ppohu.

¹² Na tama raa ekkai roo no ppohu hakaatoa, tena Jisas ki meake na disaipol Aia raa ma, "Hakanaopo na kai ettoeraa, taatou kisekkai puamu." ¹³ Kito na tama raa ki haere koko na muri haraoa ia ma na ika na tama raa nikai no ttoeraa no sasao sanahuru ma rua na kete no pii.

¹⁴ Te kanohenua raa kuite te mirakol Jisas ni ppena raa, tena na tama raa kitattara ma, "Hakamaoni, te nei ko te Profet: te Tama te Launiu Tapura e tattara ma e me ki hamai ite maarama nei raa!" ¹⁵ Jisas e iroa pera ma na tama raa ku mee ma ki ooake nottaohi Aia ki mee mo tuku, tena Aia kitiaki na tama raa no haere Hokoia koi ite kina na mouna raa.

Jisas e haere vaa aruna te lottai
(Matu 14.22-33; Mak 6.45-52)

¹⁶ Te saaita te mee raa ku hiahi, na disaipol Jisas raa ku oo itai ¹⁷ no kakke te vakaraa notere peeraa i Kaperneam, he matakaina etuu iteeraa vahi te namo raa. Te mee raa ku poo, tena Jisas se ki tae ake roo ilaatou. ¹⁸ Te saaita naa te matani raa ku kaamata no maairi, tena te moana raa hoki ku pepeau. ¹⁹ Na disaipol raa e aro nommao roo itaha

ma te henua raa*, tena laatou kukkite Jisas e haere ake vaa aruna te lottai no haere hakataapiri ake roo te vaka raa, tena na disaipol raa ku mattaku roo. ²⁰ Kito Jisas ki meake, "Auu se mattaku, teenei ko Nau!" ²¹ Na disaipol raa ku mee koi ma ki hakkake Tama raa i roto te vaka raa, tena te saaita naa koi te vaka raa ku tae i te kina laatou e tere raa.

Te kanohenua raa ku sесеe Jisas

²² Te aho taiao raa te kanohenua ninnoho teeraa vahira ku illoa ma teeraa he vaka hokotahi koi ni tautau i te kina raa. Na tama raa e illoa ma Jisas ni se kakke laatou ma na disaipol raa i roto te vaka raa; na disaipol raa ni tiaki Tama raa i te kina raa no tere. ²³ Tena alaa vaka e huro mai peeraa i Taiberias ku hakauu ake i te kina raa; te kina te kanohenua raa ni kkai na haraoa TeAriki ni hakatapu raa. ²⁴ Te saaita te kanohenua raa ku illoa pera ma Jisas ku seai i te kina raa ma na disaipol Aia raa, na tama raa ku kakke na vaka raa no huro peeraa i Kaperneam no sесеe Jisas.

Jisas ko te Haraoa te Ora

²⁵ Te kanohenua raa kukkite Jisas i teeraa vahira te namo raa, tena na tama raa ki vahiri ake Tama raa ma, "Rabai, Akoe ni tae mai i te kina nei vahao hee?"

²⁶ Kito Jisas ki meake, "Anau e tattara atu te hakamaoni: kootou e sесеe Anau raa e mee kootou ni kkai na haraoa raa no ppohu roo kootou, ia te sесеe kootou raa se mee ma kootou e illoa na mirakol Anaura. ²⁷ Auu se hakatettere mahi i na kai tera e me ki ppara raa, e meia hakatettere i na kai tera e me ki kou atu te ora e ora tahi raa. Aanei ko na kai te Tamariki te Tama nei e me ki kou atu kootou, maitaname TeAtua Tamana raa ku oti te tuku te hakamaatino Aia raa i aruna Tama raa."

²⁸ Kito na tama raa ki vahiri ake, "Kaa hea maatou e me ki ppena ki lavaa maatou te ppena na mee TeAtua e hihai ma maatou ki ppena raa?"

²⁹ Tena Jisas ki meake, "Teenei hea TeAtua e hihai ma kootou ki ppena: kootou ki hakattina i te Tama Aia ni kauna ria mai raa."

³⁰ Kito na tama raa ki meake, "He mirakol peehee Akoe e lavaa te ppena ki hakattina maatou i Akoe? Hea Akoe e me ki ppena? ³¹ Na tipuna maatou raa e kkai na 'mana' i te kina e tuu mahoa raa, ia pera ma te Launiu Tapu raa e tattara ma, 'Tama raa e kou ake na haraoa i te vaelani raa no kkai na tama raa.'"

³² Tena Jisas ki meake, "Anau e tattara atu te hakamaoni, te haraoa Moses e kou atura seai ma ko te haraoa i te vaelani raa; teeraa ko te Tamana Anaura e kou atu

* 6:19 6.19 English e hahaaite na mael ki haaite te mmao te kina, tena na tama raa kame ku mmao peeraa e rima seai naa e ono na mael

kootou te haraoa hakamaoni i te vaelani raa. ³³ Maitaname te haraoa TeAtua e kou aturaa ko tetama e hamai itaha ma te vaelani kikou atu te ora hakamaoni ina tama te maarama nei raa."

³⁴ Kito na tama raa ki meake, "Rabai, tauhano te kou mai te haraoa naa na vahao hakaatoa."

³⁵ Tena Jisas ki meake na tama raa, "Anau ko te Haraoa te Ora, na tama e oo mai Anau raa selavaa te hikkai, tena na tama e hakattina Anau raa selavaa te hiunu. ³⁶ Teenei Anau kumeatu kootou tesaaita nei pera ma kootou ekite Anau, e meia kootou selavaa te hakattina Anau. ³⁷ Na tama hakaatoa te Tamana e kou mai Anau raa e me ki oo mai Anau. Anau selavaa te hakaise he tama na tama e oo mai Anau raa i taha, ³⁸ maitaname Anau se hamai i taha ma te vaelani kippena hea Anau e hihai, e meia Anau e hamai ki ppena te hihai te Tama e kauna ria mai Anau raa. ³⁹ Tena te Tama raa e hihai ma Anau ki selavaa te hakaise he tama na tama Aia e kou mai Anau raa, e meia ma Anau ki hakaora muri na tama raa hakaatoa i te aho hakaoti raa. ⁴⁰ Maitaname te Tamana Anau raa e hihai ma na tama hakaatoa ekkite te Tamariki Aia raa no hakattina raa e me kitoo te ora e ora tahi. Tena Anau e me ki hakaora muri na tama raa i te aho hakaoti raa."

⁴¹ Tena te kanohenua raa ku kaamata no tamumu iaa Jisas, e mee na tattara Tama raa ma, "Anau ko te haraoa e hamai i te vaelani." ⁴² Kito na tama raa ki meake, "Te tama nei ko Jisas te tamariki Josep raa, kaa seai? Taatou e illoa te tamana ia ma te tinna Aia raa. Kaa Aia e tattara peehee ma Aia e hamai i te vaelani?"

⁴³ Kito Jisas ki meake, "Auu setamumu hokkootou. ⁴⁴ Se hai tama elavaa te hamai Anau kame te Tamana se hakattaki mai tama naa iaa Anau, tena Anau e me ki hakaora muri tama naa i te aho hakaoti raa. ⁴⁵ Na profet raa e tattaa ma,

'TeAtua e me ki poroporo na tama hakaatoa.'

Na tama ellono no illoa na tattara Tama raa e me ki oo mai Anau. ⁴⁶ Tetattara nei semee pera ma e isi te tama ni kite te Tamana, te Tama e hamai TeAtua raa ko te Tama hokotahi ko i tera ni kite te Tamana raa. ⁴⁷ Anau e meatu te hakamaoni: te tama e hakatina raa e me ki too te ora e ora tahi. ⁴⁸ Anau ko te haraoa te ora. ⁴⁹ Na tipuna kootou raa ekkai na mana i te kina e tuu mahoa raa, e meia na tama raa e mmate koi. ⁵⁰ Emeia te haraoa e hamai i te vaelani raa e kee, e mee te tama ekai te haraoa naa selavaa te mate. ⁵¹ Anau ko te haraoa e ora tera e hamai i te vaelani. Kame he tama ekai te haraoa nei, tena aia e me ki noho tahi roo. Te haraoa Anau e me ki kou ake raa ko te tinotama Anau tera Anau e me ki hoki atu ki lavaa na tama te maarama nei raa te ora."

⁵² Te tattara nei e mee te kanohenua raa no hakatauttau hokolaatou. Na tama raa e vahihhiri ma, “Te Tama nei e me ki kou mai peehee te tinotama Aia raa ki kkai taatou?”

⁵³ Tena Jisas ki meake na tama raa, “Anau e tattara atu te hakamaoni: kame kootou se kkai te tinotama, ia se unu te toto te Tamariki te Tama nei; kootou se lavaa te isi na ora i roto kootou. ⁵⁴ Na tama e kkai te tinotama Anau raa, tena ki unu te toto Anau raa e me kitoo te ora e ora tahi, tena Anau e me ki hakaora muri na tama naa i te aho hakaoti raa. ⁵⁵ Maitaname te tinotama Anau raa ko te kai hakamaoni, tena te toto Anau raa ko te vai hakamaoni. ⁵⁶ Na tama e kkai te tinotama Anau, tena ki unu te toto Anau raa e nnoho i roto Anau, tena Anau e noho i roto na tama naa. ⁵⁷ Te Tamana e ora raa nikaunaria mai Anau, tena Anau e ora e mee te Tama raa. Ia e ssau peeraa hoki, te tama e kai te tinotama Anau raa e me ki ora e mee Anau e noho. ⁵⁸ Ia teenei ko te haraoa e hamai i te vaelani; te haraoa nei e kee ma te haraoa na tipuna kootou raa nikkai raa. Na tama raa e nnoho roo no oti, tena kimmate, e meia na tama e kkai te haraoa e hamai i te vaelani raa e me ki nnoho tahi roo.”

⁵⁹ Jisas e tattara na tattara nei te saaita Aia ni akoako i roto te hare lotu na Jiu i Kaperneam raa.

Na tattara te ora e ora tahi

⁶⁰ Tammaki na tama e tauttari Jisas raa ellono na tattara nei, tena ki meake, “Na akoako nei e hainattaa roo. Koai na tama e lavaa te hakallono na tattara nei?”

⁶¹ Se hai tama e meake, e meia Jisas e iroa pera ma na disaipol Aia raa e tamumu i na tattara Aia raa, tena Aia ki meake na tama raa, “Eaa, na tattara nei e mee kootou no se hihhai ki tauttari Anau? ⁶² Kaa hea kootou e me ki mee, kame kootou e kkite te Tamariki te Tama nei e vaakai i aruna i te kina Aia ni noho i mua raa? ⁶³ Te Anana Tapu Te Atua raa e kou atu te ora, tena na mahi na tama te maarama nei raa ni mahi vare koi. Na tattara Anau e tattara atu raa e kou atu kootou Te Anana Tapu Te Atua tera e kou atu te ora raa. ⁶⁴ Emeia alaa tama kootou se hakattina.” (Jisas e iroa i te kaamataroo na tama tera e me ki se hakattina ia ma te tama e me ki kou ake Aia i na tama haeo raa.) ⁶⁵ Tena Aia ki meake hoki, “Teenei te hakataakoto Anau ni tattara atu kootou pera ma se hai tama e lavaa te hamai Anau kame te Tamana se hakattaki mai te tama naa iaa Anau.”

⁶⁶ Tena tammaki na tama ni tauttari Jisas raa ku huri no vakkai muri, na tama raa ku se tauttari hoki Tama raa he saaita. ⁶⁷ Kito Jisas ki vahiri ake te sanahuru ma rua na disaipol Aia raa, “Kaa kootou, kootou e hihhai ki tiaki Anau hoki?”

⁶⁸ Tena Saimon Pita ki meake, “Te Ariki, kaa maatou e me ki oo iaa aii? Akoe e hahaere ma na tattara te ora e ora tahi.

69 Tena te saaita nei maatou ku illoa no hakattina pera ma Akoe ko te Tama e Tapu TeAtua.”

70 Kito Jisas ki meake, “Anau ni hirihiri kootou te sanahuru ma rua na tama nei, kaa seai? Emeia he tama kootou he tipua sakkino!” 71 Jisas e tattara iaa Judas, te tama Saimon Iskariot raa. Maitaname Judas e me ki kou ake Jisas i na tama haeo raa, niaina ma aia he tama i roto te sanahuru ma rua na disaipol raa.

7

Na taina Jisas raa se hakattina Tama raa

1 Tena ki oti Jisas ku haere peeraa i Galili, tena Aia se hihai hoki ma ki haere vaa roto Judia, maitaname na tama hakamattua na Jiu i te kina raa e hihhai ma kitaa Aia ki mate.

2 Te saaita hoki te Kai na Paa hare raa ku taapiri, 3 kito na taina Jisas raa ki meake Tama raa, “Tiaki te kina nei no haere i Judia ki kkite na tama e tauttari Akoe raa na mee Akoe e me ki ppena raa. 4 Se hai tama e lavaa te huu he mee, kame aia e hihai ma na tama hakaatoa ki illoa aia. E mee Akoe e haere ppena na mee nei, tena ki huri ake na mee nei ma ki illoa na tama hakaatoa te maarama nei raa Akoe!” 5 (Na taina roo Jisas raa se hakattina hoki Tama raa.)

6 Tena Jisas ki meake na tama raa, “Te saaita hakamaoni Anau ki ppena na mee nei raa se ki ttae mai, e meia na saaita hakaatoa ni saaita kootou. 7 Te maarama nei se lavaa te kiri lloto kootou, e meia te maarama nei e kiri lloto Anau, maitaname Anau etattara tahi ake pera ma na tiputipu laatou raa e sakkino. 8 Kootou kioo i te kina te Kai raa. Anau se lavaa te haere atu, maitaname te saaita hakamaoni Anau raa se ki tae.” 9 Jisas e tattara ake peenei, tena ki noho koi i Galili.

Jisas ku tae i te kina te Kai na Hare taporo

10 Tena ki oti na taina Jisas raa ku oo i te kina te Kai raa, tena Jisas hoki e haere; e meia Aia e haere hemuu koi ma ki se illoa na tama raa. 11 Na tama hakamattua na Jiu raa e sесеe Jisas i te kina te Kai raa. Na tama raa e vahihhiri ma, “Teehee Aia naa?”

12 Te kanohenua raa e tattara hemuu hokolaatou. Alaa tama e tattara ma, “Te Tama raa he tama tauareka.” Tena alaa tama ki meake ma, “Seai, te Tama naa e mariu ake koi na tama.” 13 Emeia se hai tama e tattara hakamaroa, maitaname na tama raa e mattaku i na tama hakamattua na Jiu raa.

14 Te Kai raa kutae lottonu ma te hakaoti, tena Jisas ki haere i roto te Hare Tapu raa no kaamata no takutaku. 15 Na tama hakamattua na Jiu raa ku mahharo roo, tena

ki meake, “Te Tama nei e iroa roo peehee na mee hakaatoa ma Aia se skul raa?”

¹⁶ Kito Jisas ki meake, “Na mee Anau e akoako raa seai ma ni akoako Anau, e meia aaraa ni akoako TeAtua, te Tama ni kauna ria mai Anau raa. ¹⁷ Tetama e hihai kippena hea TeAtua e hihairaa e me ki iroa itevahi na akoako Anau raa pera ma na akoako raa ni akoako e oo mai TeAtua ma ni akoako koi Anau e tattara itevahi Anau Hokonnau. ¹⁸ Tetama e tattara itevahi aia hokoia raa e hahaivi koi ki hakammaha te inoa aia hokoia. Emeia te Tama e hihai ki hakammaha te inoa te Tama ni kauna ria mai Aia raa e hakamaoni, tena Aia Hokoia etonu tahi. ¹⁹ Moses nikou atu na tuua raa, kaa seai? Emeia se hai tama kootou e tauttari na tuua raa. Kaa kootou e hahaivi ma ki taa Anau ki mate naea?”

²⁰ Tena te kanohenua raa ki meake, “Ako e eisi te tipua sakkino etau i roto Ako. Koai na tama e hahaivi ma ki taa Ako e ki mate naa?”

²¹ Kito Jisas ki meake, “Anau ni ppena te mirakol hokotahi* koi, tena kootou hakaatoa roo e mahharo. ²² Moses ni meatu kootou kituu te hakamaatino e tapu raa ina tamalliki kootou (emeia Moses seai ma ko tetama e kaamata te mee nei, aaraa ko natipuna kootou raa e kaamata), tena kootou kittuu te hakamaatino e tapu raa ina tamalliki kootou raa ite aho te Sabat raa. ²³ Kootou e ttuu te hakamaatino e tapu na tamalliki kootou raa i te aho te Sabat raa ma kitautari na tuua Moses raa, kaa kootou elloto ma Anau e tokonaki te tama raa no tauareka i te aho te Sabat naea? ²⁴ Auu se hakatonutonu tautari hea kootou e kkite, e meia hakatonutonu tautari na tiputipu e ttonu.”

Eaa, Jisas ko te Mesaia?

²⁵ Eisi na tama i Jerusalem e tattara ma, “Teenei seai ma ko te tama na tama hakamattua raa e hahaivi ma ki taa ki mate? ²⁶ Kira ake! Tama raa ku tuu roo i mua na tama raa no tattara, tena laatou se hai tattara e meake te Tama raa! Eaa, na tama raa ku illoa hakamaoni ma teeraa ko te Mesaia! ²⁷ Emeia te saaita te Mesaia raa e hamai raa, se hai tama e me ki iroa ma te Mesaia raa e hamai te matakaina hee. Emeia taatou hakaatoa kaa e illoa koi ma te Tama nei he tama i hee.”

²⁸ Jisas e akoako i roto te Hare Tapu raa, tena Aia ki meake hakamaroa roo ma, “Kootou e illoa hakamaoni roo Anau, tena e illoa hoki ma Anau e hamai i hee? Anau se hamai itevahi Anau Hokonnau. Emeia te Tama e kauna ria mai Anau raa etonu tahi. Kootou se illoa Tama raa, ²⁹ e meia Anau e iroa Tama raa, maitaname Anau e hamai Tama raa, tena Tama raa e kauna ria mai Anau ki hamai.”

* 7:21 7.21 teenei ko te mirakol Jisas ni tokonaki te tama no tauareka i te Sabat

³⁰ Tena na tama raa ku tattara ma ki hakapiki Tama raa, e meia se hai tama e ttaohi Tama raa, maitaname te saaita hakamaoni Aia raa se ki tae. ³¹ Emeia tammaki na tama i roto te kanohenua raa ku hakattina iaa Jisas, tena ki meake, "Te saaita te Mesaia raa e hamai raa, eaa Aia e me kippena tammaki na mirakol peenei ma te Tama nei e ppena nei?"

Na soldia raa ku oo ma ki hakapiki Jisas

³² Na Farisi raa ellono na tattara te kanohenua raa e tattara hemuu iaa Jisas raa, tena laatou hakapaa ma na maatua hakananniu raa kukauna na soldia elollohi te Hare Tapu raa ki oo no hakapiki Jisas. ³³ Kito Jisas ki meake, "Anau e me kinnoho ma kootou paa saaita koi, tena kioti Anau ku vaakai i te Tama nikauna ria mai Anau raa. ³⁴ Kootou e me kisese Anau, e meia kootou selavaa kikkite Anau, maitaname kootou selavaa te oo i te kina Anau e me ki noho raa."

³⁵ Na tama hakamattua na Jiu raa ku tattara hokolaatou ma, "Tama raa e mee ma Aia e me ki haere i hee ki sekkite taatou Aia raa? Aia e me ki haere na matakaina na tama taatou raa e nnoho i roto Grik raa no akoako ake na tama raa? ³⁶ Tama raa e mee ma taatou e me ki sesee Aia, e meia taatou selavaa tekkite Aia, tena ma taatou selavaa hoki te oo i te kina Aia e me ki noho raa. Tama raa e tattara maea?"

Te vai te ora e ora tahi

³⁷ Te aho hakaoti te Kai raa he aho e rahi roo, tena Jisas ki mahike i aruna no tattara hakamaroa roo ma, "Te tama e hiunura ki hamai Anau, ³⁸ tena te tama e hakatina Anau raa e me ki hamai no unu." Essau pera ma te Launiu Tapu raa e tattara ma, "Te vai te ora raa e me ki tere iho i taha ma te vahimanava Tama raa." ³⁹ Jisas e tattara peenei i te vahimanava Te Anana Tapu tera na tama e hakattina raa e me ki too raa. Te saaita naa Aia se ki kou ake Te Anana Tapu raa, maitaname Aia se ki haere no too na mahi Aia.

Te kanohenua raa ku hakatauttau hokolaatou

⁴⁰ Eisi na tama i roto te kanohenua raa ellono na tattara Jisas raa, tena ki meake, "Te Tama nei ko te Profet Te Atua raa hakamaoni!"

⁴¹ Alaa tama e tattara ma, "Tama nei ko te Mesaia!"

Emeia alaa tama e tattara ma, "Te Mesaia raa selavaa te hamai i Galili! ⁴² Te Launiu Tapu raa e tattara ma te Mesaia raa he mokopuna te Tuku Devit raa, tena Aia e me ki haanau mai i Betlehem, te matakaina Devit ni noho i mua raa." ⁴³ Tena te kanohenua raa ku hakatauttau hokolaatou e mee Jisas. ⁴⁴ Alaa tama e hihhai ki hakapiki Tama raa, e meia se hai tama e kapake no ttaohi Tama raa.

Na tama hakamattua na Jiu raa se hakattina iaa Jisas

45 Na soldia raa ku vakkai ake, tena na maatua hakananniu ia ma na Farisi raa ku vahiri ake na tama raa ma, "Kootou se too Tama raa no oo mai kootou raea?"

46 Kito na soldia raa ki meake, "Se hai tama roo e tattara na tattara te Tama nei e tattara raa!"

47 Kito na Farisi raa ki meake, "Eaa, Tama raa e mee kootou no vvare hoki? 48 Kootou e illoa raa e isi tetama na tama hakamattua ia ma he Farisi ni hakatina Tama raa? 49 Te kanohenua raa se illoa laoi na tuua Moses raa, tena na tama raa e me ki too na hakalono lihu Te Atua raa!"

50 Tena he Farisi enoho ite kina raa, te inoa aia raa ko Nikodimas, teenaa ko tetama ni haere ake no mmata Jisas imua raa. Tama raa e tattara ake na tama raa ma, 51 "I te vahi na tuua taatou raa; taatou se lavaa te kou ake na hakalono lihu te tama kame taatou se vahiri tama raa kitoo taatou te hakamaoni namee tama raa e ppena e ssara raa."

52 Kito na tama raa ki meake, "Eaa, akoe he tama hoki i Galili? Paupau te Launiu Tapu raa ki iroa akoe pera ma se isi te profet e me ki haanau mai i Galili."

8

Te hine e penā te mee sakkino

[1 Tena na tama hakaatoa ku vakkai i na hare laatou raa, e meia Jisas e haere ite Mouna e h homo na Oliv raa.

2 Tetahata roo te aho taiao raa Jisas ku vaakai ake i te Hare Tapu. Na tama hakaatoa ku muimui ake Tama raa, tena Aia ki noho iraro no akoako ake te kanohenua raa.

3 Kito na tama poroporo na tuua raa laatou ma na Farisi raa kukou ake te hine elaavearia e penā te mee sakkino no hakatuu i mua na tama raa hakaatoa. 4 Kito na tama raa ki meake Jisas, "Rabai, na tama raa elaavea te hine nei e penā te mee sakkino. 5 Na tuua Moses raa e mee mai taatou ma kame he hine e penā te mee sakkino peenei, tena na tama ku maka te hine naa na hatu kimate. Tena kaa Akoe e maanatu maea?"

6 Na tama raa e vahiri ake peenei ma ki taaiki Jisas, ki lavaa laatou te mmāu tattara i Tama raa. Emeia Jisas e huru koi i raro no sisi te mata rima Aia raa i aruna te kerekere.

7 Na tama raa e ttuu koi no vahihhiri ake Jisas na vahiri, tena Jisas ki hamatakkau i aruna no meake na tama raa, "Koai tetama kootou se isi na haisara e ppena raa ku too te hatu kaamata raa no ppehi te hine nei." 8 Tena Aia kihuru hakaraoi iraro no sisi i aruna te kerekere.

9 Te saaita na tama raa ni llono na tattara raa, na tama raa ku hakaatoa ku haere uhu takittahi no oo; kaamata ma na tama mattua raa. Tena Jisas Hokoia koi kuttoe, tena te hine raa hoki e ttuu ite kina raa.

10 Kito Jisas

ki hamatakkau notuu iaruna, tena ki meake te hine raa, "Na hee na tama naa? Eisi te tama ettoe ki mee mai ni tattara i te vahi akoe?"

¹¹ Tena te hine raa ki meake, "Te Ariki, se hai tama ettoe."

Kito Jisas ki meake, "Tena Anau hoki se hai tattara i te vahi akoe. Haere, tena auu se ppena hoki na mee sakkino."]

Jisas ko te Maahina te maarama nei

¹² Tena Jisas ki tattara ake na Farisi raa hakaraoi. Jisas e meake ma, "Anau ko te Maahina te maarama nei. Koai te tama e tautari Anau e me ki too te Maahina te ora, tena aia hoki se lavaa te hahaere i roto te pouri."

¹³ Kito na Farisi raa ki meake Jisas, "Tena te saaita nei Akoe ku tattara mai maatou i te vahi Akoe Hokkoe, e meia na tattara Akoe raa se isi roo te hakamaoni."

¹⁴ Tena Jisas ki meake, "Niaina Anau etattara i te vahi Anau Hokonnau, hea Anau e meaturaa e hakamaoni, maitaname Anau eiroa te kina Anau ni hamai ia ma te kina Anau e me ki haere raa. Kootou se illoa te kina Anau ni hamai ia ma te kina Anau e me ki haere raa. ¹⁵ Kootou e hakatonutonu namee hakaatoa tautari te hakataakoto tetama, e meia Anau se hai tama ni hakatonutonu. ¹⁶ Emeia peeraa Anau ki hakatonutonu na tama raa, tena te hakatonutonu Anau raa e me ki hakamaoni, maitaname Anau se mee ma Anau e hakatonutonu Hokonnau; te Tamana nikaunaria mai Anau raa enoho ma Anau. ¹⁷ Emmau i roto na tuua kootou raa pera ma, kame tokorua na tama e hakattina te hakataakoto hokotahi, tena hea laua e tattara raa e hakamaoni. ¹⁸ Anau e tattara i te vahi Anau Hokonnau, tena te Tamana nikaunaria mai Anau raa e tattara hoki i te vahi Anau."

¹⁹ Kito na tama raa ki vahiri ake, "Teehee te Tamana Akoe naa?"

Tena Jisas ki meake, "Kootou se illoa Anau ia ma te Tamana Anau raa hoki. Ia peeraa kootou ki illoa Anau; kootou e me ki illoa hoki te Tamana Anau raa."

²⁰ Jisas e tattara ake na tattara nei hakaatoa i te kanohenua raa te saaita Aia ni akoako i roto te Hare Tapu i te kina na tama raa e tukutuku na hoki raa. Ia se hai tama e hapiki Tamaraa e mee te saaita Aia e me ki taia ria no mate raa se ki tae.

Kootou se lavaa te oo i te kina Anau e me ki haere

²¹ Tena Jisas ki meake hakaraoi na tama raa pera ma, "Anau e me ki haere i taha; kootou e me ki sesee Anau, tena kootou e me ki mmate i na hai sara kootou. Kootou se lavaa te oo i te kina Anau e me ki haere raa."

²² Kito na tama hakamattua na jiu raa ki tattara ma, "Tama raa etattara ma taatou se lavaa te oo i te kina Aia e me ki haere raa. Eaa, Aia e maanatu ma kitaa Aia Hokoia ki mate?"

23 Tena Jisas ki meake, "Kootou nitama te maarama iraronei, e meia Anau e hamai iaruna. Kootou nitama te maarama nei, e meia Anau sei ma he tama te maarama nei. 24 Tera hea Anau e meatu ma kootou e me ki mate i na hai sara kootou raa. Tena kootou e me ki mmate i na hai sara kootou raa kame kootou se hakattina pera ma, 'Anau ko Nau koi'."

25 Kito na tama raa ki meake, "Koai Akoe?"

Tena Jisas ki meake, "Anau e me ki tattara atu kootou peehee? 26 Anau etammaki na tattara ki tattara atu i te vahi kootou, ia tammaki hoki na tattara ki hai atu na haeo kootou raa. Te Tama ni kauna ria mai Anau raa e hakamaoni, tena Anau etattara ake te maarama nei na mee Anau e rono Aia e tattara mai Anau raa."

27 Na tama raa se illoa ma Jisas e tattara ake laatou i te vahi te Tamana. 28 Kito Jisas ki meake na tama raa, "Te saaita kootou e ssau te Tamariki te Tama nei iaruna raa, tena kootou e me ki illoa pera ma 'Anau ko Nau koi', tena kootou e me ki illoa pera ma Anau se ppena na mee i na mahi Anau Hokonnau, e meia Anau e tattara koi hea te Tamana e tattara mai Anau ki tattara atu raa. 29 Tena te Tama e kauna ria mai Anau raa e noho ma Anau; Tama raa se hai vahao e tiaki Anau, maitaname Anau e ppena tahi hea Aia e hihai raa."

30 Tammaki na tama ellono na tattara Jisas raa ku hakattina Tama raa.

Te Hakamaoni raa e me ki hakattana kootou

31 Kito Jisas ki meake na tama e hakattina i Aia raa, "Kame kootou e tauttari na akoako Anau nei, tena kootou ni disaipol hakamaoni Anau; 32 kootou e me ki illoa te hakamaoni raa, tena te hakamaoni raa e me ki hakattana kootou."

33 Kito na tama raa ki meake, "Maatou ni mokopuna Abraham, tena maatou se hai vahao e hehekau ma na tama. Kaa he hakataakoto peehee Akoe e tattara ma, 'Kootou e me ki hakattana ria naa'?"

34 Tena Jisas ki meake na tama raa, "Anau e meatu kootou te hakamaoni: na tama hakaatoa e isi na hai sara raa ennoho iraro na mahi na hai sara raa.

35 Te tama hehekau raa sei ma he tama hakamaoni i roto te hare, e meia te tamariki raa he tama hakamaoni e noho tahi i roto te hare. 36 Kame te Tama Te Atua raa e tokonaki kootou kittana, tena kootou e me kittana hakamaoni.

37 Anau e iroa kootou ni mokopuna Abraham. Emeia kootou e hahi ma ki taa Anau ki mate, maitaname kootou se hihai ki tauttari na akoako Anau raa. 38 Anau e tattara hea te Tamana Anau raa e huri mai Anau raa, e meia kootou e ppena hea te tamana kootou raa ni tattara atu kootou raa."

39 Kito na tama raa ki meake Jisas, "Te tamana maatou raa ko Abraham."

Tena Jisas ki meake, "Kame kootou nitamalliki hakamaoni Abraham, tena kootou eme kippena namee aia nippena raa. ⁴⁰ Anau navahao hakaatoa etattara atu kootou te hakamaoni Anau erono i TeAtua raa, emeia kootou e hahaivi ma ki taa Anau ki mate. Abraham se ppena na tiputipu peenei! ⁴¹ Kootou eppena hea tetamana kootou raa nippena."

Kito na tama raa ki meake, "TeAtua Hokoia koi ko te Tamana maatou e isi, tena maatou ni tamalliki hakamaoni Aia."

⁴² Tena Jisas ki meake na tama raa, "Kame TeAtua he Tamana kootou hakamaoni, kootou eme kilaoi Anau, maitaname TeAtua e kauna ria mai Anau, tera hea te aho nei Anau enoho i te kina nei. Anau se hamai te hihai Anau, emeia TeAtua e kauna ria mai Anau. ⁴³ Aiea kootou se illoa hea Anau etattara atu raea? E mee kootou se hihhai ki hakallono na tattara Anau raa. ⁴⁴ Kootou nitamalliki Satan tetamana kootou raa, tena kootou e hihhai ki tauttari hea tetamana kootou raa e hihhai. Te tama naa he tama taa tama kaamata mai roo i te kaamata, tena aia se hai vahao e tuu te vahai te hakamaoni, maitaname aia hokoia se isi te hakamaoni i roto aia. Tesaita aia etattara te tattara mariu raa, aia eppena koi hea e tau ma aia raa, maitaname aia he tama tattara mariu, tena aia ko tetamana na tama hakaatoa etattara malliu raa. ⁴⁵ Emeia Anau etattara te hakamaoni tera hea kootou se hihhai ki hakattina Anau. ⁴⁶ Koai te tama kootou e lavaa te mee mai te hakamaoni hea Anau eppena esara? Kame Anau etattara atu te hakamaoni, tena kaa kootou se hakattina Anau naea? ⁴⁷ Tetama e hamai TeAtua raa e hakarono na tattara TeAtua. Emeia kootou seai ma nitamalliki TeAtua, tera hea kootou se hihhai ki hakallono."

Jisas ia ma Abraham

⁴⁸ Kito na tama raa ki vahiri ake Jisas, "Eaa, maatou e sara te saaita maatou ni meatu pera ma Akoe he tama i Samaria, tena ma Akoe e isi te tipua i roto Akoe?"

⁴⁹ Tena Jisas ki meake, "Anau se isi te tipua i roto Anau, tena Anau e hakammaha te Tamana Anau raa, e meia kootou se hakammaha Anau. ⁵⁰ Anau se hihai ki ssau Anau Hokonau i aruna. Emeia e isi te Tama e hihai ki ssau Anau, tena Aia ko te Tama eme ki hakatonutonu. ⁵¹ Anau e meatu kootou te hakamaoni: koai tetama etautari na tattara Anau raa selavaa te mate."

⁵² Kito na tama raa ki meake, "Te saaita nei maatou ku illoa te hakamaoni pera ma Akoe e isi te tipua i roto Akoe! Abraham e mate, tena na profet raa hoki e mmate, e meia Akoe e mee ma na tama etauttari na akoako Akoe raa selavaa te mmate. ⁵³ Abraham, tetamana maatou raa e mate; eaa Akoe e mee ma Akoe e hakanaaniu i aruna Abraham?"

Na profet raa hoki e mmate. Akoe e maanatu ma Akoe he tama peehee?"

⁵⁴ Kito Jisas ki meake, "Kame Anau e hakammaha Anau Hokonnau, tena te hakammaha Anau raa he mee vare koi. Te Tama e hakammaha Anau raa ko te Tamana Anau raa, te Tama kootou e mee ma he Atua kootou raa. ⁵⁵ Kootou se illoa roo Tama raa, e meia Anau e iroa Tama raa. Kame Anau e tattara pera ma Anau se iroa Tama raa, tena Anau he Tama tattara mariu peenaa ma kootou. Emeia Anau e iroa Tama raa, tena Anau e tautari na tattara Tama raa. ⁵⁶ Abraham te tamana kootou raa e hihia ma aia e me ki kite te saaita Anau e hamai raa, tena aia ni kite no hihia roo."

⁵⁷ Kito na tama raa ki meake Jisas, "Akoe se tae tipu rima na hetau te matua Akoe, tena Akoe e mee pera ma Akoe ni kite Abraham?"

⁵⁸ Tena Jisas ki meake, "Anau e meatu kootou te hakamaoni roo. I mua Abraham ni haanau mai, 'Teenei Anau'."

⁵⁹ Tena na tama raa ki too na hatu raa ma ki maka Jisas, e meia Jisas e hakalluu Aia Hokoia, tena ki haere i taha ma te Hare Tapu raa.

9

Jisas e tokonaki te tama e haanau iho na karemata e sseni

¹ Jisas ku haere, tena Aia ki kite te tama na karemata e sseni kaamata mai roo te saaita aia ni haanau iho raa.

² Tena na disaipol Jisas raa ki vahiri ake Tama raa, "Rabai, ni hai sara aii e mee te tama nei no sseni raa? Ni hai sara aia ma ni hai sara na maatua aia raa?"

³ Kito Jisas ki meake, "Seai ma ni hai sara te tama nei ia ma ni hai sara na maatua aia raa tera e mee na karemata tama nei no sseni. Tama nei e sseni ma ki kite kootou na mahi Te Atua tera e me ki huri ake i roto te tama nei.

⁴ Tena taatou ki tauhano te ppena nauata te Tama ni kauna ria mai Anau raa te saaita te mee raa koi maarama; te poo e me ki tae mai te saaita taatou ku se hai tama e uata.

⁵ Anau ko te Maahina te maarama nei te saaita Anau e noho i roto te maarama nei."

⁶ Jisas e tattara nooti, kito Aia kisaavare iaruna te kerekere raa, tena ki murumuru na saavare Aia raa ma na kerekere raa no pelapela, tena Aia ki mmuru na karemata te tama raa, ⁷ tena ki meake, "Haere no huhui na karemata akoe raa i roto te Vai i Siloam." (Te tattara nei e mee ma "Kauna".) Kito te tama raa ki haere no huhui na karemata Aia, tena ki vaakai ake na karemata aia raa ku kite.

⁸ Na tama te kauhare raa ia ma na tama ni kite tama ni noho no kainonno i mua raa ku vahihiri ma, "Teenei seai ma ko te tama kame e noho no kainonno raa?"

⁹ Tena alaa tama ki meake ma, "Teena ko te tama naa koi," e meia alaa tama e mee ma, "Seai, te tama naa e ssau roo pera ma te tama raa."

Kito te taupeara raa ki meake hokoia ma, "Teenei ko nau koi."

¹⁰ Kito na tama raa ki vahiri ake te taupeara raa, "Kaa akoe ku kite vahao nei naea?"

¹¹ Tena te tama raa ki meake, "Te tama e hui ma ko Jisas raa e murumuru na peela raa, tena ki mmuru na karemata anau raa, tena Aia ki mee mai ma anau ki haere no huhui na karemata anau i Siloam. Kito anau ki haere, ia te saaita koi anau ni huhui raa, anau ku lavaa te kite."

¹² Kito na tama raa ki vahiri ake ma, "Teehee te Tama naa?"

Tena te tama raa ki meake, "Anau se iroa."

Na Farisi raa ku lahulahu i te tama ku kite raa

¹³ Tena te kanohenua raa ki too te tama ku kite raa no kkave i na Farisi raa. ¹⁴ Te aho Jisas ni mee na peela raa no mmuru na karemata te tama raa no kite raa he aho te Sabat. ¹⁵ Tena na Farisi raa ki vahiri ake hakaraoi te tama ku kite raa ma aia ku lavaa te kite peehee. Kito te tama raa ki meake na Farisi raa, "Tama raa e mmuru na karemata anau raa ma na peela, tena ki oti anau ki huhui na karemata anau raa; teenei hea anau ku kite."

¹⁶ Tena eisi na Farisi ki meake, "Te tama e pena te mee nei raa seai ma he tama e hamai TeAtua, maitaname Aia se tautari na tuaa te Sabat raa."

E meia alaa tama e tattara ma, "Te tama hai sara e lavaa peehee te ppena na mirakol peenei?" Tena na tama raa ku hakataukoti hokolaatou.

¹⁷ Kito na Farisi raa ki vahiri ake hakaraoi te tama ku kite raa ma, "Akoe e mee ma Tama raa e tokonaki akoe no kite, tena kaa akoe e maanatu ma Aia koai?"

Tena te tama raa ki meake, "Te Tama raa he Profet."

¹⁸ Na tama hakamattua na Jiu raa se hihhai ki hakattina pera ma te tama raa i muaraa essen, tena te saaita nei ma aia ku kite hakaraoi. Kito na tama raa ki kannaa ake na maatua te tama raa ¹⁹ no vahiri ake tokorua raa ma, "Teenei he tama koorua? Koorua e mee ma te tama nei essen te saaita aia ni haanau mai raa; kaa te tama nei ku lavaa peehee te kite te saaita nei?"

²⁰ Kito na maatua te tama raa ki meake, "Maaua e illoa ma teenei he taupeara maaua, tena maaua e illoa ma na karemata aia raa e sseni te saaita aia ni haanau iho raa."

²¹ E meia maaua se illoa ma aia ku kite peehee te saaita nei, iaa maaua se illoa hoki te tama ni tokonaki te tama nei no kite raa. Vahiri ake te tama nei; aia ku matua, tena aia hokoia e lavaa te tattara atu kootou!" ²² Na maatua te tama raa e tattara peenei raa e mee laaua e mattaku

i na tama hakamattua na Jiu raa, maitaname na tama raa ku oti te tattara no tonu ma kame he tama e hakatina ma Jisas ko te Mesaia, tena te tama naa e me ki hakatuu ria i taha ma te hare lotu. ²³ Tera hea na maatua te tama raa e meake ma, "Vahiri ake te tama nei; aia ku matua, tena aia e me ki tattara atu hokoia!"

²⁴ Kito na tama hakamattua na Jiu raa ki kanna ake te taupeara raa ki haere ake hakaraoi, tena laatou ki meake, "Tattara mai te hakamaoni imua TeAtua pera ma akoe e me ki tattara te hakamaoni! Maatou e illoa ma te Tama e tokonaki akoe no kite raa he tama hai sara."

²⁵ Kito te taupeara raa ki meake, "Anau se iroa, Aia he tama hai sara ma seai, e meia te mee hokotahi koi anau e iroa raa: anau e iroa pera ma anau ni mee raa e sseni, tena te saaita nei anau ku kite."

²⁶ Tena na tama raa ki vahiri ake, "Kaa Tama naa e mee peehee akoe? Aia e mee peehee akoe no kite?"

²⁷ Kito te taupeara raa ki meake, "Anau ku oti te meatu kootou, tena kootou se hihhai ki hakallono. Aiea kootou e hihhai killono hakaraoi naea? Kame ko kootou hoki e hihhai ki mee pera ma ni disaipol Tama raa?"

²⁸ Kito na tama raa ku hai ake hakasakkino roo i te taupeara raa, tena ki meake, "Ako e avare he disaipol Tama raa; e meia maatou ni disaipol Moses. ²⁹ Maatou e illoa ma TeAtua nitattara ake Moses; e meia maatou se illoa ma te Tama naa e hamai i hee!"

³⁰ Kito te taupeara raa ki meake, "Anau e mahharo i na tattara naa! Kootou se illoa ma te Tama naa e hamai i hee, e meia Aia e tokonaki anau no kite! ³¹ Maatou e illoa TeAtua se hakarono na tama hai sara; Tama raa e hakarono na tama e hakammaha Aia raa, tena kippena hea Aia e hihai ma na tama raa ki ppena raa. ³² Taatou se hai vahao roo ni llono i mua te saaita te maarama nei ni tipu ake ma he tama ni tokonaki te tama karemata sseni peenei no kite. ³³ Kame te Tama naa seai ma he tama TeAtua e kauna ria mai, tena te Tama naa selavaa hoki te ppena he mee."

³⁴ Kito na tama raa ki meake, "Ako e haanau no matua mai ma na hai sara, tena akoe e hihai ma ki akoako mai maatou?" Tena na tama raa ki hakatuu te taupeara raa i taha ma te hare lotu.

Na tama e sseni

³⁵ Te saaita Jisas ni rono hea ni kapihi ake te taupeara raa, tena Aia ki haere no mmata te taupeara raa, tena ki vahiri ake te taupeara raa, "Ako e hakatina i te Tamariki te Tama nei?"

³⁶ Tena te taupeara raa ki meake, "Hakari mai te Tama naa ki iroa anau, ki lavaa anau te hakatina Tama naa!"

³⁷ Tena Jisas ki meake, "Akoē ku oti te kite te Tama naa, teenei Aia nei e tattara ma akoē te saaita nei."

³⁸ Kito te taupeara raa ki meake, "TeAriki, anau ku hakatina," tena aia ki tuturi i mua Jisas.

³⁹ Tena Jisas ki meake, "Anau e hamai i te maarama nei ki hakatonutonu, kilavaa na tama e sseni raa te kkite, tena na tama e kkite raa ki sseni."

⁴⁰ E isi na Farisi ettuu i te kina raa no llono na tattara Jisas raa, tena na tama raa ki vahiri ake Jisas ma, "Hakamaoni Akoē kame e tattara ma maatou hoki e sseni nee?"

⁴¹ Kito Jisas ki meake, "Kame kootou esseni, tena na hakataakoto kootou raa selavaa te haeo ma kootou e ssara, e meia kame kootou e mee ma kootou e kkite, tena na hakataakoto kootou raa e me ki haeo ma kootou e ssara."

10

Te tattara hurihuri te tama rorohi na sipsip

¹ Tena Jisas ki meake, "Anau e tattara atu kootou te hakamaoni: te tama se uru tonu te totoka raa, tena ki kake na vahi te hare na sipsip e moemmoe raa he tama kairarao, iaa he tama sakkino. ² Te tama e uru tonu te totoka raa ko te tama e rorohi na sipsip raa. ³ Te tama e tuu te totoka raa e me ki taaraki te totoka raa ki uru te tama raa; na sipsip raa e llono te reo tama raa te saaita aia e kakanna na inoa na sipsip raa, tena ku hakattaki na manu raa i aho.

⁴ Te saaita na sipsip raa ku ttae i aho hakaatoa, te tama raa e me ki haere i mua na sipsip raa, tena na sipsip raa e me ki tauttari aia, maitaname na manu raa e illoa te reo tama raa. ⁵ Na sipsip raa se lavaa te tauttari he tama peeraa hoki; e meia na manu raa e me ki huro i taha ma te tama raa, maitaname laatou se illoa te reo te tama raa."

⁶ Jisas e tattara ake te tattara hurihuri nei, e meia na tama raa se illoa te hakataakoto te tattara hurihuri raa.

Jisas te Tama hakamaoni e rorohi na sipsip

⁷ Kito Jisas ki meake hakaraoi, "Anau e meatu te hakamaoni: Anau ko te totoka te hare na sipsip.

⁸ Na tama hakaatoa ni oo mai i mua raa ni tama kailallao, ia ni tama sakkino, e meia na sipsip raa se hihhai ki hakallono na tama raa. ⁹ Anau ko te totoka. Na tama e oo mai Anau raa e me ki ora; na tama raa e me ki oo mai i hare, tena ku oo i aho no sесеe na kai. ¹⁰ Na tama kailallao raa e oo mai koi ki kailallao, kitaa ki mmate, tena kuseu kootou. Anau e hamai ma ki tokonaki kootou ki too te ora; te ora tera e pii na mee taualleka raa.

¹¹ "Anau ko te Tama tauareka te rorohi na sipsip, Anau e tanattana ki mate ma na sipsip raa. ¹² Te saaita te tama na tama raa ni too ma ki rorohi na sipsip raa

e kite te poi kaitama raa ku haere ake, te tama raa e me ki tiaki na sipsip raa no tere itaha, tena te poi kaitama raa e me ki oho ake na sipsip raa, tena na sipsip raa hakaatoa ku maaseu no huro. ¹³ Te tama na tama raa e too ki rorohi na sipsip raa e tere itaha e mee aia sei ma ko te tama hakamaoni ki rorohi na sipsip raa. ¹⁴ ¹⁵ Tena Anau ko te Tama tauareka te rorohi na sipsip raa. Essau pera ma te Tamana eiroa Anau, tena Anau eiroa te Tamana, ia essau hoki pera ma Anau eiroa na sipsip Anauraa, tena na sipsip Anauraa e illoa Anau. Tena Anau e tanattana ki mate ma na sipsip raa. ¹⁶ Eisi alaa sipsip Anau sei i roto te hare nei. Anau e me ki kou mai laatou hoki; na manu naa e me ki hakallono te reo Anau raa, tena laatou e me ki oo mai no hakapaa hakaatoa, tena hetama hokotahi koi e me ki rorohi laatou.

¹⁷ "Te Tamana e laoi Anau, maitaname Anau e tanattana ki hoki atu te ora Anauraa ma kilavaa Anau te too muri te ora Anauraa hakaraoi. ¹⁸ Se hai tama e me ki too te ora Anauraa itaha ma Anau. Anau e hoki atu te ora Anau i te hihai Anau. Anau e isi na mahi ki hoki te ora Anauraa, tena Anau eisi na mahi hoki ki too muri te ora Anauraa. Te nei hea te Tamana e tattara mai Anau ki ppena."

¹⁹ Tena na tama raa ku hakataukoti hokolaatou, e mee na tattara Jisas raa. ²⁰ Tammaki na tama e tattara ma, "Tama naa e isi te tipua! Tama naa ku vvare! Aiea kootou e hakallono Tama naa naea?"

²¹ Emeia alaa tama e tattara ma, "Te tama e isi te tipua i roto aia selavaa te tattara peenei! Te tipua selavaa te mee na tama karemata sseni raa ki k kite!"

Te kanohenua raa se hihai ki hakattina Jisas

²² Te enaa ko te saaita te haumallii, tena te kanohenua Jerusalem raa ku k kai te Kai na Jiu raa e tataohi ki mannatu te Hakatapu te Hare Tapu. ²³ Jisas e hahaere vaa te kina te Paaro Solomon i roto te Hare Tapu raa, ²⁴ tena te kanohenua raa ki hakutu ake iaa Jisas, tena ki vahiri ake Tama raa ma, "Ako e mee roo maatou ki hakattari te saita roroa roo. Tattara mai te hakamaoni: Ako ko te Mesaia?"

²⁵ Kito Jisas ki meake, "Anau ku oti te meatu kootou, e meia kootou se hihai ki hakattina Anau. Na mee Anau e ppena i na mahi te Tamana Anauraa e huri atu ki illoa kootou koai Anau, ²⁶ e meia kootou se hihai ki hakattina Anau, maitaname kootou sei ma ni sipsip Anau. ²⁷ Na sipsip Anauraa e hakallono te reo Anau; Anau eiroa laatou, tena laatou e tauttari Anau. ²⁸ Anau e kou ake laatou te ora e ora tahi, tena laatou selavaa roo te mmate. Se hai tama e lavaa te too laatou itaha ma Anau. ²⁹ Hea te Tamana e kou mai Anauraa e hakanaaniu i aruna na mee

hakaatoa, tena se hai tama elavaa tetoo laatou itaha ma na rima te Tamana. ³⁰ Anau ma te Tamana e hokotahi roo.”

³¹ Tena te kanohenuaraa kitoo hoki nahaturaa ma ki maka Jisas. ³² Tena Jisas ki meake na tama raa, “Anau e ppena tammaki roo namee taualleka tera te Tamana raa e kou mai Anau kippena i mua nakaremata kootou; kaa hea Anau e ppena tera kootou e hihhai ki maka Anau ma na hatu naa?”

³³ Kito na tama raa ki meake, “Maatou se hihhai ki maka Akoe na hatu emee namee taualleka Akoe e ppena raa, e meia e mee Akoe e tattara hao TeAtua! Akoe he tama koi, e meia Akoe e hihai ki mee ma Akoe ko TeAtua!”

³⁴ Tena Jisas ki meake, “E mmau i roto na tuaa kootou raa pera ma TeAtua e mee ma, ‘Kootou ni atua.’ ³⁵ Taatou e illoa pera ma hea e mmau i roto te Launiu Tapu raa e hakamaoni, tena TeAtua e kanna na tama tera Aia ni kou ake na tattara Aia raa ma ni atua. ³⁶ Ia i te vahi Anau, te Tamana e hirihiri Anau, tena ki kauna ria mai Anau ki hamai i te maarama nei. Kaa kootou e tattara ma Anau e tattara hao TeAtua peehee, e mee Anau e tattara ma Anau he Tamariki TeAtua? ³⁷ Kame Anau se ppena hea te Tamana e hihai Anau kippena raa, tena auu se hakattina Anau. ³⁸ Emeia kame Anau e ppena na mee raa, niaina kootou se hakattina Anau, kootou e tau te hakattina hea Anau e ppena raa kilavaa kootou te illoa na vahao hakaatoa pera ma te Tamana e noho i roto Anau, tena Anau e noho i roto te Tamana.”

³⁹ Tena na tama raa ku hahaivi hoki ma ki hakapiki Jisas, e meia Aia hakalliha i taha ma na tama raa no haere.

⁴⁰ Jisas ku vaakai hakaraoi i teeraa vahi te riva Jordan raa, i te kina Jon ni hakoukou tapu na tama raa, tena Aia ki noho i te kina raa. ⁴¹ Tammaki na tama e oo ake iaa Jisas no meake ma, “Jon se hai mirakol e huri mai, e meia na tattara hakaatoa aia e tattara i te Tama nei raa e hakamaoni.” ⁴² Tena tammaki na tama i te kina raa ku hakattina iaa Jisas.

11

Temate Lasarus

¹ Hetama elaavea e noho i roto Betani, te inoa aia raa ko Lasarus. Betani ko te matakaina te haanau Meri lauaa ma Marta e noho. ² (Te Meri nei ko te hine tera ni nini teloo manoni raa i aruna na tapuvae TeAriki raa, tena ki hakapakupaku na tapuvae Tamaraa ma na rouru aia. Tena Lasarus tetama elaavea raa hekave Meri.) ³ Te haanau hhine raa ekkave tetattara iaa Jisas ma, “TeAriki, te soa laoi Akoe raa kulaavea.”

⁴ Te saaita Jisas ni rono na tattara raa, tena Aia ki tattara ake ma, “Te hakaotioti te maahana Lasarus nei seai ma ko te mate; te mee nei e kapihi mai ma kilavaa

TeAtua te huri mai na mahi hai mmahi, tena na mahi naa e me ki huri ake pera ma te Tamariki TeAtua raa e me ki too na mahi hai mmahi."

⁵ Jisas elaoi te haitaina Marta laaua ma Meri ia ma Lasarus te kave laaua raa, ⁶ ia niaina ma Aia erono ma Lasarus elaavea, e meia Aia e noho koi i te kina raa no tae e rua na aho. ⁷ Tena Aia ki meake na disaipol Aia raa, "Taatou ki vakkai i Judia."

⁸ Kito na disaipol raa ki meake, "Rabai, paa saaita raa koi na tama ite matakaina raa e hihhai ma ki maka Akoe na hatu, tena Akoe ku maanatu ma ki vaakai hoki i te kina raa?"

⁹ Tena Jisas ki meake, "Te laa raa e hopo ake te tahata, tena ki huru te hiahi, kaa seai? Tena te tama e hahaere te ao raa se lavaa te ppaku na mee no hhina, maitaname laatou e kkite te maahina te maarama nei raa. ¹⁰ Emeia kame na tama raa e hahaere te poo, tena laatou e me ki ppaku no hhina, maitaname laatou se kkite te maahina te maarama nei raa."

¹¹ Jisas etattara peenei, tena ki hakapaa ake hoki ma, "Lasarus te soa taatou raa ku moe hei roa, e meia Anau e me ki haere no hakaaraa aia ki maahuru."

¹² Kito na disaipol raa ki meake, "Te Ariki, kame aia e moe, tama naa e me ki tauareka."

¹³ Jisas etattara pera ma Lasarus ku mate, e meia na disaipol raa e kkahu ma Lasarus e moe hei roa koi. ¹⁴ Kito Jisas ki tattara hakamatahua ake ma, "Lasarus ku mate, ¹⁵ e meia Anau e hihia e mee Anau se noho i te kina raa, tena Anau e hihai ma kootou ki kkite ki lavaa kootou te hakattina. Taatou ki oo no mmata aia."

¹⁶ Tena Tomas e hui ma te Kokoa raa ku meake na disaipol laatou raa, "Taatou hakaatoa ki oo ma te Rabai raa ki mmate taatou ma Tama raa!"

Jisas ko te Ora muri ia ma te Ora e ora tahi

¹⁷ Te saaita Jisas ni tae i Betani raa, tena Aia ku rono pera ma Lasarus ku oti te tanu e haa na aho ku llaka raa. ¹⁸ Betani e rua na mael se mmao hoki i taha ma Jerusalem, ¹⁹ tena tammaki na tama i Judia ni oo ake no mmata Marta laaua ma Meri ma ki hakatatarahia tokorua raa i te mate Lasarus raa.

²⁰ Te saaita Marta ni rono ma Jisas ku tae ake, tena aia ki haere no mmata Tama raa, e meia Meri e noho koi i hare.

²¹ Kito Marta ki meake Jisas ma, "Te Ariki, peeraa koi Akoe ki noho i te kina nei, te kave anau raa se lavaa te mate!

²² Emeia anau e iroa pera ma TeAtua e me ki kou atu Akoe hea Akoe e kainno ake Aia raa."

²³ Kito Jisas ki meake, "Te kave akoe raa e me ki ora muri."

²⁴ Tena Marta ki meake, "Anau e iroa pera ma aia e me ki ora muri i te aho hakaoti raa."

²⁵ Kito Jisas ki meake Marta, "Anau ko te ora muri ia ma te ora e ora tahi. Na tama e hakattina Anau raa e me ki ora, niaina laatou ku mmate; ²⁶ tena na tama hakaatoa e ora tera e hakattina Anau raa selavaa te mmate. Akoe e hakatina te tattara nei?"

²⁷ Tena Marta ki meake, "Hakamaoni roo, TeAriki! Anau e hakatina pera ma Akoe ko te Mesaia, te Tamariki TeAtua tera ni hamai i te maarama nei raa."

Jisas ku tani te aroha

²⁸ Marta e tattara ake nooti, tena aia kivaakai ihare no kanna hemuu ake Meri tetaina aia raa. Tena Marta ki meake Meri ma, "Te Rabai raa kutae mai, tena Aia e vahiri akoe." ²⁹ Te saaita Meri ni rono na tattara nei, aia ku mahike no haere hakavave no mmata Jisas. ³⁰ (Jisas se kitaeroo i roto te matakaina, emeia Aia enoho koi i te kina Marta ni ttiri Aia raa.) ³¹ Na tama e nnoho ihare ma Meri no hakatatarahia te tama raa ku tauttari Meri te saaita laatou nikkite aia ni mahike iaruna no haere hakavave i aho raa. Na tama raa e kahu ma Meri ku haere i te kava no tanitani.

³² Meri ku tae i te kina Jisas e noho raa, tena te saaita koi aia ni kite Jisas, aia ku hina atu i mua na vae Jisas. Tena Meri ki meake, "TeAriki, peeraa Akoe ki noho i te kina nei, te kave anau raa selavaa te mate!"

³³ Jisas e kite Meri e tani, tena ki kite hoki na tama e ttuu vaa raa e tanittani laatou ma Meri, tena te aroha Aia raa ku haere ake roo. ³⁴ Kito Jisas ki vahiri ake na tama raa, "Kootou e tanu Lasarus i hee?"

Tena na tama raa ki meake, "TeAriki, Hamai no mmata."

³⁵ Jisas ku tani.

³⁶ Na tama raa ku tattara ma, "Kira ake, Jisas e aroha mahi roo Lasarus!"

³⁷ Emeia alaa tama e tattara ma, "Tama raa e mee na tama karemata sseni raa no kkite, kaa seai? Kaa Aia selavaa peehee te mee Lasarus ki se mate?"

Jisas e hakaora Lasarus no ora

³⁸ Te aroha Jisas raa ku haere ake hakaraoi, tena Aia ki haere itetaruma. Tetaruma raa he rua e ttuu te vahi te mouna, tena te hatu raa e ppui te totoka te taruma raa.

³⁹ Tena Jisas ki meake, "Hakatupe te hatu raa i taha!"

Tena Marta te kave Lasarus raa ki meake, "TeAriki, te kina nei e me ki purau roo. Tama naa e tanu e haa na aho kullaka raa!"

⁴⁰ Kito Jisas ki meake Marta, "Anau ni mee raa se meatu ma akoe e me ki kite na mahi hai mmahi TeAtua raa kame akoe e hakattina?"

⁴¹ Kito na tama raa ki hakatupe te hatu raa itaha. Tena Jisas kikkira iaruna no meake, "Tamana, Anau

e hakammaha Akoe e mee Akoe e hakarono Anau. ⁴² Anau e iroa pera ma Akoe e hakarono Anau na vahaoro hakaatoa, e mea Anau e tattara peenei ki mee na tama e ttuu i te kina nei raa ki hakattina pera ma Akoe e kauna ria mai Anau.” ⁴³ Jisas e lotu ake peenei no oti, tena Aia ki kanna ake hakamaroa roo ma, “Lasarus, hamai i aho!” ⁴⁴ Kito Lasarus ki hamai i aho, e mea na paamaro na tama raa ni mmuni na rima ia ma na vae aia raa emmau koi, hakapaa ma te paamaro e uhi na karemata aia raa. Tena Jisas ki meake na tama raa, “Vvete na paamaro raa itaha ma te tama raa, tena ku tiaki aia ki haere.”

Natama hakamattua na Jiu raa e tattara no tonu ki taa Jisas ki mate

(Matiu 26.1-5; Mak 14.1-2; Luk 22.1-2)

⁴⁵ Tammaki na tama ni oo ake no mmata Meri raa e kkite hea Jisas ni ppena raa, tena na tama raa ku hakattina iaa Jisas. ⁴⁶ Emeia e isi na tama e vakkai no meake na Farisi raa hea Jisas ni ppena raa. ⁴⁷ Kito na Farisi raa laatou ma na maatua hakananniu raa ku kkutu ma na tama hakamattua na Jiu raa no tattara ma, “Hea taatou e me ki ppena? Kira ake na mirakol hakaatoa te Tama nei ni ppena raa! ⁴⁸ Kame taatou etia ki Tama nei kitauhano no ppena na mee nei, tena na tama hakaatoa e me ki hakattina Tama nei, tena na tama hakamattua i Rom raa e me ki oo mai no seu te Hare Tapu ia ma te henua taatou nei!”

⁴⁹ Hetama hokotahi na tama raa, te inoa aia raa ko Kaiafas, tena aia ko tepohouru hakanaaniu na maatua te hetau naa. Tama raa e meake ma, “Kootou ni vvare hakaatoa! ⁵⁰ Kootou se isi na hakataakoto pera ma etauareka kootou te tiaki he tama hokotahi ki mate ma na tama hakaatoa, ki se lavaa na tama te henua raa te taaia ria no mmate hakaatoa?” ⁵¹ Te hakamaoni, Kaiafas setattara peenei i te hakataakoto koi aia; e mea e mee aia ko tepohouru hakanaaniu na maatua te hetau naa, tena aia ki tattara ake pera ma Jisas e me ki mate ma na Jiu hakaatoa, ⁵² ia se mee ma na Jiu raa koi, e mea ki hakkutu mai hakaatoa na tama TeAtua tera ennoho maseu raa ki mee pera ma he kanohenua hokotahi.

⁵³ Kaamata te aho naa, na tama hakamattua na Jiu raa ku penapena na hakataakoto ma ki taa Jisas ki mate. ⁵⁴ Tena Jisas ku se hahaere kikkite na tama i Judia raa, e mea Aia e haere i te kina etuu taapiri te kina etuu mahoa i te matakaina e hui ma ko Efraim raa, tena Aia ki nnoho ma na disaipol Aia raa i te kina raa.

⁵⁵ Te saaita te Kai te Pasova raa ku taapiri, tena tammaki na tama ku tiaki na matakaina laatou raa no oo i Jerusalem ki mee na ora laatou raa ki matahua i mua na maihu TeAtua.

⁵⁶ Na tama raa ku seseen Jisas, tena te saaita laatou ni kikutu hakaatoa i roto te Hare Tapu raa, na tama raa ku vahihhiri hokolaatou ma, “Kootou e mannatu maea? Tama naa kame se lavaa te hamai te Kai nei!” ⁵⁷ Na maatua hakananniu raa laatou ma na Farisi raa e kou ake te tattara ma kame he tama e iroa te kina Jisas e noho raa, tena te tama naa ku haere ake no meake laatou ki oo laatou no hakapiki Tama raa.

12

Te hine e amuhi Jisas i Betani (Matiu 26.6-13; Mak 14.3-9)

¹ Ia e ono na aho i mua te Kai te Pasova raa, Jisas ku vaakai i Betani ite hare Lasarus, tetama Aia ni hakaora raa. ² Na tama raa etanattana nakai kikai Jisas ite hare raa, kito Marta e parepare ake nakai raa, tena Lasarus e noho hoki ite tebolraa ma Jisas. ³ Tena Meri kutoo te lloo manoni e sui mmaha tera e hakauru ma te nad* raa, tena ki nini te lloo raa i aruna na tapuvae Jisas raa, tena ki hakapakupaku ma te rouru aia raa. Te manoni te lloo raa ku taakai vaa roto te hare raa hakaatoa. ⁴ Judas Iskariot, he disaipol hoki Jisas, ia te tama e me ki oti ku hakari ake Jisas ina tama hakamattua raa ku meake ma, ⁵ “Aiea teloo nei sekou ake alaa tama kitau i etoru huitarau na sileni†, tena na sileni naa ku mee kitokonaki na tama hakaalloha raa?” ⁶ Judas etattara peenei semee ma aia e maanatu na tama hakaalloha raa, e meia e mee aia he tama kairarao. Judas e hahaere ma te muri kopu na sileni, tena aia e kairarao hoki na sileni raa.

⁷ Emeia Jisas e meake ma, “Tiaki te hine naa! Te hine naa e tataohi roo teloo raa kitanattana te aho Anau e me ki tanu raa. ⁸ Na tama hakaalloha raa e me ki noho tahi ma kootou, e meia Anau se lavaa te noho tahi ma kootou.”

Te kanohenua raa e hihhai ki k kite Lasarus

⁹ Tammaki na Jiu kullono ma Jisas kutae i Betani, tena laatou ki oo ite matakainaraa, ia laatou se oo koi e mee Jisas e noho ite kina raa, e meia laatou e oo e mee laatou e hihai hoki ki k kite Lasarus, tetama ni mate raa, tena Jisas ki hakaora aia no ora raa. ¹⁰ Kito na maatua hakananniu raa kitattara ma kitaa hoki Lasarus ki mate, ¹¹ maitaname tetattara te ora muri Lasarus raa e mee na Jiu raa no se hakattina laatou, tena ki hakattina koi iaa Jisas.

* **12:3** 12.3 teenei he laakau e homo i na mouna i roto North India; na patiaaka ma te tinotama te laakau raa e manoni roo † **12:5** 12.5 teenei ko te kooina te sui te tama i roto te hetau hakaatoa

*Jisas ku haere i Jerusalem pera ma he tuku
(Matiu 21.1-11; Mak 11.1-11; Luk 19.28-40)*

¹² Te aho taiao raa, na tama ni oo ake i te Kai te Pasova raa kullono ma Jisas ku haere ake i Jerusalem. ¹³ Kito na tama raa ki tuutuu na raraa na laakau raa, tena ki oo ake ma ki ttiri Jisas; na tama raa e haere vavaa ma,

“Hakammaha TeAtua!

TeAtua e hakatapu te Tama e hamai i te inoa TeAriki raa!

TeAtua e hakatapu te Tuku Israel!”

¹⁴ Jisas ekite tedonki, tena kikake i aruna te manuraa no tere, essau pera ma hea emmau i roto te Launiu Tapu ma,

¹⁵ “Te matakaina e rahi Saion, auu se mattaku!

Teenei te Tuku kootou nei ku hamai,

ia e tere atu i aruna te donki.”

¹⁶ Na disaipolraa seilloa te mee nei i te kaamata; e meia te saaita Jisas ni ora muri ma na mahi hai mmahi raa, tena laatou ku mannatu na tattara e mmou i roto te Launiu Tapu tera e tattara i te vahi Jisas raa, tena laatou se ppena hoki te mee nei ma ki hakammaha Tama raa.

¹⁷ Te kanohenua ni ttuu i te kina raa ma Jisas te saaita Aia ni kanna ake Lasarus ki hamai i aho ma te taruma raa, tena ki hakaora tama raa ku tattara ake hea ni kapihi ake raa.

¹⁸ Tera hea te kanohenua raa e oo ma ki ttiri laatou ma Jisas, maitaname laatou ellono ma teeraa ko Jisas e ppena te mirakol raa. ¹⁹ Kito na Farisi raa ki tattara hokolaatou ma, “Kootou ekkite, taatou kuseai i na mee roo hakaatoa! Kira ake, te maarama nei hakaatoa ku tauttari Tama raa!”

Na tama i Grik raa ku seseen Jisas

²⁰ Eisi na Grik hoki i roto na tama e oo i Jerusalem ma ki lotu te saaita te Kai raa. ²¹ Na tama raa e oo iaa Filip raa (teenei he tama i Betsaida i roto Galili) no meake, “Tama hakamaatua, maatou e hihhai ki kkite Jisas.”

²² Kito Filip ki haere no meake Andru, tena tokorua raa ki oo no meake Jisas. ²³ Tena Jisas ki meake tokorua raa, “Te saaita te Tamariki te Tama nei e me ki too na mahi hai mmahi raa ku tae mai. ²⁴ Anau e tattara atu te hakamaoni: te hua te wit raa e me ki selavaa te tammaki na kai kame aia setteiho i aruna te kerekere raa no mate. Kame te huarua emate, tena na hua aia e huarua e me ki tammaki roo. ²⁵ Natama e hakasessere na ora laa-

touraa e me killano i taha ma te ora hakamaoni raa, tena na tama se mannako na ora laatou i te maarama nei raa e me ki too te ora e ora tahi. ²⁶ Te tama e hihhai ki hehekau ma Anau raa ki tautari Anau, ki lavaa na tama hehekau Anau raa te nnoho ma Anau i te kina Anau e noho raa. Tena te Tamana Anau raa e me ki hakammaha na tama e hehekau ma Anau raa.

Jisas e tattara i te mate Aia

²⁷ “Te saaita nei Anau kutipua ina haeoro iroto Anau. Kaa hea Anau e me ki meake? Eaa, Anau ki meake ma, “Tamana, Auu setiaki te saaita raa ki tae mai?” Emeia, kaa teenaa kaa hea Anau e hamainaa. Anau e hamai ki hakalono lihu te saaita naa. ²⁸ Tamana, kou mai na mahi hai mmahi i te inoa Akoe!”

Tena te reo raa ki tattara iho i te vaelani ma, “Anau ku oti te kou atu na mahi hai mmahi i te inoa Anau, tena Anau e me ki kou atu hakaroi na mahi naa.”

²⁹ Te kanohenua e ttuu i te kina raa e llono te reo raa, tena alaa tama ki tattara ma teeraa he hatturi, ia alaa tama e mee ma, “Teeraa he ensel e tattara ake Tama raa!”

³⁰ Emeia Jisas e tattara ake na tama raa ma, “Te reo raa se tattara iho ma kirono Anau, emeia killono kootou.

³¹ Te saaita nei ko te saaita e me ki hakatonutonu te maarama nei; te saaita nei te tama hakamatua i te maarama nei raa e me ki hakattuuria itaha ma te kakkake aia raa. ³² Te saaita Anau e me kissauria iaruna no haere itaha ma te maarama nei raa, Anau e me ki hakattaki mai na tama hakaatoa i te maarama nei raa ki haere Anau.” ³³ Jisas e tattara ake peenei ki huri ake te mate ia ma na hakalono lihu Aia.

³⁴ Kito te kanohenua raa ki meake, “Na tuua taatou raa e tattara mai ma te Mesaia raa e me kinoho tahi roo. Kaa Akoe e tattara peehee ma te Tamariki te Tama nei e me kissauria iaruna? Tena kaa koai te Tamariki te Tama nei naa?”

³⁵ Kito Jisas ki meake, “Te Maahina raa e me kinnoho ma kootou paasaaita koi. Kootou ki hahaere te saaita te Maahina raa e nnoho ma kootou, ki selavaa te pouri raa te haere atu no uhi kootou; maitaname te tama e hahaere i roto te pouri raa se iroa te kina aia e haere raa. ³⁶ Hakattina i te Maahina raa, te saaita te Maahina raa e nnoho ma kootou, tena kootou e me kimee pera ma nitama te maahina.”

Na Jiu raa se hakattina

Jisas e tattara ake na tattara nei no oti, tena Aia ki haere no mmuni itaha ma na tama raa. ³⁷ Niaina roo ma Jisas e ppena na mirakol nei i mua na karemata na tama raa, emeia na tama raa se hakattina koi iaa Jisas, ³⁸ tena hea profet Aisaia ni tattara raa ku huri mai no hakamaoni ma:

“Te Ariki, koai te tama e hakattina na tattara maatou e tattara ake raa?

Te Ariki e huri ake na mahi Aia raa aii?”

³⁹ Tena na tama raa selavaa te hakattina e mee Aisaia e tattara hoki ma:

⁴⁰ “Te Atua e mee na karemata na tama raa no sseni, tena ki ppui na hakataakoto na tama raa,

ki se lavaa na karemata na tama raa te kkite, tena na kapuroro na tama raa se lavaa te illoa, tena TeAtua e mee ma na tama raa se lavaa te oo ake Aia, ma ki tokonaki Tama raa na tama raa.”

⁴¹ Aisaia e tattara peenei, maitaname aia ekite na mahi hai mmahi Jisas; tera hea aia e tattara i te vahi Tama raa.

⁴² Niaina ma e tammaki na tama hakamattua na Jiu raa e hakattina iaa Jisas, e meia laatou se hihhai ki tattara ma killono na tama e mee laatou e mattaku na Farisi raa; ma ka oti na tama raa ku hakatuu laatou itaha ma te hare lotu.

⁴³ Na Farisira a e mannatu ma na tama ki hakammaha koi laatou, tena laatou se mannatu hoki ma TeAtua ki hakammaha laatou.

Na tattara hakatonutonu Jisas

⁴⁴ Jisas e tattara ake hakamaroa ma, “Te tama e hakatina Anauraa se mee ma e hakatina koi Anau, e meia aia e hakatina hoki te Tama e kauna ria mai Anauraa. ⁴⁵ Ia te tama ekite Anauraa ekite hoki te Tama e kauna ria mai Anauraa. ⁴⁶ Anau e hamai iroto te maarama nei pera ma he maahina, ki se lavaa na tama hakaatoa e hakattina Anauraa tennoho koi iroto tepouriraa. ⁴⁷ Kame he tama erono na tattara Anauraa no setautari; Anau se lavaa te hakatonutonu te tamanaa. Anau se hamai ki hakatonutonu te maarama nei, e meia Anau e hamai ki tokonaki te maarama nei. ⁴⁸ Na tama se hihhai Anau, ia se hihhai hoki ki too na tattara Anauraa e isi te Tama hokotahi e me ki hakatonutonu laatou. Na tattara Anau e tattara raa ko na tattara tera e me ki hakatonutonu laatou i te aho hakaoti raa! ⁴⁹ Te tattara nei e hakamaoni, maitaname Anau se tattara i na mahi Anau Hokonnau, e meia te Tamana ni kauna ria mai Anauraa e tattara mai hea Anau e me ki tattara aturaa. ⁵⁰ Tena Anau e iroa pera ma na tattara Aia raa e kou mai te ora e ora tahi. Tena na tattara Anau e tattara raa, ni tattara Tamana e tattara mai Anau ki tattara atu.”

13

Jisas e huhui na tapuvae na disaipol Aia

¹ Teenaa ko te aho imua te Kai te Pasovaraa. Jisas e iroa pera ma te saaita Aia ku mee ki tiaki te maarama nei no vaakai te Tamana raa ku tae mai. Aia na vahao hakaatoa elaoi na tama iroto te maarama nei tera e mee pera ma ni tama roo Aia raa, tena Aia elaoi na tama raa haere no tae roo te hakaoti.

² Jisas ma na disaipol Aia raa e nnoho ma ki kkai te hiahi. Emeia Satan ku oti te kou ake te hakataakoto iaa Judas Iskariot, te tama Saimon raa ma ki hakari ake Jisas i na tama hakamattua raa. ³ Jisas e iroa pera ma te Tamana e kou ake

na mahi hakaatoa Aia, tena Aia eiroa pera ma Aia e hamai i TeAtua, tena eme kivaakai i TeAtua. ⁴ Kito Jisas kimahike itaha ma tetebolraa noui te kaukahu Aia raa, tena kinnoa te muri maro raa areha na paioro Aia. ⁵ Kito Aia kinnini navairaa iroto te paa kumete, tena ki kaamata no huhui na tapuvae na disaipolraa, tena Aia ki hakapakupaku na tapuvae na tama raa ma te muri maro Aia e nnoa areha na paioro Aia raa.

⁶ Jisas e haere huhui na tapuvae na tama raa no tae ake Saimon Pita, tena Saimon Pita ki meake, "TeAriki, Akoe e me ki huhui na tapuvae anau?"

⁷ Tena Jisas ki meake Pita, "Te saaita nei akoe se iroa hea Anau e ppena nei, e meia i muri akoe e me ki iroa."

⁸ Kito Pita ki meake, "Akoe selavaa roo te huhui na tapuvae anau he saaita!"

Tena Jisas ki meake, "Kame Anau se huhui na tapuvae akoe naa, tena akoe selavaa te mee pera ma he disaipol Anau."

⁹ Kito Saimon Pita ki meake, "TeAriki, kame peenaa Akoe selavaa te huhui koi na tapuvae anau nei! Huhui hoki na rima ia ma te pohouru anau raa."

¹⁰ Tena Jisas ki meake, "Na tama e koukou hakaatoa raa ku matahua roo, tena laatou ku setau hoki te koukkou, e meia na tapuvae laatou raa ekkere koi. Kootou hakaatoa e matahua, e meia he tama hokotahi se matahua."

¹¹ (Jisas ko na iroa roo avare te tama e me ki hakari ake Aia i na tama hakamattua raa; tera hea Aia e tattara ma, "Kootou hakaatoa e matahua, e meia he tama hokotahi koi se matahua.")

¹² Jisas e huhui na tapuvae na disaipolraa no oti, tena Aia ki uru hakaraoi te kaukahu Aia raa, tena ki vaakai no noho te kina Aia ni noho raa. Kito Aia ki meake, "Kootou e illoa hea Anau e ppena i kootou te saaita nei?" ¹³ Kootou e kakanna Anau Rabai ia ma TeAriki, tena e tonu kootou te ppena peenaa, maitaname teenei Anau nei. ¹⁴ Anau TeAriki ia ma te Rabai kootou nei e huhui vahao nei koi na tapuvae kootou raa. Tena kootou hoki ki huhui na tapuvae kootou hokkootou. ¹⁵ Anau e huriatu hea kootou e me ki ppena raa, tena kootou e me ki ppena hea Anau ni ppena i kootou te saaita nei raa. ¹⁶ Anau e tattara atu te hakamaoni: te tama hehekau raa se hakamaatua i aruna te tama hakamaatua aia raa, tena na tama ekavekave na tattara raa se hakamattua i aruna te tama e kauna laatou raa. ¹⁷ Teenei kootou ku illoa te hakamaoni nei te saaita nei, tena kootou e me ki hihhia roo kame kootou e tauttari na mee nei.

¹⁸ "Anau se tattara kootou hakaatoa; Anau e iroa na tama Anau e hirihiri raa. Emeia na tattara iroto te Launiu Tapu nei e me ki hakamaoni,

'Te tama e kaikkai hakapaa maaua nakai anau raa e me ki huri no haeo anau.'

¹⁹ Anau e tattara atu na mee nei i mua na mee nei e kapihi atu, tena te saaita na mee nei e kapihi atu raa, kootou e me ki hakattina pera ma, 'Anau ko Nau koi'.

²⁰ Anau e tattara atu te hakamaoni; koai te tama etoo hakaraoi te tama Anau e kauna raa etoo hakaraoi hoki Anau, tena koai etoo hakaraoi Anau etoo hakaraoi hoki te Tama e kauna ria mai Anau raa."

Judas e me ki hakari ake Jisas i na tama hakamattua raa (Matiu 26.20-25; Mak 14.17-21; Luk 22.21-23)

²¹ Jisas e tattara ake peenei no oti, tena Aia ku tipuaina haeroo, kito Aia ki meake tahi koi na tama raa ma, "Anau e meatu te hakamaoni: he tama kootou e me ki hakari ake Anau i na tama hakamattua raa."

²² Tena na disaipol raa ku oho no kirakira huri hokolaatou ma Jisas e tattara aii. ²³ Tena he disaipol hokotahi, te tama Jisas e hihai mahi raa, e noho taapiri ake Jisas. ²⁴ Kito Saimon Pita ki auna ake te tama raa, tena ki meake, "Vahiri atu Tama raa ma Aia e tattara aii."

²⁵ Kito te disaipol raa ki hakapare atu te vahi Jisas raa no vahiri ake ma, "Te Ariki, koai te tama naa?"

²⁶ Tena Jisas ki meake, "Anau e me kittoki ni haraoa i roto te hakamomoa raa, tena ku kou ake te tama naa; teenaa ko te tama Anau e tattara." Kito Jisas kitoo te muri haraoa raa no ttoki te hakamomoa raa, tena ki kou ake Judas, te tama Saimon Iskariot raa. ²⁷ Te saaita koi Judas ni too te haraoa raa, Satan kutau i roto aia. Kito Jisas ki meake tama raa, "Ako e ki vave ma hea akoe e me kippena raa!" ²⁸ Iaa se hai tama na disaipol raa e illoa ma Jisas e meake peeraa iaa Judas raa. ²⁹ E mee Judas ko te tama e rorohi te muri kopu na sileni raa, tena e isi na disaipol e mannatu ma Jisas e meake Judas ki haere nosui hea laatou e hihai ki mee te kairaa, ia seainaa ku kou ake ni mee ma na tama hakaalloha raa.

³⁰ Judas etoo te haraoa raa, tena ki haere iaho te saaita naa koi. Te mee raa ku poo.

Te tuaa vahao nei

³¹ Judas ku oti te haere, tena Jisas ki meake, "Te saaita nei kootou e me kikkite na mahi hai mmahi te Tamariki te Tama nei; te saaita nei Aia e me ki huri ake na mahi hai mmahi Te Atua raa i roto Aia. ³² Tena kame Aia e huri ake na mahi hai mmahi Te Atua raa i roto Aia, Te Atua e me ki huri ake hoki na mahi te Tamariki te Tama nei i roto Aia, tena Aia e me kippena koi peenei te vahao hokotahi nei.

³³ Aku tamalliki, Anau selavaa ten noho ma kootou saaita roroa hoki. Kootou e me kisese Anau; e meia Anau

e meatu kootou te saaita nei hea Anau ni meake na tama hakamattua na Jiu raa ma, 'Kootou selavaa te oo i te kina Anau e me ki haere raa.' ³⁴ Tena te saaita nei Anau e me ki kou atu te tuua vahao nei: laoi te tama ma te tama. Tena kootou ki laoi te tama ma te tama e ssau pera ma Anau e laoi kootou. ³⁵ Kame kootou e laoi te tama ma te tama, tena na tama hakaatoa e me ki illoa pera ma kootou ni disaipol Anau."

Pita e kore e toru na vahao ma aia se iroa Jisas

(Matiu 26.31-35; Mak 14.27-31; Luk 22.31-34)

³⁶ Kito Saimon Pita ki vahiri ake Jisas, "TeAriki, Akoe e me ki haere i hee?"

Tena Jisas ki meake, "Akoe selavaa te tautari mai Anau te saaita nei, e me ia i muri akoe e me ki tautari mai Anau."

³⁷ Kito Pita ki meake, "TeAriki, aiea anau selavaa te tautari Akoe te saaita nei naea? Anau e tanattana ki mate ma Akoe!"

³⁸ Tena Jisas ki meake, "Akoe e tanattana hakamaoni ki mate ma Anau? Anau e meatu te hakamaoni: imua te manutaneraa e tani te poo nei, akoe e me ki kore e toru na vahao pera ma akoe se iroa Anau."

14

Jisas ko te mateara e haere te Tamana

¹ Tena Jisas ki meake na disaipol raa, "Kootou ki se tipuaina no mamannatu tammaki. Kootou ki hakattina TeAtua, tena ku hakattina hoki Anau. ² Etammaki roo na rum i roto te hare te Tamana Anau raa, tena Anau e me ki haere no tanattana ni kina ma kootou. Anau selavaa te tattara atu peenei kame te mee nei se hakamaoni. ³ I muri Anau ku oti te haere no tanattana na kina kootou raa, tena Anau e me ki vaakai mai no too kootou ki oo taatou; ki nnoho kootou ma Anau i te kina Anau e noho raa. ⁴ Kootou e illoa te mateara e haere i te kina tera Anau e haere raa?"

⁵ Kito Tomas ki meake Jisas, "TeAriki, maatou se illoa te kina Akoe e haere naa; kaa maatou e me ki illoa peehee te mateara e haere no tae i te kina naa?"

⁶ Tena Jisas ki meake Tomas, "Anau ko te Mateara, te Hakamaoni ia ma te Ora; Anau ko te mateara, tena se hai mateara peeraa hoki te tama e lavaa te tae Tamana. ⁷ Teenei kootou ku illoa Anau te saaita nei, tena kootou e me ki illoa hoki te Tamana, tena kaamata te saaita nei kootou ku illoa Tama raa, ia kootou ku oti te kkite Tama raa."

⁸ Kito Filip ki meake Jisas, "TeAriki, huri mai te Tamana ki kkite maatou; teena koi hea maatou e hihhai."

⁹ Tena Jisas ki meake, "Filip, Anau e nnoho ma kootou taku saaita eroroa roo, tena kootou se ki illoa roo Anau? Na tama ekkite Anau raa ekkite Tamana. Tena, kaa

kootou e mee mai ma, 'Huri mai Tamana naea'? ¹⁰ Filip, akoe se hakatina pera ma Anau enoho iroto Tamana, tena Tamana enoho iroto Anau?" Tena Jisas ki meake na disaipol Aia raa ma, "Natattara Anau etattara atu kootou raa seai ma ni tattara koi Anau. Te Tamana enoho tahi i roto Anau raa e ppena hea Aia e maanatu ki ppena raa. ¹¹ Kootou ki hakattina Anau te saaita Anau e meatu pera ma Anau enoho iroto Tamana, tena Tamana enoho iroto Anau. Kaa seai kootou ku hakattina e mee kootou ekkite na mee ellahi Anau ni ppena raa. ¹² Anau etattara atu te hakamaoni: na tama e hakattina Anau raa e me ki ppena na mee Anau ni ppena raa. Hakamaoni, na tama naa e me kippena na mee ellahiroo, maitaname Anau e me ki vaakai no nnoho Maaua ma Tamana. ¹³ Tena Anau e me ki ppena he mee peehee kootou e kainno mai i te inoa Anau, ki kkite na tama hakaatoa na mahi hai mmahi TeAtua tera te Tamariki Aia raa e isi. ¹⁴ Kame kootou e kainno mai ni mee peehee i te inoa Anau, tena Anau e me ki ppena hea kootou e kainno mai raa.

Jisas e mee ma TeAnana Tapu e me ki hamai

¹⁵ "Kame kootou elaoi Anau, kootou e me ki tauttari na tuua Anau raa. ¹⁶ Anau e me ki kainno ake te Tamana Anau raa, tena Aia e me kikou atu teeraa Tokonaki, te Tamana e me kinnoho tahi roo ma kootou. ¹⁷ Te Tamana ko TeAnana Tapu tera e me ki hakari atu te hakamaoni TeAtua raa. Te maarama nei selavaa te too Tama raa, e mee te maarama nei selavaa tekkite, ia te illoa Tama raa. Emeia kootou e illoa Tama raa, maitaname Aia e noho ma kootou, ia e noho hoki i roto kootou.

¹⁸ "Te saaita Anau e haere raa, Anau selavaa tetiaki kootou kinnoho hokkootou; Anau e me ki vaakai mai kootou. ¹⁹ Seroroa te maarama nei kuse lavaa tekkite Anau, emeia kootou e me kikkite Anau; e mee Anau e ora, tena kootou hoki e me ki ora. ²⁰ Te saaita te aho naa e tteiho mai raa, kootou e me ki illoa pera ma Anau enoho iroto Tamana, tena kootou ennoho iroto Anau, e ssau pera ma Anau enoho iroto kootou.

²¹ "Na tama e hakallono na tuua Anau raa, tena ki tauttari na tuua raa ko na tama elaoi Anau. Te Tamana Anau raa e me kilaoi na tama tera elaoi Anau raa; Anau hoki e me kilaoi na tama raa, tena ku huri ake Anau Hokonnau i na tama raa."

²² Tena Judas (seai ma ko Judas Iskariot) ki meake, "Te Ariki, Akoe e me ki huri mai Akoe Hokkoe i maatou, kaa na tama i te maarama nei raa e me ki seai?"

²³ Kito Jisas ki meake te tama raa, "Te tama e laoi Anau raa e me ki tauttari na akoako Anau. Te Tamana Anau raa e me ki laoi aia, tena Anau ma te Tamana Anau raa e me ki oo mai no nnoho ma te tama naa. ²⁴ Te tama selaoi Anau raa

se lavaa te tautari na akoako Anau. Tena na akoako kootou ni llono raa sei ma ni akoako Anau, e meia na akoako raa e oo mai Tamana, te Tama ni kauna ria mai Anau raa.

²⁵ “Anau ku oti te tattara atu na mee nei te saaita Anau ni noho ma kootou raa. ²⁶ Te Anana Tapu, te Tokonaki kootou tera te Tamana e kaunaria atu kootou ite inoa Anau raa e me ki akoako atu kootou na mee roo hakaatoa, tena ku mee kootou ki mannatu na mee roo hakaatoa Anau ni tattara atu raa.

²⁷ “Te noholaoi nei ko te mee Anau e tiaki kinnoho ma kootou; te nei he noholaoi Anau tera Anau e kou atu kootou. Anau se kou atu pera ma na tiputipu te maarama nei kame e kou atu na mee raa. Auu se tipuaina no mamannatu tammaki; ia auu se mattaku. ²⁸ Kootou e llono Anau e tattara atu kootou, ‘Anau e me ki haere, e meia Anau e me ki vaakai mai kootou.’ Kame kootou elaoi Anau, tena kootou e me kihihia, maitaname Anau e me ki haere te Tamana Anau raa, e mee Aia e hakanaaniu i aruna Anau. ²⁹ Anau e tattara atu kootou na mee nei vahao nei i mua na mee nei e me ki kapihi atu raa, tena te saaita na mee nei e kapihi atu raa, kootou e me ki hakattina. ³⁰ Anau se lavaa te tattara ma kootou ki roroa hoki, maitaname te tama hakamaatua te maarama nei raa ku hamai. Tama raa se isi na mahi aia i aruna Anau, ³¹ e meia te maarama nei e tau te illoa pera ma Anau elaoi te Tamana; tera hea Anau e ppena na mee hakaatoa Aia e mee mai Anau ki ppena raa.

“Oo mai, taatou ki oo i taha ma te kina nei.

15

Jisas ko te laakau vain hakamaoni

¹ “Anau ko telaakau vain hakamaoni, tena te Tamana Anau raa ko te Tama te paupaku raa. ² Tama raa e me kittuu itaha na raraa Anau tera se hua na hua raa, tena ku verevere hakaraoi na raraa tera e hua na hua raa ki attea ki hua tammaki na hua. ³ Kootou ku oti te matahua e mee na akoako Anau ni kou atu kootou raa. ⁴ Hukui tahi ma Anau, tena Anau e me ki hukui tahi ma kootou. Te raraa hokoia se lavaa te hua na hua, te raraa raa e me ki hua koi kame aia e mmau ma telaakau vain raa. Tena kootou hoki se lavaa te hua na hua kame kootou se hukui ma Anau.

⁵ “Anau ko telaakau vain, tena kootou ko na raraa. Na tama tera e hukui ma Anau, tena Anau e hukui ma laatou raa e me ki hua tammaki na hua; maitaname kootou se lavaa te ppena ni mee kame Anau sei. ⁶ Te tama se hukui ma Anau raa e me ki peesia ria pera ma he raraa ki moe no pakupaku; na raraa peenei raa e me ki hakkutu ria nolletu i roto te ahi ki vvela raa. ⁷ Kame kootou e hukui ma Anau, tena nauata Anau raa e mmoe i roto kootou, tena kootou e lavaa te kainno mai ni mee peehee kootou

e hihhai, tena kootou e me kitoo namee naa. ⁸ Na hua kootou e hhua raa e huri ake na mahi hai mmahi te Tamana Anau raa; tera hea kootou e mee pera ma ni disaipol Anau.

⁹ "Anau elaoi kootou pera ma te Tamana elaoi Anau; hukui tahi ma Anau kilaoi Anau kootou. ¹⁰ Kame kootou e tauttari na tattara Anauraa, tena kootou e me kinnoho iroto telaoi Anauraa, essau pera ma Anau e tautari na tattara te Tamana Anauraa, tena Anau enoho iroto telaoi Aia.

¹¹ "Anau e tattara atu name nei ma kimoe te hihia Anauraa iroto kootou, tena kootou e me kihihhia haka maoni. ¹² Tetuaa Anauraa e mee pe nei: laoi te tama ma te tama, essau pera ma Anau elaoi kootouraa. ¹³ Telaoi erahiroo te tama e lavaa te isi ki tokonaki na soa aia raa ko te ora aia. ¹⁴ Tena kootou e me kimoe pera ma ni soa Anau kame kootou e ppena hea Anau ni tattara atu raa. ¹⁵ Anau ku se lavaa hoki te kanna kootou pera ma ni tama hehekau, maitaname na tama hehekau raa se illoa hea te tama hakamaatua laatou raa e hihai. Emeia Anau e kanna kootou pera ma ni soa Anau, maitaname Anau ku oti te tattara atu na mee hakaatoa Anau e rono te Tamana Anau raa e tattara mai. ¹⁶ Kootou se hirihiri Anau; Anau ni hirihiri kootou, tena ki tini kootou ki oo no hua tammaki na hua, na hua tera e me kimoe tahi raa. Tena te Tamana e me ki kou atu kootou niaa kootou e kainno ake Aia i te inoa Anau. ¹⁷ Te nei te tuaa Anau e meatu kootou: laoi te tama ma te tama.

Te kiri lloto na tama te maarama nei

¹⁸ "Kame na tama te maarama nei e kiri lloto kootou, tena kootou ki mannatu pera ma laatou e kiri lloto Anau i mua.

¹⁹ Kame kootou e tauttari na tiputipu te maarama nei raa, tena na tama te maarama nei raa e me kihihai roo kootou pera ma ni tama roo laatou. Emeia Anau ni hirihiri kootou ki oo mai itaha ma te maarama nei, tena kootou seai ma ni tama te maarama nei; tera hea na tama te maarama nei raa e kiri lloto kootou. ²⁰ Mannatu hea Anau ni tattara atu kootou raa: 'Na tama hehekau raa se hakamattua iaruna na tama hakamattua laatou raa.'

Kame na tama raa e kou mai na hakalono llihu Anau, tena na tama raa e me ki kou atu hoki na hakalono llihu kootou; kame laatou e hakallono na akoako Anau raa, tena na tama raa e me ki hakallono hoki na akoako kootou raa. ²¹ Emeia na tama raa e me kippena na mee nei hakaatoa i kootou, e mee kootou ni tama Anau, tena laatou hoki se illoa te Tama nikaunaria mai Anau raa. ²² Na tama raa se lavaa te mannatu ma laatou e haisara, ia peeraa Anau kise hamai no tattara ake na tama raa, peeraa vahao nei na tama raa se lavaa te tattara huhu na haisara laatou raa. ²³ Na tama e kiri lloto Anau raa e kiri lloto hoki te Tamana Anau raa. ²⁴ Na tama raa se lavaa te mannatu

ma laatou ehaisara peeraa Anau kise hamai no ppena imua nakaremata laatouraa namee tera sehai tama hoki nippenaraa, tena natamaraa nikkite namee Anau nippenaraa, tena laatou kukirilloto Anau ma te Tamana Anauraa. ²⁵ Emeia namee nei e me kikapihitu ki mee natattara emmau iroto natua nei raa kihakamaoni: 'Natamaraa elloto vare koi Anau.'

²⁶ "Te Tokonaki e me kihamai, teenaa ko Te Anana Tapu tera e hamai i Te Atuaraa, tena Aia e me kihakari mai te hakamaoni Tamana. Anau e me kikaunaria atu Te Anana Tapu ennoho laua ma Tamana raa, tena Aia e me kitattara atu kootou itevahi Anau. ²⁷ Tena kootou hoki e me kitattara itevahi Anau, maitaname kootou ninnoho ma Anau itekaamataroo.

16

¹ "Anau kuoti te tattara atu namee nei, kiselavaa kootou tetiaki nahakattina kootouraa. ² Kootou e me kihakattuuria itaha ma naharelou, tena eisi tesaita koi hamai tera natama e me kitaa kootou nommateraa e me kimannatu ma laatou eppena hea Te Atua ehihai. ³ Natama e me kippena namee nei ikootou, maitaname laatou seilloa Anau ia ma te Tamana Anauraa. ⁴ Emeia Anau kuoti te tattara atu kootou, maitaname eisi tesaita e me kitae atu, tena kootou e me kikkite natamaraa eppena namee nei, tena kootou e me kimannatu hea Anau nitattara atu kootouraa.

Nauata Te Anana Tapu

"Anau nise tattara atu namee nei itekaamataroo e mee Anau ennoho ma kootou. ⁵ Emeia tesaita nei, Anau e me kivaakai ite Tama tera nikaunaria mai Anauraa, emeia sehai tama kootou e vahiri mai Anau ma Anau e me kihaere ihee. ⁶ Emeia te nei Anau kuoti te tattara atu kootou nei, tena kootou e me kialloharoo iroto kootou. ⁷ Emeia Anau etattara atu te hakamaoni: e me kitauareka ma kootou kame Anau ehaere itaha, maitaname kame Anau sehaere itaha, te Tokonakiraa selavaa te hamai. Emeia kame Anau ehaere itaha, tena Anau e me kikaunaria mai te Tokonakiraa kihamai no nnoho ma kootou. ⁸ Tena tesaita Aia ehamaraa, Aia e me kihuriake natama hakaatoa temaarama nei raa te hakamaoni pera ma laatou essara itevahi nahaisara ia ma hea etonu ia ma te hakatonutonu Te Atua inatamaraa. ⁹ Natamaraa essara itevahi nahaisara, maitaname natamaraa sehakattina i Anau; ¹⁰ natamaraa essara itevahi namee ettonu, maitaname Anau e me kivaakai ite Tamana Anauraa, tena kootou selavaa hoki tekkite Anau; ¹¹ tena nahakataakoto natamaraa essara itevahi natama Te Atua e me kihakatonutonu raa, maitaname Te Atua kuoti

te hakatonutonu te tama hakamaatua i te maarama nei raa.
*

12 "Anau e isi tammaki roo namee ki tattara atu kootou, e meia namee nei e me ki tammaki roo ma kootou te amo te saaita nei. 13 Tena te saaita TeAnana Tapu raa e hamai raa, Aia e me ki huri atu te hakamaoni TeAtua, tena Aia e me ki hakattaki kootou ki illoa te hakamaoni na mee roo hakaatoa. Tama raa se lavaa te tattara i na mahi Aia Hokoia, e meia Tama raa e me ki tattara atu kootou hea Aia e rono raa, tena Aia e me ki tattara atu kootou namee tera e me ki oo mai imuri raa. 14 Tama raa e me ki huri atu kootou na mahi hai mmahi Anau, maitaname Aia e me ki too hea Anau ni tattara ake Aia raa no tattara atu kootou. 15 Na mee hakaatoa te Tamana Anau raa e isi raa ni mee Anau; tera hea Anau e tattara atu pera ma TeAnana Tapu raa e me ki too hea Anau e tattara ake Aia ki tattara atu kootou raa.

Te alloha ia ma te hihhia

16 "Seroroa kootou e me ki se lavaa te kkite Anau, tena se roroa hoki kootou e me ki kkite Anau."

17 Tena e isi na disaipol ku vahihhiri hokolaatou ma, "Te hakataakoto te tattara nei raa e mee maea? Tama raa e tattara mai taatou ma seroroa taatou e me ki se kkite Aia, tena Aia e tattara hoki ma, 'Namee nei e mee raa e mee Anau e me ki haere te Tamana Anau raa.' 18 Te tattara ma 'se roroa raa' e mee maea? Taatou se illoa hea Tama raa e tattara mai taatou raa."

19 Jisas e iroa ma na disaipol raa e mee ma ki vahiri ake Aia, kito Aia ki meake na tama raa, "Anau e meatu kootou, 'Seroroa kootou e me ki se kkite Anau, tena seroroa hoki kootou e me ki kkite Anau.' Teenei hea kootou e vahihhiri hokkootou? 20 Anau e tattara atu te hakamaoni: kootou e me ki alloha no tanittani hakamaroa roo, e meia na tama te maarama nei raa e me ki hihhia; kootou e me ki alloha, e meia kioti na alloha naa ku huri no hihhia. 21 Te hine kutaapiri ki mamaoha raa e me ki aroha aia hokoia, maitaname te saaita te hakalono lihu aia raa ku tae ake; e meia te saaita te tamariki raa e hopo raa, te hine raa e me ki ssiri na hakalono lihu aia raa hakaatoa, maitaname aia ku hihia e mee te tamariki raa ku haanau iho i te maarama nei. 22 Teenei hea ennoho ma kootou te aho nei: kootou e me ki alloha, e meia Anau e me ki kite kootou hakaraoi, tena kootou e me ki hihhia roo i roto na hatu manava kootou, teenei ko te hihia tera se hai tama e lavaa te ui i taha ma kootou.

23 "Te saaita te aho naa e tae mai raa, kootou e me ki se lavaa te kainno mai Anau ni mee peehee. Anau e tattara atu te hakamaoni: Te Tamana e me ki kou atu niaa kootou e kainno ake Aia i te inoa Anau. 24 Imua, kootou

* 16:11 16.11 te tama hakamaatua i te maarama nei raa ko Satan

se hai tama e kainno ake TeAtua i te inoa Anau niaa kootou e hihhai, ia kainno tena kootou e me ki too kilavaa kootou te too te hihia hakamaoni.

Namahi Jisas e raka iaruna na mahi te maarama nei

²⁵ “Anau e tattara atu kootou na mee nei i na tattara hurihuri. Emeia e isi te saaita e me ki tae mai, tena Anau se lavaa te tattara atu na tattara hurihuri, e meia Anau e me ki tattara hakamatahua atu kootou i te vahi te Tamana. ²⁶ Te saaita te aho naa e tae mai raa, kootou e me ki kainno ake Tama raa na mee i te inoa Anau, tena Anau se tattara atu ma Anau e me ki kainno ake Tama raa ma kootou, ²⁷ maitaname te Tamana Hokoia elaoi kootou. Aia elaoi kootou maitaname kootou elaoi Anau, tena ki hakattina pera ma Anau e hamai TeAtua. ²⁸ Anau e hamai Tamana no tae mai i te maarama nei. Tena vahaonei Anau e me ki tiaki te maarama nei no vaakai muri te Tamana Anau raa.”

²⁹ Tena na disaipol Aia raa ki meake Jisas ma, “Te saaita nei Akoe ku tattara hakamatahua mai, tena Akoe ku se tattara na tattara hurihuri. ³⁰ Te saaita nei maatou ku illoa pera ma Akoe e iroa roo na mee hakaatoa; Akoe e iroa na hakataakoto na tama hakaatoa niaina laatou se vahiri atu Akoe. Te mee nei e mee maatou no hakattina pera ma Akoe e hamai TeAtua.”

³¹ Kito Jisas ki meake na tama raa, “Kootou ku hakattina roo te saaita nei? ³² E isi te saaita e me ki tae mai, tena te saaita naa ku tae mai, teenaa ko te saaita kootou hakaatoa e me ki maaseu huri no huro na matakaina kootou raa, tena ku tiaki Anau ki noho Hokonnau. Emeia Anau se mee ma Anau e noho Hokonnau, maitaname Tamana e noho i roto Anau. ³³ Anau e tattara te mee nei kilavaa kootou te nnoho taravare e mee kootou ehukui ma Anau. Na tama te maarama nei raa e me ki mee kootou ki hakalono lihu. Emeia kootou ki se mattaku! Anau ku oti te seu na mahi te maarama nei!”

17

Jisas e lotu ki tokonaki na disaipol Aia

¹ Jisas e tattara ake na tattara Aia raa no oti, tena Aia ki kkira i te vaelani nolotu ma, “Tamana, te saaita Anau e me ki hakalono lihu raa ku tae mai. Huri ake na mahi hai mmahi te Tamariki Akoe raa, kilavaa te Tamariki Akoe raa te huri ake na mahi hai mmahi Akoe raa. ² Maitaname Akoe e kou mai Anau na mahi ki hakamaatua iaruna na tama roo hakaatoa ma kilavaa Anau te kou ake te ora e ora tahiraa i na tama Akoe ni kou mai Anau raa. ³ Tena te hakataakoto te ora e ora tahiraa e mee na tama ki illoa Akoe; Te Atua hokotahi tera e hakamaoniraa, ia ki illoa hoki Jisas Krais, te Tama Akoe ni kauna ria mai raa. ⁴ Anau ku oti te huri ake na mahi hai mmahi Akoe raa i te maarama nei; Anau ku oti te penpena na uata hakaatoa

Akoe nikou mai Anau ki ppena raa. ⁵ Tamana! Kou mai na mahi hai mmahi Akoeraa vahao nei Akoe koi noho ma Anau, kou mai na mahi e ssau pera ma na mahi Anau ni isi te saaita Anau ni noho ma Akoe i mua te maarama nei ni tipu ake raa.

⁶ "Anau e tattara ake na tama Akoe nikou mai i roto te maarama nei raa no illoa mai Akoe. Na tama raa ni tama Akoe, tena Akoe e kou mai na tama raa i Anau. Na tama raa e hakallono roo na tattara Akoe raa, ⁷ tena te saaita nei laa-tou ku illoa pera ma namee hakaatoa Akoe nikou mai Anauraa nimee e o mai Akoe. ⁸ Anau e tattara ake no llono na tama raa na tattara Akoe nikou mai Anau raa, tena na tama raa ku too na tattara raa; na tama raa e illoa pera ma Anau e hamai Akoe, tena laatou e hakattina hoki pera ma Akoe e kauna ria mai Anau.

⁹ "Anau e lotu ma na tama raa. Anau se lotu ma na tama te maarama nei hakaatoa, e meia Anau e lotu ma na tama koi Akoe nikou mai Anauraa, maitaname na tama raa ni tama Akoe. ¹⁰ Namee hakaatoa Anau e isiraa nimee Akoe, tena namee hakaatoa Akoe e isiraa nimee Anau, tena namee raa e me ki huri ake na mahi Anau. ¹¹ Tena te saaita nei Anau e me ki vaakai atu Akoe; Anau ku se lavaa hoki te noho i roto te maarama nei, e meia na tama raa e me ki noho i te maarama nei. Tamana e Tapu! Rorohi laoi na tama raa ina mahi te inoa Akoe, teenaa ko te inoa Akoe nikou mai Anau ma ki lavaa na tama raa te noho pera ma hekanohenua hokotahi, e ssau pera ma Taaua e hokotahi raa. ¹² Te saaita Anau e noho ma na tama raa, Anau e rorohi hakaraoi na tama raa ina mahi te inoa Akoe, teenaa ko te inoa Akoe nikou mai Anau raa. Anau e rorohi hakappuru na tama raa, tena se hai tama na tama raa ni llano, e meia te tama koi e tau te rano raa e me ki rano, ki mee na tattara te Launiu Tapu raa ki hakamaoni. ¹³ Tena te saaita nei, Anau ku haere atu Akoe, tena Anau e tattara na tattara nei i te maarama nei ki lavaa na tama raa te hihhia hakamaoni roo i roto na hatu manava laatou. ¹⁴ Anau e kou ake na tattara Akoe raa no llono na tama raa, tena na tama te maarama nei raa ku se hihhai na tama raa, maitaname na hakataakoto na tama raa se hakanatahi pera ma na hakataakoto na tama te maarama nei raa, e ssau pera ma na hakataakoto Anauraa se hakanatahi ma na hakataakoto na tama te maarama nei raa. ¹⁵ Anau se kainno atu Akoe ki too na tama raa itaha ma te maarama nei, e meia Anau e kainno atu Akoe ki rorohi laoi na tama raa itaha ma na mahi Satan. ¹⁶ Na tama raa seai ma ni tama te maarama nei, e ssau pera ma Anau seai ma he tama te maarama nei. ¹⁷ Na tattara Akoeraa e hakamaoni, tena Akoe ku hakatapu na ora na tama raa ina mahi na tattara hakamaoni Akoe raa. ¹⁸ Anau e kauna na tama raa ki oo vaa roto te maarama nei,

essau pera ma Akoe nikaunaria mai Anau kihamai i te maarama nei raa. ¹⁹ Tena ku tokonaki na tama raa. Anau e hoki atu te ora Anauraa ki hehekau ma Akoe, kilavaa na tama raa te hoki atu hoki na ora laatou raa ki hehekau ma Akoe.

²⁰ "Anau se lotu atu ma ki tokonaki koi na tama nei, e meia ki tokonaki hoki na tama tera e hakattina Anau i na tattara laatou raa. ²¹ Anau e lotu ma na tama raa ki nnoho pera ma he kanohenua hokotahi. Tamana! Tokonaki na tama raa ki nnoho i roto Taaua, kilavaa na tama te maarama nei raa te hakattina pera ma Akoe e kaunaria mai Anau. ²² Anau e kouake na tama raa na mahi pera ma na mahi Akoe nikou mai Anauraa, ia kilavaa hoki na tama raa te hukui no hokotahi, essau pera ma Taaua e hokotahi raa: ²³ Anau e noho i roto na tama raa, tena Akoe e noho i roto Anau ki tokonaki na tama raa ki hukui hakamaoni no hokotahi, ia kilavaa na tama te maarama nei raa te illoa pera ma Akoe e kaunaria mai Anau, tena ki illoa hoki pera ma Akoe e laoi laatou pera ma Akoe e laoi Anauraa.

²⁴ "Tamana! Akoe ekou mai na tama raa i Anau, tena Anau e hihai ma na tama raa ki nnoho i te kina Anau e noho raa kilavaa na tama raa te k kite na mahi hai mmahi Anauraa, teenaa ko na mahi hai mmahi Akoe nikou mai Anauraa, maitaname Akoe e laoi Anau imua te maarama nei ni tipu ake.

²⁵ "Tamana e Tonu tahi! Natama te maarama nei raa se illoa Akoe, e meia Anau e iroa Akoe, tena na tama Akoe ekou mai Anauraa e illoa ma Akoe e kaunaria mai Anau. ²⁶ Anau e tattara ake na tama raa no illoa Akoe, tena Anau e me ki tauhano te ppena peenei, kilavaa te laoi Akoe Anauraa te moe i roto na tama raa, tena Anau hoki ki noho i roto na tama raa."

18

Jisas ku hakapikiri

(Matiu 26.47-56; Mak 14.43-50; Luk 22.47-53)

¹ Te saaita Jisas ni lotu no oti, Aia ku haere ma na disaipol Aia raa i teeraa vahi te Riva Kidron. Tena e isi te paupaku e hhomo na oliv e tuu i te kina raa, tena Jisas ma na disaipol Aia raa ki oo i roto te paupaku raa.

² Judas, tetama e me kihakariake Jisas raa e iroa te paupaku raa, maitaname Jisas e k kutu tammaki na vahao ma na disaipol Aia raa i te kina raa. ³ Kito Judas ki haere ake ma na soldia i Rom raa hakapaa ma na soldia e lollohi te Hare Tapu tera na maatua hakananniu ia ma na Farisi raa nikaunaria ki oo ake raa, tena na tama raa e oo ake ma na haana laatou raa, na lamu ia ma na laiti. ⁴ Jisas e iroa na mee roo hakaatoa tera e me ki kapihi ake Aia te poo naa,

tena Jisas ki haere atu no vahiri ake na tama raa, "Koai te tama kootou e sесеe naa?"

⁵ Kito na tama raa ki meake, "Jisas te tama i Nasaret raa."

Tena Jisas ki meake, "Teenei Anau nei."

Judas te tama sakkino raa e tuu i te kina raa ma na soldia raa. ⁶ Te saaita Jisas ni meake ma, "Teenei Anau nei," na tama raa ku horo muri no hhina i raro. ⁷ Tena Jisas ki vahiri ake hakaraoi hoki ma, "Koai te tama kootou e sесеe naa?"

Kito na tama raa ki meake, "Jisas te tama i Nasaret raa."

⁸ Tena Jisas ki meake, "Anau ku oti te meatu pera ma teenei Anau nei. Tena kame kootou e sесеe koi Anau, kootou ku tiaki na tama nei ki oo." ⁹ (Jisas e tattara ake peenei ma ki mee na tattara Aia ni tattara ake i mua raa ki hakamaoni: "Tamana, se hai tama na tama Akoe ni kou mai Anau raa e me killano.")

¹⁰ Tena Saimon Pita, te tama e isi te paraamoaraa ku uhu te paraamoaraa no ttuu te katarina te vahi laua te tama hehekau te pohouru hakanaaniu na maatua raa no hopo. Te inoa te tama hehekau raa ko Malkus. ¹¹ Kito Jisas ki meake Pita, "Tuku te paraamoaraa i te kina Akoe ni too raa! Akoe e maanatu ma Anau ki selavaa te unu te kapu na hakalono lihu te Tamana raa ni kou mai Anau?"

Jisas e tuu i mua Anas

¹² Tena na soldia i Rom raa hakapaa ma te soldia hakamaatua ia ma soldia na Jiu raa ku hakapiki Jisas no haihai, ¹³ tena kitoo Tama raa no kkave ia Anas raa i mua. Anas ko te hinaona tanata Kaiafas, te pohouru hakanaaniu na maatua te hetau naa. ¹⁴ Teeraa ko Kaiafas ni tattara ake na tama hakamattua na Jiu raa ma e tauareka te tama hokotahi ki mate ma na tama hakaatoa raa.

Pita e kore ma aia se iroa Jisas

(*Matiu 26.69-70; Mak 14.66-68; Luk 22.55-57*)

¹⁵ Saimon Pita laua ma teeraa disaipol ku tauttari Jisas. Te pohouru hakanaaniu na maatua raa e iroa laoi roo teraa disaipol, kito te disaipol raa ki haere i hare ma Jisas i te kina te hare te pohouru hakanaaniu na maatua raa, ¹⁶ e meia Pita e hakattari mai i aho. Tena teeraa disaipol ki vaakai i aho no tattara ake te taukupu e tuu te totoka raa, tena aia kitoo Pita no kkave i hare. ¹⁷ Kito te taukupu e tuu te totoka raa ki meake Pita, "Akoe hoki he disaipol te Tama raa kaa seai?"

Tena Pita ki meake, "Seai, anau seai."

¹⁸ Te poo naa e haumallii, tena na tama hehekau raa e hakaura te ahi, tena ki ttuu alleha te ahi raa no hakamamahana. Kito Pita ki haere atu no ttuu ma na tama raa no hakamamahana hoki.

*Te pohouru hakanaaniu na maatua raa ku lahulahu Jisas
(Matiu 26.59-66; Mak 14.55-64; Luk 22.66-71)*

¹⁹ Te pohouru hakanaaniu na maatua raa ku vahiri ake Jisas i te vahi na disaipol ia ma na akoako Aia raa. ²⁰ Tena Jisas ki meake, "Anau na vahao tahi etuu imua na tama hakaatoa no tattara; Anau e mee na akoako Anau raa i roto na hare lotu na Jiu ia ma te Hare Tapu, tena i na kina na tama hakaatoa ekkutu tahi raa. Anau se hai vahao e tattara hemuu na tattara Anau raa. ²¹ Aiea, kaa kootou e vahiri mai Anau naea? Vahiri atu na tama tera ellono na tattara Anau raa. Vahiri ake na tama raa ma ni tattara peehee Anau e tattara raa, maitaname na tama raa e illoa hea Anau e tattara ake laatou raa."

²² Te saaita Jisas ni meake peenei raa, tena he soldia hokotahi ku ppaa na patikauvae Tama raa, tena ki meake, "Akoe e lavaa roo te tattara ake peenaa i te pohouru hakanaaniu na maatua raa?"

²³ Kito Jisas ki meake, "Kame Anau e isi te tattara sakkino ni ppehi, tena akoe ku meake ki llono na tama nei hakaatoa te tattara naa. Emeia kame na tattara Anau raa e ttonu koi, tena kaa akoe e ppaa Anau naea?"

²⁴ Jisas koi haiharia koi, tena Anas ki kave Jisas iaa Kaiafas, te pohouru hakanaaniu na maatua raa.

*Pita ku kore hakaraoi hoki ma aia se iroa Jisas
(Matiu 26.71-75; Mak 14.69-72; Luk 22.58-62)*

²⁵ Pita koi tuu koi i te kina te ahi raa no hakamamahana. Kito alaa tama ki meake, "Akoe seai ma he disaipol hoki te Tama raa?"

Emeia Pita e kore hoki, tena ki meake, "Seai, anau seai."

²⁶ He tama hehekau te pohouru hakanaaniu na maatua raa, ia he tama hoki e lave te tama Pita ni ttuu te katarina no hopo raa ku meake, "Aiea anau se kite akoe ni tuu ma te Tama raa i roto te paupaku?"

²⁷ Kito Pita ki kore hakaraoi hoki, tena ki meake, "Seai." Te saaita naa koi te manu tane raa ku tani.

Jisas e tuu i mua Pailat

(Matiu 27.1-2; 27.11-14; Mak 15.1-5; Luk 23.1-5)

²⁸ Te tahata roo na soldia raa kutoo Jisas i te hare Kaiafas raa no kave i te hare te tama hakamaatua te taumani i Rom raa. Na tama hakamattua na Jiu raa se oo i hare, maitaname laatou se hihai ma laatou ki isi na hai sara i te vahi na tuaa raa, ma ki lavaa laatou te kkai te Kai te Pasova raa. ²⁹ Kito Pailat ki haere iaho no vahiri ake na tama raa, "Kootou ki tattara mai hea te Tama nei e ppena e ssara naa."

³⁰ Kito na tama raa ki meake, "Maatou se lavaa te kou mai te Tama nei iaa Akoe kame Aia ni se hai sara e ppena."

³¹ Tena Pailat ki meake na tama raa, “Tena kootou hokkootou ki too Tama nei no hakatonutonu i te vahi na tuaa kootou raa.”

Kito na tama raa ki vaakai ake ma, “Maatou etapu tetaa te tama ki mate.” ³² (Na mee nei e kapihī mai ki mee na tattara Jisas raa ki hakamaoni; na tattara Aia ni tattara ake na tama raa i te vahi te mate Aia raa.)

³³ Kito Pailat ki vaakai i hare no kanna ake Jisas, tena ki vahiri ake Tama raa, “Akoe ko te Tuku na Jiu?”

³⁴ Tena Jisas ki vahiri ake ma, “Te vahiri naa he vahiri koi akoe ma e isi na tama e tattara atu akoe i te vahi Anau?”

³⁵ Kito Pailat ki meake, “Akoe e maanatu ma anau he Jiu? Teena ko na tama roo kootou naa ia ma na maatua hakananniu raa e kou mai Akoe i anau. Hea Akoe ni ppena?”

³⁶ Tena Jisas ki meake, “Te Hakamaatua ana Anau raa se tuu i te maarama nei; ia peera te Hakamaatua ana Anau raa ki tuu i te maarama nei, peera na tama tauttari Anau raa e me ki ppuhu ki selavaa kootou te too Anau no kkave ina tama hakamattua na Jiu raa. Te Hakamaatua ana Anau raa se tuu i te maarama nei.”

³⁷ Kito Pailat ki vahiri ake Jisas, “Tena, kaa Akoe he tuku?”

Kito Jisas ki meake, “Akoe e vahiri mai ma Anau he tuku. Anau e haanau mai i roto te maarama nei ma te hakataakoto hokotahi nei; ki tattara i te vahi te hakamaoni raa. Na tama e tauttari te hakamaoni raa e me ki hakallono Anau.”

³⁸ Kito Pailat ki meake, “Kaa te hakamaoni raa hea?”

Jisas ku mee ki taiaria ki mate

(Matiu 27.15–31; Mak 15.6–20; Luk 23.13–25)

Kito Pailat ki vaakai hakaraoi ia ho no meake te kanohenua raa, “Anau se isi te mee esara elave ma ki ta Tama nei ki mate.” ³⁹ Emeia i te vahi na tuaa tera kootou e isi raa, na vahao na Kai na Pasova hakaatoa, anau e me ki hakattana he tama karapusi hokotahi ma kootou. Kootou e hihhai ma anau ki hakattana ma kootou te Tuku na Jiu raa?”

⁴⁰ Kito te kanohenua raa ki vaa ake ma, “Seai, seai ma ko Tama naa! Maatou e hihhai Barabas!” (Barabas he tama ta tama.)

19

¹ Tena Pailat kikou ake Jisas ina soldia raa kiriki.

² Na soldia raa epena te hau ina laakau etutuia raa, tena ki hakatau ake iaruna te pohouru Tama raa, tena na tama raa ki hakauru ake Jisas te kaukahu e ttea pouri raa,

³ tena laatou ki oo ake no meake Tama raa ma, “Hakammaha te Tuku na Jiu!” Tena na tama raa ki oo ake no ppa na maihu Tama raa.

4 Kito Pailat ki vaakai ake hakaraoi i aho no meake te kanohenua raa, "Kira ake, anau e me ki kou mai Tama raa i aho ki kkite kootou pera ma anau se isi te mee e sara e lave ki taa Tama raa ki mate." 5 Kito Jisas ki hamai i aho, tena Aia ku hau te hau manamana, tena ki uru hoki te kaukahu e tteapouri. Kito Pailat ki meake na tama raa, "Kira ake! Teenei te Tama nei!"

6 Te saaita na maatua hakananniu raa laatou ma na soldia e lollohi te Hare Tapu raa ni kkite Jisas, na tama raa ku vaa ake ma, "Tii Tama naa i aruna te kros! Tii Tama naa i aruna te kros!"

Kito Pailat ki meake te kanohenua raa, "Kame peenaa; kootou hokkootou ku too Tama nei nottii i aruna te kros. Anau se lave hea Tama nei e ppena e sara."

7 Tena te kanohenua raa ki meake hakaraoi, "Maatou e isi te tuua tera e mee ma te Tama nei e tau te mate, maitaname Aia e tattara ma Aia he Tamariki TeAtua."

8 Te saaita Pailat ni rono na tattara nei, Aia ku matakuru roo. 9 Tena aia ki vaakai i hare no vahiri ake Jisas, "Akohe he tama e hamai i hee?"

Emeia Jisas etuu hemuu koi se tattara. 10 Kito Pailat ki meake Aia, "Akohe se hihai ki tattara mai Anau? Maanatu, anau e isi na mahi ki hakattana Akohe ki haere ia ma ki tii Akohe i aruna te kros."

11 Tena Jisas ki meake, "Akohe e isi koi na mahi i aruna Anau e mee TeAtua ekouatu na mahi naa i akoe. Emeia te tama e kouatu Anau i na rima kootou raa e ppena te mee e haeo roo."

12 Te saaita Pailat ni rono na tattara nei, aia ku sesee he ara ma ki hakattana Tama raa ki haere. Emeia te kanohenua raa e vaa ake ma, "Kame akoe e hakattana Tama naa ki haere, tena akoe e huri mai pera ma akoe seai ma he soa te tuku i Rom raa! Te tama e tattara ma aia he tuku raa e hakataukaa ma te tuku i Rom!"

13 Te saaita Pailat ni rono na tattara nei, aia ku too Jisas no kkave i aho no hakanoho i aruna te tuai e hakatonutonu na tama tera e kanna ma, "Te Papa Hatu raa". (Na Hibiru raa e kanna te kina nei ma "Gabata".) 14 Te mee raa ku taapiri kitae telaalatea te aho naa, te aho imua te aho te Kai te Pasova raa. Tena Pailat ki meake te kanohenua raa, "Teenei te Tuku kootou!"

15 Tena na tama raa ki vaa ake ma, "Taa Tama naa ki mate! Taa Tama naa ki mate! Tii Tama naa i aruna te kros!"

Kito Pailat ki meake te kanohenua raa, "Kootou e hihai ma anau ki tii te Tuku kootou raa i aruna te kros?"

Tena na maatua hakananniu raa ki meake, "Te tuku hokotahi koi maatou e isi raa ko te tuku i Rom!"

16 Tena Pailat ki too Jisas no kou ake na tama raa ki tii i aruna te kros.

Jisas ku ttii ria i aruna te korosi

(*Matiu 27.32-44; Mak 15.21-32; Luk 23.26-43*)

Kito na tama raa ki hakattaki Jisas. ¹⁷ Jisas e amo te kros Aia raa no haere no tae i te kina e hui ma, "Te Kina te Ivi te Pohouru." (Na Hibru raa e kanna te kina raa ma, "Golgota".) ¹⁸ Na soldia raa ettii Jisas i te kina raa, tena na tama raa ki ttii hoki tokorua na tama kailallao raa i na vahi, tena te kros Jisas e tuu lottonu na kros tokorua raa.

¹⁹ Pailat etaataa na tattara nei iaruna te hono, tena ki ttii te hono raa iaruna te kros. Teenei na tattara Pailat etaataa, "Jisas te Tama i Nasaret, te Tuku na Jiu." ²⁰ Tammaki na tama e ppau na tattara raa, maitanama te kina na tama raa e ttii Jisas raa se mmao ma te matakaina e rahi raa. Na tattara nei e tattaa i na tattara Hibru, Latin ia ma Grik. ²¹ Tena na maatua hakananniu raa ki meake Pailat, "Auu se taataa ma 'Te Tuku na Jiu', e meia taataa pera ma, 'Te Tama nei e tattara ma, Anau ko te Tuku na Jiu.'"

²² Kito Pailat ki meake, "Hea anau e taataa tiaki ki mmau peena."

²³ Na soldia raa ettii roo Jisas no oti, tena laatou ki too na hekau Tama raa no vvae e haa na tuhana ki tau ma laatou tokohaa, te soldia hokotahi e too te tuhana aia. Na soldia raa e too hoki te kaukahu roroa tera e ttui koi te paamaro hokotahi, se hai kina e huhukui raa. ²⁴ Na soldia raa e tattara hokolaatou ma, "Taataou selavaa te saesae te kaukahu nei, taatou ki ttahau huhu na hatu ki mmata ma koai e me ki too te kaukahu nei." Te mee nei e kapihi mai ki mee na tattara te Launiu Tapu raa ki hakamaoni:

"Na tama raa e vae vae na hekau Anau raa ma laatou, tena ki ttahau huhu na hatu ki too te kaukahu roroa Anau raa."

Teenei hea na soldia raa e ppena.

²⁵ Te tinna Jisas raa, te taina te tinna Aia raa, Meri te avana Klopas raa, tena Meri te tama i Makdala raa e ttuu taapiri ake te kros Jisas raa. ²⁶ Jisas e kite te tinna Aia raa laua ma te disaipol Aia e hihhai mahi raa e ttuu i te kina raa, tena Aia ki meake te tinna Aia raa ma, "Teenei he tama Akoe."

²⁷ Tena Aia ki meake te disaipol raa, "Teenei he tinna akoe." Tena kaamata te saaita naa te disaipol raa ku too Meri no nnoho laua i te hare Aia raa.

Te mate Jisas

(*Matiu 27.45-56; Mak 15.33-41; Luk 23.44-49*)

²⁸ Jisas e iroa pera ma te saaita nei na mee roo hakaatoa ku oti, tena ki mee hea e mmau i roto te Launiu Tapu raa ki hakamaoni, tena Aia ki meake ma, "Anau hiunu."

²⁹ Eisi te kumete e tuu i te kina raa e pii roo na wain e mmara; na soldia raa e too te spans raa no ttoki i roto

te wain raa, tena ki haihai te spans raa i te mata te laakau te hisop raa, tena ki ssau ake no tuku ake na maihu Tama raa.
³⁰ Jisas e mmiti te wain raa no pakupaku, tena ki meake, "Ku oti hakaatoa!"

Tena Aia ki huru te pohouru Aia raa no mate.

Te vahi manava Jisas raa ku vvanaria

³¹ Tena na tama hakamattua na Jiu raa ki meake Pailat ki hakattana laatou ki oo no kkoti na vae na tama e tottoo i aruna na kros raa, tena ku turi iho na tinotama raa i taha ma na kros raa. Na tama hakamattua raa e meake e mee teeraa he aho rima, tena laatou se hihai ma na tinotama raa ki tottoo te aho te Sabat raa, e mee te Sabat raa he aho e tapu.

³² Kito na soldia raa kioo no kkoti na vae te tama kaamata raa, tena kioo no kkoti na vae teeraa tama hoki tera nittii raa i teeraa vahi Jisas raa. ³³ Emeia te saaita laatou ni oo atu iaa Jisas raa, na soldia kukkute pera ma Jisas ko na mate roo, tena laatou ni se kkoti na vae Tama raa. ³⁴ Tena he soldia hokotahi etaro te hika aia raa i te vahi manava Jisas, tena te saaita naa koi na toto iama na vai raa kukkoo iho i taha ma te vahi manava Tama raa. ³⁵ (Te tama ni kite te mee nei raa ku haere tatararo te mee nei ma ki lavaa kootou te hakattina. Hea te tama raa e tattara raa e hakamaoni, tena aia hoki e iroa pera ma aia e tattara te hakamaoni.) ³⁶ Te mee nei e kapihi mai ki mee na tattara i roto te Launiu Tapu raa ki hakamaoni:

"Se isi na ivi Tama raa e me ki kottia raa."

³⁷ Tena e isi teeraa kina hoki e mmau i roto te Launiu Tapu e mee ma,

"Te kanohenua raa e me ki kkira ake te Tama laatou ni ttoki raa."

Josep ku too te tinotama Jisas

(*Matiu 27.57-61; Mak 15.42-47; Luk 23.50-56*)

³⁸ Tena ki oti, Josep te tama te matakaina Arimatea raa ku haere no meake Pailat ma aia e lavaa te too te tinotama Jisas raa. (Josep he tama e tautari hemuu na tiputipu Jisas, maitaname aia e matakua na tama hakamattua na Jiu raa.) Tena Pailat ki meake tama raa ki too te tinotama Jisas raa, tena Josep ki haere no ssau te tinotama Jisas raa i taha ma te kina raa. ³⁹ Nikodimas, te tama ni haere kaamata no mmata Jisas i te poo raa e oo laua ma Josep, tena aia etoo na sanda ehilo ma na rehu mannoni etaapa ma ni aloo raa no haere ma aia; te mmaha na mee raa e tae tipu toru na kilo. ⁴⁰ Tokorua na taanata raa e too te tinotama Jisas raa no amuhi na lloo ehilo ma na rehu manoni raa, tena ki mmini te tinotama Jisas raa ma na paamaro. Te nei he tiputipu na Jiu raa te saaita laatou e tanattana

kitanu tetama. ⁴¹ Eisi te paupaku etuu itekina Jisas nitaia ria no materaa, ia eisi hoki tetaruma etuu iroto te paupaku raa tera sehai tama nitanu iroto imua. ⁴² Maitaname teenaa ko teaho imua teSabat, ia emee te taruma raa e taapiri hoki, tena tokorua raa ki oo no ppono te tinotama Jisas raa i roto te taruma raa*.

20

Jisas ku ora muri

(*Matiu 28.1-8; Mak 16.1-8; Luk 24.1-12*)

¹ Tahataroo teaho telatapu, tesaaita temeeraa koi marupouri, tena Meri tetama te matakaina Makdalaraa ku haere itetarumaraa no kite pera ma te hatu nippui tetarumaraa ku oti te hakatuperia itaha ma tetotoka tetarumaraa*. ² Tena te hine raa ki tere no mmata Saimon Pita laaua ma te disaipol tera Jisas e hihai mahi raa, tena aia ki tattara ake tokorua raa ma, "Na tama raa ku oti te too te tinotama TeAriki raa i taha ma te taruma raa, tena maatou ku se illoa i te kina na tama raa e tuku te tinotama Tama raa!"

³ Kito Pita laaua ma teeraa disaipol ki oo itetarumaraa. ⁴ Tokorua raa e hai ma te huro, emeia teeraa disaipol e nahoro roo i aruna Pita, tena aia e tae kaamata i te taruma. ⁵ Tama raa se uru iroto tetarumaraa hoki, emeia aia e haatiu koi no kite na paamaro ni mmuni Jisas raa. ⁶ Tena Saimon Pita e tere mai i muri no haere tahi roo no uru i roto tetarumaraa. Pita e kite na paamaro ni mmuni Jisas raa e mmoe i te kina raa, ⁷ ia te paamaro hoki na tama raa ni uhi te pohouru Jisas raa. Te paamaro raa se mmoe hakapaa ma na paamaro ni mmuni te tinotama raa, emeia te paamaro raa e minimini no moe te kina aia hokoia. ⁸ Tena teeraa disaipol, te tama ni tae kaamata i te taruma raa ku uru atu i roto tetarumaraa no kite te mmoe na mee raa, tena ki hakatina. ⁹ (Emeia tokorua raa se illoa hakaraoi na tattara emmau iroto te Launiu Tapu tera emee ma te Tama raa eme ki ora muri itaha ma te materaa.) ¹⁰ Tena tokorua na disaipol raa ki vakkai i hare.

Jisas ku tuu ake iaa Meri te hine i Makdala

(*Matiu 28.9-10; Mak 16.9-11*)

¹¹ Meri e haere notuu notanitani iaho tetarumaraa. Aia koitanitani koi, tena aia kuhuruatu nokkira iroto tetarumaraa ¹² no kite erua na ensel e uru na hekau makkini, tokorua raa e nnoho i te kina te tinotama Jisas raa ni moe. Tokorua e noho, te tama i te kina te pohouru, tena

* **19:42** 19.42 tetaruma nei e keru te vahi te mouna hua * **20:1** 20.1 na henua raa e kkeri na taruma laatou raa i na kina e hatu e mmotu hua

teeraa tama e noho i te kina na vae raa. ¹³ Kito tokorua raa ki vahiri ake, "Akoe e tanitani naea?"

Tena Meri ki meake, "Na tama raa e too te tinotama TeAriki anau raa i taha, tena anau ku se iroa i te kina laatou e tuku te tinotama Tama raa!"

¹⁴ Tena aia ki hakatike no kite Jisas ku tuu i te kina raa; e meia aia se iroa ma teeraa ko Jisas.

¹⁵ Kito Jisas ki vahiri ake ma, "Akoe e tanitani naea? Akoe e sесеe aii?"

Meri e kkaahu ma teeraa ko te tama te paupaku raa, kito aia ki meake te Tama raa, "Tama hakanaani, kame akoe e too te tinotama Tama raa i taha, tena akoe ku hakari mai anau i te kina akoe e tuku te tinotama Tama raa, ki haere anau no too te tinotama raa."

¹⁶ Kito Jisas ki kanna ake te hine raa ma, "Meri!"

Tena Meri ki hakatike no kkira ake Jisas, tena ki meake, "Raboni!" i na tattara hakaHibru. (Te tattara nei e mee ma, "Tisa".)

¹⁷ Kito Jisas ki meake Meri, "Auu settaohi Anau, maitaname Anau seki haere iaruna i te Tamana Anau raa. Emeia haere no tattara ake na taina[†] Anau raa pera ma Anau e me ki vaakai i TeAtua te Tamana Anau ia ma te Tamana laatou raa, ia TeAtua Anau ia ma TeAtua laatou raa."

¹⁸ Kito Meri ki haere no tattara ake na disaipol raa pera ma aia e kite TeAriki, tena aia ki tattara ake na disaipol raa na tattara Jisas ni tattara ake aia raa.

Jisas e tuu ake i na disaipol Aia

(*Matiu 28.16-20; Mak 16.14-18; Luk 24.36-49*)

¹⁹ Te mee raa ku hiahi roo te aho telatapu, tena na disaipol raa ku hakkutu i hare, tena ki pupui na totoka raa no hakapikapi, maitaname laatou emattaku na tama hakamattua na Jiu raa. Tena Jisas ki haere ake no tuu i te kina na tama raa e kikutu raa no meake, "Te noho laoi ki nnoho ma kootou!" ²⁰ Jisas e tattara ake no oti, tena Aia ki huri ake na rima ia ma te vahimanava Aia raa. Na disaipol raa ku hihhia roo e mee laatou ku kkite TeAriki. ²¹ Kito Jisas ki meake hakaraoi hoki ma, "Te noho laoi ki nnoho ma kootou. Essau pera ma te Tamana e kauna ria mai Anau, tena Anau eme kikauna hoki kootou." ²² Tena Jisas ki iri ake na tama raa, tena ki meake, "Too TeAnana Tapu. ²³ Kame kootou e ssirihia na hai sara na tama, tena na hai sara na tama naa e me ki ssirihia; kame kootou se ssirihia na hai sara na tama naa, tena na hai sara na tama naa se lavaa te ssirihia."

Tomas ku kite Jisas

[†] **20:17** 20.17 na tama Jisas e tattara ma ko na taina Aia raa ko na disaipol Aia

24 Tomas he disaipol i roto te sanahuru ma rua na disaipol raa (na tama e kakanna hoki aia ma te Kokoa raa), e seai i te kina raa te saaita Jisas ni haere ake. 25 Tena alaa disaipol ku tattara ake Tomas ma, "Maatou e k kite TeAriki!"

Kito Tomas ki meake na tama raa, "Anau e me ki hakatina koi kame anau e kite na kina na katana raa ni uru na rima Aia raa, tena ku taaro te matarima anau nei i roto na kina na katana raa ni uru raa, tena ku taaro hoki te rima anau nei i roto te vahi manava Aia raa."

26 He latapu hakaatoa e haere no raka, tena na disaipol raa ku k kutu hakaraoi i hare, tena Tomas ku nnoho ma laatou te saaita naa. Na totoka raa e puipui hakammate roo, e meia Jisas e haere ake koi i hare no ttuu ma na tama raa, tena ki meake, "Te noho laoi ki nnoho ma kootou." 27 Tena kito Jisas ki meake Tomas, "Taaro te mata rima akoe raa i te kina nei, tena akoe ku k kira mai na rima Anau nei, tena haaro mai hoki te rima akoe raa no ppono i roto te vahi manava Anau nei. Hakaoti te mamaanatu tammaki, tena ku hakatina!"

28 Kito Tomas ki meake Jisas, "TeAriki ia ma TeAtua anau!"

29 Tena Jisas ki meake Tomas, "Akoe ku hakatina e mee akoe ku kite Anau? Na tama se k kite Anau no hakattina raa e me ki hakatapu ria!"

Te hakataakoto tera e mee Jon ki taataa te launiu nei

30 Jisas e ppena tammaki alaa mirakol hoki imua na karemata na disaipol raa tera se tattaa i roto te launiu nei. 31 Emeia na mee nei e tattaa i roto te launiu nei ki lavaa kootou te hakattina pera ma Jisas ko te Mesaia, te Tamariki TeAtua raa, tena na hakattina kootou Tama raa e me ki mee kootou ki too te ora hakamaoni.

21

Jisas e tuu ake tokohitu na disaipol

1 Tena ki oti, Jisas ku tuu ake hoki i na disaipol Aia raa i te kina te Namu Galili raa. Te mee nei e kapihi ake peenei.

2 Saimon Pita, Tomas (te Kokoa raa), Nataniel, (te tama i Kana i roto Galili raa), tena tokorua na tama Sebedi raa ia ma alaa tokorua hoki na disaipol Jisas raa e k kutu hakaatoa. 3 Tena Saimon Pita ki meake alaa disaipol ma, "Anau e me ki haere no pupui."

Kito na disaipol raa ki meake ma, "Maatou e me ki oo taatou." Tena na tama raa ki too te manau i raa no aro, e meia te poo naa hakaatoa na tama raa se isi na ika e mmau.

4 Te saaita te laa raa ku hopo ake, Jisas ku tuu i te taunatai, e meia na disaipol raa se illoa ma teeraa ko Jisas. 5 Kito

Jisas ki vahiri ake na tama raa, "Eaa, kootou se isi na ika e mmau?"

Tena na disaipol raa ki meake, "Seai roo hokotahi."

⁶ Kito Jisas ki meake na tama raa, "Ppehi te kupena naa i te vahi laaua te manui naa, tena kootou e me kimmau na ika." Kito na tama raa killetu te kupena raa, tena laatou ku se lavaa te hhuti ake te kupena raa i aruna, maitaname te kupena raa ku mmau na ika tammaki roo.

⁷ Tena te disaipol tera Jisas e hihai mahi raa ku meake Pita, "Teena ko TeAriki!" Ia te saaita koi Pita ni rono ma teeraa ko TeAriki raa, tena aia kurii te kaukahu aia raa areha te tinotama aia raa (e mee aia ni ui na kaukahu aia raa), tena aia killee no kkau i uta. ⁸ Alaa disaipol ku aro ake te manui raa i uta no hhuti te kupena ku pii roo na ika raa. Na tama raa se mmao roo i taha ma te taunatai, kame peeraa huitarau na mita te mmao laatou. ⁹ Te saaita na disaipol raa ni ttae i uta, na tama raa kukkite te ahi e malla ma na ika e mmoe i roto te ahi raa ia ma na haraoa hoki.

¹⁰ Tena Jisas ki meake na disaipol raa, "Kou mai ni ika na ika kootou e mmau te kupena raa."

¹¹ Kito Saimon Pita ki haere atu no kake i roto te manui raa no horoo ake te kupena raa i uta; te kupena raa e pii roo na ika ellahi; na ika raa hakaatoa etae huitarau tipu rima ma toru; niaina na ika raa e tammaki roo, e meia te kupena raa se mahaa. ¹² Tena Jisas ki meake na tama raa, "Oo mai no kkai." Emeia se isi te disaipol e hihai ki vahiri ake Tama raa ma "Ako e koai?" maitaname laatou e illoa ma teeraa ko TeAriki. ¹³ Kito Jisas ki haere atu no too na haraoa raa, tena ki vaevae ake na tama raa, tena Aia ki too hoki na ika raa no vaevae ake.

¹⁴ Teenei ko te hakatoru na vahao Jisas ku tuu ake i na disaipol Aia raa i muri Aia ni mate no ora muri.

Jisas e tattara laaua ma Pita

¹⁵ Te saaita na tama raa nikkai roo nooti, tena Jisas ki vahiri ake Saimon Pita, "Saimon te tama Jon, te laoi akoe Anau raa e raka i aruna ma na laoi na tama nei i Anau raa ma seai?"

Kito Pita ki meake, "Noo TeAriki, Akoe e iroa pera ma anau e laoi roo Akoe."

Tena Jisas ki meake Pita, "Rorohi hakaraoi na punua sipsip Anau raa." ¹⁶ Tena Jisas ki vahiri ake hakaraoi hoki iaa Pita ma, "Saimon te tama Jon, akoe e laoi Anau ma seai?"

Kito Pita ki meake, "Noo, TeAriki, Akoe e iroa pera ma anau e laoi roo Akoe."

Tena Jisas ki meake Pita, "Rorohi hakaraoi na punua sipsip Anau raa." ¹⁷ Jisas ku vahiri ake hoki

te hakatoru na vahao ma, "Saimon, te tama Jon, akoe e laoi Anau ma seai?"

Pita ku se hihai e mee Jisas e vahiri ake e toru na vahao ma, "Akoe e laoi Anau ma seai?" kito aia ki meake, "TeAriki, Akoe e iroa na mee roo hakaatoa; akoe e iroa pera ma anau e laoi roo Akoe!"

Tena Jisas ki meake, "Rorohi na sipsip Anau raa. ¹⁸ Anau e tattara atu te hakamaoni: tesaita akoe nipaamee raa, akoe etanattana no haere hekina peehee akoe e hihai ki haere raa; emeia tesaita akoe ku tanata matua raa, akoe eme kissora na rima akoeraa, tena teeraa tama eme ki hihai akoe, tena kutoo akoe nokkave itekina akoe se hihai ki haere raa." ¹⁹ (Jisas e tattara ake peenei ki huri ake te tiputipu te mate Pita tera eme ki huri ake na mahi hai mmahi TeAtua raa.) Tena Jisas ki meake Pita, "Tautari mai Anau!"

Jisas ia ma teeraa disaipol

²⁰ Pita e hakatike no kite te disaipol tera Jisas e hihai mahi raa etuu imuri aia; teena ko te disaipol tera ni hakapare ake te vahi Jisas tesaita laatou ni kkai raa no vahiri ake ma, "TeAriki, koai te tama eme ki hakari ake Akoe i na tama hakamattua naa?" ²¹ Pita ni kite te disaipol raa, tena aia ki vahiri ake Jisas ma, "TeAriki, kaa te tama nei?"

²² Kito Jisas ki meake Pita, "Kame Anau e hihai ma te tama nei ki noho roo ki tae te saaita Anau e vaakai mai raa, tena kaa hea akoe eme ki mee? Tautari mai Anau!"

²³ Tena te tattara nei kutere nollono na tama tauttari Jisas raa ma te disaipol raa ku se lavaa te mate. Emeia Jisas se meake ma te disaipol raa se lavaa te mate; Jisas e meake ma, "Kame Anau e hihai aia ki noho roo ki tae te saaita Anau e vaakai mai raa, tena kaa hea akoe eme ki mee?"

²⁴ Te disaipol naa ko te tama tera ni tattara na tattara nei, ia tetama hoki tera nitaataa namee nei i roto te launiu nei raa, tena maatou e illoa pera ma hea aia e tattara raa e hakamaoni.

Na tattara hakaoti

²⁵ Tena e tammaki roo alaa mee hoki Jisas ni ppena. Kame na mee nei hakaatoa ni tattaa i roto te launiu nei, tena anau e maanatu ma te maarama nei kame se lavaa te isi na kina ki hakatau na launiu nei hakaatoa.

Na hehekau Na hehekau na Aposol Jisas

Na hakataakoto hakamattua i roto te launiu nei:

Na hakattina ana i Jerusalem 1.1—8.3

Na hakattina ana i Judia ia ma Samaria 8.4—8.25

Te tama Itiopia ku hakatina 8.26—8.40

Pol ku hakatina 9.1—9.31

Na hehekau Pita 9.32—12.25

Pol ku haere i Esia 13.1—14.26

Pol ku vaakai i Jerusalem 14.27—15.35

Pol ku haere i Grik ia ma Esia 15.36—20.38

Pol e noho i Jerusalem 21.1—26.32

Pol e haere i Rom 27.1—28.31

TeAtua ku too Jisas no kkave i te vaelani

¹ Tiofilus, anau nitaataa telauniu kaamata anauraa ki hakariatu na akoako Jisas raa ia ma namee hakaatoa Aia nippena raa ² haere notae te aho TeAtua nitoo Aia nokkave ite vaelani raa. Imua Aia nitoo ria nokkave ite vaelani raa, Aia ni akoako ake ma namahi TeAnana Tapu raa i na tama Aia ni hirihiri ki mee mo aposol Aia raa. ³ I roto tipu haa na aho i muri te mate Jisas raa, Aia ni tuu ake i na aposol Aia raa tammaki na vahao ia ma tammaki na ara ki huri ake te hakamaoni pera ma Aia ku ora. Na tama raa ekkite Aia, tena Aia kitattara ake na tama raa ite vahi te Hakamaatua ana i te Vaelani raa.

⁴ Na aposol raa ni kkutu hakaatoa te saaita Jisas ninnoho ma laatou raa, tena Jisas kikou ake te tattara e mmaha ma, "Auu se oo itaha ma Jerusalem, emeia kootou kinnoho no hakattari ki too kootou te hoki Anau nitattara atu raa, te hoki te Tamana Anauraa nitattara ma Aia eme kikou atu raa. ⁵ Jon ehakoukoutapu ma tevai, emeia na aho imuriraa kootou eme kihakoukoutapurua ma TeAnana Tapu."

Jisas ku too ria no kkave i te vaelani

(Mak 16.19-20; Luk 24.50-53)

⁶ Jisas ekkutu ma na aposol Aia raa hakaatoa, kito na tama raa kivahiri ake Tamaraa ma, "TeAriki! Teenei te saaita Akoe eme kikou ake muri te Hakamaatua ana i te Vaelani raa i na tama Israel?"

⁷ Tena Jisas kimeake na tama raa, "Te Tamana Anauraa Hokoia eme kituku te maanatu Aia te saaita namee nei eme kikapihiatu raa, ia teenaa seai ma he mee kootou ki illoa te saaita namee nei eme kikapihiatu raa. ⁸ Emeia te saaita TeAnana Tapu raa e tae atu kootou raa, tena kootou

e me ki isi na mahi ki tattara ake na tiputipu Anau raa i roto Jerusalem ia ma i roto Judia ma Samaria ia ma na kina hakaatoa i roto te maarama nei raa."

⁹ Jisas e tattara ake no oti roo, tena Aia ku too ria no kkave ite vaelani imua na karemata na tama raa hakaatoa, kito te pukureurehu raa ki haere ake nouhi Jisas, tena na tama raa ku se kkite Tama raa.

¹⁰ Na karemata na tama raa koi ana koi i aruna te saaita Jisas ni too ria no kkave ite vaelani raa, tena te saaita naa koi tokorua na tama e uru na kaukahu makkini ku ttuu ake ite vahi laatou ¹¹ no meake ma, "Na tama i Galili, aiea kootou e ttuu ite kina naa no kirakira ite vaelani naea? Jisas tera etooria itaha ma kootou no kkave ite vaelani raa e me ki vaakai mai hoki peenei ma kootou nikkite Aia e haere ite vaelani raa."

Matias ku too te sao Judas

(Matiu 27.3-10)

¹² Tena na aposolraa ku oo itaha ma temouna e hhomo na Olivraa no vakkai i Jerusalem, te matakaina e taapiri ake raa. ¹³ Na tama raa ku ttae te matakaina raa, tena kikkake i aruna terem laatou e nonnoho raa. Na tama nei ko Pita, Jon, Jems, Andru, Filip, Tomas, Bartolomyu, Mati, Jems te tama Alfius raa, Saimon te tama i roto te kuturana na tama se hihhai ma Rom ki rorohi Israel raa, tena Judas te tama Jems raa. ¹⁴ Na tama nei e kkuu tahi pera ma he kuturana no lotulotu hakapaa ma na hine, tena Meri te tinna Jisas raa ia ma na taina hoki Jisas raa.

¹⁵ Na aho imuriraa na hakattina ana raa kukutu ki tattara, tena te kooina na tama raa hakaatoa e ttae pera huitarau tipu rua na tama, tena Pita ki mahike i aruna ma ki tattara. ¹⁶ Tena aia ki meake, "Aku taina, te tattara i roto te Launiu Tapu tera Te Anana Tapu raa ni tattara ake Devit ite vahi Judas, te tama ni hakattaki mai na tama haeo raa ki hakapiki Jisas raa ku hakamaoni te aho nei. ¹⁷ Judas he tama i roto te kuturana taatou nei, e mee Jisas ni hirihiri hoki tama raa ki uata ma taatou."

¹⁸ (Judas etoo tesui ite haeo aia nippena raa no sui te kerekere. Aia e hina no mate ite kina raa, tena te manava aia raa e mahaa no oo iho na vava raa ia ho. ¹⁹ Na tama i Jerusalem raa hakaatoa ellono hea ni kapihi ake iaa Judas raa, tena kikanna te kerekere raa ma ko Akeldama i na tattara laatou, te tattara nei e mee ma, "Te kerekere ni hapuria te toto.")

²⁰ "Maitaname te tattara nei emmau i roto te launiu na Rue te Lotu raa ma:

'Te hare aia raa e me ki tuu vare,

ia se hai tama e me ki noho i roto te hare naa.'

Tena e mmau hoki ma,

‘Teeraa tama e me ki too te sao te tama raa no uata.’

²¹ ²² Ia tena e tau hetama ki hukui ma taatou ki takutaku itevahi te oramuri TeAriki Jisas raa. Tena te tama naa kihai hoki iroto te kuturana taatou nei ina vahao hakaatoa TeAriki Jisas nihahaere ma taatou ina kina raa, kaamata mai te saaita Jon Baptis nitakutaku itevahi te hakoukou tapu raa haere notta te saaita Jisas ku too ria itaha ma taatou no haere i te vaelani raa.”

²³ Tena na tama raa ki tini tokorua na taanata: Josep te tama e kanna ria ma ko Barsabas raa (na tama e kakanna hoki tama raa ma ko Jastus), tena Matias. ²⁴ ²⁵ Kito na tama raa kilotuake ma, “TeAriki, Akoe e iroa na hakataakoto na tama hakaatoa, ia tena huri mai maatou i te tokorua nei ma koai te tama Akoe e hirihiri ki mee mo aposol kitoo te sao Judas tera kumate no haere i te kina e tau roo ma aia raa.” ²⁶ Kito na tama raa ki ttahao huhu na hatu ma ki hirihiri hetama i tokorua raa, tena te inoa Matias raa ku huri ake. Tena Matias ku hukui ma te sanahuru ma tahi na aposol raa.

2

Te hamai TeAnana Tapu

¹ Te aho te Kai Pentikos raa ku tae mai, tena na hakattina ana raa hakaatoa ku hakkutu i te kina hokotahi.

² Te saaita naa koi te vaelani raa kummuu pera ma he matani haimahi e maairi, tena iroto te hare laatou e nnoho raa ku mmuu roo. ³ Tena ki oti laatou ku kkite na ahi e ssau pera ma ni arero kuttoha no ura vaa aruna na tama hakaatoa iroto te hare raa. ⁴ TeAnana Tapu raa kutau iroto na tama raa hakaatoa, tena na tama raa ku kaamata no tattara ina tattara alaa henua tera TeAnana Tapu raa e mee laatou kilavaa te tattara.

⁵ Eisi na Jiu e nnoho i Jerusalem, na tama nei ni tama e oomai na kina hakaatoa iroto te maarama nei, e meia laatou ni tama hoki elotu tahi ake TeAtua. ⁶ Te saaita na tama raa ni llono te mmuu raa, tena te kanohenua e rahi raa ku hakkutu ake hakaatoa. Na tama raa hakaatoa ku mahharo roo, e mee laatou ku llono na hakattina ana raa e tattara na tattara na henua laatou raa. ⁷ Na tama raa ku ohoro roo no mahharo, tena ki tattara ma, “Na tama e tattara nei ni tama i Galili. ⁸ Emeia te nei taatou hakaatoa ku llono roo na tama raa e tattara i na tattara roo na henua taatou raa. ⁹ Taatou na tama i Partia, ia na tama i Midia, ia na tama i Elam, ia na tama i Mesopotemia, ia na tama i Judia, ia na tama i Kapadosia, ia na tama i Pontus, ia na tama i Esia, ¹⁰ ia na tama i Frigia, ia na tama i Pamfilia, ia na tama i Isip ia ma na tama na matakaina i Libia tappiri i Sairini raa. Tena alaa tama taatou ni tama i Rom, ¹¹ tena taatou na Jiu ia ma

na tama seai ma ni Jiu tera ku hukui na tiputipu na Jiu raa, tena alaa tama taatou nitama i Krit ia ma Arebia, e meia taatou hakaatoa kullono na tama raa e tattara na mee hakanaaniu TeAtua nippenaraa inatattara roo taatou.”
 12 Na tama raa e oho no kirakira huri, tena ki vahihhiri hokolaatou ma, “Na mee nei e mee maea?”

13 Emeia alaa tama e tataussua na hakattina ana raa ma, “Na tama nei e unu no vvare!”

Na tattara Pita

14 Tena Pita kimahike notuu iaruna ma teeraa sanahuru ma tahi na aposol notattara hakamaroa ake i te kanohenua raa ma, “Kootou na Jiu ia ma na tama e nnoho i Jerusalem raa, kootou ki hakallono mai, tena anau e me ki tattara atu ki illoa kootou te hakataakoto tera ni kapihi mai raa. 15 Na tama nei se unu no vvare pera ma kootou e hakataakoto raa; te nei ko te sivo koi te tahata. 16 Emeia te nei hea profet Joel ni tattara mai i mua ma,

17 ‘TeAtua e mee mai ma:

Te nei hea Anau e me ki ppena i roto na aho hakaoti raa:

Anau e me kikou iho TeAnana Tapu Anau raa iaruna na tama hakaatoa.

Na taupeara ma na taukupu kootou raa e me ki tattara atu na tattara Anau,

tena na tamatane kootou raa e me kikkite karemata na hakkatu,

tena na taanata mattua kootou raa e me ki isi na miti.

18 Tena na taanata ia ma na hhine e hehekau Anau raa,

Anau e me ki kou ake TeAnana Tapu Anau raa i na tama raa i roto na aho naa,

tena na tama raa e me ki tattara atu na tattara Anau.

19 Anau e me ki huri atu na mirakol i te vaelani ia ma na mee taualleka i te maarama i raro nei raa.

Taatou e me kikkite na toto, te ahi ia ma te kohu e matoru roo;

20 te laa raa e me ki pouri,

tena te maremo raa e me ki mmea pera ma he toto,

i mua te Aho hakanaaniu TeAtua raa e tae mai.

21 He tama peehee e kanna ake te inoa TeAriki* ki tokonaki aia,

te tama naa e me ki ora.’

22 Hakallono mai na tattara nei, na tama Israel! Jisas tetama i Nasaret raa he Tama e isi na mahi TeAtua tera Aia ni huri atu no kkkite kootou i na mirakol ia ma na mee taualleka Aia nipena i na mahi TeAtua raa. Kootou e illoa hokkootou na mee nei, maitaname na mee raa e kapihi mai i roto kootou i te kina nei. 23 TeAtua ni hakamoe te hakataakoto Aia raa no tonu ma ki kou atu Jisas i kootou,

* **2:21** 2.21 TeAriki: Na tattara nei e mmau i roto Joel 2.28–32. I te Old Testament se isi TeAriki e meia e isi koi Jihova

tena na tama hai ssara raa kutii Tama raa iaruna te kros ki mate ina rima kootou. ²⁴ Emeia TeAtua e hakamahike Tama raa itaha ma te mate no hakattana Tama raa itaha ma na mahi te mate, maitaname te mate selavaa te ttaohi Tama raa mo karapusi i te kina na tama e mmate raa. ²⁵ Tena Devit e tattara peenei iaa Jisas,

'Anau e kite TeAriki e haere i mua anau na vahao hakaatoa. Aia e taapiri mai anau, tena anau selavaa te tipuaina,

²⁶ tena anau e hihia roo i roto anau,

tena na tattara anau raa ni tattara te hihhia. Niaina ma anau he tama koi,

e meia anau e me ki noho ma te hakatina anau i TeAtua raa,

²⁷ e mee Akoe selavaa tetiaki Anau ite kina na tama ku mmate raa;

Akoe selavaa tetiaki te Tama Hehekau hakamaoni Akoe raa ki para i te kava.

²⁸ Akoe ku oti te huri mai Anau te mateara e haere i te kina te ora raa,

tena te noho Akoe ma Anau raa e mee roo Anau no hihia.'

²⁹ Aku taina, anau e me ki tattara hakamatahua atu kootou i Devit tetuku hakanaaniu taatou raa. Tama raa e mate no tanuria, tena tetaruma aia raa koi tuu ma nataruma taatou raa te aho nei. ³⁰ Devit he profet, tena aia e iroa hea TeAtua ni tattara ake aia raa. TeAtua ni tattara hakamaoni ake iaa Devit pera ma Aia e me ki mee he tama

ina hai mokopuna aia raa kituku hoki pera ma aia raa. ³¹ Devit e kite hea TeAtua e me ki ppena i muri raa, tena aia ki tattara i te ora muri te Mesaia raa te saaita aia ni tattara ma,

'Tama raa selavaa tetiaki kimoe ite kina na tama ku mmate raa;

te tinotama Aia raa selavaa te para i te kava.'

³² TeAtua ni hakamahike Jisas itaha ma te mate, tena maatou hakaatoa ekkite te hakamaoni na mee nei. ³³ Jisas e haere iaruna no noho ite vahi laaua TeAtua te Tamana Aia raa, tena TeAtua kikouake TeAnana Tapuraa pera ma Aia ni tattara ake raa. Na mee kootou ekkite nei ia ma

na mee kootou ellono raa ko na hoki Aia ekou mai maatou raa. ³⁴ E mee teeraa sei ma ko Devit ni haere iaruna

i te vaelani raa, e meia aia e tattara ma, 'TeAtua e meake TeAriki anau raa ma,

Noho i te kina nei i te vahi laaua Anau raa,

³⁵ kittaeroo te saaita Anau etuku na tama ekiri llotu Akoe raa i raro na tapuvae Akoe raa pera ma he tuai.'

³⁶ Kootou na tama Israel raa hakaatoa, kootou ki illoa pera ma Jisas kootou ni ttii iaruna te kros raa ko te Tama TeAtua ni mee pera ma ko TeAriki ia ma te Mesaia kootou raa!''

³⁷ Te saaita te kanohenua raa ni llono na tattara nei, na tama raa ku tipuaina haeo roo, tena ki meake Pita ia ma

alaa aposol ma, "Nataina maatou, niaa maatou eme kippena?"

³⁸ Kito Pita ki meake na tama raa, "Kootou te tama ma te tama kittike i taha ma na hai sara kootou raa, tena ku too te hakoukoutapu ite inoa Jisas Kraiss, tena TeAtua eme ki ssirihia na hai sara kootou raa, tena kootou eme ki too TeAnana Tapu, te hoki TeAtua raa. ³⁹ Maitaname TeAtua ni hakamoe te tattara hakamaoni Aia raa ma kootou ia ma na tamalliki kootou raa, na tama e mmao raa ia ma na tama hakaatoa TeAriki TeAtua taatou raa nikanna kiooake Aia raa."

⁴⁰ Pita e tattara hai mahi ake te kanohenua raa, tena ki meake tammaki hoki na tattara, "Hakamattonu ki se lavaa kootou tettiri na hakalonollihu TeAtua eme ki kou ake na tama haeo raa." ⁴¹ Tammaki na tama e hakattina na tattara nei, tena ki too te hakoukoutapu, ia tena e toru na simata na tama ku hakapaa ake ite kuturana na hakattina ana raa te aho naa koi. ⁴² Na tama raa e nnoho tahi ma na aposol raa no too na akoako na tama raa, tena ki hukui ma na tama raa no kkai te kai tapu ia ma na lotu.

Te ora na hakattina ana

⁴³ Na aposol raa eppena tammaki na mirakol ia ma na mee taualleka, tena na tama raa hakaatoa ku mahharo. ⁴⁴ Na hakattina ana raa e kktutu tahi hakaatoa, tena ki vaevae i roto laatou hokolaatou hea laatou e isi raa. ⁴⁵ Na tama raa ekouake hea laatou ettino ia ma hea laatou eisiraa kisui alaa tama, tena ku vaevae nasileniraa i roto laa-tou hakaatoa tautari ehia tetama e hihai ⁴⁶ Teaho ma te aho na hakattina ana raa e kktutu pera ma he kuturana i roto te Hare Tapu raa, tena na tama raa ekkai hakaatoa i roto na hare laatou raa. Na tama raa e kaikkai hakaraoi roo, ia ekkai ma te hihhia i roto na hatu manava laatou. ⁴⁷ Na tama raa e hakammaha TeAtua, tena e hihhia ite taualleka na tama roo hakaatoa. Na aho hakaatoa TeAtua e hakapaa ake na tama ku hakattina raa i te kuturana raa.

3

Te tama na vae e mmate raa ku tauareka

¹ He aho hokotahi Pita laaua ma Jon e oo i te Hare Tapu te toru te hiahi, teenaa ko te saaita telotu. ² Eisi te tama na vae aia raa ni mmate roo te saaita aia ni haanau mai raa, tena aia enoho itetotoka ehui ma ko te Totoka Tiputipu laoi raa. Na aho hakaatoa na tama raa e sausau ake te tama raa no hakanoho i te mata totoka raa ki kainonno ake na tama e oo i roto te Hare Tapu raa ki kou ake ni sileni ma aia. ³ Te tama raa e kite Pita laaua ma Jon ku oo i hare, tena aia ki kainno ake tokorua raa ma ki kou ake ni sileni ma aia. ⁴ Tena tokorua raa ku kira hakamattonu ake roo i te tama

na vae e mmate raa, tena Pita ki meake, "Kira mai maaua!"
 5 Kito te tama raa ki kkira ake tokorua raa, tena aia e kkaahu ma tokorua raa e me ki kou ake ni sileni.

6 Kito Pita ki meake tetama raa ma, "Anau seisi roo na sileni, emeia anau eme kikouatu hea anau eisi: i te inoa Jisas Krai s Tama Nasaret raa, anau e meatu akoe kituu iaruna no haere!" 7 Tena Pita kitaohi terima laaua tetama raa no hakamahike iaruna. Tesaa ita naa koi na vae ia ma na hukui te tama raa ku ivi te tuu; 8 kito te tama raa ki llee i aruna no ttuu na vae aia, tena ki kaamata no hahaere. Tena te tama raa ki oo laatou ma Pita laaua ma Jon i roto te Hare Tapu raa. Tetama raa e haere llee, tena ki hakammaha ake TeAtua. 9 Te kanohenua raa ku kkite te tama na vae e mmate raa ku hahaere, tena laatou ki hakammaha hoki te inoa TeAtua, 10 na tama raa ku mattino ma teeraa ko tetama enoho no kainonno i te kina te Totoka e Tiputipula o i raa, tena na tama raa hakaatoa kuoho no mahharo ma hea roo ni kapihi ake i te tama raa.

Na tattara Pita i roto te Hare Tapu

11 Tetama raa koi tataohi koi Pita laaua ma Jon i te kina na tama raa e hui ma ko te Paaro Solomon raa, tena te kanohenua raa ku mahharo no huro atu i te tokotoru raa. 12 Pita e kite te kanohenua raa, tena aia ki meake na tama raa ma, "Na tama Israel, aiea kootou e mahharo naea? Aiea kootou e ttonu mai maatou naea? Kootou e kkaahu ma aanei ni mahi maaua hokomaaua ia ma te ttonu tahi maaua raa e mee te tama nei no lavaa te hahaere?" 13 TeAtua Abraham, Aisak ia ma Jekop raa, tena TeAtua natipuna taatou i mua raa ni kou ake na mahi hai mmahi i te vaelani raa ia Jisas te Tama Hehekau Aia raa. Emeia kootou e kou ake te Tama raa i na tama hakamattua raa, tena kootou ki huri ake te se hihhai kootou i Tama raa i mua na karemata Pailat ia ma te saaita hoki Pailat ni maanatu ma ki hakattana Tama raa ki haere raa. 14 Tama raa e tapu, ia he Tama tauareka, emeia kootou se hihhai Tama raa, tena kootou ki meake Pailat kippena hea kootou e hihhai, tena kootou ki hakasao te tama taa tama raa. 15 Kootou e taa te Tama e hakattaki taatou ki ora raa, tena TeAtua ki hakamahike Tama raa itaha ma te mate, tena maatou ekkite te mate ia ma te ora muri Tama raa. 16 Teenei ko te inoa Jisas raa e kou mai na mahi kimee te tama na vae e mmate nei ki lavaa te hahaere. Hea kootou ekkite no illoa raa e oo mai hakaatoa i te vahi te hakattina i te inoa Jisas raa. Kootou hakaatoa ku kkite, te tama nei ku tauareka i na hakattina maaua i te inoa Jisas raa.

17 "Aku taina, tesaa ita nei anau ku iroa pera ma hea kootou ia ma na tama hakamattua kootou raa ni ppena ia Jisas raa e hamai koi i te vvere na pohouru kootou.

18 TeAtua e tattara ake na profet Aia raa i mua ki tattara pera ma te Mesaia raa e me ki hakalono llihu, ia tena na tattara Aia raa ku hakamaoni te aho nei.

19 "Ttike itaha ma na haisara kootou raa te saaita nei, tena ku vakkai muri ake TeAtua ki lavaa Tama raa te ssirihia na haisara kootou raa. Kame kootou etauttari, 20 tena TeAtua e me ki tokonaki na anana kootou raa ki ivi, tena Aia e me ki kauna ria atu Jisas te Mesaia Aia ku oti te hirihiri ma kootou raa. 21 Jisas e me ki noho i te vaelani ki ttæ roo te saaita na mee hakaatoa e oo mai no houu pera ma TeAtua ni tattara ake na profet Aia i mua raa. 22 Moses e tattara ma, 'TeAriki TeAtua kootou raa e me ki kauna ria atu he profet e ssau pera ma Aia ni kauna ria atu anau raa, tena te Tama naa e me ki hamai i roto koi kootou. Tena kootou ki hakallono na tattara hakaatoa Aia e tattara atu raa.

23 Kame he tama se hakarono na tattara te Profet naa, tena te tama naa e me ki havakkee ria itaha ma na hakattina ana TeAtua raa hakaatoa, tena te tama naa e me ki hakalono llihu.'

24 Tena na profet hakaatoa e too na tattara TeAtua raa haka-paa ma Samuel ia ma na profet i muri aia tera ni tattara hoki hea e me ki kapihi mai i roto na aho nei raa. 25 Te tattara e ivi TeAtua ni tattara ake na profet Aia raa e tattara i kootou, ia tena kootou i roto hoki na tattara hakamaoni TeAtua ni meake na tipuna kootou i mua raa. Pera ma Aia ni meake Abraham ma, 'Anau e me ki hakatapu na tama hakaatoa i te maarama nei raa e mee koi na hai mokopuna akoe raa.'

26 Ia tena TeAtua ni hirihiri te Tama Hehekau Aia raa, tena ki kauna ria atu te Tama raa ki haere atu kootou i mua ma ki hakatapu kootou, tena ku tokonaki kootou kittike itaha ma na tiputipu sakkino kootou raa."

4

Pita laaua ma Jon ku ttuu i mua na tama hakamattua

1 Pita laaua ma Jon koi tattara ake koi te kanohenua raa te saaita na maatua raa, tena te purepure hakamaatua na purepure te Hare Tapu raa ia ma na Sadyusi raa ni ttæ ake. 2 Na tama raa ku se hihhia roo, e mee Pita laaua ma Jon e akoakoake te kanohenua raa pera ma Jisas ku oti te mahike muri itaha ma te mate, tena na tattara nei e huri mai pera ma na tama e mmate raa e me ki mahhike muri no ora. 3 Tena kito na tama raa ki hakapiki tokorua raa no ppono i roto te hare karapusira kitta teeraa aho, e mee te mee raa ku haere kipouri. 4 Emeia tammaki na tama ni llono na tattara raa ku hakattina, tena

te kooina na hakattina ana raa ku hakanuu notae rima simata na tama.

⁵ Te aho taiao raa na tama hakananniu na Jiu raa, na tama hakamattua raa ia ma na tama poroporo na tuaa raa ku hakkutu hakaatoa i Jerusalem. ⁶ Na tama raa e kktutu ma Anas te pohouru hakanaaniu na maatua raa, tena Kaiafas, tena Jon, Aleksanda ia ma alaa tama iroto temanava na maatua hakananniu raa. ⁷ Na tama raa e meake Pita laua ma Jon ki oo ake nottuu imua laatou, tena laatou ki vahiri ake tokorua ma, "Koorua e mee peehee te tama nei no hahaere? Nimahi peehee koorua eisi, ia koorua e ttapa roo te inoa aii?"

⁸ Te Anana Tapu raa kutau iroto Pita, tena aia ki meake na tama raa, "Na tama hakananniu ia ma na tama hakamattua nakanohenua: ⁹ kame kootou evahiri mai maaua ite mee tauareka maaua nippena ite tama na vae e mmate nei ia ma te tama nei e tauareka peehee, ¹⁰ tena kootou hakaatoa etau te illoa, ia na tama hakaatoa iroto Israel etau te illoa pera ma te tama etuu imua kootou nei ku tauareka i na mahi te inoa Jisas Krai te Tama i Nasaretraa: te Tama kootou nittii no mate iaruna te kros raa, tena Te Atua ki hakamahike Tama raa itaha ma te mate no ora raa. ¹¹ Jisas ko te tama te Launiu Tapu raa e tattara ma,

'Te hatu tera kootou na tama hakatuutuu hare raa ni hakahekeheke raa,

ko te hatu e mmau roo hokoia i na hatu hakaatoa.'

¹² Jisas Hokoia elavaa tetokonaki taatou ki ora; iroto te maarama nei hakaatoa Te Atua se hai inoa hoki peeraa ni kou ake na mahi ma ki tokonaki taatou ki ora."

¹³ Na tama i roto te kuturana raa ku mahharo, e mee laatou ekkite Pita laua ma Jon e ivi roo tetattara, tena laa-tou e illoa hoki pera ma tokorua raa nitamavare koi, ia se kul hakaraoi. Tena na tama raa e illoa ma tokorua raa ni hahaere ma Jisas. ¹⁴ Tena na tama raa kuse hai tattara hoki elave te meake, maitaname laatou kukkite te tama na vae ni mmate raa kuttuu laatou ma Pita laua ma Jon. ¹⁵ Kito na tama raa ki meake Pita laua ma Jon ma ki oo ia ho ma te hare raa, tena laatou kukaamata no tattara hemuu hokolaatou. ¹⁶ Na tama raa e tattara ma, "Hea taatou e me kippena ite tokorua nei? Na tama hakaatoa iroto Jerusalem raa ku illoa ma tokorua nei eppena te mirakol e hainattaa te tama teppena, ia tena taatou hokotaatou se lavaa te ppura hoki. ¹⁷ Taatou ki tattara hakamataku ake tokorua nei ki se lavaa te tattara ake alaa tama hoki i te inoa Jisas, ki se lavaa te mee nei te ttoha no ttae alaa tama."

¹⁸ Kito na tama raa ki kannaa ake tokorua raa ki vakkai ake i hare, tena ki meake tokorua raa ki se lavaa roo te tattara

ia ma ku akoako ake na tama i te inoa Jisas. ¹⁹ Tena Pita laua ma Jon ki meake na tama raa ma, "Kootou hokkootou ki ukkui ma he mee peehee etauareka ina karemata TeAtua: ki hakallono kootou ma ki hakallono TeAtua? ²⁰ E mee maaua ku selavaa hoki te ppui na maihu maaua ma kise tattara hea maaua nikkite ia ma hea maaua nillono raa."

²¹ Tena kito te kuturana na tama hakamattua raa ki tattara hakamataku ake roo tokorua raa, tena ki tiaki tokorua raa no oo. Na tama raa ekkite pera ma e hainattaa te kou ake ni hakalono llihu i tokorua raa, maitaname te kanohenua raa ku tattara hakamamaha TeAtua i te mee ni kapihi ake raa. ²² Te tama tokorua raa ni tokonaki no lavaa te hahaere raa ku tae tipu haa toe na hetau te matua aia.

Na hakattina ana raa ku lotu ki se lavaa laatou te mattaku

²³ Tokorua raa ku hakattana ria ki oo, tena laua ku vakkai i te kuturana laatou raa no tattara ake hea na maatua hakananniu ia ma na tama hakamattua raa ni meake laua raa. ²⁴ Na hakattina ana raa kullono na tattara raa, tena na tama raa hakaatoa ku hakkutu no lotu ake TeAtua ma, "TeAriki, te Tama e pena te vaelani, te maarama nei, te lottai ia ma na mee roo hakaatoa! ²⁵ Akoe ni tattara ake te tama hehekau Akoe raa, Devit te tipuna maatou raa i na mahi TeAnana Tapu ma,

'Aiea na tama seai ma ni Jiu raa e llotu naea?

Aiea na tama raa e penapena na hakataakoto sakkino raea?

²⁶ Na tuku te maarama nei raa e tanattana hokolaatou ki oo no ppuhu,

tena na tama hakamattua raa ekkutu hakaatoa,

ki hakataukoti ma TeAtua ia ma te Mesaia Aia raa.'

²⁷ Maitaname Herot laua ma Pontius Pailat ekkutu hakaatoa i roto te matakaina erahine ma na tama seai ma ni Jiu raa ia ma na tama Israel raa ki hakataukoti ma Jisas, te Tama Hehekau e tapu Akoe ni mee mo Mesaia raa.

²⁸ Na tama raa e hakkutu ma kippena i na mahi Akoe raa na mee hakaatoa tera Akoe ni hakamoe mai roo imua ma e me ki kapihi mai raa. ²⁹ TeAriki, te saaita nei Akoe ki hakamaarona na tattara na tama raa e penapena raa, tena ku tokonaki maatou na tama hehekau Akoe nei ki ivi te tattara na tattara Akoe raa. ³⁰ Haaro iho te rima Akoe raa no tokonaki na tama lavvea raa ki taualleka, tena ku kou mai ni mahi ki ppena na mirakol ia ma na mee taualleka maatou e me kippena i te inoa Jisas te Tama Hehekau e tapu Akoe raa."

³¹ Te lotu raa ku masseu, tena te kina na tama raa ekkutu raa ku naue. TeAnana Tapu raa kutau i roto na tama raa, tena na tama raa ku kaamata no tattara na tattara TeAtua raa, ia e ivi hoki te tattara.

Na hakattina ana raa ku vaevae na hekau laatou

³² Na hakattina ana raa hakaatoa e ooro te maanatu hokotahi. Se hai tama laatou ettara ma namee aia ettino raa ni mee koi aia, e meia laatou hakaatoa e vaevae hakaraoi roo namee laatou ettino raa ma alaa tama. ³³ Na aposol raa e tattara ma na mahi hai mmahi i te ora muri TeAriki Jisas, ia tena TeAtua e kou ake te hakatapu e rahi roo i na tama raa hakaatoa. ³⁴ Se hai tama i roto te kuturana raa e tuutuu haeo. Na tama e ttino na kerekere ia ma na hare raa e kou ake na mee raa ki sui alaa tama, tena kutoo na sileni laatou etoo ina mee raa ³⁵ no kou ake ina aposol raa, tena na aposol raa ku vaevae ake na sileni raa ina tama, tautari e hia te tama e hihai.

³⁶ Tena Josep hetama i roto te hareakina Levi tera ni haanau iho i Saiprus, tena na aposol raa e kakanna te tama raa ma ko Banabas (te inoa nei e mee ma, "Te tama Hakapurupuru"), ³⁷ te tama raa e kou ake te kerekere aia raa no sui alaa tama, tena ki too na sileni raa no kou ake na aposol raa.

5

Temmate Ananias laaua ma Safaira

¹ Hetama ehui ma ko Ananias laaua ma Safaira te avana aia raa etoo namee hakaatoa laaua ettino raa no kou ake alaa tama ki sui. ² Emeia Safaira laaua ma Ananias e tattara no tonu ma laaua ki taohi he kooina, tena ku kou ake na sileni etoo raa ina aposol raa. ³ Kito Pita ki meake, "Ananias, aiea akoe etiaki Satan ki haere atu i roto akoe no mee akoe ki mariu ake TeAnana Tapu raa, tena akoe ki ttaohi teeraa kooina na sileni na mee akoe ni kou ake alaa tama ki sui raea? ⁴ Na mee raa ni mee akoe ettino i mua akoe ni kou ake na mee raa ki sui alaa tama; te saaita na tama raa kuoti tesui namee akoe ettino raa, tena na sileni raa ni sileni hoki akoe. Kaa akoe ni maanatu roo peehee ma kippena te maanatu haeo naa? Akoe se mee ma akoe e mariu ake te tama, e meia akoe e mariu ake TeAtua!"

⁵ Ananias e rono koi na tattara nei, tena aia ku hina i raro no mate, tena na tama hakaatoa ellono te mate te tama raa ku mattaku roo. ⁶ Kito na taupeara raa ki oo ake no mmini te tinotama tama raa, tena ki ssau i aho no tanu.

⁷ Seroroa koi te avana Ananias raa ku haere ake iaa Pita, e meia aia seiroa ma hea ni kapihi ake iaa Ananias raa. ⁸ Tena Pita ki vahiri ake te hine raa, "Mee mai, teenei te kooina na sileni hakaatoa akoe ma te avana akoeraa ni too ina mee koorua ni kou ake alaa tama ki sui raa ma sei?"

Tena Safaira ki meake, "Noo, teenaa te kooina na sileni naa hakaatoa."

⁹ Kito Pita kimeake Safaira, “Aiea koorua haiavana emannatu ma kihahaaite TeAnana Tapu TeAriki naea? Nataupeara nitanu teavana akoe raa kuttuu vahao nei ite totoka, tena na tama raa e me kissau hoki akoe iaho.”
¹⁰ Tesaa ita naa koi Safaira kuhina iraro imua navae Pita raa no mate hoki. Nataupeara raa ku oo mai no kkite ma Safaira kumate, tena laatou kissau tetama raa iaho no tanu ite vahi Ananias.
¹¹ Tena na hakattina ana raa hakaatoa ia ma na tama ni llono raa ku mattaku roo.

Na aposol Jisas raa e huri ake na mahi TeAtua

¹² Na aposol raa e huri ake tammaki na mirakol ia ma na mee taualleka no kkite na tama raa. Tena na hakattina ana raa hakaatoa ku hakkutu ite kina te Paaro Solomon raa.
¹³ Na tama sei ma nitama iroto te kuturana nei raa ku mattaku te hukui ake na tama raa, niaina roo ma te kanohenua raa e tattara hakammaha roo i na tama raa.
¹⁴ Tena tammaki na taanata ia ma na hhine ku hakattina i TeAriki, tena ki hukui ake ite kuturana na hakattina ana raa.
¹⁵ Maitaname te kanohenua raa e kkite hea na aposol raa nippena raa, tena na tama raa ku sausau iho na tama lavvea raa i te mateara no hakammoe na tama raa iaruna koi na lomoena laatou raa ma ki lavaa te inaina Pita raa te raka vaa aruna alaa tama te saaita aia e haere hakaraka raa.
¹⁶ Tena na kanohenua na matakaina e alleha i Jerusalem raa ku mmui ake no kou ake na tama lavvea raa ia ma na tama e isi na tipua i roto laatou raa, tena na tama lavvea raa hakaatoa ku taualleka.

Na aposol raa ku hakalono lihu

¹⁷ Tena te pohouru hakanaaniu na maatua raa ma na tama e huhukui ma aia raa ia ma na tama iroto te kuturana na Sadyusi raa ku manava kkere haeo roo i na aposol raa, tena laatou kitattara ma kippena he mee.
¹⁸ Na tama raa e hakapiki na aposol raa, tena kippono na tama raa iroto te hare karapusi te matakaina raa.
¹⁹ Emeia te poo naa, te ensel TeAtua raa ku taaraki te totoka te hare karapusi raa no hakattaki na tama raa iaho, tena kimeake,
²⁰ “Oo no ttuu iroto te Hare Tapu raa, tena ku takutaku ake te kanohenua raa ite ora vahao nei raa.”
²¹ Na aposol raa e hakalono, tena te tahata poo roo na tama raa ku oo no uru iroto te Hare Tapu raa, tena ki kaamata no takutaku.

Te pohouru hakanaaniu na maatua raa ma na tama e huhukui ma aia raa ku kanna ake na tama hakamattua na Jiu raa ki oo ake ki hakkutu hakaatoa, tena na tama raa ki kkave te tattara i te hare karapusi raa ma ki hakattaki ake na aposol raa no hakattuu i mua laatou.
²² Emeia te saaita na purepure raa ni ttae ite hare karapusi raa, na tama raa ku se kkite na aposol raa, kito na purepure raa ki vakkai no meake na tama hakamattua raa ma,
²³ “Maatou e oo

notta e i te hare karapusi raa, tena maatou ekkite ma te totoka raa eloki nommaunni roo, tena na tama lollohi raa ettuu koi ite totoka. Emeia te saaita maatou nitaaraki te totoka raa, maatou kusehaitama ekkite ihare!" ²⁴ Tesaaita na maatua hakananniu raa ia ma te purepure e rorohi te Hare Tapu raa nillono na tattara na tama raa, na tama raa kumamaanatu tammakiroo ma hea ni kapihi ake i na aposol raa.

²⁵ Tena he tama ku haere ake i hare no meake na tama raa ma, "Hakallono! Natama kootou nippono iroto te hare karapusi raa ku ttuu vahao nei i roto te Hare Tapu raa no takutaku ake te kanohenua raa!" ²⁶ Tena te purepure hakamaatua raa ki haere ma na purepure aia raa no too na aposol raa no hakattaki ake. Na tama raa e too hakaraoi koi na aposol raa, emee laatou emattaku ma kaoti te kanohenua raa ku maka laatou na hatu.

²⁷ Na purepure raa e hakattaki ake na aposol raa ihare, tena ki meake na tama raa ki ttuu i mua na tama hakamatua na Jiu raa, kito te pohouru hakanaaniu na maatua raa ki vahihhiri ake na tama raa. ²⁸ Tena te maatua raa ki meake ma, "Maatou e kou atu na tattara hakamattaku ma kootou ki selavaa te akoako ake na tama ite inoa Jisas. Emeia kira ake ma hea kootou e hai naa! Kootou e ttoha na akoako kootou raa vaaroto Jerusalem hakaatoa, tena kootou e hihhai ma kimee pera ma te nei ko maatou etaa te Tama raa no mate!"

²⁹ Tena Pita ma alaa aposol kimeake, "Maatou eme kitauttari TeAtua, maatou selavaa te tauttari te tama. ³⁰ TeAtua na tipuna taatou i mua raa e hakamahike Tama raa itaha ma te mate imuri kootou nittii Tama raa no mate iaruna tekros. ³¹ TeAtua essau Tamaraa iaruna no hakanoho ite vahi laaua Aia kimee mo Tama Hakamaatua ia ma he Tokonaki taatou ki lavaa na tama Israel raa te ttike itaha ma na haissara laatou raa. ³² Maatou ekkite karemata namee nei, tena maatou ma TeAnana Tapu, te hoki TeAtua ni kou ake i na tama e tauttari Aia raa."

³³ Tesaaita na tama hakamattua na Jiu raa nillono na tattara nei, na tama raa kulloto haeroo, tena laatou ku mannatu ma kitaa na aposol raa kimmate. ³⁴ Ia tena he Farisi iroto laatou kumahike notuu iaruna, te inoa aia raa ko Gamaliel, emeia aia he tama poroporo na tuua, tena na tama hakaatoa e hakammaha te tama raa. Gamaliel emeake ma ki hakattaki na aposol raa iaho, ³⁵ tena aia ki meake na tama laatou hakamattua raa, "Taatou na tama hakamattua Israel, taatou kihakamattonu hea taatou emannatu ma kippena i na tama nei raa. ³⁶ Kootou emannatu Teudas, te tama ni hakahura mai paa saaita kuotiraa ma aia he tama ehakanaaniu; tena kame ettae peeraa haa huitarau na tama nitauttari tamaraa.

Emeia tetamaraa etaia ria koi no mate, tena na tama hakaatoa nitauttari aia raa kumaaseu, tena hea aia nikaamata raa kuseai koi. ³⁷ Tena kioti Judas tetama i Galili raa ku hakahura mai te saaita te paupau na tama raa, tena etammaki hoki na tama nitauttari tama raa, e meia tama raa etaia ria hoki no mate, tena na tama nitauttari aia raa ku maaseu huri. ³⁸ Ia te mee nei, anau e meatu ma taatou selavaa te ppena he mee inatama nei. Tiaki koi na tama naa! Kame hea laatou e hakamoe ia ma hea laatou e ppena raa e hamai koi tetama, tena te meena e me ki haere hoki noseai, ³⁹ e meia kame te meena e hamai TeAtua, tena taatou kame se tau te ppui na tama naa. Taatou e me ki kkite ma taatou e ppuhu koi ma TeAtua!"

Tena na tama hakamattua raa ku tauttari te hakataakoto Gamaliel raa. ⁴⁰ Na tama raa e kanna ake na aposol raa ki ooake ihare, tena laatou kiriki na tama raa, tena ki tattara hakamataku ake na tama raa ki selavaa hoki te tattara ite inoa Jisas, tena laatou ki hakattana na aposol raa no oo.

⁴¹ Te saaita na tama raa nitiaki na tama hakamattua raa no oo, na tama raa e hihhia koi, maitaname TeAtua e kkira ma etauareka koi laatou te hakalonollihu e mee laatou e hehekau ite inoa Jisas. ⁴² Na aposol raa etauhano koi te takutaku ake te Rono Tauareka Jisas te Mesaia raa na aho hakaatoa iroto te Hare Tapu ia ma iroto koi na hare na tama raa.

6

Tokohitu na tama ki tokonaki na aposol

¹ Tena imuri, te kooina na hakattina ana raa ku haere homo koi notammaki, tena na Jiu e illoa na tattara ha Grik raa ku hakatauttu ma na Jiu ite henua raa. Na Jiu e illoa na tattara ha Grik raa kulloto ma na Jiu raa e hailavvaka inatautukaha hline laatou raa ite vahi nasileni evaevvae te aho ma te aho raa. ² Tena kito te sanahuru ma rua na aposol Jisas raa ki hakkutu ake na hakattina ana raa hakaatoa, tena ki meake, "Te meena se tonu ma taatou ki tiaki na takutaku na tattara TeAtua raa, tena kulollohi koi nasileni. ³ Ia tena aku taina, taatou ki hirihiri ehitu nataanata iroto kootou tera TeAnana Tapuraa etau iroto laatou, ia eatamai hoki, tena taatou kutuku na tama naa kilollohi nasileni. ⁴ Tena maatou hokomaatou e me kilotu tahi, tena ku hehekau no takutaku."

⁵ Te kuturana raa hakaatoa e hihhai te hakataakoto na aposol raa, kito na tama raa ki hirihiri Stiven, he tama e isi TeAnana Tapu iroto aia, ia hetama e hakatina mmahiroo, tena Filip, Prokorus, Nikanor, Timon,

Parmenas, tena Nikolas tetama iAntioke kumee pera ma he Jiu raa. ⁶ Tena te kuturana raa kitoo na tamaraa no kou ake ina aposol raa, tena na aposol raa kilotu no hakapiri na rima laatou raa i aruna na tamaraa.

⁷ Tena na tattara TeAtua raa ku tauhano koi tettae alaa tama. Te kooina na disaipol i roto Jerusalem raa e haere tammaki koi, tena te kooina na maatua ku hakattina raa e tammaki hoki.

Stiven ku hakapiki rira

⁸ Stiven hetama TeAtua e hakatapu haimahiroo, tena kikou ake na mahi tamaraa kippena na mirakol ellahi ia ma namee taualleka imua na kanohenua. ⁹ Emeia e isi na tama e hakataukaa ma Stiven. Teenei ni Jiu tera ni hehekau ma na tama imua, emeia te saaita nei na tamaraa kuttana, tena na Jiu nei e nnoho i roto Sairini laaua ma Aleksandria. Na Jiu raa hakapaa ma na Jiu i roto Silisia laaua ma Esia raa ku hakatauttou laatou ma Stiven. ¹⁰ Emeia TeAnana Tapu raa e kou ake te atamai e rahi roo iaa Stiven, tena te saaita aia ni tattara, se hai tama hoki e lavaa te hakatauttou ma aia.

¹¹ Kito na tamaraa kisui alaa tama kitattara ma, "Maatou ellono tetama nei etattara hao Moses laaua ma TeAtua!" ¹² Na tattara nei emee te kanohenua raa, na tama hakamattua raa ia ma na tama eporoporo na tuua raa no llotoro. Na tamaraa ku hakapiki Stiven, tena kikkave tamaraa no hakatuu imua te kuturana na tama hakamattua raa. ¹³ Kito na tama hakamattua raa kikou ake na tama ihare raa ki hatu ma malliu laatou iaa Stiven. Na tamaraa etattara ma, "Maatou ellono tetama nei etattara hao te Hare Tapu, ia ma na Tuua Moses raa. ¹⁴ Maatou ellono tetama nei etattara ma Jisas tetama i Nasaretraa eme ki seu te Hare Tapu nei kimaseu, tena ku hakatike na tiputipu hakaatoa tera Moses ni kou mai taatou raa." ¹⁵ Na tama hakaatoa e nnoho i te kina raa ku ttonu ake roo iaa Stiven. Na tamaraa ku kkite ma na maihu tamaraa kussau roo pera ma na maihu te ensel raa.

7

Na tattara Stiven

¹ Te pohouru hakanaani na maatua raa e vahiri ake Stiven ma, "Na tattara nei e hakamaoni?"

² Kito Stiven ki meake, "Aku taina ma aku tamana. Hakallono mai anau! Imua Abraham te tipuna taatou raa ni haere no noho i Haran, TeAtua na mahi hakaatoa raa kutuu ake iaa Abraham i Mesopotemia, ³ tena ki meake tamaraa ma, 'Tiaki na hareakina akoe raa ma te henua

akoe raa, tena akoe ku haere i te henua Anau e me ki huri atu akoe raa.'

⁴ "Kito Abraham kitiaki te henua aia raa, tena ki haere no noho i Haran. Imuri te saaita te tamana Abraham raa ni mate, TeAtua ku meake hoki Abraham ki kkene mai i te henua kootou ku nnoho nei. ⁵ TeAtua ni se kou ake he kerekere i roto te henua raa ma Abraham ki ttino, ia se hai paa kina hoki Abraham e ttino, e meia TeAtua e tattara ake hakamaoni ma Aia e mee kikouake te henua raa ma Abraham, tena te henua raa e me ki mee pera ma he henua Abraham ma na hai mokopuna aia raa. TeAtua e hakamoe te tattara nei ma Abraham te saaita Abraham ni se ki hai tamalliki. ⁶ Teenei hea TeAtua e meake Abraham ma, 'Na hai mokopuna akoe raa e me ki nnoho i te henua na tama e kkee roo, tena na tama raa e me ki mee mo tama hehekau i roto haa huitarau na hetau, tena na tama te henua naa e me ki mee hakahaeo roo na hai mokopuna akoe raa.

⁷ Anau e me ki kou ake te hakalono llihu na tama tera e mee na hai mokopuna akoe raa mo tama hehekau laatou raa, tena ki oti na hai mokopuna akoe raa ku mee no oo itaha ma te henua naa no lotulotu mai Anau i te henua nei.'

⁸ Kito TeAtua ki meake Abraham ki ttuu te hakamaatino e tapu raa i na taanata pera ma he hakamaatino i te tattara e ivi Aia raa. Imuri te latapu hokotahi te saaita Aisak ni haanau iho raa, Abraham ku ttuu te hakamaatino e tapu raa iaa Aisak, tena Aisak ki ttuu hoki te hakamaatino e tapu raa iaa Jekop te tamariki aia raa, tena Jekop ki ttuu te hakamaatino e tapu raa i te sanahuru ma rua na taanata aia raa. Te sanahuru ma rua na tipuna taatou tera na tama hakaatoa e illoa raa.

⁹ "Alaa tamatane Jekop ku manava kkere iaa Josep te taina laatou raa, tena na tama raa kikouake Josep i na tama Isip raa ki sui ria pera ma he tama hehekau. Emeia TeAtua e noho ma Josep, ¹⁰ tena ki hakattana tama raa itaha ma na hakalono llihu aia raa hakaatoa. Josep ku haere notuu imua te tuku i Isip raa, tena TeAtua e mee Josep ki tuu tauareka roo i mua te tama raa, ia e atamai hoki, tena te tuku raa ki mee Josep ki hakamaatua i roto Isip ia ma i roto te hare te tuku raa.

¹¹ "Tena ki oti Isip laaua ma Kenan hakaatoa kuttiri te hikkai e haeo roo tera e mee tammaki na tama no hakalono llihu. Na tipuna taatou raa ku se isi na kai kikkai. ¹² Jekop ku rono ma e isi na kai i Isip, tena aia kikauna na tamatane aia raa, na tipuna taatou raa ki oo i te horau kaamata roo laatou raa i Isip. ¹³ Tena te saaita na tama raa ni vakkai tanarua, Josep ku hakariake aia hokoia i na taina aia raa, tena te tuku i Isip raa ku mee no iroa te hareakina Josep raa. ¹⁴ Kito Josep kikkave

te tattara raa iaa Jekop, tetamana aia raa ki meake te tipu hitu ma rima natama iroto te harekina aia raa hakaatoa ki oake i Isip. ¹⁵ Tena Jekop ki haere Isip, i te henua aia ma natamatane aia raa e me ki mmate raa. ¹⁶ Na tama raa ekkave na tinotama na tama raa no tanu i Sekem, i roto te kava Abraham ni sui ake na sileni i na tama te manava Hamor raa.

¹⁷ "Te saaita Te Atua ku mee ki hakamaoni te tattara Aia ni hakamoe ma Abraham raa kutaapiri kittae, tena te kooina natama taatou iroto Isip raa ku haere no tammaki roo. ¹⁸ Tena ki oti roo he tuku ni se iroa mai Josep ku tuku iroto Isip. ¹⁹ Aia e hai laavaka na tipuna taatou raa, tena ki hai hao roo na tama raa, tena ki hakamataku ake na tama raa ki tuku na tamalliki laatou raa iaho ma na hare laatou raa ki mmate na tamalliki raa.

²⁰ "Te nei ko te saaita Moses, he tamariki tauareka roo ku haanau iho. Na maatua aia raa e lollohi te tamariki raa iroto te hare laatou raa e toru na marama, ²¹ ia te saaita na maatua te tamariki raa nikkave te tamariki raa itaha ma te hare laatou raa, te taukupu te tuku raa kuppuru te tamariki raa, tena kitoo te tamariki raa pera ma he tamariki roo aia. ²² Na tama raa e akoako Moses i te atamai na tipu tipu Isip raa hakaatoa, tena Moses he tama roo hakamaoni i te vahi te tattara ia ma na mee aia e ppena raa.

²³ "Moses kuttae tipu haa na hetau te matua aia, tena aia ku maanatu ma ki haere no mmata ma na tama Isip raa e mee peehee naita aia natama Israel raa. ²⁴ Tena aia ku kite he tama hokotahi e tai a ria te tama i Isip, tena aia ki haere atu ma ki tokonaki te tama raa, tena aia ki taa te tama Isip raa no mate. ²⁵ (Aia ekkahu ma na tama Israel raa e mee ki kite no illoa pera ma Te Atua e me ki too aia ki hakassao laatou, e me ia na tama raa se illoa.) ²⁶ Te aho taiao raa Moses ku kite tokorua na tama Israel e ppuhu, tena aia ku hahi i vi ma ki mee tokorua raa ki tattara hakaraoi. Tena Moses ki meake, 'Koorua ki hakallono mai, koorua ni tama Israel hakaatoa, kaa koorua e ppuhu ma ki aa?'

²⁷ "Kito te tama e taa teeraa tama raa ki unuki Moses itaha, tena ki meake, 'Koa i te tama e mee akoe ki hakamaatua, tena ku hakatonutonu maatou? ²⁸ Akoe e hihai ki taa anau ki mate hoki pera ma akoe ni taa te tama Isip raa te aho raa?' ²⁹ Moses e rono koi na tattara nei, tena aia ki tere itaha ma Isip no haere no noho i Midian. Tena aia ku isi e rua na tamalliki taanata i te henua raa.

³⁰ "Tipu haa na hetau kullaka, tena te ensel Te Atua raa kutuu ake iaa Moses iroto te pupu eura i te kina e tuu mahoa taapiri i te Mouna Sainai raa. ³¹ Moses ku maaharo roo i te mee aia e kite raa, tena aia ki haere atu

no taapiri te pupuraa ma kikite laoi aia. Tena aia ku rono te reo TeAtua raa e tattara ma: ³² 'Anau ko TeAtua na tipuna akoe raa, TeAtua Abraham, TeAtua Aisak, tena TeAtua Jekop.' Moses ku porepore roo te mataku, tena aia ku se hihai ki kkira ake hoki te pupu raa.

³³ "Tena TeAtua ki meake Moses ma, 'Ui na taka akoe naa itaha, emee tekerekere akoe etuu naa he kina etapu.

³⁴ Anau kukite te kanohenua Anau raa e hakalonollihu haeo roo i roto Isip. Anau e rono te ttani laatou, tena Anau ku hamai i raro ki hakassao laatou. Hamai vahao nei, Anau e me ki kauna akoe ki haere i Isip.'

³⁵ "Moses ko te tama te kanohenua Israel raa ni se hihhai. Na tama raa ni vahiri ake ma, 'Koai te tama emee akoe ki hakamaatua, tena ku hakatonutonu maatou?' Moses ko te tama TeAtua e kauna ki rorohi te kanohenua raa, tena te ensel tera nituu ake aia i roto te pupu eura raa eme ki tokonaki aia. ³⁶ Moses e hakattaki te kanohenua raa i taha ma Isip, tena ki huri ake na mirakol ia ma na mee e llahi roo i roto Isip ia ma i te kina te Moana e Mmea raa ia ma i te kina etuu mahoa raa i roto tipu haa na hetau. ³⁷ Moses ko

te tama ni meake te kanohenua Israel raa ma, 'TeAtua e me ki kauna ria atu he profet e ssau pera ma Aia e kauna ria mai anau raa, te Tama naa eme ki hamai i roto koi kootou.'

³⁸ Te tama nei e hai hoki i roto te kanohenua Israel tera ni kkutu i te kina e tuu mahoa raa, tena aia e tuu i te kina raa ma na tipuna taatou i mua raa ia ma te ensel ni tattara ake aia i aruna te Mouna Sainai raa, tena aia ki too na tattara TeAtua e isi te ora raa no hakatae mai taatou.

³⁹ "Emeia na tipuna taatou raa se hihhai ki hakallono tama raa; na tama raa e unuki tama raa i taha, tena ki tattara ma laatou ki vakkai koi i Isip. ⁴⁰ Kito na tama raa

ki meake Aron, 'Penapena mai he atua ki hakattaki maatou. Maatou ku se illoa hea e kapihi ake iaa Moses te tama ni hakattaki mai taatou itaha ma Isip raa.' ⁴¹ Tena ki oti na tama raa ku penapena te hatu tipua essau pera ma he bulmakau, tena ki hoki ake na hoki i te hatu tipua raa, tena ki pena tekai e rahi roo ma ki hakammaha hea laatou hokolaatou ni pena raa. ⁴² TeAtua ku haere itaha

ma na tama raa, tena ki tiaki na tama raa ki hakamarumarua na hetuu i te vaelani raa pera ma hea e mmau i roto te launiu na profet raa ma,

'Te kanohenua Israel! Kootou e nnoho tipu haa na hetau i roto te kina etuu mahoa, tena na manu kootou e taa raa,

kootou se hoki mai Anau.

⁴³ Teenaa ko te paa hare te atua Molek raa kootou e amoamo, tena te hatu tipua Refan, te hetuu atua kootou raa; Aanei ni hatu tipua kootou e penapena ma ki lotulotu.

Ia tena Anau e me ki hakaise kootou i taha ki hakahiti roo i teeraa vahi i Babilon.'

44 Na tipuna taatou raa e hahaere ma te Paa Hare TeAtua raa i roto te kina e tuu mahoaraa. Te Paa Hare raa e pena tautari hea TeAtua nimeake Moses kipenaraa, tena ki tautari hoki hea TeAtua ni huri ake tamaraa. 45 Tena ki oti na tipuna taatou raa ku too te Paa Hare raa i na tamana laa-tou raa, tena ki amoamo te Paa Hare raa te saaita laa-tou ni oo ma Josua no too na henua TeAtua ni hakaise na tama na henua raa i taha raa, te saaita na tama Israel raa ni oo atu. Te Paa Hare raa e tuu roo no tae te saaita Devit. 46 Devit he tama roo e hakarono, tena TeAtua e hihai roo te tama raa, kito aia ki kainno ake TeAtua ma ki tiaki aia ki pena he hare ma TeAtua Jekop raa ki noho. 47 Emeia teeraa ko Solomon e pena te Hare Tapu TeAtua raa.

48 "Emeia TeAtua Hakanaanu i Aruna raa se noho i roto na hare na tama e pena ma na rima laa-tou raa pera ma hea na profet raa ni tattara raa:

49 TeAriki e mee ma, 'Te Vaelani ko te Nohorana Anau, tena te maarama nei ko te kina Anau e tukutuku na tapuvae Anau raa.

He hare peehee kootou e me ki pena ma Anau naa?

Teehee te kina Anau e me ki noho naa?

50 Aiea teenei seai ma ko Nau e pena na mee nei hakaatoa?' "

51 Tena Stiven kimeake hoki ma, "Kootou e vvere roo! Na hatu manava kootou raa epouri, tena na katarina kootou raa e tturi te hakallono na tattara TeAtua raa! Kootou e ssau roo pera ma na tipuna kootou imua raa, ia kootou hoki na vahao tahi ekkeu i taha ma TeAnana Tapu! 52 Ia e isi te profet tera na tipuna kootou raa ni se taa no mate? Na tama raa e taa no mmate na profet TeAtua ni tattara mai i mua roo i te hamai te Tama Hehekau e tonu tahi raa. Tena te saaita nei kootou e kou ake te Tama raa i na tama haero raa, tena kootou ki taa Tama raa no mate. 53 Kootou ko na tama e too na tuua TeAtua tera na ensel raa ni kou mai raa. Emeia kootou se tauttari na tuua raa."

Na Jiu raa ku maka Stiven na hatu

54 Na tama hakamattua raa ennoho no hakallono na tattara Stiven raa, tena na tama raa kulloto haero roo, tena ki utiuti roo na paati laa-tou. 55 Emeia TeAnana Tapu raa kutau i roto Stiven, tena aia kukkira i te vaelani no kite na mahi TeAtua raa ia ma Jisas e tuu i te vahi laaua Tama raa. 56 Tena aia kimeake, "Kira ake, anau e kite te vaelani raa ku taaraki, tena te Tamariki te Tama nei raa e tuu i te vahi laaua TeAtua."

57 Na tama hakamattua raa kuttani na varo laa-tou raa, tena kippui na katarina laa-tou raa ma na rima laa-tou. Kito na tama raa hakaatoa ki hakaoho ake iaa Stiven raa

58 no horo tama raa itaha ma te matakaina raa, tena ki maka tama raa ma na hatu. Natama e maka raa e ui na kaukahu lolloa laatou raa, tena ki kou ake te taupeara te inoa aia raa ko Sol ki rorohi.

59 Na tama raa koi maka koi Stiven ma na hatu te saaita aia ni kanna ake TeAriki ma, "TeAriki Jisas, too te anana anau."

60 Tena Stiven ki tuturi i raro no kanna ake hakamaroa ma, "TeAriki! Auu se maanatu ria na hai sara na tama nei." Aia e tattara ake koi peenei, tena ki mate.

8

1 Sol e hakatina hoki ma te mate Stiven raa e tonu.

Sol ku haere taa na hakattina ana

Te aho naa koi te hare lotu i Jerusalem raa kuttiri na hakalono llihu haeo roo. Tena na hakattina ana raa hakaatoa ku maaseu i na kina hakaatoa i roto na matakaina Judia laaua ma Samaria raa, e meia na aposol raa e nnoho koi se maaseu. 2 Eisi na hakattina ana e tanu Stiven, tena ki tanittani hakamaroa roo i te alloha laatou iaa Stiven.

3 Emeia Sol e hihai ma kiseu na hakattina na hakattina ana raa, tena aia ki haere hakatike na hare raa hakaatoa no horo mai na hakattina ana raa i aho, na taanata ia ma na hhine, tena ki ppono na tama raa i roto te hare karapusi.

Te Rono Tauareka raa ku takutaku ria i roto Samaria

4 Na hakattina ana ni maaseu i na kina raa ku oo i na matakaina hakaatoa no takutaku te Rono Tauareka raa.

5 Filip e haere no takutaku ake na tiputipu te Mesaia raa i na tama te matakaina Samaria raa. 6 Te kanohenua raa e hakallono hakaraoi roo na tattara Filip e tattara raa, tena na tama raa e hakallono nokkite na mirakol te tama raa e ppena raa. 7 Tammaki na tipua ettani na varo laatou no huro i taha, tena tammaki na tama na vae e mmate ia ma na tama niselavaa te hahaere hakaraoi raa ku taualleka.

8 Tena te matakaina raa hakaatoa ku hihhia roo.

9 Hetama te inoa aia raa ko Saimon e noho i te kina raa, tena na paanamu aia raa e mee na tama i Samaria raa no mamannatu tammaki. Tama raa e mee ma aia hetama hakanaaniu, 10 tena na tama hakaatoa i roto te matakaina erahi raa, na tama mouruna ia ma na tama mouraro raa ku hakallono roo tama raa. Na tama raa e mee ma, "Saimon eisi na mahi tera taatou ekanna ma, 'na Mahi roo Hakanaaniu raa'." 11 Na tama raa e hakallono tama raa, e mee te saaita roroa roo tama raa e mee laatou no mattaku ma na paanamu aia raa.

12 Emeia te saaita laatou ni hakattina na tattara Filip i te vahi te Rono Tauareka i te Hakamaatua ana i te Vaelani ia ma Jisas Krai raa, tena na taanata ia ma na hhine raa ku too te hakoukou tapu. 13 Saimon hoki ku hakatina, ia

te saaita aia ku oti te too te hakoukou tapu raa, tama raa kuse haere no mmao itaha ma Filip, ia aia e mamaharo i na mirakol ia ma na mee taualleka Filip ni ppena raa.

¹⁴ Na aposol e nnoho i Jerusalem raa ku llono ma na tama i Samaria raa ku hakattina na tattara TeAtua raa, tena laatou ki kauna Pita laaua ma Jon ki oo i Samaria. ¹⁵ Tokorua raa e oo no ttae, tena laaua kilotu ma na hakattina ana raa ma kilavaa na tama raa te too TeAnana Tapu raa. ¹⁶ E mee na tama raa se ki too TeAnana Tapu raa; na tama raa e too koi te hakoukou tapu i te inoa TeAriki Jisas raa. ¹⁷ Kito Pita laaua ma Jon ki hakapiri na rima laaua raa i aruna na tama raa, tena TeAnana Tapu raa ku haere iho notau i roto na tama raa.

¹⁸ Saimon e kite pera ma na hakattina ana raa ku too hoki TeAnana Tapu te saaita tokorua raa ni hakapiri na rima laaua raa i aruna na tama raa. Tena kito Saimon ki kou ake na sileni iaa Pita laaua ma Jon, ¹⁹ tena ki meake, "Kou mai hoki na mahi naa iaa anau kilavaa na tama anau e hakapiri na rima anau i aruna raa te too hoki TeAnana Tapu."

²⁰ Kito Pita ki meake Saimon, "Haere ma na sileni akoe naa i te kina te ahiraa, akoe e maanatu ma akoe e lavaa te sui na hoki TeAtua raa ma na sileni! ²¹ Akoe se hai kina e hakappai, ia se hai i roto te uata nei, maitaname te hatu manava akoe raa se tonu i mua na karemata TeAtua. ²² Tena tike itaha ma te hakataakoto haeo akoe naa, tena akoe ku lotu ake TeAriki ki hai aroha akoe i na maanatu haeo akoe eisiraa. ²³ E mee anau e kite pera ma akoe eisi na hakataakoto haeo, tena kinoho pera ma hekarapusi na hai sara."

²⁴ Kito Saimon ki meake Pita laaua ma Jon, "Tena koorua ki alloha nolotu ake TeAriki ma anau ki selavaa he mee na mee koorua e tattara raa e kapihi mai anau."

²⁵ Pita laaua ma Jon ku tattara ake na tattara i te vahi TeAtua ni tokonaki laaua raa, tena ki takutaku ake na tattara TeAriki raa no oti roo, tena laaua ki vakkai i Jerusalem. Tokorua raa e takutaku ake hoki te Rono Tauareka raa i roto tammaki na matakaina i Samaria te saaita laaua ni vakkai raa.

Filip e akoako ake te tama Itiopia

²⁶ Te ensel TeAtua raa ku tattara ake Filip ma, "Tanattana no haere peeraa i te kupu; i te mateara e kaamata i Jerusalem raa no haere peeraa i Gasa." (Te mateara nei ku sei te aho nei.) ²⁷ ²⁸ Tena kito Filip ki tanattana no haere. Tena he tanata Itiopia, he tama hakamaatua i te vahi na sileni te tuku hine Itiopia raa ku vaakai te matakaina aia raa. Tama raa ni haere i Jerusalem nolotu ake TeAtua, tena aia e vaakai i roto te vaka hai wiri

aia raa. Aia e tere, tena e paupau hakamaroa hoki te launiu profet Aisaia raa. ²⁹ TeAnana Tapu raa ku meake Filip ma, "Haere atu i te kina te vaka raa, tena akoe ku haere hakataapiri atu te vaka naa." ³⁰ Kito Filip ki tere atu i te kina te vaka raa, tena aia ku rono te tama raa e paupau te launiu profet Aisaia raa. Kito aia ki vahiri ake te tama raa, "Ako e iroa hea akoe e paupau naa?"

³¹ Tena te tama hakamaatua raa ki meake, "Anau e me ki iroa peehee kame se hai tama e tattara hakamatahua mai anau?" Tena aia ki meake Filip ki kake ake i aruna no noho i te vahi aia. ³² Teenei te kina aia e paupau i roto te Launiu Tapu raa,

"Tama raa e ssau pera ma he sipsip na tama e hakattaki ma ki taa ki mate,

ia e ssau hoki pera ma he punua sipsip e tuu hemuu te saaita na tama raa e ohe na huruhuru Aia raa.

Aia se hai tattara roo e hopo te maihu Aia raa.

³³ Na tama raa e hakanapa Tama raa, tena se hai tama e tuu ma ki tokonaki Tama raa.

Se hai tama e iroa te hakatere iho i te vahi na tipuna Tama raa,

e mee te ora Aia i roto te maarama nei raa ku hamai te hakaotiotei."

³⁴ Tena te tama hakamaatua raa ki meake Filip, "Mee mai, te profet nei e tattara aii? Aia e tattara aia hokoia, ma aia e tattara iteeraa tama?" ³⁵ Tena Filip ki kaamata no tattara ake, kaamata na tattara te Launiu Tapu raa, tena ki tattara ake te tama raa i te Rono Tauareka i te vahi Jisas raa. ³⁶ Na tama raa e huro tauttari te mateara raa no ttiri te kina e isi na vai raa, tena te tama hakamaatua raa ki meake, "Kira ake na vai raa. Hea e ppu anau ki se too te hakoukou tapu naa?" ³⁷ [Kito Filip ki meake te tama raa, "Ako e me ki hakoukou tapu ria kame akoe e hakatina hakamaoni ma te hatumanava akoe." Kito tama raa ki meake, "Anau e hakatina. Anau e hakatina pera ma Jisas Krais ko te Tamariki TeAtua."]

³⁸ Tena te tama hakamaatua raa ki meake na tama raa ki hakamau te vaka raa, tena laua ma Filip ki ttiho no oo i te kina te vai raa, kito Filip ki hakoukou tapu tama raa.

³⁹ Tokorua raa ku oo mai i taha ma te vai raa, tena TeAnana Tapu raa kutoo Filip i taha. Te tama hakamaatua raa ku se kite hoki Filip, tena aia ku hihia roo no kake te vaka aia raa no tere. ⁴⁰ Filip e oho koi aia kutae i Asdot, tena aia ki haere i Sisaria no takutaku ake te Rono Tauareka raa i na matakaina roo hakaatoa.

9

Sol ku hakatina iaa Jisas
(*Na hehekau 22.6-16; 26.12-18*)

¹ Te saaita naa Sol e hai na mahi aia ma ki taa na tama tautari Jisas raa ki mmate, te hakataakoto haeko nei e mee roo na tama raa no mattaku. Sol e haere i te pohouru hakanaaniu na maatua raa ² no meake ma kikou ake ni launiu ki kkave i na hare lotu na Jiu i Damaskus raa pera ma kame aia e kite na tama e tauttari na Tiputipu TeAriki raa, tena aia ku hakapiki na tama raa hakaatoa; na taanata ia ma na hhine raa no kou ake i Jerusalem.

³ Sol ku taapiri i te matakaina Damaskus, tena te saaita naa koi he maahina e hamai i te vaelani ku maahina hakatike aia. ⁴ Sol ku teiho i raro, tena aia ku rono te reo e tattara ake aia ma, "Sol, Sol! Aiea akoe e mee Anau ki hakalono llihu naea?"

⁵ Kito Sol ki vahiri ake ma, "TeAriki, koai Akoe?"

Tena te reo raa ki meake, "Anau ko Jisas te Tama akoe e kou ake na hakalono llihu raa. ⁶ Emeia, ttuu iaruna no haere i te matakaina raa, tena he tama e me ki tattara atu akoe hea akoe e me kippena raa."

⁷ Na tama ni oo laotou ma Sol raa ku ttuu hemuu se hai tama roo e tattara; na tama raa e llono te reo raa, e meia laotou se kkite te tama raa. ⁸ Sol ku mahike no tuu i aruna, tena ki taaraki na karemata aia, e meia aia ku se hai mee e kite. Kito na tama raa kitaohi na rima tama raa no hakattaki i Damaskus. ⁹ Iroto e toru na aho, Sol se hai mee roo e kite, tena te saaita naa hoki aia ku se kai, ia ku se unu.

¹⁰ Tena he tama e hakatina Jisas e noho i Damaskus te inoa aia raa ko Ananias. Aia e kite karemata roo ma TeAriki e kanna ake aia ma, "Ananias!"

Kito aia ki meake, "TeAriki, teenei anau."

¹¹ Tena TeAriki ki meake Ananias, "Tanattana no haere i te Mateara e Tonura, tena i te hare Judas raa akoe ku vahiri ma teehee tetama i Tarsus te inoa aia raa ko Sol. Tama naa e lotu vahao nei, ¹² tena aia e kite karemata hoki ma he tama, te inoa aia raa ko Ananias e haere ake no hakapiri na rima aia raa iaruna aia ma kilavaa aia te kite hakaraoi."

¹³ Kito Ananias ki meake, "TeAriki, tammaki na tama e tattara mai anau na tiputipu te tama naa ia ma na mee aia e ppena i na tama Akoe i roto Jerusalem raa. ¹⁴ Tena Sol e hamai i Damaskus ma na tattara na maatua hakananiu raa ma ki hakapiki na tama e lotulotu Akoe raa."

¹⁵ Tena TeAriki ki meake Ananias, "Haere, maitaname Anau e hirihiri Sol ki hehekau ma Anau ki akoako na tama seai ma ni Jiu raa, na tuku ia ma na tama Israel raa ki illoa i te inoa Anau. ¹⁶ Tena Anau Hokonnau e me ki huri ake

tama naa na hakalono llihu hakaatoa aia e me ki too te saaita aia e tattara i te vahi Anau raa.”

¹⁷ Kito Ananias ki haere notae i te hare Sol e noho raa, tena ki hakapiri na rima aia raa i aruna tama raa. Tena aia ki meake, “Sol, taku taina, TeAriki e kauna ria mai anau, Jisas Hokoia te Tama nituu atu akoe i te mateara te saaita akoe ni hamai i te matakaina nei raa e kauna ria mai anau kilavaa akoe te kite hakaraoi, tena TeAnana Tapu kutau i roto akoe.” ¹⁸ Te saaita naa koi he mee essau pera ma na unahi na ika raa ku tteiho i taha ma na karemata Sol, tena aia ku lavaa te kite hakaraoi. Sol ku mahike no tuu i aruna, tena Ananias ki hakoukou tapu aia. ¹⁹ Tena i muri te saaita aia ku oti te kai, Sol ku mataora hakaraoi.

Sol ku takutaku i roto Damaskus

Sol ennoho hakamarie sellava hoki na aho ma na hakattina ana i Damaskus raa. ²⁰ Tena aia ki haere tahi roo i te hare lotu na Jiu raa, tena ki kaamata no takutaku ake pera ma Jisas ko te Tamariki TeAtua.

²¹ Na tama hakaatoa ellono na tattara Pol raa ku oho roo no vahihhiri ma, “Teenei sei ma ko te tama e ta na tama elotulotu Jisas i roto Jerusalem? Tena aia nimeera se hamai i te kina nei ma te hakataakoto ki hakapiki na hakattina ana raa, tena ku too na tama raa no kkave i na maatua hakananniu raa?”

²² Emeia na takutaku Sol raa ku oo roo no hai mmahi, tena na tattara aia ma Jisas ko te Mesaia raa e matahua roo, tena na Jiu ennoho i Damaskus raa ku selavaa te sui muri ake na tattara tama raa.

²³ Tammaki na aho kullaka, tena na Jiu raa ku hakkutu hakaatoa notattara ma kitaa Sol ki mate, ²⁴ emeia e isi na tama e hakari ake Sol te hakataakoto na Jiu raa. Te ao ma te poo na Jiu raa kulollohi na totoka te matakaina raa ma kitaa tama raa ki mate. ²⁵ Tena hepoo hokotahi na tama e tauttari Sol raa ku hakatere iho Sol i raro i te vahi te tauppaa raa i roto te kete e rahi.

Sol i roto Jerusalem

²⁶ Sol ku haere notae i Jerusalem, tena ki hahiivi ma ki hukui ma na disaipol Jisas raa. Emeia na tama raa se hakattina ma Sol he disaipol, tena laatou e mattaku hoki tama raa. ²⁷ Kito Banabas ki haere ake no tokonaki Sol, tena ki too te tama raa no kkave i na aposol raa. Tama raa e tattara hakamatahua ake na tama raa pera ma Sol e kite TeAriki i aruna te mateara, tena TeAriki e tattara ake tama raa. Banabas e tattara ake hoki na mahi Sol ni takutaku i te inoa Jisas i roto Damaskus raa. ²⁸ Kito Sol ki noho ma na tama raa, tena ki haere na kina hakaatoa i roto Jerusalem raa notakutaku ma na mahi i te inoa TeAriki.

²⁹ Sol e tattara, tena ki hakataukoti hoki ma na Jiu tera e illoa na tattara ha Grik raa, tena na tama raa ku hahaivi ma ki taa tama raa ki mate. ³⁰ Te saaita na hakattina ana raa nillono te mee nei, na tama raa ku too Sol no kkave i Sisaria, tena ki kauna tama raa no haere i Tarsus.

³¹ Te saaita naa na harelotu hakaatoa i roto Judia, Galili ia ma Samaria raa kunnoho taravare roo. E mee TeAnana Tapuraa ku tokonaki na harelotu raa, tena na hakattina ana raa ku oo no tammaki roo, ia elotulotu tahi ake hoki TeAriki.

Pita e tokonaki Ainias no tauareka

³² Pita e haere hakatike na matakaina hakaatoa, tena he saaita hokotahi aia ku haere no mmata na tama e hakattina TeAtua ennoho i Lidaraa. ³³ Tena aia ettiri tetama hokotahi teino a aiaraa ko Ainias. Navae tamaraa emmate, tena iroto evaru nahetau Ainias selavaa temahike itaha ma temoena aia emoemoeraa. ³⁴ Tena Pita ki meake tamaraa, "Ainias, Jisas Krai e mee akoe no tauareka. Tuu iaruna no hhatu temoena akoe e moemoe naa." Te saaita naa koi Ainias ku mahike no tuu iaruna. ³⁵ Na tama hakaatoa ennoho i Lida ia ma Saron raa ku kkite tama raa no hakattina i TeAtua.

Pita e tokonaki Dokas

³⁶ Eisi te hine enoho i Jopa teino a aiaraa ko Tabita, tena aia hetama e hakatina. (Teino a ai ha Grik raa ko Dokas.) Aia eppena tahi namee taualleka, tena ki tokonaki hoki na tama e tutuu hao raa. ³⁷ Te saaita naa hoki Dokas kulaavea no mate. Na tama raa e hakoukou te tinotama tamaraa, tena kikkave no hakamoe iterum iarunaraa. ³⁸ Ia Jopa semmao hoki itaha ma Lida, tena te saaita na hakattina ana raa nillono ma Pita enoho i Lida, na tamaraa kukauna tokorua na tama ki oo no meake Pita ma, "Ako e kiaroha koi no hamai vave roo." ³⁹ Kito Pita kitanattana no oo laatou ma na tamaraa. Pita kutae atu, tena na tamaraa ki too aia no kkave iterum iaruna raa, tena na tautukaha hhine raa hakaatoa e tanittani no muimui ake Pita, tena ki huri ake na kaukahu ia ma na kaukahu matoru Dokas ni ttui te saaita aia koi ora raa. ⁴⁰ Kito Pita ki hakaise na tama raa hakaatoa i aho, tena ki tuturi i raro no lotu, tena aia ki huri no meake te tinotama raa, "Tabita, mahike iaruna." Tena Dokas kitaaraki na karemata aiaraa, tena te saaita koi aia ni kite Pita raa, aia ku mahike no noho iaruna. ⁴¹ Tena Pita ki haaro atu no tokonaki tamaraa no hakamahike iaruna. Kito Pita kikanna ake na hakattina ana raa hakaatoa hakapaa ma na tautukaha hhine raa, tena Pita ki kou ake Dokas te tama ku ora hakaraoi raa i na tamaraa. ⁴² Te rono nei kuttoha i na kina hakaatoa i roto Jopa, tena tammaki na tama ku hakattina i TeAriki.

⁴³ Pita e noho i Jopa tammaki na aho ma Saimon, te tama e hehekau notanattana na kiri na manu raa kipena alaa mee hoki.

10

Pita laaua ma Kornilius

¹ Hetama e noho i Sisaria te inoa aia raa ko Kornilius, tena aia ko te soldia hakamaatua te kautana na soldia na tama raa e kanna ma, "Na Soldia Itali raa." ² Kornilius he hakattina ana, tena aia ma na hareakina aia raa hakaatoa elotulotu TeAtua. Aia e ppena hoki tammaki na mee kitokonaki na Jiu tera etuttuu hae o raa, ia elotu tahi hoki TeAtua. ³ He aho hokotahi te mee raa kame kutae te toru te hiahi, tena Kornilius e kite karemata pera ma aia e miti raa, tena aia e kite roo te ensel TeAtua raa e haere ake i hare no kanna ake ma, "Kornilius!"

⁴ Kito Kornilius ki kkira hakamattonu ake roo te ensel raa ma te matakū, tena aia ki meake, "TeAriki, hea?"

Tena te ensel raa ki meake, "TeAtua e hihia roo na lotu ia ma na uata taualleka akoeraa, tena Aia etanattana kikouatu hea akoe e hihai. ⁵ Tena kauna he tama te saaita nei ki haere i Jopa no mmate te tama te inoa aia raa ko Saimon Pita. ⁶ Tama raa e noho laaua ma Saimon te tama e hehekau no tanattana na kiri na manu tera e noho taapiri te lottai raa."

⁷ Te ensel raa ku haere i taha, kito Kornilius ki kanna ake e rua na tama hehekau i roto te hare aia raa ia ma te soldia. Te soldia nei he tama hoki e ppena natiputipu TeAtua e hihai raa, tena na vahao hakaatoa aia e nnihi tahi roo ma Kornilius. ⁸ Kornilius e tattara ake na tama raa hea aia ni kite raa, tena aia ki kauna na tama raa ki oo i Jopa.

⁹ Te mee raa kame ku tae te laa latea te aho taiao raa, tena tokotoru raa ku oo atu no tappiri i Jopa, ia te saaita naa hoki Pita ku kake i aruna te tauhuhu te hare raa ma ki lotu. ¹⁰ Pita ku hikai, tena aia ku hihai roo ma kikai he mee. Na tama i te hare raa etanattana na kai, tena Pita e kite karemata pera ma aia e miti. ¹¹ Pita e kite te vaelani raa ku taaraki, tena he mee e ssau pera ma he paamaro e rahi e ttaohi raa na mata e haa raa ku hamai i raro i te maarama nei. ¹² Tena tammaki roo na manu hahere, na manu tottoro ia ma na manu lellee kai ttama e mmoe i aruna te mee raa. ¹³ Tena te saaita naa koi te reo raa ku tattara ake Pita ma, "Pita, mahike i aruna no taa he manu no kai."

¹⁴ Kito Pita ki meake, "TeAriki! Anau se hai vahao roo ekai na manu e matakere tera setau te tama te kai. E hai nattaa roo anau te mee peena!"

¹⁵ Tena te reo raa ku tattara hakaraoi ake hoki iaa Pita ma, "Auu se mee ma na mee raa e matakere te saaita TeAtua ku oti te mee ma na mee raa e matahua." ¹⁶ Te mee nei

e kapihimāi anau e toru na vahao, tena kioti te meeraa ku vaakai muri i te vaelani.

¹⁷ Pita koi mamaanatu koi te hakataakoto te mee raa, tena te saaita naa hoki na tama Kornilius ni kauna ria ake raa ku illoa hoki tekina te hare Saimon raa etuu, tena na tama raa ku ooake no ttuu imua tetotoka te hare raa. ¹⁸ Kito na tama raa kikanna ake ihare no vahiri ake ma, "E isi te tama e nnoho ma kootou te inoa aia raa ko Saimon Pita?"

¹⁹ Pita koi mamaanatu koi ma ki iroa aia te hakataakoto te meeraa, tena Te Anana Tapu raa ki meake ma, "E toru na tama e oo mai no mmata akoe." ²⁰ Ia tanattana no tiho iraro, tena auu se kkarō te oo ma na tama naa, e mee Anau e kauna ria mai na tama naa. ²¹ Kito Pita ki tiho iraro no meake na tama raa ma, "Anau ko te tama kootou e sese. Kootou e oo mai noaa?"

²² Kito na tama raa ki meake, "Kornilius, te tama hakamaatua maatou raa e kauna ria mai maatou ki oo mai. Aia he tama tauareka tera e lotu tahi Te Atua, tena na Jiu raa hakaatoa e hakammaharōo tama raa. Te ensel Te Atua raa e meake tama raa kiaru mai akoe ki haere ake i te hare aia raa, kirono aia ma nitattara peehee akoe eme kitattara ake aia raa." ²³ Kito Pita ki meake na tama raa ki ooake ihare, tena ki meake na tama raa ki nnoho te poo naa i te hare raa.

Te aho taiao raa aia ku tanattana no oo ma na tama raa, tena e isi na hakattina ana i Jopa e oo hoki laatou. ²⁴ Teeraa aho rōo Pita kutae i Sisaria, tena Kornilius hakapaa hoki ma nallave ana aia raa ia ma na soalaōi aia ni meake ki ooake raa e nnoho no hakattari Pita. ²⁵ Te saaita Pita ku taapiri ki uru i hare, Kornilius ku hamai no ttiri tama raa, tena kiteiho iraro no tuturi imua Pita. ²⁶ Emeia Pita e hakamahike tama raa, tena ki meake, "Tuu i aruna, anau he tama koi peenaa ma akoe naa."

²⁷ Pita e haere tattara ake Kornilius te saaita laaua ni oo i roto hare nokkite tammakiroo na tama e hakkutu. ²⁸ Kito Pita ki meake na tama raa, "Kootou hokkootou e illoa rōo pera ma na Jiu i te vahi na tuaa laatou raa se lavaa te hakapaa ma na tama seai ma ni Jiu raa. Emeia Te Atua e huri mai anau pera ma anau se lavaa te hakataakoto ma e isi na tama se matahua ia ma e hai sara. ²⁹ Tena te saaita kootou ni aru mai anau raa, anau e hamai koi se isi hoki te maanatu. Ia tena anau eme ki vahiri atu kootou ma kootou ni aru mai anau kiaa?"

³⁰ Tena Kornilius ki meake, "E toru na aho kullaka te hiahi te saaita peenei, anau e lotu i roto te hare anau raa. Te saaita naa koi hetama euru na hekau e kivakiva kutuu mai imua anau, ³¹ tena ki mee mai, 'Kornilius! Te Atua ku rono te lotu akoe raa, tena e kite hoki te tokonaki akoe na tama hakaalloha raa. ³² Kauna ria he tama ki haere i Jopa no mmata te tama te inoa aia raa ko Saimon Pita.

Tetama naa enoho itehare Saimon tetama ehehekau notanattana nakiri namanu enoho taapiri telottairaa.’
³³ Tena anau se nnahe hoki te aru atu akoe ki hamai, ia tena akoe etauareka roo no hamai. Tena maatou hakaatoa e haktutu itekina nei inamahi TeAtua no hakattari ki hakallono ma ni tattara peehee TeAtua ekouatu akoe ki tattara mai maatou.”

Na tattara Pita

³⁴ Kito Pita ki kaamata no tattara ake ma, “Te saaita nei anau ku iroa te hakamaoni pera ma te laoi TeAtua e huri ake na tama roo hakaatoa raa essau koi. ³⁵ TeAtua e hihai na tama na henua hakaatoa tera elotulotu Aia raa, tena kippena namee ettonu, niaina ma laatou ettipu peehee. ³⁶ Kootou e illoa na tattara Aia nikou atu kootou na tama Israel raa. Aia e takutaku atu na tattara te Rono Tauareka te noho laoi raa inamahi Jisas Krai, TeAriki taatou hakaatoa raa. ³⁷ Kootou e illoa namee ellahi nikapihi mai iroto Israel raa hakaatoa, kaamata mai i Galili, i muri Jon ni takutaku atu na tattara i te vahi te hakoukou tapu raa. ³⁸ Kootou e illoa TeAtua e hakatapu Jisas Krai te Tama i Nasaretraa ma TeAnana Tapu ia ma namahi. TeAtua enoho ma Tama raa, tena Aia e haere na kina roo hakaatoa no haere ppena namee taualleka, tena ki tokonaki na tama hakaatoa enoho iraro namahi Satan raa. ³⁹ Maatou ko na tama ekkite karemata roo namee hakaatoa tera Jisas nippena iroto Israel ia ma Jerusalem raa. Tena kioti na tama raa ki ttii Tama raa i aruna te kros no mate. ⁴⁰ Emeia i muri e toru na aho, TeAtua ku hakamahike Tama raa i taha ma te mate, tena Tama raa kituu mai maatou. ⁴¹ Tama raa setuu ake na tama hakaatoa, emeia Tama raa etuu ake na tama TeAtua ko nahirihiri mai avare raa, teenaa ko maatou na tama ekkai, ia e unu ma Tama raa te saaita Aia ni mahike muri no ora raa. ⁴² Tena Aia e tattara mai maatou ma kitakutaku ake te Rono Tauareka raa inakanohenua, tena ku tattara hakamatahua ake pera ma Aia ko te Tama TeAtua e tini ki hakatonotonu na tama e ora ia ma na tama kummate raa. ⁴³ Na profet hakaatoa ni tattara i te vahi Tama raa, na tama raa etattara ma nahaisara na tama hakaatoa e hakattina Tama raa eme kissorohia itaha inamahi te inoa Tama raa.”

Na tama sei ma ni Jiu raa ku too hoki TeAnana Tapu

⁴⁴ Pita koi tattara koi, tena TeAnana Tapu raa ku haere iho notau iroto na tama hakaatoa tera e hakallono aia e tattara raa. ⁴⁵ Na hakattina ana na Jiu ni oomai ma Pita i Joparaa kumahharo roo, emee TeAtua ekouake te hoki TeAnana Tapu raa ina tama sei ma ni Jiu raa hoki. ⁴⁶ E mee laatou kullono na tama raa e hakammaha ake TeAtua inatattara alaa henua. Tena Pita kimeake,

47 “Na tama nei ku too TeAnana Tapuraa pera ma taatou nitoo raa hoki. Kaa koai hoki e lavaa te ppui na tama nei ki se hakoukou tapuria ma te vai?” 48 Kito Pita ki meake ma na tama raa ki too te hakoukou tapu i te inoa Jisas Krai. Tena na tama raa ki kainno ake Pita ki noho e llava na aho ma laatou.

11

Pita e kou ake na tattara aia raa i te lotu i Jerusalem

1 Na aposol Jisaraa ma alaa hakattina ana i roto Judia kullono ma na tama sei ma ni Jiu raa ku too hoki na tattara TeAtua raa. 2 Pita ku haere i Jerusalem, tena na tama e hihhai ma na tama sei ma ni Jiu kittuu te hakamaatino e tapu raa ku tattara sosomei ake Pita ma, 3 “Ako e noho i roto na hare na tama sei ma ni Jiu seisi te hakamaatino TeAtua raa, tena akoe ekkai hoki ma na tama raa.” 4 Kito Pita ki kaamata ake roo te kaamata no tattara ake na tama raa na mee roo hakaatoa ni kapihi ake raa:

5 “Te saaita anau nilotu i te matakaina Jopa, anau eisi te kite anau. Anau e kite karemata roo te mee essau pera ma he paamaro e ttaohi ria na mata e haa raa e hakatere iho iraro itaha ma te vaelani. Tena te mee raa e hamai no hakamau i te vahi koi anau. 6 Anau e mmata hakaraoi roo i roto no kite na manu ettara, na manu kai ttama, na manu tottoro ia ma na manu llee kai ttama raa. 7 Tena anau kurono tere e tattara mai anau ma, ‘Pita, mahike iaruna notaa he manu nokai!’ 8 Kito anau ki meake, ‘Te Ariki, e hainatta roo anau te mee peena. Anau se hai vahao roo ekai te manu sematahua tera setau tetama tekai.’ 9 Tena tere raa kutattara mai hakaraoi hoki i te vaelani ma, ‘Auu se mee ma namee raa sematahua te saaita TeAtua ku oti te mee ma namee raa ematahua.’ 10 Te mee nei ekapihi mai etoru na vahao, tena ki oti te mee raa ku vaakai i te vaelani.

11 “Te saaita naa koi etoru na tama ni o mai i Sisaria no mmata ana raa kuttae mai i te hare anau e noho raa. 12 TeAnana Tapu e mee mai ma anau ki sekkaro no o maatou. Eono na hakattina ana i Jopa e o maatou i Sisaria, tena maatou hakaatoa e o nottae i te hare Kornilius. 13 Tena Kornilius ku tattara mai maatou i te kite aia te ensel e tuu ake i roto te hare aia raa no tattara ake ma, ‘Kauna ria he tama ki haere i Jopa no mmata te tama te inoa aia roo ko Saimon Pita. 14 Te tama naa e me ki tattara atu na tattara tera e me ki tokonaki te hare akina akoe raa hakaatoa ki ora.’ 15 Anau e kaamata no tattara, tena TeAnana Tapuraa ku haere iho notau i roto na tama raa essau koi pera ma TeAnana Tapuraa ni hamai notau i roto taatou i te kaamata roo. 16 Tena anau ku maanatu na tattara TeAriki ni tattara mai ma, ‘Jon e hakoukou tapu ma te vai,

e meia kootou e me ki hakoukou tapu ria ma TeAnana Tapu.’
 17 Tena ku matahua pera ma TeAtua e kou ake na tama seai ma ni Jiu raa te hoki hokotahi nei koi tera Aia nikou mai taatou te saaita taatou ni hakattina i TeAriki Jisas Krai raa. Tena kaa ni mahi peehee anau e isi ki ppui TeAtua!”

18 Te saaita koi na tama raa ni llono na tattara nei, na tama raa ku hakaoti na tattara sosomei laatou, tena ki hakammaha ake TeAtua ma, “TeAtua ku kou ake hoki na tama seai ma ni Jiu raa te tonu kittike itaha na hai sara raa laatou raa ki lavaa laatou te ora.”

Na hakattina ana i Antiok

19 Na hakattina ana ni maaseu te saaita te hakalono llihu ni kapihi ake te saaita Stiven ni taia ria no mate raa ku oo nottae i Fonisia, Saiprus ia ma Antiok no takutaku ake na Jiu raa koi. 20 Emeia alaa hakattina ana, na tama i Saiprus laaua ma Sairini raa ku oo no takutaku ake te Rono Tauareka TeAriki Jisas raa i na tama seai ma ni Jiu i roto Antiok raa. 21 Na tama raa ennoho hoki ma na mahi TeAtua, tena tammaki roo na tama ku hakattina no tauttari TeAriki.

22 Terono nei kuttoha notae telotu i Jerusalem raa, kito na tama raa kikaunaria Banabas ki haere i Antiok. 23 Te saaita Banabas nitae nokite ma TeAtua e hakatapu hai mahi roo na tama raa, aia ku hihia roo, tena ki meake na tama raa hakaatoa ki hakattina hakamaoni TeAriki ma na hatu manava laatou. 24 Banabas he tama tauareka, ia he tama e hakatina hoki, tena TeAnana Tapu raa e tau i roto tama raa, tena tammaki na tama ku hakattina TeAtua.

25 Kito Banabas ki haere i Tarsus no mmata Sol. 26 Aia kuttiri Sol, tena aia kitoo tama raa no kkave i Antiok. Tena te hetau naa hakaatoa tokorua raa ettiri ma na hakattina ana raa, tena ki akoako ake te kuturana e rahi roo. Teenaa ko i roto Antiok tera na hakattina ana raa ku kannaria kaamata roo ma na Tama te Lotu.

27 Te saaita naa hoki e isi na profet e tiaki Jerusalem no oo i Antiok. 28 Hetama hokotahi na tama raa ko Agabus, tamaraa etuu iaruna ina mahi TeAnana Tapu, tena ki meake ma e isi te hikkai kumee kittiri te maarama nei hakaatoa. (Te hikkai nei ekapihi mai te saaita Klodius ni hakamaatua i Rom.) 29 Na disaipol raa ku mannatu ma laatou hakaatoa kikkave ehia laatou elavaa tekkave ki tokonaki na hakattina ana laatou ennoho i Judia raa. 30 Na tama raa eppena te hakataakoto nei, tena ki kou ake na sileni raa iaa Banabas laaua ma Sol ki oo no kkave na tama hakamattua na hare lotu raa.

12

Na hakattina ana raa ku ttiri tammaki na hakalono llihu

1 Tena te saaita naa hoki Herot Agripa te kaamata raa ku kaamata no kou ake na hakalono llihu i na hakattina ana raa. ² Aia e meake te soldia aia raa ki too te paraamo a taa tama raa, tena ku haere no taa Jems, te taina Jon raa ki mate. ³ Aia e kite ma na Jiu raa e hihhia roo hea aia ni ppena raa, tena aia ki meake na tama raa ki hakapiki hoki Pita. (Te mee nei e kapihi mai te saaita te Kai te Haraoa Mannihi raa.) ⁴ Na tama raa e hakapiki Pita no oti, tena ki ppono tama raa i roto te hare karapusi, tena ki hakatuu tokohaa na soldia i roto e haa na kuturana ma kilollohi Pita. Herot emaanatu ma kilahulahu Pita i muri te Kai te Pasova raa.

⁵ Tena Pita ku noho i roto te hare karapusi raa, e meia na hakattina ana raa e lotu tahi ake roo TeAtua ki rorohi Pita.

Pita ku hakasao ria no haere i taha ma te hare karapusi

⁶ Pita emoe ilottonu erua na soldia tepoo kitaiao Herot ku kou mai aia iaho ite kanohenua raa. Pita e haihai ria ma erua na seni, tena e isi hoki na soldia e ttuu no lollohi te totoka te hare karapusi raa. ⁷ Te saaita naa koi te ensel TeAtua raa ku ttuu ake i te kina raa, tena he maahina ku hakamaahina i roto te hare karapusi raa. Kito te ensel raa ki ttaohi te panaua Pita raa no hano, tena ki meake, "Mahike vave iaruna!" Te saaita naa koi na seni raa ku hhopo no tteiho i taha ma na rima Pita raa.

⁸ Kito te ensel raa ki meake, "Taitu te taitu akoe raa ki mau, tena ku uru na taka akoe raa." Pita e ppena hea te ensel raa ni meake raa, kto te ensel raa ki meake hoki ma, "Uru te kaukahu rima lloa akoe raa, tena akoe ku hamai vaa muri anau." ⁹ Tena Pita ki tautari atu vaa muri te ensel raa no haere iaho ma te hare karapusi raa, tena aia seiroa ma te mee te ensel raa e ppena raa e hakamaoni ma seai; aia ekkahu ma aia emiti. ¹⁰ Tokorua raa e oo no hakallaka te kuturana na soldia kaamata raa, tena kioo no hakallaka hoki te kuturana hakarua na soldia e lollohi raa, tena kioo notta e ite totoka te hare karapusi e haere ite matakaina raa. Tena te totoka raa ku taaraki koi hokoia, kito te ensel raa laua ma Pita kioo iaho. Tokorua raa e tauttari te mateara raa, tena te ensel raa ku hakateki no seai.

¹¹ Tena Pita kuiroa ma hea ni kapihi ake ai raa e hakamaoni, tena aia kitattara ma, "Te saaita nei anau kuiroa ma e hakamaoni roo. TeAtua e kou mai te ensel Aia raa ki tokonaki anau i taha ma na mahi Herot ia ma hea na Jiu raa e hihhai ma ki kapihi mai anau raa."

¹² Pita kuiroa pera ma aia kusao, tena aia ki haere ite hare Meri tetinna Jon Makraa, tena e tammaki roo na tama ekkutu i hare no lotu. ¹³ Pita e haere no papaku te totoka raa, tena Roda te taukupu hehekau raa

ku haere ake ma ki taaraki te totoka raa. ¹⁴ Te taukupu raa ku maatino tereo Pita raa, tena aia ku hihia nossiri ma ki taaraki te totoka raa, kito aia kitere hakaraoi ihare no tattara ake na tama raa ma Pita etuu iaho. ¹⁵ Kito na tama raa ki meake te taukupu raa, "Ako e evvare!" Emeia te taukupu raa e hai ake koi ma e hakamaoni. Kito na tama raa ki meake, "Teena ko te ensel Pita raa."

¹⁶ Emeia Pita e papaku hakatau koi te totoka raa. Tena ki oti roo na tama raa ku taaraki te totoka raa, tena te saaita laatou ni kkite Pita, na tama raa ku mahharo roo. ¹⁷ Kito Pita ki auna ake na tama raa ki se vvaa, tena aia ki tattara ake na tama raa pera ma TeAtua e hakattaki mai aia iaho ma te hare karapusi raa. "Kootou ki tattara ake te mee nei iaa Jems ia ma na hakattina ana raa hakaatoa." Aia e tattara ake no oti, tena ki tiaki na tama raa no haere i teeraa kina.

¹⁸ Te mee raa ku tahata, tena na soldia raa ku mattaku roo no kirakira huri ma Pita ni sei roo peehee? ¹⁹ Kito Herot ki kou ake te tattara ma na tama raa kissee Pita ki lave, e meia na tama raa se kkite ma Pita i hee. Kito Herot ki aru na soldia raa no vahihhiri ake na tama raa no oti, tena ki taa na soldia raa no mmate.

Tena imuri te mee nei Herot ku tiaki Judia no haere i Sisaria no noho paa saaita koi i te kina raa.

Te mate Herot

²⁰ Herot kuroto roo inatama i Taia ma Saidon raa, tena na tama na matakaina raa hakaatoa ku hakkutu no oo no mmata Herot. Na tama raa e tattara laatou ma Blas-tus tetama hakamaatua te hare natukuraa no tonu ma tama raa kitokonaki laatou. Kito na tama raa ki oo no mmata Herot ma ki tattara hakaraoi laatou, e mee te henua laatou raa e tootoo koi na kai laatou raa i te henua Herot e tuku raa.

²¹ Tena Herot ku uru na hekau taualleka aia raa i te aho aia ni tuku ma kittiri ma te kanohenua raa, tena aia ki noho iaruna te nohorana na tuku raa no tattara ake te kanohenua raa. ²² Kito te kanohenua raa ki hakatoo ake ma, "Te nei sei ma hetama e tattara nei, e meia te nei he atua e tattara." ²³ Te saaita naa koi te ensel TeAtua raa ku mee Herot no laavea hai mahi roo, e mee aia ku se hakammaha TeAtua. Tena na roo raa kukkai te tinotama Herot raa no mate roo tama raa.

²⁴ Te saaita naa hoki na tattara TeAtua raa ku ttoha roo inakina hakaatoa, tena tammaki na tama kullono no hakattina.

²⁵ Banabas laaua ma Sol ku oti nauata laaua i Jerusalem raa, tena ki vakkai, tokorua raa etoo Jon Mak no oo laatou.

13

Te Anana Tapu e hirihiri Banabas laaua ma Sol

¹ Te lotu Antiok raa e isi na profet ia ma na tisa e nnoho: teenaa ko Banabas, Simion (e hui ma ko Pallaa raa), tena Lusus (he tama i Sairini) ia ma Manain (he tama e matua mai ma Herot te hakamaatua raa), tena Sol. ² Na tama raa e hehekau ma TeAtua, ia e hakamaatapu tahi, tena TeAnana Tapu raa ki meake na tama raa, "Havakkee mai Banabas laua ma Sol ma Anau kioo noppena te uata Anau ni kanna ake laua ki ppena raa."

³ Kito na tama raa ki hakamaatapu ki sekkai, tena kilotu no hakapiri na rima laatou raa i aruna tokorua raa, tena ki kauna tokorua raa kioo.

Pol laua ma Banabas kuttae i Saiprus

⁴ TeAnana Tapu raa e kauna tokorua raa nooo, tena Banabas laua ma Sol kioo nottae i Selusia, tena kitere te vakaraa nottae i Saiprus. ⁵ Tokorua raa kuttae i Salamis, tena laua ki takutaku ake na tattara TeAtua raa i na hare lotu na Jiu raa. Tokorua raa eisi Jon Mak ki tokonaki laua ma te uata raa.

⁶ Na tama raa e oo vaa roto te henua raa hakaatoa no ttae i te matakaina Pafos, tena na tama raa kuttiri te tama hai paanamu, te inoa aia raa ko Barjisas; aia he Jiu, tena aia e tattara ma aia he profet TeAtua. ⁷ Tama raa e ssoa laoi roo ma Segius Paulus, te tama hakamaatua te henua raa, tena aia he tama hai pohouru hoki. Te tama hakamaatua raa e kanna ake Banabas laua ma Sol kioo ake nottuu i mua aia, emee aia e hihai ma kirono na tattara TeAtua. ⁸ Emeia Elimas (te nei ko te inoa aia ha Grik raa) te tama hai paanamura e hahaivi ma ki hakatike te hakataakoto te tama hakamaatua raa ki se hakatina Jisas, tena aia ki hakatauttau ma tokorua raa. ⁹ TeAnana Tapu raa kutau i roto Sol te tama e hui hoki ma ko Pol raa, tena aia kikkira hakamattonu ake roo te tama hai paanamu raa, ¹⁰ tena ki meake, "Ako e he tamariki te Tipua! Ako e he tama e hakataukaa ma na mee hakaatoa e taualleka raa. Ako e pii roo namee malliu hakaatoa e sakkino raa, tena ako e navahao hakaatoa e hahaivi ma ki hakatike te hakamaoni TeAtua raa ki mee pera ma na mee raa e malliu. ¹¹ Na mahi TeAtua raa e me kippakuatu ako e te saaita nei, tena ako e me kisseni no se lavaa te kite te maahina te laa raa he saaita."

Tesaaitanaa koi Elimas kukite ma heme e matoru ku uhi na karemata aia raa, tena aia ku haere sese huri ma kittaohi he tama ki hakattaki aia. ¹² Te tama hakamaatua raa e kite koi hea ni kapihi ake Elimas raa, tena aia ki hakatina; emeia aia e maaharo hoki i na akoako tokorua raa i te vahi TeAriki raa.

Pol laua ma Banabas kuttae i Antiok i roto Pisidia

¹³ Pol ma na tama e hahaere ma aia raa ku uhu i Pafos, tena kitere nottae i Pega hematakaina i roto Pamfilia, tena Jon Mak kutiaki na tama raa no vaakai i Jerusalem. ¹⁴ Na tama raa ku tiaki hoki Pega, tena ki oo nottae i Antiok i roto Pisidia, tena ite aho te Sabat natamaraa ku oo ite harelotu na Jiu raa nonnoho iraro. ¹⁵ Tena imuri te paupau na Tuua Moses ia ma natattara na profet raa, natama hakamattua te harelotu na Jiu raa kukou ake tetattara inatamaraa ma, "Nataina maatou: maatou e hihhai ma kootou kitattara ake te kanohenua nei kame kootou e isi natattara eme kitattara ake kitokonaki na tama nei."

¹⁶ Pol ku mahike no tuu i aruna no auna ake ma na rima aia, tena aia ki kaamata no tattara ake ma, "Na tama Israel ma na tama sei ma ni Jiu tera kulotulotu TeAtua raa. Hakallono mai anau!" ¹⁷ TeAtua na tama Israel raa e hirihiri na tipuna taatou raa, tena ki mee te kanohenua raa no tammaki roo te saaita laatou ninnoho pera ma ni manu siri i roto Isip raa. TeAtua e kou mai na tama raa itaha ma Isip ma na mahi haimmahai Aia, ¹⁸ tena i roto tipu haa na hetau, TeAtua erorohi hakatau areka roo na tama raa i te kina e tuu mahoa raa. ¹⁹ TeAtua e seu e hitu na kanohenua i roto te matakaina Kenan, tena ki kou ake te henua raa ma kittino na tama Aia raa. ²⁰ Na mee nei hakaatoa ekapihi mai i roto haa huitarau ma tipu rima na hetau.

"Tena ki oti TeAtua ku kou ake na tama hakatonutonu raa ki lollohi na tama raa haere no tae te saaita Samuel. ²¹ Tena ki oti na tama raa kukainnoake TeAtua ma ki kou ake he tuku, tena TeAtua ki kou ake Sol te tama Kis i roto te kaha Benjamin raa ki mee mo tuku na tama raa, tena Sol e tuku i roto tipu haa na hetau. ²² TeAtua e mee Devit kituku te saaita aia ni hakaoti Sol pera ma he tuku. Te nei hea TeAtua e tattara ite vahi Devit, 'Anau e kite pera ma Devit te tama Jesi raa ko na tama tera Anau e hihai raa, te tama tera eme kippena hea Anau e hihai aia kippena raa.' ²³ Te ena ko Jisas te mokopuna Devit, te Tama TeAtua ni hirihiri ki mee mo Tokonaki na tama Israel pera ma Aia ni tattara hakamaoni mai raa. ²⁴ Imua Jisas ni kaamata no hehekau, Jon Baptis e takutaku ake na tama Israel raa hakaatoa ma na tama raa kittike i taha ma na hai sara laa-tou raa, tena aia ku hakoukou tapu na tama raa. ²⁵ Jon ku taapiri ki hakaotioti na uata aia, tena aia ki meake na tama raa, 'Kootou e mannatu ma anau koai? Anau sei ma ko te tama kootou e hakattari raa. Emeia hakallono! Te Tama raa e hamai i muri Anau, tena anau se tau hoki te ui na taka Aia e uru raa i taha ma na vae Aia.'

²⁶ "Aku taina, na hai mokopuna Abraham ia ma na tama

seai ma ni Jiu tera kulotulotu TeAtua raa: na tattara te ora nei e kou mai ma maatou kitoo nokkave i na tama hakaatoa! ²⁷ E mee na tama ennoho i Jerusalem raa ia ma na tama hakamattua raa se illoa ma Jisas ko te Tokonaki taatou, tena na tama raa se illoa hoki na tattara na profet tera e paupau mai na aho na Sabat hakaatoa raa. Emeia laatou e ppena na tattara na profet raa ki hakamaoni, e mee na tama raa nilahulahu Jisas. ²⁸ Niaina ma laatou seisi te hakamaoni ni too i na tattara laatou raa ma ki lavaa laatou te taa Tama raa ki mate, e meia na tama raa e kainno ake koi ma Pailat kitaa Tama raa ki mate. ²⁹ Te saaita na tama raa ku oti roo te ppena na mee hakaatoa te Launiu Tapu raa nitattara ite vahi Jisas raa, tena na tama raa ki turi iho te tinotama Jisas raa i raro ma te kros raa, tena ki ppono te tinotama raa i roto te kava na hatu raa. ³⁰ Emeia TeAtua e hakamahike Tama raa itaha ma te mate, ³¹ tena i roto tammaki na aho, Jisas ku tuu ake i na tama ni hahaere ma Aia kaamata i Galili haere no tae i Jerusalem raa. Teenei ko na tama tera ku tattara ake te kanohenua Israel raa na mee laatou ni kkite raa.

³² ³³ "Ia tena maatou e oo mai i te kina nei ki kou atu te Rono Tauareka raa i kootou, tena TeAtua ku oti te ppena hea Aia nitattara hakamaoni ake na tipuna taatou raa. TeAtua e hakaora muri Jisas ma taatou na hai mokopuna na tama raa. Essau pera ma hea emmau i roto te rue hakarua i roto te Launiu na Rue te Lotu raa ma, 'Ako e he Tamariki Anau;

te aho nei Anau ku mee mo Tamana Akoe.'

³⁴ Teenei hea TeAtua nitattara ite vahi Aia e me ki hakamahike muri Jisas itaha ma te mate raa, tena te tinotama raa se lavaa te para i roto te kava:

'Anau e me kikou atu na hoki ettapu, tena ku hakatapu kootou pera ma Anau nitattara hakamaoni ake De-
vit raa.'

³⁵ Ia e emmau hoki i roto te Launiu Tapu ma,

'Ako e se lavaa te tiaki te Tama Hehekau hakamaoni Akoe raa ki para i roto te kava.'

³⁶ Maitaname Devit e hehekau noppena na mee TeAtua e hihai raa na vahao hakaatoa i roto te ora aia, tena ki oti aia ku mate no tanu ria ma na tipuna aia raa, tena te tinotama aia raa e moe no para i roto te kava. ³⁷ Emeia te tinotama te Tama TeAtua ni hakamahike i taha ma te mate raa se para.

³⁸ ³⁹ Maatou e hihhai ma kootou na taina maatou raa hakaatoa ki illoa pera ma na tattara ite vahi tessirihia na haisara raa nittae atu kootou i na mahi Jisas. Tena te tama e hakatina Jisas raa e me ki hakattanaria itaha ma na haisara hakaatoa tera na Tuua Moses raa se lavaa

te hakattana taatou kittana. ⁴⁰ Ia tena hakamattonu ki se lavaa na tattara na profet raa e kapihi atu kootou ma:

⁴¹ 'Hakallono! Kootou na tama e maihu haeo raa! Kootou ki hakateki koi no mmate!

Maitaname hea anau e ppena te aho nei raa,

he mee tera kootou e me ki se lavaa te hakattina,

niaina roo ma he tama e tattara hakamatahua atu kootou!' "

⁴² Pol laaua ma Banabas ku oo itaha ma te harelotu na Jiu raa, tena te kanohenua raa ku meake ma tokorua raa ki vakkai ake te aho te Sabat imuri raa no tattara ake laa-tou alaa tattara i te vahi na mee nei. ⁴³ Te kanohenua raa ku maaseu, tena tammaki na Jiu ia ma na tama sei ma ni Jiu tera ku mee roo pera ma ni Jiu raa ku tauttari Pol laaua ma Banabas. Tena na aposol raa ki tattara hakapurupuru ake na tama raa ki tauhano te nnoho ma na mahi TeAtua.

⁴⁴ Te Sabat imuri raa, tena taapiri na tama te matakaina raa hakaatoa ku oti ake ma ki hakallono na tattara i te vahi TeAriki. ⁴⁵ Na Jiu raa ekkite koi te kanohenua e rahi raa, tena na hatu manava na tama raa kukkere, tena ki tattara hakameemee ina tattara Pol e tattara raa, tena laatou ki hai hakasakkino ake roo Pol. ⁴⁶ Emeia Pol laaua ma Banabas eivi roo te tattara, "Te mee nei e tauareka ki tattara atu kootou kaamata ki llono na tattara TeAtua raa. Emeia teenaa kootou se hihhai ki hakallono, tena ku mannatu ma kootou setau te to te ora e oratahi raa, tena maatou kame kutiaki kootou no oo ina tama sei ma ni Jiu raa. ⁴⁷ E mee te nei he tuaa TeAriki e kou mai maaua:

'Anau e mee akoe pera ma he maahina ki hakamaahina ake na tama sei ma ni Jiu raa ki lavaa te maarama nei hakaatoa te ora.' "

⁴⁸ Te saaita na tama sei ma ni Jiu raa ni llono, na tama raa ku hihhia roo, tena ki tattara hakammaha na tattara TeAtua raa, tena na tama ku oti te hirihiri raa ma ki too te ora e ora tahi raa ku hakattina.

⁴⁹ Na ttattara TeAtua raa ku ttoha no ttae roo na matakaina i te henua raa hakaatoa. ⁵⁰ Emeia na Jiu raa e usuusu na taanata hakamattua te matakaina raa ia ma na hhine sei ma ni Jiu e tuttuulaoi i roto na ora laatou i te lotulotu TeAtua raa. Na tama raa hakaatoa e hapapaa, tena ki kaamata no kou ake na hakalono llihu Pol laaua ma Banabas, tena ki hakaise tokorua raa itaha ma te matakaina raa. ⁵¹ Kito Pol laaua ma Banabas ki ttahi na kkere e mmau na tapuvae laaua raa ma ki huri ake te haeo na tama raa e ppena i laaua raa, tena laaua ki oo i Aikoniam. ⁵² Na hakattina ana i Aikoniam raa ku hihhia roo, e mee TeAnana Tapu raa ku tau hoki i roto laatou.

14

Pol laaua ma Banabas kuttæ i Aikoniam

¹ Hea ni kapihi ake tokorua raa i Antiok raa ku kapihi ake hoki itokorua raa i roto Aikoniam: Pol laaua ma Banabas e oo i roto te harelotu na Jiu raa, tena kitattara hakamatahua ake tammaki roo namee no hakattina na Jiu ma na tama sei ma ni Jiu raa. ² Emeia na Jiu se hihhai ki hakattina raa ku kaamata no usuusu ake na tama sei ma ni Jiu raa, tena na tama raa kulloto no mee hakahæo roo na hakattina ana raa. ³ Pol laaua ma Banabas ennoho te matakaina raa saaita roroa, ia e ivi roo te tattara i te vahi TeAriki te Tama ni kou ake na mahi kippena na mirakol ia ma namee taualleka ki huri ake pera ma na tattara laaua raa e hakamaoni. ⁴ Na tama te matakaina raa ku vvae: na tama kutauttari na Jiu, tena alaa tama kutauttari na aposol.

⁵ Ia e isi na tama sei ma ni Jiu ia ma na Jiu e hakapaa ma na tama hakamattua laatou raa no tattara hemuu ma ki mee hakahæo Pol laaua ma Banabas, tena kumaka tokorua raa na hatu kimmate. ⁶ Pol laaua ma Banabas ku illoa te hakataakoto na tama raa, tena tokorua raa ki huro i Lистра laaua ma Debi i roto Likonia ia ma na matakaina ettuu alleha vaa raa. ⁷ Tena tokorua raa ki takutaku ake te Rono Tauareka raa i na matakaina raa.

Pol laaua ma Banabas i roto Lистра

⁸ Tena e isi te tama se lavaa te hahæe e mee na vae aia raa e mmate te saaita roo aia ni haanau mai raa. ⁹ Tama raa e noho i te kina raa no hakarono na tattara Pol. Tena Pol e kite ma tama raa e isi te hakatina pera ma TeAtua e lavaa te tokonaki aia kitauareka, kito Pol kikkira hakamat-tonu ake tetama raa, ¹⁰ tena kimeake hakamaroa ma, "Tuu tonu iaruna!" Kito te tama raa killee no tuu iaruna, tena ki kaamata no hahæe.

¹¹ Te kanohenua raa ekkite koi te meeraa, kito na tama raa ki tattara ake hakamaroa i na tattara Likonia ma, "Na atua raa kuttipu tama no oo mai iraro." ¹² Kito na tama raa ki kou ake te inoa Sus raa iaa Banabas, tena ki kanna Pol ma ko Hemes, emee Pol ko tetama roo e tattara mahi. ¹³ Te hare aitu Sus raa etuu taapiri ake koi te matakaina raa, tena te maatua te atua Sus raa ku kou ake na bulmakau ma na kaute i te kina te totoka te matakaina raa, e mee te maatua raa ma te kanohenua raa e hihhai ma ki hoki ake nameeraa pera ma ni hoki ki hakammaha Pol laaua ma Banabas.

¹⁴ Pol laaua ma Banabas kullono hea na tama raa e hakataakoto kippena raa, tena tokorua raa kussæe na kaukahu laaua raa no huro atu no ttuu ilottonu te kanohenua raa, tena ki vaa ake ma, ¹⁵ "Aiea kootou e ppena peenaa naea? Maaua nitama koi peenaa ma

kootou naa! Maaua e oomai i te kina nei ki tattara atu te Rono Tauareka raa ki hakattike kootou itaha ma na mee sakkino raa kilavaa kootou tetauttari TeAtua e ora tera nipena te vaelani, te maarama nei, telottai, ia ma na mee roo hakaatoa raa. ¹⁶ Imua TeAtua etiaki na tama hakaatoa ki hai koi na mannatu laatou. ¹⁷ Emeia na mee taualleka hakaatoa TeAtua e ppena raa e huri atu ki illoa kootou pera ma Aia enoho: TeAtua ekouatu kootou na reurehu ite vaelani raa ia ma na kai kittori te saaita tettorikai, tena kikouatu hoki na kai kikkai ki hihhia kootou.” ¹⁸ Niaina roo ma Pol laua ma Banabas e tattara ake peenei, e meia te kanohenua raa e hai koi ma ki hoki ake na hoki raa ma ki hakammaha tokorua raa.

¹⁹ Eisi na Jiu e oomai i Antiok i roto i Pisidia laua ma Aikoniam; na tama raa e usuusu ake te kanohenua raa ki tauttari laatou, kito na tama raa ki maka Pol na hatu. Na tama raa ekkahu ma Pol ku mate, tena na tama raa ki horo tama raa itaha ma te matakaina raa. ²⁰ Emeia te saaita koi na hakattina ana raa ni hakutu areha Pol, tena Pol ku mahike i aruna no vaakai muri ite matakaina raa. Te aho i muri raa Pol laua ma Banabas ku oo i Debi.

Pol laua ma Banabas ku vakkai i Antiok i roto i Siria

²¹ Pol laua ma Banabas e takutaku ake te Rono Tauareka raa i roto i Debi, tena tammaki na tama ku hakattina. Tena ki oti tokorua raa ku vakkai i Listra, tena ki oo i Aikoniam, tena ki oo hoki no ttae i Antiok i roto i Pisidia. ²² Tokorua raa e tattara ma na hakattina ana raa, tena ki tattara hapapurupuru ake na tama raa ki ttuu mau i na hakattina laatou raa. Tokorua raa e akoako ake ma, “Taata e me ki ttiri tammaki na hakalono lihu i mua taata e ttae ite Hakamaatua ana ite Vaelani raa.” ²³ Na tama raa e hirihiri na tama ki hakamattua i roto na hare lotu hakaatoa, tena na tama raa ki hakamaatapu no lotu ake TeAriki laatou e hakattina raa ki tokonaki na tama raa.

²⁴ Tokorua raa e oo no ttae i Pamfilia te saaita laua ku oti roo te hahaere vaa roto i Pisidia raa. ²⁵ Tokorua raa e takutaku ake te Rono Tauareka raa i roto i Pega, tena ki oti laua ki oo i Atalia, ²⁶ tena tokorua raa ku too te vaka raa no vakkai muri i Antiok, ite kina na tama raa ni hakatapu tokorua raa i na mahi TeAtua kippena na hehekau laua tera ku oti te saaita nei raa.

²⁷ Te saaita tokorua raa nittae i Antiok raa, tokorua raa ku hakutu ake na tama na hare lotu raa hakaatoa, tena ki tattara ake na tama raa na mee hakaatoa laua nippena i na mahi TeAtua raa ia ma TeAtua hoki ki taaraki ake te totoka raa i na tama seai ma ni Jiu raa ki hakattina. ²⁸ Tena tokorua raa ku nnoho saaita roroa roo ite kina raa ma na hakattina ana raa.

15

Na tama hakamattua te lotu e hakkutu i Jerusalem

¹ E isi na tama i Judia e oo mai i Antiok, tena ki kaamata no akoako ake na hakattina ana raa ma, "Kootou selavaa te too te ora kame kootou se ttuu te hakamaatino e tapu raa pera ma hea na Tuua Moses raa e tattara raa." ² Pol laua ma Banabas ku hakatauttau roo ma na tama raa ite vahia te tuu te hakamaatino e tapu na tama raa e tattara raa, kito na hakattina ana raa ki hirihiri Pol laua ma Banabas ki oo i Jerusalem ma alaa tama hoki no mmata na aposol raa ia ma na tama hakamattua te lotu raa i te hakataakoto na tama raa e tattara raa.

³ Na hakattina ana raa ku kauna na tama raa no oo, tena te saaita na tama raa ni oo vaa roto Fonisia laua ma Samaria raa, na tama raa ku tattara ake na hakattina ana raa pera ma na tama sei ma ni Jiu raa ku hakattina hoki TeAtua, tena te rono nei e mee roo na hakattina ana raa no hihhia. ⁴ Na tama raa e oo notta e i Jerusalem, tena na tama te lotu raa, na aposol raa ia ma na tama hakamattua raa ku too hakaraoi na tama raa, kito Pol laua ma Banabas ki tattara ake na mee hakaatoa laua ni ppena i na mahi TeAtua raa.

⁵ Emeia na hakattina ana e hukui i roto te kuturana na Farisi raa kuttuu i aruna no meake ma, "Na tama sei ma ni Jiu raa etau tettuu te hakamaatino e tapu raa, tena ku meake ki tauttari hoki na Tuua Moses raa."

⁶ Na aposol raa laatou ma na tama hakamattua raa ku hakkutu hakaatoa ma ki tattara te hakataakoto raa.

⁷ Na tama raa e hakataukoti saaita roroa roo, tena Pita ki mahike i aruna no meake, "Aku taina, kootou e illoa pera ma TeAtua ni hirihiri anau i roto kootou ki takutaku ake te Rono Tauareka raa i na tama sei ma ni Jiu raa ma ki llono hoki na tama raa no hakattina. ⁸ Tena TeAtua te Tama e iroa na hakataakoto na tama hakaatoa raa e huri mai ma e tonu na tama sei ma ni Jiu raa ki hakattina hoki, tena Aia kikou ake TeAnana Tapu raa i na tama raa pera ma Aia ni kou mai taatou raa. ⁹ TeAtua e huri mai pera ma seisi te mee e kee ilottonu taatou ma na tama raa; Aia e ssirihia na haisara na tama raa e mee na tama raa ku hakattina.

¹⁰ Kaa te saaita nei roo kootou ku hihhai ki hahaaite TeAtua, tena ki hakapiri ake na mee e mmaha tera taatou ia ma na tipuna taatou raa selavaa te amo raea? ¹¹ Te mee nei setonu! Taatou e too te ora hakamaoniraa e mee taatou e hakattina i TeAriki Jisas, e ssau pera ma na tama raa hoki."

¹² Te kanohenua raa hakaatoa ku noho hemuu te saaita laatou ni llono Banabas laua ma Pol e tattara ake na mirakol ia ma na mee taualleka laua ni ppena i na mahi TeAtua raa i mua na karemata na tama sei ma ni Jiu raa.

¹³ Tokorua raa e tattara ake no oti roo, tena Jems ki meake,

“Aku taina, hakallono mai anau! ¹⁴ Saimon e tattara hakamatahua atu te kaamata tera TeAtua ni huri ake pera ma Aia e rorohi laoi na tama seai ma ni Jiu raa, tena ki too na tama raa pera ma ni tama roo Aia. ¹⁵ Na tattara na profet raa ku haere tonu roo ma na tattara nei. Pera ma te Launiu Tapu raa e tattara ma,

¹⁶ TeAriki e tattara ma, ‘Imuri namee nei, Anau e me ki vaakai atu no hakatuu hakaraoi te hare Devit ku maseu raa. Anau e me ki pena hakaraoi na kina e masseu raa, tena ku mee roo ki mmau.

¹⁷ Tena na kanohenua roo hakaatoa e me ki oo mai Anau, na tama hakaatoa seai ma ni Jiu tera Anau ni hirihiri ki mee mo tama Anau raa.

¹⁸ Tena TeAriki ko te Tama ni tattara mai na mee nei i mua roo ki illoa taatou.’”

¹⁹ Kito Jems ki meake, “Teenei he hakataakoto koi anau pera ma taatou ki se kou ake te hainattaa i na tama seai ma ni Jiu tera ku hakattina TeAtua raa. ²⁰ Emeia taatou ki tattaa helauniu no meake pera ma laatou selavaa te kkai na kai ku oti te hoki ake na hatu tipua raa e mee na kai raa ku se matahua, ia ki se lavaa te karemata kailallao, ia ki se kkai na manu hahaere na tama e kkoti na ua raa, ia ki se kkai hoki na toto. ²¹ Maitaname na Tuua Moses raa e paupau iho saaita roroa roo i roto na hare lotu na Jiu raa i na Sabat hakaatoa, tena na tattara TeAtua raa e takutaku tahi i roto na matakaina hakaatoa.”

Te launiu na tama seai ma ni Jiu tera ku hakattina

²² Tena na aposol raa laatou ma na tama hakamattua raa, hakapaa ma na hakattina ana raa hakaatoa ku tattara ma ki hirihiri ni tama i roto te kuturana raa, tena kukauna na tama raa ki oo i Antiok laatou ma Pol laaua ma Banabas. Na tama raa e hirihiri tokorua na tama tera na hakattina ana raa e hakammaha roo; teenaa ko Judas na tama raa e kanna ma ko Barsabas raa, tena Sailas. ²³ Kito na tama raa ki kauna tokorua raa ma te launiu nei:

“Maatou na aposol Jisas, na tama hakamattua ia ma na taina kootou raa e kou atu te tauareka kootou hakaatoa na taina maatou raa; na tama seai ma ni Jiu tera e nnoho i roto Antiok, Siria ia ma Silisia raa. ²⁴ Maatou e llono pera ma e isi na tama e oo i taha ma te kuturana nei no kou atu na hakalonollihu, tena ki mee kootou no se hihhia i na tattara laatou e tattara atu raa, e meia maatou se hai tattara e tattara ake na tama raa. ²⁵ Tena kito maatou ki hakkutu hakaatoa no tattara no tonu ma ki hirihiri ni tama ki oo atu ma na tattara maatou nei. Na tama nei e me ki oo atu ma na taina hakamaoni roo maatou raa, Banabas laaua ma Pol ²⁶ tera ni hoki ake na ora laaua raa ki tauttari TeAriki taatou Jisas Kraisa raa. ²⁷ Maatou

e kauna Judas laaua ma Sailas ki oo atu no tattara atu kootou ma namaihu laaua natattara tera emmau i roto telauniunei. ²⁸ Maatou ma TeAnana Tapuraa e hakamoe notonu ma kiselavaa hoki te hakapiri atu alaa tuua emmaha iaruna kootou, e meia aanei na tuua kootou e tau te tauttari. ²⁹ Kisekkai na kai tera ku oti te hoki ake na hatu tipua raa, ia kisekkai na toto, ia kisekkai na manu hahaere na tama raa ekkoti na ua raa, ia kisekaremata kailallao. Kootou eme ki taualleka kame kootou e mattonu no se ppena na mee nei. Maatou e kou atu te tauareka kootou.”

³⁰ Na tama e oo ma na tattara raa ku oo no ttae i Antiok, tena ki hakkutu ake te kuturana na hakattina ana hakaatoa i te kina raa, tena ki kou ake telauniu raa. ³¹ Te saaita na tama raa nippau telauniu raa, na tama raa ku hihhia roo i na tattara hakapurupuru na tama raa. ³² Judas laaua ma Sailas ni profet hoki, tena tokorua raa ki tattara ake na tama raa saaita roroa roo no mee na hakattina na tama raa no ivi. ³³ Tokorua raa ennoho i te kina raa no oti roo, tena na hakattina ana raa ki kauna tokorua raa ma tetauareka ki vakkai muri i na tama ni kauna ria ake tokorua raa. ³⁴ [Emeia Sailas e maanatu ma kinoho koi te matakaina raa.] ³⁵ Pol laaua ma Banabas ennoho hakamarie i Antiok, tena ki hukui ma tammaki na tama no akoako, tena ki takutaku ake na tattara TeAriki raa.

Pol laaua ma Banabas ku vvae

³⁶ Tena ki oti Pol kumeake Banabas, “Taaua ki vakkai no mmata na hakattina ana i na matakaina hakaatoa taaua ni takutaku ake na tattara TeAriki raa, tena taaua ku mmata ma laatou e mee peehee.” ³⁷ Banabas ku maanatu ma ki too Jon Mak ki oo laatou, ³⁸ e meia Pol e maanatu ma setonu laaua tetoo tetama raa, e mee tetama raa sennoho roo laatou no ttae te hakaoti te uata laaua raa. Jon Mak ni tiaki tokorua raa no vaakai i Pamfilia. ³⁹ Pol laaua ma Banabas ku hakatauttau roo, tena laaua ki vvae. Banabas ku too Mak, tena ki oo no too te vaka raa no tere i Saiprus. ⁴⁰ Tena Pol ku too Sailas no oo laaua, tena na hakattina ana raa ku kainno ake TeAriki ki rorohi hakaraoi tokorua raa. ⁴¹ Pol e haere vaa roto Siria laaua ma Silisia, tena ki mee na hakattina na hakattina ana raa no hai mmahi roo.

16

Timoti ku oo laatou ma Pol laaua ma Sailas

¹ Pol ku haere notae i Debi, tena ki haere hoki i Listra i te matakaina te tama telotu e hui ma ko Timoti raa enoho. Tetinna aia raa he Jiu, ia hetama hoki telotu, e meia te tamana aia raa he Grik. ² Na hakattina ana hakaatoa i roto Listra laaua ma Aikoniam raa ku tattara hakamamaha roo iaa Timoti. ³ Pol e hihai ma ki too Timoti ki oo laaua,

tena aia kittuu te hakamaatino e tapu raa i te tinotama tama raa. Aia e ppena te mee nei e mee na Jiu e nnoho i roto na kina raa e illoa ma te tamana Timoti raa he Grik. ⁴ Tena na tama raa ku oo vaa roto na matakaina roo hakaatoa no tattara ake na hakattina ana raa na tuaa na aposol raa laa-tou ma na tama hakamattua i Jerusalem raa ni hakamoe raa, tena ki meake na hakattina ana raa ki tauttari na tuaa raa. ⁵ Tena na hakattina na tama i roto na hare lotu raa hakaatoa ku hai mmahi roo, ia te kooina na tama raa e haere tammaki koi te aho ma te aho.

Pol i roto Troas

⁶ Natama raa eoo vaaroto Frigia laaua ma Galesia, maitaname TeAnana Tapu raa se hihai ma na tama raa ki takutaku ake na tattara TeAtua raa i roto Esia. ⁷ Na tama raa kuttae i Misia, tena laa-tou ku hahai ma ki oo i Bitinia, e meia TeAnana Jisas raa se hihai ma laa-tou ki oo. ⁸ Kito na tama raa ki oo hakallaka Misia no oo i Troas. ⁹ Tepoo naa Pol kukite karemata roo te tama i Masedonia e tuu ake no meake aia ma, "Hamai i Masedonia no tokonaki maatou!" ¹⁰ Pol ekite koi te mee nei, tena maatou kutanattana no oo i Masedonia e mee maatou e mannatu ma TeAtua ekanna maatou ki takutaku ake te Rono Tauareka raa i na tama te matakaina raa.

Lidia ku hakatina

¹¹ Maatou ekkake te vaka raa i Troas, tena ki tere tahi roo i Samotras, tena te aho taiao raa maatou kuttae i Neapolis. ¹² Tena maatou kutiaki te kina naa no oo no ttiae i Filipai te matakaina kaamata i Masedonia tera Rom e rorohi raa. Maatou e nnoho ellava na aho i te matakaina naa.

¹³ Tena te aho te Sabatraa maatou ku oo itaha ma te matakaina raa no ttiae ite vahi te riva ite kina maatou e mannatu ma he kina na Jiura kame ekutukutu no lotulotu raa. Tena maatou ku nnoho ite kina raa no tattara ake na hhine ekkutu ite kina raa. ¹⁴ He hine hokotahi i roto na hhine tera ellono na tattara maatou raa ko Lidia, he hine i Taiataira tera na tama eoo ake no suisui na hekau etteapouri essui mmaha raa. Lidia he hine elotulotu TeAtua, tena TeAriki kutaaraki te kapuroro tama raa ki hakarono hakaraoi roo na tattara Pol e tattara raa. ¹⁵ Lidia ma na tama i roto te hare aia raa ku hakoukoutapu ria no oti, tena aia ki hakkoro ake ma, "Oo mai kioo no nnoho ite hare anauraa kame kootou e maanatu ma anau hetama ehakatina hakamaoni TeAriki." Tena aia e hai roo na mahi aia ma maatou ki oo ma aia.

Pol laua ma Sailas ku hakapiki ria

¹⁶ He aho hokotahi maatou ku oo i te kina e lotulotu raa, tena he taukupu hehekau vahao nei e isi te tipua sakkino tera e mee aia ki lavaa te tattara na mee koi oo mai i muri raa

kuttiri maatou. Na tama ettino te taukupu raa e tootoo tammaki roo na sileni i na tattara aia e tattara i na mee tera koi oo mai i muri raa. ¹⁷ Te taukupu raa e tautari mai maatou ma Pol, tena ki vavaa mai ma, "Na tama nei ni tama hehekau TeAtua i Aruna raa! Na tama nei e tattara atu kootou i na ara tera TeAtua e me kitokonaki kootou ki ora raa!" ¹⁸ Tammaki roo na aho te taukupu raa e hahai ake Pol, tena Pol ku se hihia, tena aia ki hakatike no meake te tipua i roto te taukupu raa ma, "Anau e meatu akoe i te inoa Jisas Krai ki hamai itaha ma te taukupu naa!" Te saaita naa koi te tipua raa ku tere i taha ma te taukupu raa.

¹⁹ Na tama ettino te taukupu raa ku illoa ma laatou kame kuse haiara hoki e me ki tootoo na sileni, kito na tama raa kittaohi Pol laaua ma Sailas, tena ki horo tokorua raa i na tama hakamattua e nnoho i roto marae raa. ²⁰ Na tama raa e too tokorua raa no kkave i na tama hakanan-niu i Rom raa, tena ki meake, "Na tama nei ni Jiu, tena laaua e haere ppena na sara i roto te matakaina taatou nei. ²¹ Na tama nei e akoako na tiputipu settonu ma na tuua taatou raa. Maatou nitama i Rom, tena maatou selavaa te too na tiputipu nei, ia maatou selavaa te haaite hoki na tiputipu nei."

²² Tena te kanohenua raa ki hakapaa hakaatoa no riki Pol laaua ma Sailas.

Kito te tama hakamaatua raa ki ssae na hekau Pol laaua ma Sailas raa i taha, tena ki meake na tama raa ki riki tokorua raa. ²³ Na tama raa e riki hakahaeo roo tokorua raa no oti, tena ki ppono tokorua raa i roto te hare karapusi, tena ki meake te tama e rorohi te hare karapusi raa ki hakkapi te totoka raa ki mmauroo. ²⁴ Te tama rorohi raa etoo na tattara nei, tena aia ki ppono tokorua raa i roto roo te hare karapusi, tena ki hakkapi na vae tokorua raa i lottonu saa hono matoru e mmaha.

²⁵ Te tuapoo Pol laaua ma Sailas kulotu, tena ki huhua na rue telotu ki hakammaha ake TeAtua, tena alaa tama karapusi ku hakalollono ake i tokorua raa. ²⁶ Te saaita naa koi te ruru henua hai mahi roo kururu te hare karapusi raa, tena na totoka te hare karapusi raa hakaatoa ku hakateki no tallaki, tena na seni raa hoki ku hhopo itaha ma na tama karapusi raa hakaatoa. ²⁷ Te tama e rorohi te hare karapusi raa ku maahuru no kite pera ma na totoka te hare karapusi raa ku tallaki hakaatoa, tena aia ku maanatu ma na tama karapusi raa ku ssao hakaatoa, tena aia ki uhu te paraamo aia e taatama raa ma kittoki aia hokoia kimate. ²⁸ Kito Pol ki kanna ake hakamaroa roo ma, "Auu settoki akoe hokkoe. Maatou e nnoho koi hakaatoa."

29 Te tama e rorohi te hare karapusi raa ku kannaa ake ma kikou ake he ahi, tena aia ki too te ahi raa notere i hare notteiho no tuturi i mua na vae Pol laaua ma Sailas raa no pore roo te mataku. 30 Tena aia ki too tokorua raa no hakattaki i aho no vahiri ake ma, "Na tama hakamattua, hea anau e me ki ppena ki ora anau?"

31 Kito tokorua raa ki meake, "Hakatina i TeAriki Jisas, tena akoe e me ki ora. Akoe ma na llave ana akoe raa hakaatoa." 32 Tena tokorua raa ki takutaku ake na tattara TeAriki raa i te tama raa ia ma na tama i roto te hare aia raa. 33 Te poo naa koi te tama e rorohi te hare karapusi raa ku too tokorua raa, tena ki oo no huhui hakaraoi na saanuku tokorua raa. Tena aia ma na tama i hare raa hakaatoa ku too te hakoukou tapu te saaita naa koi. 34 Aia ku too Pol laaua ma Sailas no kkave i te hare aia raa, tena ki kou ake na kai tokorua raa no kkai. Te tama raa ma na llave ana aia raa hakaatoa ku hihhia e mee laatou ku hakattina i TeAtua.

35 Tena te tahata, na tama hakananniu i Rom raa ku kauna na polis laatou raa ma na tattara nei, "Hakattana tokorua naa ki oo."

36 Kito te tama e rorohi te hare karapusi raa ki meake Pol, "Na tama hakananniu i Rom raa ekou mai te tattara ma ki hakattana koorua ki oo. Koorua ku ttana ki oo, tena ku oo ma te tauareka."

37 Emeia Pol e meake na polis raa, "Kootou e kkite maaua se isi na sara e ppena, emeia kootou e riki maaua i roto marae, tena maaua hoki ni tama i Rom. Na tama raa e ppono maaua i roto te hare karapusi raa, tena te saaita nei laatou ku mee ki hakattana hemuu maaua ki oo se tama e iroa? Maaua se lavaa te oo! Meake na tama hakananniu i Rom raa ki oo mai roo hokolaatou no hakattana maaua ki oo."

38 Na polis raa ku oo no tattara ake na tama hakananniu raa na tattara Pol laaua ma Sailas raa. Tena te saaita koi na tama hakananniu raa ni llono ma tokorua raa ni tama i Rom, na tama raa ku mattaku roo. 39 Kito na tama raa ki oo ake no hai aroha ake tokorua raa, tena ki hakattaki tokorua raa itaha ma te hare karapusi raa, tena ki meake tokorua raa ki oo itaha ma te matakaina raa. 40 Tena Pol laaua ma Sailas ku tiaki te hare karapusi raa no oo i te hare Lidia raa. Tokorua raa e ttiri na hakattina ana i te hare raa, tena ki tattara hakapurupuru ake na tama raa no oti, tena laaua ki oo.

17

Pol laaua ma Sailas i roto Tesalonaika

1 Pol laaua ma Sailas ku oo vaaroto Amfipolis laaua ma Apolonia, tena ki oo nottae i Tesalonaika i te kina te hare lotu na Jiu raa etuu. 2 Pol e haere i te hare lotu na Jiu raa peeraa ma aia e haere tahi na vahao

hakaatoa raa. Tena e toruroo na Sabat Pol e tattara ake na tama raa i te vahi te Launiu Tapuraa, ³ tena ki tattara hakamatahua ake hoki na tama raa na tattara te Launiu Tapuraa. Na tattara raa e huri ake te hakamaoni pera ma te Mesaia raa eme ki hakalono lihu, tena eme ki mahike muri i taha ma te mate. Kito Pol ki meake, "Jisas te Tama anau e tattara atu kootou nei raa ko te Mesaia."

⁴ E isi na tama ku hakattina no hukui ake Pol laaua ma Sailas, tena tammaki hoki na hhine hakamattua ia ma tammaki na tama i Grik tera ku lotulotu TeAtua raa ku hukui ake hoki.

⁵ Emeia eisi na Jiu kumanava kkere ina tama raa, tena laatou ki hakkutu ake na tama vare e nonnoho ina mateara raa, tena ki mee na tama raa no llotu. Na tama raa kulloto no vavaa hakamaroa roo vaa roto te matakaina raa, tena kioo no ssaa na totoka te hare te tama e hui ma ko Jeson raa, tena kissee vaa hare ma ki lave laatou Pol laaua ma Sailas, tena ma laatou kutoo tokorua raa no horoo ake i te kanohenua raa. ⁶ Emeia e mee laatou ku se lave tokorua raa, tena na tama raa ki too Jeson ia ma alaa hakattina ana i roto te hare raa no horoo ake no hakattuu i mua na tama hakananniu i te matakaina raa, tena kihai ake hakamaroa roo ma, "Na tama ni haere ppena na sara ina kina roo hakaatoa raa ku ttae mai i te matakaina taatou nei te saaita nei, ⁷ tena Jeson e too tokorua raa no nnoho laatou i te hare aia raa. Na tama nei hakaatoa e seu na tuua te tama hakamaatua i Rom raa, tena ki tattara ma e isi hoki teeraa tuku te inoa Aia raa ko Jisas."

⁸ Na tattara nei e mee roo te kanohenua raa ia ma na tama hakananniu te matakaina raa no vaa huri roo. ⁹ Na tama hakananniu raa emeake Jeson ma alaa hakattina ana ki sui ake te kooina na sileni laatou e hihhai raa, tena ma laatou ku hakattana na tama raa ki oo.

Pol laaua ma Sailas i roto Beria

¹⁰ Te poo naa koi na hakattina ana raa ku kauna Pol laaua ma Sailas kioo i Beria. Tokorua raa e oo no ttae, tena kioo i te hare lotu na Jiu raa. ¹¹ Na tama te matakaina raa e aata mai roo i aruna na tama i Tesalonaika raa. Na tama raa e hihhai roo ki hakallono na tattara raa, tena na aho hakaatoa na tama raa ku paupau te Launiu Tapuraa ma ki mmata ma na tattara Pol raa e hakamaoni. ¹² Tammaki na tama ku hakattina, ia tammaki na hhine hakananniu i Grik ia ma tammaki hoki na taanata i Grik ku hakattina. ¹³ Emeia te saaita na Jiu i Tesalonaika raa nillono ma Pol ku takutaku ake hoki na tattara TeAtua raa i roto Beria, na tama raa ku oo ake no hakkutu na tama te matakaina raa, tena ki usuusu ake na tama raa. ¹⁴ Te saaita naa koi na hakattina ana raa ku kauna Pol ma alaa tama kioo itai, emeia Sailas laaua ma Timoti ennoho koi i Beria. ¹⁵ Na tama e too Pol no oo laatou raa e oo roo laatou no ttae i Atens, tena na tama raa ki vakkai ake i Beria ma na tattara

Polraa pera ma Sailas laaua ma Timoti ki oo ake vave roo iaia.

Pol ku takutaku iroto Atens

¹⁶ Pol ku noho iroto Atens no hakattari Sailas laaua ma Timoti ki oo ake, tena aia kuse hihia roo e mee aia e kite tammaki roo na hatu tipua iroto te matakaina raa. ¹⁷ Kito aia ki kkutu no tattara ma na Jiu ia ma na tama seai ma ni Jiu e lotulotu TeAtua iroto te hare lotu na Jiu raa, tena na aho hakaatoa aia ku kkutu no tattara ma te kanohenua raa ia ma na tama e oo ake peeraa i roto marae raa. ¹⁸ Na tama akoako e kanna ma ni Epikurian ia ma na Stoik raa e hakataukoti hoki ma Pol. Eisi na tama na tama raa e meake ma, "Hea te tama hakatanata mahi nei e tattara nei?"

Tena alaa tama kimeake, "Tetama raa e tattara mai na atua alaa matakaina." Na tama raa e tattara ake peenei e mee Pol e takutaku ake ite vahi Jisas ia ma te ora muri Tamaraa itaha ma temateraa. ¹⁹ Kito natamaraa ki hakattaki ake Pol no hakatuu imua na tama hakanan-niu te kuturana na Areopagus iroto te matakaina raa, tena kimeake, "Maatou e hihhai ki illoa te hakataakoto vahao nei akoe etakutaku raa. ²⁰ Eisi na akoako vahao nei maatou ellono akoe etattara, ia tena maatou e hihhai ki illoa te hakataakoto na tattara naa." ²¹ (E mee na tama hakaatoa iroto Atens ia ma na tama alaa henua ennoho ite kina nei raa e hihhai ki tattara tahi namee vahao nei laatou ellono raa.)

²² Tena Pol kimahike notuu iaruna imua na tama hakamattua te matakaina raa, tena kimeake, "Anau e kite pera ma kootou na tama Atens raa ni tama roo elotu tahi. ²³ E mee tesaaita anau ni haere vaaroto te matakaina kootou nei no mmata na kina kootou elotulotu raa, anau e kite te olta hokotahi e mmau na tattara nei, 'TeAtua Maatou Seilloa raa.' TeAtua kootou elotulotu niaina ma kootou seilloa raa ko TeAtua anau etattara atu kootou vahao nei raa.

²⁴ "TeAtua e pena te maarama nei ia ma namee hakaatoa iroto te maarama nei raa ko TeAriki te vaelani ma te maarama nei, tena TeAtua se noho iroto na hare tapu na tama e pena ma na rima laatou raa. ²⁵ Tena te Tamaraa se hai mee e hihai hoki ma taatou ki uata ma Aia, e mee Aia Hokoia e kou mai teloumatani te ora ia ma alaa mee hoki i taatou na tama roo hakaatoa. ²⁶ TeAtua ni pena mai te tama hokotahi, tena te aho nei Aia ku mee na tama roo hakaatoa ki noho iroto te maarama nei hakaatoa. TeAtua Hokoia ni tuku mai imuaro te saaita namee hakaatoa ia ma te kooina na henua hakaatoa na tama e me kinnoho raa. ²⁷ TeAtua e ppena peenei raa ma ki sесеe na tama raa Aia ma na rima laatou pera ma ni tama e sseni. Emeia te hakamaoni TeAtua se mmao i taha ma taatou; ²⁸ peeraa ma na tattara te tama e tattara ma,

'Taatou e hahaere, ia e kenekene, tena e nnoho i roto te maarama nei.'
E ssau pera ma na tattara kootou e tattara ma,
'Taatou hoki ni tamalliki TeAtua.'

²⁹ E mee taatou ni tamalliki TeAtua, tena taatou selavaa te mannatu ma tetipu TeAtuaraa essau pera ma na hatu tipua na tama epena ma nagol, na siliva ia ma na hatu i te atamai te tamaraa. ³⁰ TeAtua se maanatu na saaita na tama ra ni se illoa Aia ra, e meia te saaita nei Aia ku meake na tama na kina hakaatoa kittike i taha ma na tiputipu sakkino laatou ra. ³¹ E mee Aia ku oti te tuku te aho hokotahi te Tama Aia ni hirihiri ki hakatonutonu te hakamaoni na tama te maarama nei ra hakaatoa. Aia ku oti te huri mai te hakamaoni ki k kite na tama hakaatoa te hakataakoto Aia ni hakamahike Tama ra i taha ma te mate ra!"

³² Na tama ra ku llono Pol e tattara i te mahike muri i taha ma te mate ra, e meia e isi na tama na tama ra ku tataussua Pol, tena e isi hoki na tama ku meake ma, "Maatou e hihhai ki hakallono akoe e tattara mai hoki na tattara nei hakaraoi."

³³ Tena Pol ki haere i taha ma te kina laatou e k k utu ra.

³⁴ E isi na tama ku hakattina, tena ki hukui ake ma Pol, tena e isi te tama i roto na tama ra te inoa aia ra ko Dionisius he tama i roto te kuturana na tama hakananniu ra. Ia e isi hoki te hine te inoa aia ra ko Damaris ia ma alaa tama hoki.

18

Pol i roto Korin

¹ Pol e tattara ma na tama te kuturana ra no oti, tena aia ki tiaki Atens no haere i Korin. ² Aia e ttiri te Jiu i te kina ra, te inoa aia ko Akwila. Tama ra e haanau i Pontus, tena aia e hamai peera i Itali ma Prisila te avana aia ra, tena tokorua ra e ttae ake vahao ra koi. Tokorua ra e oo ake, maitaname Klodius te tama hakamaatua i Rom ra e meake ma na Jiu hakaatoa ki oo i taha ma Rom. Pol e haere no mmata tokorua ra, ³ tena ki noho no uata laatou, e mee aia e too sileni i na hare taporo aia e penapena ra, essau hoki pera ma tokorua ra. ⁴ Pol e tattara i roto te hare tapu na Jiu ra na Sabat hakaatoa, tena aia ku hahai ma ki mee na Jiu ia ma na tama sei ma ni Jiu ra ki hakattina.

⁵ Sailas laaua ma Timoti ku oo ake i Masedonia no ttae ake, tena Pol kitakutaku ake na aho naa hakaatoa na tattara TeAtuaraa i roto te matakaina naa, tena kitattara haka-matahua ake hoki na Jiuraa pera ma Jisas ko te Mesaia.

⁶ E meia te saaita na tama ra ku se hihhai no tattara haka-haeo ake aia ra, tena Pol kittahi na k k ere e mmau te kaukahu aia ra i taha, tena kimeake, "Kame kootou e oo nommao i taha ma TeAtua, teenaa hevahi kootou hokkootou, tena kootou selavaa tetuku pera ma anau e sara. Te mee naa ku sei ma he sara anau. Te saaita nei

anau kumee ki haere i na tama seai ma ni Jiu raa." ⁷ Kito Pol ki tiaki na tama raa no haere no noho i te hare te tama seai ma he Jiu te inoa aia raa ko Titius Jastus, aia he tama elotulotu TeAtua, tena te hare aia raa etuu taapiri ake te hare lotu na Jiu raa. ⁸ Krispus he tama hakamaatua i roto te hare lotu na Jiu, tena aia e hakatina i TeAriki hakapaa ma na tama i roto te hare aia raa hakaatoa, ia tammaki na tama i roto Korin e llono na tattara raa no hakattina, tena na tama raa ki too te hakoukou tapu.

⁹ He poo hokotahi Pol e kite karemata pera ma TeAriki e tattara ake aia ma, "Auu se matakū, e meia tauhano koi te tattara, tena auu sekkaro, ¹⁰ maitaname Anau e noho ma akoe. Sehai tama elavaa te hai hakahaeo akoe, e mee tammaki na tama i roto te matakaina nei ni tama Anau." ¹¹ Tena Pol e noho te hetau toe i te matakaina raa no akoako ake te kanohenua raa na tattara TeAtua raa.

¹² Tesaaita Galio kumee no hakamaatua i Akaia, tena na Jiu i te kina raa ku hakkutu hakaatoa no ttaohi Pol no kkave i te hare hakatonutonu raa. ¹³ Kito na tama raa ki meake, "Tetama nei e hahaivi ma ki mee te kanohenua raa kilotulotu TeAtua ina tiputipu tera settonu ma na tuua taatou raa!"

¹⁴ Pol kumee koi ma kitattara, tena Galio ki meake na Jiu raa, "Kame te mee nei he mee roo e sara tera te tama e ppena, tena kame e tonu anau te hakarono atu kootou na Jiu. ¹⁵ Emeia, e mee kootou e hakatauttau koi na tattara ia ma na inoa na tama ia ma na tuua kootou raa, tena kootou hokkootou ki hakatonutonu te mee naa. Anau selavaa te hakatonutonu na mee peenaa." ¹⁶ Tena Galio ki hakaise na tama raa itaha ma te hare hakatonutonu raa. ¹⁷ Tena na tama raa hakaatoa kuttaohi Sostenes, te tama hakamaatua te hare lotu na Jiu raa no taa vaa mua te hare hakatonutonu raa. Emeia Galio se anaana atu hoki.

Pol ku vaakai i Antiok

¹⁸ Pol e noho i roto Korin ma na hakattina ana raa tammaki na aho, tena aia ki tiaki na tama raa, tena ki too Prisila laua ma Akwila no huro laatou i Siria. Pol e ohe te pohouru aia raa no mmore i mua laatou ni huro i Senkria raa, e mee aia e isi te tattara hakamaoni ni hakamoe ma TeAtua. ¹⁹ Na tama raa ku ttae i Efesus, tena Pol ki tiaki Prisila laua ma Akwila i te kina raa. Pol ku haere i roto te hare lotu na Jiu raa no tattara laatou ma na Jiu raa. ²⁰ Na tama raa e kainno ake Pol kinnoho laatou he saaita, e meia Pol se hihai. ²¹ Tena Pol ki meake na tama raa tesaaita aia ni haere raa ma, "Kame TeAtua e hihai, anau e me ki vaakai mai kootou." Tena aia ki too te vaka raa i Efesus no tere.

²² Pol ku tae i Sisaria, tena aia ki haere peeraa i Jerusalem no tattara hakatauareka ake na hakattina ana i te kina raa,

tena aia ki haere i Antiok. ²³ Aia enoho i te kinaraa nooti, tena aia ki haere vaaroto Galesia laaua ma Frigia no tattara ake na hakattina ana raa ki ttuu mmou i na hakattina laatou raa.

Apolos i roto Efesus ma Korin

²⁴ Te saaita naa he Jiu enoho i Efesus te inoa aia raa ko Apolos, tena aia ni haanau iho i Aleksandria. Tama raa e iroa roo tetattara, ia eisi hoki te iroa tauareka i te vahi te Launiu Tapu. ²⁵ Aia etoo hakaraoi roo na poroporo na Tiputipu Te Arikiraa, tena aia eisi roo te hihai erahi ki tattara, tena aia e akoako tonuroo namee hakamaoni i te vahi Jisas raa. Emeia aia e iroa koi i te hakoukou tapu Jon raa. ²⁶ Aia e ivi roo te tattara i roto te hare lotu na Jiu raa. Prisila laaua ma Akwila ellono te tama raa e tattara, tena tokorua raa ki too tama raa no oo laatou i hare, tena ki hakatonutonu ake tama raa i te vahi na Tiputipu Te Atua raa. ²⁷ Tena Apolos kumaanatu ma ki haere i Akaia, kito na hakattina ana i Efesus raa ki tokonaki aia no taataa te launiu no kave i na hakattina ana i Akaia raa ma ki too hakaraoi Apolos. Apolos ku tae i Akaia, tena aia ki tokonaki hai mahi roo na tama tera ku hakattina i na mahi te tauareka Te Atua raa. ²⁸ Apolos e ivi roo te hakatauttau ma na Jiu raa i te vahi te Launiu Tapu raa pera ma Jisas ko te Mesaia, tena na Jiu raa ku se ttau roo te tama raa.

19

Pol i roto Efesus

¹ Pol e haere vaaroto te matakaina raa no ttae i Efesus te saaita Apolos ni noho i roto Korin. Pol ettiri na hakattina ana i te matakaina raa, ² tena aia ki vahiri ake na tama raa, "Kootou ku oti te too Te Anana Tapu raa te saaita kootou ni hakattina?"

Kito na tama raa ki meake, "Maatou se hai vahao ellono ma e isi Te Anana Tapu."

³ Kito Pol ki vahiri ake, "Kaa he hakoukou tapu peehee kootou ni too?"

Tena na tama raa ki meake, "Te hakoukou tapu Jon."

⁴ Kito Pol ki meake, "Te hakoukou tapu Jon raa he hakoukou tapu na tama tera ku ttike i taha ma na hai sara laatou raa. Tena Jon ki meake te kanohenua Israel raa ki hakattina i te Tama tera eme ki hamai imuri aia raa, teenaa ko Jisas."

⁵ Tena na tama raa ku too te hakoukou tapu i te inoa Te Arika Jisas raa te saaita koi laatou ni llono na tattara nei.

⁶ Pol e hakapiri na rima aia raa i aruna na tama raa, tena Te Anana Tapu raa ku haere iho i aruna na tama raa; kito na tama raa ki tattara na tattara alaa henua no takutaku ake

na tattara TeAtua raa. ⁷ Na tama raa e ttae peeraa sanahuru ma rua na taanata hakaatoa.

⁸ Pol e haere tahi ite hare lotu na Jiu raa, tena iroto etoru na marama aia e tattara hai mahi ake i na kanohenua raa, tena ki kuku no tattara ma na tama raa ma ki mee na tama raa ki illoa te hakamaoni na tiputipu te Hakamaatua ana ite Vaelani raa. ⁹ Emeia alaa tama e poro nattaa, ia ku se hihhai ki hakallono, tena na tama raa kitattara haeo ite vahi na Tiputipu TeAriki raa imua te kuturana raa hakaatoa. Kito Pol ki tiaki na tama raa, tena aia ki too na hakattina ana raa no haere ma aia, tena na aho hakaatoa aia e hakkutu no tattara ma na tama raa iroto te hare akoako Tiranus raa. ¹⁰ Pol e akoako peenei iroto e rua na hetau, tena na tama hakaatoa tera ennoho iroto te matakaina Esia raa hakapaa ma na Jiu ia ma na tama sei ma ni Jiu raa ku llono na tattara TeAtua raa.

E hitu na tama tane Skeva

¹¹ Pol e huri ake tammaki na mirakol i na mahi TeAtua tera na tama ni se kkite imua raa. ¹² Na tama e lavvea raa ku taualleka, tena na tipua raa ku huro i taha ma na tama te saaita na tama raa e too na muri maro tera Pol e sossoro na kahota ia ma ni hekau peehee aia e uruuru raa no hakattiri ake na tama lavvea raa. ¹³ Na Jiu ni oo hakattike na matakaina no hakaise na tipua sakkino raa ku mannatu ma laatou kitapatapa hoki te inoa TeAriki Jisas raa te saaita laatou e hakaise na tipua raa. Na tama raa e meake na tipu raa ma, "Anau e meatu akoe ite inoa Jisas tera Pol e takutaku raa ki hamai itaha ma te tama naa." ¹⁴ Tena e hitu na hai taina, ni tama tane Skeva te pohouru hakanaani na maatua na Jiu raa e haere ppena te mee nei.

¹⁵ Emeia na tipua raa e meake ma, "Anau e iroa Jisas, tena anau e iroa hoki Pol, kaa kootou koai?"

¹⁶ Tena tetama tera eisi na tipua raa kullee ake no ppuhu roo ma na tama raa, tena kitaa na tama raa hakaatoa. Na tama raa ku meremmere haeo roo no huro itaha ma te hare te tama raa, ia na hekau laatou raa ku masaessae hoki. ¹⁷ Na Jiu ia ma na tama sei ma ni Jiu raa hakaatoa ku llono te mee nei, tena na tama raa ku mattaku roo, tena ki hakamamaha roo te inoa TeAriki Jisas raa. ¹⁸ Tammaki na hakattina ana e oo ake no hakari ake na mee sakkino laatou ni ppena raa imua na tama hakaatoa. ¹⁹ Tammaki na tama hai pakava e oo ake ma na launiu laatou raa hakaatoa no ttuni imua na tama hakaatoa. Na tama raa e hakapapaa te kooina te sui na launiu raa hakaatoa, tena na launiu raa hakaatoa e sui tipu rima na simata na siliva. ²⁰ Ia tena na tattara TeAtua raa e tauhano koi te ttoha i na kina hakaatoa e mee na mee nei, ia e hai mmahi roo.

²¹ Tena i muri na mee nei hakaatoa, Pol ku maanatu ma ki haere i Masedonia laua ma Akaia, tena ma ku haere hoki i Jerusalem. Kito Pol ki meake, "Anau e me ki haere i Jerusalem, tena ki oti anau ku haere hoki no mmata i Rom."

²² Kito Pol kikauna Timoti laua ma Erastus, tetokorua nitokonaki aia raa ki oo i Masedonia, tena aia kinoho hakamarie i Esia.

Natama i roto Efesus ku hakatauttau

²³ Ia tena tesaaita nei ku isi na sara ellahiroo i roto Efesus e mee natattara itevahi na Tiputipu TeAriki raa.

²⁴ Teeraa hetama i roto Efesus teinoa aia ko Demitrius. Tama raa e penapena na paa hare tapu ma te atua hine Atemis raa, tena tama raa etoo na sileni tammaki roo ite uata aia raa.

²⁵ Kito Demitrius ki hakutu na tama euata ma nasiliva peeraa ma aia raa, tena aia ki meake natama raa, "Nataanata, kootou e illoa koi pera ma nasileni taatou raa e o mai koi ina uata taatou e ppena ma nasiliva raa.

²⁶ Ia tena kootou ekkite, ia ellono hokkootou hea Pol e haere tattara raa. Pol e mee ma na atua tera na tama e ppena ma na rima laatou raa seai ma ni atua hakamaoni, ia tena tammaki natama i roto Efesus, ia taapiri hoki na tama hakaatoa i roto na matakaina Esia raa ku hakattina tama raa. ²⁷ Taatou etau te mattaku, maitaname nauata taatou nei e me kitoo teinoa haeo. Seai ma ko temee naa koi, emeia teeraa mee taatou ki mattaku peeraa te hare tapu te atua hine Atemis raa e me ki mee pera ma he hare vare koi, tena na mahi aia raa e me ki seai. Te atua hine tera na tama hakaatoa i roto Esia ia ma te maarama nei e lotulotu raa."

²⁸ Te saaita te kanohenua raa ni llono na tattara nei, na tama raa kulloto roo, tena kikaamata novavaa hakamaro ma, "Atemis, te atua Efesus raa e hakanaani!"

²⁹ Te vaa raa e haere nottae natama hakaatoa i roto te matakaina raa. Kito na tama raa kittaohi Gaius laua ma Aristarkus, tetokorua natama i Masedonia tera e ha haere laatou ma Pol raa no huro hakavave ma laatou ite hare na tama te matakaina raa e kutukutu raa.

³⁰ Pol e hairoo ma ki haere notuu imua te kanohenua raa, emeia na hakattina ana raa se hihhai ma aia ki haere. ³¹ Eisi na soala oi aia e hakamattua te taumani e kou ake na tattara hoki ma Pol ki se hakahura ake ite hare na tama te matakaina raa e kutukutu raa.

³² Tena na tama hakaatoa ekkutu ite kina raa ku vaa huri roo te saaita naa: na tama e vaa te mee peenei, tena alaa tama ku vaa ake teeraa mee hoki, e mee tammaki na tama e oo ake raa se illoa te hakataakoto laatou hakaatoa e oo ake raa.

³³ Eisi na tama e mannatu ma Aleksanda ko te tama e sara, e mee na Jiura e meake aia ki haere notuu imua. Tena Aleksanda ki auna ake ma na rima aia ma na tama raa ki se vaa, tena aia ki tattara ake ma ki tokonaki

tokorua raa. ³⁴ Emeia te saaita na tama raa ni illoa ma Aleksanda he Jiu, tena na tama raa hakaatoa ku vaa ake hakamaroa saaita roroa roo ma, "Atemis te atua Efesus raa e hakanaaniu."

³⁵ Tena ki oti roo he tama i roto te taumani raa ku meake na tama raa kise vva. Tena aia ki meake, "Kootou na tama Efesus, na tama hakaatoa e illoa pera ma na tama te matakaina Efesus raa e lollohi te hare tapu Atemis te atua hakanaaniu ia ma te hatu e tapu tera ni teiho mai i te vaelani raa. ³⁶ Sehaitama elavaa te mee ma na tattara nei emalliu. Ia tena kootou ki selloto, ia seppena na mee e ssara. ³⁷ Kootou e kou mai tokorua nei i te kina nei, niaina ma tokorua nei sehai mee e tapu ni too i roto te hare tapu raa, ia sehai tattara hoki sakkino e mee i te atua hine taatou raa. ³⁸ Kame Demitrius ia ma na tama hehekau aia raa e isi na tattara i te vahi tokorua nei, tena taatou e isi na tama hakamattua ia ma na aho e tuku ki hakatonutonuu raa, tena taatou e tau te hakatonutonu koi i te kina naa. ³⁹ Emeia kame e isi te mee e kee hoki tera kootou e hihhai, tena na tama i te kina nei raa e tau te kikutu ki tattara. ⁴⁰ Taatou e mattaku ma kaoti na tama raa ku tattara ma taatou eppena na mee e ssara, e mee hea ni kapihi mai te aho nei raa. Ia sehaitama elavaa tetuu no tattara ma taatou i te vahi te vavaa te aho nei raa, ia sehai tama hoki e isi na tattara tau alleka ki tattara."

⁴¹ Aia e tattara koi no oti, tena aia ki meake na tama raa ki maaseu i na hare laatou raa.

20

Pol ku haere i Masedonia laaua ma Grik

¹ Te saaita na tama raa ni vavaa roo no oti, tena Pol ku kanna ake na hakattina ana raa ki hakutuu ake, tena aia ki tattara hakapurupuru ake na tama raa, tena ki hakaalloha ma na tama raa. Tena aia ki tiaki te matakaina raa no haere i Masedonia. ² Aia e haere vaa roto na matakaina raa no tattara ake tammaki na tattara ma ki hakapurupuru ake na tama raa. Tena aia ki haere i Akaia ³ no noho e toru na marama i te kina raa. Aia kutanattana ma ki haere i Siria, tena te saaita naa hoki aia ku rono ma e isi na Jiu ku tattara ma kitaa aia, tena aia ku maanatu ma ki vaakai i Masedonia. ⁴ Ellava na tama e oo laatou ma Pol, teenaa ko Sopata te tama tane Pirus te tama i Beria raa, tena Aristarkus, Sekundus te tama i Tesalonaika raa, Gaius te tama i Debi raa, Tikikus laaua ma Trofimus na tama i Esia raa, tena Timoti. ⁵ Na tama nei ni oo i mua no hakattari mai maatou i Troas. ⁶ Maatou e too te vaka raa i muri te Kai te Haraoa Mannihiraa, tena i muri erima na aho maatou kuttiri na tama raa i Troas, tena maatou kinnoho telatapu naa hakaatoa i te matakaina raa.

Pol ku haere no mmata hakaoti na tama i Troas

⁷ Te hiahi te aho Sarere raa maatou kukkutu hakaatoa ki kka'i te kai e tapu raa. Pol e tattara ake na tama raa, tena ki tattara roo no tae te tuapoo, maitaname aia ku mee ki tiaki na tama raa te aho taiao raa no haere. ⁸ Tammaki na lamu e ura i te rum maatou e kikutu i aruna raa. ⁹ Tena he taupeara te inoa aia raa ko Yutikus enoho itevahi te windo. Pol e tattara koi no tattara, tena Yutikus ku kaamata no hi moe, tena kioti aia kumoe serono roo noteiho itaha ma te hare e palluna raa no ppaku iraro. Te tama raa ku mate te saaita na tama raa ni huro atu no ssau aia raa. ¹⁰ Tena Pol ku haere iho iraro, tena kimoe vaa aruna no avei te tama raa, kito Pol ki meake, "Auu semamannatu tammaki, te tama nei e ora koi." ¹¹ Tena Pol ku vaakai i aruna no ttohi te haraoa raa no kai. Tena aia ki tattara ake na tama raa saaita roroa roo haere no tae te tahata, tena aia ki haere. ¹² Na tama raa ku hihhia roo, tena kitoo te taupeara ku ora hakaraoi raa no kka've i hare.

Pol ku tiaki Troas no haere i Miletus

¹³ Maatou e oo i mua no kka'ke te vaka raa no tere i Asos, te kina maatou e me kitoo Pol raa. Pol ni mee mai ma maatou ki tere ake, tena aia e haere ake vaa uta. ¹⁴ Pol kuttiri maatou i Asos, tena maatou ki uta aia ite vaka raa no huro maatou i Mitilini. ¹⁵ Maatou ku uhu i Asos, tena teeraa aho maatou ku raka i Kaios. He aho hokotahi e raka, tena maatou kuttiae i Samos, tena teeraa aho maatou kuttiae i Miletus. ¹⁶ Tena Pol ku maanatu ma aia selavaa te hakannahe ite matakaina Esia raa, tena ma aia e me ki tere hakaraka peeraa i Efesus. Aia e hai taruaru ma ki tae aia i Jerusalem i te aho Pentikos raa kame aia e lavaa.

Pol e tattara hakaraoi ake na tama hakamattua telotu i Efesus

¹⁷ Pol enoho i Miletus, tena kikkave te tattara i na tama hakamattua telotu i Efesus raa ki oo ake no mmata aia. ¹⁸ Na tama raa ku ttae ake, tena Pol ki meake, "Kootou e illoa na tiputipu anau te saaita anau ni noho ma kootou kaamata roo te aho kaamata anau ni hamai i Esia no tae mai kootou raa. ¹⁹ Anau e pasemmu roo, ia e isi na vahao anau etani te saaita anau euata ma Te Ariki no ttiri na hainattaa, e mee na hakalono lihu na Jiu raa e kou mai anau raa. ²⁰ Kootou e illoa pera ma anau setaohimuri namee tera elavaa tetokonaki kootou te saaita anau ni takutaku i roto marae ia ma na hare kootou raa. ²¹ Anau e tattara hakamataku ake na Jiu ia ma na Grik raa hakaatoa ki ttike i taha ma na hai sara laatou raa no hakattina Te Atua, tena ku hakattina hoki Jisas Te Ariki taatou raa.

²² "Te saaita nei anau kutautari te hihai Te Anana Tapu, tena anau e me ki haere i Jerusalem, ia anau seiroa ma

hea e me kikapihimai anau ite kina raa. ²³ Anau e iroa koi pera ma TeAnana Tapu ni hakairoa mai anau pera ma te karapusi ia ma na hakalono llihu raa e ttari mai anau i roto na matakaina hakaatoa. ²⁴ Emeia anau e maanatu pera ma te ora anau nei he mee vare koi anau, tena anau e hihai koi ki hakaotioti te uata Jisas TeAriki raa nikou mai anau kippena ma kitakutaku te Rono Tauareka raa ina mahi te tauareka TeAtua raa.

²⁵ "Anau ni haere notta e natama kootou raa hakaatoa no takutaku ake ite Hakamaatua ana ite Vaelani raa. Ia tesaita nei anau e iroa pera ma kootou selavaa hoki tekkite anau. ²⁶ Tena anau e tattara hakaraoi atu kootou te aho nei: kame he tama kootou e haere i taha ma na akoako TeAtua raa; teenaa seai ma hesara anau. ²⁷ E mee anau se taohi muri na tattara e tattara ite vahi na tiputipu TeAtua raa hakaatoa. ²⁸ Ia tena lollohi hakamattonu kootou ia ma na kanohenua TeAnana Tapu raa nikou atu kootou kilollohi raa. Mee pera ma nitama e lollohi na hare lotu TeAtua e ttino raa, e mee te toto te Tamariki Aia raa.

²⁹ "Anau e iroa pera ma i muri anau e haere, na manu kaittama raa e me kioo atu kootou, tena natama raa e me kiseu kootou hakaatoa. ³⁰ Eisi tesaita e me ki tae mai, ia e isi na tama i roto te kuturana kootou naa e me ki tattara malliu no hakattaki na hakattina ana raa ki tauttari laatou. ³¹ Lollohi hakamattonu, tena ku mannatu e mee anau e hakalonollihu hai mahi roo te ao ma tepoo, tena anau e akoako kootou i roto e toru roo na hetau.

³² "Ia tena anau ekouake kootou inarima TeAtua kirorohi kootou ma na mahi Aia tera elavaa tetokonaki kootou raa, tena kukouatu na hoki e ttapu TeAtua eisi kikouake natama Aia raa. ³³ Anau se manako na siliva, na gol ia ma na hekau taualleka kootou naa. ³⁴ Kootou hokkootou e illoa pera ma anau euata ma narima anau notoo namee hakaatoa anau ma natama ehahaere ma anauraa e hihhairaa. ³⁵ Anau ehuriatu i roto namee hakaatoa pera ma anau kaa uata mahi, maatou elavaa te tokonaki natama ematanaennaeraa, tena mannatu na tattara Jisas TeAriki raa ni tattara mai Hokoia ma, 'Eisi te hihia erahiroo kame akoe e hoki namee, ia e raka roo i aruna ma te tama e noho koi ki too na mee raa.' "

³⁶ Pol e tattara nooti, tena aia kitutturi ma natama raa no lotu. ³⁷ Natama raa ku aveivveiroo Pol no tanittani, tena kimomohoni tamaraa e mee Pol kumee ki haere. ³⁸ Natama raa e alloharoo e mee Pol emeake ma natama raa selavaa hoki tekkite aia hakaraoi. Kito natama raa kioo laatou ma Pol nottaeroo ite kina te vaka raa.

21

Pol ku haere no tae i Jerusalem

¹ Maatou ehakaalloha ma natamaraa, tena maatou kiuhu notere. Maatou etere tahiroo notae iKos, tena teaho taiaraa maatou kuttae iRodes, tena maatou kutiaki Rodes notere peeraa iPatara. ² Tena

maatou kukkite tevaka iPatara kumee kihaere peeraa iFonisia raa, kito maatou ki oo no kkake te vaka raa no tere.

³ Maatou etere nokkite Saiprus, tena maatou kitaa no tere ite vahi haukkupu te henua raa no tere iSiria. Maatou eoo iuta iTaia itekina tevakaraa eme kitiaki na kai te matakaina raa. ⁴ Maatou ettiri na hakattina ana ite matakaina raa, tena kinnoho ma natamaraa helatapu hokotahi. TeAnana Tapuraraa kutau iroto natamaraa, tena

nata mara ki meake Pol ma ki se haere i Jerusalem. ⁵ Emeia

maatou ennoho ma natamaraa kioti, tena maatou kiuhu no tere. Na taanata raa hakaatoa hakapaa ma avana ia ma na tamalliki laatou raa eoo maatou no ttae itai, tena maatou hakaatoa ki tutturi no lotu. ⁶ Kito maatou ki hakaalloha ma natamaraa, tena maatou ki oo no kkake te vaka raa, tena natamaraa ki vakkai i na hare laatou raa.

⁷ Maatou euhu iTaia no tere peeraa iTolemes, tena maatou kikou ake te tauareka maatou raa i na hakattina ana raa, tena maatou kinnoho teaho hokotahi ma natamaraa.

⁸ Teaho taiaraa maatou kutiaki te matakaina raa, tena ki oo nottae iSisaria. Maatou ennoho iroto te hare Filip, hetama iroto tetokohitu natama laatou ni hirihihi ki tokonaki nouata iroto Jerusalem raa. ⁹ Filip eisi ehaa na taukupu tera e takutaku hoki na tattara TeAtua.

¹⁰ Maatou ennoho itekina raa ellava na aho, tena profet Agabus kuhamai iJudia notae mai. ¹¹ Aia ehaere ake

itekina maatou ennoho raa no too tetaitu Pol raa, tena kihaihai na vae ia ma narima aia hokoia, tena ki meake, "Teenei hea TeAnana Tapuraraa e tattara mai: Na Jiu raa eme kihaihai peenei tetama ettino tetaitu nei raa iroto Jerusalem, tena laatou eme kitoo tetama naa no kou ake na tama sei ma ni Jiu raa."

¹² Maatou kullono na tattara raa, tena maatou ma alaa tama hoki kumeake Pol kise haere i Jerusalem. ¹³ Emeia Pol e mee mai ma, "Hea kootou e mee naa, kootou e tanittani ki aroha mahi roo anau. Anau setanattana koi ma kihaihairia iroto Jerusalem, emeia anau e tanattana hoki ki mate ite vahi na hehekau anau ma Jisas TeAriki raa."

¹⁴ Tena maatou kinnoho hemuu emee Pol kuselavaa te hakatike te hakataakoto aia raa, tena maatou ki meake, "Tiaki koi ki kotia te hakataakoto TeAriki raa."

¹⁵ Maatou ennoho itekina raa no oti roo, tena maatou kitanattana na hekau maatouraa ma ki oo i Jerusalem.

¹⁶ Eisi na disaipol i roto Sisaria e oo hoki maatou, tena kitoo maatou nokkave ite hare tetama maatou eme ki nnoho maatou raa, teenaa ko Nason he tama i Saiprus tera e hakatina TeAriki i te kaamata roo.

Pol ku haere no mmata Jems

¹⁷ Maatou kuttae i Jerusalem, tena na hakattina ana raa kutoo hakaraoiroo maatou. ¹⁸ Teaho taiao raa Pol ku oo maatou no mmata Jems, tena natama hakamattua raa hakaatoa ku nnoho ite kina raa. ¹⁹ Pol e tattara hihia ake na tama raa, tena ki tattara ake na tama raa na mee hakaatoa TeAtua nippena ina uata aia ma natama sei ma ni Jiu raa. ²⁰ Natama raa e hakallono roo no oti, tena laatou ki hakammaha ake TeAtua. Kito na tama raa ki meake, "Pol tetaina maatou, akoe e kite e hia na simata na Jiu hakaatoa tera ku hakattina no tauttari hai mahi roo na Tuua Moses raa. ²¹ Natama raa ellono pera ma akoe e akoako ake na Jiu e nnoho i na matakaina na tama sei ma ni Jiu raa ma ki tiaki na Tuua Moses raa, tena ku se ttuu hoki te hakamaatino e tapu raa i na tamalliki laatou raa, tena ma ku tiaki hoki na tiputipu na Jiu raa. ²² Natama raa eme killono pera ma akoe kutae mai. Kaa hea taatou eme ki ppena?"

²³ "Teenei hea maatou e hihhai ma akoe kippena. Eisi tokohaa natama ite kina nei e hakamoe te tattara hakamaoni ma TeAtua. ²⁴ Tena haere no hukui ma natama naa no mee kootou kimatahua, tena akoe ku sui niaa natama naa etoo kilavaa natama naa te ohe na pohouru laatou kimmere. Akoe kaa ppena te mee nei, na tama hakaatoa eme ki illoa pera ma na tattara na tama e tattara ake i te vahi akoe raa se isi te hakamaoni, e meia akoe hokkoe kitautari na tuua Moses raa. ²⁵ Emeia ite vahi natama sei ma ni Jiu tera ku hakattina raa, maatou nitaataa telauniu nokkave kimeake laatou ma laatou selavaa te kkai na kai na tama raa e hoki ake na hatu tipua ia ma na toto ia ma na manu hahaere na tama ekkoti na ua raa, tena ku tiaki na tiputipu te karemata kailallao raa."

²⁶ Pol ku too na taanata raa, tena te aho taiao raa laatou ku ppena na mee eme ki mee laatou ki matahua raa. Tena aia ki haere i roto te Hare Tapu raa no hakari ake na tama raa e hia na aho i mua laatou eme ki hakaoti na tiputipu hakaatoa eme kimee laatou ki matahua raa, tena ku hoki ake na hoki laatou raa tama taki tahi.

Pol ku hakapiki ria

²⁷ Emeia tesaaita na aho e hitura kumee kittaraa, tena eisi na Jiu ni oo mai ite matakaina i Esia raa ku kkite Pol i roto te Hare Tapu. Kito na tama raa ki usuusu ake

te kanohenua raa hakaatoa, tena laatou kittaohi tama raa. 28 Na tama raa evaa ake hakamaroa roo ma, "Na tama Israel, tokonaki maatou! Teenei ko tetama ehahaere na kina roo hakaatoa notattara haeo ake na tama raa ite vahi na Jiu, na Tuaa Moses raa ia ma te Hare Tapu nei. Tena aia ehakattaki mai hoki na tama sei ma ni Jiu raa i roto te Hare Tapu nei ki mee te hare e tapu nei ki setapu." 29 Na tama raa etattara peenei emee laatou nikkite Trofimius te tama i Efesus raa ni oo laaua ma Pol i roto te matakaina raa, tena laatou ekkahu ma Pol etoo te tama raa no oo laaua i roto te Hare Tapu.

30 Na tama te matakaina raa hakaatoa ku kirakira huri hokolaatou, tena na tama raa ki huro ake hakaatoa no ttaohi Pol no horo i aho ma te Hare Tapu raa. Te saaita naa koi na totoka te Hare Tapu raa ku ppui. 31 Na tama raa ku mee ma kitaa Pol ki mate, tena te soldia hakamaatua i Rom raa ku rono ma na tama hakaatoa i Jerusalem raa ku ppuhu huri. 32 Tena te soldia hakamaatua raa ku too na purepure ia ma na soldia aia raa no huro atu i te kanohenua raa. Te saaita te kanohenua raa nikkite te soldia hakamaatua raa ma na soldia aia raa, tena na tama raa ku ttuu hemuu no se riki Pol.

33 Tetama hakamaatua raa ku haere atu iaa Pol raa no hakapiki tama raa, tena ki haihai tama raa ma na seni e rua. Tena te soldia hakamaatua raa ki vahiri ake, "Teenei koai, kaa hea te tama nei e ppena?" 34 Tena e isi na tama i roto te kuturana raa ku hai ake na tattara peenei, tena alaa tama ku hai ake alaa mee hoki. Na tama raa ku vaa huri roo, tena te soldia hakamaatua raa kuse iroa te hakamaoni ma hea esara, tena aia ki meake na purepure aia raa ki too Pol no kkave i te hare tammaki na tama e lollohi raa. 35 Na tama raa e oo koi no ttae i te kina te kakkake raa, tena na soldia raa kissau Pol iaruna, emee te kanohenua raa e lloto roo. 36 Na tama raa e haere vavaa mai koi vaa muri tama raa ma, "Taa tama naa ki mate."

Pol ku tattara i te vahi aia

37 Na soldia raa ku mee ma kitoo Pol no kkave i te hare tammaki na tama e lollohi raa, tena Pol ki meake i te soldia hakamaatua raa ma, "Anau e lavaa te tattara atu akoe?"

Tena te soldia hakamaatua raa ki meake, "Akoe e iroa na tattara ha Grik?" 38 Tena akoe sei ma ko tetama Isip tera ni hakattaki haa huitarau na tama haeo i te kina e tuu mahoara ma ki ppuhu na saaita peeraa ku mmao raa?"

39 Kito Pol ki meake, "Anau he Jiu e haanau iho i Tarsus i roto Silisia, ia anau hetama i roto te matakaina eisi te inoa erahi. Tena kou mai he saaita ki tattara ake te kanohenua raa."

⁴⁰ Tena te soldia hakamaatua raa ki hakattana ake Pol ki tattara, tena Pol ki mahike no tuu i aruna te kakkake raa, tena kiauna ake te kanohenua raa ma narima aia raa ki se vvaa. Natama raa kuse vvaa, tena Pol ki tattara hakaHibru ake na tama raa.

22

¹ “Aku taina ma aku tamana, hakallono mai anau te saaita anau etattara atu kootou na tattara ite vahi anau raa!”

² Tesaaia na tama raa ni llono Pol etattara hakaHibru ake laatou raa, na tama raa kunnoho hemuu roo; kito Pol ki tattara ake ma.

³ “Anau he Jiu e haanau iho i Tarsus i roto Silisia, e meia anau ematua mai i Jerusalem pera ma hetamariki skul Gamaliel. Anau etoo hakaraoi roo na poroporo na Tuua na tipuna taatou raa, tena kitauttari roo na tiputipu TeAtua, essau koi peenaa ma kootou hakaatoa ennoho i te kina nei te aho nei. ⁴ Anau ni kou ake na hakalono llihu, tena kitaa na tama etauttari na Tiputipu Jisas raa no mmate. Anau e hakapiki na taanata ma na hhine, tena ki ppono na tama raa i roto na hare karapusi. ⁵ Te pohouru hakanaaniu na maatua ia ma te kuturana raa hakaatoa elavaa te kou atu te hakamaoni pera ma anau etattara te hakamaoni. Anau etoo na launuu na tama raa e tattaa ake i na Jiu taatou tera ennoho i Damaskus raa, tena anau ki haere ite matakaina raa ma ki hakapiki na tama raa no kou mai i Jerusalem ki kou ake na hakalono llihu na tama raa.

Pol e tattara ake te kaamata roo aia ni mee no hakatina (Na hehekau 9.1-19; 26.12-18)

⁶ “Te meeraa kame kutae telaalatea te saaita anau kutaapiri atu i Damaskus, tena he maahina hai mahi roo ku maahina mai peeraa ite vaelani no maahina hakatike anau. ⁷ Anau kutteihio iraro noppaku te kerekere, tena anau kurono te reo etattara mai anau ma, ‘Sol, Sol! Aiea akoe e mee Anau ki hakalono llihu naea?’

⁸ “Kito anau ki vahiri ake ma, ‘TeAriki! Koai Akoe?’ Tena Aia ki mee mai anau ma, ‘Anau ko Jisas, te Tama i Nasaret akoe e kou mai na hakalono llihu raa.’ ⁹ Na taanata e oo ma anau raa e kkite te maahina raa, e meia laatou se llono te reo te tama etattara mai anau raa. ¹⁰ Tena anau ki vahiri ake, ‘TeAriki! Hea anau eme kippena?’ tena TeAriki ki mee mai, ‘Mahike i aruna no haere i Damaskus, tena he tama i te kina naa e me ki tattara atu akoe na mee hakaatoa TeAtua e hihai ma akoe kippena raa.’ ¹¹ Na karemata anau raa ku sseni e mee te maahina raa e hai mahi roo, tena na tama e oo ma anau raa kuttaohi na rima anau raa no hakattaki i Damaskus.

12 “Tena i roto te matakaina naa e isi te tama e hui ma ko Ananaias, teenaa he tama roo telotu tera e tautari na tuua taatou raa, tena na Jiu hakaatoa e nnoho i te matakaina raa e hakammaha tama raa. 13 Ananaias e hamai notuu ite vahi anau, tena ki mee mai, ‘Sol, takutaina, akoe e me k kite hakaraoi.’ Tesaa ita naa koi, anau k kite hakaraoi, tena anau kukkura ake te tama raa. 14 Kito Ananaias ki mee mai ma, ‘Te Atua na tipuna taatou i mua raa e hirihiri akoe ma ki iroa hea Aia e hihai ia ma akoe ki kite hoki te Tama Hehekau Aia e tonu tahi raa, tena ma akoe ku hakarono te reo Tama raa e tattara atu raa. 15 Maitaname akoe e me ki tattara ake na tama hakaatoa i te vahi Tama raa i namee akoe nikite ia ma hea akoe nirono raa. 16 Ia tena, kaa akoe ettari kiroroa kiaa? Tuu i aruna, tena anau ku hakoukou tapu akoe, tena akoe ku lotu ake Te Atua ki ssoro na hai sara akoe raa i taha.’

17 “Anau ku vaakai i Jerusalem, tena te saaita anau ni lotu i roto te Hare Tapu raa, anau kuisi te kite anau, 18 tena anau e kite Te Ariki e tuu no tattara mai ma, ‘Vave no haere itaha ma Jerusalem vahaonei roo koi, e mee na tama te matakaina nei raa selavaa te hakallono na tattara akoe e tattara i te vahi Anau raa.’ 19 Kito anau ki meake, ‘Te Ariki, na tama raa e illoa roo ma anau ni haere na hare lotu na Jiu raa no hakapiki na tama e hakattina Akoe raa, tena ki riki na tama raa. 20 Tena te saaita Stiven, te tama ni tattara na tattara ite vahi Akoe raa ni taia ria no mate raa, anau etuu ite kina raa hoki, tena anau e kite te mate tama raa, ia anau hoki ko te tama erorohi na hekau na tama ni taa tama raa no mate raa.’ 21 Tena Te Ariki ki mee mai anau ma, ‘Haere e mee Anau e mee kikauna akoe ki haere i na tama sei ma ni Jiu e mmao raa.’”

22 Te kanohenua raa e hakallono Pol e tattara haere nottaeroo ite kina aia kumee na tattara nei raa; kito na tama raa ki kaamata no vaa hakamaroa roo ma, “Taa te tama nei ki mate! Taa Aia ki mate! Tama nei ku se tau te noho i te maarama nei!” 23 Na tama raa ku vaa hakamaroa no maka na hekau laatou raa ma na kerekere raa i aruna. 24 Kito te soldia hakamaatua raa ki meake na purepure aia raa kitoo Pol no kkave ite kina na soldia raa, tena ki meake na tama raa ki riki Pol, tena ku lahulahu tama raa ki lave laatou te mee na Jiu raa e llotou raa. 25 Emeia te saaita laatou ni haihai Pol ma kiriki raa, tena Pol ku meake te purepure etuu ite kina raa ma, “E tonu kootou te riki te tama i Rom kame kootou se illoa hea te tama raa e sara?”

26 Te purepure raa e rono koi te mee nei, tena aia ki haere i te soldia hakamaatua raa no meake ma, “Akoe e iroa hea akoe e ppena? Te tama nei he tama i Rom!”

27 Kito te soldia hakamaatua raa ki haere no vahiri ake Pol ma, “Mee mai ki rono anau, akoe he tama i Rom?”

Kito Pol ki meake, “Noo.”

28 Tena te soldia hakamaatua raa ki meake Pol ma, "Anau e ppehi tammaki roo na sileni kilavaa anau te mee pera ma he tama i Rom."

Kito Pol ki meake, "Emeia anau he tama i Rom i te mamaoha iho anau."

29 Te saaita naa koi na tama ni ooake ma kilahulahu Pol raa ku horo muri, tena te soldia hakamaatua raa hoki ku matakua te saaita aia kuirua ma Pol he tama i Rom raa e mee aia ni haihai tama raa ma na seni.

Pol ku tuu i mua na tama hakamattua

30 Tena te soldia hakamaatua raa ku hihai ma kiiroa te hakamaoni i te mee na Jiu raa elloto ia Pol raa, tena te aho taiao raa aia ku vete na seni e haihai Pol raa i taha, tena ki meake na maatua hakananniu ia ma na tama hakamattua na Jiu raa hakaatoa kikkutu. Tena aia kitoo Pol no hakatuu i mua na tama raa.

23

1 Pol ekkira hakamattonuake ina tama i roto te kuturana raa, tena ki meake, "Aku taina roo hokotahi! Iroto roo anau hokonnau, anau se isi tammaki na maanatu i te vahi te ora anau ma Te Atua te aho ma te aho raa." 2 Tena Ananias, te pohouru hakanaaniu na maatua raa ku meake na tama e ttuu tappiri ake Pol raa ki ttuki te maihu tama raa.

3 Tena Pol ki meake te tama raa, "Te Atua e me ki ttuki akoe. Akoe essau pera ma he tauppa e paarai ria no makkini! Akoe e noho i te kina naa ma ki hakatonutonu anau i te vahi na tuua, e meia akoe e seu na tuua raa e mee akoe e meake na tama raa ki ttuki anau!"

4 Tena nataanata e ttuu taapiri ake Pol raa ki meake, "Ako e haru haeo te pohouru hakanaaniu na maatua Te Atua!"

5 Kito Pol ki meake, "Aku taina roo hokotahi, anau se iroa ma aia ko te pohouru hakanaaniu. Te Launiu Tapu raa e tattara ma, 'Kootou selavaa te haru haeo na tama hakamattua na kanohenua raa.'"

6 Pol e kite pera ma e isi te kuturana na Sadyusi ia ma te kuturana na Farisi raa, tena aia ki kanna ake na tama hakamattua raa, "Aku taina roo hokotahi! Anau he Farisi, tena anau he tamariki te Farisi. Anau etuu i mua kootou, maitanama anau e isi te hakatina pera ma na tama e mmate raa e mee ki mahhike muri no ora."

7 Pol e ppehi koi te tattara nei, tena na Farisi raa laatou ma na Sadyusi raa ku kaamata no hakatauttau, tena te kuturana raa ku vvae rua.

8 (E mee na Sadyusi raa e hakattina pera ma na tama e mmate raa selavaa te ora muri, tena se isi hoki na ensel ia ma na anana; e meia na Farisi raa e hakattina e toru na mee raa hakaatoa.)

9 Na tama hakamattua raa ku vaa hakamaroa roo, tena

na tama e poroporo na tuaa tera e hukui ma na Farisiraa ku mahhike i aruna no tattara hakamaroa roo ma, "Maatou ekkite pera ma tetama nei seisi te mee e sara! Kame eisi hakamaoni te anana seainaa he ensel nitattara ake te tama nei."

¹⁰ Na tama raa ku hakatauttau roo, tena te soldia hakamaatua raa ku matakua ma ka oti na tama raa kutaa hakahaeo roo Pol. Kito tetama raa ki meake na soldia aia raa ki oo vaa roto te kuturana raa no too Pol itaha ma na tama raa, tena ku kkave tama raa i te kina na soldia raa.

¹¹ Te pouna Te Ariki kutuuake ite vahi Pol no meake, "Auu se matakua! Akoe ku oti te tattara ake na tama i Jerusalem raa ite vahi Anau, tena akoe ki haere no ppena peeraa hoki i Rom."

Na Jiu raa ku tattara hemuu ma ki taa Pol ki mate

¹² Tetahata teeraa aho na Jiu raa ku hakkutu ki hakatonotonu he hakataakoto. Na tama raa e hakamoe tetattara ma laatou selavaa roo tekkai, ia selavaa te unu he mee kittaroo tesaita laatou etaa Pol ki mate.

¹³ Na tama epenapena te hakataakoto raa ettae peeraa tipu haa toe na tama hakaatoa. ¹⁴ Tena na tama raa ki oo no mmata na maatua hakananniu na maatua raa ia ma na tama hakamattua na Jiu raa, tena ki meake, "Maatou hakaatoa e hakamoe te hakataakoto pera ma maatou selavaa roo tekkai ni mee kittaroo te saaita maatou e taa Pol ki mate. ¹⁵ Tena kootou ki kkave he tattara ite soldia hakamaatua i Rom raa kikou mai Pol tesaita nei i akoe. Tena kootou kumalliu ma kootou ehihai kilahulahu Pol kitoo natattara hakamaoni. Emeia maatou eme kitantana kitaa tama raa ki mate imua aia etae mai ite kina nei."

¹⁶ Emeia telamotu Pol raa erono na hakataakoto na tama raa; kito aia ki haere no tattara ake Pol ite kina na soldia raa. ¹⁷ Tena Pol ki kannaa ake te purepure hokotahi no tattara ake ma, "Hakattaki te taupeara nei ite soldia hakamaatua raa e mee tetama nei eisi tetattara eme ki tattara ake." ¹⁸ Te purepure raa etoo te taupeara raa no hakattaki ite soldia hakamaatua raa, tena ki meake tetama raa ma, "Pol, tetama e karapusi raa ekanna mai anau, tena ki mee mai ma anau ki hakattaki mai te taupeara nei i akoe, e mee tetama nei e isi te tattara eme ki tattara atu akoe."

¹⁹ Tena te soldia hakamaatua raa kittao hi terima te taupeara raa no hakattaki te tama raa itaha, tena ki vahiri ake ma, "Hea akoe e isi ki mee mai anau naa?"

²⁰ Kito te taupeara raa ki meake, "Na tama hakamattua na Jiu raa e hakamoe tetattara notonu ma taiao laa-tou ku oo mai no malliu atu akoe kitoo Pol nokkave i na tama hakamattua raa ma kilahulahu tama raa kitoo natattara hakamaoni ite vahi Pol. ²¹ Emeia akoe

se lavaa te hakarono na tama naa, maitaname tipu haa toe na tama e me kimmuni no hakattari Pol. Na tama raa e hakamoe te tattara ma laatou se lavaa roo te kkai, ia te unu ki ttae roo te saaita laatou e taa Pol ki mate raa. Na tama raa ku tanattana kippena te mee nei, e meia laatou ettari koi te maanatu akoe.”

²² Tena te soldia hakamaatua raa ki meake, “Akoe se lavaa te tattara ake he tama pera ma akoe ni tattara mai anau te hakataakoto na tama raa.” Tena aia kikauna te taupeara raa no haere.

Pol ku tooria no kkave iaa Feliks

²³ Tena te soldia hakamaatua raa ku kannaa ake tokorua na purepure aia raa, tena ki meake, “Tanattana rua huitarau na soldia ki oo kootou i Sisaria, tena ku too hoki tipu hitu na tama hurohuro na hos ia ma rua huitarau na soldia e ppuhu ma na hika, tena kootou ku tanattana no oo te sivo te poo nei. ²⁴ Tanattana hoki ni hos ma Pol ki huro kootou, tena ku too hakaraoi roo aia no kkave iaa Feliks te tama hakamaatua raa.” ²⁵ Tena te soldia hakamaatua raa ki taataa te launiu e ppau peenei:

²⁶ “Anau Klodius Lisias e taataa atu akoe Feliks, te tama hakamaatua e mouruna raa ki kou atu te tauareka anau. ²⁷ Na Jiu raa e taohi te tama nei, tena ku mee ma kitaa te tama nei ki mate. Anau ku mee no iroa pera ma aia he tama i Rom, kito anau ki haere ma na soldia anau raa no tokonaki te tama nei. ²⁸ Anau e hihai ki iroa he roo na Jiu raa elloto te tama nei, tena anau kitoo aia no kkave inatama hakamattua laatou raa. ²⁹ Anau e kite pera ma te tama nei se isi te mee e sara e ppena ma kilavaa na tama raa te taa aia ki mate ia ma kuppono hoki aia i te hare karapusi. Na tattara na Jiu raa e hatuhatu i te tama nei raa e hamai koi i te vahi na tuua laatou raa. ³⁰ Tena te saaita anau kurono ma na tama raa e hakamoe te tattara ma kitaa te tama nei ki mate raa, tena te maanatu anau raa kutere ake ma ki kauna rii atu te tama nei i akoe. Anau ku oti te meake na tama e isi na tattara laatou i te tama nei raa ki oo atu no kou atu na tattara laatou raa i akoe.”

³¹ Na soldia raa e tauttari na tattara te soldia hakamaatua raa. Na tama raa e too Pol te poo naa no huro laatou no ttae roo i Antipatris. ³² Te aho taiao raa na soldia e hahaere na vae raa ku vakkai muri i te hare na soldia raa, tena ki tiaki na tama e huro na hos raa ki huro laatou ma Pol. ³³ Na tama raa e too Pol no kkave i Sisaria, tena ki kkave te launiu raa i te tama hakamaatua raa, tena ki kou ake hoki ma Pol inarima tama raa. ³⁴ Te tama hakamaatua raa e ppau telauniu raa, tena ki vahiri ake ma Pol he tama te matakaina hee. Ia te saaita aia ni iroa ma Pol he tama i Silisia, ³⁵ tena aia ki meake, “Anau e me ki hakarono na tattara akoe naa te saaita na tama e isi na tattara i te vahi

akoe raa e ttae mai." Tena aia ki meake na purepure aia raa ki lollohi Pol i roto te hare te tama hakamaatua raa.

24

Na Jiu raa ku tattara ake Feliks i te vahi Pol

¹ Imuri erima na aho, tena Ananias te pohouru hakanaaniu na maatua raa ku haere i Sisaria ma alaa tama hakamattua ia ma Tetulus te tama eskul i te vahi na tuaa raa. Na tama raa e oo no ttuu imua Feliks te tama hakamaatua raa, tena kitattara ake tama raa na tattara laatou e hatuhatu i te vahi Pol raa. ² Na tama raa e kanna ake Pol ki haere ake, tena Tetulus ku kaamata no tattara ake ma:

"Feliks, te tama mouruna! Te atamai akoe ia ma te rorohi akoe e kou mai te noholaoui saaita roroa roo, tena tammaki roo na mee e sara tera akoe ni hakatonutonu i roto te henua nei. ³ Tena maatou na tama i roto na kina roo hakaatoa raa e hihhai na mee nei, ia tena maatou e kou atu te hakammaha roo i akoe. ⁴ Anau se hihai ki tattara tammaki ki mee akoe kikkaro, e meia anau e kainno atu koi akoe ki aroha no hakarono mai na tattara maatou e moisi nei.

⁵ "Maatou ekkite pera ma te nei hetama hakkapo; te tama nei e kakaamata na sara ma na Jiu hakaatoa i roto te maarama nei, ia te tama nei hoki hetama hakamaatua i roto te kuturana na tama i Nasaret raa. ⁶ Ia te tama nei hoki e hahi ma ki mee te Hare Tapu raa ki se tapu, tena maatou ki hakapiki aia. [Maatou e mannatu ma ki hakatonutonu te tama nei i te vahi koi na tuaa maatou raa. ⁷ Emeia Lisias te soldia hakamaatua raa e hamai ma na mahi aia no aratoo te tama nei i taha ma maatou. Tena Lisias ki mee mai ma maatou ki oo mai no kou atu na tattara maatou raa i akoe.] ⁸ Kame akoe elahulahu te tama nei, akoe hokkoe e me ki iroa i na tattara aia raa pera ma na tattara maatou nei e hakamaoni." ⁹ Kito na Jiu raa ki hakatoo ake, tena ki meake ma na tattara raa e hakamaoni.

Pol ku tattara i te vahi aia i mua Feliks

¹⁰ Tena Feliks ki auna ake Pol ki tattara, tena Pol ki meake. "Anau e iroa pera ma akoe e noho pera ma hetama hakatonutonu te henua nei tammaki na hetau, ia tena anau e hihai roo kituu imua akoe no tattara i te vahi anau. ¹¹ Akoe hokkoe elavaa koi te iroa, e mee sanahuru ma rua koi na aho anau ni noho i roto Jerusalem nolotu. ¹² Na Jiu raa se hai tama ni kkitite ma e hakatauttau maaua i roto te Hare Tapu, tena laatou hoki se hai vahao ni kkitite ma anau e kutukutu ma na tama i roto te hare lotu na Jiu raa ia ma alaa kina i roto te matakaina raa. ¹³ Na tama nei hoki se isi na tattara ki mee na tattara laatou e tattara i te vahi anau raa ki hakamaoni. ¹⁴ Anau e hakari atu akoe te mee nei: Anau elotulotu Te Atua na tipuna taatou raa, tena anau e tautari na Tiputipu na tama raa e mannatu

ma ni tiputipu se hakamaoniraa. Emeia anau e hakatina hoki na mee hakaatoa e mmau i roto na tuua Moses ia ma na launiu na profetraa. ¹⁵ Anau e hakatina TeAtua pera ma laatou e hakattina raa hoki, e ssau koi pera ma na tama hakaatoa, na tama taualleka ia ma na tama sakkino raa e me ki ora muri itaha ma temate. ¹⁶ Ia tena anau e hai na mahi roo anau kironu hakamaoni imua na karemata TeAtua ia ma te kanohenua raa.

¹⁷ “Anau kummao sekitaeroo i Jerusalem e hiaroo na hetau, tena anau ku haere i Jerusalem ma kikouake na sileni te kanohenua anau raa, tena ku hoki ake ni hoki. ¹⁸ Tena na tama raa ku ooake no kkite anau i roto te Hare Tapu raa te saaita anau ku oti te hoki ake te hoki tera e me ki mee anau ki matahua raa. Tena seisi te kanohenua ennoho ma anau, ia seisi hoki te hakatauttau. ¹⁹ Emeia e isi na Jiu ni oo mai i Esia. Na tama raa hokolaatou e tau te oo mai no tattara atu na tattara laatou raa, kime laatou e isi na tattara e hatuhatu ite vahi anau. ²⁰ Kame sei, meake na tama ite kina nei raa kitattara atu ma ni mee peehee laatou ekkite ma anau esara te saaita anau ni tuu imua na tama hakamattua raa. ²¹ Emeia he mee hokotahi tera anau ni kanna ake te saaita anau ni tuu imua laatou raa, ‘Anau ku hakatonu tonu ria kootou ite aho nei, e mee anau e hakatina pera ma na tama ku mmate raa e me ki mahike muri no ora.’”

²² Tena Feliks e noho no rono hakaraoi roo na Tiputipu TeAriki raa hakaatoa, tena aia ki hakaoti tekkutu raa, tena kimeake na tama raa ma, “Anau e me ki hakarono hakaraoi te mee nei te saaita Lisias te soldia hakamaatua raa e tae mai.” ²³ Tena aia ki meake te purepure e rorohi Pol raa ki rorohi hakappuru te tama raa, tena ma ku hakattana tama raa ni saaita ki lavaa na soa aia raa te kou ake niaa Pol e hihai raa.

Pol ku tuu imua Feliks laaua ma Drusila

²⁴ Ellava na aho kullaka, tena Feliks ku oo mai laaua ma Drusila, te avana aia te hine haka Jiura. Kito aia ki meake na tama raa kikouake Pol, tena aia ki noho no hakarono Pol e tattara ite vahi te hakattina iaa Jisas Krai raa. ²⁵ Emeia te saaita Pol kutattara ite vahi na tiputipu taualleka, te pasemmu ia ma te Aho Hakatonu tonu e me ki hamai raa, tena Feliks ku matakua no meake ma, “Ku tau, tena akoe ku haere. Anau e me ki kanna atu hoki akoe he saaita anau ettana.” ²⁶ Te saaita naa hoki Feliks e kkahe ma Pol e me ki kou ake ni sileni, tena ma aia ku aru tahi ake Pol ki haere ake ki tattara laaua.

²⁷ E rua na hetau ku lllaka, tena Porsius Festas ku sui te sao Feliks. Feliks e hihai ma na Jiu raa ki hihhia i te vahi aia, tena aia ki tiaki Pol no noho i roto te hare karapusi raa.

25

Festas ku hakatonutonu Pol

¹ Festus ku tae ake i te kina raa, tena i muri e toru na aho aia ku tiaki Sisaria no haere i Jerusalem, ² i te kina na maatua hakananniu raa laatou ma na tama hakamattua na Jiu raa e mee ki kou ake na tattara laatou e hatuhatu i te vahi Pol raa. Na tama raa e kainno ake Festas ³ ki tuku ake hea laatou e hihai raa, tena ma ku too Pol no kkave i Jerusalem, e mee laatou ku oti te hakamoe tetattara ma kitaa Pol kimate te saaita Pol e haere i Jerusalem raa. ⁴ Tena Festas ki meake, "Pol e mee pera ma he tamakarapusi i Sisaria, tena anau hokonnau e me ki haere i te kina raa he saaita. ⁵ Meake na tama hakamattua kootou raa ki oo i Sisaria te saaita anau e haere raa, tena laatou kukou mai ma na tattara laatou i te vahi Pol raa ki mmata ma hea aia e sara naa."

⁶ Festas e noho ma na tama raa notta e varu seainaa e sanahuru na aho, kito aia ki haere i Sisaria. Tena te aho taiao raa aia ku haere no noho i te hare hakatonutonu raa, tena ki meake na tama raa ki kou ake Pol i roto hare. ⁷ Pol ku tae ake, tena na Jiu ni oo mai i Jerusalem raa ku mahhike nottuu alleha te tama raa, tena kikaamata no letuletu ake tammaki na tattara haeo laatou ni hatuhatu raa, e meia na tattara hoki na tama raa se isi te hakamaoni. ⁸ Tena Pol ku tattara ake ki tokonaki aia hokoia ma: "Anau se hai mee e ppena e sara i te vahi na tuua na Jiu raa, te Hare Tapu ia ma te tama hakamaatua i Rom raa."

⁹ Emeia Festas e hihai ma kimee na Jiu raa ki hihhia i te vahi aia, tena aia ki vahiri ake Pol, "Ako e hihai ki haere i Jerusalem, tena anau ku hakatonutonu akoe i te vahi na tattara na tama nei raa i te kina raa?"

¹⁰ Kito Pol ki meake, "Anau kutuu i roto te hare hakatonutonu imua tetama hakamaatua, tena kootou etau te hakatonutonu anau i te kina nei. Kootou hokkootou e illoa pera ma anau se isi te mee e sara e ppena i na Jiu raa.

¹¹ Kame anau ese te tuua, tena kippena namee e sara tera anau etau te mate, tena anau etau te taia ria kimate. Emeia kame na tattara na tama raa e haimai anau raa se isi te hakamaoni, tena se hai tama hoki elavaa te too anau no kou ake na tama raa. Anau e hihai te tama hakamaatua raa roo ki hakatonutonu i te vahi anau."

¹² Tena Festas ki tattara ma na tama e totokonaki na hakataakoto aia raa no oti, tena aia ki meake, "E mee akoe e hihai ma te tama hakamaatua i Rom raa ki hakatonutonu i te vahi akoe, tena akoe e me ki haere no mmata te tama hakamaatua naa."

Pol ku tuu i mua Agripa laaua ma Benais

¹³ Tena ki oti roo te tuku Agripa raa laaua ma Benais ku oo ake i Sisaria no mmata Festas. ¹⁴ Tokorua raa e noho i te kina raa e llava na aho, tena Festus ki tattara

hakamatahua ake te tuku raa i te vahi Pol. "Eisi te tama i te kina nei e noho pera ma he tama karapusi te saaita roo Feliks; ¹⁵ tena te saaita anau ni haere i Jerusalem raa, na maatua hakananniu ia ma na tama hakamattua na Jiu raa e kou mai na tattara laatouraa i te vahi Pol, tena ki kainno mai ma anau ki mee ma te tama nei e sara. ¹⁶ Emeia anau emeake natamaraa pera ma maatou na tama i Rom raa se isi te tiputipu kikuake vare te tama eisi te sara raa inatama nippono aia raa. Te tamaraa eme kituu imua nakaremata natamaraa imua, tena kukuake hesaita ma tetamaraa kitattara i te vahi aia inatattara natamaraa e haiake aia raa. ¹⁷ Te saaita na tamaraa nitae mai i te kina nei raa, tena anau settari hoki, e meia te aho taiao raa koi anau ku noho i roto te hare hakatonutou raa, tena ki meake na tamaraa kiku mai te tamaraa i hare. ¹⁸ Na tama nippono te tamaraa kuttuu iaruna, e meia na tamaraa setattara na tattara i te vahi laatou ma tetamaraa esara tera anau e hakataakoto ma laatou etau roo tetattara mai raa. ¹⁹ Na tamaraa e tattara mai koi na mee laatou e hakatauttau ma te tamaraa ia ma na hakattina laatou i te vahi te Tama e hui ma ko Jisas raa. Te Tama nei ku oti te mate, e meia Pol e tattara ma te Tama raa e ora koi. ²⁰ Tena anau kuseiroa ma anau eme kitoo peehee hoki alaa tattara i te vahi te mee nei, kito anau kivahiriake Pol ma aia elavaa te haere i Jerusalem ki hakatonutou raa i te kina raa. ²¹ Emeia Pol e mee mai ma aia e hihai ki noho inarima na soldia e lollohi aia raa ki tae te saaita te tama hakamaatua i Rom raa e me ki hakatonutou i te vahi aia. Kito anau ki meake na soldia raa ki lollohi te tamaraa ki tae roo te saaita anau elavaa te kkave aia i te tama hakamaatua raa."

²² Tena Agripa ki meake Festus, "Anau hokonnau e hihai ki hakarono na tattara te tama naa."

Kito Festus ki meake, "Taiao akoe ku hakarono na tattara te tama naa."

²³ Te aho taiao raa Agripa laaua ma Benais ku oo mai, tena te kanohenua raa ki hakammaha roo itokoru raa. Tokoru raa eoo nou ru i roto te hare e rahi raa ma na tama hakamattua na soldia i Rom raa ia ma na tama hakamatua te matakaina raa. Festas ekkave te tattara, tena na tamaraa kikuake Pol i hare. ²⁴ Kito Festas ki meake, "Te tuku Agripa ia ma na tama hakaatoa ennoho ma taatou te aho nei raa: Kootou kukkete te tama na Jiu hakaatoa i te kina nei ia ma Jerusalem raa ni kou mai anau i te se hihai laatou i te tama nei. Na tamaraa e vaa mai ma te tama nei ku se tau hoki te noho i te maarama nei. ²⁵ Emeia anau se isi te tattara erono ma aia eppena te mee esara tera e tau aia te taia ria ki mate. Tena e mee aia hokoia hoki e hihai ma te tama hakamaatua i Rom raa ki hakatonutou aia, tena anau emaanatu ma kikaunaria te tama nei ki haere. ²⁶ Emeia anau se haimee hakamaoni eiroa

ki taataa ake i te tama hakamaatua raa i te vahi Pol. Tena anau e kou mai te tama nei i mua kootou, taohi mua akoe te tuku Agripa! Ia tena te saaita akoe e oti ma te tama nei raa, tena anau kame ku isi na mee hakamaoni ki taataa. ²⁷ E me ki se tonu ma anau e kave te tama karapusi raa se hai mee e taataa ki matahua ma hea aia e sara raa.”

26

Pol ku tattara ake te tuku Agripa raa i te vahi aia

¹ Tena Agripa ki meake Pol, “Ako e kulavaa te tattara mai i te vahi akoe hokoe.” Kito Pol ki ssora na rima aia raa, tena ki tattara ake peenei:

² “Te tuku Agripa! Anau e hihia roo te aho nei, e mee anau kulavaa tetuu i mua akoe ki tattara atu na tattara anau nei i te vahi na tattara na Jiu raa e hatuhatu i anau raa, ³ taohi mua e mee akoe e iroa laoi roo na tiputipu na Jiu raa hakaatoa ia ma na hakataakoto se tonu maatou raa. Tena anau e kainno atu akoe ki aroha koi no hakarono mai na tattara anau nei.

⁴ “Na Jiu raa hakaatoa e illoa laoi roo te ora anau kaamata roo te saaita anau ni paamee raa. Na tama raa e illoa te ora anau kaamata mai te saaita anau ni noho i te henua anau raa haere no ttae i Jerusalem. ⁵ Na tama raa hakaatoa e illoa, tena laatou e lavaa te meatu te hakamaoni pera ma te kaamata roo anau e noho pera ma hetama i roto te kuturana na Farisi te lotu raa. ⁶ Tena te saaita nei anau kutuu i te kina nei ki hakatonu tonu ria, maitaname anau e isi te hakatina ina tattara hakamaoni TeAtua ni kou ake na tipuna taatou raa, ⁷ namee roo tera te sanahuru ma rua na kaha taatou raa ni hakattari ma kitoo te saaita laatou ni lotu lotu TeAtua te ao ma te poo raa. Tena akoe te hakamaatua, te nei ko te hakataakoto nei koi tera na Jiu raa e mau tattara i anau. ⁸ Aiea kootou na tama e noho i te kina nei raa e hainattaa roo te hakattina pera ma TeAtua e me ki hakamahike muri na tama e mmate raea?

⁹ “Anau hokonnau ni maanatu ma anau kippena namee hakaatoa anau e lavaa ki taamate na tattara hakaatoa i te vahi Jisas te Tama i Nasaret raa. ¹⁰ Teenaa hea anau ni ppena i roto Jerusalem. Anau e too na tattara na maatua hakananniu raa, tena ki ppono tammaki na tama e tauttari TeAtua raa i te hare karapusi, tena te saaita na tama raa ku mee ki taai a ria ki mmate, anau e nuu hoki ma na tama raa ki mmate. ¹¹ Tammaki na vahao anau e kou ake na hakalono lihu na hakattina ana raa i roto na hare lotu na Jiu, tena ki hahai vi ki mee na tama raa ki tiaki na hakattina laatou raa. Anau e roto roo na tama raa tera hea anau ni haere hoki na matakaina alaa tama raa ma ki mee na tama raa ki hakalono lihu.

*Pol e tattara ake te kaamata roo aia ni mee no hakatina
(Na hehekau 9.1-19; 22.6-16)*

¹² “Teenei ko te hakataakoto nei koi tera anau ni haere i Damaskus ma na tattara na maatua hakananniu raa. ¹³ Tena tesaa ita telaalatea anau kukite te maahina etii maarama roo i aruna te laa raa e hamai peeraa i te vaelani no hakamaahina hakatike anau iama natama nioo ma anauraa. ¹⁴ Maatou hakaatoa kutteihou noppaku tekerekere, tena anau kurono tero etattara mai anau i na tattara hakaHibru ma, ‘Sol, Sol! Aiea akoe emee anau ki hakalono llihu naea? Akoe emee koi akoe hokkoe ki hakalono llihu essau pera ma he bulmakau etataporo telaakau te tama ehahaanai aia raa.’ ¹⁵ Tena anau ki vahiri ake ma, ‘TeAriki, koai Akoe?’ Tena TeAriki kutattara mai ma, ‘Anau ko Jisas, te Tama akoe emee no hakalono llihu raa. ¹⁶ Emeia mahike no tuu i aruna. Anau ehakahura atu ki hirihiri akoe pera ma he tama hehekau Anau. Akoe eme kitattara ake alaa tama pera ma akoe ekite Anau te ahonei iama hea Anau eme kihuri atu akoe imuriraa. ¹⁷ Anau eme kihakasao akoe itaha ma natama Israel iama natama sei ma ni Jiu tera Anau eme kikauna akoe ki haere raa. ¹⁸ Akoe eme ki haere no taaraki nakaremata natama raa, tena kuhakattaki natama raa itaha ma te pouri raa kioo mai i te maahina, tena kuo i taha ma na mahi Satan raa no ooke TeAtua, ia tena na haisara natama raa eme kissorohia i taha emee na hakattina laatou e isi raa, tena na tama raa eme kinnoho ma na tama TeAtua ni hirihiri raa.’

Pol ku tattara ake te uata aia

¹⁹ “Ia tena tetuku Agripa, anau etautari hea anau ekite ma nakaremata anau tera ni hamai i te vaelani raa. ²⁰ Anau e kaamata i Damaskus no haere peeraa i Jerusalem, tena ki haere na kina hakaatoa i roto Israel iama na kina natama sei ma ni Jiu raa. Anau etakutaku pera ma natama raa kittike itaha ma na haisara laatou, tena kuhakattina i TeAtua, tena kuppenna namee kihuri ake pera ma laatou kuttike itaha ma na haisara laatou raa. ²¹ Na Jiu raa ehakapiki anau i roto te Hare Tapu emee anau e takutaku ake te hakataakoto nei, tena laatou ku mee ma kitaa anau kimate. ²² Emeia te ahonei TeAtua e tokonaki anau, ia tena anau e tuu i te kina nei ki tattara atu kootou hakaatoa na tama ku mattua raa iama na tama pamme raa i te hakamaoni. Na tattara anau e tattara raa essau koi pera ma na tattara na profet iama na tattara Moses nitattara ma eme kikapihimai raa: ²³ Te Mesaia raa eme ki hakalono llihu, tena Aia ko te Tama kaamata hoki eme ki mahike muri i taha ma te mate kihuri ake te maahina te ora e ora tahi raa i na Jiu iama na tama sei ma ni Jiu raa.”

²⁴ Pol e tattara ake peenei ma ki tokonaki i te vahi aia, tena Festas ku vaa ake aia ma, "Pol! Akoe ku vware! Te iroa akoe e rahi naa e mee akoe no vware!"

²⁵ Kito Pol ki meake, "Te tama hakamaatua! Anau se vware! Anau e tattara atu te hakamaoni i te atamai anau.
²⁶ Te tuku Agripa! Anau eivi te tattara atu na mee roo hakaatoa, maitaname akoe e iroa na mee nei roo hakaatoa. Anau e iroa akoe sessiri he mee i namee nei e mee hea ni kapihi atu raa se mee ma e kapihi atu tera akoe se iroa.
²⁷ Te tuku Agripa! Akoe e hakatina na profet? Anau e iroa akoe e hakatina!"

²⁸ Kito Agripa ki meake Pol, "Akoe e me ki mee anau ki hakatina te lotu paa saaita nei koi?"

²⁹ Kito Pol ki meake, "Niaina ma he paa saaita ia ma he saaita eroroa, anau elotuake TeAtua ma akoe ia ma kootou na tama hakaatoa e hakallono mai anau te aho nei raa, tena e me ki ssau peenei ma anau nei hoki, e mea anau se hihai ma kootou ki haihairia hoki ma na seni nei!"

³⁰ Tena Agripa, Festas, Benais ia ma na tama raa hakaatoa ku mahhike i aruna, ³¹ tena te saaita laatou ni oo i aho raa, na tama raa ku tattara hokolaatou ma, "Te tama nei se isi roo te mee e sara e ppena ki lavaa taatou te taa aia ki mate ia ma ki ppono aia i roto te hare karapusi."

³² Kito Agripa ki meake Festas, "Te tama nei e tau roo te hakattana ria ki haere kime aia ni se meatu ma aia e hihai te tama hakamaatua i Rom raa ki hakatonutonu aia."

27

Pol ku kake te vaka no haere i Rom

¹ Na tama raa e tattara no tonu ma maatou e me ki haere peeraa i Itali, tena na tama raa ku tuku Julius ki rorohi Pol ma alaa karapusi hoki. Julius ko te purepure hakamaatua i roto te kuturana na soldia i Rom e hui ma, "Te kuturana na soldia te tuku i Rom raa". ² Maatou ekkake te vaka i Adramitium tera kutanattana ki haere peeraa i Esia raa, tena te vaka raa kuuhu no haere. Aristarkus te tama i te matakaina Tesalonaika i roto Masedonia raa e oo maatou hoki. ³ Te aho taiao raa maatou kuttae i Saidon. Julius elaoi roo Pol, tena kitiaki te tama raa ki haere no mmata na soalaoi aia raa ma kikouake na tama raa niaa Pol e hihai. ⁴ Maatou e uhu te kina raa no haere, e mea e mee te matani raa eppui mai i mua, tena maatou ku tere te vahi elluu i Saiprus raa. ⁵ Maatou etere no raka te moana i Silisia laua ma Pamfilia raa, tena kitere no ttae i Maira i roto Lisia. ⁶ Te purepure hakamaatua raa e ssee no lave te vaka i Aleksandria ku mee ki haere peeraa i Itali, tena aia ki hakkake maatou te vaka raa.

⁷ Maatou e uhu no haere hakassoro elavaa roo na aho, e mee temataniraa eppuimai imua, tena maatou kuse lavaa te haere te ara maatou e haereraa, tena kito maatou kitaa no haere hakalluu itevahi Nidus no haere hakaraka te mata i Krit e hui ma ko te Matahenua Salmoneraa. ⁸ Maatou e haere hakapare te henuaraa, emeia maatou ennaheeroo tettae itekina natamaraa ekanna ma te Kapamarua e Lluu tera semmao hoki ma te matakaina Lasea ra.

⁹ Maatou etuu itekina ra saaita roroa roo no taeroo te saaita maatou kuse lavaa te uhu no haere ra, ia te saaita hoki te aho na tama e hakammaha ma he aho na haisara ku mee kisserihia ra kuraka. Kito Pol kitattara ake na tama ra: ¹⁰ "Nataanata! Anau ekite pera ma e me kihaeroo kame taatou e uhu itekina nei no haere, tena nakai ia ma te vaka nei hoki e me kihaeo, ia eisi na tama e me kimmate." ¹¹ Emeia tepurepure hakamaatua ra e hakarono na tattara te ariki ra ia ma te tama te vaka ra, tena aia kuse hihai ki hakarono na tattara Pol. ¹² Te kapamarua maatou etuura e haeo tetuu te saaita te matani, ia tena te mahi ana na tama ra hakaa-toa ku hakaioo ma maatou kiuhu koi no haere, tena ku haaita kittae maatou i Finiks kame elavaa, tena ma maatou ku hakattari itekina ra kiteiho te matani ra. Finiks he kapamarua etuu i roto Krit tera ehuri peeraa i te laki haukkupu ia ma tokorau hakalaki.

Te putika te moana

¹³ Te matani ra ku kaamata no aniani mai hakassoro itekupu, tena nataanata ra ku mannatu ma kipena hea laatou e hakataakoto ra, tena laatou ki huti te taura ra no haere hakappae vaa uta i Krit. ¹⁴ Emeia seroroa koi te matani ra ku maairi hai mahi roo, teenaa ko te matani na tama ra e kanna ma te Matani te Anake tera e maairi mai vaa aruna te henua ra. ¹⁵ Te matani ra e ppaku te vaka ra, tena te vaka ra kuse lavaa te haere atu ite matani ra, tena maatou kunnoho hemuu koi notiaki te vaka ra ki tahea te matani. ¹⁶ Tena te mee ra kulluu hakamarie te saaita maatou ni tahea no raka i te vahi haukkupu i Kauda, he henua paamee koi. Maatou e hai roo na mahi maatou no lavaa te haihai te pooti te vaka ra ma na maea no mmau. ¹⁷ Na tama ra e hhuti te pooti ra i aruna, tena kinnoa te pooti ra ma te vaka ra no mmau. Na tama ra e mattaku ma ka oti laatou ku tere no kkapi na ruahua i tai Libia ra, kito na tama ra ki hakatere te pukei ra i raro, tena ki tiaki te vaka ra no tahea te matani. ¹⁸ Te matani hai mahi ra e maairi koi, tena te aho taiao ra na tama ra ku kaamata no maka nakai i roto te vaka ra itaha, ¹⁹ tena teeraa aho hoki na tama ra ku peesia alaa hekau te vaka ra

itaha. ²⁰ Tammaki na aho maatou ku sekkite telaa ia ma na hetuu, e meia te matani raa e maairi hai mahi koi. Maatou ku mannatu ma maatou kame ku se lavaa te ssao.

²¹ Saaita roroa roo na tama raa e nnoho se kkai na kai, tena Pol ki mahike no tuu i mua na tama raa hakaatoa no meake, "Kootou e tau roo te hakallono na tattara anau raa te saaita anau ni meatu ma taatou se lavaa te uhu i Krit no haere raa, tena taatou hoki se lavaa tettiri te haeo ia ma killano ni mee. ²² Emeia anau e kainno atu kootou ki se mannatu! Se hai tama taatou e me ki mate, teenei ko te vaka nei koi e me ki haeo. ²³ E mee te ensel TeAtua anau raa, TeAtua anau e lotulotu raa e hamai te poo raa ²⁴ no tattara mai anau ma, 'Pol akoe se lavaa te mataku! Akoe e me kituu i mua te tama hakamaatua i Rom raa. Ia tena e mee TeAtua e laoi akoe, Aia e me ki hakasao na ora na tama e oo ma akoe i roto te vaka naa.' ²⁵ Na taanata! Kootou se lavaa te mattaku. E mee anau e hakatina TeAtua, tena anau e iroa ma na mee e me ki kapihi mai tautari hea Aia ni tattara mai anau raa. ²⁶ Emeia e isi te henua taatou e me ki tere no kkapi i uta."

²⁷ Teenaa ko te sanahuru ma haa napoo, tena maatou e tatahea ma te matani i roto Mediterenian. Tena te tuapoo na tama te vaka raa ku mannatu ma maatou kame ku tappiri na henua. ²⁸ Kito na tama raa ki lletu te maea e mmau te taura raa no kkite pera ma te nnoto te kina raa e tae tipu rua na makkaa, tena se roroa na tama raa ku haaite hoki no kite pera ma te mee raa ku tae sanahuru ma rima na makkaa. ²⁹ Na tama raa ku mattaku ma te vaka raa kaa tere no kkapi i aruna na hatu, kito na tama raa ki lletu e haa na taura i muri te vaka raa, tena laatou ku lotu ma te mee raa ki maarama vave koi.

³⁰ Tena na tama hahaere te vaka raa ku mee ma laatou ki hakassao no huro itaha ma te vaka raa; na tama raa e hakatere te pooti raa i raro, tena ki malliu ma laatou e me kioo na hakahuro na taura i mua te vaka raa. ³¹ Emeia Pol e meake te purepure hakamaatua ia ma na soldia raa, "Kame na tama hahaere te vaka nei raa se nnoho i aruna te vaka nei, TeAtua se lavaa te tokonaki kootou kiora." ³² Kito na soldia raa kittuu na maea e haihai te pooti raa no tteihio i te lottai.

³³ Imua te uru te ata, Pol ku meake na tama raa kikkai nikai: "Kootou e nnoho no hakattari roo sanahuru ma haa na aho, tena kootou se hai kai roo nikkai. ³⁴ Tena anau e kainno atu kootou kikkai nikai, e mee kootou e tau tekkai kiora kootou. Se isi te rouru e me ki hopo itaha ma na pohouru kootou naa." ³⁵ Pol e tattara nooti, tena aia kitoo te haraoa raa no lotu ake TeAtua i mua na tama raa hakaatoa, tena aia kittohi te haraoa raa no kai. ³⁶ Na tama raa ku se mattaku, tena laatou hakaatoa ki kkai. ³⁷ Te kooina na tama raa hakaatoa e tae rua huitarau tipu hitu ma ono na tama i aruna te vaka raa. ³⁸ Na tama raa

e kkai roo no ppoheu, tena laatou ki maka na kopu haraoa raa ma ki rana te vaka raa.

Te vaka raa ku kkapi

³⁹ Temee raa kumaarama, tena natama ehahaere te vaka raa kuse illoa ma teehee iutanaa, emeia laa-
toui illoa te hapattiko iama tekerekere iuta, tena laa-
toui kumannatu ma kame etauareka laatou ki hakatere
te vaka raa kikkapi iuta itekina raa. ⁴⁰ Kito natama raa
kittuu nataura raa no huro iraro, tena te saaita naa hoki
natama raa kuvvete namaea ehaihai kimmahu te hoe
te vaka raa. Tena laatou ki aratoo na pukei i mua te vaka raa
ma kilavaa te matani raa te hakatere te vaka raa i mua, tena
maatou kitere peeraa iuta. ⁴¹ Emeia te vaka raa etere
no kkapi iaruna teruahua; te mata te vaka raa ku kkapi
no mmau roo, tena i muri raa ku maseu na peau e llahi raa.

⁴² Na soldia raa kupenapena te hakataakoto ma kitaa
natama karapusi raa hakaatoa kiselavaa natama raa
tekkau iuta no huro nossao. ⁴³ Emeia tepurepure
hakamaatua raa ehiai ma kihakasao Pol, tena aia kittuki
te hakataakoto natama raa. Tena aia kimeake natama
elavaa tekkau raa killee no kkau i mua iuta; ⁴⁴ tena natama
etote raa ku too na hoono iama alaa muri hoono te vaka raa
emakkoti raa no kkau ma laatou. Maatou hakaatoa ekkau
nottae hakaraoi roo iuta sehai tama emate.

28

Pol ku tae i Malta

¹ Maatou kuttiae laoiroo iuta, tena maatou ku illoa
ma te henua raa ko Malta. ² Natama te henua raa
eloiroo imaatou. Te reurehu raa kulleku no haumallii,
kito natama raa kihakaura te ahiraa, tena kimee mai
ma maatou kiooake no hakamamahana te ahiraa. ³ Pol
ehakkutu na hhiie raa, tena ki ponopono ake i roto te ahiraa.
Tena tevvela te ahiraa emee telapono emoe i roto
na hhiie raa nottoro mai i taha no uti te rima Pol. ⁴ Natama
te henua raa ku kkite telapono raa ku tootoo te rima Pol raa,
tena kitattara hokolaatou ma, "Teenei kame hetama
taatama, emeia te atua eme kihakatonutonura selavaa
tetiaki aia ki ora, niaina ma aia semate i roto telottai."
⁵ Emeia Pol eriaiki telapono raa itaha notteiho i roto
te ahiraa, tena aia hoki se paeppea ma e llihu. ⁶ Natama raa
ennoho nommata ma terima Pol raa eme kissura, kaa
seai ma tamaraa kuhakateki koi nomate. Emeia
natama raa ennoho saaita roroa roo nomatamata, tena
laatou ku kkite ma Pol semee ma aia e llihu, kito natama raa
ki tiaki na hakataakoto laatou ni isi i mua raa no tattara ma,
"Te tama nei he atua!"

⁷ Tena Publius tetuku te henua raa ettino na kerekere ettuu tappiriake te kina raa. Tetukura e to maa-tou nokkave hakaraoro ite hare aiaraa, tena maa-tou kinnoho ma aia etoru na aho. ⁸ Tetamana Publius raa e laavea, te vvela aia raa e hai mahi roo, tena e laavea hoki te manava ssiri. Pol e haere ite kina tetamaraa e moe raa nolotu, tena ki hakapiri na rima aia raa iaruna tetamaraa, tena tetamaraa kutauareka. ⁹ Natama te henua raa kukkite hea nikapihiake ite tamaraa, tena natama hakaatoa te henua raa e lavvea raa ku o o ake, kito Pol ki tokonaki natamaraa no taualleka. ¹⁰ Natamaraa e kou mai tammakiroo namee, ia tesaita hoki maatou niuhu no haere raa, natamaraa kukou mai nahakataioo ki tau ma te horau maatou raa.

Pol kutae i Rom

¹¹ Maatou ennoho te henua raa etoru namarama, tena maatou kitoo tevaka i Aleksandria ehui ma, "e Rua na Kokoa Atua", tera ni hakalluu te matani itai te henua raa no haere. ¹² Maatou e haere nottae te matakaina Sirakyusraa, tena kinnoho ite kina raa etoru na aho. ¹³ Tena maatou kiuhu ite kina raa no haere nottae ite matakaina i Regium. Te aho taia raa te matani raa ku maairi mai peeraa ite kupu, tena iroto erua na aho maatou kuttae ite matakaina Puteoli. ¹⁴ Maatou ettiri nahakattina ana ite kina raa, tena natamaraa ki mee mai ma maatou kinnoho ma laatou helatapu hokotahi. Tena kioti maatou kutiaki natamaraa no o nottae i Rom. ¹⁵ Nahakattina ana i Rom raa kullono ma maatou kuttae ake, tena nahakattina ana raa hakaatoa ku o o mai, alaa tama ettiri maatou ite Maket i Apius, tena alaa tama ettiri maatou ite kina na "Hare e Toru e Llahi" raa. Pol kuhakammaha ake Te Atua tesaita aia nikite natamaraa, tena aia ku hihia roo.

Pol iroto Rom

¹⁶ Maatou kuttae i Rom, tena natama hakamattua raa kuhakattana Pol kinnoho hokoia ma tesoldia erorohi aia raa.

¹⁷ Imuri e toru na aho, Pol ku kannaa ake natama hakamatua na Jiu raa ki o o ake kikutu. Natamaraa kuhakutu ake hakaatoa, tena Pol ki meake natamaraa, "Natama Israel! Aku taina, niaina roo ma anau se hai mee esara e ppena ina tama taatou raa ia ma na tiputipu taatou ni too ina tipuna taatou raa, emeia natamaraa e karapusi anau iroto Jerusalem, tena kitoo anau nokouake ina tama i Rom raa. ¹⁸ Natama i Rom raa kuhakatonutonu ite vahi anau, tena ki mee ma ki tiaki anau ki haere, maitaname laatou ekkite pera ma anau seisi temee esara e ppena ki tau anau temate. ¹⁹ Emeia na Jiu raa se hihhai

te hakataakoto raa, tena anau ki meake ma te tama hakanaa-niu i Rom raa ki hakatonutonu anau, niaina anau seisi te hakataakoto haeo i te vahi na tama taatou raa. ²⁰ Tera hea anau e hihai ma ki mmata akoe ki tattara taatou. Emeia te hakamaoniroo, anau e haihairia naseninei itevahi te Tama tera e mee na tama Israel raa no hakattina."

²¹ Kito na tama raa ki meake Pol, "Maatou se hai launiu nitoo inatama i Judia raa itevahi akoe, ia se hai tama hoki ni hamai ma na rono ia ma na tattara itevahi akoe. ²² Emeia maatou e hihai ki llono na hakataakoto akoe raa, maitaname maatou e illoa pera ma na tama i na kina hakaa-toa se hihai te kuturana kootou naa."

²³ Kito Pol laatou ma na tama raa ki tuku te aho, tena tammaki roo na tama ku ooake te aho naa ite kina Pol e noho raa. Kaamata tetahata haere no tae te poo, Pol e hakamamarama ake na tattara i te vahi te Hakamaatua ana ite Vaelani raa, tena aia e hahi vi roo ki mee na tama raa ki hakattina itevahi Jisas, tena aia ki too na tattara e mmau i roto na Tuua Moses raa ia ma na tattara hoki i roto na launiu na profet raa. ²⁴ Tena eisi na tama ku hakattina na tattara Pol raa, e meia alaa tama se hihai ki hakattina. ²⁵ Tena na tama raa ku mahhike no haere hakatauttau hokolaatou te saaita Pol ni meake te tattara hokotahi ma, "Na tattara Te Anana Tapu raa ni tattara ake profet Aisaia ki meake na tipuna kootou raa ku tonu roo hakamaoni! ²⁶ Aisaia e tattara ake ma,

'Haere no tattara ake te kanohenua nei:
Kootou e me ki hakalollono koi no hakalollono,
e meia kootou se lavaa roo te illoa;
Kootou e me ki kirakira koi no kirakira,
e meia kootou se lavaa roo te kkite,

²⁷ e mee na hakataakoto na tama nei raa e pouri,
ia tena laatou e hakatturi hoki na katarina laatou raa,
tena ki hakattau na karemata laatou raa.
Peeraa ki sei na karemata laatou raa e me ki kkite,
na katarina laatou raa e me ki llono,
na hakataakoto laatou raa e me ki maarama,
tena Te Atua e mee ma na tama raa e me ki oo mai Anau,
tena Anau ku tokonaki na tama raa ki taualleka.' "

²⁸ Kito Pol ki hakaotiote ake ma, "Kootou e tau te illoa pera ma na tattara Te Atua ite tokonaki Aia taatou raa kuttae i na tama sei ma ni Jiu raa. Na tama raa e me ki hakallono!" ²⁹ [Pol e tattara no oti, tena na Jiu raa ku mahhike no haere hakatauttau hokolaatou hakamaroa roo.]

³⁰ Erua na hetau Pol enoho ite hare aia esui ki noho raa, tena aia etoo hakaraoi roo na tama e ooake ma ki mmata aia raa. ³¹ Pol e takutaku ake i na tiputipu te Hakamaatua ana ite Vaelani raa, tena ki akoako ake itevahi Te Ariki Jisas Krai, tena aia e ivi roo te tattara, ia se hai tama hoki e lavaa te ppui aia.

Rom

Te launiu Pol e taataa i na tama i Rom **Na hakataakoto hakamattua i roto te launiu nei:**

Na tattara kaamata 1.1—1.15

Te hakataakoto hakamaatua 1.16—1.17

Na tama hakaatoa e hai sara 1.18—3.20

Tiputipu e tonu tahi 3.21—8.39

TeAtua e tonu tahi 9.1—11.36

Te ora e tonu tahi 12.1—15.13

Na tattara hakaoti 15.14—16.27

¹ Anau Pol, anau e taataa atu te launiu nei. Anau he tama hehekau ma Jisas Krai, ia he aposol tera TeAtua ni hirihiri ki takutaku te Rono Tauareka Aia raa.

² TeAtua ni tattara ake te Rono Tauareka nei i mua roo i na profet Aia raa pera ma hea emmau i roto te Launiu Tapu raa. ³ Te Rono Tauareka nei e tattara mai i te vahi te Tamariki Aia Jisas Krai tera ni hamai no tipu tama, ia e haanau mai pera ma hemokopuna Devit. ⁴ TeAnana Tapu raa e huri mai te hakamaoni pera ma Jisas Krai ko te Tamariki TeAtua, e mee TeAtua ni hakaora muri Tama raa no ora ma na mahi hai mahi Aia raa. ⁵ TeAtua e kanna anau i na mahi Krai ki uata ma Krai pera ma he aposol ki hakattaki na kanohenua hakaatoa ki hakattina no tauttari Aia. ⁶ Te tattara nei e haere hoki kootou na tama i Rom tera TeAtua ni kanna ki hukui ake no tauttari Jisas Krai raa.

⁷ Ia tena anau e taataa atu kootou na tama hakaatoa i Rom tera TeAtua e laoi no kanna ki mee mo tama Aia raa:

TeAtua taatou Tamana ia ma Jisas Krai TeAriki taatou raa ki kou atu te tauareka ia ma te noho laoi kootou.

Pol ku hihai ki kite na tama i Rom

⁸ Te mee kaamata, anau e hihai ki hakammaha ake TeAtua i na mahi Jisas Krai ma kootou hakaatoa, e mee te maarama nei hakaatoa kulollono i te vahi na hakattina kootou raa. ⁹ TeAtua tera anau e hehekau ma te ha'u manava anau ki takutaku te Rono Tauareka te Tamariki Aia raa e iroa pera ma na mee anau e tattara nei e hakamaoni. Aia e iroa hoki pera ma anau e maanatu kootou ¹⁰ na vahao hakaatoa anau eloturaa. Anau e kainno ake TeAtua i te tauareka Aia ki tokonaki; ki lavaa anau te haere atu no mmata kootou te saaita nei. ¹¹ Maitaname anau e hihai roo ki haere atu no mmata kootou ma kilavaa anau te vaevae atu na hoki taualleka TeAnana Tapu TeAtua raa ki tokonaki kootou ki ivi. ¹² Te maanatu anau raa e mee pera ma te saaita naa taatou e me ki tokonaki taatou hokotaatou: anau e me ki tokonaki kootou ma te hakattina anau raa, tena kootou ku tokonaki anau ma na hakattina kootou raa.

¹³ Aku taina ma aku kave, anau e hihai ma kootou ki illoa pera ma tammaki roo na vahao anau e maanatu ma ki haere atu no mmata kootou, e meia e isi te mee e ttuu tahi vaa mua ki selavaa anau te haere atu. Anau e hihai ki mee ni tama na tama e nnoho ma kootou raa ki hakattina pera ma anau ni mee na tama sei ma ni Jiu raa no hakattina raa. ¹⁴ Maitaname anau e isi te uata ki tokonaki na tama hakaatoa, na tama ku atamai ia ma na tama se ki atamai raa, tena na tama e mattonu ia ma na tama koi vvare raa. ¹⁵ Ia tena anau e hihai ma ki takutaku atu hoki te Rono Tauareka raa i kootou na tama e nnoho i Rom raa.

Na mahi te Rono Tauareka

¹⁶ Anau se napa te tattara atu i te vahi te Rono Tauareka raa e mee teenaa ko na mahi TeAtua ni tokonaki na tama hakaatoa tera ku hakattina raa no ora, kaamata mai na Jiu, tena ku haere hoki ma na tama sei ma ni Jiu raa. ¹⁷ E mee te Rono Tauareka raa e huri mai ma TeAtua ni mee peehee taatou nottonu i na karemata Aia raa: te mee nei e kaamata mai ma te hakatina, tena ku hakaoti hoki ma te hakatina. Pera ma te Launiu Tapuraa etattara ma, "Te tama ettonu tahi i na karemata TeAtua raa e me ki ora e mee te hakatina aia raa."

Na hai sara na tama te maarama nei

¹⁸ Teroto TeAtua inatama haissara eppena namee haeo raa ehamai itevaelani, emee natiputipu sakkino na tama raa eppui na tama kiselilloa te hakamaoni raa. ¹⁹ TeAtua e me kikou ake na hakalono llihu na tama raa, emee natiputipu itevahi TeAtua tera na tama etau te illoa raa ematahua roo, maitaname TeAtua Hokoia ni huri ake na mee raa no matahua. ²⁰ Kaamata roo te saaita TeAtua ni pena te maarama nei raa, na tama kukkite hakaraoi roo natiputipu Aia tera taatou sekkite raa, teenaa ko na mahi hai mmahi ia ma te noho tahi Aia se isi te hakaotiraa, tena namee nei e huri mai i roto namee hakaatoa Aia ni pena i horaa. Ia tena taatou se hai ara hoki te tattara malliu! ²¹ Na tama raa e illoa TeAtua, e meia laatou selavaa te kou ake te hakammaha tera laatou etau te kou ake Tamaraa, tena laatou hoki selavaa tessau te inoa Tamaraa iaruna emee na hakataakoto laatou raa evvare, tena na hakataakoto laatou raa hoki emmoe i te kina pouri raa. ²² Na tamaraa etattara ma laatou e atamai, e meia laatou evvare koi, ²³ emee na tamaraa etau telotulotu ake TeAtua e ora raa, e meia na tamaraa elotulotu ake koi na hatutipua laatou epenapena pera ma na manullee, na manuhahaere ia ma na manu kai ttama raa.

²⁴ Tena TeAtua kitiaki na tamaraa kippena namee sakkino laatou e hihai raa, kito na tamaraa kippena

na mee e hakannapa roo i laatou hokolaatou. ²⁵ Na tama raa e tiaki te hakamaoni TeAtua raa, tena ki hakattina i na mee malliu raa. Na tama raa e hakamarumaru no hehekau ma na mee TeAtua ni pena iho i te maarama nei raa, tena ki tiaki te Tama tera ni pena na mee raa, te Tama tera taatou e tau te hakammaha na vahao hakaatoa raa! Amen.

²⁶ E mee na tama raa e ppena na mee nei, tena TeAtua kutiaki laatou kinnoho ma na tiputipu hakannapa laatou raa. Na hhine raa e tiaki te avanavvana ma na taanata raa, tena kippena na mee settonu ma alaa hhine*. ²⁷ Ia na taanata raa peeraa hoki, na tama raa e tiaki te avanavvana ma na hhine raa, tena kippena na mee settonu ma alaa taanata. Na taanata raa e ppena na mee settonu ma alaa taanata, tena i te hakaotioti na tama naa e me kitoo na hakalonollihu e tau ma laatou raa i na sara laatou ni ppena raa.

²⁸ E mee laatou se hihhai kittaohi mmau te hakamaoni TeAtua raa i roto na kapuroro laatou, tena TeAtua ku mee na kapuroro na tama raa ki vvere ma kippena na tama raa na mee laatou se tau te ppena raa. ²⁹ Na pohouru na tama raa e pii roo na mee sakkino, ia e mannako na mee alaa tama, tena kinnoho ma na tiputipu sakkino. Na tama raa e manava kkere, ia ni tama taa tama, ni tama hi ppuhu, ni tama tattara malliu, ia ni tama e usuusu alaa tama. Na tama raa e tamoa haeo ³⁰ no tattara haeo alaa tama; na tama raa e manava haeo TeAtua, tena se isi na hakammaha laatou i alaa tama, tena e hakatannata, ia e hai ahu; na tama raa e mamannatu tammaki na ara kippena na mee sakkino, tena ku se hihhai ki hakallono na maatua laatou raa. ³¹ Na tama raa se isi na hakataakoto laatou, ia na tama raa se taohi mmau na tattara laatou e hakammoe no ttonu ma alaa tama raa, ia na tama raa se isi na laoi ia ma na alloha laatou i alaa tama. ³² Na tama raa e illoa ma na tuua TeAtua raa e huri ake pera ma na tama e isi na tiputipu peenei raa e tau te mmate. Ia se mee ma na tama raa e ppena koi na mee sakkino, e meia na tama raa e tokonaki hoki alaa tama kippena na mee sakkino raa.

2

TeAtua e me ki hakatonutonu na tama hakaatoa

¹ Kootou kame e tattara na haeo alaa tama? Kootou settau roo te ppena peenaa e mee kootou se illoa pera ma kootou etuku koi na haeo kootou hokkootou na saaita hakaatoa kootou e tattara na haeo alaa tama raa, mai-taname kootou hoki e ppena na mee haeo na tama raa e ppena raa. ² Taatou e illoa pera ma TeAtua e tonu te saaita

* 1:26 1.26 na hhine nei e meeme ma alaa hhine hoki

Aia e kou ake te maanatu hakaoti Aia raa i na tama e ppena na mee sakkino peenei raa. ³ Emeia kootou hoki e ppena na mee sakkino raa, teenaa ko na haeo kootou e tattara ma alaa tama e ppena raa! Eaa, kootou ekkahu ma kootou elavaa te hakassao itaha ma te maanatu hakaoti TeAtua e me ki kou atu kootou raa? ⁴ Kootou kame se mannatu hai mahi telaoui, te manava aroha ia ma te varatoa te noho no hakattari raa Tama raa. Hakamaoni kootou e illoa pera ma TeAtua elaoi kootou, e mee Aia ehahaivi ma ki hakattaki kootou ki ttike i taha ma na hai ssara kootou raa. ⁵ Emeia kootou e hakatapannata roo, tena kootou e mee koi na hakallono lihu kootou raa ki hainattaa roo i te Aho TeAtua e kou mai kikkite taatou te roto ia ma te maanatu hakaoti Aia etonu tahi raa. ⁶ Maitaname TeAtua e me ki kou ake na tuhana na tama hakaatoa tautari hea laatou ni ppena raa. ⁷ Eisi na tama e tauhano te ppena na mee taualleka, tena kisese ma TeAtua ki kou ake te tauareka, te hakammaha ia ma te ora e ora tahi raa i laatou. ⁸ Alaa tama e manako, tena ki kkaro te ppena na mee e ttonu raa ma ki lavaa laatou te ppena na mee e ssara, tena TeAtua e me ki huri ake te roto Aia raa i na tama naa. ⁹ Na tama hakaatoa e ppena na mee sakkino raa e me ki hakalono lihu haeo roo; kaamata mai na Jiu raa, tena ku haere atu hoki i na tama sei ma ni Jiu raa. ¹⁰ Emeia TeAtua e me ki kou ake te tauareka, te hakammaha ia ma te noho laoi i na tama hakaatoa tera e ppena na mee taualleka raa, kaamata mai ma na Jiu, tena ku haere atu ma na tama sei ma ni Jiu raa. ¹¹ Maitaname TeAtua e me ki hakatonutonu na tama hakaatoa te hakatonutonu hokotahi koi.

¹² Na tama sei ma ni Jiu raa se illoa na Tuua Moses raa, tena laatou e ppena hoki na mee e ssara, e meia laatou e me ki mmate, niaina roo ma laatou se illoa na Tuua Moses raa. Na Jiu raa e illoa na Tuua Moses raa, e meia laatou e ppena koi na mee e ssara, tena laatou e me kikitia ria i te vahi na Tuua raa. ¹³ Maitaname te rono akoe na Tuua raa se lavaa te mee akoe ki tonu i mua na karemata TeAtua, e meia teeraa ko te tautari akoe na Tuua raa e mee akoe ki tonu. ¹⁴ Na tama sei ma ni Jiu raa se illoa na Tuua raa, e meia te saaita laatou e ppena tautari te illoa laatou hea na Tuua raa e tattara raa, tena na tama raa hokolaatou e huri ake hea e tau ma laatou te ppena ia ma hea setau ma laatou te ppena raa, niaina ma laatou se illoa na Tuua raa. ¹⁵ Na mee na tama raa e ppena raa e huri ake pera ma na Tuua raa e mmau i roto na hatu manava laatou. Na tiputipu laatou raa e huri ake pera ma e hakamaoni e mee na hakataakoto na tama raa alaa saaita ettuki hea laatou e hihhai kippena raa, tena e tokonaki hoki na tama raa ki ppena na mee e ttonu.

¹⁶ Na tattara te Rono Tauareka anau e tattara atu nei e me ki kapihi mai i te Aho TeAtua e me ki kou ake na mahi

Jisas Krai ki hakatonutonu na hakataakoto na tama e hai amuni raa.

Na Tuua na Jiu

¹⁷ Kaa kootou? Kootou e me kimee ma kootou ni Jiu; kootou etuunaki na Tuua raa, tena kihu itevahi TeAtua; ¹⁸ kootou e illoa hea TeAtua e hihai ma kootou kippena raa, tena ki tauttari na poroporo na Tuua raa ma ki illoa kootou hea etonu; ¹⁹ kootou e illoa ma kootou e me ki hakattaki na tama karemata sseni raa, tena ku mee pera ma he maahina inatama ennoho itepouri raa, ²⁰ ia kootou e me ki akoako ake na tama koi vware raa, tena ku poroporo ake na tama e poronatta raa. Kootou e illoa e mee kootou e ttaohi na Tuua raa, ia e illoa te hakamaoni roo na Tuua raa.

²¹ Kootou e akoako alaa tama, kaa kootou se akoako kootou hokkootou naea? Kootou etakutaku ma, "Auu se kailallao", e meia kaa kootou se illoa te kailallao? ²² Kootou e tattara ma, "Auu se paa huri", e meia kaa kootou se illoa te paa huri? Kootou e mee ma kootou se hihai na hatu tipua, e meia kaa kootou se illoa te kailallao i roto na hare tapu? ²³ Kootou e ahu ma kootou e isi na Tuua TeAtua, e meia kaa kootou se seu na Tuua raa no mee TeAtua ki napa? ²⁴ Te Launiu Tapu raa e tattara ma, "Na tama sei ma ni Jiu raa e tattara hao TeAtua e mee kootou na Jiu raa."

²⁵ Kame kootou e tauttari na Tuua raa, tena na hakamaatino e tapu kootou raa e me ki hakamaoni, e meia kame kootou se tauttari na Tuua raa, tena kootou setau tettuu te hakamaatino e tapu raa inatintotama kootou. ²⁶ Kame natama sei ma ni Jiu se kittuu te hakamaatino e tapu raa e tauttari na tiputipu na Tuua raa, tena TeAtua selavaa te kkira hai mahi ake ite tama naa, niaina ma te tama naa se ki ttuu te hakamaatino e tapu raa? ²⁷ Na tama sei ma ni Jiu se ki ttuu te hakamaatino e tapu raa e me ki tattara hao kootou na Jiu raa e mee kootou e seu na Tuua raa, niaina ma teeraa ko kootou e tattaa na Tuua raa i roto nalauniu. ²⁸ Kaa koai te Jiu hakamaoni ettuu te hakamaatino e tapu naa? Teena sei ma ko te tama e mee ma aia he Jiu ite mamaoha iho aia ia ma te tama ettuu te hakamaatino e tapu ite tintotama aia raa? ²⁹ Te Jiu hakamaoni raa ko te tama etukutonu te ora aia, tena ki tanattana te hatu manava aia raa ma TeAtua, maitaname te nei ko na hehekau TeAnana Tapu, ia sei ma na Tuua tera nitatta mai ma taatou raa. TeAtua ko te Tama e me ki hakammaha natama pe nei, ia sei ma ko natama ite maarama nei raa e me ki hakammaha na tama naa.

3

¹ Eaa! Na ora na Jiu raa e llaka i aruna na ora na tama seai ma ni Jiu te saaita nei? Kaa te ttuu te hakamaatino e tapu raa e isi te tauareka? ² Hakamaoni, e tammaki na ara e lavaa te tokonaki! I te kaamata roo TeAtua e kou ake na tattara Aia raa i na Jiu. ³ Emeia kame e isi na Jiu se hakamaoni i na hakattina laatou? Eaa, te se hakamaoni na tama raa e huri mai pera ma TeAtua se lavaa te hakamaoni i na tattara Aia ni hakamoe i mua raa? ⁴ Seai! TeAtua e tonu tahi, niaina ma na tama hakaatoa ni tama e tattara malliu. Pera ma hea e mmau i roto te Launiu Tapu raa ma, "Ako e ki huri ake pera ma ako e tonu te saaita ako e tattara, ia te saaita ako e tuu i te kot raa, tena ako e ki tonu te kot ako e naa."

⁵ Emeia kame na mee taatou e ppena e ssara raa e huri ake pera ma TeAtua e tonu roo, tena kaa taatou e me ki tattara peehee hoki? Eaa! Taatou e me ki tattara ma TeAtua e sara kame Aia e kou mai na hakalono llihu? (Te vahiri nei he hakataakoto koi te tama.) ⁶ Te mee nei se tonu! Kame TeAtua e sara, tena kaa Aia e me ki hakatonutonu te maarama nei peehee?

⁷ Ia kame te se hakamaoni raa e huri ake te hakamaoni TeAtua raa no tuu mahiti hua roo? Kaa anau e kotia ria pera ma he tama hai sara naea? ⁸ Kaa taatou kame se tattara pera ma, "Taatou ki ppena koi na mee sakkino raa ki hamai te tauareka raa?" Hakamaoni, e isi na tama e hai haeo anau, tena ki tattara haeo ma anau e tattara ssara peenei! Na tama naa e me ki kotia ria ki tau ma laatou.

Se hai tama e tonu tahi

⁹ Eaa! Taatou na Jiu raa e tuttuulaoi i aruna na tama seai ma ni Jiu raa i na hakattina taatou? Seai roo hokotahi; anau ku oti te huriatu pera ma na Jiu ia ma na tama seai ma ni Jiu raa essau, tena hakaatoa e nnoho i raro na mahi na hai sara. ¹⁰ Te Launiu Tapu raa e tattara ma, "Se isi te tama e tonu tahi,

¹¹ ia se isi te tama e atamai,

ia se isi te tama e hakammaha hakamaoni TeAtua.

¹² Na tama hakaatoa ku huro i taha ma TeAtua, na tama raa hakaatoa ku tauttari i te ara e sara; se hai tama roo hokotahi e ppena hea e tonu.

¹³ Na maihu laatou raa e ttuu tallaki tahi pera ma ni taruma, na arero laatou raa e pii na tattara malliu, na tattara laatou raa essau pera ma na laponu haeo tera e lavaa te taa te tama ki mate,

¹⁴ na tama raa e haru haeo tahi alaa tama.

¹⁵ Na tama raa e vave roo te mee na tama ki hakalono llihu, tena ki taa na tama raa no mmate;

16 na tama raa e mee na tama na kina laatou e oo raa ki hakalono lihu.

17 Na tama raa se illoa na tiputipu te noho laoi,

18 ia na tama raa hoki se illoa te mattaku TeAtua."

19 Tena te saaita nei taatou ku illoa pera ma namee hakaatoa e haere koi i na tama e nnoho iraro na tuaa raa ki hakaoti na tattara malliu na tama hakaatoa, tena TeAtua ku hakatonutonu te maarama nei. ²⁰ Maitaname se hai tama e tonu i na karemata TeAtua kame aia e tautari hea na tuaa raa e hihai aia kippena raa; ia hea na tuaa raa e ppena raa, na tuaa raa e mee taatou ki illoa pera ma taatou ku ssara.

Ni tiputipu taualleka peehee taatou eme kittonu ma TeAtua

²¹ Emeia te saaita nei TeAtua ku hakari mai na tiputipu Aia e me ki mee taatou kittonu ma Aia raa. Na tiputipu raa se mmoe i roto na tuaa raa, niaina ma na tuaa Moses ia ma na akoako na profet raa e tattara mai taatou i na tiputipu raa.

²² TeAtua e tuku tonu na ora na tama raa i na hakattina laatou iaa Jisas Krai raa. TeAtua e ppena peenei i na tama hakaatoa tera e hakattina iaa Krai raa, maitaname se isi te mee e kee: ²³ na tama hakaatoa e ppena namee e ssara, tena ku oo no mmao itaha ma na mahi TeAtua. ²⁴ Emeia TeAtua e kou mai marino te hoki raa i te tauareka Aia ki ttonu taatou ma Aia i na mahi Jisas Krai tera ni hakattana taatou itaha ma na haisara taatou raa. ²⁵ 26 TeAtua e hoki mai Jisas kimate, tena te toto Aia raa e me ki mee pera ma he mee e ssoro na haisara na tama e hakattina Aia raa itaha. TeAtua e penapena te mee nei ki huri mai pera ma Aia e tonu tahi. Imua raa Aia e noho hemuu, ia se anana hoki na haisara na tama; e meia te saaita nei Aia ku hakatonutonu na haisara na tama raa ki huri ake pera ma Aia e tonu tahi. TeAtua e huri mai te ara nei pera ma Aia Hokoia e tonu tahi, tena Aia e tuku tonu na ora na tama hakaatoa e hakattina iaa Jisas raa.

²⁷ Kaa hea taatou e isi kilavaa taatou te ahu? Se hai mee! Kaa he hakataakoto peehee i te mee nei? E mee taatou e tauttari na tuaa raa? Seai, e meia e mee taatou e hakattina.

²⁸ Maitaname te maanatu hakaoti maatou raa e mee ma, te tama e me ki tonu koi i na karemata TeAtua e mee te hakatina aia raa, ia seai ma hea na tuaa raa e tattara.

²⁹ Eaa! TeAtua he Atua koi na Jiu? Aiea TeAtua seai ma he Atua hoki na tama seai ma ni Jiu raa? Noo, TeAtua he Atua na tama raa hoki. ³⁰ TeAtua e hokotahi koi, tena Aia e me ki tuku tonu na ora na Jiu raa tautari na hakattina laatou, tena Aia e me ki tuku tonu na ora na tama seai ma ni Jiu raa tautari na hakattina na tama raa. ³¹ Eaa! Te mee nei e huri mai ma taatou ki peesia na tuaa raa e mee

te hakattina taatou e isinei? Seai, e meia taatou kisapai na tuaa raa.

4

Te hakatina Abraham

¹ Taatou e me ki tattara peehee i te vahi Abraham te tipuna taatou imuaraa? Heiroa peehee aia niisi itevahi te hakatina? ² Kame Abraham e tuku tonu te ora aia ma TeAtua ina mee aia ni ppena raa, tena aia etau te ahu, e meia auu se ahu i mua na karemata TeAtua. ³ Te Launiu Tapu raa e tattara mai ma,

“Abraham e hakatina i TeAtua, tena TeAtua ki too tama raa pera ma he tama e tonu e mee te hakatina tama raa i Aia raa.”

⁴ Na tama e hehekau raa e me ki too na sui, e meia na sui raa se mee pera ma ni hoki, na mee raa ni mee na tama raa e kahota ki too. ⁵ Na uata taatou raa se lavaa te mee taatou ki ttonu i na karemata TeAtua, e meia teeraa ko na hakattina taatou i TeAtua raa e mee taatou kittonu. TeAtua e mee na tama hai sara raa kittonu ma Aia e mee na hakattina laatou raa. ⁶ Teenei ko te hakataakoto Devit te saaita aia ni tattara i te vahi te hihia te tama tera TeAtua ni too pera ma he tama e tonu, ia e kee ma hea te tama e ppena raa.

⁷ “Na tama na hai sara laatou ku oti te ssirihia raa e me ki hakatapu ria ia ma na tama hoki na hai sara laatou ku oti te hai aroha ria raa!

⁸ Te tama TeAtua ku oti te ssoro na hai sara aia raa e me ki hakatapu ria.”

⁹ Eaa, te hihia Devit e tattara raa e haere koi i na tama ni ttuu te hakamaatino e tapu raa? Seai! Te hihia raa e haere hoki i na tama se ttuu te hakamaatino e tapu raa. E mee taatou e ppau te Launiu Tapu raa ma,

“Abraham e hakatina TeAtua, tena TeAtua ki too tama raa pera ma he tama e tonu e mee te hakatina tama raa i Aia raa.”

¹⁰ Te saaita hee TeAtua ni mee ma Abraham e tonu tahi? I mua ma i muri Abraham ni ttuu te hakamaatino e tapu raa? TeAtua e mee ma Abraham e tonu i mua aia ni ttuu te hakamaatino e tapu raa, seai ma i muri. ¹¹ Abraham

e ttuu te hakamaatino e tapu raa i muri, tena te hakamaatino e tapu raa he hakkatu e huri mai pera ma TeAtua ni too Abraham pera ma he tama e tonu tahi i mua tama raa ni ttuu te hakamaatino e tapu raa, e mee te hakatina tama raa i Aia raa. Tena Abraham ko te tamana na tama hakaatoa e hakattina i te TeAtua i te vahi te lotu raa, tena TeAtua ku too na tama raa pera ma ni tama e tonu i na hakattina na tama raa, niaina ma na tama raa se ttuu te hakamaatino e tapu raa. ¹² Abraham ko te tamana hoki na tama ku oti te ttuu te hakamaatino e tapu raa, teena ko na Jiu, ia

se mee ma na tama raa e ttuu koi te hakamaatino e tapu raa, e meia e mee na tama raa e isi na hakattina e ssau pera ma te hakatina Abraham te tamana taatou raa ni isi imua aia ni ttuu te hakamaatino e tapu raa.

Na tattara hakamaoni TeAtua

¹³ Tesaaita TeAtua ni hakamoe te tattara ma Abraham ia ma na hai mokopuna aia raa pera ma Abraham e me ki too te maarama nei ma aia raa, ia te meake TeAtua raa, se mee ma Abraham e tautari na tuua raa, e meia e mee Abraham e hakatina, tena TeAtua ki too aia pera ma he tama e tonu.

¹⁴ Maitaname kame e hakamaoni pera ma hea TeAtua ni hakamoe raa e haere koi i na tama e tauttari na tuua raa, tena te hakatina raa kumee pera ma he mee vare, ia hoki na tattara hakamaoni Tama raa kuse isi te turana.

¹⁵ Na tuua raa e hakari mai taatou te roto TeAtua; e meia kame se isi na tuua, tena taatou selavaa hoki te isi na tuua e me ki seu.

¹⁶ Tena na tattara hakamaoni raa e haere ma te hakatina ki lavaa na tattara hakamaoni raa te mee pera ma he hoki TeAtua e hoki marino ake i na hai mokopuna Abraham raa hakaatoa. Te tattara hakamaoni raa se haere koi i na tama e tauttari na tuua raa, e meia e haere hoki i na tama e hakattina i te ara Abraham ni hakatina raa, maitaname Abraham ko te tamana taatou na tama hakaatoa e hakattina raa; ¹⁷ pera ma hea te Launiu Tapu raa e tattara mai ma,

“Anau ku oti te mee akoe mo tamana na kanohenua tammaki.”

Ia tena te tattara hakamaoni raa e tauareka i na karemata TeAtua, te Tama Abraham e hakatina raa. TeAtua te Tama e hakaora na tama kummate no ora raa, tena kippehi koi te tattara, tena na mee hakaatoa ni se hhura i mua raa kuttipu ake. ¹⁸ Abraham e hakatina, tena kinoho no hakattari te tauareka ki ta e mai, niaina ma aia se isi te hakataakoto roo e tauareka te noho no hakattari, tera hea aia kumee mo “tamana na kanohenua tammaki.” Pera ma hea te Launiu Tapu raa e tattara mai ma,

“Na hai mokopuna akoe raa e me ki tammaki roo pera ma na hetuu.”

¹⁹ Abraham ku taapiri ki ta e huitarau na hetuu te matua aia; e meia aia setiaki te hakatina aia raa tesaaita aia ni maanatu ma te tinotama aia raa ku taapiri koi ki mate ia ma Sara hoki ku selavaa te isi na tamalliki raa. ²⁰ Aia se hai vahao ni tiaki te hakatina aia raa, tena aia hoki e taohi mmau roo na tattara hakamaoni TeAtua raa, tena te hakatina aia raa e kou ake na mahi te tinotama aia raa, tena aia ki hakammaha ake TeAtua. ²¹ Abraham e iroa roo pera ma TeAtua e me kippena hea Aia ni tattara hakamaoni ake raa. ²² Tera hea TeAtua e too aia pera ma he tama

e tonu e mee te hakatina tama raa. ²³ Na tattara e mee ma, "aia e too ria pera ma he tama e tonu raa" se mee ma e taataa koi iaa Abraham hokoia. ²⁴ Na tattara raa e tatta hoki ma taatou na tama TeAtua ni too ma e ttonu ia ma ni tama e hakattina i Aia, te Tama tera ni hakamahike Jisas TeAriki taatou raa itaha ma te mate raa. ²⁵ Emeia na tama raa e kou ake Jisas i na tama haero raa ma kitaa ki mate e mee na hai ssara taatou raa, tena Aia e ora muri ma ki mee taatou ki ttonu i mua na karemata TeAtua.

5

Taatou ki ttonu ma TeAtua

¹ Teenei taatou kuttonu ma TeAtua ite hakamaoni na hakattina, tena taatou ku nnoho laoi ma TeAtua i na mahi TeAriki taatou Jisas Krai. ² Aia e hakattaki taatou ki illoa te tauareka TeAtua i na hakattina taatou e nnoho ma taatou te saaita nei raa. Ia tena taatou ki ahu e mee te hakataakoto taatou e isi ki nnoho no hakattari ite tauareka TeAtua raa. ³ Taatou kiahu hoki i na hakalono llihu taatou raa, maitaname na hakalono llihu raa e kou mai na mahi taatou ki nnoho hakavaratoa, ⁴ ia te nnoho hakavaratoa raa e kou mai te hihia TeAtua, tena te hihia TeAtua raa e kou mai te hihai ki nnoho no hakattari. ⁵ Te hihai ki noho no hakattari raa selavaa te mee taatou kise hihia, e mee TeAtua kuoti tenniniho telaoi Aia raa i roto na hatu manava taatou i na mahi TeAnana Tapu, te hoki TeAtua ni kou mai raa.

⁶ Maitaname taatou ni selavaa te tokonaki taatou hokotaa-tou, tena Krai ki mate ma na hai sara taatou raa i te saaita TeAtua ni hirihiri raa. ⁷ Teenei he mee e hainattaa roo ma te tama ki mate ma te tama etonu tahi raa. Emeia te tama elavaa te mee ma aia ki mate ma te tama e tauareka raa. ⁸ Emeia TeAtua e huri mai taatou e hia Aia e hihai taatou. Krai ni mate ma taatou te saaita taatou koi nnoho ma na hai ssara. ⁹ Te toto Krai raa e mee taatou te saaita nei ki ttonu i mua TeAtua; kaa e hia hoki Krai e me ki tokonaki taatou kihakassao itaha ma te roto TeAtua raa! ¹⁰ Taatou nitama enohonnoho haero ma TeAtua, emeia e mee te mate te Tamariki Aia raa, tena TeAtua ki tokonaki taatou ki nonnholaoi ma Aia. Ia e mee te saaita nei taatou kussoalaoi ma TeAtua, tena kaa e hia hoki Krai e me ki tokonaki taatou ma te ora Aia raa! ¹¹ Emeia aanei seai ma ko na mee nei hakaatoa; taatou e hihia i na mee TeAtua ni ppena iho i na mahi Jisas Krai TeAriki taatou tera ni mee taatou ki ssoalaoi ma Aia raa.

Adam laaua ma Krai

¹² Te hai sara raa e kaamata mai ite tama hokotahi, tena te hai sara te tama naa e kou mai hoki te mate. Tera hea te mate raa kuttoha nottae na tama roo hakaatoa, maitaname na tama roo hakaatoa e ppena na mee e ssara. ¹³ Te hai sara raa ko na moe mai avare i roto te maarama nei

imua TeAtua nikouake natuaaraa iaa Moses; ia natama selavaa teisi nahaisara; peeraa kiseisi natuaa nihakammoe. ¹⁴ Tena temateraa eme kihakamaatua inatama hakaatoa kaamata tesaaita Adam haere nottae tesaaita Moses, ia eme kittae hoki inatama niseppena hea Adam nipena essara tesaaita aia nisehakarono hea TeAtua nitattara ake aiaaraa.

Adam ehurimai tetipu teTama tera eme kihamai imuriraa. ¹⁵ Emeia tokoruaaraa sessau, maitaname tehoki TeAtua ekoumai marinoraa sessau pera ma te haisara Adamraa. Temee nei ehakamaoni pera ma natama hakaatoa emmate, emee koi te haisara tetama hokotahi nei. Emeia tetauareka TeAtuaraa e hahiroo, tena tammaki natama eme kitoo tetauarekaraa iaa Jisas Kraisa teTama hokotahi Aia nihoki marino mai ma natamaraa. ¹⁶ Ia eisi temee ekeeroo ilotonu tehoki TeAtua ekoumai marinoaraa iama te haisara tetama hokotahiraa. Imuri te haisara hokotahiraa, tena te hakatonutonu "natama haisaraaraa" kuhamai; emeia imuri nahaisaraaraa kutammakiroo, tena tehoki tera "natama seisi nahaisaraaraa" kuhamai! ¹⁷ Temee nei ehakamaoni emee te haisara tetama hokotahiraa emee temateraa kihakamaatua, teenaa ko tetama hokotahinaa koi. Emeia hea teTama hokotahiraa nippenaraa e haimmahiroo, teenaa ko Jisas Kraisa! Natama nitoo hakamaoni telaoi TeAtua nikoumai marinoaraa kuttonu, tena Kraisa eme kihakamaatua na ora natama naa.

¹⁸ Ia tena te haisara hokotahiraa emee natama hakaatoa kihaisara, ia essau hoki, tetauareka teTama hokotahiraa ehakattana natama hakaatoa, tena ki kouake te ora natamaraa. ¹⁹ Tena natama hakaatoa kumee pera ma nitama haisara emee te se hakarono tetama hokotahiraa, ia essau hoki, na ora natama hakaatoa kudukutonu ria emee te hakarono teTama hokotahiraa.

²⁰ Natuaaraa ekaamata mai koi kioo nahaisara natamaraa notammaki, emeia tetauareka TeAtuaraa eme kihakanuu no rahi inakina nahaisaraaraa eoo koi nollahiraa. ²¹ Ia tena nahaisaraaraa eisi namahi kitta tetama kimate, tena tetauareka TeAtuaraa eisi namahi kihakatonu tetama kitonu, tena kuhakattaki taatou ma namahi Jisas Kraisa TeAriki taatouaraa itekina te ora e ora tahi seisi te hakaotiraa.

6

Te ora Kraisa

¹ Kaa taatou eme kitattara peehee hoki? Eaa, taatou ki tauhano te nnoho na ora e pii nahaisara kilavaa TeAtua te hakanuu tetauareka Aiaaraa? ² Seai! Taatou kuoti temmate itevahi nahaisara, kaa taatou eme ki tauhano koi te nnoho ma nahaisara? ³ Hakamaoniroo, kootou

e illoa pera ma kootou ni hakoukoutapu kinnoho ma Jisas Kraiss, tena kootou e hakoukoutapu hoki kimmate ma Tamaraa. ⁴ Ia tena taatou nimmate notanu ma Jisas itevahi te hakoukoutapu, ia essau hoki pera ma Kraiss ni mahike muri i taha ma te mate i na mahi hai mmahi TeAtua raa ma kilavaa hoki taatou tennoho i roto te ora vahao nei raa.

⁵ E mee taatou ku o mai no hokotahi ma Kraiss, tena kimmate pera ma Aia ni materalaa hoki. Ia essau peeraa hoki, taatou e me ki hokotahi ma Tamaraa te saaita taatou e mahhike muri no ora hoki pera ma Tamaraa. ⁶ Tena taatou e illoa pera ma natiputipu tuai taatou i muaraa ku oti te mmate ma Kraiss i aruna te kross ma kilavaa TeAtua te seu na mee haeo te tama e hihai ki ppena raa, ia ki se lavaa hoki taatou telepotia i na haisara. ⁷ Maitaname te saaita taatou e mmateralaa, taatou e me kittana i taha ma na mahi na haisara raa. ⁸ E mee taatou nimmate ma Kraiss, tena taatou e hakattina hoki pera ma taatou e me ki ora ma Tamaraa. ⁹ Maitaname taatou e illoa pera ma Kraiss e mahike muri i taha ma te mate, tena ku se lavaa te mate hoki. Te materalaa ku se isi hoki na mahi kittaohi Tamaraa. ¹⁰ E mee Aia ni mate, tena na haisara raa ku se isi na mahi i aruna Kraiss, tena te saaita nei Tamaraa ku ora no noho ma TeAtua. ¹¹ Ia tena kootou ki mannatu peeraa hoki ma kootou nimmate i te vahi na haisara, e meia kootou ku ora no noho ma TeAtua i na mahi Jisas Kraiss.

¹² Kootou ki se lavaa te tiaki na haisara raa ki hakamattua i na tinotama kootou tera e lavaa te mmateralaa, ki se lavaa kootou te tauttari hea te tinotama raa e hihai. ¹³ Kootou hoki se lavaa te tiaki he kina peehee na tinotama kootou raa ki ppena namee essara. E meia kootou ki kouake na tinotama kootou raa iaa TeAtua ki mee pera ma nitama ku oti te mmate no ora muri, tena kootou ki kouake na tinotama kootou raa hakaatoa iaa TeAtua ki ppena na tiputipu ettonu. ¹⁴ Se lavaa te tiaki na haisara raa ki hakamattua kootou; maitaname kootou sennoho iraro na tuua, e meia kootou ennoho iraro te tauareka na mahi TeAtua raa.

Ppena namee ettonu

¹⁵ Tena kaa kuua? Eaa, taatou ki ppena na haisara e mee taatou kutiaki tennoho iraro natuaraa, tena kinnoho iraro telaoi TeAtua? Seai! ¹⁶ Hakamaoniroo kootou e illoa pera ma te saaita kootou e hoki kootou hokkootou ki hehekau ma hetama, kootou kumee pera ma nitama hehekau te tama kootou e hakalollono raa, tena te sui na haisara hakaatoa raa ko te mate, tena

te tiputipu te hakallono raa e mee kootou kittonu ma TeAtua. ¹⁷ Emeia taatou kihakammaha TeAtua! Maitaname niaina ma kootou nilepotia inahaisara imua, e meia kootou e tauttari roo te hakamaoni tera e moe i roto na akoako kootou nitoo ma nahatumanava kootou raa. ¹⁸ Kootou kuttana itaha ma nahaisara kootou raa, tena kootou ku mee pera ma nitama e tauttari na tiputipu e ttonu.

¹⁹ (Anau etattara tahi natattara taatou etattara te aho ma te aho raa e mee na ora kootou raa e matanaennae.) Eisi te saaita kootou ni hoki na ora kootou raa kinnoho iraro na mahi na tiputipu sakkino ia ma nahaisara, tena kippena namee settonu. Tena te saaita nei kootou ki tauttari roo na tiputipu e ttonu ia ma na tiputipu e ttau.

²⁰ Te saaita kootou ninnoho iraro na mahi nahaisara raa, kootou semannatu hoki ma kippena namee ettonu.

²¹ Kaa hea kootou nitoo inamee kootou nippena imua tera kootou kunnapa te ppena ite saaita nei raa? Namee sakkino nei e kou mai te mate! ²² Emeia te saaita nei kootou kuttana itaha ma nahaisara kootou raa, tena te ora kootou kutoo raa ko te ora hakamaoni TeAtua e hihai raa, tena te hakaotioti ko te ora e ora tahi seisi te hakaotiraa. ²³ Maitaname te sui nahaisara raa ko te mate; e meia te ora e ora tahi seisi te hakaotiraa ko te hoki TeAtua e kou mai marino itaatou tera e hukui ma Jisas Krai TeAriki taatou raa.

7

Tattara hai auna te avvana

¹ Aku taina, kootou eme kiilloa hea anau kumee kitattara atu nei, maitaname kootou hakaatoa eilloa na tuaa raa. Na tuaa raa e hakamattua koi iaruna na tama te saaita laatou koi nnoho iroto te maarama nei raa.

² Te tattara hai auna ite hine hai avana e noho iraro na mahi te tanata aia te saaita te tanata raa koi ora raa; e meia kame te tanata raa kumate, tena te hine raa kuttana itaha ma nahahi te tanata raa. ³ Ia tena kame te hine raa e noho ma teeraa tanata te saaita te tanata aia raa koi ora, tena aia kumee pera ma he hine e ppena namee settonu;

e meia kame te tanata aia raa kumate, tena aia kuttana ite vahi na tuaa, tena aia kumee pera ma he hine e ppena namee settonu kame aia e avana teeraa tanata hoki. ⁴ Aku taina, kootou peeraa hoki e mee ite vahi na tuaa raa kootou kummate, e mee kootou e hukui ma te tinotama Krai raa, tena te saaita nei kootou kumee pera ma nitama te Tama tera nimahike muri itaha ma temateraa ma kilavaa taatou te hehekau ma TeAtua. ⁵ Te saaita taatou ennoho iraro na mahi namee taatou e hihhai raa, tena nahaisara e oomai ite vahi na tuaa raa e hehekau iroto na tinotama taatou, ia hea taatou e ppenaraa e kou mai koi te mate.

⁶ Tena te saaita nei taatou kuttana itaha ma natuua raa,

maitaname taatou nimmate ite vahi na tuaa ni karapusi taatou raa. Te saaita nei taatou ku se tauttari na tiputipu na tuaa tera ni tattaa mai i mua raa, e meia taatou ku tauttari na tiputipu vahao nei TeAnana Tapu raa.

Na tuaa ia ma na hai sara

⁷ Eaa, taatou e me kitattara ma na tuaa raa e hai sara? Seai! Emeia teeraa ko na tuaa raa e mee anau ki iroa ma te hai sara hea. Kame te tuaa raa ni se tattara mai ma, "Auu se mannako hea alaa tama ettino," tena anau selavaa hoki te iroa pera ma e isi te sara peeraa. ⁸ Emeia e mee koi te tuaa nei, tena te hai sara raa ku hakahurahura tammaki na hakataakoto iroto anau kimanako na mee. Peeraa ki se hai tuaa raa, te hai sara raa he mee koi e mate. ⁹ Anau ni mee raa e ora te saaita anau ni se iroa mai na tuaa raa, e meia te saaita anau ni iroa mai na tuaa raa, tena na hai sara raa ku kaamata no hehekau iroto anau, ¹⁰ tena anau ku mate. Tena te tuaa ma e kou mai te ora raa e kou mai koi te mate ite vahi na hai sara anau raa. ¹¹ Na hai sara raa e hakavvare anau no vvare ite vahi na tuaa raa ma ki ta koi anau ki mate.

¹² Emeia na Tuaa raa ni mee e ttapu, tena na tattara i roto na Tuaa raa e ttapu, ettonu, ia e taualleka. ¹³ Emeia kaa te mee ma e tauareka raa he mee koi e me ki mee anau ki mate? Seai! Teenaa ko te hai sara raa e mee anau ki mate. Te hai sara raa e mee na mee taualleka nei ki ta anau ki mate ma ki kite anau te haeo na hai sara raa. Tena na tattara iroto na Tuaa raa e hurimai pera ma na hai sara raa e haeo roo.

Na tiputipu sakkino iroto taatou

¹⁴ Taatou e illoa pera ma na Tuaa raa ni tuaa e oo mai TeAtua, e meia anau hetama hai sara, tena anau e noho iraro na mahi na hai sara. ¹⁵ Anau se iroa hea anau e ppena, maitaname anau se ppena hea anau e hihai ki ppena raa, e meia anau e ppena na mee anau se hihai roo ki ppena raa. ¹⁶ E mee na mee anau e ppena raa ko na mee anau se hihai ki ppena raa, tena na mee anau e ppena raa e hurimai pera ma na Tuaa raa ettonu. ¹⁷ Emeia te hakamaoni, anau se ppena na mee nei; teeraa ko na hai sara e mmoe iroto anau raa. ¹⁸ Anau e iroa pera ma te tauareka raa semoe iroto anau, ia semoe iroto tetinotama anau ite maarama nei raa. Maitaname te hihai ki ppena na mee taualleka raa e moe iroto anau, e meia anau selavaa roo te ppena na mee taualleka raa. ¹⁹ Tena anau ku se ppena na mee taualleka anau e hihai ki ppena raa, e meia anau ku ppena na mee roo sakkino anau se hihai ki ppena raa. ²⁰ Kame anau e ppena hea anau se hihai ki ppena raa, tena te mee nei e hurimai pera ma seai ma konau e ppena

na haisara raa, e meia teeraa ko na haisara e mmoe i roto anau raa.

²¹ Tena anau ekite pera ma tetuaanei e hehekau i roto anau, e mee tesaaita anau e hihai kippena namee e taualleka raa, tena te hakataakoto kippena namee sakkinoraa kutereake i roto anau. ²² Emeia i rotoroo anau, anau e hihai roo na Tuua TeAtua raa. ²³ Tena anau e kite ma e isi te tuua e kee e hehekau i roto anau. Te tuua raa e hakatukaa ma te tuua tera te hakataakoto anau raa e hihai ki tautari raa. Te tuua raa e karapusi anau kinoho iraro na mahi te tuua na haisara tera e hehekau i roto anau raa. ²⁴ Anau hokonnau se hihai roo! Koai tetama elavaa te hakaasao anau itaha ma tetinotama teenei e me kitaa anau ki mate nei? ²⁵ Anau e hakammaha TeAtua te Tama tera e tokonaki anau i na mahi Jisas Krai TeAriki taatou raa!

Teenei te maanatu anau: anau hokonnau e me ki tautari na tuua TeAtua raa ma te maanatu koi anau, tesaaita te tinotama anau raa e tautari te tuua na haisara raa.

8

Te ora i te vahi TeAnana Tapu

¹ Tena sehai tama hoki e me kitattara ma taatou e haisara e mee taatou kuhukui ma Jisas Krai. ² Maitaname na tuua TeAnana Tapu tera e koumai taatou te ora, tena ki hukui taatou ma Jisas Krai raa e hakattana taatou itaha ma tetuaa na haisara ia ma te mate. ³ Na Tuua raa se lavaa te tokonaki taatou ki ora e mee taatou e pii na haisara. Tena TeAtua kippena hea na Tuua raa se lavaa te ppena raa. Aia e kauna ria iho te Tamariki Aia raa ki hamai, tena te Tama raa e hamai ma tinotama e ssau peenei ma na tinotama taatou e pii na haisara nei ma ki ssoro na haisara taatou raa itaha. ⁴ TeAtua e pena te mee nei ki huri mai te hakamaoni na Tuua raa pera ma taatou e tauttari hakamaoni hea TeAnana Tapu raa e hihai, ia seai ma hea te tinotama raa e hihai. ⁵ Na tama e nnoho koi no tauttari hea na tinotama laaou raa e hihai laaou ki kippena raa, tena na hakataakoto na tama raa e tauttari koi hea te tinotama raa e hihai. ⁶ Taatou e me ki mmate kame taatou e tauttari hea te tinotama raa e hihai, ia taatou e me ki ora nonnoholaoi kame taatou e tauttari hea TeAnana Tapu raa e hihai. ⁷ Tena na tama e tauttari hea na tinotama raa e hihai raa e me ki nonnohohaou ma TeAtua, maitaname na tama raa se tauttari na tuua TeAtua raa, tena te hakamaoni, na tama raa se lavaa roo te tauttari. ⁸ TeAtua se lavaa te hihai na tama e tauttari hea na tinotama laaou raa e hihai raa.

⁹ Emeia kootou ki se nnoho no tauttari hea te tinotama raa e hihai kootou ki ppena raa; kootou ki nnoho no tauttari hea TeAnana Tapu raa e meatu kootou ki ppena raa, maitaname TeAnana Tapu raa e nnoho i roto kootou. Koai tetama se isi

TeAnana Tapu Krai raa seai ma he tama Tama raa. ¹⁰ Emeia kame Krai e noho i roto kootou, tena TeAnana Tapu raa ko te ora tera e mee kootou kittonu i mua na karemata TeAtua, niaina ma na tinotama naa e me ki mmate i na hai sara. ¹¹ Kame TeAnana Tapu TeAtua te Tama ni hakamahike Krai itaha ma te mitera e noho i roto kootou, tena te Tama ni hakamahike Krai raa e me ki kou atu hoki te ora i na tinotama kootou i te maarama nei raa i na mahi TeAnana Tapu tera e noho i roto kootou raa.

¹² Ia tena, aku taina! Maatou e isi te hakataakoto e rahi roo ma ki setauttari hea te tinotama raa e hihai maatou ki ppena raa. ¹³ Kame kootou e tauttari hea te tinotama raa e hihai, tena kootou e me ki mmate; e meia kame TeAnana Tapu raa e tokonaki kootou no seu na tiputipu sakkino raa, tena kootou e me ki ora. ¹⁴ Na tamalliki TeAtua raa ko na tama e hakattakia TeAnana Tapu. ¹⁵ Maitaname TeAtua ni se kou atu TeAnana Tapu raa ma ki karapusi ia ma ki mee kootou ki mattaku, e meia TeAnana Tapu raa e mee kootou ki mee mo tamalliki TeAtua, tena taatou e me kittani ake TeAtua i na mahi TeAnana Tapu raa ma, "Tamana! Taku Tamana!" ¹⁶ TeAnana Tapu TeAtua raa e hukui ma na anana taatou raa ki huri ake pera ma taatou ni tamalliki TeAtua. ¹⁷ E mee taatou ni tamalliki Aia, tena taatou e me kitoo na hoki e ttapu Aia raa, maitaname na mee hakaatoa TeAtua e hakasessere ma Krai te Tamariki Aia raa ni mee hoki taatou. Kame taatou e hakalonollihu ma Krai, tena taatou e me ki noho hoki ma Tama raa i roto te tauareka Aia raa.

Te ora tauareka i muri

¹⁸ Anau eiroa roo pera ma na hakalonollihu taatou te saaita nei raa setauroo ma te ora tauareka taatou e me ki illoa i muri raa. ¹⁹ Na mee hakaatoa i te maarama nei raa e noho koi no hakattari te saaita roo TeAtua e hakari na tamalliki Aia raa. ²⁰ Tena na mee hakaatoa i te maarama nei raa e me ki mmoe koi ki haeo, ia se mee ma na meera e penamai ki mmoe ki haeo, e meia te Tama e penamai na meera e hihai ma na meera ki haeo. Maitaname TeAtua e isi te hakataakoto ni hakamoe ²¹ pera ma na mee hakaatoa i te maarama nei raa e me ki hakattana ria i taha ma na haeo hakaatoa, tena ku noho i roto te tauareka TeAtua raa pera ma ni tamalliki Aia. ²² Taatou e illoa pera ma i mua haere notae vahao nei, na mee hakaatoa etanittani te hakalonollihu pera ma na isu te hine ku mee ki mamaoha raa. ²³ Ia se mee ma ko na mee hakaatoa i te maarama nei raa koi e hakalonollihu; e meia taatou na tama ni too TeAnana Tapu pera ma te hoki kaamata TeAtua raa e me ki hakalonollihu hoki i roto taatou te saaita taatou e noho no hakattari ma TeAtua kitoo taatou pera ma ni tamalliki Aia raa, tena ku hakattana taatou hakaatoa. ²⁴ Maitaname taatou e tokonakia

no ora i te maanatu tauareka taatou ma kinnoho no hakattari raa, tena kame taatou ku oti te kkite hea taatou e mamannatu raa, tena te maanatu naa se hakamaoni. Emeia koai tetama elavaa tenoho no hakattari kikite na mee aia ku oti te kiteraa? ²⁵ Ia kame taatou ennoho no hakattari kikkite na mee taatou se kikkite raa, tena taatou kinnoho hakavaratoa koi no hakattari.

²⁶ Ia essau hoki, TeAnana Tapuraa e me ki hamai no tokonaki hoki taatou, e mee taatou e matanaennae. Maitaname taatou se illoa ma taatou e me kilotu peehee; TeAnana Tapu raa Hokoia e me ki tattara tani ake TeAtua ma taatou ina tattara tera taatou se illoa ma taatou ki tattara peehee. ²⁷ Tena TeAtua, te Tama e kite i roto na hatu manava taatou raa e iroa na maanatu TeAnana Tapu raa, maitaname TeAnana Tapuraa e tattara ma TeAtua itevahi na tama Aia raa ia ma hea Aia e hihai raa.

²⁸ Taatou e illoa pera ma TeAtua e hehekau ma na mee hakaatoa e taualleka raa ma na tama e laoi i Aia raa, na tama Aia nikanna kitautari hea Aia hihai raa. ²⁹ Aia ku oti te havakkee na tama Aia ni hirihiri raa kissau pera ma te Tamariki Aia raa, tena te Tamariki Aia naa e me ki mee pera ma he arapou na tama raa hakaatoa. ³⁰ TeAtua nikanna na tama Aia ni havakkee raa, tena Aia ki mee na tama Aia nikanna raa kittonu tahi ma Aia, tena na tama raa e me kinnoho i roto te tauareka Aia raa.

Te laoi TeAtua

³¹ Kaa taatou e mannatu peehee ina mee nei hakaatoa? Tena kaa koai na tama e me ki hakataukaa ma taatou kame TeAtua enoho itevahi taatou? ³² Seai ma ko TeAtua, te Tama nissettaohi muri te Tamariki Aia raa, emeia Aia e hoki mai Tama raa pera ma he hoki ki mate ma taatou hakaatoa! TeAtua ni kauna ria mai te Tamariki Aia raa, tena kaa Tama raa selavaa hoki te hakattana taatou itaha ma na mee hakaatoa? ³³ Koai tetama e me kitattara haeo na tama TeAtua ni hirihiri raa? TeAtua Hokoia e me ki meake ma na tama raa seisi na sara! ³⁴ Koai tetama e me ki kou ake na hakalono llihu ina tama raa? Seai ma ko Jisas, te Tama ni mate no ora muri, tena ku noho i te vahi laua TeAtua ma kitattara ake TeAtua itevahi taatou raa. ³⁵ Kaa koai tetama elavaa te vvae taatou itaha ma telaoi Krai raa? Eaa, te haeo raa elavaa te vvae taatou, kaa te hainattaa raa, kaa te hakalono llihu raa, kaa te hikkai raa, kaa te tutuu haeo raa, kaa na tapahara raa, kaa te mate raa e lavaa te vvae taatou? ³⁶ E ssau pera ma te Launiu Tapu raa e tattara mai ma,
 "Na aho hakaatoa maatou e nnoho tappiri koi te mate e mee maatou e tauttari Akoe;
 tena maatou e mee ria pera ma ni sipsip ku mee ki taaia ria ki mmate."

³⁷ Emeia maatou e k kumi hemuu koi na mee sakkino hakaatoa i na mahi te Tama e laoi maatou raa! ³⁸ Maitaname anau e iroa pera ma se hai mee e lavaa te vvae maatou i taha ma te laoi Tama raa, tena te mate laua ma te ora, ia na ensel laatou ma na mee hakamattua i te vaelani raa ia ma na mahi, tena te nnoho taatou vahao nei raa ia ma te saaita koi hamai i muri raa se lavaa te vvae, ³⁹ tena te maarama i aruna laua ma te maarama i raro raa se lavaa te vvae taatou. Se isi roo te mee i roto te maarama nei e lavaa te vvae taatou i taha ma te laoi TeAtua tera taatou ni too i na mahi Jisas Krai TeAriki taatou raa.

9

TeAtua ia ma na hakattina ana Aia

¹ Anau etattara atu te hakamaoni; anau se mariu, maitaname anau e hukui ma Krai. TeAnana Tapu e hakattaki na hakataakoto anau raa, tena na hakataakoto anau raa e mee mai hoki pera ma anau se mariu, ² te aroha anau e rahi roo, ia te aroha i roto te hatu manava anau raa seisi te hakaoti ³ inatama te hareakina anau ia ma na llave ana anau raa! Anau e maanatu pera ma e tauareka anau te noho i raro na hakalono lihu TeAtua raa, tena ku havakkee ria itaha ma Krai ki tokonaki na tama nei. ⁴ Na tama nei nitama hoki TeAtua, maitaname TeAtua e mee na tama raa pera ma ni tamalliki Aia, tena ki huri ake na mahi Aia raa inatama raa. Aia e hakamoe te tattara eivi Aia raa ma na tama raa, tena kikou ake na Tuua raa i na tama raa. Na tama raa e too te hakamarumarua hakamaoni raa, tena kitoo hoki na tattara hakamaoni TeAtua raa. ⁵ Na tama raa e oo mai i te hareakina na tipuna taatou na Hibru raa, tena Krai ni hamai notiputama, ia he tama hoki i roto te hareakina naa. Tena taatou ki hakammaha tahi TeAtua te Tama e hakamaatua i aruna na tama hakaatoa i na vahao hakaatoa raa! Amen.

⁶ Anau se meatu pera ma na tattara hakamaoni TeAtua raa kummate, maitaname na tama hakaatoa Israel raa seai ma nitama hakamaoni TeAtua ⁷ Ia hoki na hai mokopuna Abraham raa hakaatoa seai ma ni tamalliki TeAtua. E mee TeAtua ni meake Abraham ma,

“Na hai mokopuna akoe tera Anau nitattara atu raa e me ki oo mai i te vahi Aisak.”

⁸ Te hakataakoto nei e mee pera ma na tamalliki Abraham raa hakaatoa seai ma nitamalliki TeAtua. Emeia na tamalliki hakamaoni TeAtua raa ko na tamalliki e hannau mai tautari te hakataakoto TeAtua raa.

⁹ Maitaname na tattara hakamaoni TeAtua raa emmoe i roto na tattara nei,

“Te saaita peenei te hetau i muri raa Anau e me ki vaakai mai,

tena Sara e me ki haanau te tamariki tanata.”

¹⁰ Ia teeraa mee hoki. Tokorua na tamalliki taanata Rebeka raa e oo mai tetamana hokotahi, teenaa ko Aisak te tipuna taatou raa. ¹¹ ¹² Emeia ki mee te hakataakoto te Tamariki hokotahi raa ki hakamaoni pera ma hea TeAtua e hihai raa, tena TeAtua ki meake Rebeka ma, "Te tama matua raa e me ki hehekau i raro na mahi te tama paamee raa."

TeAtua e meake te tattara nei imua tokorua raa nihannau iho, ia imua hoki tokorua raa e ppena na mee taualleka ia ma namee haeo, tena te hihai TeAtua raa e me kitautari te kanna Aia, ia sei ma hea tokorua raa nippena raa. ¹³ Essau pera ma te Launiu Tapu raa e tattara mai ma, "Anau e laoi Jekop, e meia Anau se hihai Iso."

¹⁴ Kaa taatou e me ki tattara pera ma hea TeAtua e ppena raa e sara? Sei. ¹⁵ E mee Aia ni tattara ake Moses ma, "Anau e me ki hai aroha na tama Anau e hihai raa, tena ku mee hakaraoi na tama Anau e hihai raa."

¹⁶ Ia tena namee hakaatoa e me kitautari koi te aroha TeAtua, ia sei ma te hihai ia ma hea tetama e hihai kippena. ¹⁷ Maitaname te Launiu Tapu raa ni tattara ake i te tuku Isip raa ma,

"Anau e mee akoe kitukuraa ma ki huri ake akoe na mahi Anauraa ma killoa na tama hakaatoa te maarama nei raa i Anau."

¹⁸ Ia tena TeAtua e me kihai aroha hetama peehee Aia e hihai, tena ku mee hetama peehee ki hakatapanatta i te maanatu koi Aia.

Teroto ia ma te aroha TeAtua

¹⁹ Emeia he tama kootou e me ki mee mai Anau ma, "Kame te mee nei hakamaoni, tena kaa TeAtua e me ki mee ma taatou essara peehee? Koai te tama elavaa te ttuki te hihai TeAtua?" ²⁰ Taku taina, akoe hetama peehee kilavaa te tattara ssui ake TeAtua naa? Na mee taatou e ppena ma na rima taatou raa selavaa te tattara mai ma, "Aiea akoe e penapena anau peenei naea?" ²¹ Tena te tama e penapena te meeraa e isi na mahi kippena hea aia e hihai, tena aia elavaa te pena erua namee ite mee hokotahi. Teeraa mee he mee na aho ellahi, tena teeraa mee he mee koi na aho vare.

²² Tena te hakamaoniraa essau pera ma hea TeAtua nipena raa. Aia e hihai ki huri mai te roto Aia, tena ku mee taatou killoa na mahi Aia. Emeia Aia e pasemmu roo nokkumi hemuu teroto Aia inatama tera e mee Aia ki roto raa ia ma na tama hoki ku mee ki oo i te kina haeo raa. ²³ Tena TeAtua e hihai hoki ki huri mai na mahi hai mmahi Aia tera Aia nikou mai taatou na tama e tau te too te laoi Aiaraa. Aanaa ko na tama Aia nitanattana ma kitoo

te tauareka Aia raa. ²⁴ Maitaname taatou ko na tama Aia ni kanna, tena Aia se kkana koi na Jiu raa, e meia Aia e kanna hoki na tama seai ma ni Jiu raa. ²⁵ Aanei na tattara TeAtua i roto te launiu Hosea ma,

“Na tama seai ma ni tama Anau raa,
Anau e me ki kanna na tama naa ma,
‘Ni tama Anau.’

Tena te kanohenua seai ma he kanohenua Anau ni laoi raa,
Anau e me ki kanna ma teenaa ‘He kanohenua Anau.’

²⁶ Ia tena i te kina roo Anau ni meake na tama raa ma,
‘Kootou seai ma ni tama Anau raa,’

Anau e me ki kanna na tama raa pera ma ni tamalliki TeAtua e ora raa.”

²⁷ Tena Aisaia ni tattara i te vahi Israel ma,

“Niaina na tama Israel raa e tammaki pera ma na kerekere i tai,

e meia na tama e me ki ora raa e me ki moisi roo;

²⁸ maitaname TeAtua e me ki hakatonutonu vave na sara te maarama nei raa.”

²⁹ E ssau hoki pera ma Aisaia ni tattara mai i mua ma,

“Taatou e me ki ssau pera ma Sodom,

ia e me ki ssau pera ma Gomora;

peeraa TeAtua Hai mahi raa ki se tiaki mai alaa
hai mokopuna i taatou.”

Israel ia ma te Rono Tauareka

³⁰ Tena taatou e me kitattara pera ma na tama seai ma ni Jiu tera nise hahiivi ma ki mee laatou kittonu ma TeAtua raa ku ttonu ma Tama raa i te vahi na hakattina laatou. ³¹ Emeia na tama TeAtua e sесе te tuaa ma ki mee laatou ki ttonu ma TeAtua raa ku se lave te tuaa raa. ³² Aiea na tama raa se lave raea? Maitaname na tama raa se tuunaki i na hakattina laatou raa, e meia na tama raa e tuunaki koi hea laatou ni ppena raa. Tena na tama raa ku haere hinahina vaa aruna “te hatu” ³³ te Launiu Tapu raa e tattara ma,

“Kira ake, Anau e tuku te hatu i Saion tera e me ki mee na tama raa ki hinahina raa,
te hatu e me ki mee na tama raa ki maoha.
Emeia na tama e hakatina Tama raa e me ki selavaa te nnapa.”

10

¹ Aku taina, i roto te hatumanava anau ia ma nalotu anau i TeAtua raa, anau e hihairoo ma te kanohenua Israel raa ki ora! ² Anau e lavaa te meatu te hakamaoni pera ma na tama raa ku hakattina hai mahi roo i TeAtua; e meia na hakattina na tama raa se isi te tuurana i te vahi te atamai hakamaoni raa. ³ Na tama raa ni se illoa te ara TeAtua e mee na tama kittonu ma Aia raa, e meia na tama raa e hahiivi ma ki hakammoe koi na hakataakoto laatou hokolaatou,

tena na tama raa ku se hihhai ki tauttari te ara tera TeAtua e mee na tama kittonu ma Aia raa. ⁴ Maitaname Krai e taa mate na Tuua raa, tena na tama e hakattina Aia raa e me kittonu ma Aia.

Te ora hakamaoni raa he mee na tama hakaatoa

⁵ Moses ni taataa na tattara nei pera ma na tama e tauttari na Tuua raa e me kittonu ma TeAtua:

“Te tama e tautari na tattara na Tuua raa e me ki ora.”

⁶ Emeia hea te Launiu Tapu raa e tattara mai i te vahī kootou e me kittonu ma TeAtua i na hakattina kootou raa e mee peenei:

“Akoē se lavaa te vahiri hokkoe ma,

‘Koai te tama e me ki haere i aruna i te vaelani?’ ”

(ki kou mai Krai i raro).

⁷ “Akoē se lavaa hoki te vahiri ma,

‘Koai te tama e me ki haere i te maarama i raro raa?’ ”

(ki hakamahike Krai i taha ma te mate).

⁸ Hea te Launiu Tapu raa e tattara raa e mee peenei:

“Na tattara TeAtua raa ku tappiri atu kootou,

ia ku mmau na maihu kootou,

ia ku mmoe i roto na hatu manava kootou,”

teenaa ko na tattara i te vahī te hakatina tera maatou

ni takutaku atu raa. ⁹ Kame akoē e tattara te hakamaoni ma

na maihu akoē raa pera ma Jisas ko TeAriki, tena akoē

ku hakatina hakamaoni pera ma TeAtua ni hakamahike

Tama raa itaha ma te mate, tena akoē e me kiora.

¹⁰ Maitaname taatou e me kittonu ma TeAtua kame taatou

e hakattina, tena taatou e me kiora hoki kame taatou

e tattara hakamaoni ma Krai ko TeAriki taatou.

¹¹ Te Launiu Tapu raa e tattara mai ma,

“Te tama e hakatina i te TeAtua raa e me ki se lavaa te napa.”

¹² Te mee nei e haere i na tama hakaatoa, maitaname

na Jiu raa sekkee itaha ma na tama seai ma ni Jiu raa;

TeAtua ko TeAriki hokotahi na tama hakaatoa, tena Aia

e hakatapu hai mahi roo na tama tera e kainno ake Aia raa.

¹³ Pera ma te Launiu Tapu raa e tattara mai ma,

“Na tama hakaatoa e kainno ake TeAtua ki tokonaki laa-
tōu raa e me ki ora.”

¹⁴ Kaa na tama raa e me ki lavaa peehee te kainno ake kame

laatou se hakattina? Kaa na tama raa e me ki hakattina

peehee kame laatou se llono na tattara raa? Kaa na tama raa

e me ki llono peehee kame na tattara raa se ttae ake laatou?

¹⁵ Tena kaa na tattara raa e me ki ttae ake peehee kame

se hai tama e kauna ria ki oo no takutaku na tattara raa?

Pera ma te Launiu Tapu raa e tattara mai ma,

“Te oo mai na tama e hahaere ma te Rono Tauareka raa
e tauareka roo!”

¹⁶ Emeia se mee ma na tama hakaatoa e hakattina i te Rono

Tauareka raa. Aisaia hokoia ni tattara mai ma,

“TeAriki, koai na tama e hakattina na tattara maatou raa?”

17 Tena kootou e me ki hakattina kame kootou ellono na tattara raa, tena na tattara raa e me ki ttae atu i na takutaku i te vahi Kraisi raa.

18 Emeia anau evahiri atu kootou: Ehakamaoni pera ma na tama sellono na tattara raa? Na tama ni too na tattara raa, maitaname te Launiu Tapu raa e mee mai ma: "Na reo na tama raa ettae na kina hakaatoa i roto te maarama nei; tena na tattara na tama raa ettae na kina emmao i roto te maarama nei."

19 Tena anau evahiri atu hakaraoi: Na tama Israel raa se illoa na tattara raa? Moses hokoia ko te tama kaamata e mee na tattara aia ma:

"Anau e me kitokonaki na tama se nnoho hakapaa raa ki mee te kanohenua Anau raa ki manava kkere; Anau e me ki tokonaki te kanohenua na tama se atamai raa, ki mee te kanohenua Anau raa ki lloto."

20 Tena Aisaia ni hakamakkau mai i te vahi aia te saaita aia ni mee mai ma,

"Na tama se sесе Anau raa e oo mai no kkite Anau; Anau e tuu ake i na tama se vahihhiri Anau raa."

21 Emeia Tama raa e tattara mai i te vahi na tama Israel raa ma,

"Anau e hihai ki huri ake te laoi Anau raa i na tama se tautari no hakataukaa ma Anau raa."

11

Te laoi TeAtua i na tama Israel

1 Tena anau evahiri atu: Eaa! TeAtua ku se hihai te kanohenua Aia raa? Seai! Anau hetama hoki Israel, ia he mokopuna Abraham, ia hetama i te manava Benjamin. 2 TeAtua ni se tiaki te kanohenua Aia ni hirihiri i te kaamata roo. Kootou e illoa te tattara i roto te Launiu Tapu e mee ma Elaija ni tattara laaua ma TeAtua i na tiputipu na tama Israel raa:

3 "TeAriki!

Na tama raa ku oti te taa na profet Akoe raa,

tena ki seu na olta Akoe raa hoki;

anau hokonnau ku ttoe,

tena na tama raa ku hahai ma ki taa hoki anau ki mate."

4 Kaa he tattara peehee TeAtua ni meake Elaija?

"Anau ettaohi ma Anau e hitu na simata na tama tera ni se hakamarumaruru Bal te hatu tipua raa."

5 Ia e ssau hoki pera ma te vahao nei, te kooina na tama TeAtua ni hirihiri ma te laoi Aia e hoki marino mai raa ku moisi.

6 TeAtua e hirihiri tautari te laoi Aia e hoki marino mai raa, ia seai ma hea na tama raa ni ppena. Kame TeAtua e hirihiri tautari hea te tama e ppena, tena te laoi Aia raa ku seai ma he laoi hakamaoni.

7 Kaa hea hoki? Na tama Israel raa selave hea laatou e sесе raa. Teenaa ko na tama e moisi TeAtua ni hirihiri raa

ku lave te mee raa, tena hakaatoa ku hakatturi na katarina laatou raa i te kanna TeAtua raa. ⁸ Pera ma te Launiu Tapu raa e tattara mai ma, "TeAtua e mee na kapuroro ia ma na hatu manava na tama raa ki pouri haere no tae te aho nei, na tama raa ku se kkite, ia ku se llono." ⁹ Tena Devit e tattara hoki ma,

"Tiaki na tama naa ki hakaohoria i te saaita na kai e llahi raa;

tiaki na tama naa ki maoha i raro,
tena ku tiaki na tama naa ki hakalono llihu!

¹⁰ Tiaki na karemata na tama naa ki ppuni ki se lavaa laatou te kkite;

tena ku tiaki na tama naa ki haere hhuru na vahao hakaatoa i te mmaha na hakalono llihu laatou raa."

¹¹ Ia tena anau ku vahiri atu hoki: Te saaita na Jiu raa e haere inoino ma kihhina raa, na tama raa ni maoha no sei hakaoti? Sei! Maitaname na tama raa e ppena na mee essara, tena te ora hakamaoni raa kuttae i na tama sei ma ni Jiu raa. Te mee nei e me ki mee roo na Jiu raa ki manava kkere i na tama raa. ¹² Na hai sara na Jiu raa e kou mai na hoki taualleka i te maarama nei, tena te matanaennae na anana na tama raa e kou ake na hoki taualleka i na tama sei ma ni Jiu raa. Ia na hoki taualleka raa e me ki tammaki roo peehee te saaita na Jiu raa hakaatoa ku tauttari hea TeAtua e hihai raa?

TeAtua e tokonaki na tama sei ma ni Jiu

¹³ Te saaita nei anau kutattara ake na tama sei ma ni Jiu raa: Te saaita anau e hehekau pera ma he aposol i na tama sei ma ni Jiu raa, anau e me ki ahu i na hehekau anau nippena raa. ¹⁴ Kame anau elavaa te mee na kanohenua maatou raa ki manava kkere, tena anau elavaa hoki te tokonaki alaa tama laatou kiora. ¹⁵ Ia te saaita laatou ku se hihai ria raa, tena alaa tama na tama ni se hihai TeAtua raa ku huri no hihai Tama raa. Tena kaa ku mee peehee kame TeAtua ku too muri laatou? Na tama ku mmate raa e me ki ora!

¹⁶ Kame kootou e hoki ake te muri haraoa kaamata raa iaa TeAtua, tena te haraoa naa hakaatoa he haraoa Tama raa, ia kame kootou e hoki ake na patiaka telaakau raa iaa TeAtua, tena na raraa raa hoki ni mee Tama raa. ¹⁷ Eisi na raraa te oliv na tama elollohi raa ku makkoti itaha, tena na tama raa ki hukui ake te raraa te oliv se haitama ni anaana raa. Kootou na tama sei ma ni Jiu raa essau pera ma te oliv tera se haitama ni anaana raa, tena te saaita nei kootou ku hakapaa ma na Jiu raa no too te ora hakamaoni raa. ¹⁸ Ia tena kootou ki se kkira haeo ake i na tama TeAtua e kkoti no peesia pera ma ni raraa haeo raa. Kootou setau te ahu, maitaname kootou essau pera ma

na raraa raa; kootou se tokonaki na patiaka raa, e meia na patiaka raa e tokonaki kootou.

¹⁹ Tena kootou e me kitattara ma, "Noo! Na raraa raa ekkotiria itaha ma kittana anau." ²⁰ Te mee naa e hakamaoni. Na raraa raa ekkotiria itaha, maitaname laatou se hakattina te saaita kootou e ttuummau no hakattina raa. Emeia teenaa sei ma he mee kootou e me kiahu, kootou etau te mattaku avare. ²¹ Te Atua se sapai na Jiu essau pera ma ni raraa vare raa; kootou e kkaahu ma Te Atua e lavaa te sapai kootou? ²² Te nei taatou e me kikkite telaoui ia ma te hakatonutonu Te Atua raa ma e hai mahi peehee. Te Atua e me ki hakatonutonu na tama ku tiaki na tiputipu taualleka Aia raa, e meia Aia e me ki laoi kootou kame kootou e tauhano te nnoho ma te laoi Aia raa. Emeia kame kootou se tauttari, tena kootou e me ki sseperia itaha no peesia. ²³ Kame na Jiu raa e vakkai muri ake no hakattina Tama raa, tena Te Atua e me ki too hakaraoui na tama raa; maitaname Te Atua Hokoia koi e lavaa te ppena peeraa. ²⁴ Kootou na tama sei ma ni Jiu raa e ssau pera ma ni raraa te oliv se hai tama ni ttori tera ku makkoti no hhopo itaha, tena ki hukui ake ma te oliv te tama ni ttori raa. Na Jiu raa e ssau pera ma te oliv te tama ni ttori raa, tena e me ki hainauhie roo ma Te Atua ki hukui muri ake na raraa ni makkoti raa i te tinotama te laakau raa.

Te Atua e laoi na tama hakaatoa

²⁵ Aku taina, eisi te hakamaoni e huunaria tera anau e hihai ma kootou killoa, maitaname te hakamaoni raa e me kimee kootou ki se mamannatu ma kootou e atamai peehee. E mee te hakatapanatta na tama Israel raa se lavaa te moe tahi, te hakatapanatta na tama raa e me kimoe koi kitae te saaita na tama sei ma ni Jiu raa hakaatoa ku hakattina i Te Atua. ²⁶ Tena na tama Israel raa hakaatoa e me ki tokonakiria ki ora. Essau pera ma te Launiu Tapu raa e tattara ma,

"Te Tama e me ki tokonaki taatou ki ora raa e me ki hamai i Saion noui na tiputipu sakkino na hai mokopuna Jekop raa hakaatoa itaha.

²⁷ Anau e me ki hakamoe tetattara eivi Anauraa ma na tama raa te saaita Anau e me ki ui na hai sara na tama raa i taha."

²⁸ E mee na tama raa ku se hakattina i te Rono Tauareka raa, tena na Jiu raa ku nonnoho haeo ma Te Atua e mee kootou na tama sei ma ni Jiu raa. Emeia e mee Te Atua e hihai, tena na Jiu raa ku taualleka ma Te Atua e mee na tipuna laatou i mua raa. ²⁹ Maitaname Te Atua se lavaa te hakatike te hakataakoto Aia i na tama Aia ni hirihiri no hakatapu raa. ³⁰ Tena kootou na tama sei ma ni Jiu raa, kootou i mua raa se tauttari Te Atua; e meia te saaita nei kootou ku too

te tauareka TeAtua raa e mee na Jiu raa ku se tauttari TeAtua.
³¹ Ia e ssau peeraa hoki, kootou ku too telaoi TeAtua raa, maitaname na Jiu raa te saaita nei ku se tauttari TeAtua ma ki lavaa laatou te too hoki telaoi TeAtua raa. ³² Maitaname TeAtua e mee na tama hakaatoa ki se hakallono ma ki lavaa Aia te huri ake telaoi Aia raa i na tama roo hakaatoa.

Na tattara ki hakammaha TeAtua

³³ Namee taualleka TeAtua raa e hakananniu roo! Te atamai ia ma te iroa Aia raa e nnoto roo! Koai te tama e lavaa te tattara hakamatahua mai na hakataakoto Tama raa? Koai te tama e lavaa te iroa na tiputipu Tama raa? ³⁴ Pera ma te Launiu Tapu raa e tattara mai ma, "Koai te tama e lavaa te iroa na hakataakoto TeAtua? Koai te tama e lavaa te kou ake ni hakataakoto i Tama raa?" ³⁵ Eisi te tama nikou ake he mee iaa TeAtua ma ki mee te Tama raa ki sui muri ake?" ³⁶ E mee TeAtua e pena namee hakaatoa, tena namee hakaatoa e ttipu ake i na mahi Tama raa, ia ni mee Tama raa. Taatou ki hakammaha TeAtua na vahao hakaatoa! Amen.

12

Te ora TeAtua e hihai

¹ Aku taina, anau e kainno atu kootou e mee te manava aroha TeAtua itaatouraa erahiroo: Hoki ake kootou hokkootou i TeAtua, tena kuppenna namee tera e mee kimee Tama raa kihihia raa. Teenaa ko te hakamarumaru hakamaoni kootou e tau te hoki ake. ² Auu setiaki na tinotama kootouraa kitauttari namee te maarama nei raa, emeia tiaki TeAtua ki hehekau i roto na tinotama kootou ki hakatike na hakataakoto kootou raa. Tena kootou e me ki lavaa te illoa hea TeAtua e hihai ia ma hea e tauareka ia ma hea e me kimee Tama raa kihihia ia ma hea e tonu tahi. ³ Ia e mee te hoki tauareka roo TeAtua nikou mai anauraa, tena anau kumeatu kootou hakaatoa: Auu se too na hakataakoto kootouraa kimmao ma hea kootou eisiraa. Emeia kootou kimannatu hakaraoi, tena ku hakatonutonu hokkootou tautari na hakattina TeAtua nikou atu kootouraa. ⁴ Taatou e isi tammaki na paa kina i roto te tinotama hokotahi, tena na paa kina nei hakaatoa e kee na uata laatou. ⁵ Ia e ssau peeraa hoki, niaina ma taatou e tammaki, emeia taatou he tinotama hokotahi koi tera e hukui ma Krai, tena taatou hakaatoa e hukui ma alaa paa kina i roto te tinotama hokotahiraa. ⁶ Tena taatou ki hehekau tauttari na hoki TeAtua nikou mai taatou i na mahi Aia raa. Kame taatou e too te hoki ki takutaku na tattara TeAtua, tena taatou kippena tautari na hakattina taatou e isi raa; ⁷ tena kame taatou e too te hoki ki hehekau, tena taatou ku hehekau, ia kame taatou e too te hoki ki akoako, tena taatou ku akoako; ⁸ tena kame

taatou etoo te hoki kitokonaki alaa tama, tena taatou ku tokonaki. Te tama e vaevae hea aia e isi ma alaa tama raa etau teppena ma te hatu manava aia, tena tetama e isi na mahi raa etau te hehekau na mahi aia, tena tetama e huri ake telaoi aia ialaa tamaraa etau teppena ma te hihia.

⁹ Taatou ki huri ake te hakamaoni telaoi raa. Peesia hea e haeo raa, tena ku ttaohi hea e tauareka. ¹⁰ Laoi hakamaoni alaa hakattina ana, tena ku kkira no hakammaha alaa tama. ¹¹ Hehekau na mahi, tena auu se matanaennae. Hehekau ma TeAriki ma te hatu manava epii telaoi. ¹² Tiaki hea kootou e mamannaturaa ki hihhia kootou, tena kootou ki hakavaratoa tesaita kootou ettiri na tapahara, tena kulotulotu na vahao hakaatoa. ¹³ Vaevae hea kootou ettinoraa ma alaa hakattina ana tera se isiraa, tena ku tallaki na totoka kootou raa i na tama hakaatoa.

¹⁴ Kainnoake TeAtua ki hakatapu na tama e kou atu na hakalono llihu kootou raa. Noo! Meake TeAtua ki hakatapu, ia sei ma kituku te haeo na tamaraa. ¹⁵ Kootou ki hihhia ma na tama e hihhia raa, tena ku ttani ma na tama e ttani raa. ¹⁶ Kootou ki isi te hakataakoto tauareka i na tama hakaatoa. Auu se ahu, tena kussoa hakaraoi ma na tama e laumarieraa. Auu se mannatu ma kootou e atamai.

¹⁷ Kame hetama e mee hakahaeo kootou, tena auu se vaakai muri atu te haeo naa. Hahaivi kippena hea na tama e kkira ma e tauareka raa. ¹⁸ Ppena na mee hakaatoa kootou e lavaa te ppena ki nnoho laoi kootou ma na tama hakaatoa raa. ¹⁹ Aku taina, auu se sui muri, e meia tiaki te roto TeAtua raa ki sui muri ake na tama naa. E ssau pera ma te Launiu Tapu raa e tattara mai ma,

“TeAriki e tattara ma,
‘Anau e me ki sui muri ake te haeo te tama e ppena raa.’”

²⁰ Emeia, pera ma te Launiu Tapu raa e tattara mai ma,

“Kame na tama e haeo kootou raa ku hikkai,
tena kootou ku kou ake ni kai ma na tama naa;
kame na tama raa e hiunu,
tena kootou ku kou ake ni vai ki unu na tama naa,
ia kame kootou e ppena peenei,
na tama naa e me ki nnapa haeo roo.”

²¹ Auu se tiaki na mee haeo raa ki hakamattua kootou, e meia ppena na tiputipu taualleka raa ki ttao na tiputipu haeo raa.

13

Hakallono na taumani na henua

¹ Na tama hakaatoa ki hakallono na taumani na henua hakaatoa, maitaname se isi te taumani ni kaamata mai ma TeAtua se iroa, e mee na taumani hakaatoa ni taumani

TeAtua ni hakannoho. ² Na tama e hakataukaa ma tetaumani raa e hakataukaa hoki ma hea TeAtua ni hakamoe raa, tena na tama e hakataukaa raa emee ki hakatonutonuria. ³ Na tama e ppena na mee ettonu raa selavaa te mattaku inatama hakamattua raa, emeia na tama e ppena namee essara raa eme ki mattaku inatama raa. Eaa, kootou e hihhai ki se mattaku na tama hakamattua raa? Ia kootou kippena hea etonu, tena na tama hakamattua raa eme ki hakammaha kootou, ⁴ maitaname TeAtua e hakanoho na tama hakamattua raa ki tokonaki kootou. Emeia kame kootou e ppena na mee essara, tena kootou etau te mattaku na tama raa, emee na tama raa eisi na mahi hakamaoni kikou atu na hakalono llihu. Na tama hakamattua raa ni tama e hehekau ma TeAtua ki kou ake na hakalono llihu i na tama e ppena na mee sakkino raa. ⁵ Teenei ko te hakataakoto nei koi tera kootou e tau te tauttari na tama hakamattua raa, ia se mee ma kootou etauttari koi emee na hakalono llihu TeAtua raa, emeia emee teenaa he tiputipu e hamai te maanatu e tauareka.

⁶ Tera hea kootou e aoao hoki natakis, tena na tama hakamattua raa e hehekau ma TeAtua kippena hakamaoni na uata laatou raa. ⁷ Kootou ki ppehi ni taoni peehee kootou e isi ma na tama raa, tena ku ppehi ake na tama raa na takis hakaatoa kootou se kippehira, tena ku huri ake pera ma kootou e hakammaha na tama raa hakaatoa.

Na hehekau taatou ma alaa tama

⁸ Auu se tiaki na taoni kootou ma teeraa tama raa ki mmoe, tena tetaoni hokotahi kootou etau tetiaki ki moe raa ko te maanatu kilaoi alaa tama. Na tama e ppena na mee nei raa e tauttari hakamaoni na tuua. ⁹ Teenei na tuua, "Auu se karemata kailallao, ia auu se taa na tama ki mmate; ia auu se kailallao, tena auu se mannako na hekau alaa tama." Na tuua nei ma alaa tuua hoki e mmoe hakaatoa i roto te tuua hokotahi nei, "Laoi alaa tama pera ma akoe e laoi akoe hokkoe." ¹⁰ Kame kootou e laoi alaa tama, tena kootou selavaa roo te ppena na mee essara inatama raa, tena telaoiraa emee ma kootou ki tauttari na tuua raa hakaatoa.

¹¹ Kootou kippena namee nei, maitaname kootou e illoa pera ma tesaita kootou eme ki mahhuru itaha ma natumoe kootou raa kuttamai. Emei tesaita taatou eme ki tokonakiria kiora raa ku taapiri mai, ia ku taapiri mai roo i aruna ma te saaita taatou ni mamannatu i mua raa. ¹² Te poo raa ku taapiri ki raka, tena te mee raa ku taapiri ki maarama. Taatou ki hakaoti vahao nei te ppena na tiputipu sakkino te pouri raa, tena taatou kuttuu ma na hana taatou raa ki ppuhu i roto te maahina raa. ¹³ Taatou ki tuku tonu hakaraoi na ora taatou raa pera ma nitama

e nnoho i roto te maahina te ao. Taatou ki se unu no vvare tahi, ia ki se ppena na mee sakkino, ia ki se ppuhu tahi ia ma ki se manava kkere. ¹⁴ Emeia taatou ki too na hana TeAriki Jisas Kraisa raa, tena taatou ki se anaana hoki ma ki tauttari na tiputipu haeo te tinotama raa e hihai raa.

14

Se tuku te hai ssara alaa tama te lotu

¹ Kootou kissoa laoi ma na tama na hakattina laatou raa se ki hai mmahi raa, tena auu se hakatauttau ma na tama raa i na hakataakoto laatou e isi raa. ² Na hakattina alaa tama e hakattana laatou kikkai na kai hakaatoa, e meia te tama te hakatina aia se hai mahi raa selavaa te kai na punnohi na mee roo* hakaatoa. ³ Na tama ekkai na kai hakaatoa raa selavaa te tattara haeo i na tama sekkai na punnohi na mee roo hakaatoa raa, tena na tama sekkai na punnohi na mee roo hakaatoa raa selavaa te tattara haeo i na tama ekkai na kai hakaatoa raa. ⁴ Akoe hetama peehee kituku te haisara tetama ehehekau teeraa tama naa? Teena hevahi te tama hakamaatua tetama hehekau raa ki matamata ma te tama raa e tauareka ma sei.

⁵ Alaa tama emannatu ma eisi te aho e hakanaaniu iaruna alaa aho, tena alaa tama emannatu ma na aho hakaatoa essau koi. Taatou ki hakattonu na hakataakoto taatou raa ki hakamaoni. ⁶ Na tama e hakammaha te aho laatou ma erahira e ppena peenei ma kissau te inoa TeAriki raa, tena na tama ekkai na kai hakaatoa raa e ppena peenei kissau hoki te inoa TeAriki raa; maitaname na tama raa e lotu no hakammaha ake TeAtua i na kai laatou ekkai raa. Na tama e ttapu tekkai alaa kai raa e ssau te inoa TeAriki raa, e mee laatou e lotu no hakammaha ake hoki TeAtua. ⁷ Te ora sei ma he mee akoe te tama ettino, tena te mate hoki sei ma he mee akoe te tama ettino ⁸ TeAtua e hakamaatua taatou te saaita taatou e ora, ia kame taatou ku mmate, tena TeAtua e hakamaatua hoki taatou. Ia niaina taatou e ora, ia niaina taatou ku mmate, taatou ni tamalliki TeAtua. ⁹ Maitaname Kraisa ni mate no ora muri ki mee pera ma ko TeAriki na tama e ora ia ma na tama ku mmate raa. ¹⁰ Kootou na tama sekkai na punnohi na mee hakaatoa raa, aiea kootou e tattara hakameeme alaa tama raea? Tena kootou na tama ekkai na mee hakaatoa raa, aiea kootou e tukutuku te haisara alaa hakattina ana raea? Taatou hakaatoa e me kituu imua TeAtua ki hakatonutonuria. ¹¹ E mee e mmau i roto te Launiu Tapu ma,

“TeAriki e mee mai ma,

‘Anau ko TeAtua e ora hakamaoni,

na tama hakaatoa e me ki tutturi i mua Anau,

tena hakaatoa e me ki tattara pera ma Anau ko TeAtua.’ ”

* **14:2** 14.2 aanei ko na punnohi na manu ma na ika roo hakaatoa

12 Tena taatou hakaatoa e me kippau ake TeAtua na mee taatou ni ppena raa.

Auu se mee alaa tama ki hai ssara

13 Tena taatou kihakaoti te tukutuku te hai ssara alaa tama. Emeia kootou kimamaanatu hakaraoi kise ppena na mee tera e me kimee alaa tama ki maoha, ia kihai ssara raa. 14 Te hukui anau ma TeAriki Jisas raa e mee anau kiroa pera ma nakairaa sesakkino; e meia kame hetama e hakatina pera ma eisi nakai sematahua ma aia kikkai, tena aia kusekai nakainaa. 15 Kame akoe e mee te hakataakoto teeraa tama nohaeo e mee nakai akoe ekairaa, tena temee akoe e ppenanaa se hamai te vahi telaoui. Auu se mee te hakataakoto teeraa tama tera Kraiss nimate kitokonakiraa kihaeo inakai akoe ekairaa. 16 Auu setiaki natama kitattara haeo inamee akoe e hakataakoto ma etauallekaraa. 17 E mee te Hakamaatua ana ite Vaelaniraa seai ma hekina tekkai ia ma te unu, e meia teeraa hekina natama ettonu tahi, ia hekina te noholaoi ma te hihia tera TeAnana Tapuraa ekou mai. 18 Tesaaite kootou e hehekau ma Kraiss ma natiputipu peeneiraa, TeAtua e me kihihia ikootou, tena natama e me kihihai hoki ikootou.

19 Tena taatou kikkira tahi koi namee tera ekou mai te noholaoi tera elavaa tetokonaki hoki alaa tama kihaimmahi nahakattina laatouraa. 20 Auu setiaki nakairaa kimee nauata TeAtuaraa kihaeo. Nakai hakaatoa nikai e me kikkai, emeia te meenaa esara ma kootou kikkai nakai tera e me kimee teeraa tama kihai ssara raa. 21 Te ara etonu kootou kisekkai koi napunnohi, ia se unu nawain, tena auu se ppena hoki namee tera e me kimee alaa hakattina ana kihai ssara raa. 22 Taohimmau te hakatina akoe ite vahi namee nei raa, teenaa heme ilottonu akoe ma TeAtua. Tetama semamaanatu tammaki ma aia esara ite mee aia e ppena ma etonuraa e me kihakatapurria. 23 Emeia kame kootou emamannatu tammaki inakai kootou ekkairaa, tena TeAtua e me kikouatu nahakalonollihu kootou, e mee hea kootou e ppena raa se hamai inahakattina kootou. Iana mee e ppena ma te se hakattina raa ni mee e ssara.

15

Mannatu alaa tama, se mannatu koi kootou

1 Taatou natama e hakattina hai mahi raa e tau te tokonaki natama kuseivi te amo nahakataakoto emmaha laatouraa. 2 Taatou kimannatu te tauareka natama raa, tena kume natamaraa kitaualleka notokonaki nahakattina natama raa kivi. 3 Maitaname Kraiss ni se mee Aia Hokoia no hihia. Essau pera ma te Launiu Tapuraa e tattara ma, "Natattara haeo natama raa ni hai atu kootouraa e oo mai no tahito Anau."

4 Na tattara hakaatoa emmau iroto te Launiu Tapuraa e tatta ma kiakoako taatou, kilavaa taatou teisi na hakattina i te vahi te noho varatoa ia ma na tattara hakapurupuru tera te Launiu Tapuraa e tattara mai taatou raa. ⁵ Te Atua, te tahito te noho varatoa ia ma te hakapurupuru raa, ki tokonaki kootou ki too te maanatu hokotahi iroto kootou ki tauttari na tiputipu Jisas Krai ⁶ ia ma kilavaa kootou hakaatoa te hakammaha Te Atua te Tamana Te Ariki taatou Jisas Krai raa ma te reo hokotahi.

Te Rono Tauareka raa ku ttae i na tama sei ma ni Jiu

⁷ Mee hakaraoi alaa tama kilavaa na tama raa te hakammaha Te Atua, essau pera ma Krai ni mee hakaraoi kootou. ⁸ E mee anau e meatu pera ma Krai ni hamai no hehekau ma na Jiu pera ma he tama hehekau ma ki huri atu pera ma Te Atua e hakamaoni, tena ki mee na tattara hakamaoni Aia ni meake na tipuna taatou raa ki hakamaoni, ⁹ tena ki tokonaki hoki na tama sei ma ni Jiu raa ki hakammaha Te Atua e mee te manava aroha Aia i laaou raa. Essau pera ma te Launiu Tapuraa e tattara ma, "Tena anau e me ki hakammaha Akoe i na kina na tama sei ma ni Jiu raa;

Anau e me ki huhua na rue ki hakammaha Akoe."

¹⁰ Ia e emmau hoki iroto te Launiu Tapuraa ma,

"Na tama sei ma ni Jiu raa ki hihhia ma te kanohenua Te Atua raa."

¹¹ Ia e emmau hoki ma,

"Na tama sei ma ni Jiu raa hakaatoa ki hakammaha Te Atua; tena na tama hakaatoa ki hakammaha Tama raa!"

¹² Aisaia e tattara hoki ma,

"He tama e me ki haanau mai i te hareakina Jesi;

Te Tama raa e me ki hamai no hakamaatua na tama sei ma ni Jiu raa,

tena na tama raa e me ki hakammoe na hakattina laaou raa i Tama raa."

¹³ Anau e lotu ake Te Atua te Tama e noho ma na hakataakoto taualleka raa ki kou atu te noho laoi raa i kootou na tama e hakattina Aia raa, kilavaa na hakataakoto taualleka kootou raa te hohomo no llahi i na mahi Te Anana Tapu.

Na hehekau Pol

¹⁴ Aku taina, anau hokonnau e mmaha pera ma kootou eisi roo na ora e taualleka ia ma na illoa hakaatoa, ia tena kootou hoki e lavaa te akoako kootou hokkootou. ¹⁵ E mea anau e tattara ttoki atu kootou iroto te launiu nei i te vahi alaa hakataakoto tera anau ni tattara atu ki mannatu kootou raa. Anau e tattara ttoki atu raa e mee te hehekau tauareka Te Atua ni kou mai anau ¹⁶ ki mee mo tama hehekau Jisas Krai ma ki tokonaki na tama sei ma ni Jiu raa. Anau e hehekau pera ma hemaatua

ki takutaku te Rono Tauareka TeAtua raa ki lavaa na tama seai ma ni Jiu raa te mee pera ma ni hoki TeAtua e hihai tera TeAnana Tapu raa ni mee na ora na tama raa no matahua. ¹⁷ Tena anau elavaa te hihia ina hehekau anau ma TeAtua raa emee anau ehukui ma Jisas Krai. ¹⁸ Anau e me ki tattara atu koi hea Krai nippena i anau ki hakattaki na tama seai ma ni Jiu raa ki tauttari TeAtua. Na tama raa e tauttari koi emee laatou ellono na tattara TeAtua raa, tena kikkite hoki na mirako; ¹⁹ teenaa ko na mahi na mirakol, na mee taualleka ia ma na mahi hoki TeAnana Tapu TeAtua raa. Ia tena anau etakutaku ake te Rono Tauareka Jisas Krai raa ina kina hakaatoa, kaamata i Jerusalem haere no tae i Ilirikum. ²⁰ Teenei he hihai roo anau ma ki takutaku ake te Rono Tauareka raa ina kina hakaatoa tera se ki illoa mai Krai raa ma ki selavaa anau te haere no noho koi i te maariki noppena hea alaa tama nippena i na kina raa. ²¹ E ssau pera ma te Launiu Tapu raa ni tattara mai ma, "Na tama se ki too na tattara i te vahi Tama raa e me kikkite, tena na tama se ki llono raa e me ki illoa."

Pol ku maanatu ma ki haere i Rom

²² Tena anau se hai vahao roo ettana ma ki haere atu no mmata kootou. ²³ Emeia teenei anau ku oti na hehekau anau ina kina nei, tena na hetauraa hakaatoa anau ni mamaanatu ma ki haere atu no mmata kootou, ²⁴ tena anau ku maanatu ma ki haere atu te vahao nei no mmata kootou. Anau e hihai kimmata kootou tesaaita anau e haere peeraa i Spain raa, tena i muri roo tesaaita anau ku oti tennoho ma kootou raa, tena kootou ku tokonaki anau ki haere te kina raa. ²⁵ Anau tesaaita nei ku haere peeraa i Jerusalem ki hehekau ma te kanohenua TeAtua i te kina raa. ²⁶ Maitaname na hare lotu i Masedonia laua ma Akai raa ni mannatu ma kikkave na hoki ki tokonaki na tama hakaalloha TeAtua i Jerusalem raa. ²⁷ Teenaa he hakataakoto koi na tama raa; e meia te hakamaoni roo, na tama raa e isi te maanatu tauareka roo ki tokonaki na tama hakaalloha raa. E mee na Jiu raa ku mannatu ma ki vaevae na hoki e t tapu TeAnana Tapu raa ma na tama seai ma ni Jiu raa, tena na tama seai ma ni Jiu raa ku mannatu ma ki vaevae niaa laatou e isi raa ma ki tokonaki hoki na Jiu raa. ²⁸ Te saaita roo anau ku oti na hehekau anau raa, tena anau ku too na sileni na tama raa ni aoao raa no kou ake i na tama hakaalloha raa, tena anau ku haere atu no mmata kootou tesaaita anau e haere peeraa i Spein raa. ²⁹ Anau e iroa pera ma anau e me ki haere atu roo ma na hoki taualleka TeAtua raa te saaita anau e haere atu no mmata kootou.

³⁰ Aku taina, anau e kainnoatu kootou kihukui ma anau no lotu ake TeAtua ki tokonaki anau i na mahi TeAriki Jisas Krai ia ma telaui TeAnana Tapu raa ni kou mai.

³¹ Lotu ake TeAtua kitokonaki anau itaha ma na mahi na tama se hakattina i roto Judia raa ia ma na hehekau anau i roto Jerusalem raa ki taualleka i na karemata na tama TeAtua ite kina raa. ³² Ia tena anau e me ki haere atu ma te hihia no mmata kootou kame teenaa he hihai TeAtua, tena taatou e me ki hihhia hakaatoa te saaita anau e tae atu raa. ³³ Anau e lotu ake TeAtua, te Tama e noho ma te noho laoi raa ki nnoho ma kootou roo hakaatoa. Amen.

16

Na tattara taualleka Pol i na tama i Rom

¹ Anau ku tiaki atu Fibi, te kave taatou e hehekau i te hare lotu i Senkria raa i na rima kootou kilollohi. ² Too hakaraoi tama raa ite inoa TeAriki pera ma na tama TeAtua raa e ppena tahi, tena kutokonaki tama raa niaa aia e hihai kootou tokonaki aia raa, maitaname te hine raa elaoi roo tammaki na tama hakapaa hoki ma anau.

³ Anau ekkave na tattara hihhia anau raa iaa Prisila laaua ma Akwila na tama e hehekau hoki ma Jisas Krai peenei ma anau nei. ⁴ Tokorua raa semannatu na ora laaua no tokonaki anau. Anau e hihhia roo i tokorua raa, ia se mee ma anau hokonnau koi, e meia na tama sei ma ni Jiu i na hare lotu raa e hihhia hoki i tokorua raa. ⁵ Kou ake na tattara hihhia hoki anau raa inatama telotu tera e kutukkutu i roto te hare tokorua raa.

Kou ake na tattara hihhia anau raa iaa Epainetus taku soa raa, teenaa ko tetama kaamataroo i roto Esia ni hakatina iaa Krai. ⁶ Kou ake na tattara hihhia anau raa iaa Meri te tama ni kkira hai mahi roo no tokonaki anau raa. ⁷ Ia kou ake hoki na tattara hihhia anau raa ite tokorua na Jiu raa hoki; Andronikus laaua ma Junias, tokorua na tama tera ni nnoho ma anau i roto te hare karapusi raa; na aposol raa e illoa laoi roo i tokorua naa, tena tokorua naa hoki ni hakattina Krai i mua anau.

⁸ Kou ake na tattara hihhia anau raa iaa Ampliatus, taku soa tera anau e laoi mahi roo i te inoa TeAriki raa. ⁹ Kou ake na tattara hihhia anau raa iaa Urbanus, te tama e hehekau ma Krai peenei ma maatou nei, tena kukou ake hoki na tattara hihhia anau raa iaa Stakis taku soa raa. ¹⁰ Kou ake na tattara hihhia anau raa iaa Apelis, te tama ni huri mai hakamaoni no kkite taatou pera ma aia e hakatina Krai raa. Kou ake na tattara hihhia anau raa iaa Aristobulus ia ma te hai tinna aia raa. ¹¹ Kou ake na tattara hihhia anau raa iaa Herodion te Jiu raa, hakapaa ma na tama ite manava Narsisus raa; teenaa ko na tama e hukui ma TeAriki raa.

¹² Kou ake na tattara hihhia anau raa iaa Traefina laaua ma Traefosa, na tama e hehekau ma TeAriki raa ia ma Pesis taku soa tera nippena tammaki namee taualleka ma TeAriki raa. ¹³ Anau ekkave na tattara hihhia anau raa

iaa Rufus, tetama e hehekau hai mahi roo ma TeAriki raa ia ma tetinna aia raa, te hine nimee hakaraoi roo anau pera ma he tamariki aia raa. ¹⁴ Kou ake na tattara hihhia anau raa iaa Asinkritus, Flegon, Hermes, Patrobas, Hermas ia ma na tama e hakattina TeAtua tera ennoho ma laa-tou raa. ¹⁵ Kou ake na tattara hihhia anau raa iaa Filologus, Julia, Nereus, tena Olimpas te kave aia raa ia ma na tama e hakattina TeAtua tera ennoho ma laa-tou raa.

¹⁶ Haere lulluu na tama te lotu hakaatoa ma te laoi TeAtua. Na hare lotu Krai raa hakaatoa e kou atu na tattara hihhia laa-tou raa i kootou.

Na tattara hakaoti

¹⁷ Aku taina, anau e tattara atu kootou kilollohi hakamattonu i na tama tera e me ki oo atu no vaevae kootou i na kuturana, tena kuseu na hakattina kootou raa, tena ku tattara hakameeme i na akoako kootou ni too i mua raa. Kootou ki se hakatappiri atu na tama naa. ¹⁸ Maitaname na tama eppena namee peenei raa se hehekau ma Krai TeAriki taatou raa, e meia na tama naa e mannatu koi namee laa-tou elavaa tekkai ia ma namee laa-tou se lavaa tekkai raa. Na tama naa e mee na hakataakoto na tama ku hakattina raa ki vvere ma na tattara mallie laa-tou raa. ¹⁹ Na tama hakaatoa kullono na hakattina kootou i te Rono Tauareka raa; tera hea anau e hihia roo i kootou. Anau e hihai ma kootou ki mattonu i te vahi na mee e taualleka raa, e meia kootou ki ttonu ki seppena na mee haeo. ²⁰ Tena TeAtua te Tama eno ma te nnoho laoi raa se roroa kuseu na mahi Satan, tena kumee tama raa ki hakarono kootou.

Te tauareka na mahi Jisas TeAriki taatou raa ki nnoho ma kootou.

²¹ Timoti tetama e hehekau peenei ma ana nei raa e kou atu na tattara hihhia aia i kootou, tena na Jiu nei Lusus, Jeson ia ma Sosipater e kou atu hoki na tattara hihhia laa-tou.

²² Tertius tetama e taataa te launiu nei raa e kou atu kootou na tattara hihhia aia raa i te inoa TeAriki.

²³ Gaius tetama e ttino te hare na tama te lotu e kkutu ki lotulotu raa e kou atu na tattara hihhia aia, tena Erastus, te tama e rorohi na sileni te matakaina nei raa ia ma Kwartus te taina taatou raa e kou atu hoki na tattara hihhia laa-tou raa i kootou. ²⁴ [Na mahi Jisas Krai TeAriki taatou raa ki nnoho ma kootou hakaatoa. Amen.]

Te lotu hakaoti

²⁵ Taatou ki hakammaha TeAtua! Tama raa elavaa te tokonaki kootou ki ttuummau i na hakattina kootou i te Rono Tauareka tera anau ni takutaku ma ki hakari atu i kootou te hakamaoni namee ni huunaria i mua roo i te vahi Jisas Krai raa. ²⁶ Te saaita nei na henua hakaatoa ku illoa te hakamaoni te Rono Tauareka raa, maitaname

TeAtua ni tattara ake na profet Aia raa ki tattaa na launiu ki lavaa na tama hakaatoa te hakattina no tauttari.

²⁷ TeAtua Hokoia e atamai, tena taatou ki hakammaha TeAtua na vahao hakaatoa i na mahi Jisas Krai. Amen.

1 Korin

Te launiu kaamata Pol e taataa i na tama i Korin

Na hakataakoto hakamattua i roto te launiu nei:

Na tattara kaamata 1.1—1.9

Na hakattina ana i roto Korin e hakataukoti 1.10—4.21

Na mee e ssara i roto na ora na hakattina ana 5.1—6.20

Tiputipu te avvana 7.1—7.40

Tiputipu na kai 8.1—11.1

Tiputipu te hakamarumaruru 11.2—11.34

Na hoki TeAnana Tapu 12.1—14.40

Te akoako i te ora muri i taha ma te mate 15.1—15.58

Tiputipu na hoki te lotu 16.1—16.12

Na tattara hakaoti 16.13—16.24

¹ Anau Pol, anau ko tetama TeAtua e hihai no kanna ki mee mo aposol Jisas Krai, maaua ma Sostenes te taina taatou raa.

² Maaua e tattaatu kootou na tama ite hare lotu TeAtua i roto Korin ia ma na tama ettapu TeAtua hakaatoa tera ku illoa mai Tama raa e mee laatou e hukui ma Jisas Krai, hakapaa hoki ma na tama na kina hakaatoa tera e hakamarumaruru Jisas Krai TeAriki taatou raa; teenaa he Ariki na tama raa ia ma taatou hoki.

³ TeAtua Tamana ia ma Jisas Krai TeAriki taatou raa ki kou atu kootou te tauareka ia ma te noho laoi.

Na hoki i na mahi Krai

⁴ Anau e hakammaha tahi ake TeAtua anau raa ma kootou, e mee te tauareka Aia nikou atu kootou i na mahi Jisas Krai raa. ⁵ Kootou kututtuulaoi i na mee roo hakaatoa hakapaa ma na tattara ia ma na illoa kootou e mee kootou e hukui ma Krai raa. ⁶ Na tattara ite vahi Krai raa ku hamai no haimahi roo i roto kootou, ⁷ maitaname kootou se raka ma na hoki roo hakaatoa ite saaita nei tera kootou e noho no hakattari Jisas Krai TeAriki taatou raa ki vaakai mai. ⁸ Krai e me ki tokonaki kootou ki ttuu mmau hoki kittae te hakaoti, kiselavaa kootou te isi na sara ite Aho Jisas Krai TeAriki taatou raa e tae mai. ⁹ Kootou ki hakattina TeAtua, teenaa ko TeAtua tera nikanna atu kootou ki noho hakaraoi ma te Tamariki Aia Jisas Krai TeAriki taatou raa.

Na nonnoho haeo i roto na hare lotu

¹⁰ Aku taina ma aku kave, anau e kainno atu kootou hakaatoa i na mahi Jisas Krai TeAriki taatou raa ki hakattina i na tattara kootou e tattara raa, kiselavaa kootou te hakataukaa hokkootou. Kootou ki hukui hakaatoa no hehekau ma te hakataakoto hokotahi. ¹¹ Aku taina, e isi

na tama i roto te hareakina Kloe raa e tattara hakaataata mai anau ma e isi na tama i roto kootou e hakatauttau. ¹² Anau e me ki tattara atu peenei: kootou hakaatoa ekkee na mannatu kootou. Teeraa tama e tattara ma, "Anau e tautari Pol"; teeraa tama e tattara ma, "Anau e tautari Apolos"; ia teeraa tama e tattara ma, "Anau e tautari Pita", tena teeraa tama e tattara ma, "Anau e tautari Krai". ¹³ Krai ku vaevaeria i na kutorana! Pol ni mee raa e mate i aruna te kros ma ki tokonaki kootou? Kootou ni mee raa e hakoukou tapu ma ki mee pera ma ni aposol Pol?

¹⁴ Anau e hakammaha TeAtua e mee anau se hai tama ni hakoukou tapu, anau e hakoukou tapu koi Krispus laua ma Gaius. ¹⁵ Ia tena, se hai tama kootou e lavaa te tattara ma kootou e hakoukou tapu ki mee pera ma ni disaipol anau. ¹⁶ (Anau ku ssiri, anau ni hakoukou tapu hoki Stefanas ia ma te hareakina aia raa, tena anau se hai tama hoki peeraa e maanatu ma anau ni hakoukou tapu.) ¹⁷ Krai ni se kauna ria mai anau ma ki hakoukou tapu. Tama raa e kauna ria mai anau ki takutaku te Rono Tauareka raa, tena ma anau ki setoo te atamai na tama raa no takutaku atu te Rono Tauareka raa, ka oti na mahi te mate Krai i aruna te kros raa ku haere koi no seai.

Na mahi Krai ia ma te atamai TeAtua

¹⁸ Maitaname na tattara i te mate Krai i aruna te kros raa ni tattara vware koi i na tama se hakattina raa; e meia taatou na tama ku too te ora raa e illoa pera ma na mahi raa ni mahi TeAtua. ¹⁹ Te Launiu Tapu raa e tattara mai ma, "Anau e me ki seu na illoa na tama e atamai raa, tena ku hakaoti na illoa na tama e mattonu raa."

²⁰ Kaa na tama e atamai raa laatou ma na tama e mattonu raa ia ma na tama e tattara mahi i roto te maarama nei raa e me ki mee peehee? TeAtua e huri mai pera ma na atamai hakaatoa i te maarama nei raa ni atamai koi e vware!

²¹ Maitaname TeAtua e atamai, tena ki mee na tama no hainattaa te illoa Aia i na atamai laatou. Emeia TeAtua e maanatu ma ki tokonaki na tama e hakattina raa ki ora ma na tattara taatou e takutaku tera na tama e tattara ma ni tattara koi na vware raa. ²² Na Jiu raa e hihhai ma ki kkite ni hakatu ki lavaa laatou te hakattina, tena na tama seai ma ni Jiu raa e sесеe te atamai. ²³ Ite vahi taatou: taatou e tattara ite mate Krai i aruna te kros raa, tena na tattara nei ni tattara tera na Jiu raa se hihhai ki hakallono, ia ni tattara hoki tera na tama seai ma ni Jiu raa e mee ma ni tattara vware; ²⁴ e meia taatou na Jiu ia ma na tama seai ma ni Jiu tera TeAtua ni kanna raa: na tattara nei ko Krai, tena Krai ko na mahi ia ma te atamai TeAtua. ²⁵ Na hakataakoto taatou e mee ma TeAtua e vware raa ko

na hakataakoto te atamai TeAtua, tena na hakataakoto taatou ma TeAtua kuse hai mahiraa e huri mai te hakamaoni na mahi TeAtua.

²⁶ Tena mannatu aku taina, natiputipu kootouraa e huriake ma kootou nitama peehee tesaaita TeAtua nikanna kootouraa. Setammaki na tama kootou e atamai, ia eisi na mahi ia ma ehakanaaniu. ²⁷ TeAtua e hirihiri na mee te maarama nei e mannatu ma evvare raa ki mee na tama e atamai raa kinnapa, tena ki hirihiri hoki na mee te maarama nei e mannatu ma seisi na mahiraa ki mee na tama eisi na mahiraa kinnapa. ²⁸ TeAtua e hirihiri na tama vare te maarama nei raa, teenaa ko na tama alaa tama ekkira ma nitama mouraro seisi na inoa laatou raa ma kihakannapa na tama te maarama nei ma nitama hakananiu ia ma nitama eisi na mahiraa. ²⁹ Te mee nei e huri mai pera ma sehaitama elavaa teahu imua na karemata TeAtua. ³⁰ Emeia TeAtua e hukui kootou ma Jisas Krai, tena ki tuku Krai pera ma ko te atamai taatou. Taatou kuttonu ma TeAtua ina mahi Krai, tena taatou kutana no mee pera ma nitama etapu TeAtua. ³¹ Ia tena te Launiu Tapu raa e tattara mai ma,
 "Te tama e hihai ki ahuraa e tau te ahui koi i na mee TeAriki e ppena raa."

2

Na tattara i te mate Krai

¹ Aku taina ma aku kave, tesaaita anau nihaere atu no takutaku atu te hakamaoni TeAtua e huunaria raa; anau setattara atu kootou inatattara ehainattaa ia ma na hakataakoto emmaha. ² E mee te saaita anau ni noho ma kootouraa, anau ehakamoe te hakataakoto anau ma kissiri na mee hakaatoa, tena kumaanatu koi Jisas Krai, taohi mua te mate Aia iaruna te kros raa. ³ Tena tesaaita anau nihaere atu ikootouraa, anau kumatanae nae, tena eporepore roo taku matakua, ⁴ tena anau kuse lavaa te akoako ia ma kitakutaku atu ikootou na tattara te tama e atamai, emeia anau ehuri atu no kkitte kootou na mahi TeAnana Tapu TeAtua raa. ⁵ Tena na hakattina kootouraa semmoe iroto te atamai te tama, emeia na hakattina kootouraa emmoe iroto na mahi TeAtua.

Te atamai TeAtua

⁶ Ia tena anau ettattara atu na tattara te atamai raa ina tama kumattua mai ma na hakattina raa. Emeia teenaa seai ma ko te atamai ia ma na mahi hakamattua i te maarama nei raa; aanaa ko na mahi kuhaere koi kisei raa. ⁷ Te atamai anau etakutaku raa ko te atamai TeAtua e huunaria tera Aia ni hirihiri i mua te maarama nei nitipuake raa ma kilavaa taatou te hakananiu. ⁸ Se isi na tama hakamattua iroto te maarama nei e illoa

te atamai raa. Ia peeraa na tama raa ki illoa te atamai raa, na tama raa se lavaa te tii hoki TeAriki taatou e hai mahi raa i aruna te kros. ⁹ Ia pera ma hea te Launiu Tapu raa e tattara ma,

“Na mee se hai tama ni kkite,

ia ni llono i mua raa,

ma na mee na tama ni se mannatu ma e me ki kapihi mai raa ko na mee roo TeAtua ni tanattana ma na tama e laoi Aia raa.”

¹⁰ Emeia TeAtua e hakari mai maatou te atamai raa i na mahi TeAnana Tapu.

TeAnana Tapu e sесеe na mee roo hakaatoa, niaina na mee e huuna ria tera TeAtua e hihai raa. ¹¹ Teenaa ko na anana koi i roto taatou raa e illoa na mee hakaatoa i roto taatou tetama raa, ia essau hoki, TeAnana Tapu TeAtua raa koi e iroa na mee hakaatoa i te vahi TeAtua. ¹² Taatou ni se too na anana i te maarama nei; e meia taatou ni too TeAnana Tapu TeAtua ni kauna ria mai raa ma ki lavaa taatou te illoa na mee hakaatoa TeAtua ni kou mai taatou raa.

¹³ Ia tena maatou se tattara na tattara te atamai maatou ni too i te tama, e meia maatou e tattara na tattara TeAnana Tapu raa ni akoako mai maatou ki tattara atu te saaita maatou e tattara hakamatahua atu na mee hakamaoniraa inatama tera TeAnana Tapu raa e tau i roto laatou. ¹⁴ Na tama se isi TeAnana Tapu raa se lavaa te too na hoki TeAnana Tapu TeAtua raa e kou mai. Maitaname na tama peenei raa se lavaa te illoa hakamaoni na hoki raa, tena na hokiraa e me kimee pera ma nimee vare koi, maitaname te tama e lavaa koi te iroa te tauareka na hoki e ttapu raa kame TeAnana Tapu raa e tau i roto aia. ¹⁵ Tena te tama e isi TeAnana Tapu i roto aia raa e lavaa te iroa te tauareka na mee hakaatoa, ia se hai tama e me ki oti ma ku hakatonutonu te tama naa. ¹⁶ Pera ma te Launiu Tapu raa e tattara ma,

“Koai te tama e iroa na hakataakoto TeAtua?

Koai te tama e lavaa te poroporo ake te Tama raa?”

Emeia, taatou e isi te hakataakoto Krai e isi raa.

3

Na tama e hehekau ma TeAtua

¹ Aku taina, te hakamaoni, anau se lavaa te tattara atu kootou pera ma anau e tattara ake na tama e isi TeAnana Tapu i roto laatou raa; anau e tau te tattara atu kootou pera ma kootou ni tama i te maarama nei ia ma ni tamalliki i te hakattina hakamaoni Krai. ² Anau e kou atu na vai uu ki unu kootou, maitaname kootou se ki ttai te kkai na kai matakka. Ia te saaita nei kootou se ki ttai koi te kkai na kai matakka raa, ³ e mee kootou koi tauttari koi na tiputipu i te maarama nei. Ia te saaita kootou e isi na manava kkere

iroto kootou, tena kootou eme ki hakatauttau ma alaa tama, tena kaa na tiputipu nei se huri atu pera ma kootou ni tama i te maarama nei tera e nnoho no tauttari na tiputipu te maarama nei? ⁴ Kame he tama kootou e tattara ma, "Anau e tautari Pol", tena teeraa tama ku tattara ma, "Anau e tautari Apolos", tena kaa na tiputipu nei se huri atu pera ma kootou e tauttari na tiputipu te maarama nei?

⁵ Emeia, kaa Apolos koai? Kaa Pol koai? Maaua ni tama koi e hehekau ma TeAtua ki hakattaki kootou ki hakattina. Maaua eppena koi na hehekau TeAriki ni kou mai maaua ki ppena raa. ⁶ Anau e ttori na hua, tena Apolos e hahaunu na mee e hhomoraa, emeia TeAtua ko te Tama eme na mee raa ki hhomoro. ⁷ Te tama e ttori ia ma te tama e hahaunu na mee e hhomoraa ni tamavare koi. TeAtua ko te Tama hakamaoni, maitaname Aia eme na meeraa no hhomoro. ⁸ Te tama e ttori ia ma te tama e hahaunu na mee e hhomoraa e ssau koi; TeAtua eme ki kou ake na tuhana tokorua raa, tautari na hehekau tokorua raa ni ppena raa. ⁹ Maitaname maaua e hakapaa hakaatoa no hehekau ma TeAtua, tena kootou e ssau pera ma ko na taarina TeAtua.

Kootou e ssau hoki pera ma ko na hare TeAtua. ¹⁰ Anau e hehekau ma na hoki TeAtua ni kou mai anauraa, tena anau e ppena na hehekau na tama e illoa roo te hakatuutuu hare raa no hakatuu te pouroto te hare raa, tena teeraa tama ku hakaoti ake te hehekau raa. Emeia kootou ki hakamattonu te saaita kootou e hakatuutuu te hare. ¹¹ Maitaname TeAtua kuoti te hakanoho Jisas Krai pera ma ko te pouroto hokotahi koi i te hare naa, tena taatou selavaa hoki te hakatuu teeraa pouroto. ¹² Alaa tama eme ki hehekau ma na gol, na siliva ia ma na hatu e sui mmaharaa no hakamaumau ake i aruna te pouroto laatou ni hakatuuraa, alaa tama e hehekau ma na veve ia ma na laakau. ¹³ Tena taatou eme ki kikkite te hekaulaoi te tama te saaita te Aho Krai raa e huri ake te hakamaoni te hehekau te tama raa. Maitaname te ahi raa eme ki huri mai te hekaulaoi na tama hakaatoa. Tena te ahi raa eme ki haaita ma te tamaraa e hekaulaoi hakamaoni. ¹⁴ Kame te ahi raa selavaa tettuni te hare akoe e hakatuu i aruna te pouroto raa, tena te tama e hakatuu te hare naa eme ki too te tuhana aia. ¹⁵ Emeia kame te ahi raa e ttuni hea akoe ni hakatuu raa, tena akoe eme ki llano na mee raa hakaatoa; emeia akoe hokkoe eme ki sao, e ssau pera ma te tama e hakasao i taha ma te ahi raa.

¹⁶ Hakamaoni roo, kootou e illoa pera ma kootou ko te hare tapu TeAtua, tena TeAnana Tapu TeAtua raa e noho i roto kootou. ¹⁷ Kame he tama e seu te hare tapu TeAtua raa, tena TeAtua eme ki seu te tama naa. Maitaname te hare tapu TeAtua raa e tapu, tena kootou ko te hare tapu Aia.

18 Auu se mee akoe ki vware. Kame hetama kootou e hakataakoto ma aia e atamai ite vahi na tiputipu ite maarama nei raa, tena akoe etau temee pera ma he vware imua kilavaa akoe te isi te atamai hakamaoni

19 Maitaname na tiputipu te maarama nei e mannatu ma ni tiputipu e atamai raa ko na tiputipu roo e vware i na karemata TeAtua. Essau pera ma te Launiu Tapu raa e tattara mai,

“TeAtua e tataaiki na tama e atamai raa ma na mattonu koi laatou.”

20 Tena teeraa kina i roto te Launiu Tapu raa e mmau ma,

“TeAtua e iroa pera ma na hakataakoto na tama e atamai raa ni hakataakoto koi e vware.”

21 Tera hea taatou selavaa te ahu ite vahi na mee taatou te tama e lavaa te ppena raa. Hakamaoni, na mee hakaatoa ni mee kootou. 22 Tena Pol, Apolos, Pita, te maarama nei, te ora, te mate, te ora vahao nei ia ma te ora i muri raa ni mee kootou hakaatoa, 23 tena kootou ni tama Krai, tena Krai he tama TeAtua.

4

Na aposol Krai

1 Kootou ki mannatu maatou pera ma ni tama hehekau Krai, tena maatou e tuku ria ki lollohi te hakamaoni TeAtua tera koi huuna ria raa. 2 Tena te tama hehekau raa ki huri ake te hakamaoni aia raa ki kite te tama haka maatua aia raa. 3 Anau hoki selavaa te maanatu kame kootou e hakatonutonu anau ite vahi na tiputipu te maarama nei raa, tena anau hoki selavaa te tattara ite vahi na tiputipu anau hokonnau. 4 Te hakataakoto anau e maarama roo, e meia te mee raa se huri atu pera ma anau se isi na hai sara. Te Ariki ko te Tama e me ki hakatonutonu anau. 5 Ia tena kootou ki setattara te hai sara alaa tama imua te saaita hakamaoni ki hakatonutonu raa e ta e mai. Te hakatonutonu hakaotiraa ettari roo te saaita Te Ariki e me ki hamai, tena Aia e me ki huri mai na mee te pouri e huuna raa, tena ku hakari mai na hakataakoto na tama e isi tera taatou se illoa raa. Tena TeAtua e me ki hakammaha na tama hakaatoa tautari hea laatou ni ppena raa.

6 Ite vahi kootou aku taina ma aku kave, anau etoo maaua ma Apolos ki tattara hai auna atu na tattara nei ki illoa kootou te hakataakoto hea na tattara nei e tattara atu ma, “Tauttari te hakamaoni na tuaa raa.” Tena kootou ki setattara ahu teeraa tama, tena kutiaki teeraa tama. 7 Koai te tama e mee akoe ki hakanaaniu i aruna alaa tama? Aiea TeAtua se kou atu na mee hakaatoa akoe ettino raa? Tena kaa akoe e lavaa te ahu pera ma na mee raa sei ma ni hoki?

⁸ Kaa akoe ku isiroo na mee hakaatoa akoe e hihai raa? Akoe ku oti te mee pera ma hetuku, niaina ma maatou seai ma nituku? Ia tena anau e hihai koi ma kootou kituku hakamaoni kilavaa maatou te tuku ma kootou hoki. ⁹ Maitaname e mmata pera ma TeAtua e kou mai te hakaoti raa roo i maatou na aposol pera ma nitama ku hakattakiria kitaaiia kimmate ki mee mo mee te maarama na ensel ia ma natama hakaatoa te matamata. ¹⁰ Maatou ni vvere ite vahi Krai; e mea kootou e atamai e mee kootou e hukui ma Krai! Maatou e matanaenna, e mea kootou e ivi! Maatou ku se hihai raa, e mea kootou e hakammaharia! ¹¹ Te saaita nei maatou ku hikkai, ia ku hiunu; maatou e uruuru na hekau massae, maatou e taai raa hakahaeo, tena maatou e hahae huri koi i na kina hakaatoa. ¹² Maatou e hehekau na mahi roo no matanaenna maatou. Te saaita natama e kou mai na haeo maatou, tena maatou e kou ake tetauareka, ia te saaita na tama e kou mai na hakalono lihu maatou, tena maatou e hihia koi, ¹³ ia te saaita na tama e hai mai na haeo maatou; maatou e tattara hakaraoi ake koi. Maatou e ssau koi pera ma ni kaina ite maarama nei, tena maatou e ssau pera ma ni mee sakkino koi ite maarama nei, kaamata mai roo i mua haere no tae mai te saaita nei.

¹⁴ Anau se mee ma anau e taataa atu na mee nei i kootou ki mee kootou ki napa, e mea anau e hihai ki poroporo atu kootou pera ma nitamalliki anau. ¹⁵ Niaina ma akoe e isi sehui na simata natama elollohi akoe i roto te ora akoe ite vahi telotu, e mea akoe e isi koi te tamana hokotahi. Maitaname te ora akoeraa e hukui ma Jisas Krai, tena anau ku mee pera ma hetamana kootou kikou atu te Rono Tauareka raa i kootou. ¹⁶ Tena anau e kainno atu kootou ki tauttari mai na tiputipu anau nei. ¹⁷ Teenei ko te hakataakoto nei koi anau ni kauna raa atu Timoti, he tama roo anau e hakatina hakamaoni te hehekau i te vahi telotu. Timoti e me ki tattara atu hakaraoi na tuua anau e tautari te saaita nei i roto te ora vahao nei ite huhukui taatou ma Jisas Krai tera anau ni akoako i roto na hare lotu na kina hakaatoa raa.

¹⁸ E isi na tama kootou ku kaamata no ahuahu, e mee kootou e mannatu ma anau kuselavaa te haere atu no mmata kootou. ¹⁹ Kame TeAriki e hihai, tena serora anau e me ki haere atu no mmata kootou. Anau hokonnau e me ki haere atu no mmata na tattara ia ma ni mahi peehee na tama hai ahua e isi naa. ²⁰ E mee te Hakamaatua ana i te Vaelani raa seai ma he kina te tattara koi, e mea teeraa he kina na mahi. ²¹ Kaa kootou e hihai te mee hee? Anau ki haere atu ma he maea noriki kootou, ma anau ki haere atu ma te laoi ia ma te tauareka?

Na tiputipu sakkino i roto te lotu

¹ Te saaita nei anau kurono na tama ku tattara ma ku isi na mee sakkino roo kuhhura i roto kootou, ia ni mee sakkino roo tera na tama ennoho pouri raa se hihhai hoki kippena. Anau erono pera ma e isi te tama e hai mateara ma te avana hakarua te tamana aia raa. ² Kaa kootou e lavaa te ahu peehee? Kootou e tau roo te alloha avare, tena te tama e ppena te mee sakkino naa e tau te hakatuu ria itaha ma te kuturana kootou naa. ³ ⁴ Niaina ma te tinotama anau nei e mmao itaha ma kootou, e meia te anana anau raa e noho ma kootou, ia tena i na mahi Jisas Krai Te Ariki taatou raa, anau kuoti te tuku ake te sara te tama e ppena te mee esara naa, e mee anau essau pera ma he tama ennoho koi ma kootou. Na saaita kootou e kkuu hakaatoa raa, te anana anau raa e kkuu hoki ma kootou i na mahi Jisas Te Ariki taatou tera ennoho ma taatou raa, ⁵ tena kootou ki kou ake te tama naa iaa Satan raa ki seua te tinotama te tama naa ki ora te anana te tama naa i te Aho Te Ariki e me ki hakatonu raa.

⁶ Te mee naa setonu ma kootou kiahu! Kootou e illoa te tattara e mee ma, "Na ist moisi raa e lavaa te mee te haraoa hakamoe raa ki hhuta hakaatoa." ⁷ Kootou ki tiaki na tiputipu sakkino kootou i mua raa, tena kootou hakaatoa e me ki ttonu. Tena kootou e me ki ssau pera ma he haraoa vahao nei e hakamoe se isi te ist, e meia anau e iroa ma kootou e ttonu. Maitaname te kai te Pasova raa ku tanattana, tena Krai te sipsip te Pasova raa kuoti te taia ria no mate. ⁸ Tena taatou ki kkai te kai te Pasova taatou raa ma te haraoa se isi te ist raa, te haraoa te tonu ia ma te hakamaoni raa, ia sei ma ko te haraoa e isi te ist tuai na hai sara ia ma na tiputipu sakkino raa.

⁹ I roto telauniu anau nitaataa atu kootou raa, anau e meatu kootou ki se huhukui ma na tama sakkino raa. ¹⁰ Anau se tattara atu i na tama ennoho pouri tera e ppena na mee sakkino, ia e mannako, ia e kailallao mahi, ia e hakamarumaru na hatu tipua raa. Kame kootou se hukui ma na tama peenei raa, tena kootou ku tiaki hakaoti na tiputipu hakaatoa i te maarama nei raa. ¹¹ Anau e tattara ma kootou ki se lavaa te huhukui ma te tama e tattara ma aia he tama te lotu, e meia aia e ppena koi na mee sakkino, ia e mannako, ia e hakamarumaru na hatu tipu, ia he tama tattara tahi na mee sakkino, ia he tama unu, ia ma te tama kairarao raa. Tena auu se ennoho ma na tama peenei raa no kkai.

¹² ¹³ Emeia te hakamaoni, te naa sei ma he mee anau ki tattara ma ki hakatonu na hai sara na tama sei ma ni tama te lotu raa. Te Atua e me ki hakatonu raa na hai sara na tama naa e tautari na tiputipu laatu raa. Emeia kootou e tau te tattara ki hakatonu ria koi na hai sara na tama

te kuturana kootou naa. Te Launiu Tapuraa e tattara ma, "Hakatu na tama haeo i roto te kuturana kootou naa i taha."

6

Tiputipu te hakatonutonu

¹ Kame hetama kootou eisi tesara ma teeraa tama telotu, kootou eme kitoo tesara naa nokouake inatama hakatonutonu natama ennoho pouriraa ki hakatonutonuria tesara naa? Kaa setiaki na tama telotura ki hakatonutonu naea? ² Kootou seilloa ma na tama e ttapu TeAtua raa e me ki hakatonutonu na tiputipu natama te maarama nei raa? Ia kame kootou eme ki hakatonutonu natama hakaatoa te maarama nei raa, tena kaa kootou seilloa peehee te hakatonutonu na sara pammee peenaa? ³ Kootou seilloa pera ma taatou eme ki hakatonutonu na ensel? Kaa taatou eme ki hakatonutonu peehee hoki na mee i te maarama nei raa! ⁴ Kame nisara peenei ehuraatu, tena kootou eme kitoo na tama naa nokkave inatama evvare roo i te vahi telotura ki hakatonutonuria? ⁵ Kootou kunnapa! Hakamaoni, eme kiisi te tama hokotahi e atamai e noho i roto te kuturana kootou naa tera elavaa te hakatonutonu na sara kootou natama telotura. ⁶ Emeia teeraa tama telotu eme kitoo teeraa tama telotu nokkave i te kot, tena kutiaki na tama se hakattina telotura ki hakatonutonu na sara na tama naa.

⁷ Te hakamaoni roo, nasara kootou eisi ilotonu kootou raa ehurimai pera ma kootou essararoo. Aiea e haeo natama temee kootou kissara? Kaa e haeo kootou tetiaki natama kikailallao niaa kootou eisi? ⁸ Emeia kootou emee hakahaeko kootou hokkootou, tena kikailallao namee alaa tama, niainaroo ma nameeraa nimee alaa tama telotu. ⁹ Kootou eilloa hakamaoni pera ma natama haissararaa selavaa tettae i te Hakamaatua ana i te Vaelani raa. Auu se mee kootou kivvare; natama haihuri raa ia ma natama e hakamarumaru na hatu tipu raa, natama karemata kailallao raa, nataanata eppena namee sakkino ma teeraa tanata raa, ¹⁰ natama ekailallao raa, natama e mannako raa, natama e unumahi raa, natama tattara haeko alaa tamaraa ia ma natama e haere kailallao raa. Sehaitama natama nei eme kittae i te Hakamaatua ana i te Vaelani raa. ¹¹ Eisi na tama kootou essau peeraa hoki. Emeia kootou kuoti tessorohia nomatahua ma nahaisara kootou raa, tena kootou kutooria pera ma nitama e ttapu TeAtua, tena namahi Jisas Krais TeAriki taatou raa ia ma namahi TeAnana Tapu TeAtua raa e mee taatou no ttonu ma TeAtua.

Te Hare Tapu Te Anana Tapu

¹² E isi te tama e me ki tattara ma, "Anau e lavaa te ppena na mee hakaatoa anau emaanatu ki ppena raa." Hakamaoni; emeia semee ma namee hakaatoa etaualleka kootou teppena. Anau elavaa tetattara pera ma anau elavaa teppena namee hakaatoa, emeia anau selavaa tetiaki hemee hokotahi kihakamaatua iaruna anau. ¹³ Tena teeraa tama e me ki tattara ma, "Nakai raa nikai te manava, tena te manava raa he manava koi nakai." Hakamaoni, emeia TeAtua e me kihakaoti namee naa hakaatoa. Tetinotama raa seai ma hetinotama e me ki hai huri, emeia teenaa hetinotama e me ki hehekau ma TeAriki, tena TeAriki e me ki tokonaki hea tetinotama raa e hihai. ¹⁴ TeAtua ni hakaora TeAriki i taha ma te mate, tena te Tama raa e me ki hakaora taatou hoki ma na mahi Aia.

¹⁵ Kootou e illoa pera ma na tinotama kootou raa e hukui ma tetinotama Kraiss. Eaa, anau e me kitoo hekina tetinotama Kraiss raa no hukui ma tetinotama tetama e hai huri? Ehainattaa roo! ¹⁶ Kootou se illoa ma kame hetama epaa tetinotama aiaraa ma te hine setonu, tena tokorua naa ku mee pera ma hetinotama hokotahi? Te Launiu Tapu raa e tattara hakamatahua mai ma, "Tokorua na tama e me ki mee pera ma he tama hokotahi."

¹⁷ Emeia tetama e hukui tetinotama aia ma Kraiss raa ku hamai no hokotahi ma te Tama raa i te vahi te anana.

¹⁸ Aauaroo itaha ma namee sakkino. Ni haisara hoki peeraa tetama eppena selavaa te mee tetinotama tetama naa ki haeo; emeia tetama e haere hai huri raa e pena te haisara e haeroo ite tinotama aia. ¹⁹ Kootou se illoa pera ma na tinotama kootou raa ko te hare tapu Te Anana Tapu tera TeAtua ni kou atu ki noho i roto kootou? Kootou settino na tinotama kootou hokkootou, emeia kootou nitama TeAtua, ²⁰ emee Aia esui kootou ma te sui emmaharoo. Tena tiaki na tinotama kootou raa ki hakammaha TeAtua.

7

Te vahiri i te vahi te avvana

¹ Tena tesaaita nei taatou kutattara na hakataakoto kootou ni tattaa mai raa.

Te tama e me ki noho hakaraoi kame aia se avana. ² Emeia ku tammakiroo na tama ku hai huri, tena nataanata hakaatoa etau tessee ni hineroo ma laatou, tena na hineraa hoki etau tessee nitaanataroo ma laatou.

³ Te tanata etau te noho hakaraoi ma te hine aia raa, tena te hine raa hoki etau te noho hakaraoi ma te tanata aia raa, tena tokorua naa kimee hakaraoi roo laaua hokolaaaua.

⁴ Te hine se hakamaatua ite tinotama aia hokoia, emeia teeraa ko te tanata raa e hakamaatua, ia essau hoki,

te tanata se hakamaatua tetinotama aia hokoia, e meia teeraa ko te hine raa e hakamaatua. ⁵ Koorua ki selavaa te nnoho vvae, e meia koorua e tau tetattara ki tonu i mua pera ma koorua ki vvae hakamarie ki lotulotu ake TeAtua, tena ki otiroo koorua ku hakapaa hakaraoi. Te ara nei koorua selavaa tetteiho ina hahaaite Satan, maitaname taatou selavaa te ttuki hea te tinotama raa e hihai.

⁶ Te mee anau etattara atu nei sei ma hetuaa, e meia teenei he mee anau e hakattana atu i kootou. ⁷ Hakamaoni roo anau e hihai ma kootou kissau peenei ma anau nei; e meia taatou tetama e isi nahoki TeAtua ekou mai, teeraa tama te hoki peenei, tena teeraa tama e kee te hoki aia.

⁸ Tena kootou na tautukaha h hine tera se ki avvana raa, anau e meatu kootou pera ma e tauareka te nnoho se avvana peenei ma anau nei. ⁹ Emeia kame akoe se varatoa te noho peenaa, tena akoe ku avana. E tauareka te avana, ka oti te hi avana akoe naa ku mee te hakataakoto raa ki haeo.

¹⁰ Tena kootou na tama hai avvana raa, anau e isi te tuaa, ia teenei sei ma hetuaa anau, e meia teenei hetuaa TeAriki pera ma, te hine selavaa te tiaki tetanata aia raa; ¹¹ e meia kame akoe e tiaki tetanata akoe raa, tena akoe ku noho roo peenaa se avana, kaa sei akoe ku vaakai no tattara hakaraoi ma tetanata akoe raa; ia tetanata raa hoki selavaa te peesia te hine aia raa.

¹² Tena anau e hihai kimeake alaa tama hoki (ni tattara koi anau sei ma nitattara TeAriki): kame hetanata telotu e avana te hine se hakatina telotu, e meia te hine raa e hihai ma kinnoho laua ma tetanata aia raa, tena tetanata raa selavaa te peesia te hine naa. ¹³ Tena kame he hine telotu e avana tetanata se hakatina telotu, e meia tetanata raa e hihai kinnoho laua ma te hine aia raa, tena te hine raa selavaa hoki te peesia tetanata naa. ¹⁴ Maitaname TeAtua e hakatapu tetanata se hakatina i teloturaa, e mee tetanata raa kunnoho laua ma te hine e hakatina teloturaa, tena TeAtua e hakatapu hoki te hine se hakatina i teloturaa, e mee te hine raa kunnoho laua ma tetanata e hakatina teloturaa. Kame TeAtua se hakatapu tetanata ia ma te hine se hakatina i teloturaa, tena na tamalliki raa e me kimee pera ma nitamalliki na tama e nnoho pouri raa, e meia e mee TeAtua e hakatapu na tama raa, tena na tamalliki raa hoki ku ttapu.

¹⁵ Ia tena, kame tetama se hakatina raa ku maanatu ma kipeesia te hakahoa aia raa, tena tiaki aia kipeesia. Tena kame ni hakataakoto peenei e hhura, tetama telotu niaina ma aia hetanata, ia he hine, aia elavaa koi te tiaki te tama raa ki haere, maitaname TeAtua e hihai ma taatou kinnoho taualleka. ¹⁶ Na h hine telot; kootou

e illoa raa kootou e lavaa te tokonaki na taanata kootou raa ki hakattina? Tena kootou nataanata telotu, kootou e illoa raa kootou e lavaa te tokonaki na h hine kootou raa ki hakattina?

Na tiputipu na ora taatou

¹⁷ Kootou hakaatoa e tau te noho tauttari na hoki TeAriki nikouatu kootou raa, kissau pera ma te saaita TeAtua nikanna atu kootou raa. Teenei ko te tuaa anau e akoako i roto na hare lotu hakaatoa. ¹⁸ Tetama kuoti tettuu te hakamaatino etapuraa etautari te kanna TeAtua, tena te tama naa setau te hahaivi ma ki tokea te hakamaatino aia raa, ia te tama se ki hakamaatino ria raa e tautari hoki te kanna TeAtua, tetama naa setau te mee ma kittuu te hakamaatino etapuraa. ¹⁹ Maitaname te hakamaatino tetama e isiraa he mee vare koi, tena te tautari na tuaa TeAtua raa ko te mee e hakamaatua. ²⁰ Kootou ki nnoho koi pera ma te saaita kootou ni hakallono no tauttari te kanna TeAtua raa. ²¹ Akoe ni hehekau ma teeraa tama te saaita TeAtua ni kanna akoe raa. E tauareka koi. Emeia kame akoe e isi te saaita ku mee no ttanaria, tena te saaita naa akoe ku hai na mahi akoe. ²² Maitaname te tama vare e hehekau tera TeAriki nikanna raa kuttanaria i te vah i TeAriki; ia e ssau hoki, te tama e ttana tera Kra is ni kanna raa ku mee mo tama hehekau Aia. ²³ TeAtua e isi te sui e sui taatou, tena auu se mee pera ma ni tama vare e hehekau ma na tama. ²⁴ Aku taina, taatou hakaatoa ki n niti tahi ma TeAtua, e ssau pera ma kootou ni nnoho mai i mua te saaita TeAtua ni kanna kootou raa.

Te vahiri i te vah i na tama se avvana ia ma na tautukaha

²⁵ Tena i te vah i na tama se avvana tera kootou nitatta mai raa: Anau se isi te tattara etoo i TeAriki, emeia anau ekouatu koi te hakataakoto anau pera ma kootou ku hakattina anau e mee te manava aroha TeAriki i anau raa.

²⁶ I te vah i te haeo te saaita nei raa, anau e maanatu pera ma e tauareka kootou te nnoho koi peenaa ma kootou e nnoho naa. ²⁷ Akoe e isi te hine akoe? Tena auu se hahaivi ma ki peesia te hine naa. Akoe se kiavana? Tena auu se sesee heavana ma akoe. ²⁸ Emeia kame akoe kuoti teavana, teenaa seai ma he haisara akoe e ppena, ia kame he hine se kiavanaria, tena te hine naa hoki se isi te sara. Emeia anau e hihai ki tattara atu na liuna na tama hai avvana kame e isi na aho hakaatoa raa.

²⁹ Aku taina, hea anau e hakataakoto raa e mee peenei, te aho hakaotiraa kutaapiri mai koi, tena te saaita nei na tama hai avvana raa ku tau koi te nnoho pera ma ni tama se haiavana. ³⁰ Tena na tama e tanittanaria ki nnoho koi pera ma laatou se alloha; ia na tama e katakkata raa ki nnoho pera ma laatou se hihia, tena na tama e suisui

na mee raa kinnoho pera ma nitama settino namee laa-
 tou e suisuiraa; ³¹ tena natama e hehekau ma namee
 i te maarama nei raa kinnoho pera ma nitama se kapitia
 i na mee raa. Maitaname namee hakaatoa taatou ekkite
 i roto te maarama nei raa se roroa ku seai.

³² Anau e hihai ma kootou kinnoho taravare
 ki se hai mannatu. Te tanata se hai avana raa e tau te kapitia
 ma na hehekau TeAriki raa, maitaname te tama raa e me
 ki hahai ki mee TeAriki ki hihia. ³³ Emeia nataanata
 hai avana raa e kapitia i na mee i te maarama nei,
 maitaname te tama raa e hihai ki mee te hine aia raa
 ki hihia, ³⁴ ia tena na hakataakoto te tama raa e me
 ki manamana rua. Te tautukaha hine seai naa te taukupu
 e tau te kapitia i na hehekau TeAriki, maitaname aia e hihai
 ki matahua i te vahi te tinotama ia ma te anana, e mee te hine
 hai avana raa e me kikapitia i na mee i te maarama nei,
 maitaname te hine raa e hihai ki mee te tanata aia raa
 ki hihia.

³⁵ Anau e tattara peenei e mee anau e hihai ki tokonaki
 kootou. Anau se hahai ma ki mee na mee raa ki hainattaa
 ma kootou. Emeia anau e hihai ma kootou kippena
 hea etonu ia ma hea e tauareka, ia ki setammaki
 na hakataakoto, tena ku hoki ake kootou hokkootou
 ki hehekau ma TeAriki.

³⁶ Ia i te vahi te taupeara laaua ma te taukupu
 e hakamattino ma ki avana, tena kioti ku mannatu ma
 laaua ku selavaa te avana raa: kame te taupeara raa
 e maanatu ma na tiputipu aia e huri ake te taukupu raa
 e haeo, e meia te manako aia te taukupu raa e hai mahi, tena
 aia ku hihai ma laaua ki avana koi, tena tokorua naa e tau
 te tauttari te hakataakoto te taupeara raa no avana. Hea
 te taupeara raa ni ppena raa se isi te hai sara. ³⁷ Emeia kame
 se hai tama e usuusu te taupeara raa, tena te taupeara raa
 ku mee te maanatu aia ma kise avana, tena kame aia
 e mmaha roo i roto te hakataakoto aia hea aia e hihai
 ki ppena raa, tena aia ku selavaa te avana te taukupu raa.
³⁸ Tena te taupeara e avana raa e ppena te mee e tauareka,
 tena te taupeara se avana raa e ppena te mee e tauareka roo.

³⁹ Te hine hai avana se ttana ki avana teeraa tanata kame
 te avana aia raa koi ora. Emeia kame te tanata aia raa
 ku mate, tena te hine naa ku lavaa te avana he tanata peehee
 aia e manako, e meia kame teenaa he tanata e hakatina hoki
 i te lotu. ⁴⁰ Ia kame te hine raa e noho peeraa se avana,
 te hine naa e me ki noho hihia roo. Teenei te maanatu anau,
 tena anau hoki e maanatu ma TeAnana Tapu TeAtua raa
 e noho i roto anau.

8

Na tama se hakattina mahi

¹ Tena tesaaita nei anau e hihai kitattara atu ite vahi na kai na tama e hoki ake na hatu tipua tera kootou ni tattaa mai raa.

Te mee nei e hakamaoni roo pera ma "taatou hakaatoa e isi na illoa", pera ma na tama raa e tattara. Tena na illoa peenei raa e mee te tama ki hai ahu, e meia te laoi raa e me ki haere no hai mahi roo. ² Na tama e mannatu ma laatou e isi na illoa na mee raa ko na tama roo se isi na illoa pera ma laatou e mannatu ma laatou e isi raa. ³ Emeia TeAtua e iroa laoi te tama tera e laoi Aia raa.

⁴ Ia tena ite vahi te kikai na kai na tama e hoki ake na hatu tipua raa: taatou hakaatoa e illoa pera ma na hatu tipua raa sei ma ni atua hakamaoni i roto te maarama nei; taatou e illoa hoki pera ma TeAtua Hokoia koi e hakamaoni. ⁵ Niaina ma e isi tammaki na mee na tama e hakammaha ma ni atua i te vaelani ia ma te maarama nei, ia niaina roo ma e tammaki hoki na atua ia ma na ariki, ⁶ e meia taatou e isi koi TeAtua hokotahi, te Tamana ia ma te Tama ni pena iho na mee hakaatoa raa, tena taatou e ora koi ite Tama raa, tena e isi hoki TeAriki hokotahi, Jisas Krai te Tama tera na mee hakaatoa ni ppena mai i na mahi Aia raa, ia taatou e ora koi i na mahi te Tama raa.

⁷ Emeia se mee ma na tama hakaatoa e illoa te hakamaoni nei. Alaa tama koi mamannatu koi na hatu tipua, ia tesaaita laatou e kikai na kai laatou e hoki ake na hatu tipua raa, na tama raa ku mannatu ma na kai raa nikai na hatu tipua, tena laatou ku mamannatu haeo, tena ku mannatu hoki ma laatou kussara e mee na kai laatou e kikai raa. ⁸ Ia tena na kai raa se lavaa te mee te nnoho taatou ma TeAtua raa kitauareka; kame taatou se kikai na kai raa, taatou se lavaa te llano ni mee, tena kame taatou e kikai na kai raa, taatou se lavaa hoki te too ni mee.

⁹ Emeia hakamattonu, auu se mee ma akoe ettana te ppena na mee hakaatoa, tena ma akoe ku mee na tama se hakattina hai mahi raa ki hai sara. ¹⁰ Kame he tama te hakatina aia raa se hai mahi e kite akoe, te tama ma "e hakatina raa", e kai i roto na hare aitu na hatu tipua raa, tena kaa hea akoe e ppena raa kame se lavaa te mee te hakataakoto te tama naa ki i vi no kai na kai na tama e hoki ake na hatu tipua raa? ¹¹ Tena te iroa akoe raa e mee te hakatina teeraa taina akoe, te tama Krai ni mate hoki ma aia raa ki rano. ¹² Ia tena akoe e ppena te mee e sara kame akoe e mee te hakatina teeraa tama no sara, tena te tama raa ku ppena hea aia e maanatu ma e sara raa, tena akoe hoki ku sara i na karemata Krai. ¹³ Ia tena kame na kai raa e mee teeraa tama te lotu no hai sara, tena anau ku se lavaa hoki

te kai na punnohi ki se lavaa anau e mee teeraa taina anau ki hai sara.

9

Na mahi ia ma na hehekau te aposol

¹ Aiea anau seai ma hetama ettana? Eaa, anau seai ma he aposol Kraiss? Anau ni meeraa se kite Jisas TeAriki taatou raa? Kaa kootou ku hakattina naa seai ma ko na hehekau anau ma TeAriki raa? ² Niaina alaa tama se hakattina ma anau he aposol, e meia kootou e illoa! E mee kootou e hukui na ora kootou raa ma TeAriki, tena na ora kootou raa e huri ake te hakamaoni pera ma anau he aposol.

³ Tesaaita na tama etattara haeo anau, tena anau e tattara ake na tama raa i te vahi anau hokonnau. ⁴ Eaa, anau setau te haanai ria, ia te haa unu ria e mee na uata anau nippena raa? ⁵ Eaa, anau setau te tautari na tiputipu alaa aposol ma tetaina TeAriki raa ia ma Pita notoo heavana ma anau itelotu kihahaere maaua ina horau anau ehahaere raa? ⁶ Eaa, te nei ko maaua ma Banabas koj e me ki hehekau ki tokonaki te nnoho maaua nei?

⁷ Eisi na tama ppuhu elavaa te sui nakai laatou hokolaatou kioo noppuhu? Eisi na tama ettori nakai, tena laatou ku selavaa tekkai nakai laatou nittori raa? Eisi na tama lollohi na manu tera selavaa te unu navaiuu na sipsip laatou e lollohi raa?

⁸ Anau hokonnau se isi te hakaoti na tattara hai auna anau e tattara te aho ma te aho raa, e mee na tuua raa e tattara te mee hokotahi nei koi. ⁹ Taatou e ppau i roto na tuua Moses ma,

“Auu sennoa he mee kippui te maihu te bulmakau raa te saaita aia elakalaka vaa aruna na hua raa kihopo na penu raa i taha.”

Eaa, TeAtua emaanatu haimahi te manuraa? ¹⁰ Eaa, te hakataakoto te tattara raa setattara koi taatou? Noo, na tuua raa etattaa mai taatou. Na tama etuei raa ia ma na tama ettori nakai raa etau te hakattina pera ma laatou e me kitoo natuhana laatou inakai raa. ¹¹ Maaua ettori na hua TeAnana Tapuraa i roto kootou. Eaa, e mmaharoo kame maaua e kainno atu kootou ki tokonaki maaua? ¹² Kame alaa tama elavaa te nnoho no kkira atu kootou ki tokonaki laatou, tena kaa maaua seisi hoki na mahi i aruna na tama raa ki kkira atu kootou ki tokonaki maaua?

Emeia maaua se hihhai ki nnoho koi no kkira atu kootou. Maaua ku too na mee hakaatoa ki se lavaa he mee hoki e ttuu vaa mua te Rono Tauareka Jisas raa. ¹³ Hakamaoni kootou e illoa pera ma na tama e hehekau i roto na Hare Tapu raa etoo nakai laatou raa i roto te Hare Tapu, tena na tama e hoki na hoki i aruna na oltara raa etoo natuhana laatou

i na hoki raa. ¹⁴ Ia e ssau hoki, TeAriki ni tattara mai pera ma na tama e takutaku te Rono Tauareka raa e tau te too na tuhana laatou i na hehekau laatou ni ppena raa.

¹⁵ Emeia anau se hihai ki kainno atu kootou i te vahi anau, ia anau se taataa atu kootou vahao nei ma ki kou mai ni mee ma anau. Anau e tau koi te mate i mua! Se hai tama e lavaa te hakatike na tattara ahu anau nei no mee ma ni tattara vare koi. ¹⁶ Anau se tonu te ahu pera ma anau e takutaku te Rono Tauareka raa. Emeia anau e kauna ria ki ppena te mee nei. Ia tena anau e me ki haeo roo kame anau se takutaku te Rono Tauareka raa! ¹⁷ Kame anau e hihai ki hehekau marino i te vahi anau hokonnau, tena anau e me ki kkira atu kootou ki sui anau; emeia anau e hehekau, maitaname TeAtua ni hirihiri anau ki ppena te hehekau nei. ¹⁸ Kaa he sui peehee anau e too? Teenei he meana koi ki takutaku atu te Rono Tauareka raa se isi te sui, ia ki se mee ma anau e isi na mahi i te vahi te hehekau anau ma te Rono Tauareka raa.

¹⁹ Se hai tama e hakamaatua anau, tena anau e ttana roo; emeia anau emee ma anau hokonnau ki hehekau ma na tama hakaatoa, kilavaa anau te tokonaki tammaki na tama ki hakattina. ²⁰ Tesaaita anau e hehekau ma na Jiu raa, anau enoho pera ma he Jiu ma kilavaa anau te tokonaki tammaki na tama. Niaina anau se noho iraro na tuaa Moses, anau enoho koi pera ma anau ni noho tesaaita anau ni hehekau ma na tama enoho iraro na tuaa raa ma kilavaa anau te tokonaki na tama raa. ²¹ Ia e ssau pera hoki, tesaaita anau ni hehekau ma na tama seai ma ni Jiu raa, anau enoho pera ma he tama seai ma he Jiu, tena ki se tautari na tuaa na Jiu raa ma kilavaa anau te tokonaki na tama seai ma ni Jiu raa. Te mee nei se mee pera ma anau se tautari na tuaa TeAtua raa; anau e tautari hakamaoni na tuaa Krai. ²² Anau enoho ma na tama se hakattina hakamaoni raa, tena anau e noho hoki pera ma he tama se hakatina ma kilavaa anau te tokonaki na tama raa. Ia tena anau e mee pera ma he tama koi na tama hakaatoa ma kilavaa anau te kou ake he tokonaki peehee anau e lavaa ki tokonaki alaa tama ki too te ora haka maoni raa. ²³ Anau e ppena na mee nei hakaatoa raa e mee anau e hihai ma te Rono Tauareka raa kittoha i na kina hakaatoa.

²⁴ Kootou e illoa pera ma tammaki na tama e me ki huro te haiva, emeia he tama hokotahi koi e me ki mua. Tena taatou ki huro na mahi taatou kittae i te kaha. ²⁵ Na tama hakaatoa e koukkou ki huro te haiva raa e koukkou na mahi ma kilavaa laatou te too na haiva tera e me ki oti ku ppara raa koi; emeia taatou e me ki huro ki too na haiva tera e me ki moe tahi se isi te hakaoti raa. ²⁶ Tera hea anau e tere tahi ma kitae i te kaha raa, ia anau e ssau hoki pera ma na tama e ppuhu tera se hihai ma na rima anau e pehi pehi raa ki illaka. ²⁷ Anau e tukituki te tinotama

anau raa ki tautari hakamaoni hea e tonu, ka oti alaa tama ku tauttari na tattara anau nitakutaku raa, tena anau ku se iroatia te Aho naa.

10

Na poroporo i te vahi na hatu tipua

¹ Aku taina ma aku kave, anau e hihai ma kootou ki mannatu hea ni kapihi ake ina tipuna taatou i mua tera ni tauttari Moses raa. Na tama raa e hahaere hakaraoi roo ma te pukureurehu raa, tena kioo hakaraoi roo vaa roto te Moana e Mmea raa*.
² Na tama raa hakaatoa etoo te hakoukou tapu i roto te pukureurehu ia ma telottai raa pera ma ni tama tauttari Moses.
³ Na tama raa hakaatoa ni kkai te haraoa e tapu raa,
⁴ tena ki unu te vai e tapu raa. Na tama raa e unu te vai e hamai i roto te hatu e tapu tera e hahaere ma laatou raa, tena te hatu naa ko Krai.
⁵ Emeia te saaita naa TeAtua se hihia roo alaa tama na tama naa, tena na tinotama na tama ni mmate raa ku masseu huri vaa roto te kina e tuu maho raa.

⁶ Tena na mee nei ku mee pera ma ni mee e akoako mai taatou, ki poroporo mai taatou ki se hihai na mee sakkino pera ma na tama te saaita raa ni ppena raa,
⁷ ia ki se hakamarumaru na hatu tipua pera ma na tama te saaita raa ni hakamarumaru raa. Essau pera ma te Launiu Tapu raa e tattara mai ma,
 "Na tama raa e nnoho ma ki kkai te kai e rahi, tena te unu raa ku mee na tama raa ki ppena na tiputipu sakkino."

⁸ Taatou ki se ppena na tiputipu settonu pera ma alaa tipuna taatou ni ppena i mua raa no mmate tipurua ma toru na simata (23,000) na tama te saaita naa i roto te aho hokotahi raa.
⁹ Taatou selavaa te hahaaite TeAriki pera ma alaa tipuna taatou i mua raa. Na tama raa ni uutia ria na laponu no mmate.
¹⁰ Taatou selavaa te tamumu pera ma alaa tipuna taatou i mua raa, e mee te ensel te mate raa ni haere iho no taa na tama raa no mmate.

¹¹ Na mee nei hakaatoa ni kapihi ake ina tama raa ma ki poroporo mai taatou ki illoa, tena na tama e tattaa mai na mee raa pera ma ni hakamaatoku taatou. E mee taatou e nnoho te saaita te maarama nei ku hamai i te hakaotioti.

¹² Kame akoe emaanatu pera ma akoe ettuummau i te hakatina akoe, tena akoe ki hakamattonu ka oti akoe kutteiho ina hahaaite.
¹³ Na hahaaite hakaatoa akoe ettiri raa ko na hahaaite na tama hakaatoa ettiri tahi raa. Emeia TeAtua se siri na tattara hakamaoni Aia

* **10:1** 10.1 te kina nei e mmou ma, 'te Moana e Mmea,' alaa kina i roto te Launiu Tapu e mmou ma, 'te Lottai e Mmea'

ni hakamoe raa, tena Aia se lavaa te tiaki akoe ki hahaaite ria kiraka iaruna ma namahi akoe, ma kilavaa akoe te ttuummau. Tesaaita akoe ettiri na hahaaite, TeAtua e me ki kou atu na mahi akoe ki ttuummau, tena ku kou atu hoki he ara ki hakasao i taha ma na hahaaite naa.

¹⁴ Ia tena, aku soa laoi; hakalluu itaha ma na tama e hakamarumarua na hatu tipua raa. ¹⁵ Anau e tattara atu kootou na tama e atamai raa ki hakatonutonu hokkootou ma na tattara anau nei. ¹⁶ Tesaaita taatou e unu te kapu TeAtua ni hakatapu i te kai TeAriki raa, taatou e vaevae hoki te toto Krai. Tena te saaita taatou e ttohi te haraoa raa no kkai raa, taatou e vaevae hoki te tinotama Krai. ¹⁷ Maitaname teeraa he haraoa hokotahi koi, tena taatou hakaatoa niaina ma taatou e tammaki, taatou he tinotama hokotahi hoki, e mee taatou hakaatoa e vaevae te haraoa hokotahi raa.

¹⁸ Mannatu natiputipu na tama Israel raa; na tama nikkai hea na tama raa ni hoki ake TeAtua iaruna na olta te saaita laatou nikkutu hakaatoa nolotu raa. ¹⁹ Kootou e illoa hea anau e hakataakoto? Anau e hakataakoto pera ma na hatu tipua ia ma nakai kootou e hoki ake na hatu tipua raa seai ma nimee hakamaoni. ²⁰ Anau e tattara nakai na tama e hoki iaruna na olta na tama se hakattina TeAtua raa, tena nakai raa nikai e hoki ake na tipua sakkino, seai ma TeAtua. Tena anau se hihai ma kootou ki hukui ma na tipua naa. ²¹ Kootou se lavaa te unu te kapu TeAriki raa, tena ma ku unu te kapu na tipua raa hoki; kootou se lavaa te kkai iaruna te olta TeAriki raa, tena ma ku kkai na kai iaruna na olta na tipua raa. ²² Eaa, taatou e hihhai ki hakasanosano TeAriki? Eaa, taatou e mannatu ma na mahi taatou raa e llaka iaruna na mahi Tama raa?

²³ Natama e tattara ma, "Taatou ettana koi te ppena na mee hakaatoa." Te mee naa e hakamaoni, e meia se mee ma na mee hakaatoa e taualleka. "Taatou ettana te ppena na mee hakaatoa", e meia se mee ma na mee hakaatoa e lavaa te tokonaki na ora taatou. ²⁴ Auu se haere sese ma ki tauareka koi akoe, e meia sese hoki te tauareka alaa tama.

²⁵ Kootou ettana te kkai na punnohi hakaatoa na tama e suisui ina maket raa, e meia auu se vahihhiri kame akoe e isi te hakataakoto. ²⁶ Maitaname te Launiu Tapu raa e tattara ma,

"Te maarama nei ia ma na mee hakaatoa i roto te maarama nei raa ni mee TeAtua."

²⁷ Kame he tama se hakatina TeAtua e hakkoro akoe, tena akoe kumaanatu ma kioo koorua, tena akoe kukai koi hea tetama naa e pareaturaa, ia auu se vahihhiri kame akoe e isi te hakataakoto. ²⁸ Emeia kame he tama e meatu akoe ma, "Na kai nei ku oti te hoki ake na hatu tipua," tena akoe se lavaa te kai na kai naa kilavaa akoe te tokonaki te tama e meatu raa, ia kitau hoki ma te hakataakoto akoe,

²⁹ ia se mee ma hea akoe e hakataakoto raa koi, e meia ki tokonaki te hakataakoto te tama e tattara atu akoe raa.

Tena kame teeraa tama e vahiri atu ma, "Kaa anau e me ki ttana peehee te saaita te hakataakoto teeraa tama e ppuu vaa mua raa?" ³⁰ Kame anau e hakammaha TeAtua i na kai anau e kai raa, kaa teeraa tama e lavaa peehee te tamumu i te vahi na kai anau e hakammaha ake TeAtua raa?"

³¹ Ia tena, hea akoe e ppena, niaina akoe e kai ia e unu, ppena namee naa i na mahi TeAtua. ³² Nnoho hakaraoi ki se lavaa kootou te nonnoho haeo ma na Jiu raa, ia na tama seai ma ni Jiu raa ia ma te hare lotu TeAtua raa. ³³ Tauttari hea anau e ppena; anau e hahai vi ma ki mee na tama hakaatoa ki hihhia i namee anau e ppena raa, tena anau se maanatu koi te tauareka anau, e meia anau e maanatu hoki te tauareka na tama hakaatoa ki lavaa anau te tokonaki na tama raa ki ora.

11

¹ Tena tauttari na tiputipu anau, e ssau pera ma anau e tautari na tiputipu Krais raa.

Tiputipu na hhine te lotu

² Anau e hakammaha kootou, maitaname kootou e mannatu tahi anau, tena kitauttari na akoako anau ni akoako atu kootou raa. ³ Emeia anau e hihai ma kootou ki mannatu pera ma Krais e hakanaaniu i aruna na taanata hakaatoa, ia na taanata raa e hakananniu i aruna na hhine laatou raa, tena TeAtua e hakanaaniu i aruna Krais. ⁴ Tena kame he tanata e uhi te pohouru aia te saaita aia e lotu ia ma te saaita aia e takutaku ake na tattara TeAtua raa i na tama hakaatoa raa, te tama naa e hakanapa Krais.

⁵ Tena te hine se uhi te pohouru aia raa te saaita aia e lotu ia ma te saaita aia e takutaku ake na tattara TeAtua raa i na tama hakaatoa raa, te hine naa e hakanapa te avana aia raa, tena te hine se uhi te pohouru aia raa se kee ma te hine te pohouru aia raa e tahi no mmore raa. ⁶ Kame he hine se uhi te pohouru aia, tena te hine naa e tau koi te ttuu terouru aia raa ki mmore. Te ttuu ia ma te tahi te pohouru te hine no mmore raa he mee roo e hakannapa, tena te hine raa e tau koi te uhi te pohouru aia raa.

⁷ Nataanata setau te uhi na pohouru laatou raa, e mee te tanata raa e huri mai te tipu ia ma na mahi TeAtua. Tena te hine raa e huri mai na mahi te tanata; ⁸ maitaname TeAtua se pena mai te tanata raa i te hine, e meia te hine raa e pena mai i te tanata. ⁹ Tena TeAtua se pena te tanata raa ma ki kou ake te hine raa; e meia TeAtua e pena te hine raa ma ki kou ake te tanata. ¹⁰ E mee na ensel raa e kkite hoki, tena na hhine raa e tau te uhi na pohouru laatou raa ki huri ake

pera ma laatou e nnoho i raro na mahi na taanata laatou raa. ¹¹ Ia iroto na ora taatou ma TeAriki, te hineraa se noho itaha ma tetanata, tena tetanata raa se noho itaha ma te hine. ¹² E mee te hine raa e pena mai i te tanata, ia e ssau hoki, te tanata raa e haanau mai i te hine; e meia teeraa ko TeAtua e pena iho na mee roo hakaatoa.

¹³ Mamannatu hakaraoi ma etauareka na hineraa ki se uhi na pohouru laatou raa te saaita laatou elotu ake TeAtua iroto telotu na tama hakaatoa raa. ¹⁴ Na tiputipu taatou ite maarama nei raa e hurimai taatou pera ma tetanata rourulloa raa e hakannapa, ¹⁵ e mee na rouru elloa raa he ata na hine. TeAtua ekou ake na rouru elloa raa ina hine ma ki uhi na pohouru laatou raa. ¹⁶ E meia kame hetama e hihai ki hakatauttau ma anau te hakataakoto nei, tena anau e lavaa koi te meatu pera ma taatou ia ma na hare lotu TeAtua raa se isi na tiputipu peenei i te vahi te hakamarumaru.

Te Kai TeAriki

(Matiu 26.26–29; Mak 14.22–25; Luk 22.14–20)

¹⁷ Iroto natattara poroporo nei, anau se hakammaha kootou, e mee te kutukutu kootou ma ki lotu raa e haeo roo, se mee ma etauareka. ¹⁸ Tekaamata raa anau erono pera ma eisi nakuturana iroto kootou e hakataukaa ma kootou na saaita kootou ekkutu raa, tena anau e hakatina ma kame e hakamaoni. ¹⁹ (Ia se lavaa te raka, e me ki isi roo na haeo iroto kootou ma kikkite kootou ma ko na tama hee ettonu.) ²⁰ Te saaita kootou ekkutu hakaatoa pera ma he kuturana hokotahi ma kikkai raa, kootou se mee ma ekkai te kai tapu TeAriki raa. ²¹ Maitaname te saaita kootou ekkai raa, kootou ekkai huri koi, tena alaa tama ku nnoho hikkai, tena alaa tama ku unu no vware roo. ²² Kootou se isi na hare te nnoho no kkai ia ma no unu? Eaa, kootou e me ki huri ake te se hihhai kootou ina tama telotu, tena ku mee na tama hakaalloha raa ki nnapa? Kootou e hihhai ma anau ki tattara atu kootou peehee i te mee nei? Eaa, anau ki hakammaha kootou? Se lavaa roo!

²³ E mee anau etoo natattara TeAriki raa, tena ki hakatae atu ikootou: pera ma TeAriki Jisas, tepoo Judas ni hakari ake Aia ina tama haeo raa, Tama raa etoo te muri haraoa raa ²⁴ no hakammaha ake TeAtua, tena kittohi te haraoa raa, tena ki meake, “Teenei ko te tinotama Anau tera Anau ekou atu kitokonaki kootou. Ppena peenei ki mannatu kootou Anau.” ²⁵ Na tama raa ni kkai roo no oti, tena Tama raa ku too te kapu raa, tena ki meake pera ma Aia ni meake raa hoki ma, “Teenei ko te kapu te tattara e ivi vahao nei TeAtua tera emoe iroto te toto Anau raa. He saaita peehee kootou e unu te kapu nei, kootou ku mannatu Anau.”

26 Te hakataakoto nei e mee peeraa ma na saaita hakaatoa kootou ekkai te haraoa nei raa, tena ki unu te kapu raa, kootou e tauhano te huri ake te mate Te Ariki raa haere kitaeroo te saaita Aia e me ki vaakai mai raa. 27 Te mee nei e mee pera ma kame hetama kootou ekai te haraoa Te Ariki raa, tena ki unu te kapu Aia raa ma te hakataakoto setonu ma te Tama raa, tena te tama naa ku sara i te vahi te tinotama, ia ma te toto Te Ariki raa. 28 Ia tena kootou ki tilottilo hakaraoi na ora kootou raa i mua, tena kootou kulavaa tekkai te haraoa raa, tena ku unu te kapu raa. 29 Maitaname kame hetama se hakammaha te tinotama Te Ariki raa te saaita aia ekai te haraoa, tena ku unu te kapu raa, Te Atua e me ki hakatonutonu te tama naa. 30 Tera hea tammaki na tama kootou e lavvea no matanaenna, tena tammaki ku oti te mmate. 31 Kame taatou etilottilo hokotaatou imua, Te Atua selavaa te hakatonutonu taatou. 32 Emeia Te Ariki e hakatonutonu no poroporo taatou ma ki selavaa taatou te hakatonutonu ria hakapaa ma te maarama nei.

33 Ia tena, aku taina, te saaita kootou ekkutu ma kikkai te kai tapu Te Ariki raa, kootou ku hakattari ki kaatoa kootou hakaatoa. 34 Tena kame nitama kootou ku hikkai, kootou ku kikai i na hare ki selavaa Te Atua te hakatonutonu kootou te saaita kootou ekkutu hakaatoa raa. Tena i te vahi alaa hakataakoto, anau e me ki hakatonu na hakataakoto naa te saaita anau e tae atu kootou raa.

12

Na hoki Te Anana Tapu

1 Te saaita nei taatou ki tattara na mee kootou ni tattaa mai i te vahi na hoki Te Anana Tapu raa.

Aku taina, anau e hihai ma kootou ki illoa te hakamaoni na mee nei. 2 Kootou e illoa pera ma te saaita kootou koi nnoho pouriraa, kootou ni hakattaki sara ria tammaki na saaita ma ki hakamarumaru na tipua se isi na ora raa. 3 Anau e hihai kimeatu kootou pera ma te tama e hakattaki ria Te Anana Tapu raa selavaa te tattara ma, "Anau etuku te haeo Jisas!", tena se haitama elavaa te tattara ma, "Jisas ko Te Ariki," kame Te Anana Tapu raa se hakattaki aia.

4 E isi tammaki na hoki ettapu, emeia teenaa ko Te Anana Tapu hokotahinaa koi e kouake na hoki raa i na tama. 5 Etammaki na hehekau koi mmoe, emeia taatou e hehekau ma Te Ariki hokotahinaa koi. 6 Etammaki na illoa kippena na mee, emeia teenaa ko Te Atua hokotahinaa koi e koumai na illoa raa. 7 Te Anana Tapu e huri mai na mahi Aia i roto taatou hakaatoa ma ki tokonaki na tama hakaatoa. 8 Te Anana Tapu e kouake teeraa tama

na mahi ki tattara mai na tattara te atamai, tena teeraa tama, TeAnana Tapu e kou ake na mahi ki iroa na mee hakaatoa. ⁹ TeAnana Tapu hokotahinaa koi e kou ake te hakatina te tama, tena kikou ake teeraa tama na mahi ki tokonaki na tama lavvea raa ki taualleka. ¹⁰ TeAnana Tapu raa e kou ake teeraa tama na mahi ki ppena na mirakol, tena kikou ake teeraa tama na mahi ki takutaku na tattara TeAtua raa, tena kikou ake teeraa tama na mahi ki iroa ma te hokiraa e hamai TeAnana Tapu ma sei. Tena teeraa tama Aia e kou ake te hoki ki tattara na tattara ekkee, tena Aia e kou ake teeraa tama te iroa ki hakari mai na hakataakoto na tattara raa. ¹¹ Emeia teenaa ko TeAnana Tapu hokotahinaa koi e ppena na mee nei hakaatoa; ia kitautari hea Aia e hihai, tena Aia e kou ake tammaki na hoki e kkee i na tama.

Te tinotama Krai

¹² Krai e ssau pera ma he tinotama hokotahi tera e isi tammaki na paa kina; teeraa he tinotama hokotahi koi, niaina ma te tinotama raa e tammaki na paa kina e huhukui ake. ¹³ Taatou hakaatoa essau peeraa hoki, niaina ma taatou ni Jiu, ia ni tama sei ma ni Jiu, niaina ma taatou e hehekau ma na tama, ia niaina ma taatou ni tama e ttana, TeAnana Tapu hokotahinaa ku oti te hakoukou tapu taatou ki hukui peeraa ma he tinotama hokotahi, tena taatou hakaatoa ku oti te unu TeAnana Tapu hokotahinaa.

¹⁴ E mee te tinotama raa sei ma he tinotama hokotahi koi, e meia te tinotama raa e tammaki na paa kina. ¹⁵ Kame te vae raa e tattara ma, "E mee anau sei ma he rima, tena anau sei ma he paa kina te tinotama raa," niaina ma te vae raa e tattara peehee, e meia aia e hukui ake hoki ma i te tinotama raa. ¹⁶ Tena kame te katarina raa e tattara ma, "E mee anau sei ma he karemata, tena anau sei ma he paa kina hoki te tinotama raa," niaina ma te karemata raa e tattara peehee, e meia aia e hukui ake hoki i te tinotama raa. ¹⁷ Kame te tinotama raa hakaatoa he karemata koi, tena kaa te tinotama raa e lavaa te rono peehee? Ia kame te tinotama raa he katarina koi, tena kaa te tinotama raa e lavaa te hunu peehee na mee? ¹⁸ TeAtua e pena te tinotama, tena ki huhukui ake na paa kina raa ki tipu te tinotama raa peenei ki tautari te hihai Aia. ¹⁹ E me ki se lavaa te isi te tinotama kame te tinotama raa hakaatoa he vae. ²⁰ Tera hea e isi tammaki na paa kina, e meia te tinotama raa e hokotahi koi.

²¹ Ia tena te karemata raa se lavaa te meake te rima raa ma, "Anau se hihai akoe kitokonaki anau!" Tena te pohouru raa se lavaa te meake te vae raa ma, "Anau ku se hihai akoe kitokonaki anau." ²² Mannatu hakaraoi, na tinotama taatou nei se lavaa te tuttuulaoi kame

na paa kina na tinotama taatou e mee ma e pammee raa e seai; ²³ ia tena na paa kina taatou e mee ma e pammee raa ko na kina taatou kame elollohi hakaraoi raa roo, ia na kina te tinotama etiputipu haeo raa ko na kina taatou e hakasessere raa roo, ²⁴ tena taatou selavaa hoki te lollohi na paa kina e tuttuulaoi raa. Te Atua Hokoia e hukui te tinotama raa ki kaatoa, kilavaa na paa kina e tuttuulaoi raa te hakammaha na paa kina e tuttuu haeo raa. ²⁵ Ia tena seisi te hakataukaa i roto te tinotama, e meia na paa kina raa hakaatoa e hakataakoto mmaha hokolaatou. ²⁶ Kame he kina hokotahi i roto te tinotama raa e hakalono llihu, na kina hakaatoa e me ki hakalono llihu, ia kame he kina hokotahi e hakammaha ria, tena na kina raa hakaatoa e me ki hihhia.

²⁷ Kootou hakaatoa ko te tinotama Krais, tena taatou hakaatoa e hukui ma te tinotama Tama raa. ²⁸ I roto na hare lotu, Te Atua ku oti te hakamoemoe tonu na mee roo hakaatoa, na aposol raa kaamata, tena te hakaru raa ko na profet, tena te hakatoru raa ko natisa, tena na tama e ppena na mirakol raa e pare ake, tena na tama Te Atua e kou ake na mahi kitokonaki na tama lavvea ki taualleka raa ia ma na tama e tattara na tattara e kkee raa. ²⁹ Seai ma na tama hakaatoa ni aposol, ia hakaatoa seai ma ni profet, tena hakaatoa seai ma nitisa. Seai ma na tama hakaatoa e isi na mahi Te Atua kippena na mirakol, ³⁰ ia kitokonaki na tama lavvea raa kitaualleka, ia kitattara na tattara ekkee ia ma ki hakari mai na hakataakoto na tattara e kkee raa. ³¹ Anau e me ki huri atu kootou na hoki e hakananniu.

Ia te nei ko te ara hokotahi koi e tauareka anau e me ki huri atu.

13

Na tiputipu te laoi

¹ Niaina ma anau e iroa te tattara na tattara taatou na tama ia ma na tattara na ensel raa, e meia kame anau se isi te laoi, tena na tattara anau raa e me kissau koi pera ma te tani te pelo na tama e likiliki ma te murikatana raa. ² Niaina ma anau e isi te hoki kitakutaku, ia niaina ma anau e isi te iroa ia ma te atamai i na hakataakoto e huuna ria raa, ia niaina ma anau e isi te hakatina kikkene na mouna, e meia kame anau se isi te laoi, tena anau he mee vare koi. ³ Niaina ma anau e vaevae na hekau anau raa hakaatoa, tena ki hoki ake te tinotama anau raa i na tama kittuni, e meia kame anau se isi te laoi, tena na mee anau nippena raa se lavaa te tokonaki anau.

⁴ Te pasemmu ia ma te kai marie raa e huri mai te laoi; ia seai ma ko te manava kkere, te hakatannata ia ma te ahu;

⁵ te laoi se isi na tiputipu sakkino, ia se isi te kai manako, ia se isi te manava haeo; te laoi se mee ma akoe ki mamaanatu na mee na tama ni ppena e sara i akoe raa. ⁶ Te laoi se mee ma akoe ki hihia i na mee sakkino, e meia te laoi e mee ma akoe ki hihia i na mee ettonu hakamaoni. ⁷ Te laoi se isi te hakaoti, tena te laoi e isi te hakatina, te noho varatoa ia ma te laumarie tera se lavaa te oti.

⁸ Te laoi e moe tahi na vahao hakaatoa. Eisi na tattara taualleka, e meia na tattara raa semmoe roroa; ia eisi na hoki ki tattara na tattara ekkee, e meia na hoki raa e me kioo nooti, tena eisi na illoa, e meia na illoa raa e me kioo no seai. ⁹ Maitaname na hoki taatou i te vahi te illoa ia ma na hoki na tattara hakamaoni raa se kaatoa; ¹⁰ e meia te saaita te hakamaoni raa e tae mai, tena na mee se kaatoa raa e me ki oti.

¹¹ Te saaita anau koi tamariki raa, na tattara anau, te tinotama anau ia ma na hakataakoto anau raa koi tamalliki roo, te saaita nei anau kumatua, tena anau ku peesia na tiputipu na tamalliki raa i taha. ¹² Hea taatou ekkite te saaita nei raa essau pera ma te inaina akoe e matamata i roto te kalasi ennehu nokite na karemata akoe hokkoe. Tena te iroa anau te saaita nei raa se kaatoa, e meia i muri; te iroa anau raa e me ki kaatoa e ssau pera ma Te Atua e iroa hakamaoni roo anau raa.

¹³ Tena te saaita nei na mee e toru nei e mmoe i roto taatou: te hakatina, te noho varatoa ia ma te laoi; e meia te laoi raa e raka roo i aruna na mee e toru nei.

14

Alaa hoki taualleka TeAnana Tapu

¹ Kootou kihai na mahi kootou kitoo te laoi. Tena kootou ki mannako na hoki TeAnana Tapu raa, taohi mua te hoki ki takutaku na tattara TeAtua raa. ² Na tama e tattara na tattara ekkee raa se tattara ake i na tama, e meia laatou e tattara ake TeAtua, maitaname se hai tama e lavaa te iroa na tattara laatou e tattara raa. Na tama raa e tattara mai i na mahi TeAnana Tapu raa na mee hakamaoni koi huuna rira raa. ³ E meia na tama e takutaku na tattara TeAtua raa e tattara ake na tama ki tokonaki na tama raa, ia ki hakapurupuru ake na tama raa ki taualleka na hakataakoto laatou raa. ⁴ Na tama e tattara na tattara ekkee raa e tokonaki koi laatou hokolaatou, e meia na tama e takutaku na tattara TeAtua raa e tokonaki na tama hakaatoa i te lotu raa.

⁵ Anau e hihai ma kootou hakaatoa ki tattara na tattara e kkee; e meia Anau e hihai mahi roo ma kootou ki isi na hoki ki takutaku na tattara TeAtua raa. E mee te tama e takutaku na tattara TeAtua raa e tokonaki hai mahi roo i aruna te tama tera e tattara na tattara ekkee raa. E meia kame eisi te tama e lavaa te hakari mai na tattara ekkee te tama raa

e tattara raa, tena tetama naa e lavaa te tokonaki na tama hakaatoa itelotu. ⁶ Aku taina, tesaaita anau etae atu kootou raa, tena kaa hetokonaki peehee kootou eme ki too kame anau e tattara atu kootou na tattara e kkee raa? Seisi tetokonaki kootou elavaa tetoo, emeia kootou e lavaa te tokonaki raa kame anau e tattara atu na mee TeAtua ni huri mai raa, tena ku tattara atu na tattara i te atamai ia ma na tattara TeAtua raa ia ma alaa akoako hoki.

⁷ Taatou ki kkira ake na mee se isi na ora pera ma te kohe ia ma te haapraa, ia kame hetama se iroa te hakatani na mee raa, tena kaa taatou eme ki illoa peehee ma aia e hakatani terue peenei? ⁸ Tena kame tetama eiriiri te puu raa se iritonu tetani tetaua, tena kaa koai tetama eme ki tanattana ki haere no ppuhu tetaua raa? ⁹ Ia e ssau hoki, kaa na tama eme ki illoa peehee na tattara akoe raa, kame na tattara e kkee akoe raa se matahua? Tena na tattara kootou e tattara raa eme ki huro vare koi nollano! ¹⁰ Eisi tammaki roo na tattara i roto te maarama nei, tena na tattara hakaatoa eisi na hakataakoto laatou. ¹¹ Emeia kame anau se iroa na tattara na tama raa, tena na tama e tattara na tattara raa eme ki mee pera ma nitama alaa henua i anau, tena anau eme ki mee pera ma hetama teeraa henua i na tama naa. ¹² Emeia e mee kootou e hihhai roo ma ki too na hoki TeAnana Tapu raa, tena kootou ki hai na mahi no tokonaki hakamaoni na tama telotu raa.

¹³ Tena tetama e tattara na tattara e kkee raa etau telotu ake TeAtua kikou ake te hoki ki hakari na hakataakoto na tattara aia e tattara raa. ¹⁴ Maitaname kame anau elotu ake peenei, tena te anana anau raa elotu hakamaoni, emeia te hakataakoto anau raa eme ki mmao roo. ¹⁵ Kaa hea anau eme kippena? Anau kilotu ma te anana anau, tena kulotu hoki ma te hakataakoto anau raa, tena ku huhua ma te anana ia ma te hakataakoto hoki anau. ¹⁶ Kame akoe elotu ake TeAtua ma te anana koi akoe, tena kaa na tama ekkutu kootou raa eme ki meatu "Amen" peehee itelotu akoe elotu ake TeAtua raa, eme na tama raa se illoa na tattara akoe e tattara raa? ¹⁷ Niaina ma telotu akoe elotu ake TeAtua raa e tauareka roo, emeia telotu naa se lavaa te tokonaki na tama hakaatoa.

¹⁸ Anau e hakammaha TeAtua, emee anau e iroa roo te tattara na tattara e kkee raa i aruna kootou. ¹⁹ Emeia i roto telotu, anau eme kippehi koi erima na tattara na tama e lavaa te illoa raa ki akoako alaa tama, tena erima na tattara raa e raka roo i aruna ma te simata na tattara tera anau e tattara i na tattara e kkee raa.

²⁰ Aku taina, kootou ki se tauttari na tiputipu na tamalliki, emeia kootou ki mee pera ma nitamalliki tera se illoa na mee sakkino, tena ku mee pera ma nitama ku mattua i na hakataakoto kootou. ²¹ Na tattara nei emmau i roto te Launiu Tapu:

“TeAtua e tattara ma,
 ‘Anau e me ki tattara ake te kanohenua Anau raa,
 tena na tama alaa henua e me ki tattara ake na tattara
 Anau raa,
 e meia te kanohenua Anau raa se lavaa te hihhai
 ki hakallono na tattara Anau raa.’”

²² Tena te hoki te tattara na tattara e kkee raa e huri ake
 te hakamaoni i na tama se hakattina raa, sei ma
 na hakattina ana raa. Tena te hoki ki takutaku na tattara
 TeAtua raa e huri ake te hakamaoni i na hakattina ana raa,
 sei ma na tama se hakattina raa.

²³ Kame telotu raa ekkutu hakaatoa, tena na tama raa
 hakaatoa kukaamata notattara na tattara e kkee, tena
 eisi na tama vare ia ma na tama se hakattina e ooake
 ihare, na tama raa kame setattara ma kootou evvare?
²⁴ Emeia kame na tama hakaatoa e takutaku na tattara
 TeAtua te saaita na tama se hakattina ia ma na tama vare raa
 e ooake ihare, tena na tama raa e me ki illoa ma laatou
 e hai sara e mee na tattara laatou ellono raa. Na tama raa
 e me ki hakatonutonu hokolaatou e mee na tattara haka-
 atoa laatou nillonora, ²⁵ na tama raa e me ki hakari
 na hakataakoto laatou ehuru raa, tena na tama raa e me
 ki hakammaha no lotu ake TeAtua peenei, “Hakamaoni roo
 TeAtua e noho ma kootou i te kina nei.”

Na tiputipu e ttonu te lotu

²⁶ Aku taina, teenei hea anau e hakataakoto. Tesaaita
 kootou ekkutu kilotu, teeraa tama e me kihuhua na rue
 telotu, teeraa tama e me kiakoako, tena teeraa tama
 e me kitattaraatu na mee TeAtua nihuriake aia raa, ia
 teeraa tama e me kitattaraatu na tattara e kkee, tena
 teeraa tama e me kihakariatu na hakataakoto na tattara
 e kkee raa. Na mee nei hakaatoa e me ki tokonaki na tama
 hakaatoa te lotu raa. ²⁷ Kame he tama e mee ma aia ki tattara
 na tattara e kkee, tena tokorua, sei naa tokotoru na tama
 etau tetattara. Teeraa tama etattara nooti, tena teeraa
 tama kutattara, tena teeraa tama e me kihakari mai
 na hakataakoto na tattara raa. ²⁸ Emeia kame sehai
 tama i te kina naa elavaa te hakariatu na hakataakoto
 na tattara raa, tena te tama etattara na tattara e kkee raa
 etau tetuu hemuu, tena kutattaraake koi TeAtua
 i roto te hakataakoto aia raa. ²⁹ Kame tokorua, sei naa
 tokotoru na tama TeAtua nikouake na tattara Aia raa
 etau te hakariatu na tattara raa, tena alaa tama ku noho
 no hakatatakoto na tattara na tama raa e tattara raa.
³⁰ Emeia kame he tama e noho i te kina laatou ekkutu raa
 etoo na tattara TeAtua raa, tena te tama etattara naa etau
 tetuu hemuu. ³¹ Kootou hakaatoa elavaa tetakutaku
 na tattara TeAtua; teeraa tama etattara nooti, tena teeraa
 tama kutattara, tena kootou hakaatoa e me ki illoa, ia
 e me ki hakattina hakamaoni. ³² Te hoki ki takutaku
 na tattara TeAtua raa e moe i na mahi te tama etattara raa,

³³ maitaname TeAtua se hihai ma taatou ki tattara huri, e meia taatou ki tattara tonu, tena ku nnoho laoi.

Essau pera ma na tama i roto na kuturana na tama te lotu TeAtua raa, ³⁴ na hhine raa etau tennoho hemuu i roto na kina e kikutu raa. Na tama raa settana ki tattara; peeraa ma tetuaa na Jiuraa e tattaramai ma na hhine selavaa te hakamattua ina kina. ³⁵ Kame na hhine raa e hihai ki illoa he mee, tena laatou ku vahiri ake nataanata laatou raa ihare. Ehakanapa kame he hine e tattara i roto na kina na hakattina ana te lotu raa e kikutu.

³⁶ Eaa, na tattara TeAtua raa e oo mai nottiri kootou? Eaa, na tattara TeAtua raa ni ttae atu kootou hokkootou koi?

³⁷ Emeia kame he tama e hakataakoto ma aia e hakataetae na tattara TeAtua, ia he tama e isi na hoki TeAnana Tapu, tena tetama naa etau teiroa pera ma na tattara anau e taataa nei ni tattara TeAriki. ³⁸ Emeia kame te tama naa se hihai ki hakarono na tattara nei, tena kootou se lavaa hoki te hakallono na tattara te tama naa.

³⁹ Ia tena aku taina, kootou ki hakataakoto mmaha i te vahi te takutaku na tattara TeAtua raa, e meia kootou se lavaa teppui na tama e tattara na tattara e kkee raa.

⁴⁰ Kootou kippena tonu, tena kuppena hakatauareka na mee hakaatoa.

15

Te ora muri Krai

¹ Aku taina, te saaita nei anau e hihai ki tattara atu hakaraoi kimannatu kootou te Rono Tauareka anau ni takutaku atu kootou raa, te Rono Tauareka tera kootou ni too raa, ia te Rono Tauareka tera ni mee na hakattina kootou raa no ttuu mmau raa. ² Teenei ko te Rono Tauareka anau ni takutaku atu kootou raa. Te Rono Tauareka raa e tokonaki kootou ki too te ora hakamaoni kame kootou e ttaohi mmau na tattara te Rono Tauareka raa, ka oti na hakattina kootou raa ku llano vare koi.

³ Anau ni hakatae atu kootou na tattara hakamattua tera anau ni too imua raa: na tattara nei e mmau hoki i roto te Launiu Tapu pera ma Krai e mate ma na hai ssara taatou,

⁴ tena Aia kitanuria, tena te aho tana hakatoru raa Aia ku ora muri pera ma hea e mmau i roto te Launiu Tapu raa;

⁵ tena Aia kituu ake iaa Pita, tena ki oti Aia kituu ake i te sanahuru ma rua na aposol raa. ⁶ Tena Aia kituu ake

no kkite rima huitarau toe na tama tauttari Aia raa te vahao hokotahi, tena tammaki na tama nei koi ora, niaina ma alaa tama na tama nei ku oti te mmate. ⁷ Tena Aia ki tuu ake iaa Jems, tena i muri Aia ki tuu ake na aposol Aia raa hakaatoa.

⁸ Anau ko te tama hakaoti Aia e tuu mai, niaina ma anau essau pera ma he tama te tinotama anau raa se kaatoa.

⁹ Maitaname anau ko te aposol hakaoti ina aposol raa

hakaatoa. Anau se tau hoki te mee pera ma he aposol, e mee anau ni kou ake na hakalono llihu i na hare lotu TeAtua raa hakaatoa. ¹⁰ Emeia anau ku tipu peenei i na mahi TeAtua, tena na mahi Aia e kou mai anau raa se llano vare. Ia teeraa hakataakoto, anau e hehekau mahi roo i aruna alaa aposol, niaina ma anau se isi na mahi ki ppena na mee raa, e meia na mahi TeAtua raa e hehekau i roto anau. ¹¹ Ia niaina ma anau ia ma alaa aposol etakutaku, e meia maatou hakaatoa etakutaku te Rono Tauareka raa, teenei hea kootou ku hakattina.

Te ora muri taatou

¹² Emeia teenei maatou kutattara pera ma Kraiis ni ora muri itaha ma temate, kaa alaa tama kootou e lavaa peehee te tattara ma na tama e mmate raa ku se lavaa te ora muri? ¹³ Kame te hakataakoto naa e hakamaoni, tena te mee naa e huri mai hoki pera ma Kraiis se ora muri; ¹⁴ ia kame Kraiis se ora muri itaha ma temate, tena maatou ku se hai mee ki takutaku atu, tena kootou se hai mee hoki ki hakattina. ¹⁵ Ia iaruna name nei, maatou e huri atu pera ma maatou ku malliu ite vahi TeAtua, e mee maatou nitattara atu ma te Tama raa ni hakamahike Kraiis itaha ma temate. Emeia kame te me nei e hakamaoni pera ma na tama e mmate raa se lavaa te mahike muri itaha ma temate, tena TeAtua ni se hakamahike hoki Kraiis itaha ma temate. ¹⁶ Ia kame na tama ku mmate raa se lavaa te mahike i taha ma temate, tena Kraiis ni se mahike i taha ma temate. ¹⁷ Ia kame Kraiis ni se mahike i taha ma temate, tena na hakattina kootou raa ni mee vare koi, tena kootou hoki e nnoho koi ma na hai sara kootou raa. ¹⁸ Ia te mee naa e me ki huri mai hoki pera ma na tama e hakattina Kraiis ku oti te mmate raa e me ki too na hakalono llihu. ¹⁹ Ia kame taatou e hakattina ma Kraiis e me ki tokonaki taatou ite ora nei koi, sei ma te ora i muri raa, tena taatou e me ki hakaalloha.

²⁰ Emeia te hakamaoni, TeAtua ni hakamahike Kraiis itaha ma temate ma kilavaa na tama ku mmate raa te mahike muri hoki i taha ma temate. ²¹ E mee te mate raa e kaamata mai i te tama, ia e ssau hoki, te mahike muri i taha ma te mate raa e kaamata mai hoki te tama. ²² Taatou hakaatoa e me ki mmate e mee taatou e hukui ma Adam, ia e ssau hoki: na tama hakaatoa e hukui ma Kraiis raa e me ki ora. ²³ Kraiis ko te tama kaamata e ora muri, ia te saaita Aia e vaakai mai raa, na tama hakaatoa e hakattina Aia raa e me ki ora muri. ²⁴ Tena te aho hakaoti raa e me ki tae mai; Kraiis e me ki taa mate na mahi na ensel sakkino raa, na mahi na tama hakamattua raa ia ma na mahi sakkino raa, tena Aia e me ki kou ake te Hakamaatua ana i te Vaelani raa i TeAtua Tamana. ²⁵ Maitaname Kraiis e me ki hakamaatua roo ki tae te saaita TeAtua e tuku na tama e hao ma Kraiis raa i raro na tapuvae Tama raa. ²⁶ Tena te tama hao hakaoti Aia

e me ki taa mate raa ko te mate. ²⁷ E mee te Launiu Tapu raa e tattara mai ma,
 “TeAtua e me ki tuku *na mee hakaatoa*
 i raro na tapuvae Kraiis.”

Ia te mee nei e matahua roo, maitaname te tattara e mee ma,
 “na mee hakaatoa raa” se mee ma, TeAtua e hakapaa ake hoki i roto na meeraa, e mee TeAtua ko te Tama etuku na mee raa i raro na mahi Kraiis. ²⁸ Emeia te saaita na mee hakaatoa kummoie i raro na mahi Kraiis, tena Kraiis e me ki tuku Aia Hokoia i raro na mahi TeAtua, te Tama ni tuku na mee raa hakaatoa i raro na mahi Kraiis raa, tena TeAtua ku mee ki hakamaatua i aruna na mee roo hakaatoa.

²⁹ Ia tena, kaa na tama ni hakoukou tapu ria ma na tama ku oti te mmate raa? Hea na tama raa e hakataakoto ma laatou e me ki too? Kame e hakamaoni pera ma alaa tama e tattara ma na tama ku mmate raa selavaa te ora muri, tena kaa na tama raa ni hakoukou tapu ria ma na tama ku mmate raa kiaa? ³⁰ Kame se isi te ora muri, tena maatou hoki selavaa tettiri na hainattaa peenei i roto na ora maatou. ³¹ Aku taina, anau te aho ma te aho e noho koi te mate! Anau e hihia roo kootou, e mee taatou e hukui na ora taatou raa ma Jisas Kraiis, TeAriki taatou raa, teenei hea anau ku hakari atu te mee nei. ³² Kame anau ni ppuhu ma “na manu kai ttama” i roto Efesus i te vahi koi na tiputipu taatou na tama raa, tena kaa hea anau e me ki too? Emeia kame na tama ku mmate raa selavaa te ora muri taatou ki mee pera ma na tama e tattara tahi ma,

“Taatou ki kkai, ia ki unu ki nannea taatou ka oti taiiao taatou ku mmate.”

³³ Auu se vvare. “Na tiputipu haeo na hakahoa taatou raa e me ki mee na tiputipu taualleka taatou raa ki haeo.”

³⁴ Vakkai muri na hakataakoto taualleka kootou i mua raa, tena ku hakaoti na tiputipu sakkino kootou raa. Anau e hakari atu ki nnapa kootou e mee alaa tama kootou se illoa i TeAtua.

Te tinotama i muri te ora muri

³⁵ Eisi tetama e me ki vahiri atu ma, “Na tama ku mmate raa e me ki ora muri peehee? Na tinotama na tama raa e me ki tipu peehee?” ³⁶ Kootou ni vvare roo! Te saaita kootou e ttori te hua i roto te kerekere, te hua raa selavaa te homo kame aia e mate. ³⁷ He hua peehee akoe e ttori, kame he hua tewit iama alaa hua peeraa hoki, te tinotama telaakau e homo raa sessau ma te hua akoe ni ttori raa. ³⁸ TeAtua e kouake te penu te hua raa tautari te hihai Aia, tena Aia kikouake te tinotama e homo iho i te hua raa.

³⁹ Ia na punnohi na mee hakaatoa e oraraa sessau, na punnohi na tama raa ekkee, tena na punnohi na manu

hahaere raa e kkee, ia na punnohi na manu lellee raa e kkee, tena na punnohi na ika raa e kkee hoki.

⁴⁰ Tena eisi na tinotama i te vaelani ia ma na tinotama i te maarama nei; te tipu na tinotama i te vaelani raa e kkee ma te tipu na tinotama i te maarama nei. ⁴¹ Te tipu te laa raa e kee, ia te tipu te maremo e kee, tena te tipu na hetuu raa e kkee hoki, tena alaa hetuu e kkee na ttipu laatou.

⁴² Tena namee hakaatoa e me kittipu peenei te saaita na tama e mmate raa ku mahike muri no ora. Te tinotama taatou e tanu raa he tinotama koi e paara vave, ia te tinotama e mahike muri no ora raa e me ki ora tahi. ⁴³ Te tinotama e tanu ria raa e tiputipu haeo, ia se ivi, e meia te saaita te tinotama raa e ora muri raa, te tinotama raa e me ki tiputipulaoi, ia e me ki hai mahi. ⁴⁴ Te tinotama taatou e tanu raa he tinotama te maarama nei, ia te tinotama e mahike muri i taha ma te mate raa he tinotama Te Anana Tapu raa e kou ake te ora. Ia tena e me ki isi te tinotama i te maarama nei, tena e me ki isi hoki te tinotama Te Anana Tapu raa ki hehekau. ⁴⁵ Maitaname te Launiu Tapu raa e tātara ma,

“Adam te tama kaamata raa e pena iho pera ma he tama e ora,”

e meia te Adam hakaotiraa he Anana e kou mai te ora. ⁴⁶ Te tinotama i te vaelani raa se hamai i mua, e meia teeraa ko te tinotama i te maarama nei raa e hamai i mua, tena ki oti roo te tinotama i te vaelani raa ku hamai. ⁴⁷ Te Adam kaamata raa e pena mai i te kerekere, teenaa he tama i te maarama nei, ia te Adam hakarua raa e haere iho i te vaelani. ⁴⁸ Natama hakaatoa i te maarama nei raa e ssau pera ma te tama ni pena iho i te kerekere raa. Tena na tama i te vaelani raa e ssau pera ma te tama ni haere iho i te vaelani raa. ⁴⁹ E mee taatou e ssau pera ma te tama e pena iho i te kerekere raa, tena taatou e me ki ssau hoki pera ma te Tama e haere iho i te vaelani raa.

⁵⁰ Aku taina, anau e hakataakoto pera ma hea e pena iho i te punnohi ia ma te toto raa selavaa te noho i roto te Hakamaatua ana i te Vaelani raa, tena na tinotama e me ki ppara raa selavaa te too te tinotama e me ki ora tahi raa.

⁵¹ ⁵² Hakallono mai te hakataakoto e huuna ria nei: taatou selavaa te mmate hakaatoa, e meia te saaita te puu hakaotiraa e tani, taatou hakaatoa e me ki huri no kkee te saaitanaa koi, ia e me ki vaveroo pera ma akoe e kke mo te karemata akoe. E mee te saaita te puu raa e tani, tena na tama ku mmate raa e me ki mahhike no ora, tena ku selavaa hoki te mmate, tena taatou hakaatoa e me ki huri no kkee. ⁵³ Maitaname na tinotama e me ki ppara raa e me ki hakatikeria kimmo e tahi; ia hea e me ki mate raa e me ki hakatikeria ki selavaa te mate.

54 Te saaita na mee nei e kapihi mai raa, tena na mee e ppara raa ku hakatikeria ki mmoe tahi, tena na tattara te Launiu Tapu raa ku hakamaoni,
 “Na mahi te mate raa ku hakaotiria,
 tena TeAtua ku hakamaatua!

55 Te mate, akoe e hai mahi peehee?

Te mate, teehee na mahi akoe ki taa na tama naa?”

56 Te mate e too na mahi aia i na hai sara ki taa na tama, tena na hai sara raa e too na mahi laatou raa i na tuua. 57 Emeia taatou ki hakammaha roo TeAtua, maitaname Jisas Kraiss TeAriki taatou raa e kou mai taatou na mahi e raka i aruna na hai sara.

58 Aku taina roo hokotahi, kootou ki tuum mau no tanattana. Hehekau na vahao hakaatoa i na hehekau kootou ma TeAriki raa, maitaname kootou ku illoa pera ma na mee hakaatoa kootou e ppena raa se llano marino.

16

Hoki ake na mee na hakattina ana raa e hihhai

1 Te saaita nei taatou ku tattara hea kootou ni taataa mai i te vahia na sileni kootou e hihhai kia o ki tokonaki na hakattina ana TeAtua i Judia raa. Kootou ki tauttari hea anau ni tattara ake i na hare lotu i Galesia raa ki ppena.

2 Kootou ki hakavakkee ni sileni i taha na latapu hakaatoa, tautari e hia akoe e tootoo, tena ku hakavakkee no tuku i taha te saaita anau e haere atu raa, ki selavaa kootou te huhuro huri ma kia o ni sileni. 3 Te saaita anau e tae atu raa, anau e me ki taataa ni launiu i te vahia na tama kootou ni hirihiri raa, tena kukauna na tama raa ki too na hoki kootou raa no kkave i Jerusalem. 4 Kame anau e maanatu ma e tauareka anau te haere, tena na tama naa ku oo ma anau.

Te hakataakoto Pol

5 Anau e me ki haere vaaroto Masedonia ki otiroo, tena anau ku haere atu no mmata kootou, maitaname anau e me ki haere vaaroto Masedonia i mua. 6 Anau kame e me ki hakassoro hakamarie ma kootou, ki otiroo te matani raa, tena kootou ku tokonaki anau ki haere i teeraa kina hoki tera anau e maanatu ki haere raa. 7 Anau e hihai roo kinnoho ma kootou he saaita roroa, ia se mee ma ki haere atu koi no noho hakamarie, tena ku haere hakaraka; anau e maanatu ma ki nnoho ma kootou he saaita e roroa ake, kame TeAriki taatou raa e hihai.

8 Anau e me kinnoho i Efesus ki tae roo te aho Pentikos. 9 E mee teenei he saaita hakamaoni e tauareka te ppena na uata nei, niaina e isi na tama e hakataukaa ma anau.

10 Kame Timoti e haere atu peenaa i kootou, tena kootou kukkira ake no too hakaraoi tama raa no nnoho kootou, maitaname tama raa e hehekau ma TeAriki peenei ma

anau nei hoki. ¹¹ Kootou se lavaa te karemata haeo itama naa, e meia kootou ki tokonaki te tama naa kilavaa aia te haere ma te tauareka ite horau aia raa, kilavaa aia te vaakai mai anau e mee anau e hihai ma aia ki vakkai mai ma na hakattina ana raa.

¹² Ia ite vahi Apolos te taina taatou raa, anau e tattara hakapurupuru ake te tama raa na vahao ma ki haere atu no mmata kootou ma alaa hakattina ana, e meia aia te saaita nei se ki hihai ki haere atu. Te saaita roo aia ku maanatu ma ki haere atu raa, tena aia kame ku haere atu.

Na tattara hakaoti

¹³ Kootou kitanattana, ia ttuummau ina hakattina kootou raa, tena auu se mattaku, ia kootou ki ivi. ¹⁴ Tena ku ppena na hehekau kootou raa hakaatoa ma te laoi.

¹⁵ Kootou e illoa ite vahi Stefanas ia ma te hareakina aia raa; na tama raa ko na tama kaamata e hakattina i roto Akaia, tena na tama raa ku hehekau ki tokonaki na hakattina ana TeAtua raa. Aku taina, anau e kainno atu kootou, ¹⁶ ki tauttari na tiputipu na tama hakamattua peenei raa ia ma alaa tama hoki tera e hehekau ma ki tokonaki na tama raa.

¹⁷ Anau e hihia e mee Stefanas, Fortunatus ia ma Akaikus e ttae mai anau; na tama raa e oo mai ite vahi hoki kootou na tama se ttae mai raa, ¹⁸ tena anau e hihia roo, e ssau hoki pera ma na tama raa e mee kootou no hihhia. Taatou e tau te kkira ake hai mahi i na tama peenei.

¹⁹ Na hakattina ana i roto Esia raa e kou atu na tattara hihhia laatou raa ikootou, tena Akwila laaua ma Prisila ia ma na hakattina ana hakaatoa e kutukutu i roto te hare laaua raa e kou atu hoki na tattara hihhia laatou raa ikootou ite inoa TeAriki. ²⁰ Na hakattina ana hakaatoa ite kina nei raa e kou atu na tattara hihhia laatou raa ikootou.

Haere lulluu na tama te lotu hakaatoa ma te laoi TeAtua.

²¹ Anau e taataa ma te rima anau na tattara nei: *Anau Pol e kou atu na tattara hihhia anau raa ikootou.*

²² Koai tetama e mee ma aia selaoi TeAriki, tena te tama naa e me ki noho ma te haeo!

TeAriki maatou, hamai!

²³ Na mahi TeAriki Jisas ki nnoho ma kootou.

²⁴ Anau e kou atu te laoi anau ki nnoho ma kootou na tama hakaatoa e hukui ma Jisas Krai raa.

2 Korin

Te launiu hakarua Pol e taataa i na tama i Korin

Na hakataakoto hakamattua i roto te launiu nei:

Na tattara kaamata 1.1—1.3

Hakammaha TeAtua 1.4—1.11

Tiputipu te ora Pol 1.12—3.6

Tiputipu na ora na hakattina ana 3.7—6.2

Na mee hainattaa i roto te ora Pol 6.3—6.13

Na hakattina ana raa ki tuku tonu na ora laatou 6.14—7.2

Te hihia Pol 7.3—7.16

Tiputipu te kai marie 8.1—9.15

Te hehekau Pol 10.1—12.21

Na tattara hakaoti 13.1—13.14

¹ Anau Pol, anau he aposol Jisas Krai i te hihai TeAtua, maaua ma Timoti te taina taatou raa,

e taataa atu i na hare lotu TeAtua i roto Korin ia ma na hakattina ana TeAtua i roto Akaia raa hakaatoa.

² TeAtua taatou Tamana ia ma Jisas Krai TeAriki taatou raa ki kou atu te tauareka ia ma te noho laoi.

Pol e hakammaha TeAtua

³ Taatou ki hakammaha ake TeAtua, te Tamana Jisas Krai TeAriki taatou raa: te Tamana e manava aroha ia ma TeAtua tera e tokonaki taatou i na mee roo hakaatoa raa. ⁴ Tama raa e tokonaki taatou i na hakalonollihu roo hakaatoa taatou e isi raa, ma kilavaa taatou te tokonaki alaa tama hoki tera e isi na hakalonollihu raa. Maaua e tokonaki na tama raa tautari te tokonaki TeAtua ni tokonaki maaua raa. ⁵ Essau pera ma maaua ehukui ma Krai i na hakalonollihu roo hakaatoa, tena inamahi Krai, TeAtua e tokonaki haimahiroo maaua. ⁶ Kame maaua e hakalonollihu, tena na hakalonollihu maaua nei e tokonaki kootou ki ora hakamaoni; kame maaua e tokonakiria, tena kootou e me ki tokonakiria hoki kiivi tennoho hakavaratoa tesaaita kootou ettiri na hakalonollihu maaua nittiriraa hoki.

⁷ Tena na hakattina maaua ikootouraa selavaa tenaue; maaua e illoa pera ma kootou e isi na hakalonollihu maaua e isi raa, tena kootou e too hoki na tokonaki maaua ni too raa.

⁸ Aku taina, maaua e hihai ki hakailloa atu kootou i te vahi na hakalonollihu maaua nittiri i roto Esia raa. Maaua e amo roo na hakataakoto ellahi, tena na mee raa e mmaharoo maaua te amo, tera hea maaua kumannatu ma maaua ki mmate koi. ⁹ Maaua e mmaha pera ma maaua kame e me kimmate koi. Ia te mee nei ekapihi mai ma ki selavaa maaua tetuunaki na mahi maaua hokomaaua, e meia maaua kituunaki TeAtua, te Tama e hakamahike

na tama ku mmate raa. ¹⁰ TeAtua e tokonaki maaua itaha ma na hakalonolihu te mate, Tama raa e tokonaki maaua, tena Aia e me kitokonaki hoki maaua, ia tena maaua kutuku na hakattina maauaraa i Tama raa kitokonaki maaua hakaraoi ¹¹ pera ma kootou etokonaki maaua ma nalotu kootou raa. Ia ekkira pera ma TeAtua e me kihakarono tammaki nalotu taatou raa, tena Aia e me kihakatapu hoki taatou, tena tammaki na tama e me ki ssau na reo laatou raa iaruna no hakammaha ake TeAtua ma taatou.

Pol ku hakatike hoki na hakataakoto aia

¹² Maaua e ahu peeraa ma na illoa maaua raa e huri mai te hakamaoni na ora maaua iroto te maarama nei raa, taohimua tennoho maaua ma kootou raa; maaua e hakattakiria ina mahi ia ma te hihai TeAtua, ia sei ma te atamai te tama. ¹³ ¹⁴ Maaua etattaa atu koi na mee kootou elavaa te ppau no illoa raa. Ia niaina ma kootou se illoa hakamaoni maaua, emeia anau emaanatu pera ma kootou e me kioti ku illoa laoi roo maaua, tena ite aho TeAriki taatou Jisas raa eta emai, kootou elavaa te ahu ite vahi maaua pera ma maaua e me kiahu hoki ite vahi kootou.

¹⁵ Anau e iroa roo te hakamaoni name nei, tera hea anau ni maanatu ma ki haere atu no mmata kootou ma ki lavaa kootou te hakatapu ria hakaraoi hoki. ¹⁶ Maitaname anau emaanatu ma ki haere atu no mmata kootou tesaita anau e haere peeraa i Masedonia ia ma tesaita anau evaakaimai raa; kilavaa kootou tetokonaki anau tesaita anau e haere peeraa i Judia raa. ¹⁷ Eaa, kootou emannatu pera ma anau setautari na hakataakoto anau nihakamoe raa? Tesaita anau ehakamoe na hakataakoto raa, kootou emannatu ma na hakataakoto anau raa emanamana rua, tena kootou etanattana koi kihakato mai te vahao hokotahi ma, "Noo, noo" ia ma "Seai, sei". ¹⁸ Ehakamaoni pera ma TeAtua etattara tahi te hakamaoni, tena tetattara hakamaoni anau i kootou raa sei ma, "Noo" ia ma, "Seai" te vahao hokotahi. ¹⁹ Maitaname anau, Sailas ia ma Timoti, maatou tokotoru e takutaku atu na tiputipu Jisas Krai te Tamariki TeAtua raa. Tama raa sei ma he Tama e lavaa te meatu ma, "Noo" ia ma, "Seai" te vahao hokotahi. Ite vahi TeAtua, Jisas ko "te Nuu hakamaoni" Tama raa. ²⁰ Maitaname Jisas Hokoia e huri ake pera ma na tattara TeAtua raa hakaatoa e hakamaoni. Tera hea ina mahi Jisas Krai te Amen taatou raa e hakammaha tetauareka TeAtua. ²¹ TeAtua Hokoia e mee maatou kihukui ma kootou iroto na ora taatou ehukui ma Krai raa, emeia teenaa ko TeAtua nihavakkee taatou itaha, ²² tena kihakammau te hakamaatino Aia raa i taatou,

tena ki kou mai TeAnana Tapu raa ki noho i roto taatou ma ki hakari mai na mee hakaatoa Aia e isi ma taatou raa.

²³ Anau e kanna ake TeAtua kituu ite vahi anau, tena Aia e iroa te hatu manava anau! Anau se hihai ma kootou ki hakalono llihu, tera hea anau e maanatu ma ki se haere atu i Korin. ²⁴ Maatou se mee ma maatou e hahai ki meatu kootou hea kootou e me ki hakattina raa; maatou e illoa pera ma kootou ku ttuu mmau i na hakattina kootou raa. Emeia maatou e hehekau ma kootou ki mee kootou ki hihhia.

2

¹ Ia tena anau ku maanatu hoki ma ki se haere atu no mee kootou ki alloha. ² Kame anau e mee kootou no alloha, tena kaa koai e me kittoe ki mee anau ki hihhia? Teenaa ko natama koi anau ni mee no alloha raa. ³ Tera hea anau ni taataa atu telauniu raa i kootou. Anau se hihai ma ki haere atu no hakaaroa ina rima na tama e tau te mee anau ki hihia raa. Maitaname anau e iroa roo ma anau kaa hihia, kootou e me ki hihhia hoki. ⁴ Anau ni taataa atu telauniu nei ma te aroha e rahi roo ia ma te hakataakoto e mmaha roo, tena anau e taataa atu koi ma tetani; te hakataakoto anau raa ma ki mee kootou ki hihhia, e meia anau e hihai ma kootou ki illoa e hia anau e laoi kootou roo hakaatoa.

Pol e hai aroha ake te tama e hai sakkino aia

⁵ Emeia kame he tama e mee teeraa tama no hakaaroa, tena te tama naa se mee ma aia e mee anau ki hakalono llihu, e meia e mee kootou hakaatoa ki hakalono llihu. (Anau e tattara atu te mee nei maitaname anau se hihai ki tattara hai mahi hea te tama raa nippena.) ⁶ Kame kutau koi, e mee te mahiana kootou kuoti te hai ake te tama naa. ⁷ Tena te saaita nei, kootou ki hai aroha no tattara hakapurupuru ake te tama naa ki se lavaa te tama naa te maanatu haeo no tiaki hakaoti te hakatina aia raa. ⁸ Tena anau e kainno atu kootou ki huri ake ki iroa te tama naa pera ma kootou e laoi hakamaoni aia. ⁹ Anau e taataa atu telauniu raa, maitaname anau e hihai ki iroa hakamaoni ma kootou ettuu mmau ina hahaaite, ia ma kootou hoki ku tanattana ki tauttari na poroporo anau raa. ¹⁰ Kame kootou e ssirihia na tama ina mee e ssara laatou nippena raa, tena anau e me ki ssirihia na tama naa hoki. Maitaname te saaita anau e hai aroha te tama naa, tena kame anau e isi na mee ki hai aroha te tama naa, tena anau e tau te ssirihia na mee roo hakaatoa. Anau e ppena na mee nei ma kootou imua na karemata Krai, ¹¹ ki ppuu Satan ki se hamai no hakamaatua i roto na ora taatou, maitaname taatou e illoa na hakataakoto Satan.

Pol ku tipuainaroo i roto Troas

¹² Tesaaita anau nitae i Troas ma kitakutaku te Rono Tauareka Kraisraa, anau ekite pera ma TeAriki ko na taarakimai avare tetotokaraa ma anau ki hehekau itekinaraa. ¹³ Emeia anau etipuaina haeoroo, maitaname anau sekite Taitus tetaina taatouraa. Kito anau ki hakaalloha ma na tama te matakaina raa no haere i Masedonia.

Krais ku hakamaatua

¹⁴ Emeia maatou ehakammaha TeAtua! E mee maatou ehukui ma Kraiss, tena maatou ehakattakiria pera ma nitama karapusi i te hahaere maatou ma na mahi Kraiss raa. TeAtua e tokonaki maatou ki mee na tama na kina hakaatoa ki illoa Kraiss, tena te mee raa kuttoha ina kina hakaatoa pera ma te hauna telloomanoni. ¹⁵ Maitaname maatou essau pera ma te manoni te insens tera Kraiss ehoki ake TeAtua raa, tena te hauna te insens raa kuttoha ina tama ku too te ora hakamaoni ia ma na tama se ki too te ora hakamaoni raa. ¹⁶ I te vahi na tama ku tiaki te ora hakamaoni raa, te hauna te insens raa e hauna haeo inatama naa, tena na tama naa e me kimate. Emeia i te vahi na tama ku too te ora hakamaoni raa, te hauna te insens raa e hauna laoi roo ina tama naa, tena na tama naa e me ki ora hakamaoni. Kaa koai hoki te tama e lavaa te ppena te hehekau nei? ¹⁷ Maatou se ssau pera ma alaa tama, tammaki na tama e mannatu ma ki too nisui i te vahi laatou e tattara na tattara TeAtua raa; emeia, emee TeAtua ekaunaria maatou, tena maatou ki tattara ake te hakamaoni i mua na karemata Tama raa pera ma nitama e hehekau ma Kraiss.

3

Te tattara e ivi TeAtua vahao nei

¹ Eaa, na tattara nei ehuriatu pera ma maaua kutattara ahuahu i te vahi maaua hokomaaua? Eaa, maaua essau pera ma alaa tama tera nihihhai ma ki tattara atu nilauniu ki hakammaha kootou, tena ma kootou kutattara mai nilauniu ki hakammaha maaua? ² Kootou ko na launiu maaua eisi tera maaua e tattara i roto na hatumanava maaua ma kippau na tama hakaatoa ki illoa raa. ³ Temee nei ematahua pera ma Kraiss Hokoia etaataa te launiu nei, tena ki kou mai maaua kikkave. Te launiu nei setaataa te peni, emeia te launiu nei etaataa ma TeAnana Tapu TeAtua, tena na tattara raa setaataa i aruna na hatu, emeia na tattara raa emmau i roto na hatumanava na tama. ⁴ Maaua e tattara peenei emee maaua ehakattina hakamaoni TeAtua ina mahi Kraiss. ⁵ Maaua se isi na hakataakoto i roto maaua pera ma maaua e tau te ppena te hehekau nei. Na mahi maaua eisi nei ni mahi e oomai TeAtua; ⁶ teenaa ko TeAtua ekou mai na mahi maaua ki ivi te hehekau ma te tattara e ivi vahao nei tera semmau i roto na launiu raa,

e meia TeAnana Tapu e kou mai na tattara raa. Na tuaa emmau iroto na launiuraa ekou mai te mate, e meia TeAnana Tapu e kou mai te ora hakamaoni.

⁷ TeAtua etaataa na tuaa Aia raa iaruna erua na hatu, tena Aia kihuriake na mahi hai mmahi Aia raa tesaaita Aia nikouake na tuaa raa. Ia niaina ma te maahina na maihu Moses raa ku haere ki sei, e meia te maahina raa koi e hai mahi koi, tera hea na tama Israel raa ku selavaa te kkira ake na karemata laatou raa iaa Moses. Kame na tuaa e kou mai te mate raa ku hehekau no hamai ma te tauareka, ⁸ tena kaa te tauareka e haere ma na hehekau TeAnana Tapu raa e me ki hai mmahi roo peehee! ⁹ Kame na tuaa i mua raa e huri mai te hai mmahi na hai sara na tama hakaatoa raa, tena na mahi na hehekau tera e tokonaki na tama hakaatoa ki too te ora hakamaoni raa e huri mai na mahi hai mmahi roo TeAtua raa. ¹⁰ Maaua e tattara peenei mai-taname na mahi na tuaa tera ni hai mmahi i mua raa ku oti. ¹¹ I mua na tuaa raa e huriake na mahi TeAtua, tena vahao nei na mahi na tuaa raa ku haere ki sei. Emeia na mahi TeAnana Tapu raa e me kimmoehi roo, ia e raka roo ma na mahi na tuaa raa.

¹² E mee maaua eisi te hakattina peenei, tena maaua ku se mattaku. ¹³ Maaua sessau pera ma Moses, te tama ni uhi te paamaro raa na maihu aia ma ki mee te kanohenua Israel raa ki sekkite pera ma na mahi TeAtua raa kullano i taha ma aia. ¹⁴ Hakamaoni, na hakataakoto na tama raa e ppuni, tena te aho nei, na hakataakoto na tama raa ku uhi ria te paamaro raa hoki tesaaita laatou e ppau na launiu i te tattara eivi imua raa. Tena Krai e me ki ssau te paamaro raa i taha kame te tama e hukui ma Aia. ¹⁵ Niaina te aho nei, he saaita peehee na tama e ppau na tuaa Moses raa, te paamaro raa koippui koi na hakataakoto na tama raa. ¹⁶ Emeia te paamaro raa elavaa tessauria i taha pera ma te Launiu Tapu raa e tattara i te vahi Moses ma, "Te paamaro e uhi na maihu Moses raa ku ssau ria i taha te saaita aia ni tautari TeAriki raa." ¹⁷ Tena "TeAriki" i roto na tattara nei raa ko TeAnana Tapu, tena tekina TeAnana Tapu TeAriki e noho raa ko tekina ettana roo hakamaoni. ¹⁸ Na maihu na tama hakaatoa se uhi ria raa e huriake na mahi TeAriki, tena na mahi na ni mahi e oo mai TeAriki, teenaa ko TeAnana Tapu raa e huri taatou ma na mahi hai mmahi ki ssau pera ma Aia.

4

Te Rono Tauareka TeAtua

¹ TeAtua e aroha no kou mai te hehekau nei i maaua, tena maaua se hihhai hoki ma ki tiaki te hehekau nei ² Maaua e peesia na tiputipu e hakannapa maaua nippena hemuu

se hai tama ni illoa raa itaha; ia maaua se hailavvaka, tena maaua se huri natattara TeAtua raa. Emeia imua na karemata TeAtua maaua etattara atu natattara hakamaoni, tena maaua ehai hoki namahi maaua ma kihuriake natama hakaatoa kikkite natiputipu taualleka maaua raa. ³ Kame te Rono Tauareka maaua e takutaku raa e huuna ria, tena te Rono Tauareka raa e me ki huuna ria koi i na tama se hakattina raa. ⁴ Na tama raa se hakattina, maitaname te atua haeo te maarama nei raa e hakkapi na hakataakoto na tama raa i te kina e pouri raa. Te tama raa e hakkapi na tama raa ki sekkite te maahina e hakamaahina ake laatou raa, te maahina te Rono Tauareka raa e huri mai na mahi Krai, te Tama etipuroo pera ma TeAtua raa. ⁵ Maaua se takutaku i te vahi maaua hokomaaua, e meia maaua e takutaku i te vahi Jisas Krai TeAriki taatou raa, tena maaua nitama koi e hehekau ma kootou i te inoa Jisas. ⁶ TeAtua e tattara ma, "Te maahina raa e me ki hakamaahina mai i te kina e pouri raa!" Teenako TeAtua hokotahinaa koi e mee te maahina Aia raa ki maahina i roto na hatu manava taatou raa, ki mee taatou ki illoa na mahi Aia ni hakamaahina na maihu Krai raa.

⁷ Emeia maatou na tama eisi te hoki TeAtua etauareka nei raa essau pera ma he mee tauareka tera e moe i roto te hopeni semmau e pena koi inapela matakkau raa. Te hakataakoto nei e huri mai ki illoa taatou pera ma na mahi nei seai ma ni mahi maatou, e meia aanei ni mahi e oo mai TeAtua. ⁸ Maaua e ttiri tahi na haeo, e meia maaua se maoha; alaa saaita maaua ennoho tipuaina, e meia na hakataakoto maaua raa se oo roo no mmao; ⁹ E isi tammaki na tama e haeo imaaua, e meia maaua eisi koi na soa, tena alaa saaita maaua etaaia ria hakahao roo, e meia maaua se mmate. ¹⁰ Na vahao tahi maaua e amoamo te mate Jisas raa i roto natinotama maaua ma kilavaa maaua te huriake te ora Tamaraa i roto na ora maaua. ¹¹ Tena i roto na ora maaua raa, maaua ennoho taapiri koi te mate, e mee maaua e tauttari Jisas ma kihuriake kikkite na tama te ora Tamaraa i roto na ora maaua. ¹² Te mee nei e huri ake pera ma te mate raa e hehekau i roto maaua, tena te ora raa e hehekau i roto kootou.

¹³ Te Launiu Tapuraa etattara mai ma, "Anau etattara maitaname anau ehakatina." Maaua etattara i roto te hakatina hokotahi, e mee maaua ehakattina. ¹⁴ Maaua e illoa pera ma TeAtua, te Tama ni hakamahike Jisas Krai itaha ma te mate no oraraa e me ki hakamahike hoki maaua ki ora ma Jisas, tena kutoo maaua hakapaa ma kootou no hakatuu i mua Aia. ¹⁵ Na mee nei hakaatoa e me ki tokonaki i te vahi kootou; ia e mee na mahi TeAtua raa e haere notta e tammaki na tama, tena na tama raa e me ki hoki ake tammaki na lotu ki hakammaha TeAtua.

Tiputipu te hakattina

¹⁶ Teenei te hakataakoto nei koi tera maaua se lavaa roo te tipuaina. Niaina ma na tinotama maaua nei ku haere koi ki mmate, e meia na tinotama maaua i te vahi TeAnana raa e mataora roo te aho ma te aho. ¹⁷ Tena te haeo paamee maaua ennoho ma maaua nei e me kikou mai na mahi ellahi seisi te hakaoti, ia e me killahiroo iaruna te haeo. ¹⁸ E mee maaua se hakammaha na hakataakoto maaua raa inamee taatou ekkite raa, e meia maaua e hakammaha na hakataakoto maaua raa inamee maaua sekkite raa. Na mee tera taatou ekkite raa selavaa temmoe roroa, e meia na mee taatou sekkite raa e me ki mmoe tahi seisi te hakaoti.

5

¹ Maitaname taatou e illoa pera ma te saaita na tinotama taatou i te maarama nei raa e mmate, TeAtua Hokoia e me kitanattana na tinotama taatou i te vaelani tera e me ki mmoe tahi seisi te hakaoti raa. ² Te saaita nei, taatou e tanittani tellihu, tena taatou e hihai roo ma kitoo te tinotama i te vaelani raa; ³ tena kame taatou etoo te tinotama i te vaelani raa, taatou e me ki nnoho tahi ma te tinotama raa. ⁴ Te saaita taatou ennoho ma na tinotama i te maarama nei raa, taatou ellono roo te mmaha na tinotama nei; ia se mee pera ma taatou e hihhai ki peesia na tinotama nei itaha, e meia taatou e hihhai kitoo te tinotama i te vaelani raa ma ki huri na tinotama e me ki ppapa nei kitoo te ora hakamaoni raa. ⁵ TeAtua ko te Tama e tanattana ki hakatike na ora taatou raa, tena Aia e kou mai TeAnana Tapu raa ki huri mai te hakamaoni na mee Aia e hakatau ma taatou raa.

⁶ Ia tena maaua ettuu se mattaku. Maaua e illoa pera ma te saaita maaua ennoho ma na tinotama i te maarama nei raa, maaua emmao hoki itaha ma te kina TeAriki e noho raa. ⁷ Na ora taatou nei e haere ma te hakatina, ia seai ma na mee hakaatoa taatou ekkite raa. ⁸ Maaua ettuu se mattaku, tena maaua e hihhai ki tiaki na tinotama maaua i te maarama nei raa, tena ku oo no nnoho ma TeAriki i te vaelani raa. ⁹ Ia te mee roo maaua e mannatu hai mahi raa; maaua e hihhai ma ki mee te Tama raa ki hihia, niaina ma maaua ennoho he kina peehee; iroto hare ma ia ho na hare maaua raa ia ma te kina nei ma te kina raa. ¹⁰ Maitaname taatou hakaatoa e me ki ttuu i mua na karemata Krai, tena Tama raa e me ki hakatonutonu taatou. Taatou hakaatoa e me kitoo hea taatou e tau te too tautari hea taatou ni ppapa raa, na mee taualleka ia ma na mee haeo taatou ni ppapa iroto na ora taatou i te maarama nei raa.

Na tama e ssoa laoi ma TeAtua

11 Maaua e illoa laoi na tiputipu ki hakammaha TeAriki, tena maaua e hahaivi ma kitokonaki alaa tama ki hakammaha Tama raa hoki. TeAtua e iroa laoi na tiputipu maaua, tena anau e iroa roo pera ma kootou e illoa laoi roo anau iroto na hatu manava kootou. 12 Maaua se hahaivi ma kitattara atu kootou ki illoa na tiputipu maaua; e meia maaua e hihhai ki kou atu ni hakataakoto taualleka kilavaa kootou te ahu ite vahi maaua, ia kilavaa kootou te sui muri ake na hakataakoto na tama e isi i te vahi te tipu te tama raa, ia seai ma hea e mmoe iroto na hatu manava laatou raa. 13 Eaa, na tattara maaua nei e vvere hakamaoni? Teenaa he vahi maaua ma TeAtua. Eaa, na tattara maaua nei e atamai? Teenaa he vahi maaua ma kootou. 14 Maaua ennoho tauttari koi telaoi Krai, e mee te saaita nei maaua e illoa pera ma he Tama hokotahi koi ni mate ma taatou roo hakaatoa, tena temee nei e huri mai pera ma taatou hakaatoa e hukui ma te Tama raa i te mate Aia. 15 Krai ni mate ma na tama hakaatoa ma ki se lavaa na tama hakaatoa e ora raa te ennoho no tauttari koi na hakataakoto laatou hokolaatou, e meia laatou e me ki tauttari te Tama ni mate, tena ki mahike no ora muri ki tokonaki taatou raa.

16 Tena taatou ku se lavaa hoki te hakatonutonu alaa tama ite atamai tetama. Emeia e isi te saaita hokotahi taatou ni hakatonutonu Krai ite atamai taatou tetama, tena taatou ku se lavaa te hakatonutonu hoki. 17 Te tama e hukui ma Krai raa e me ki mee pera ma he tama hou; na mee i mua raa kullaka, tena na mee hou raa ku oo mai. 18 TeAtua e ppena na mee roo hakaatoa, tena i na mahi Krai, Aia e hakatike taatou na tama e haeo Aia raa no mee pera ma ni soa Aia, tena ki kou mai te hehekau nei i maaua ma ki mee alaa tama kissoa laoi ma Aia hoki. 19 Maaua e tattara pera ma TeAtua e me ki mee na tama hakaatoa roo kissoa laoi ma Aia i na mahi Krai. TeAtua se maanatu na hai sara na tama raa, tena Aia e kou mai na tattara Aia raa ki hakari mai ma ni tiputipu peehee Aia ni mee na tama raa ki ssoa laoi ma Aia raa.

20 Ia te nei maaua e tattara atu na tattara Krai, tena TeAtua Hokoia e kou mai na tattara nei maaua ki tattara atu kootou. Maaua e tattara ite vahi Krai: tiaki TeAtua ki hakatike na ora na tama e haeo Aia raa, tena ku mee kootou ki ssoa laoi ma Aia! 21 Krai se isi na hai sara, e meia TeAtua e kou mai te Tama raa ki amo na hai sara taatou raa hakaatoa ma ki tokonaki Tama raa taatou. Tena kame taatou e hukui ma Tama raa, taatou e me ki ttonu i na karemata TeAtua.

6

1 Maaua e hakaapa no hehekau ma TeAtua, tena maaua e kainno atu kootou na tama ni too na mahi TeAtua raa

ki se tiaki na mee raa killano marino. ² Hakallono na tattara TeAtua nei:

“Te saaita Anau ku mee ki huri atu te laoi Anau raa i kootou, Anau e hakarono na tattara kootou raa, ia te saaita te aho Anau e me ki tokonaki kootou ki ora raa e tae mai,

tena Anau e me ki tokonaki kootou.”

Hakallono mai! Teenei te saaita TeAtua e hihai ki tokonaki kootou; te aho nei ko te aho TeAtua e me ki tokonaki kootou ki ora!

³ Maaua se hihhai ma kootou ki tattara haero na hehekau maaua nei, tena maaua se hihhai ma kimee natama ki maoha. ⁴ Emeia na mee hakaatoa maaua eppena raa, maaua e huri atu pera ma maaua nitama e hehekau ma TeAtua ite pasemmu, ia ina tapahara, na hakalono llihu ia ma na hainattaa. ⁵ Maaua e taaiaria hakahaeo roo, maaua eponotia ina hare karapusi, maaua e hakaise ria; maaua e hehekau roo no naennae, tena maaua semmoe, ia se isi na kai kikkai. ⁶ Maaua e huri atu no kkite kootou pera ma maaua nitama hehekau ma TeAtua ite matahua maaua, na illoa maaua, te pasemmu ia ma te kai marie maaua. Te Anana Tapu e tokonaki maaua, tena maaua e isi te laoi hakamaoni ⁷ i na tattara hakamaoni maaua i na mahi TeAtua raa. Maaua ettaohi mmau na tiputipu ettonu raa pera ma ni hana ki ppuhu ma na mee sakkino raa ki rorohi maaua. ⁸ Alaa saaita maaua e hakammaharia, ia alaa saaita maaua ku hakannaparia; maaua e hai hakasakkino ria, ia alaa saaita maaua kumee ria hakatauareka. Maaua e meeria pera ma nitama tattaramalliu, e meia maaua e tattara te hakamaoni; ⁹ maaua e meeria pera ma nitama se illoa ria, e meia natama raa hakaatoa e illoa koi maaua; maaua essau pera ma nitama kummate, e meia kootou ekkite koi ma maaua e ora. Niaina ma maaua e meeria hakahaeo peehee, e meia maaua semmate, ¹⁰ niaina maaua e alloha, maaua e hihhia tahi koi; maaua essau pera ma nitama hakaalloha, e meia maaua e mee tammaki na tama no tuttuulaoi; maaua essau pera ma nitama se hai hekau, e meia te hakamaoni maaua e isi roo na mee hakaatoa.

¹¹ Na soalaoi roo maaua i Korin! Maaua etattara hakamaoni atu ikootou, tena maaua etallaki atu roo na hatu manava maaua raa ikootou. ¹² Ia maaua seppui na hatu manava maaua raa ikootou; teenaa ko kootou eppui na hatu manava kootou raa i maaua. ¹³ Te saaita nei anau etattara atu kootou pera ma nitamalliki anau: kootou ki huri mai na tiputipu taualleka maaua ni huri atu kootou raa. Huri mai te laoi hakamaoni kootou raa i maaua.

Na tiputipu na tama e nnoho pouri

14 Auu se hakapaa no hehekau ki ssau pera ma na tama se isi na hakattina raa, maitaname ehainattaa kootou te ppena peenaa. Kaa te tonu laaua ma te sara raa e me ki hakapaa peehee? Kaa te maahina laaua ma te pouri raa e me ki hakapaa peehee? 15 Kaa na hakataakoto Kraiss laaua ma Satan raa e lavaa te hakanatahi peehee? Ni hakataakoto peehee na hakattina ana raa e isi tera essau pera ma na hakataakoto na tama se hakattina raa? 16 Na hatu tipua na tama ennoho pouri raa e lavaa te hakapaa peehee ma te Hare Tapu TeAtua raa? Taatou ko na hare tapu TeAtua e ora tahi! Pera ma TeAtua Hokoia ni tattara mai, "Anau e me ki noho ma na tama Anau raa, tena Anau e me ki hahaere ma na tama naa; Anau ko TeAtua na tama naa, tena na tama naa e me ki mee pera ma ni tama Anau." 17 Tena TeAtua e tattara hoki ma, "Kootou ki tiaki na tama naa, tena auu se hakapapaa ma na tama naa. Auu se huri atu no ppena na mee sakkino raa, tena Anau e me ki too kootou. 18 Anau e me ki mee mo Tamana kootou, tena TeAriki Hakanaaniura e tattara ma kootou e me ki mee mo tamalliki Anau."

7

1 Aku soa laoi, na tattara hakamaoni nei e penapena mai ma taatou. Ia tena taatou ki hakatonutonu na ora taatou raa ki matahua ma na mee sakkino tera e me ki mee na tinotama ia ma na anana taatou raa ki se matahua raa, ia tena taatou ki ttapu hakamaoni te saaita taatou e hakammaha ake TeAtua raa.

Te hihia Pol

2 Kootou ki taualleka hakamaoni ma maaua. Maaua se ppena na mee sakkino ina tama, ia maaua se haeo ma na tama, tena maaua se hahiivi ma ki hai lavvaka na tama. 3 Anau semee ma anau e tattara ki hakariatu na haeo kootou raa pera ma anau ni tattara atu i mua raa, maaua e hihhai mahi roo kootou, tena taatou e me ki noho hakapaa, niaina ma taatou kummate, ia niaina ma taatou koi ora. 4 Anau e iroa roo kootou hakamaoni; anau eahu i na tiputipu kootou raa! I roto na hakalono lihu maaua raa hakaatoa, anau e tuu se matakuroo, ia e hahaere roo ma te hihia.

5 Ia te saaita maaua nittae i Masedonia raa, maaua se hamalollo hoki. Tammaki na sara na kina hakaatoa i roto te matakaina raa, alaa tama ku hakatauttau ma maaua, tena maaua ku noho ma te mattaku. 6 Emeia TeAtua, te Tama ni kou ake te noho laoi i na tama e tipuaina raa e kauna ria mai Taitus kitokonaki maaua, tena maaua

ku puuru roo tennoho. ⁷ Maaua semee ma maaua e hihhia koi ite hamai Taitus raa, emeia maaua e hihhia hoki te saaita aia ni tattara mai ma kootou e tattara haka-purupuru ake aia raa. Aia e tattara mai hoki ma kootou e hihhai roo kikkite anau ia ma kootou e alloha roo anau ia ma kootou e tanattana hoki ki tokonaki anau, tena anau ku hihia roo te saaita nei.

⁸ Niaina ma telauniu anau raa e mee kootou no alloha, emeia anau seisi te aroha e mee anau ni taataa atu telauniu raa. Anau e tau roo te aroha te saaita anau ni kite ma telauniu raa e mee kootou no alloha hakamarie raa. ⁹ Emeia te saaita nei anau e hihia, maitaname anau semee ma anau nimee kootou no alloha, seai, emeia anau e hihia e mee na alloha kootou naa e mee kootou notiaki na tiputipu sakkino kootou raa. Te Atua ekite na alloha kootou raa, tena maaua semee kootou ki hakalono lihu. ¹⁰ Kame Te Atua ekite na alloha kootou raa, tena Te Atua eme ki too na alloha raa no hakatike na hatu manava kootou raa ki too te ora hakamaoni. Tena anau se isi te aroha ite mee nei! Emeia na alloha kootou ma ki tauttari koi te hakataakoto te tama raa e me ki kou atu te mate. ¹¹ Kootou ki mmata ma hea Te Atua nippena ma te aroha Aia ekite i roto kootou raa: te aroha raa e kou atu na hakataakoto e llahi roo, tena kootou e hihhai ki huri ake kikkite na tama te hakamaoni pera ma kootou seisi na haisara! Kootou elloto na tama eppena namee essara, tena kootou e mattaku namee essara raa, ia kootou e hihhai roo ma kikkite anau, tena telaoi erahi kootou eisira raa ia ma te tanattana kootou raa e kou ake na hakalono lihu na tama eppena namee essara raa. Kootou e huri ake pera ma kootou e ttonu tahi i na tiputipu nei hakaatoa.

¹² Ia tena, niaina ma anau ni taataa telauniu raa, anau semee ma anau etaataa e mee tetama nippena temee essara raa, ia anau setaataa e mee tetama raa kusara. Emeia imua nakaremata Te Atua, anau ni taataa atu telauniu raa ma ki hakamatahua atu kootou pera ma telaoi kootou e huri mai maaua raa e rahi roo. ¹³ Tera hea maaua ku puuru roo tennoho.

Ia semee pera ma maaua epuuru koi tennoho; maaua e hihhia hoki emee Taitus e tattara mai te hihia aia ite vahi kootou e tokonaki no mee aia ki hihia raa. ¹⁴ Anau ni tattara ahu ake Taitus i te vahi kootou, tena kootou e mee roo anau no hihia. Maaua e tattara tahi atu kootou te hakamaoni, tena na tattara ahua hu maaua ni tattara ake Taitus raa ku huri mai no hakamaoni. ¹⁵ Tena telaoi aia i kootou raa ku haere roo no haimahi, ia hoki Taitus e maanatu te saaita kootou hakaatoa ni tanattana ki tauttari na tattara aia ni poroporo atu raa ia ma te saaita kootou ni too hakaraoi roo aia ia ma kootou hoki e poreppore roo

te mattaku raa. ¹⁶ Anau e hihia roo emee anau kulavaa te tuunaki hakamaoni kootou.

8

Na hoki na tama te lotu

¹ Aku taina, maaua e hihhai ma kootou ki illoa hea na hare lotu i roto Masedonia raa ni too i na mahi TeAtua raa.

² Na tama raa ettiri tammaki na hahaaite e hainattaa roo; emeia te hihhia na tama raa erahiroo, tena laatou hoki e kaunahie roo te hoki na mee, niaina roo ma laatou etuttuu haeo.

³ Anau emeatu kootou te hakamaoni pera ma na tama raa ehokiake ehia laatou elavaa te hoki, ia ehoki no raka hoki ma hea laatou nilavaa te hoki raa. I te hihhai roo laatou,

⁴ na tama raa e kainno mai maaua no mee mai ma laatou e hihhai ki tokonaki hoki na tama TeAtua i Judia raa.

⁵ Tena maaua ennoho se isi na hakataakoto peeraa! Te kaamata, na tama raa ehokiake laatou hokolaatou i TeAriki, tena ite hihai TeAtua na tama raa ehoki mai laatou hokolaatou i maaua.

⁶ Tena maaua e kainno ake Taitus, te tama nikaamata te hehekau nei raa ki tauhano te hehekau raa ki tokonaki kootou ite hehekau telaoi nei.

⁷ Kootou ku tuttuu laoi roo i na meeroo hakaatoa tera kootou e isi i na hakattina kootou raa, na tattara kootou, na illoa kootou ia ma te hihhai kootou ki tokonaki maaua ma na laoi kootou raa.

Ia tena maaua e hihhai hoki kootou ki taualleka roo i roto te hehekau telaoi nei.

⁸ Anau se isi na tuua nihakamoe. Emeia anau e hihai ki huri atu te hihai alaa tama ma ki tokonaki raa, tena anau e hahai ma kilave te hakamaoni telaoi kootou e isi raa.

⁹ Kootou e illoa na mahi Jisas Krai TeAriki taatou raa; te ora Tama raa e kaatoa, emeia Aia etuku Aia no mouraro ma ki tokonaki kootou ki mee na ora kootou raa ki kaatoa hoki.

¹⁰ Anau e maanatu ma e tauareka roo kootou ki hakaoti hea kootou nikaamata te hetau raa. Kootou ko na tama kaamata, ia se mee ma kootou e ppena koi, emeia kootou e hihhai roo kippena na mee raa.

¹¹ Kootou ki hehekau no hakaoti te mee naa! Kootou ki kaunahie no hakaoti te hehekau naa pera ma kootou ni hakataakoto raa, tena kootou kuppna hea kootou e isi vahao nei raa.

¹² Kame kootou e kaunahie te hoki, tena TeAtua eme ki hihia i na hoki kootou naa tautari hea kootou e me ki hoki raa, ia sei ma hea kootou se isi raa.

¹³ ¹⁴ Anau se hihai ma ki tokonaki alaa tama, tena kootou ku amo te mmaharaa; emeia emee kootou e isi tammaki na mee te saaita nei, tena e tauareka koi kame kootou e tokonaki na tama e tuttuu haeo raa.

Te saaita kootou ku tuttuu haeo, tena na tama raa ku isi tammaki na mee, tena na tama naa ku tokonaki hoki kootou. Kootou e me ki hakanatahi kame kootou e ppena peenei.

¹⁵ Pera

ma te Launiu Tapuraa e tattara mai, "Te tama e hakatau tammaki na meera selavaa te isi tammaki na mee, tena te tama e hakatau na mee moisiraa selavaa te isi na mee moisi."

Taitus ia ma na taina aia i te lotu raa

¹⁶ Maaua e hakammaha roo TeAtua, maitaname Tama raa e mee Taitus no hihai ki tokonaki kootou pera ma maaua e hihai raa hoki. ¹⁷ Taitus semee ma e hihai koi ki hakarono na tattara maaua raa; tama raa e hihai roo ma ki tokonaki kootou, tena aia e maanatu ma ki haere atu no mmata kootou. ¹⁸ Tena maaua e kauna ria atu Taitus ma teeraa taina taatou tera e iroa ria roo i na hare lotu hakaatoa i te hehekau aia ma ki takutaku atu te Rono Tauareka raa. ¹⁹ Ia teeraa mee hoki, na hare lotu raa ni tini, tena ki hirihiri te tama raa ma ki oo maatou i Jerusalem no kkave na hoki tera e me kissau te inoa TeAriki raa i aruna, ia ki huri ake hoki pera ma maatou e hihai ki tokonaki hakamaoni.

²⁰ Maaua e lollohi hakappuru roo na sileni raa ki se isi na tattara tammaki i te vahi maaua e lollohi na sileni raa. ²¹ Te hakataakoto maaua e isiraa ma kippena hea e tonu, sei ma i mua koi na karemata TeAriki, e mea i mua hoki na karemata alaa tama.

²² Tena maaua e kauna ria atu te taina maaua raa ma tokorua raa; maaua e hahaaite te tama nei tammaki na vahao, tena maaua e kkite pera ma te tama nei e hihai roo ki tokonaki. E mee te saaita nei aia ku hakatina roo i kootou, tena aia ku hihai hoki ki tokonaki kootou. ²³ I te vahi Taitus, te tama nei e me ki hakahoa anau ki hehekau maaua ki tokonaki kootou; i te vahi alaa taina taatou tera ni oo atu ma te tama raa, na tama raa e oo atu i te vahi te lotu ki huri atu na mahi Krai. ²⁴ Huri ake telaoi kootou raa i na tama raa ki lavaa na hare lotu hakaatoa tellono no illoa pera ma maaua e ahu hakamaoni i te vahi kootou.

9

Tiputipu te tokonaki alaa tama te lotu

¹ Anau setau hoki te taataa atu i kootou i te vahi te tokonaki maaua ni kkave na tama TeAtua i Judia raa. ² Anau e iroa pera ma kootou e hihai ki tokonaki, tena anau e tattara ahuahuake na tama i Masedonia raa i te vahi kootou. Anau e meake, "Na hakattina ana i roto Akaia raa ko na tanattana roo te hetau raa ki tokonaki." Te hihai kootou ki tokonaki raa e mee hoki na huru alaa tama kittuu. ³ Te saaita nei anau ku kauna ria atu na taina taatou i te lotu nei ki selavaa na tattara maaua e ahuahu i te vahi kootou raa ellano marino. E mea pera ma anau ni tattara atu raa; kootou ki tanattana na hoki kootou ki tokonaki raa. ⁴ E mea, kame anau e haere atu ma na tama i Masedonia raa no kkite pera ma kootou

setanattana, tena maaua kame e me kinnaparoo, e mee maaua nihakattina roo kootou, tena kootou hoki e me kinnapa. ⁵ Tena anau e maanatu ma e tauareka ki meake na taina taatou teloturaa ki o atu i mua anau e haere atu no tanattana na hoki kootou ni tattara mai ma kootou e me kippena raa. Tena kootou ki tanattana mai na hoki naa te saaita anau e tae atu raa, tena te mee nei e me ki huri mai pera ma kootou e hihhai ki hoki hakamaoni, ia se mee ma ki hoki koi.

⁶ Mannatu, te tama e ttori na hua e moisiraa e me ki isi na kai moisi hoki, tena te tama e ttori na hua tammakiraa e me ki isi na kai tammaki. ⁷ Kootou e tau te hoki ake e hia kootou e hihhai ki hoki, ia auu se hoki te saaita akoe se hihai, tena auu se hoki ma te manako, maitaname TeAtua e hihai te tama e hoki ma te hatu manava aia. ⁸ Tena TeAtua e lavaa te hoki atu akoe tammaki namee kiraka ma hea akoe e hihai raa, tena akoe e me ki isi roo namee hakaatoa akoe e hihai raa, ia e me ki raka hoki e mee na hehekau taualleka akoe nippena raa. ⁹ Pera ma te Launiu Tapu raa e tattara ma,

“Te Tamaraa e tauhano te tokonaki hai mahi na tama hakaalloharaa;

ia te laoi Aia raa se isi te hakaoti.”

¹⁰ TeAtua ekou mai na hua taatou kittori ia ma na kai kikkai, tena itevahi telaoui taatou, te Tamaraa e me ki kou mai hoki e hia na hua taatou e hihhai ki ttori ki homo ma kilavaa kootou te tokonaki alaa tama. ¹¹ TeAtua e me ki mee kootou ki tuttuu laoi na vahao hakaatoa ki tauhano na laoi kootouraa na saaita hakaatoa, tena tammaki na tama e lavaa te hakammaha Tamaraa itevahi na hoki kootou, tera natamaraa nitoo ina rima maatouraa.

¹² Maitaname te hehekau kootou nippena nei se mee ma e tokonaki koi te hihai na tama e tapu TeAtua raa, e me ia te mee raa e huri mai hoki te hihia TeAtua. ¹³ Te mee nei e huri ake pera ma kootou e hakattina hakamaoni, tena tammaki na tama e me ki hakammaha te Rono Tauareka Krai kootou e hakattina raa, hakaapa ma te laoi kootou e huri ake ina tama ia ma alaa tama hoki. ¹⁴ Tena na tama raa e me kilotu mamannatu hoki kootou, e mee namee taualleka TeAtua e huri atu kootouraa. ¹⁵ Taatou ki hakammaha TeAtua i te vahai na hoki Aia e kou mai marino raa!

10

Pol e tattara i te hehekau hakamaoni aia ma TeAtua

¹ Anau Pol, anau e hihai ki tattara atu kootou te maanatu anau, anau ko tetama kootou e tattara ma hetama elaumarie te saaita anau ninnoho ma kootouraa, e me ia anau e tattara roto atu kootou te saaita anau e mmao. Tena i te tauareka ia ma telaoui Krai, ² anau e kainno atu kootou ki se mee anau ki roto te saaita anau e tae atu kootouraa;

maitaname anau eiroa pera ma anau elavaa te haiake natama e tattara ma maaua eppena koi na hakataakoto te maarama nei raa. ³ E hakamaoni pera ma maaua ni tama i te maarama nei, e meia maaua se ppuhu pera ma na tama eppuhu nataua i te maarama nei raa. ⁴ Na hana maaua e hahaere ma maaua raa seai ma ni hana i te maarama nei, e meia na hana raa ko na hana haimmahi TeAtua tera maaua kame etoo noseu na mahi na mee sakkino raa. Maaua e seu na hakataakoto malliu na tama sakkino raa; ⁵ tena maaua ettuki na hakataakoto na tama hai ahu tera e hahiwi ma kimee na tama ki se illoa mai TeAtua raa; ia maaua e hahiwi ma kimee na hakataakoto na tama hakaatoa kitauttari Krai. ⁶ Imuri te saaita kootou ku hakattina hakamaoni roo, tena maaua e me ki kou ake na hakalono lihu na tama se hakallono raa.

⁷ Kootou ekkite koi te vahi i aho na mee roo hakaatoa. Tena kaa e isi na tama kootou i te kinanaa e mannatu ma laatou e hakattina Krai? Tena tiaki na tama naa ki mannatu hokolaatou, maitaname taatou hoki e hakattina Krai pera ma na tama raa. ⁸ Ia tena anau se napa, ni-aina ma anau kuoti tetattara ahuahu tammaki na mee tera TeAriki ni kou mai taatou raa: na mahi ki tokonaki kootou kittuu mmau, ia seai ma na mahi kimee kootou ki maoha raa. ⁹ Anau se hihai ma kootou ki mannatu pera ma anau e hahiwi ma kimee kootou ki mattaku i na launiu anau ni taataa atu raa. ¹⁰ Eisi na tama e me ki tattara ma, "Na tattara Pol i roto na launiu ai raa e mmaha roo, ia eivi, e meia te saaita aia ennoho roo ma taatou raa, aia e matana enae, tena na tattara ai raa ni tattara vvere koi!" ¹¹ Na tama peenei etau te illoa pera ma seisi te mee e kee i te vahi na tattara maaua e tattaatu i roto na launiu te saaita maaua ennoho immao raa ia ma hea maaua ni ppena te saaita maaua ni noho ma kootou raa.

¹² Hakamaoni maaua se hihhai ki mannatu ia ma ki hakapaa hokomaaua ma na tama e hakatataakoto mmaha hokolaatou raa. Na tama nei e vvere! Na tama raa eppena na hakataakoto laatou hokolaatou kitau ma laatou, tena ki hakatonutonu hokolaatou tauttari na mannatu koi laatou! ¹³ Emeia i te vahi maaua: maaua kaa tattara ahuahu, maaua e me ki ahu haaite koi, maaua e ahu koi kitau ma na hehekau TeAtua ni hakamoe mai ma maaua raa, tena te me nei e hakapaa hoki ma na hehekau maaua ni ppena ma kootou raa. ¹⁴ Ia e mee maaua e haaite koi na tattara maaua e ahuahu i te vahi kootou raa, tena maaua se hihhai ki ahu ki raka ma na hakataakoto te saaita maaua e ttae atu ki kou atu te Rono Tauareka Krai raa i kootou. ¹⁵ Tena maaua selavaa te ahu na mee alaa tama ni ppena raa pera ma ni mee maaua eppena. Seai. Maaua e hihhai ki ppena tautari hea TeAtua ni hakamoe ma maaua ni ppena ki tokonaki na hakattina kootou raa ki hihomo, ia

ki lavaa hoki maaua teppena alaa uata e llahi ma kootou. ¹⁶ Tena maaua ku lavaa te oo no takutaku te Rono Tauareka TeAtua raa i na henua ettuu alleha kootou raa. Maaua se hihhai ki ahu i na hehekau alaa tama ni ppena mai i mua i na kina laatou raa.

¹⁷ Emeia, pera ma te Launiu Tapu raa e tattara, "Koai tetama e hihai ki ahu, tena tetamanaa etau teahu koi na mee TeAriki ni ppena raa." ¹⁸ E mee teenaa ko te saaita TeAtua e manatu roo taatou pera ma taatou ettonu, ia seai ma te saaita taatou e mannatu ma taatou ettonu raa.

11

Pol ia ma na tama seai ma ni aposol hakamaoni

¹ Anau e hihai koi ma kootou ki alloha anau, niaina ma anau e tattara vvere. Kootou ki alloha koi! ² Anau e hihai mahi roo kootou, e ssau hoki pera ma TeAtua; kootou e ssau pera ma hetaukupu tera anau ni hakatonu ma kiavana tetanata: teenaa ko Krai. ³ Anau emataku ma kaoti na pohouru kootou naa ku ppii na hakataakoto haeo, tena kootou ku peesia te hakamaoni e tonu kootou ma Krai raa, e ssau hoki pera ma telaponu raa ni mariu ake Iv ma na tattara malliu aia raa. ⁴ Maitaname kootou ni hihhai hoki na tama ni oo atu no takutaku atu kootou i te vahai te Jisas e kee raa, ia seai ma ko te Jisas maaua ni takutaku atu raa. Tena kootou e hihhai no too hoki te anana ia ma te rono tauareka e kee roo ma TeAnana Tapu ia ma te Rono Tauareka kootou ni too i maaua raa.

⁵ Anau se maanatu pera ma anau ko tetama hakaoti na tama kootou e kanna ma, "ni aposol" kootou raa. ⁶ Anau kame he tama vahao nei i te vahai te tattara, ia seai ma te iroa anau; maaua ni tattara hakamatahua atu kootou na vahao hakaatoa ma ki illoa kootou.

⁷ Anau se meatu ma kootou kisui anau te saaita anau ni takutaku atu te Rono Tauareka raa i kootou; anau etuku anau hokonnau no mouraro ma kilavaa kootou te hakananniu. Eaa, anau esara teppena peenei?

⁸ Na harelotu alaa kina nisui anau te saaita anau ni hehekau ma kootou raa. Anau e ssau pera ma he tama e kairarao na sileni na tama raa ma ki lavaa anau te hehekau ki tokonaki kootou. ⁹ Ia te saaita anau ni noho ma kootou raa, anau se kainno atu kootou ma ki tokonaki anau te saaita anau ni tuutuu haeo raa, e mee na hakattina ana ni oo mai i Masedonia raa ekou mai na mee roo hakaatoa anau e hihai raa. E ssau pera ma na saaita kullaka raa ia ma na saaita hoki i muri raa, anau se lavaa te mee kootou ki hakalono llihu ki tokonaki anau! ¹⁰ E mee te hakamaoni Krai raa e moe i roto anau, tena anau e meatu te hakamaoni pera ma na tattara ahua hu ana nei selavaa te mmate i te kina nei, na tattara nei e me ki oo notta e na kina

hakaatoa i roto Akaia. ¹¹ Eaa, anau e tattara atu peenei raa e mee anau se hihai kootou? TeAtua e iroa pera ma anau elaoi roo kootou!

¹² Anau eme kitauhano teppena hea anau eppena vahao nei raa ki hakaoti nauata natama kootou ma, "ni aposol raa" ki selavaa natama naa teisi namee kياهو ma laatou ehehekau peenei ma maatou nei. ¹³ Natama naa seai ma ni aposol hakamaoni, natama naa ni aposol malliu koi, tena laatou e tattara malliu ina mee laatou eppena raa, tena kihailavvaka no mee ma laatou ni aposol hakamaoni Krai. ¹⁴ Emeia e hakamaoni hoki! Satan elavaa te hailavvaka no mee aia kissau pera ma he ensel te maahina! ¹⁵ Ia seisi roo namee ellahi kame natama hehekau Satan raa e hailavvaka no mee laatou kissau pera ma nitama hehekau ma TeAtua. Tena te hakaoti ti natama naa eme kitoo tautari hea laatou ni ppena raa.

Tiputipu te ora Pol

¹⁶ Anau e vaakai atu na tattara nei: se haitama e lavaa te hakataakoto pera ma anau e vvare. Emeia, kame kootou e isi te hakataakoto nei, tena kootou ku kkira mai anau pera ma he vvare ki selavaa anau te isi tammaki namee ki tattara ahuahū. ¹⁷ Hakamaoni, hea anau e tattara vahao nei raa seai ma ko na tattara TeAriki e hihai ma anau ki tattara atu raa, anau essau pera ma he vvare i te vahi na tattara ahuahū anau nei. ¹⁸ Emeia tammaki roo natama e tattara ahuahū ina hakataakoto koi laatou, tena anau e hihai ki ppena peeraa hoki. ¹⁹ Kootou hokkootou e atamai, tena kootou e mee hakaraoi roo natama e vvare raa! ²⁰ Kootou e mee hakaraoi natama e tattara hakamatakutaku atu kootou raa ia ma natama e hailavvaka kootou raa, natama e tataaiki kootou raa, natama e mannatu ma kootou ni tama vare raa ia ma natama nippaa na maihu kootou raa. ²¹ Anau e napa te hakari atu pera ma maaua e hainattaa roo te ppena namee peenaa!

Emeia kame he tama se matakū te tattara ahuahū i te vahi alaa hakataakoto, tena anau hoki selavaa te matakū te tattara ahuahū. Anau kutattara pera ma he vvare. ²² Natama raa ni Hibru? Anau hoki he Hibru. Natama raa ni tama Israel? Anau hoki he tama Israel. Natama raa ni mokopuna Abraham? Anau hoki he mokopuna Abraham. ²³ Natama raa ni tama e hehekau ma Krai? Anau e tattara pera ma he vvare, e meia anau he tama hehekau e raka roo i aruna natama naa! Anau e hehekau roo na mahi, ia na vahao anau e ponotia i roto na hare karapusi raa e tammaki roo i aruna natama naa, ia tammaki na vahao anau e taia ria hakahaeo, ia tammaki hoki na vahao anau e taapiri ki mate. ²⁴ E rima na vahao na Jiu raa ni riki anau,

tena te kooina laatou ni riki anau raa e tae tipu toru ma sivo na vahao; ²⁵ tena e toru na vahao na tama i Rom raa ni riki anau, tena he saaita hokotahi na tama raa e maka anau na hatu. E toru na vakatua anau e kake raa e huro no kkapī, tena he saaita hokotahi anau e tatahea vaa roto te moana, te aho ma te poo hakaatoa. ²⁶ Ina horau tammaki anau e hahaere raa, te ora anau raa e popoto roo i te vahi na putika i roto te moana ia ma na tama kailallao, tena te ora anau raa e popoto i te vahi na tama roo maatou ia ma na tama seai ma ni Jiu raa, ia e isi na haeo i roto na matakaina e llahi raa, ia e isi na haeo i roto na kina sehaitama ennoho raa, ia e isi hoki na haeo i roto te moana, tena e isi na haeo ma na tama seai ma ni soa hakamaoni taatou raa. ²⁷ Anau e hehekau na mahi roo, tena anau kurono te naena; tammaki na saaita anau se moe; anau e hahaere ma te hikai ia ma te hiunu; tammaki na vahao anau sekai no pōhu, ia se hai kina ki hakamaru, ia se hai hekau ki uru. ²⁸ Tena anau se hihai kitattara alaa mee hoki, e meia na aho hakaatoa anau se noho tauareka, e mee te hakataakoto anau raa e moe i na hare lotu hakaatoa. ²⁹ Kame he tama e matanaena, anau e me ki matanaena hoki; te saaita he tama etteiho i na hahaaite no pena na mee e ssara, tena anau e me ki selavaa hoki te tauareka.

³⁰ Kame anau e me kiahū, tena anau e me kiahū koi i na mee tera e mee anau no matanaena raa. ³¹ Te Atua Tamana Te Ariki Jisas raa e iroa pera ma anau se mariu, tena taatou ki hakammaha te inoa Aia na vahao hakaatoa. ³² Te saaita anau ni noho i Damaskus raa, te pare tuku te tuku Aretas raa e hakattuu na soldia raa i te totoka ma ki hakapiki anau. ³³ Emeia anau e noho i roto te kete erahi, tena na tama raa ki hakatere iho anau i raro te vahi te taupppaa te hare naa, tena anau ki hakasao i taha ma te tama raa.

12

Na miti Pol ia ma na hakaalono llihu aia

¹ Anau e me kiahū, niaina ma na tattara ahu nei se lavaa tetokonaki taatou. Emeia anau e me kitattara i te vahi na miti ia ma na mee hakananniu Te Ariki ni huri mai anau raa. ² Anau e iroa te tama hokotahi te lotu i roto sanahuru ma haa na hetau ku llaka raa, te tama raa ni too ria no ksave i te vaelani (anau se iroa te mee nei e kapihi ake hakamaoni ma te tama raa e miti koi. Te Atua Hokoia e iroa.) ³ ⁴ Anau e me ki meatu hakaraoi, anau e iroa te tama nei ni too ria no ksave i Paradais (e meia anau se iroa, te mee nei he mee hakamaoni ma te tama nei e miti koi. Te Atua Hokoia e iroa), ia i te kina raa, te tama raa ku rono na tattara na tama selavaa te tattara raa ia ma na tattara hoki e tpu kini te tama te tattara raa. ⁵ Emeia anau e me kitattara ahu i te tama nei, anau selavaa te tattara ahu i anau hokonnau,

tena anau e me kitattara ahu koi na mee tera ni huri mai i te matanaena e anau raa. ⁶ Anau sei ma he vvere kame anau e hihai kiahu, maitaname anau e me kitattara atu te hakamaoni. Emeia anau se hihai kiahu, maitaname anau se hihai ma kootou ki hakatataakoto mmaha i te vahi na mee anau nippena raa ia ma hea kootou nillono anau ni tattara raa.

⁷ Emeia ki se lavaa anau te noho no ahuahu tahi i te vahi na mee e llahi anau ni kite raa, anau kutoo te maraseni te hakalono llihu i te tinotama anau, tena tellihu raa e hehekau pera ma he tama Satan e kauna ria mai ki ppuhu maaua ma ki se lavaa anau tetattara ahuahu. ⁸ E toru na vahao anau e lotu ake Te Ariki ki tokea tellihu nei i taha ma anau. ⁹ Emeia na tattara Aia e mee mai raa ma, "Ako e tau koi te too tela oi Anau, maitaname na mahi Anau raa e me ki hai mmahi te saaita akoe e matanaena e." Tena anau e hihia roo e mee na mee anau e matanaena e raa e mee anau ki rono na mahi Krai i roto te ora anau. ¹⁰ Anau e hihia te saaita anau e matanaena e ia ma te saaita anau e haru haeria, ia te saaita na hainattaa, te saaita na hakalono llihu ia ma na hainattaa i te vahi Krai. Maitaname anau e me ki i vi te saaita anau e matanaena e.

Pol e hakataakoto mmaha i na tama i Korin

¹¹ Anau e ssau pera ma he vvere, e meia teenaa ko kootou e mee anau kippena peenei. Kootou ko na tama e tau te huri mai pera ma kootou e hihai anau. Niaina ma anau he tama vare, anau se hakanaaniu pera ma na tama kootou e kanna ma "ni aposol" kootou raa. ¹² Anau e huri atu tamaki na mirakol ia ma na mee tau alleka i roto kootou ma ki illoa kootou pera ma anau he aposol hakamaoni Te Atua. ¹³ Anau ni tokonaki kootou e ssau pera ma anau ni tokonaki alaa hare lotu raa, e meia anau ni se kainno atu kootou ki kou mai ni sileni. Ia kame kootou e kkira ma te mee raa e sara, tena kaaroha, ssirihia hea anau ni ppena raa!

¹⁴ Teenei kame ko te hakatoru na vahao anau ku haere atu no mmata kootou, tena anau se lavaa te kainno atu kootou ki kou mai ni mee. Kootou ko na tama anau e hihai ki mmata, sei ma na sileni kootou naa. Te mee raa e mee peenei, na tamalliki se lavaa te tokonaki no kou ake hea na maatua laatou raa e hihai, e meia na maatua raa e me ki tokonaki no kou ake hea na tamalliki laatou raa e hihai. ¹⁵ Anau e hihai ki hakaotioti roo niaa anau e isi raa, tena ku hoki atu hoki te tinotama anau nei ki tokonaki na ora kootou. Eaa, kootou se lavaa tela oi hakamaoni anau e mee anau e laoi hai mahi roo kootou?

¹⁶ Kootou e me ki hakattina pera ma anau se hai vahao e kainno atu kootou na mee. Emeia e isi te tama e me kitattara atu ma anau e hailaavaka, tena ma anau e tattara mariu atu ma ki taai ki kootou. ¹⁷ Anau e hai laavaka peehee? Na tama anau ni kauna ria atu raa; eaa na tama raa

ni oo atu no hai lavvaka kootou? ¹⁸ Anau e kainno ake Taitus ki haere atu, tena ki kaunaria atu hoki alaa hakattina ana ki oo atu ma tetama raa. Eaa kootou e me ki tattara hoki ma Taitus e hai laavaka kootou? Aiea na hakataakoto ia ma na tiputipu maaua ma Taitus raa se ssau?

¹⁹ Kootou na saaita nei hakaatoa kame e mannatu ma maaua ehahaiivi kihuriatu ma maaua ettonu imua kootou nee? Seai! Maaua etattara atu na tattara nei, essau hoki pera ma Kraiss ehiai maaua kitattara imua nakaremata TeAtua raa, tena namee hakaatoa maaua eppena raa, maaua eppena ma kitokonaki kootou na soa laoiroo maaua raa. ²⁰ Anau emataku ma kaoti anau ku haere atu no kite na ora kootou raa kukkee itaha ma na ora anau ehiai kootou kiisiraa, tena kootou hoki e me kikkirama ma te ora anau raa kukee ma hea kootou ehiihairaa. Anau emataku ma kaoti anau kukite kootou ehakatauttau, ia emanava kkere alaa tama, lotolloto nauhie, emannako, etattara haeo na tama, e tattara tama, e hai ahu, tena na nnoho kootou raa kuse taualleka. ²¹ Anau emataku ma kaoti anau ku haere atu i muri hoki, tena TeAtua anau raa ku hakanapa anau imua kootou, tena anau e me kitani e mee tammaki na tama nippena namee settonu imua raa se kittike itaha ma na ora sakkino laatou itevahi tekaremata kailallao ia ma te hiihai ki ppena namee sakkino raa.

13

Na tattara hakaoti

¹ Teenei ko te hakatoru na vahao anau e me ki haere atu no mmata kootou. "Kame eisi na tattara ki hakatonutonu, tena tokorua seainaa tokotoru na tama etau te kou atu te hakamaoni niaa laatou ekkite raa," pera ma te Launiu Tapu raa etattara. ² Anau ehiai kitattara ake na tama nippena namee sakkino imuaraa ia ma alaa tama hoki; anau nitattara atu imua tesaita hakarua anau ni haere atu no mmata kootou raa, emeia anau e me ki tattara atu hakaraoi te saaita nei tera anau emmao itaha: he saaita i muri anau e haere atu, se hai tama kootou e me ki hakasao itaha ma na hakalono llihu. ³ Kootou e me kikkite te hakamaoni pera ma Kraiss etattara mai anau na tattara nei. Tama raa eisi na mahi, tena tesaita Aia e hakatonutonu kootou raa, Aia e me kihuri atu na mahi Aia e isiraa. ⁴ Ia tesaita Aia nittii ria i aruna tekros raa, Aia kuse isiri na mahi, emeia tesaita nei Aia ku ora i na mahi TeAtua. Taatou hoki se isiri na mahi pera ma Tama raa, emeia ite nnoho taatou ma TeAtua raa, taatou e me ki ora ma Jisas Kraiss, ia e me ki isiri hoki na mahi TeAtua.

⁵ Haaite te hahaaite kootou hokkootou, tena kuhakatonutonu hokkootou kimmata ma kootou eisi na hakattina. Hakamaoni roo, kootou e me killoa

pera ma Jisas Kraiis enoho iroto kootou kame kootou ettaohi mmau na hakattina kootou raa! ⁶ Anau e hakatina pera ma kootou eme kiilloa ma maaua selavaa tetiaki na hakattina maaua nei. ⁷ Maaua elotuake TeAtua kiselavaa kootou teppena namee essara, ia maaua selotuake ma kimee maaua pera ma nitama taualleka, e meia maaua elotuake ma kilavaa kootou teppena na mee ettonu, niaina ma maaua essau pera ma nitama settonu. ⁸ E mee maaua selavaa teppena namee e hakataukaa ma te hakamaoniraa, maaua eppena hea te hakamaoniraa e hihai. ⁹ Maaua e hihhia tesaaita maaua ematanaenna ma kitokonaki kootou kiiviraa. Ia maaua elotu hoki kilavaa kootou tettonu hakamaoni. ¹⁰ Tera hea anau etaataa atu telauniunei tesaaita anau enoho immao ma kootou raa; temeenei emee ma kiselavaa anau te haere atu no tattara hakahaeo atu kootou ma na mahi TeAriki ni kou mai anau raa. Aaraa ni mahi e me ki tokonaki te tama ki ttuu mmau, seai ma ni mahi e me kimee te tama ki tteiho.

¹¹ Aku taina, teenei na tattara hakaotioti anau, tena anau e kou atu te tauareka anau raa i kootou! Hai na mahi kootou ki ttonu tahi, ia hakallono hea anau ni meatu kootou raa, ia kootou ki isi te maanatu hokotahi koi, tena ku nnoho laoi ma alaa tama. TeAtua te laoi ia ma te noho laoi raa e me kinoho ma kootou.

¹² Haere lulluu na tama teloturaa hakaatoa ma telaoi TeAtua.

Na hakattina ana TeAtua raa hakaatoa e kou atu na tattara hihhia laatou raa i kootou.

¹³ Na mahi Jisas Kraiis TeAriki taatou raa ia ma te laoi TeAtua ia ma TeAnana Tapu raa kinoho ma kootou hakaatoa.

Galesia

Te launiu Pol e taataa i na tama i Galesia

Na hakataakoto hakamattua i roto te launiu nei:

Na tattara kaamata 1.1—1.10

TeAtua Hokoia e kauna ria Pol 1.11—2.21

Te Rono Tauareka TeAtua 3.1—4.31

Tiputipu na hakattina ana 5.1—6.10

Na tattara hakaoti 6.11—6.18

Te launiu Pol e taataa i na tama i Galesia

¹ Anau Pol, anau hetama nikannaria kimee mo aposol, tena tekanna nei sehamai tetama, ia seai ma he hakataakoto tetama, e meia tekanna nei e hamai Jisas Krai ia ma TeAtua Tamana tera ni hakamahike Krai i taha ma te materaa. ² Anau, hakapaa ma na hakattina ana hakaatoa i te kina nei raa e kou atu te tauareka maatou ia ma na tattara te nnoho laoi i na harelotu hakaatoa i roto Gale-sia raa.

³ Ia tena TeAtua Tamana taatou ia ma TeAriki Jisas Krai e me ki hakatapu kootou, tena ku kou atu te nnoho laoi.

⁴ Jisas e hakarono notautari te hihai TeAtua Tamana taatou raa, tena kihokimai Aia Hokoia kimate ma na haisara taatou raa ma kilavaa taatou te hakassao itaha ma na haisara ite maarama nei raa. ⁵ Tena taatou ki hakammaha TeAtua na vahao hakaatoa. Amen.

Te Rono Tauareka hokotahi

⁶ Anau e maaharoro ikootou! Saaita nei semmao hoki, tena kootou kutiaki te Tama tera ni kanna atu kootou i na mahi Krai raa no tauttari te akoako ekee. ⁷ Tena i te hakamaoni, se isi hoki te Rono Tauareka peeraa, e meia anau e tattara peenei maitaname e isi na tama e mee kootou

ki mamannatu tammaki, tena kihahaivi ma kihakatike te Rono Tauareka Krai raa. ⁸ Ia niaina ma hetama maatou ia ma he ensel ite vaelani etakutaku atu te rono tauareka ekee ma te Rono Tauareka maatou nitakutaku atu raa, tetama naa e me kihakalono llihu ite kina te materaa.

⁹ Maatou kuoti tetattara atu imua, tena anau eme ki tattara atu hakaraoi: kame hetama etakutaku te Rono Tauareka ekee ma te Rono Tauareka kootou ni llono raa, tena tetama naa kutau te too na hakalono llihu ite kina te materaa.

¹⁰ Kootou ellono raa anau ehahaivi ma kimee te kanohenua raa kimee ma na tattara anau raa ehakamaoni? Seai! Anau e hihai koi ma kimee TeAtua kihihia. Eaa! Anau ehahaivi ma kimee te kanohenua raa ki illoa anau? Kame anau ni ppena peeraa, tena anau se tau te mee pera ma hetama hehekau Krai.

TeAtua e kanna Pol mo tama hehekau

¹¹ Aku taina, anau e hihai ki hakamatahua atu kootou pera ma te Rono Tauareka anau e takutakuraa se hamai te hakataakoto te tama. ¹² Anau se too Te Rono Tauareka nei i alaa tama, ia se haitama ni akoako mai anau. Jisas Krai Hokoia e hakari mai anau te Rono Tauareka nei.

¹³ Kootou kame kuoti tellono na tiputipu te ora anau i mua te saaita anau ni hakatina hai mahi roo na tiputipu na Jiu raa. Te saaita naa anau se isi taku aroha, tena anau e taataa puamu roo na hakattina ana Te Atua raa, tena ki hai na mahi anau ma kiseu na hakattina na tama raa. ¹⁴ Anau eraka iaruna ma natama tetautama anau raa i te tautari na tiputipu na Jiu raa, tena anau hoki e hakatina hai mahi roo i na tuua na tipuna maatou raa.

¹⁵ Emeia i na mahi Aia, Te Atua ni hirihiri anau i mua anau ni haanau iho, tena ki kanna anau ki hehekau ma Aia. Te saaita nei Aia kumaanatu ¹⁶ ma ki hakari mai anau te hakamaoni te Tama Aia raa ma kilavaa anau te takutaku ake te Rono Tauareka Aia raa i na tama sei ma ni Jiu raa. Anau se haitama ni haere notoo na hakataakoto nei, ¹⁷ ia anau nise haere i Jerusalem ma ki mmata na aposol ni hehekau i mua anau raa. Emeia anau e haere i Arabia, tena ki vaakai i Damaskus.

¹⁸ Tena i muri e toru na hetau, anau ku haere i Jerusalem ma ki too ni tattara iaa Pita, tena anau ki nnoho maaua e rua na latapu. ¹⁹ Anau se kite hoki alaa aposol, anau e kite koi Jems te taina Te Ariki raa.

²⁰ Hea anau e taataa nei e hakamaoni. Te Atua e iroa pera ma anau se mariu!

²¹ Tena i muri, anau ki haere i na matakaina Siria laua ma Silisia raa. ²² Te saaita naa hoki na hakattina ana iroto Judia raa se illoa anau. ²³ Natama raa e illoa koi anau hea alaa tama ni tattara ake ma, "Te tama ni taataa puamu taatou i mua raa vahao nei ku takutaku te hakatina tera aia ni hahi ma kiseu raa." ²⁴ Kito na tama raa ki hakammaha ake Te Atua i namee Aia e kou mai anau ki ppena raa.

2

Pol ia ma alaa Aposol

¹ Imuri sanahuru ma haa na hetau, anau ku vaakai muri i Jerusalem ma Banabas, tena anau etoo hoki Taitus no haere ma anau. ² Anau e vaakai mai-taname Te Atua e hurimai pera ma anau ki haere. Tena anau kikkutu koi ma na tama hakamattua raa no tattara hakamatahua ake na tama raa i te Rono Tauareka anau ni takutaku ake na tama sei ma ni Jiu raa. Anau se hihai ma na tama raa ki mamannatu tammaki i te hehekau anau i mua raa ia ma te hehekau anau vahao nei raa. ³ Taitus

te tama e takattaka ma anauraa, niaina ma aia he tama i Grik, anau se maanatu ma aia kittuu te hakamaatino e tapu i te tinotama aia, ⁴ niaina ma alaa tama e hihhai ma te tama raa kittuu te hakamaatino e tapu raa i te tinotama aia. Tena na tama raa ku hakahikahi ma laatou nitama e hakattina hoki, tena ki uru mai i roto te kuturana maatou nei pera ma nitama kailallao ma ki illoa laatou ma maatou ni hakattana peehee i taha ma na tuua raa no hukui ma Jisas Krais. Na tama raa e hihhai ma ki mee maatou pera ma nitama hehekau ki tauttari na tiputipu na Jiu raa, ⁵ emeia maatou se hai vahao e tauttari na hakataakoto na tama raa, e mee maatou e hihhai ki ttaohi te hakamaoni te Rono Tauareka Krais raa ma kootou.

⁶ Anau se maanatu hai mahi na tama ma nitama hakamattua te lotu raa. Anau ma na tama raa e ssau koi hakaatoa, TeAtua hoki se hakatonutonu na tiputipu te tama tautari te tipu te tama, tena anau e meatu pera ma na tama hakamattua raa se isi na tattara ni hakapaa ake i na tattara anau ni tattara atu raa. ⁷ Ia tena na tama nei e kkite pera ma TeAtua e kou mai na mahi ki takutaku ake te Rono Tauareka raa i na tama sei ma ni Jiu raa, ia e ssau koi pera ma Aia ni kou ake Pita na mahi ki takutaku ake te Rono Tauareka raa i na Jiu raa. ⁸ Anau e mee pera ma he aposol na tama sei ma ni Jiu raa i na mahi TeAtua, e ssau hoki pera ma Pita e mee mo aposol na Jiu raa. ⁹ Tammaki na tama e kkira atu pera ma Jems, Pita, tena Jon nitama hakamattua te lotu, tena tokotoru nei e illoa pera ma TeAtua e kou mai te hehekau nei i anau, tena laatou kilulluu na rima maaua ma Banabas ki huri ake pera ma maatou hakaatoa e hehekau te hehekau hokotahi nei. ¹⁰ Na tama raa e kainno mai maaua ma ki mannatu no tokonaki na tama hakaalloha i Jerusalem raa, tena anau ni noho hoki ma te hakataakoto na tama nei e isi raa.

Pol e hai ake Pita i Antiok

¹¹ Emeia te saaita Pita ni hamai i Antiok raa, anau e hai ake tama raa, maitaname hea aia ni ppena raa e sara. ¹² Pita ni noho nokkai ma na tama sei ma ni Jiu raa te saaita na tama Jems ni kauna raa se ki ttae ake. Emeia te saaita na tama raa ni ttae ake, aia ku horo muri, tena ku se hihai kikkai ma na tama raa, e mee aia e matakui te hakataakoto na Jiu raa ma na tama sei ma ni Jiu raa kittuu te hakamaatino e tapu raa. ¹³ Alaa Jiu i roto Antiok ku mattaku no tauttari Pita, tena Banabas ku tautari hoki na tiputipu sakkino na Jiu raa.

¹⁴ Te saaita anau ni kite pera ma na tama raa se tauttari te hakamaoni te Rono Tauareka raa, kito anau ki hai ake Pita i mua na tama raa hakaatoa ma, "Akoe he Jiu, e meia akoe e tautari na tiputipu na tama sei ma ni Jiu raa, tena ki tiaki

na tiputipu na Jiu raa. Kaa akoe e mee ma na tama sei ma ni Jiu raa ki tauttari na tiputipu na Jiu raa ki aa?"

TeAtua e tokonaki na tama hakaatoa tera e hakattina i Aia
¹⁵ Hakamaoni, taatou ni Jiu i te mamaoha iho taatou, tena taatou sei ma ko na tama tera se tauttari na tuaa na Jiu raa.
¹⁶ Emeia maatou e illoa pera ma te tama e lavaa koi te tonu i mua na maihu TeAtua kame taatou e isi na hakattina, ia sei ma hea na tuaa raa e hihai taatou kippena raa. Taatou hoki ki hakattina iaa Jisas Kraiss kilavaa taatou tettonu i mua na maihu TeAtua i na hakattina taatou, ia ki se tauttari hea na tuaa raa e hihai taatou kippena. E mee se hai tama e me kitonu i mua na maihu TeAtua kame aia e tauttari na tuaa raa. ¹⁷ Ia tena taatou ki hahaiivi ki hukui ma Kraiss ki mee taatou kittonu ma TeAtua, e meia taatou e ppii roo na haisara e ssau pera ma na tama sei ma ni Jiu raa. Eaa! Te hakataakoto nei e huri mai taatou pera ma Jisas e mee taatou ki hai sara? Sei! ¹⁸ Kime anau e kaamata no ppena na mee tera anau ni mee ma e hao raa, tena anau e huri atu pera ma anau he tama e seu na tuaa. ¹⁹ Anau ku mate i te vahi na tuaa. Na tuaa raa e taa anau no mate. Ia kilavaa anau te noho ma TeAtua, tena anau kuttii ria ma Kraiss i aruna te kross Aia raa ²⁰ ma ki se lavaa anau te noho i roto te ora anau i mua raa, e meia Kraiss ku noho i roto te ora anau. Te ora te nei anau e noho vahao nei raa, anau e noho ma te hakatina i te Tama TeAtua tera e laoi anau raa, tena ki hoki mai te ora Aia raa ki tokonaki anau. ²¹ Anau se hihai ki tiaki na mahi hai mahi TeAtua raa, maitaname kame he tama e mee pera ma aia e tuku tonu te ora aia i te vahi na tuaa raa, tena te mate Kraiss raa ku mee pera ma he mee vare koi.

3

Na tama e hakattina ma TeAtua e me ki hakatapu Jisas

¹ Kootou na tama i Galesia raa e vvare roo. Koai te tama e mee kootou ki vvare? Anau ni tattara atu kootou i te mate Kraiss raa, tena kootou ku illoa laoi roo i te mate Jisas Kraiss i aruna te kross raa! ² Tena he mee hokotahi koi anau e hihai kootou ki mee mai: kootou ni too peehee TeAnana Tapu raa; kootou e too e mee kootou e tauttari na tuaa raa, ma e mee kootou e tauttari te Rono Tauareka raa, tena ki hakattina? ³ Kootou ni vvare roo peehee! Kootou e kaamata mai ma TeAnana Tapu, tena te saaita nei kootou ku mee ma ki hai na mahi kootou hokkootou ki too te ora hakamaoni raa? ⁴ Kootou ni too roo na hakalono lihu hao te saaita kootou ni mee no hakattina raa. Tena anau e maanatu ma na hakalono lihu kootou ni too raa ki se llano marino. ⁵ Eaa! TeAtua e kou atu TeAnana Tapu raa, tena ki huri atu na mahi Aia raa i kootou e mee kootou e ppena

hea natuaa raa e hihhairaa, ma emee kootou nillono te Rono Tauareka raa no hakattina?

⁶ Kootou emannatu natattara iroto te Launiu Tapu e tattara ite vahi Abraham ma, "Abraham e hakatina TeAtua, tena TeAtua kutoo aia pera ma hetama etonu tahi." ⁷ Tena kootou killoa hoki pera ma na mokopuna hakamaoni Abraham raa ko na tama e isi na hakattina raa. ⁸ Te Launiu Tapu raa e tattara mai pera ma TeAtua ni tattara imua pera ma natama seai ma ni Jiu raa eme kittonu inakaremata Aia, emee na hakattina natama raa iaa Krai raa. Tena na tattara TeAtua iroto te Launiu Tapu raa e tattara ake Abraham ite Rono Tauareka raa, tena TeAtua eme ki hakatapu natama hakaatoa e hakattina raa emee koi Abraham. ⁹ Abraham e hakatina, tena TeAtua ki hakatapu aia, tena na tama hakaatoa tera e hakattina raa e me ki hakatapu ria pera ma Abraham raa hoki.

¹⁰ Na tama e tuunaki no tauttari na tuaa raa ennoho ma te haeo. Emee te Launiu Tapu raa e tattara ma, "TeAtua eme kikou ake te haeo ite tama tera se tautari na tuaa hakaatoa emmau iroto te Launiu na Tuaa TeAtua raa." ¹¹ Tena te mee nei ku matahua te saaita nei pera ma na tama e tauttari na tuaa raa se lavaa te ttonu i na karemata TeAtua, maitaname te Launiu Tapu raa e tattara ma, "Na tama TeAtua etoo ma ni tama e hakattina raa ko na tama e me ki too te ora e ora tahi raa." ¹² Emeia te tiputipu te hakatina raa e kee itaha ma te tiputipu te tauttari na tuaa raa. Pera ma te Launiu Tapu raa e tattara mai ma, "Te tama e tautari hakaatoa na tuaa raa e me ki ora."

¹³ Emeia Krai e hakattana taatou itaha ma te haeo e moe iroto na tuaa raa. Aia etoo te haeo raa itaha ma taatou te saaita Aia ni tootoo iaruna te kros raa, emee te Launiu Tapu raa e tattara mai ma, "Te tama e hakalavaua ria iaruna te laakau raa e me ki noho ma te haeo TeAtua." ¹⁴ Jisas Krai e ppena peenei raa ma ki lavaa te tattara hakamaoni TeAtua ni tattara ake Abraham raa tettae hoki inatama seai ma ni Jiu raa, ia ki lavaa hoki taatou te too TeAnana Tapu TeAtua ni tattara ma Aia e me ki kou mai raa.

Na Tuaa ia ma na tattara hakamaoni TeAtua

¹⁵ Aku taina, anau e hihai ki kou atu he tattara hai auna tera kootou e illoa: te saaita tokorua e hakamoe te tattara no tonu, se hai tama e lavaa te seu ia ma ku hakapiri ake alaa hakataakoto hoki iaruna ma hea tokorua raa ni hakamoe no tonu raa. ¹⁶ Essau pera ma TeAtua ni kou ake te tattara hakamaoni Aia raa iaa Abraham ia ma te Mokopuna aia imuriraa. Te Launiu Tapu raa se hakammau ma, "na hai mokopuna" emee ma tammaki natama, emeia te Launiu Tapu raa emee ma "te Mokopuna" emee ma he tama hokotahi koi, teenaa ko Krai. ¹⁷ Te hakataakoto

anau raa e mee peenei. TeAtua ni hakamoe te tattara e ivi Aia raa ma Abraham imua, tena imuri haa huitarau tiputoru na hetau Moses kutoo na tuaa raa. Tena na tuaa raa hoki selavaa teseu te tattara e ivi TeAtua raa. ¹⁸ Ia kame na hoki TeAtua e kou mai raa e tuurana i te vahi na tuaa raa, tena te tattara hakamaoni Aia raa kuse isi te tuurana i te vahi na hoki raa. Emeia TeAtua e kou ake na hoki raa iaa Abraham e mee te tattara hakamaoni Aia raa.

¹⁹ Kaa he hakataakoto peehee na tuaa raa? Na tuaa raa e hakapaa ake e mee taatou e hai sara i na tiputipu taatou, tena na tuaa raa e me ki mmoe roo ki tae mai te Mokopuna Abraham tera TeAtua ni tattara hakamaoni ake raa. TeAtua e kou ake na tuaa raa i na ensel raa ki kou ake Moses, tena Moses ki kou ake na tuaa raa i na tama. ²⁰ Emeia te saaita TeAtua ni tattara ake na tattara hakamaoni Aia raa iaa Abraham, Aia Hokoia roo ni tattara ake Abraham: Aia se hai tama ni kauna ki haere ma na tattara hakamaoni Aia raa.

Te hakataakoto na tuaa Moses

²¹ Eaa! Na tuaa raa e hakataukaa ma na tattara hakamaoni TeAtua raa? Seai! Kame taatou etoo he tuaa tera e me ki kou mai te ora hakamaoni raa, tena na tama hakaatoa e tauttari te tuaa nei raa e me ki ttonu i na karemata TeAtua.

²² Emeia te Launiu Tapu raa e mee pera ma te maarama nei hakaatoa ennoho iraro namahi na haisara. Ia tena te tattara hakamaoni TeAtua ki hakassao taatou raa e haere koi i na tama e hakattina Jisas Krai raa.

²³ Emeia, i mua te saaita te hakatina raa ni tae mai, taatou e ponotia i roto te hare karapusi, ia tena taatou elepotia i na tuaa raa haere notaeroo te saaita te hakatina raa ku tae mai. ²⁴ Ia tena na tuaa raa e hakamattua i aruna taatou haere notae te saaita Krai ni hamai ma kilavaa taatou te tukutonu na ora taatou ma TeAtua raa i na hakattina taatou.

²⁵ Tena vahao nei taatou kutuku na hakattina taatou raa iaa Krai, tena na tuaa raa vahao nei ku se hakamattua i aruna taatou.

²⁶ Kootou hakaatoa ni tamalliki TeAtua, ia e hakanatahi ma Jisas Krai, maitaname kootou e hukui ma Tama raa.

²⁷ Te saaita kootou ni hakoukou tapu ma ki hukui kootou ma Krai raa, kootou etoo te ora hou Krai raa, essau pera ma he tama ereureu te paamaro hou. ²⁸ Ia tena kootou na Jiu raa se kkee itaha ma na tama seai ma ni Jiu raa, ia na tama hehekau raa se kkee i taha ma na tama s hai tama e hehekau raa, ia na taanata raa se kkee i taha ma na hhine, tena kootou hakaatoa e hakanatahi, maitaname kootou e hukui ma Krai.

²⁹ Ia tena kootou kumee pera ma ni tamalliki Krai:, kootou hoki kumee pera ma ni tamalliki Abraham, ia tena kootou e me ki too na tuhana kootou raa pera ma TeAtua ni tattara hakamaoni ake Abraham i mua raa.

4

¹ Emeia anau eme kimeatu hoki. Tetamariki tera eme kitoo nahekau tetamana aia raa eme kimee pera ma hetama hehekau tesaaita aia koi paamee, niaina roo ma aia ettino na meeraa hakaatoa. ² Eisi nataanata eme kilollohi tetamariki raa tesaaita aia koi tamariki, tena ku matamata ake nahekau tetamariki raa kittaroo te saaita te tamana te tamariki raa ni tuku ake raa. ³ Taatou peeraa hoki. Tesaaita taatou nise ki hakattina hakamaoniraa, taatou etauttari natiputipu te maarama nei. ⁴ Emeia te saaita hakamaoni TeAtua ni tuku raa ku tae, tena Aia ki kauna ria iho te Tama Aia raa. Tama raa e haanau iho i te hine te maarama nei, tena kitautari natuaa na Jiu raa, ⁵ ma ki tau i muri na tama tera e nnoho i raro na tuua raa, ia ki tokonaki hoki taatou ki mee pera ma ni tamalliki TeAtua.

⁶ Maitaname taatou nitamalliki TeAtua, tena Aia ekou mai TeAnana te Tamariki Aia raa ki noho i roto na hatu manava taatou. TeAnana tera eme kikanna ma, "Tamana, Taku Tamana." ⁷ Ia tena kootou ku se mee pera ma nitama hehekau, kootou kumee pera ma nitamalliki TeAtua. E mee kootou nitamalliki Aia, tena TeAtua eme kikou atu natuhana hakaatoa Aia eisi ma natamalliki Aia raa.

Pol e hakatataakoto mmaha na tama i Galesia

⁸ Imua tesaaita kootou nise ki illoa mai TeAtua raa, kootou emee pera ma nitama hehekau na atua tera seai ma niatua hakamaoniraa. ⁹ Emeia tesaaita nei kootou ku illoa mai TeAtua. Eaa, anau kitattara pera ma tesaaita nei TeAtua kuiroa kootou? Aiea kootou e hihhai ki vakkai muri ina anana seisi na mahiraa ki tokonaki kootou raea? Aiea kootou e hihhai ki vakkai hakaraoi no mee pera ma nitama hehekau ina anana raa raea? ¹⁰ Anau erono pera ma kootou eisi na aho, na marama, na hetuu ia ma na hetuu e hakammaha. ¹¹ Anau e hakataakoto mmaha i kootou! Tena anau e mataka ma ka oti te hehekau anau raa kullano marino.

¹² Tena anau ekainno atu kootou aku taina kimee pera ma anau. Ia tena anau essau koi peenaa ma kootou. Kootou se haimee nippena essara i anau. ¹³ Kootou e illoa te hakataakoto anau ni takutaku atu te Rono tauareka raa i te kaamata roo; Anau e takutaku atu raa e mee anau elaavea. ¹⁴ Ia niaina ma te maahana anau raa e hainattaa ma kootou, emeia kootou se mee hakahaero anau, ia setiaki anau. Kootou e too anau pera ma anau he ensel TeAtua, ia hoki kootou e too anau pera ma anau ko Jisas Krais. ¹⁵ Kootou ni hihhia roo! Kaa teehee te hihhia naa vahao nei? Tena anau hokonnau e lavaa te meatu pera ma kootou ki nnape na karemata kootou raa i taha no kou mai anau raa kimee e hainauhie. ¹⁶ Ia emee anau e tattara atu

te hakamaoni, tena kootou ku mee pera ma anau ku haeo kootou?

¹⁷ Na tama tera e hahai ma ki hakatike te Rono Tauareka raa e hihhai mahi roo kootou, e meia na hakataakoto laatou raa e sakkino. Te hihhai na tama raa ma ki vvae kootou itaha ma anau, ki tauttari kootou hea laatou e hihhai raa. ¹⁸ Ia tena e tauareka ki tauttari vaa muri na tama ki mee na hakataakoto laatou raa ki taualleka. Kootou etau te ppena tahi na mee taualleka, ia se ppena koi te saaita anau enoho ma kootou. ¹⁹ Aku tama! Na hakalono llihu ana nei essauroo pera ma naisu te hine ku mee ki mamaoha raa; anau e me ki hakalono llihu pe nei ki tae roo te saaita kootou e too na tiputipu Krai raa i roto kootou. ²⁰ Anau e hihai roo ma ki noho ma kootou te saaita nei, kilavaa anau te hakatiketike na tattara ana raa kitau ma hea kootou e hihhai raa, maitaname anau e hakataakoto mmaha roo i kootou.

Te tattara hai auna Hagar laaua ma Sara

²¹ Anau e hihai ki vahiri atu kootou na tama tera e hihhai ki noho i raro na tuua raa: kootou se illoa hea na tuua raa e tattara atu kootou? ²² Iroto na tuua raa e mmau ma Abraham e isi tokorua na tamalliki taanata. Te tamariki e haanau iho i te hine hehekau, tena te tamariki e haanau iho i te avana hakamaoni aia raa. ²³ Te tamariki e haanau iho i te hine hehekau raa, e haanau iho tautari te hakataakoto te tama. Tena te tamariki e haanau iho i te avana hakamaoni aia raa, e haanau iho tautari hea Te Atua nimeake Abraham raa. ²⁴ Tokorua na h hine nei e huri mai taatou e rua na tattara e ivi raa. Tena Hagar te hine na tamalliki aia raa e hannau mai pera ma ni tama hehekau raa e huri mai taatou te tattara e ivi na tama raa ni too i te Mouna Sainai raa. ²⁵ Hagar etuu pera ma ko te Mouna Sainai i roto Arabia, tena aia e huri mai taatou te matakaina Jerusalem ia ma te kanohenua aia te saaita nei tera e noho pera ma ni tama hehekau raa. ²⁶ E meia Sara etuu pera ma ko te Jerusalem hoo i te vaelani raa, tena aia ko te tinna taatou. ²⁷ E mee te Launiu Tapu raa e tattara ma, "Kootou na h hine se hai tamalliki raa ki hihhia! Ia ttani hakamaroa ma te hihhia kootou na h hine se hai vahao ni llono na isu na tamalliki raa! Maitaname te hine e peesia ria raa, e me ki isi tammaki na tamalliki, e raka i aruna ma te hine te avana aia raa se lavaa roo te tiaki aia raa."

²⁸ Tena kootou aku taina, kootou essau pera ma ko Aisak te tamariki Sara raa, maitaname kootou e hannau mai tautari te tattara hakamaoni Te Atua ni kou ake Abraham raa. ²⁹ Te saaita naa te tamariki e haanau mai tautari te hakataakoto te tama raa ku mee hakahaeo te tamariki e haanau mai i na mahi Te Anana Tapu raa, e ssau pera ma

te saaita nei. ³⁰ Kaa te Launiu Tapuraa e mee maea? Te Launiu Tapuraa e mee mai ma, "Hakaise te hine hehekau raa ma te tamariki aia raa i taha, e mee te tamarikinaa selavaa tetoo hetuhana pera ma te tamariki teavana hakamaoniraa eme kitoo i na hekau te tamana laaua raa."

³¹ Tena aku taina, taatou seai ma nitamalliki te hine hehekau raa, e meia taatou nitamalliki te hine seai ma he hine hehekau raa.

5

Krais e hakattana taatou

¹ Tuummau, maitaname Krais e hakattana taatou, ki selavaa taatou te nnoho i raro na mahi na tuua raa.

² Anau Pol emeatu kootou, kame kootou ettuu te hakamaatino etapu inatinotama kootou ma kimee TeAtua pera ma kootou ettonu, tena hea Krais ni ppena raa ellano marino koi. ³ Anau eme kitattara hai mahi atu kootou hakaraoi pera ma koai te tama e hihai ma aia ki ttuu te hakamaatino etapu te tinotama aia raa, te tama naa e tau te tautari na tuua na Jiu raa hakaatoa. ⁴ Kame he tama kootou e tautari na tuua raa ma kimee aia ki tonu i na maihu TeAtua, tena te tama naa e havakkee aia hokoia i taha ma Krais. Tena aia ku noho i taha ma te laoi TeAtua ni tokonaki kootou raa. ⁵ Ite vahi maatou: maatou emannatu pera ma TeAtua eme kitoo maatou pera ma nitama ettonu, emee maatou e hakattina, tera hea maatou e hakattari i na mahi TeAnana TeAtua raa ma kitoo te hakamaoni Aia nitattara mai raa. ⁶ Te tama ettuu te hakamaatino etapu ia ma te tama settuu te hakamaatino etapu tetinotama aia raa sekkee, kame taatou ehukkui ma Krais. Te mee e hakamaatua raa ko na hakattina taatou tera eme ki huri ake i roto na laoi taatou i alaa tama raa.

⁷ Kootou ni ppena tauareka roo! Kaa koai e ppui kootou ki se tauttari te hakamaoni raa? Tama raa e tatakore kootou peehee? ⁸ Na tatakore peenei raa se oo mai TeAtua te Tama ni hirihiri kootou raa. ⁹ Na tama etattara ma, "Na ist moisi elavaa te mee te haraaoa e hakamoeraa kihhuta."

¹⁰ Maitaname taatou ehukkui ma TeAriki taatou raa, tena anau ehakatina pera ma TeAtua eme kimee kootou kitauttari natattara anau raa, ia kisetoo na hakataakoto ekkee. Koai te tama e hakapanimu na hakataakoto kootou raa, TeAtua eme kikou ake na hakalono llihu te tama naa.

¹¹ Aku taina, anau etakutaku pera ma tettuu te hakamaatino etapu tetinotama raa se hakamaatua, tera hea anau etauhano tetoo na hakalono llihu raa i na rima na Jiu raa. Kame tetuu te hakamaatino etapu tetinotama raa e hakamaoni, tena te takutaku anau i te mate

Krais iaruna tekrosraa selavaa hoki te kou mai te haeo anau. ¹² Anau e hihai ma natama tera e hakapanimu kootou raa kise tuu te hakamaatino etapu raa koi i na tinotama laatou, e meia laatou kittuu hoki alaa kina i na tinotama laatou raa.

¹³ Aku taina, TeAtua e hirihiri kootou ki hakattana i taha ma na tuua raa. Emeia auu se hakatettere ma te saaita nei akoe e lavaa te ppena na mee sakkino te tinotama raa e hihai ki hakattaki akoe raa. Kootou kilaoi, tena kutokonaki kootou hokkootou. ¹⁴ E mee na tuua raa hakaatoa e mmoe i roto te tuua hokotahi nei, "Laoui alaa tama pera ma akoe e laoi akoe hokkoe." ¹⁵ Emeia kame kootou e haere mee pera ma ni manu kaittama no mee alaa tama ki hakalono llihu, tena hakamattonu ka oti kootou hakaatoa ku haeo.

TeAnana ia ma te tinotama

¹⁶ Hea anau emee ma kimeaturaa peenei: tiaki TeAnana raa ki hakattaki na ora kootou raa, tena kootou eme kiselavaa te tauttari hea te tinotama raa e hihai. ¹⁷ E mee hea te tinotama raa e hihai raa e me ki hakataukaa ma hea TeAnana raa e hihai, ia hea TeAnana raa e hihai raa eme ki hakataukaa ma hea te tinotama raa e hihai. Te tinotama ia ma TeAnana raa se hihai hokolaaua, tena te mee nei e huri mai pera ma kootou selavaa te ppena hea kootou e hakataakoto ma ki ppena raa. ¹⁸ Kame TeAnana raa e hakattaki kootou, tena kootou selavaa tennoho iraro na mahi na tuua raa.

¹⁹ Hea te tinotama raa e hihai raa e matahua. Te tinotama raa e huri mai na tiputipu sakkino pera ma, kipaa huri, kinnoho na ora haeo, ia eme ki hai huri, tena ²⁰ ki hakammaha na hatu tipua ia ma na tama hai pakava raa. Na tama ku kaamata no nohonoho haeo, tena ku puhupuhu hokolaatou, na tama ku manava kkere, na tama ku hakatauttau, ia na tama ku mannako na mee alaa tama eisiraa. Na tama raa evvae inakuturana, tena ki hakatauttau hokolaatou; ²¹ na tama raa e manava kkere hokolaatou, na tama raa e unu tahi, ia epukua hakatauttau, tena kippena alaa mee haeo peenei hoki. Anau emeatu kootou vahao nei pera ma anau ni meatu i mua raa: na tama tera e ppena na mee nei raa selavaa te ttae i te Hakamaatua ana i te Vaelani raa.

²² Emeia TeAnana raa e kou mai te laoi, te hihia, te noho laoi, te laumarie, te manava laoi, te tauareka, te hakamaoni, ²³ te pasemmu, tena kise mannava haeo. Se hai tuua eme ki hakataukaa ma na tiputipu nei. ²⁴ Na tama e tauttari Jisas Krai raa ku peesia na tiputipu sakkino nei itaha ia ma hea te tinotama raa e hihai. ²⁵ TeAnana raa e kou mai na ora taatou, tena Aia eme

ki rorohi na ora taatou raa. ²⁶ Taatou ki se lavaa te hai ahu. Taatou ki se lavaa te hakatauttou ma alaa tama. Taatou ki se lavaa te manava kkere alaa tama.

6

Tokonaki alaa tama

¹ Aku taina, kame he tama e laavea e ppena te mee e sara, tena na tama e hai mmahi i na hakattina laatou raa e tau te hakatonu ake te tama naa; e meia kootou ki tauttari te ara e tonu. Tena akoe hokkoe ki hakamattonu, ka oti akoe ku teiho i na hahaaite raa hoki. ² Kootou ki tokonaki alaa tama te saaita laatou ettiri na hainattaa, ia kame kootou e ppena peenei, tena kootou ki tauttari na tuua Krai raa. ³ Kame he tama e hakataakoto ma aia e hakanaaniu, e meia i te hakamaoni aia se hakanaaniu, tena te tama naa e hakanapa aia hokoia. ⁴ Kootou hokkootou kikkira muri na tiputipu kootou raa. Kame na tiputipu kootou raa e taualleka, tena kootou e tau te ahu i na mee kootou ni ppena raa, ia se ahu niaa alaa tama ni ppena raa. ⁵ Tena kootou hakaatoa e tau te amo hea e hainattaa i roto na ora kootou raa.

⁶ Kame he tama e akoako atu na tiputipu telotu, tena kootou e tau te hakatae ake na mee taualleka raa i na tama e akoako atu kootou raa hoki.

Taatou e me ki too niaa taatou e ppena

⁷ Auu se hai lavvaka kootou hokkootou; se hai tama e lavaa te hai laavaka TeAtua. Ehia te kooina akoe ettiri, teenaa te kooina hoki akoe e me ki too. ⁸ Kame kootou e tauttari hea te tinotama raa e hihai no ppena na tiputipu sakkino raa, tena kootou e me ki too te mate. Emeia kame kootou e tauttari TeAnana Tapu raa no ppena hea Aia e hihai raa, tena kootou e me ki too te ora e ora tahi. ⁹ Tena taatou ki sekkaro te ppena na tiputipu taualleka; kame taatou sekkaro, tena eisi te saaita taatou e me ki too na tuhana taualleka i na tiputipu taatou e ppena raa. ¹⁰ Tena taatou ki tokonaki alaa tama he saaita peehee taatou e lavaa, taohi mua na tama tera e hakattina iaa Jisas Krai raa.

Na tattara hakaoti

¹¹ Kira iho tellahi na inoa anau e taataa atu i kootou ma te rima roo anau nei!

¹² Natama tera e hahai i ma kimee kootou kittuu te hakamaatino e tapu i na tinotama kootou raa ko na tama tera e hihhai ki hakatannata, ia kiahu i na tiputipu koi taatou na tama raa. Natama raa e ppena peeraa ma ki se hakalonoliu laatou i na hakattina laatou iaa Krai raa. ¹³ Niaina na tama tera ettuu te hakamaatino e tapu na tinotama laatou raa se tauttari hoki na tuua. Natama raa e hihhai ma kootou kituu te hakamaatino

e tapu i na tinotama kootou raa ma ki lavaa laatou te ahu pera ma kootou e tauttari hea laatou e hihhai raa. ¹⁴ Ia anau iaa, anau e me ki ahu koi i te vahi te kros Jisas Krai TeAriki taatou raa. Tena i te mate Aia, anau ku taa mate na tiputipu te maarama nei raa hakaatoa, tena anau ku mee pera ma he tama ku mate i te maarama nei. ¹⁵ Se isi te mee e sara i te tama e ttuu te hakamaatino e tapu ia ma te tama se ttuu te hakamaatino e tapu raa. Te mee tera e hakamaatua raa ko te ora vahao nei TeAtua e hihai ma taatou ki isi raa. ¹⁶ Kame kootou e tauttari hakamaoni roo na tuaa nei, tena kootou e me ki mee pera ma ni tamalliki hakamaoni roo TeAtua. TeAtua e me ki mee hakaraoi roo kootou ma te laoi Aia se isi te hakaoti raa, tena ku kou atu te noho laoi.

¹⁷ Tena ki hakaotioti, anau se hihai hoki ma kootou ki kou mai alaa hakalonollihu, e mee napona e mmau te tinotama anau nei e huri atu pera ma anau he tama hehekau Jisas.

¹⁸ Aku taina, TeAriki Jisas Krai ki hakatapu kootou, tena ku noho ma kootou na vahao hakaatoa. Amen.

Efesus

Te launiu Pol e taataa i na tama i Efesus Na hakataakoto hakamattua i roto te launiu nei:

Hukui ma Krai*s* 1.1—3.21

Takattaka ma Krai*s* 4.1—6.9

Tuu mmau no ppuhu ma Satan 6.10—6.24

¹ Anau Pol, anau e taataa atu te launiu nei. TeAtua e hihai ma anau ki mee pera ma he aposol Jisas Krai*s*.

Anau e taataa atu kootou natama i roto Efesus tera e hakamaoni i na ora laatou e hukui ma Jisas Krai*s* raa.

² TeAtua te Tamana taatou ia ma TeAriki Jisas Krai*s* e me ki tokonaki kootou, tena ku kou atu te noho laoi.

*Na hoki e Ttapu Krai*s**

³ Taatou ki hakammaha TeAtua te Tamana Jisas Krai*s* TeAriki taatou raa! Maitaname TeAtua kukou mai taatou na hoki hakaatoa e ttapu i te vaelani raa, e mee taatou ku hukui ma Krai*s*. ⁴ I mua TeAtua ni pena te maarama nei, Aia ko na hirihiri avare taatou kimee mo tamalliki Aia, e mee taatou e hukui ma Krai*s*, tena taatou ki ttapu no nnoho se hai sara i na karemata Tama raa.

E mee TeAtua elaoi taatou, ⁵ tena Aia ni maanatu i mua roo ma Aia e me kimee taatou pera ma ni tamalliki Aia i na mee Jisas Krai*s* ni ppena raa. Te nei he maanatu Aia, tena Aia e hihai kippena te mee nei. ⁶ Taatou ki hakammaha TeAtua e mee Aia e hurimai hakamaoni te laoi Aia raa i taatou, maitaname Aia e hoki marino mai taatou te Tamariki Aia e hakasessere mahi raa. ⁷ Maitaname te toto Krai*s* raa e hakattana taatou, tena ki ssoro na hai sara taatou raa i taha. Te laoi TeAtua i taatou raa e rahi roo, ⁸ tena Aia ki nnini iho te laoi Aia raa i aruna taatou.

I te kite ma te atamai Aia, ⁹ TeAtua e ppena hea Aia ni hakataakoto raa, tena ki hakairoa mai taatou te hakataakoto e huuna ria tera Aia ku oti te maanatu ma ki hakaoti ake iaa Krai*s* raa. ¹⁰ Te hakataakoto TeAtua raa e mee pe nei, te saaita hakamaoni raa e me kitae mai, tena Aia e me kituku na mee hakaatoa i te vaelani ia ma te maarama nei raa iraro na mahi te Tuku hokotahi raa, teenaa ko Krai*s*.

¹¹ Namee hakaatoa e ppena tauttari te maanatu ia ma te hihai TeAtua, tena TeAtua e hirihiri taatou kimee pera ma ni tamaroo Aia i te huhuki taatou ma Krai*s* raa, e mee te hihai Aia raa e moe iaruna hea Aia ni maanatu i te kaamata raa roo. ¹² Tena taatou na tama kaamata tera ni hakattina iaa Krai*s* raa, ki hakammaha TeAtua i na mahi Aia.

13 Ia tena kootou hoki kumee pera ma nitama TeAtua tesaaita kootou nillono natattara hakamaoni te Rono Tauareka tera etokonaki taatou ki ora raa. Kootou ehakattina iaa Krai, tena TeAtua ehakammau tehakamaatino Aiaraa iaruna kootou pera ma Aia ettino kootou, tena kikouatu kootou TeAnana Tapu Aia nitattara atu raa. 14 Ia emee taatou kuoti te too TeAnana Tapu raa, tena taatou kuilloa te hakamaoni pera ma taatou eme kitoo alaa mee taualleka hoki tera TeAtua nitattara hakamaoni imua ma Aia eme kikouake ma natamalliki Aia raa. Taatou ehakattari ki too na mee nei te saaita TeAtua e too muri taatou raa, tena taatou kunnoho hihhia ma Aia. Ia tena taatou ki hakammaha TeAtua i te tauareka Aia!

Telotu Pol

15 Tera hea te kaamataroo anau nirono nahakattina kootou i TeAriki Jisas ia ma te laoi kootou ehuriake ina tama TeAtua raa, 16 anau etauhano te hakammahaake TeAtua ma kootou. Anau emaanatu kootou inalotu anau raa, 17 tena anau ekainnoake TeAtua te Tamana Jisas Krai TeAriki taatou raa, te Tamana enoho iroto temaahina etii raa kikouatu TeAnana Tapu tera eme kimee kootou ki atamai, tena kuhakariatu kikkite kootou i TeAtua ia ma kiilloa kootou Tamaraa. 18 Anau ekainnoake ki taaraki na kapuroro kootou raa kikkite kootou te maahina Aia raa ma kilavaa kootou te illoa te hakataakoto tera Aia nikannaatu kootou raa, ia kiilloa hoki kootou te taualleka nahoki Aia nitattara hakamaoniake itekano henua Aiaraa, 19 ia kikkite hoki kootou namahi haimmahi Aia tera ehehekau iroto naora taatou natama tera ehakattina Aiaraa. Namahi ehehekau iroto taatou nei essau pera ma namahi haimmahi 20 Aia nihurimai te saaita Aia nihakaora muri Krai itaha ma temate raa, tena kihakanoho Tamaraa itevahi laaua Aia itevaelani iaruna raa. 21 Krai ehakamaatua iaruna naensel itevaelani, na tuku, na mahunani ia ma nariki; te kakkae Aia etoo raa erakammaoroo ma nakakkae natama hakamattua iroto temaarama nei ia ma temaarama imurira; 22 TeAtua etuku namee hakaatoa iraro navae Krai, tena kikouake Tamaraa inalotu raa pera ma he Ariki ehakanaanu iaruna namee hakaatoa. 23 Tena telotu raa ehurimai te kaatoa te tinotama Krai raa, tena Krai Hokoia emee namee roo hakaatoa no kaatoa.

2

Jisas emate, tena ki ora muri

1 Naanana kootou imuaraa emmate, emee kootou nise hakallono TeAtua, tena kippena namee essara. 2 Kootou imuaraa etauttari natiputipu sakkino itemaarama nei raa, tena kitauttari te tama ehakamaatua

na mahi na tipua i te vaelaniraa, teenaa ko te tipua tera e hakamaatua i roto na ora na tama se hakallono TeAtua raa. ³ Emeia te hakamaoni, taatou essau pera ma na tama raa hoki, taatou etauttari namee tera taatou hokotaatou e hihhai raa. Taatou eppena namee hakaatoa tera na tinotama ia ma na mannatu taatou raa e hihhai. Taatou etau te too na hakalono lihu TeAtua raa, essau pera ma alaa tama hoki.

⁴ Emeia te manava aroha TeAtua raa e rahi roo, ia telaoi Aia taatou raa erahi hoki, ⁵ tena Aia ki hakaora muri naanana taatou raa ma Krai tesaita naanana taatou raa ni mmate, e mee taatou ni se hakallono Aia. Taatou etokonakiria no ora ina mahi TeAtua. ⁶ E mee taatou ehukui ma Jisas Krai, tena Aia ki hakaora muri taatou ina mahi Aia ma ki hakamattua taatou ma Aia i te maarama i aruna raa. ⁷ Aia eppena peenei iaa Jisas Krai ma ki hurimai kikkite taatou ma natautama koi oo mai imuriraa telaoi erahi Aia raa. ⁸ ⁹ Maitaname TeAtua etokonaki taatou no ora ma telaoi Aia raa, e mee taatou e hakattina. Taatou se ora ina mahi koi taatou hokotaatou, e meia taatou e ora e mee te hoki TeAtua raa, tena taatou ki se ahu ma teeraa ni mahi taatou. ¹⁰ TeAtua e mee taatou ki tipu peenei, ia e mee taatou e hukui ma Jisas Krai, tena Aia ki penapena taatou ki nnoho te ora tauareka tera Aia ku oti te tanattana ma taatou ki ppena raa.

Hukui ma Krai

¹¹ Kootou seai ma ni Jiu te saaita kootou ni hannau mai raa, tena na Jiu raa e mee ma kootou settuu te hakamaatino e tapu raa ina tinotama kootou, e meia laatou na Jiu raa e ttuu te hakamaatino e tapu raa (teenei he hakamaatino koi na taanata raa e mee ina tinotama laatou.) Mannatu ma na ora kootou imua raa nittipu peehee. ¹² Te saaita naa kootou e mmao i taha ma Krai. Kootou ni manu siri, tena kootou seai ma ni tama i roto na tama TeAtua ni hirihiri raa. Kootou se isi na tuhana kootou i roto te tattara e ivi TeAtua ni hakamoe tera e mmoe i roto na tattara hakamaoni Aia ni meake na tama Aia raa, tena kootou e nnoho vare koi i roto te maarama nei se isi na mannatu, ia se too hoki TeAtua. ¹³ Kootou ni mee raa e mmao roo i taha ma Krai, tena te toto Krai raa e kou mai kootou no taapiri Aia. ¹⁴ E mee Krai Hokoia e kou mai te tauareka, tena ki mee na Jiu ia ma na tama seai ma ni Jiu raa ki oo mai no mee pera ma he kanohenua hokotahi. Aia e seu te tauppaa tera ni vvae no mee na tama raa ki nonnoho haeo raa. ¹⁵ Krai e hakaoti natuaa hakaatoa i roto natuaa na Jiu raa kilavaa Aia te penapena e rua na kanohenua raa pera ma he kanohenua hoo ki hukui ma Aia, tena ki mee na tama raa ki nnoho taualleka. ¹⁶ Temate Krai i aruna tekros raa e seu te nonnoho haeo na tama raa, ia tena temate Aia i aruna

te kros raa e hakapaa erua na kanohenua raa pera ma he tinotama hokotahi, tena ki too muri ake na tama raa iaa TeAtua. ¹⁷ Krai e haerei ho notakutaku atu te Rono Tauareka ite noholaoi raa ikootou hakaatoa, na tama sei ma ni Jiu tera ni oo nommao itaha ma TeAtua raa ia ma na Jiu tera ni mee ma e tappiri ake Aia raa. ¹⁸ Na mahi Krai raa e mee taatou hakaatoa na Jiu ia ma na tama sei ma na ni Jiu raa ki o mai nottuu i mua TeAtua ma TeAnana hokotahi.

¹⁹ Ia tena kootou na tama sei ma ni Jiu raa, te saaita nei kootou ku sei ma ni manu siri ia ma ni tama kee. Kootou te saaita nei ku hukui hakaatoa ma na tama TeAtua raa, tena kootou ku mee pera ma ni tamalliki Aia. ²⁰ Kootou e ssau pera ma ni hare tera e hakatuu i aruna te hatupaa na aposol ia ma na profet raa ni hakamoe, tena Krai Hokoia ko te pou roto te hare naa. ²¹ Aia ko te Tama e ttaohi na pou te hare naa hakaatoa, tena te hare naa ku haere no rahi no mee pera ma he hare tapu ni hakatapurua ma TeAtua. ²² E mee kootou e hukui ma Krai, tena Krai ku hukui kootou ia ma alaa hakattina ana ite kina TeAtua e noho i na mahi TeAnana Tapu raa.

3

Te hehekau Pol ma na tama sei ma ni Jiu raa

¹ Tena anau Pol, anau e karapusiria e mee te hehekau Krai e kou mai ki takutaku atu te Rono Tauareka raa ikootou na tama sei ma ni Jiu raa. ² Hakamaoni kootou kame kuoti tellono te hehekau Krai ni kou mai anau kippena ki tokonaki kootou i na mahi Aia raa. ³ TeAtua e huri mai na hakataakoto Aia e huunaria raa ki iroa anau. (Anau e taataa hakapopoto atu koi te launiu nei, ⁴ ia kame kootou e ppau hea anau e taataa raa, kootou e me ki illoa te atamai anau i na tiputipu Krai e huunaria raa.) ⁵ I mua taatou na tama ni se illoa namee tera ni huunaria raa, e me ia te saaita nei TeAtua e huri mai na mee raa i TeAnana Tapu, tena ki huri ake hoki na aposol ia ma na profet raa. ⁶ Te hakataakoto tera ni huunaria i mua raa e mee pe nei. Na tama sei ma ni Jiu raa e me ki hakapaa ma na Jiu raa, tena kutoo na tuhana e tapu TeAtua e me ki kou mai raa. Na tama raa e me ki hukui ma na Jiu raa pera ma he kanohenua hokotahi, tena na tama sei ma ni Jiu raa e me ki too hoki na tattara hakamaoni TeAtua ni tattara ake na Jiu raa, e mee laatou ku hukui ma Jisas Krai.

⁷ TeAtua e kou mai te hoki e tauareka nei i anau, tena anau ku mee pera ma he tama hehekau i te Rono Tauareka tera Aia ni kou mai anau i na mahi Aia raa. ⁸ Anau e mouraro i na hakattina ana TeAtua raa hakaatoa, e me ia

TeAtua e kou mai te hehekau tauareka nei kikkave na mee taualleka te Rono Tauareka Kraiis tera taatou se illoaraa ina tama seai ma ni Jiu raa, ⁹ tena kimee na tama hakaatoa kikkite ma na hakataakoto TeAtua e huunaria raa e me ki hehekauria peehee. TeAtua te Tama nippena na mee hakaatoa raa ni huu na hakataakoto Aia raa na saaita kullaka raa, ¹⁰ ma kilavaa te saaita nei ite vahi telotu na ensel hai mmahi tera e isi na mahi i te vaelani raa te illoa te atamai Aia tera ehura i roto na mee hakaatoa raa. ¹¹ TeAtua e pena te me nei tautari te hakataakoto emoe tahi i roto Aia tera Aia nimee no hakamaoni ina mahi Jisas Kraiis TeAriki taatou raa. ¹² Taatou e hukui ma Kraiis no hakattina hakamaoni Tamaraa, tena taatou kuse isi te mattaku kioo no ttuu imua TeAtua. ¹³ Ia tena anau e kainno atu kootou ki se mamannatu tammaki e mee anau e too na hakalono lihu nei ma kootou ki tokonaki kootou.

Te laoi Kraiis

¹⁴ Tera hea anau e teiho no tuturi imua na maihu TeAtua, ¹⁵ te Tama tera na hareakina hakaatoa ite vaelani ma te maarama nei raa e too na inoa hakamaoni laaou raa. ¹⁶ Tena anau e kainno ake TeAtua ina mahi TeAnana Tapu kikou atu kootou ni mahi ina mahi Aia raa ki tokonaki kootou kiivi, ¹⁷ tena anau elotu ma kilavaa Kraiis te noho i roto na hatumanava kootou emee na hakattina kootou raa. Anau elotu hoki ma kootou kittaohi mmau te tiputipu te laoi raa i roto kootou pera ma te kerekere raa e ttaohi na patiaaka nalaakauraa, ¹⁸ kilavaa kootou ma na hakattina ana TeAtua raa hakaatoa te isi na mahi ki illoa tellaha ma teroroa, te palluna ia ma tennoto te laoi Kraiis raa. ¹⁹ Hakamaoni kootou eme kioti ku illoa te laoi Kraiis teeraa erakaroo iaruna na mee hakaatoa ite maarama nei raa, tena na tiputipu TeAtua raa ku kkapi i roto taatou.

²⁰ Na mahi TeAtua raa e hehekau i roto nakapuroro taatou, tena Aia elavaa te ppena na meeroo hakaatoa tera erakaroo ma hea taatou ekainno kitoora, ia e mannatu ma kippena raa. ²¹ Taatou ki hakammaha TeAtua ina harelotu ia ma Jisas Kraiis na vahao hakaatoa. Amen.

4

Na hakattina hakaatoa e hukui ma Jisas Kraiis

¹ Anau e meatu kootou hakaatoa, anau e karapusi ria mai-taname anau e hehekau ma TeAriki, tena anau e kainno atu kootou ki noho na ora e taualleka tera e tau ma hea TeAtua ni kanna atu kootou ki tauttari raa. ² Auu se ahu, auu se manava haeo, ia auu se lotolloto vave. Huri ake te laoi akoe ialaa tama, tena auu se loto te saaita teeraa tama

e pena te mee e sara. ³ TeAnana Tapu e hukui taatou hakaatoa, tena taatou hakaatoa kihai na mahi taatou kinnoho ma te noho laoi raa. ⁴ Taatou na hakattina ana e ssau pera ma he tinotama te tama hokotahi, tena taatou e too TeAnana Tapu hokotahi. ⁵ Eisi TeAriki hokotahi, te hakatina hokotahi, te hakoukou tapu hokotahi; ⁶ ia eisi TeAtua ia ma te Tamana hokotahi na tama hakaatoa: teenaa ko TeAriki na tama hakaatoa tera e hehekau, ia e noho i roto na tama hakaatoa raa.

⁷ Taatou hakaatoa e too na hoki taatou raa tautari hea Krai ni kou mai raa. ⁸ Pera ma hea te Launiu Tapu raa e tattara mai ma,

“Te saaita te Tama raa ni haere i te vaelani raa, Aia e too tammaki na tama haeo no haere ma Aia; tena ki kou ake na hoki na tama raa.”

⁹ Tena te tattara e mee ma, “Tama raa e haere i aruna raa” e mee maea? Te tattara raa e mee ma te Tama raa ku oti te hamai iraro i te maarama nei. ¹⁰ Tena te Tama tera ni hamai iraro te maarama nei raa ko te Tama koi ni haere i te vaelani raa ma ki mee na mee hakaatoa ki ttonu i na mahi Aia raa. ¹¹ Teenaa ko te Tama tera e kou ake na hoki na tama raa, tena Aia kihirihiri alaa tama ki mee mo aposol, alaa tama ki mee mo profet, alaa tama ki mee mo tama e takutaku te Rono Tauareka, alaa tama ki mee mo tama e lollohi na hakattina ana, tena alaa tama ki akoako na tama. ¹² Aia e ppena na mee nei ki mee na tama hakaatoa tera e hakattina TeAtua raa ki tanattana, tena ku hehekau ki iwi na hare lotu Krai raa. ¹³ Ia tena taatou hakaatoa ki oo mai no hakanatahi ma te hakatina hokotahi i te atamai taatou i te Tamariki TeAtua raa. Tena taatou ki mee pera ma ni tama ku mattua i na hakataakoto taatou ki too taatou te hakamaoni roo na tiputipu Krai raa hakaatoa. ¹⁴ Tena taatou kuse mee pera ma ni tamalliki e aaua ria te peau, ia e aania ria te matani tera e tere hakatike ma na akoako na tama hai ssara tera e hakattaki alaa tama ki ppena na mee haeo ma na malliu laatou raa. ¹⁵ Emeia taatou ki tattara te hakamaoni ma telaoi, tena taatou ki h homo ake ma na tiputipu Krai te Tama tera e hakamaatua raa. ¹⁶ Krai e hukui na kina hakaatoa i roto te tinotama raa i na mahi Aia, tena te tinotama raa hakaatoa e taohi ria i na hukui te tinotama raa. Tena te saaita na paa kina te tinotama raa e ppena na uata laatou raa, tena te tinotama raa ku homo ake ma te laoi.

Te ora vahao nei

¹⁷ Tena anau e tattara hakamataku atu kootou i te inoa TeAriki: Auu setauhano tennoho pera ma na tama e nnoho pouri raa. Na hakataakoto na tama raa e haeo, ¹⁸ tena na kapuroro na tama raa e ppuni. Na tama raa

e mmao i taha ma te ora TeAtua e kou mairaa, e mee laa-
 tou e hakatturi na katarina laatou raa, tena ki se hihhai
 ki hakattike na ora laatou raa. ¹⁹ Na tama raa ku se isi
 na nnapa laatou, ia na tama raa e ppena tahi na mee sakkino
 tera te tinotama raa e hihai, tena kitauhano te ppena
 na tiputipu sakkino.

²⁰ Emeia kootou ni se akoakoria ki mee peeraa te saaita
 kootou ni illoa mai Krai raa. ²¹ Kootou ku oti tellono
 i te vahi Tama raa, ia e mee kootou e hakattina Tama raa,
 tena kootou ku akoria i te hakamaoni Jisas raa. ²² Tena
 peesia na tiputipu kootou i mua tera e mee kootou ki tauttari
 na ora kootou i mua raa, teenaa ko na tiputipu e mee na ora
 kootou raa ki haeo. ²³ Kootou ki mee na hatu manava ia ma
 na kapuroro kootou raa ki matahua, ²⁴ tena kootou ki too
 te ora vahao nei tera TeAtua e penapena ma na tama ki too
 ki ssau pera ma na tiputipu Aia tera e huri mai te ora haka-
 maoni e tapu raa.

²⁵ Tena hakaoti te tattara malliu vahao nei! Kootou
 hakaatoa kitattara ake alaa hakattina ana te hakamaoni,
 maitaname taatou hakaatoa ku hokotahi i roto te tinotama
 Krai raa. ²⁶ Ia kame akoe eroto, tena auu setiaki
 te rotonaa ki hakattaki akoe kippena namee essara,
 ia auu senoho ma te rotonaa kitae teaho hakaatoa.
²⁷ Auu setiaki hesaaita ma Satan ki hehekau i roto akoe.
²⁸ Na tama ekailallao raa ki hakaoti vahao nei te kailallao,
 tena ku kaamata no uata kilavaa laatou te tokonaki laatou
 hokolaatou, tena ku tokonaki hoki na tama hakaalloha raa.
²⁹ Auu sepehipehi natattara haeo, emeia ppehi koi
 natattara elavaa te tokonaki teeraa tama raa, teenaa ko
 natattara elavaa te tokonaki te hakatina teeraa tama, ia
 natattara akoe e ppehi raa e me ki tokonaki hoki na tama
 ellono raa. ³⁰ Kootou ki se mee TeAnana Tapu TeAtua raa
 ki aroha, e mee TeAnana Tapu TeAtua raa ko te hakamaatino
 pera ma Aia ettino kootou kittarero te saaita Aia e me
 ki hamai no tokonaki kootou raa. ³¹ Peesia na hakataakoto
 hakaatoa e sakkino raa, tena na nonnoho haeo ia ma
 na hakatauttau raa o taha. Hakaoti te vavaa huri alaa
 tama ia ma ku hai haeo alaa tama, tena peesia na tiputipu
 sakkino raa hakaatoa. ³² Kootou ki manava laoi alaa tama,
 ia kialloha alaa tama, tena kussirihia namee sakkino
 alaa tama nippena i akoe raa pera ma TeAtua ni ssirihia
 na hai sara akoe raa i na mahi Krai.

5

Nnoho i roto te maahina Krai

¹ Kootou ki hahiivi ki mee pera ma TeAtua, e mee kootou
 ni tamalliki Aia e hakasessere. ² Telaoui raa ki hakamaatua
 i roto na ora kootou, e ssau pera ma Krai e laoi taatou, tena

ki hoki mai te ora Aia raa pera ma he hoki e hauna laoi tera e mee TeAtua ki hihia.

³ E mee kootou nitamalliki TeAtua, tena kootou ki se tattara na mee haeo pera ma te hai huri, te hai pakava na tinotama ia ma te mannako. ⁴ Ia setau hoki ma kootou ki mee na tattara haeo, na tattara saakari ia ma na taussua haeo. Emeia kootou etau te hakammaha TeAtua avare. ⁵ Kootou e illoa pera ma tetama e haere hai huri raa, tetama eppena na mee essara ma teeraa tama raa ia ma tetama kai manako raa selavaa teisi he tuhana i te Hakamaatua ana Krai ma TeAtua raa, e mee te kai manako raa essau pera ma he tiputipu ki hakamaru na hatu tipua.

⁶ Auu setiaki na tama ki malliu atu kootou ma na tattara vvare laatou raa; aanei ko na mee roo tera TeAtua e me ki roto i na tama se hakallono Aia raa. ⁷ Tena kootou ki se hukku ma na tama peenei. ⁸ Kootou ni nnoho pouri imua, e meia tesaaita kootou ku o mai no mee pera ma nitamalliki TeAriki raa, tena kootou kunnoho i roto te maahina. Ia tena kootou kinnoho pera ma nitama te maahina, ⁹ e mee te maahina raa e kou mai na tiputipu hakaatoa e taualleka, na tiputipu hakaatoa ettonu ia ma na tiputipu hakaatoa e hakamaoni. ¹⁰ Hahaivi ki illoa kootou na mee tera e me ki mee TeAriki ki hihia raa. ¹¹ Kootou ki se hukku ma na tama ennoho pouri raa no ppena na mee se ttonu: teenaa ko na tiputipu te pouri raa. Emeia kootou kippena na tiputipu te maahina raa. ¹² Te mee naa hakanaparoo ma kootou kitattara hoki na mee na tama haeo raa eppena hai amunira. ¹³ Tesaaita na mee hakaatoa e kou mai i te kina te maahina raa, taatou e me kikkite laoi roo nati tipu na mee raa, ¹⁴ maitaname te maahina raa e huri ake te hakamaoni na mee raa. Tera hea te tattara raa e moe ma,

“Mahhike iaruna na tama e tumoe mahi raa, ia mahhike i taha ma te mate,

tena Krai e me ki hakamaahina na ora kootou.”

¹⁵ Kootou ki lollohi hakamattonu na ora kootou raa. Kootou ki se nnoho pera ma ni manapuhi, e meia nnoho pera ma nitama e atamai. ¹⁶ Kootou ki se nnoho taravare, maitaname na aho nei ni aho te haeo. ¹⁷ Auu se nnoho vvare, e meia hahaivi ki illoa kootou hea TeAriki e hihai ma kootou ki ppena raa.

¹⁸ Auu se unu na wain ki vvare kootou, e mee te wain raa e me ki mee te ora akoe raa ki haeo; e meia too TeAnana Tapu raa i roto na ora kootou. ¹⁹ Kootou ki tattara ake alaa tama na tattara i roto na rue TeAtua raa hakaatoa. Kootou ki huhua ma na hatu manava kootou ki hakammaha ake TeAtua. ²⁰ Kootou ki hakammaha tahi ake TeAtua Tamana i na mee hakaatoa i te inoa Jisas Krai TeAriki taatou raa.

Na h hine ia ma na taanata laatou

²¹ Koorua ki hakallono na tattara koorua hokkoorua, e mee koorua e hakammaha Krai.

²² Kootou na h hine; kootou ki hakammaha na taanata kootou raa pera ma akoe e hakammaha TeAriki raa. ²³ E mee te tanata e isi na mahi aia i aruna te avana aia raa pera ma Krai eisi na mahi Aia i aruna telotu raa, ia tena Krai Hokoia ko te Tokonaki telotu, tena te lotu raa ko te tinotama Aia. ²⁴ Ia tena na h hine raa hokolaatou ki hakallono na taanata raa pera ma te lotu raa e hakammaha Krai.

²⁵ Kootou na taanata, kootou ki hai avana laoi na h hine kootou raa pera ma Krai e laoi te lotu, tena ki hoki ake te ora Aia raa ma telotu. ²⁶ Aia e mate ma na tama Aia raa ki mee na tama raa ki matahua. Aia e hakoukou na tama raa ma te vai i te hakoukou tapu ia ma na tattara Aia raa, ²⁷ ki lavaa Aia te mee na tama Aia raa hakaatoa ki matahua, tena kutoo na tama raa itekina Aia enoho raa, ki selavaa na tama raa te matanaenna, tena ku isi na hai sara ia ma na mee sakkino. ²⁸ Nataanata raa e tau te mee hakaraoi na avana laatou raa e ssau pera ma laatou e mee hakaraoi na tinotama laatou raa. Te tanata e laoi te avana aia raa e laoi aia hokoia. ²⁹ Se hai tama taatou e mee pera ma aia se hihai te tinotama aia. Emeia taatou e hannai na tinotama taatou raa, tena kilollohi hakaraoi na tinotama taatou raa pera ma Krai erorohi telotu; ³⁰ e mee taatou hakaatoa e hukui ma te tinotama Aia raa. ³¹ Pera ma te Launiu Tapu raa e tattara ma,

“I te hakataakoto nei koi te tanata raa e me ki tiaki te tamana ia ma te tinna aia raa,
tena ku haere no hakapaa ma te avana aia raa,
tena tokorua naa ku mee pera ma he tama hokotahi.”

³² I roto na tattara nei e isi roo te poroporo e hakamaoni tera anau eiroa e tattara iaa Krai ia ma telotu. ³³ Emeia te tattara nei e haere hoki kootou: na taanata hakaatoa ki laoi na avana laatou raa pera ma aia e laoi aia hokoia, tena na h hine raa ki hakammaha na taanata laatou raa.

6*Na matua ia ma na tamalliki laatou*

¹ Kootou na tamalliki TeAtua: kootou ki hakallono no tauttari na maatua kootou raa, e mee teenei hea kootou e tau te ppena. ² Tetuaa kaamata tera eisi te tattara hakamaoni e hakapaa ake raa e mee ma, “Hakammaha na tamana ia ma na tinna kootou raa, ³ ki taualleka na ora kootou, tena kootou eme kinnoho saaita roroa i te maarama nei.”

⁴ Kootou na maatua na tamallik: kootou ki se mee na tamalliki kootou raa ki loto. Emeia kootou

ki poroporo ake na tamalliki raa, tena ku akoako ake na tamalliki raa i na tiputipu TeAriki e hihai raa.

Na tama hakamattua ia ma na tama hehekau

⁵ Kootou na tama hehekau: kootou ki mattaku no tauttari hakamaoni na tama hakamattua kootou i te maarama nei raa, essau pera ma akoe e hehekau ma Krai. ⁶ Se mee ma kootou ki tauttari koi te saaita na tama hakamattua kootou raa ekkite ma ki mee tama raa ma akoe e tautari hakamaoni; e meia ppena ma na hatu manava kootou hea TeAtua e hihai kootou kippena raa pera ma kootou e hehekau ma Krai. ⁷ Kootou ki hehekau hakappuru pera ma ni tama hehekau, e ssau pera ma kootou e hehekau ma TeAriki, seai ma te tama. ⁸ Kootou ki mannatu pera ma TeAriki e me ki tau i muri taatou i na hehekau taualleka taatou e ppena raa, niaina ma akoe he tama hehekau, ia seai ma he tama hehekau.

⁹ Kootou na tama hakamattua: kootou ki mee hakaraoi na tama hehekau kootou raa. Kootou ki mannatu pera ma akoe ia ma te tama hehekau akoe raa ni tama te Tama Hakamaatua hokotahi i te vaelani tera e me ki hakatonutonu na tama hakaatoa te hakatonutonu hokotahi raa.

Na hana hakaatoa TeAtua

¹⁰ Teenei na tattara hakaoti anau i kootou: Kootou ki too na mahi kootou raa i TeAriki, tena akoe e me ki i vi, e mee na mahi Tama raa e hai mmahi roo. ¹¹ Kootou ki taohi mmau na hana kootou e ppuhu i roto na taua tera TeAtua ni kou atu kootou raa, ki lavaa kootou te ttuu mmau i na hahaaite Satan, ¹² e mee taatou se ppuhu ma na tama te maarama nei, e meia taatou e ppuhu ma na tipua sakkino ia ma te tuku hakamaatua na tipua sakkino tera e taakai vaa aruna na henua hakaatoa raa, tena taatou e ppuhu ma na mahi te pouri. ¹³ Ia tena taatou ki too hakaatoa na hana e ppuhu tera TeAtua ni kou mai raa! Tena te saaita te aho te haeo raa e ttiri akoe raa, akoe e lavaa te ttuu mmau i na hahaaite te tama haeo raa, tena te saaita te taua raa e oti raa akoe e me ki tuu mmau koi i te kina akoe e tuu raa.

¹⁴ Tena kootou ki ttuu tanattana ma te hakamaoni pera ma he taitu e hakatike areha na paoro kootou, ia tuu tanattana ma te tonu pera ma he mee e ppui na hatahata kootou. ¹⁵ Ia pera ma akoe e uru nataka, tena akoe ki tanatana no takutaku te Rono Tauareka i te noho laoi raa. ¹⁶ Na vahao tahi kootou ki amoamo na hakattina kootou raa pera ma he mee e me ki ppui na hika eura tera Satan e vanavana atu raa. ¹⁷ Kootou ki illoa te hakamaoni pera ma TeAtua e tokonaki kootou, tena te mee raa e ssau pera ma he uhi akoe e uhi te saaita te taua, tena na tattara TeAtua raa e ssau pera ma he paraamo TeAnana Tapu raa e kou atu.

¹⁸ Lotu ake TeAtua ki tokonaki kootou pera ma TeAnana Tapu raa e hakattaki akoe. I te hakataakoto nei koi kootou ki tanatana tahi, ia auu se matanaennae; lotu tahi ake TeAtua ki tokonaki na tama Aia raa hakaatoa. ¹⁹ Ia lotu hoki ma anau, tena ku kainno ake TeAtua ki kou mai ni tattara i anau ki tattara te saaita anau e tanattana ki tattara, ia ki se lavaa anau te matakū te tattara i te vahi na hakataakoto te Rono Tauareka tera koi huuna ria raa. ²⁰ Jisas Krais e hirihiri anau ki tattara ma Aia, ia ki takutaku te Rono Tauareka raa. Teenei hea anau eponotia iroto te hare karapusira. Lotu ma anau kilavaa anau te tattara hai mahi i te Rono Tauareka raa.

Na tattara hakaoti

²¹ Maatou e laoi Tikikus te taina hakamaoni maatou nei, tena te tama nei e hehekau hakamaoni ma TeAriki, tena aia e me ki hakari atu kootou hakaatoa na tiputipu te ora anau raa, ki illoa kootou ma te ora anau raa he ora pee-hee. ²² Anau e kauna ria atu te tama nei ki tattara atu ki illoa kootou na tiputipu na ora maatou i te kina nei raa, tena aia ku tokonaki kootou.

²³ Tena TeAtua Tamana ia ma TeAriki Jisas Krais ki kou atu kootou te noho laoi, te laoi ia ma te hakatina. ²⁴ Tena TeAtua ki rorohi laoi kootou na tama tera e laoi hakamaoni Jisas Krais TeAriki taatou raa ma te laoi se isi te hakaoti raa.

Filipai

Te launiu Pol e taataa i na tama i Filipai Na hakataakoto hakamattua i roto te launiu nei:

Na tattara kaamata 1.1—1.11

Te ora Pol 1.12—1.26

Te ora Krai 1.27—2.18

Timoti laua ma Epafroditus 2.19—2.30

Lollohi hakappuru i na mee e ssara 3.1—4.9

Na soa laoi Pol 4.10—4.20

Na tattara hakaoti 4.21—4.23

¹ Anau Pol, maaua ma Timoti ni tama hehekau ma Jisas Krai.

Maaua e tattaa atu i na hakattina ana hakaatoa TeAtua i roto Filipai tera e hukui ma Jisas Krai raa, hakapaa hoki ma na tama hakamattua i roto na hare lotu ia ma na tama e totokonaki raa.

² TeAtua te Tamana taatou raa ia ma TeAriki Jisas Krai ki kou atu te tauareka ma te noho laoi.

Te lotu Pol

³ Navahao hakaatoa anau emaanatu kootou, anau e hakammaha ake TeAtua ma kootou; ⁴ tena na vahao hakaatoa anau e lotu ma kootou raa, anau e lotu roo ma te hihia, ⁵ e mee tammaki na ara kootou ni tokonaki anau ki hehekau ma te Rono Tauareka raa, kaamata mai roo te aho kaamata raa haere nottae te aho nei. ⁶ Ia tena anau e iroa roo pera ma TeAtua, te Tama nikaamata te hehekau nei i roto kootou raa e me kitokonaki roo kootou kitae te hakaoti, i te Aho Jisas Krai raa. ⁷ Anau e maanatu tahi kootou! Ia e tonu hoki anau te isi na maanatu peenei i te vahi kootou, maitaname kootou hakaatoa e tokonaki roo anau i te vahi te hehekau TeAtua e kou mai anau raa, ia te saaita nei anau e noho i roto te hare karapusi, tena anau e isi tesaaita e me kittana kitattara kitokonaki te Rono Tauareka raa kimoe tahi. ⁸ TeAtua e iroa pera ma te hakataakoto emmaha anau etattara atu ma anau e isi ikootou raa e hamai i te hatu manava Jisas Krai Hokoia.

⁹ Anau e lotu pera ma nalaoi kootou raa kihhomo koi nohhomo, hakapaa ma te atamai hakamaoni ia ma te hakatonutonu etonuraa, ¹⁰ kilavaa kootou te hirihiri hea e tauareka. Tena kootou e me kihakattana itaha ma na mee sakkino hakaatoa, ia kiseisi na sara i te Aho Krai raa e tae mai. ¹¹ Na ora kootou raa e me kippii roo na mee taualleka hakamaoni tera Krai Hokoia e lavaa te kou atu ma na mahi ki hakammaha TeAtua.

Tiputipu te ora Pol

¹² Aku taina ma aku kave, anau e hihai ma kootou ki illoa pera ma namee tera nikapihimai anauraa e tokonaki roo te Rono Tauareka raa kittoha. ¹³ Ia tena nasoldia hakaatoa iama alaa tama hoki ku illoa pera ma anau e ponotia i roto te hare karapusi raa emee anau he tama hehekau ma Krai. ¹⁴ Tena te noho anau i roto te hare karapusi nei e tokonaki tammaki na hakattina ana ki hakattina hai mahi i TeAriki, tena na tama raa ku oo roo no se mattaku te takutaku na tattara TeAtua raa.

¹⁵ Hakamaoni, eisi na tama etakutaku i te vahi Krai, maitaname laatou e manava kkere, ia nitama e hihai ki hakatauttau, e meia alaa tama etakutaku ma na hakataakoto taualleka. ¹⁶ Na tama nei etakutaku ma telaoui, maitaname laatou e illoa pera ma TeAtua e kou mai te hehekau nei i anau ki tattara atu te hakamaoni te Rono Tauareka raa. ¹⁷ Alaa tama se tattara te hakamaoni Krai, e meia laatou e tattara ma na hakataakoto sakkino, na tama raa e mannatu ma laatou e me kippena namee ki mee te hakataakoto anau raa ki haeo te saaita anau e noho i roto te hare karapusi raa.

¹⁸ Niaina! Anau e hihia koi, emee tammaki na ara taatou e lavaa te takutaku ake Krai i na tama, niaina taatou e takutaku ma na hakataakoto haeo iama na hakataakoto taualleka. Tena anau e me kitauhano te noho hihia, ¹⁹ maitaname anau e iroa pera ma i te vahi na lotu kootou ia ma te tokonaki tera e hamai TeAnana Tapu Jisas Krai raa, anau e me ki hakattanaria itaha ma te hare karapusi nei. ²⁰ Te hakataakoto e rahi iama te hihai anau peeraa anau ki se lavaa te tteihio ma hea anau e ppena nei, ki ssau pera ma na saaita hakaatoa koi, ia taohi mua te saaita nei, tena anau e tuu se matakou ki lavaa anau te hakammaha Krai ma te tinotama anau, niaina anau koi ora, ia niaina ma anau ku mate. ²¹ Kaa te ora raa hea? I te iroa anau, te ora raa ko Krai. Te mate anau raa e me ki tokonaki kittoha te Rono Tauareka raa. ²² Emeia, kame anau e ora koi, anau e lavaa te ppena tammaki namee taualleka, tena anau se iroa te hirihiri te ora hee anau e hihai. ²³ Erua na hakataakoto e tiri tahi anau. Tena te mee e tauareka roo, anau ki tiaki te ora nei, tena ku haere no noho ma Krai; ²⁴ e meia, te mee hakamaatua roo; anau ki ora ki tokonaki kootou. ²⁵ Anau e iroa hoki te mee nei, ia tena anau e iroa pera ma anau e me ki ora. Anau e me ki noho koi ma kootou ki tokonaki hakamarie kootou ki hihia i na hakattina kootou raa, ²⁶ ia te saaita anau e noho hakaraoui ma kootou raa, kootou e me ki isi roo na mee e me ki tattara ahuaahu i te vahi anau, e mee kootou e hukui na ora kootou raa ma Jisas Krai.

²⁷ Ia tena te mee hakamaatua, kootou kippena na ora kootou raa ki ssau pera ma hea te Rono Tauareka Krai raa e hihai, kimmata ma anau e lavaa te haere atu no mmata

kootou ma kuseai. Anau e hihai kirono pera ma kootou ettuummau ma te hakataakoto hokotahi, tena kootou hakaatoa ki hai na mahi kootou ki hakattina te Rono Tauareka raa. ²⁸ Auu se mattaku na tama haeko raa; kootou ki hakattina, tena na hakattina kootou raa e me ki huri ake na tama naa pera ma laatou e me killano, tena kootou e me ki ora, maitaname TeAtua ko te Tama tera e kou atu na mahi kootou. ²⁹ Maitaname TeAtua kuoti te kou atu kootou na mahi ki hehekau ma Krai, ia se mee ma kootou ki hakattina koi, e meia kootou ki hakalonollihu hoki ma Tama raa. ³⁰ Tena te saaita nei taatou ki hakapaa hakaatoa no ppuhu te taua. Teenei ko te taua tera kootou nikkite, ia ni llono anau ni ppuhu na saaita kullaka raa, tena anau koi ppuhu koi te taua nei.

2

Tauttari na tiputipu Krai

¹ Na ora kootou ma Krai raa e mee kootou ki ivi, tena telaoi Aia raa e mee kootou kinnoho taualleka. Kootou kunniti ma TeAnana Tapu, tena kootou kuisi telaoi ia ma te manava aroha ialaa tama. ² Anau e meatu kootou kitoo te maanatu hokotahi ki mee anau ki hihia, tena kutoo telaoi hokotahi, tena na hakataakoto ma na anana kootou raa ki hakanatahi. ³ Auu se ppena na mee ki huri ake pera ma kootou e mannako, ia ki mee pera ma kootou e hai ahu, e meia kootou ki laumarie ma alaa tama. Kootou ki hakammaha alaa tama ki raka i aruna ma kootou hokkootou. ⁴ Mmata hakaraoi hea teeraa tama e hihai, ia se mannatu koi hea kootou e hihai. ⁵ Na tiputipu kootou e tau te isi raa ko na tiputipu tera Jisas Krai e isi raa.

⁶ Krai na vahao hakaatoa e ssau pera ma TeAtua, e meia Aia se isi te hakataakoto ma ki mee Aia ki ssau pera ma TeAtua.

⁷ Niaina ma Aia e isi na mahi,
Aia e hihai koi ki kou mai hea Aia e isi,
tena Aia ki hamai no mee pera ma he tama hehekau.
Aia e hamai no tipu pera ma he tama,
tena Aia e ssau koi pera ma he tama.

⁸ Tama raa e pasemmu roo,
tena e hakarono roo haere no tae te saaita Aia ku mate raa,
teenaa ko te mate Aia i aruna te kros.

⁹ Teenaa ko te hakataakoto hokotahi nei koi tera TeAtua e too
Tama raa no kkave i aruna,
tena ki kou ake Tama raa te inoa e raka i aruna na inoa roo
hakaatoa.

¹⁰ Ia tena hakaatoa ki hakammaha te inoa Jisas raa,
na tama hakaatoa i te vaelani ma te maarama nei,
ia ma te maarama i raro raa e me ki tteiho no tutturi,

11 tena hakaatoa e me kitattara pera ma Jisas Kraiss ko TeAriki,
ia hakammaha na mahi TeAtua Tamana.

Ppena hea TeAtua e hihai

12 Tena aku soalaoiroo, essau pera ma kootou e hakallono roo anau te saaita anau ni noho ma kootou raa, tena te mee roo e hakamaatua raa, kootou ki hakallono hoki anau te saaita anau e noho i mmao ma kootou raa. Tauhano te hehekau no porepore te mattaku ki too te ora hakamaoni, 13 maitaname TeAtua e hehekau tahi i roto kootou ki mee kootou ki hihhai ki tauttari hea Aia e hihai raa.

14 Ppena namee hakaatoa, ia auu setamumu, tena auu se hakatauttau, 15 ki selavaa kootou te isi na sara, ia ki matahua kootou pera ma ni tamalliki hakamaoni TeAtua tera ennoho i roto te maarama eppii namee sakkino nei ia ma na tama haissara raa. Kootou kimee pera ma na hetuu i te vaelani raa no hakamaahina atu na tama naa, 16 te saaita kootou e tattara atu na tattara te ora raa. Kame kootou eppena peenei, tena anau e me kitattara ahuroo kootou i te Aho Kraiss raa, maitaname namee kootou e ppena naa e huri ake pera ma na hehekau anau raa se llano marino.

17 Anau e me kihihia roo niaina ma anau e me kinnini natoto te ora anau raa pera ma he hoki i aruna na hoki kootou e hoki ake TeAtua i na hakattina kootou raa. Anau e hihai ma taatou kihihhia hakaatoa. 18 Ia essau peeraa hoki, kootou hoki ki hihhia, tena kootou ku hihhia ma anau.

Timoti laaua ma Epafroditus

19 Kame TeAriki e hihai, tena anau e me kikauna ria atu Timoti ki haere atu he saaita vahao nei koi, kilavaa anau te too nitattara i te vahi kootou kihihhia anau. 20 Timoti ko te tama hokotahi koi e iroa na hakataakoto anau, tena aia e hihai kimee hakaraoiroo kootou. 21 Alaa tama e mannatu koi hea laatou e hihhai raa, tena ku se mannatu hea Jisas Kraiss e hihai raa. 22 Tena kootou hokkootou e illoa pera ma Timoti e huri atu no kkite kootou te hakamaoni aia. Tena maaua ma Timoti essau pera ma he hai tamana tera e hehekau hakaatoa no takutaku te Rono Tauareka raa. 23 Tena anau e maanatu ma kikauna ria atu Timoti te saaita anau ku iroa ma he hakataakoto peehee e me kikapihimai anau. 24 Tena anau e hakatina TeAriki pera ma anau roo e lavaa te haere atu no mmata kootou he saaita.

25 Anau e maanatu ma kame e tauareka kikauna ria atu Epafroditus tetaina taatou raa, tetama tera ni hehekau, tena ki tuu i te vahi anau ki tattara i te Rono Tauareka raa, tena aia hoki e hehekau notokonaki anau pera ma he tama hehekau kootou no hakataetae na tattara. 26 Epafroditus e hihai roo ma ki haere atu no mmata kootou,

tena aia e aroha e mee kootou nillono ma aia e laavea. ²⁷ Hakamaoni aia nilaavea notaapiri kimate. Emeia TeAtua e aroha tamaraa, ia semee ma TeAtua e aroha koi tamaraa, TeAtua e aroha hoki anau, tena te aroha Aia anauraa erahiroo. ²⁸ Tena anau e maanatu haimahiroo ma kikaunaria atu koi tetama nei ki haere atu no mmata kootou, ki hihhia kootou tesaaita kootou ekkite aia raa, tena te aroha anauraa e me kitere norano. ²⁹ Tena kootou ki hihhia notoo hakaraoi tetama nei pera ma he hakatina ana TeAriki. Huriake te hakammaha kootou inatama peenei ma tetama nei raa, ³⁰ maitaname aia semanako te ora aia, tena aia nitaapiri kimate itevahi na hehekau Krai ma kikoumai anau tetokonaki tera kootou hokkootou se lavaa te kou mai raa.

3

Te ora e tonu tahi hakamaoni

¹ Aku taina ma aku kave: ki hakaotiotiatu, anau e hihai ma kootou ki hihhia e mee kootou ehukui ma TeAriki. Anau se maanatu kivaakaiatu niaa anau ku oti te taataa atu i mua raa, maitaname na tattara nei e me ki tokonaki kootou. ² Hakamattonu na tama tera e ppena na mee sakkino raa, na tama nei ni poi, na tama tera e soesoe tahi na tinotama laatou raa. ³ Teenei ko maatou nitoo te hakamaatino e tapu hakamaoni, sei ma ko na tama naa, maitaname maatou e hakamarumaruru TeAtua ina mahi TeAnana Tapuraa, tena maatou e hihhia e mee na ora maatou raa ehukui ma Jisas Krai. Maatou se hakammaha na tiputipu te maarama nei raa. ⁴ Hakamaoni, anau e lavaa te hakatina ma namee peenei raa e lavaa te kapihi mai anau. Kame he tama kootou e maanatu ma aia e hakatina na tiputipu te maarama nei raa, tena te atamai anau i te vahi namee nei raa e raka roo iaruna kootou: ⁵ Anau ettuu te hakamaatino etapuraa tesaaita anau nitae telatapu hokotahi te matua anau. Anau e haanau mai pera ma hetama Israel, hetama iroto te manava Benjamin, tena anau he Hibru hakamaoni. Anau he Farisi, tena anau etautari natuaa na Jiu raa hakaatoa. ⁶ Anau e hihai roo ki hehekau ma TeAtua, tena anau ki kou ake na hakalono lihu e haeroo i na hakattina ana raa hakaatoa. Anau se isi na sara, kame taatou e tattara ma taatou e me ki ttonu tahi i te vahi taatou e tauttari na tuaa raa.

⁷ Emeia namee hakaatoa anau nimaanatu ma nimee taualleka raa, aaraa nimee koi e haeroo itevahi Krai. ⁸ Se mee ma ko na mee naa koi; anau e maanatu ma na mee hakaatoa nimee koi e haeroo itevahi namee e taualleka raa, teenaa ko te illoa Jisas Krai TeAriki taatou raa. Anau ku peesia na tiputipu hakaatoa, e mee anau kutautari Tamaraa; anau e maanatu ma aaraa nikaina koi ma

ki lavaa anau te too Krai, ⁹ tena ki hukui hakamaoni ma Tama raa. Anau kuse isi tetonu i te vahi anau hokonnau, e ssau pera ma hea taatou e too te saaita taatou e tauttari na tuua raa. Te saaita nei anau ku isi tetonu tera Krai nikou mai i te vahi te hakatina anau i Aia raa, tetonu tera e hamai TeAtua i te vahi na hakattina taatou raa. ¹⁰ Hea anau e hihai hai mahi roo; anau e hihai ki iroa Krai, tena anau e hihai ki iroa na mahi te ora muri Aia raa, tena anau e hihai ki hukui ma Aia i na hakalono llihu Aia raa, tena ki ssau pera ma Aia i te mate Aia raa, ¹¹ e mee anau e hakatina pera ma anau e me ki mahike muri i taha ma te mate no ora.

Na tuhana taatou

¹² Anau se mee ma te ora anau raa ku tonu tahi. Anau e hahai hoki ki too te tuhana Jisas Krai ku oti te tanatana ma anau raa. ¹³ Aku taina ma aku kave, anau se maanatu pera ma anau ku oti te too te tuhana raa, e meia te mee hokotahi anau e ppena raa; anau kissiri hea i muri anau, tena anau ku hai na mahi anau ki too niaa koi mmoe mai i mua raa. ¹⁴ Ia tena anau e me ki tere ki tae te kaha ki too he tuhana; na tuhana i te vaelani tera TeAtua e tattara mai i na mahi Jisas Krai raa.

¹⁵ Taatou hakaatoa, na tama tera ku tuai ma na hakattina laatou raa e tau te isi na tiputipu peenei. E meia kame nitama kootou e isi na tiputipu ekkee, TeAtua e me ki hakamaarama atu ki illoa kootou. ¹⁶ Niaina ma peehee, taatou ki haere tahi koi i mua, tena ku tauttari na tuua tera taatou ni tauttari mai i mua haere no ttae te saaita nei raa.

¹⁷ Aku taina ma aku kave, tauttari tahi na tiputipu anau raa. Kootou ki matamata hoki na tama tera e tauttari na tiputipu e tonu tera maatou ni hakamoe ma kootou raa. ¹⁸ Tammaki na vahao anau e tattara atu kootou na mee nei i mua, tena te saaita nei anau kutattara hakaraoi atu kootou ma te tani pera ma e tammaki na tama na ora laatou raa e mee laatou ki se hakattina i te mate Krai i aruna te kros raa. ¹⁹ Te hakaotioti na tama naa e me ki oo i te kina te ahi raa, maitaname te atua na tama naa ko na mee tera te tinotama raa e hihai. Na tama naa e ahuahua na mee tera laatou e tau te nnapa raa, tena na tama naa e mamannatu koi na mee i roto te maarama nei raa. ²⁰ Na inoa maatou raa kummau i te vaelani, tena maatou ku hakattari koi te Tokonaki taatou TeAriki Jisas Krai raa ki hamai i taha ma te vaelani. ²¹ Tama raa e me ki hakatike na tinotama haeo te maarama nei raa i na mahi Aia, tena ku mee na tinotama raa ki ssau pera ma te tinotama Aia raa e tau areka. Te nei ko na mahi hoki Aia ni hakkutu mai na mee hakaatoa ki rorohi Aia raa.

4

¹ Ia tena, aku soa laoi roo, anau e hihai mahi roo kootou, ia tena anau kusekite kootou! Kootou emeeroo anau no hihia, tena anau e ahuroo ikootou! Aku taina ma aku kave, kootou ki ttuu mmau peenaa i na ora kootou ma TeAriki raa.

² Yuodia koorua ma Sintike, anau e kainnoatu koorua kitoo te maanatu hokotahi pera ma ni haitaina TeAriki.

³ Ia tena akoe hoki taku soalaoi roo, anau e hihai ma akoe ki tokonaki na hhine nei, e mee na hhine nei ni hehekau na mahi laatou ma anau ki takutaku te Rono Tauareka raa, hakapaa hoki ma Klemen iama alaa tama hoki tera ni hehekau ma anau raa, tena na inoa laatou raa e mmau hoki i roto telauniu te ora raa.

⁴ Kootou ki hihhia tahi i te huhukkui kootou ma TeAriki raa. Anau e vaakai atu hoki; kootou ki hihhia!

⁵ Huriake na tiputipu taualleka i na tama hakaatoa. TeAriki seroroa ku hamai. ⁶ Auu semamannatu tamamaki na mee, e meia i roto nalotu kootou raa hakaatoa, kootou ki kainnoake TeAtua niaa kootou e hihhairaa, ia kainnoake TeAtua ma na hatu manava taualleka na vahao hakaatoa. ⁷ Tena teno holaioi TeAtua tera e mmao roo ma te atamai te tama raa e me ki tokonaki kootou ki mee na hatu manava ia ma na pohouru kootou raa ki mallama e mee kootou e huhkui ma Jisas Krais.

⁸ Aku taina ma aku kave, ki hakaotioti na tattara anau nei, kootou ki mamannatu tahi na mee e taualleka tera na tama e hihhairaa: na mee tera e hakamaoni, ia na mee taualleka, ia na mee ettonu, ia na mee e matahua, ia na mee telaioi ma na mee e hakanaani raa. ⁹ Haaite ki tauttari hea anau ni akoako atu ia ma hea kootou ni too i na tattara ia ma hea kootou nikkite anau nippena raa. Tena TeAtua tera ni kou mai te noho laoi raa e me ki noho ma kootou.

Pol e hakammaha na tama i Filipai

¹⁰ Anau e hihia roo, tena ki hakammaha TeAriki, maitaname kootou e mannatu roo ki tokonaki anau, e ssau pera ma kootou ni tokonaki anau imua raa. Niaina kootou se haiara elave ki tokonaki anau vahao nei, e meia anau e iroa pera ma kootou e mannatu tahi koi anau. ¹¹ Ia anau se tattara atu peenei ma e meekootou ku ssiri anau, e meia anau e akoakoria ki noho varatoa ma hea anau e isiraa. ¹² Anau e iroa hea i roto taatou te saaita taatou e hihhai na mee, ia anau e iroa hoki hea i roto taatou te saaita taatou e isi tammaki na mee raa. Anau e iroa hea e huuna ria raa, ia anau e iroa pera ma anau e tuutuulaioi koi na vahao hakatoa, niaina anau e pohu, ia niaina ma anau e hikai, ia niaina anau e isi tammaki na mee, ia niaina ma anau se isi tammaki na mee. ¹³ Anau e ivi te ppena na mee hakaatoa, maitaname Krais e kou mai na mahi Aia raa i anau.

¹⁴ Emeia kootou e taualleka roo e mee kootou ni tokonaki anau te saaita anau ni ttiri na hakalono llihu raa. ¹⁵ Kootou na tama i Filipairaa e illoalaoiroo tesaaita anau ni haere itaha ma Masedonia ina aho kaamataroo te Rono Tauareka raa nikaamataria no takutakura. Teenaa ko te harelotu kootou naa koi nitokonaki anau, tena kootou ko natama ennoho ma anau na saaita taualleka ia ma na saaita haeo raa. ¹⁶ Ellava na vahao anau e hihai na mee, tena kootou etokonaki nokou mai hea anau e hihairaa. ¹⁷ Ia semee pera ma anau e hihai koi kitoo na hoki kootou raa, emeia anau e hihai kikite pera ma kootou kutoo te ora hakamaoni i roto na ora kootou. ¹⁸ Ia teenei telauniu anau e kou atu kootou ina mee hakaatoa kootou nikou mai ana raa. Tena na hokiraa ettoeroo ma hea anau e hihai raa! Epafroditus e kou mai na hoki kootou raa, tena na mee hakaatoa anau e too te saaita nei raa e raka roo ma hea anau e hihai raa. Na mee raa e ssau pera ma he hoki e manoni kootou e hoki ake TeAtua tera TeAtua e hihia roo. ¹⁹ TeAtua ana raa eme ki hoki atu na mee hakananniu hakaatoa Aia eisiraa ma kootou ina mahi Jisas Krai. ²⁰ Kou ake te hakammaha e rahi i TeAtua taatou Tamana na vahao hakaatoa! Amen.

Na tattara hakaoti

²¹ Na tattara hihhia anau i na tama hakaatoa tera e hukui ma Jisas Krai raa. Na hakattina ana i te kina nei raa e hakapaa ma anau no kou atu na tattara hihhia laatou hoki. ²² Na tama hakaatoa i te kina nei e hakattina TeAtua raa e kou atu na tattara hihhia laatou, taohi mua na tama i roto te hare te tuku hakamaatua i Rom raa.

²³ Na mahi TeAriki Jisas Krai ki nnoho ma kootou hakaatoa.

Kolosi

Te launiu Pol e taataa i na tama i Kolosi Na hakataakoto hakamattua i roto te launiu nei:

Na tattara kaamata 1.1—1.2

Na lotu Pol 1.3—1.14

Te ora Krai 1.15—1.23

Pol e hehekau ma TeAtua 1.24—2.5

Te ora Krai 2.6—2.23

Te ora vahao nei 3.1—4.1

Te akoako hakaoti 4.2—4.6

Na tattara hakaoti 4.7—4.18

¹ Anau Pol, anau he tama TeAtua e hirihiri ma ki hehekau ma Jisas Krai ia ma Timoti hoki te taina taatou raa, ² maaua e tattaa atu i kootou na hakattina ana e ttapu e nnoho i roto Kolosi tera e ssoa laoi roo ma maaua i te huhukkui taatou ma Krai raa.

TeAtua Tamana taatou raa ki kou atu kootou te tauareka ia ma te nnoho laoi.

Pol e lotu ki hakammaha ake TeAtua

³ Maatou elotu hakammaha tahi ake TeAtua, te Tamana Jisas Krai TeAriki taatou raa na saaita hakaatoa maatou elotu mannatu kootou raa. ⁴ Maitaname maatou kullono i na hakattina kootou iaa Jisas Krai ia ma na laoi kootou i na tama TeAtua raa hakaatoa. ⁵ Te saaita na tattara hakamaoni te Rono Tauareka raa ni ttae atu i te kaamata roo, kootou ellono no hakattina i te tauareka kootou e me ki toora. Tena na hakattina ia ma na laoi kootou raa e mmoe i na mee taualleka koi oo mai tera e mmoe taualleka ma kootou i te vaelani raa. ⁶ Te Rono Tauareka raa e tauhano te kou mai na hoki, ia te Rono Tauareka raa hoki kuttoha i roto te maarama nei essau pera ma te aho kaamata roo kootou ni llono na mahi TeAtua raa, tena kootou ku illoa roo te hakamaoni na tattara raa. ⁷ Epafra, te taina hakamaoni taatou raa, te tama hehekau hakamaoni ma Krai i na mee maatou ni akoako atu kootou i te vahi na mahi TeAtua raa. ⁸ Tama raa ni tattara mai maatou i te vahi te laoi TeAnana Tapu raa ni kou atu kootou.

⁹ Teenei te hakataakoto tera e mee maatou ki lotu tahi ma kootou, kaamata mai roo te saaita maatou ni llono na tattara i te vahi kootou raa. Maatou e kainno ake TeAtua ki kou atu kootou te hoki ki illoa hea Aia e hihai ia ma te atamai, ia na illoa hakaatoa tera TeAnana Tapu raa ni kou atu kootou. ¹⁰ Kootou e me kinnoho i roto na ora TeAriki e hihai raa, tena kootou e me kippena namee tera e me kimee Aia ki hihai raa. Na ora kootou raa e me kipi roo namee taualleka, tena kootou e me ki illoa hakamaoni roo TeAtua. ¹¹ ¹² Anau e kainno ake TeAtua kimee kootou kiivi ma

na mahi tera e oo mai i na mahi hai mmahi Aia raa, kilavaa kootou te nnoho taravare i na mee hakaatoa. Tena kootou ki hakammaha TeAtua, te Tama nikou atu na mahi kitoo na tuhana tera TeAtua nitukutuku ma na tama hakaatoa i te nohorana te maahina Aia raa. ¹³ Tama raa e hakasao taatou itaha ma na mahi te pouri raa, tena kitoo taatou no hakanoho hakaraoi roo i te Hakamaatua ana te Tamariki Aia e hakasessere ¹⁴ tera ni hakattana taatou no ttana raa, e mee na hai sara taatou raa ku oti te ssorohia itaha.

Krais e hakanaaniu i aruna na mee hakaatoa

¹⁵ Tetipu Krais tera taatou nikkite raa e ssau roo pera ma te tipu TeAtua tera taatou sekkite raa. Krais e hura mai i mua na mee hakaatoa te maarama nei raa, ia e hakanaaniu i aruna na mee roo hakaatoa TeAtua ni pena iho raa. ¹⁶ Maitaname TeAtua e pena na mee hakaatoa i te vaelani ia ma te maarama nei raa i na mahi Krais, aanaa ko na mee taatou ekkite ia ma na mee taatou sekkite raa, hakapaa hoki ma na mahunani hai mmahi, na nohorana, na tama hakamattua ia ma nataumani. TeAtua e pena na mee hakaatoa te maarama nei raa ma Krais i na mahi Krais. ¹⁷ Krais e tipu mai i mua na mee roo hakaatoa, tena Krais e tukutuku tonu na mee hakaatoa i na kina laatou. ¹⁸ Krais ko te hakamaatua na hakattina ana hakaatoa, Aia ko te tahito na ora na hakattina ana. Te Tama ni hura mai i mua na mee hakaatoa raa ni mahike muri itaha ma te mate ma kilavaa Aia Hokoia tetuu i mua na mee roo hakaatoa. ¹⁹ Maitaname te nei he hakataakoto TeAtua pera ma te Tamariki Aia raa ki tipu roo pera ma Aia. ²⁰ TeAtua e maanatu ma kitoo muri te maarama Aia raa i na mahi te Tamariki raa. TeAtua ku noho tauareka ma taatou e mee te toto te Tamariki Aia raa ekkoo iho i aruna te kros raa, tena Aia kutoo muri na mee hakaatoa i te maarama nei ia ma te vaelani raa.

²¹ Kootou e isi tesaaita nioo nommao roo itaha ma TeAtua, ia ni nonnoho sakkino hoki ma Tama raa, e mee na mee sakkino kootou e ppena raa ia ma na hakataakoto sakkino kootou raa. ²² Emeia tesaaita nei, e mee Krais e tipu tama no mate, tena TeAtua kumee kootou pera ma ni soalaoi roo Aia ma kilavaa Aia te tokonaki kootou ki t tapu, ki matahua, ia ki se hai sara i mua Aia. ²³ Kootou ki tauhano tahi se isi te hakaoti, ia kittuummau roo ma na hakattina kootou raa ki selavaa kootou te naue notia ki na tattara taualleka te Rono Tauareka raa. Te nei ko te Rono Tauareka anau Pol kumee mo tama hehekau raa. Te Rono Tauareka nei ku oti te takutaku ake i na tama hakaatoa i roto te maarama nei.

Pol e takutaku te Rono Tauareka

²⁴ Ia tesaaita nei anau e hihia i na hakalono llihu anau ni too i te vahi kootou raa, maitaname te hakataakoto anau e hakalono llihu i te tinotama anau raa, anau e tokonaki koi

ki hakaotiotei na hakaalono liliu Krai i te vahi te tinotama Aia raa, teena ko telotu. ²⁵ Tena anau kumee pera ma he tama hehekau telotu TeAtua, te Tama tera nīkou mai anau te hehekau nei ki ppena ki tokonaki kootou raa. Teenei ko te hehekau ma ki takutaku atu na tattara hakaatoa Aia ²⁶ tera Aia ni huu i mua roo ki se illoa na tama hakaatoa raa, e meia te saaita nei Aia ku hakari ake na hakataakoto raa i na tama Aia raa. ²⁷ Te hakataakoto TeAtua ma ki hakari ake na tattara taualleka epī na mahi Aia koi huuna tera Aia e tukutuku ma na tama e seai ma ni Jiu raa hoki. Teenei ko te hakataakoto tera e huuna ria: Krai e noho i roto kootou, tena te hakataakoto nei e huri mai pera ma kootou e me ki noho i roto na mahi TeAtua.

²⁸ Ia tena maatou etakutaku ake i te vahi Krai raa i na tama hakaatoa. Tena na hakataakoto hakaatoa tera maatou e illoa raa, maatou e tattara hamatakutaku atu kootou, tena ki akoako atu na tattara raa ma kilavaa na tattara raa te kou mai kootou ki tae i te kina TeAtua raa pera ma nitama kumattua i te huhukkui kootou ma Krai raa. ²⁹ Anau e hai na mahi, ia e hahi ma na mahi hai mmahi Krai e kou mai tera e moe i roto anau raa ki mee te mee nei ki hakamaoni.

2

¹ Anau e hihai ki meatu kootou i te vahi anau e hehekau na mahi ma ki tokonaki kootou ia ma na tama i Laodisia ia ma na tama hakaatoa tera se illoa laoi roo anau raa. ² Anau e pena te mee nei ma ki puuru na tama raa te oo mai no hokotahi ma te laoi, ia e me ki too hoki te illoa hakamaoni tera na tattara hakamaoni raa e kou mai. Teenei te ara tera na tama e me ki illoa te hakataakoto e huuna ria TeAtua raa, teena ko Krai. ³ Krai ko te kii e taaraki na atamai ia ma na illoa hakaatoa TeAtua tera e huuna ria raa.

⁴ Tena anau e meatu kootou, auu setiaki alaa tama ki malliu atu kootou ma na tattara malliu raa, niaina ma na tattara raa e taualleka peehee. ⁵ Emeia te anana anau raa e noho ma kootou, tena anau e hihia e mee anau e kite ma kootou se naue, kootou hakaatoa e ttuu mmahu i na hakattina kootou ia Krai raa.

Kootou ki tuu mmahu i na hakattina kootou ma Krai

⁶ E mee kootou ku too Jisas Krai pera ma ko TeAriki, tena kootou ki noho hakapaa ma Aia. ⁷ Kootou ki tuu mmahu i na hakattina kootou i Tama raa, ia na ora kootou raa ki tauttari Tama raa, tena kootou ki hakattina hai mmahi pera ma kootou ni akoako ria raa. Ia kootou ki tauhano te hakammaha TeAtua.

⁸ Kootou kilollohi ki se haitama e tatakore kootou ki tauttari na tiputipu sakkino i te atamai te tama, na akoako tera na tama ia ma na mahunani te maarama nei e kou mai teera seai ma ni poroporo Krai raa.

9 Maitaname te hakamaoni te tipu te ora Krai*s* ite maarama iaruna raa emoe iroto tetinotama Krai*s* ite maarama nei raa, ¹⁰ tena kootou kutoo na ora hakamaoni, emee kootou ehukui ma Tama raa. Krai*s* ehakanaaniu iaruna namahunani ia ma natama hakamattua hakaatoa.

¹¹ Kootou ettuu te hakamaatino etapu, ia semee ma ko te hakamaatino etapu tera natama ettuu natinotama laatou raa, emeia kootou etoo te hakamaatino tera Krai*s* epenapena tera ehakattana kootou itaha ma namahi sakkino tetinotama raa. ¹² Maitaname te saaita kootou ni hakoukou tapu ria raa, kootou etanuria ma Krai*s*, tena te hakoukou tapu kootou etoo raa ehakamahike kootou ma Krai*s* ina hakattina kootou ia ma namahi TeAtua te Tama ni hakamahike Tama raa itaha ma te mate raa.

¹³ Kootou eisi te saaita hokotahi natinotama kootou raa ni mmate emee nahai sara kootou raa, ia emee hoki kootou seai ma ni Jiu tera setauttari natuaa. Emeia te saaita nei TeAtua kuhakaora muri kootou ma Krai*s*. TeAtua e ssirihia nahai sara taatou raa hakaatoa; ¹⁴ Aia essoro natuoni taatou eisi ma Aiaraa, tena kittii iaruna tekros raa natuaa sakkino ehakapaa ake ma namee raa. ¹⁵ Tena iaruna tekros raa, Krai*s* ehakasao Aia Hokoia itaha ma namahi namahunani ia ma natama hakamattua raa; Krai*s* ehuri ake nokkite natama hakaatoa pera ma Aia ehaihai na rima natama raa no hakattaki vaa muri Aia te saaita Aia ni haere ki too namahi Aia raa.

¹⁶ Ia tena, auu setiaki natama kihakamoe nituaa ina mee kootou ekkai, ia e unu raa, ia ma na aho ellahi, ia na kai te saaita te maremo raa etuu ake raa ia ma te Sabat. ¹⁷ Namee nei hakaatoa ehurimai niaa koi o o mai imuri; emeia te hakamaoniraa ko Krai*s*. ¹⁸ Auu setiaki kootou kiharuhaeoria inatama tera ehakatettere ma laatou erakammao emee laatou emannatu ma laatou ekkite namee tauallekaraa, emeia etattara tahi namee malliu, tena kihakamarumaru na ensel. Iaa natama peenei raa eahu koi tevvare nahakataakoto tetama, se isi roo te hakataakoto tauareka, ¹⁹ tena kitiaki Krai*s*, te Tama ehakamaatua nahakattina ana raa. Ina mahi Krai*s* nahakattina ana hakaatoa eme ki tutuu laoi, ia eme ki hukui hakaatoa no hokotahi, tena nahakattina ana raa emee kihhomo tautari hea TeAtua ehiai raa.

*Oramuri ma Krai*s**

²⁰ Kootou nimmate ma Krai*s*, tena kuttana itaha ma namahunani te maarama nei raa. Aiea kootou ennoho pera ma kootou nitama te maarama nei naea? Aiea kootou etauttari natuaa pera ma, ²¹ "Auu sekkai na kai peenei," "Auu se kamata te mee raa," "Auu settao hi te mee peenei"? ²² Natuaa peenei ehuri ake namee tera eme ki oti kuse hihai ria te saaita taatou eppena namee raa.

Aanei ni tuaa, ia niakoako na tama koi. ²³ Hakamaoni, na tuaa peenei e huri mai te atamai te tama tera e tatakore taatou ki hakamarumaruru na ensel ia ma na tiputipu sakkino ia ma hea taatou e ppena i na tinotama taatou raa, e meia na mee nei seisi na tuurana ki hakatonutonu hea te tinotama raa e hihai.

3

¹ Kootou ni mahike muri ma Krai i taha ma te mate, tena kootou ki hakatataakoto tahi namee ite vaelani, ite kina Krai e noho iaruna tenohorana Aia ite vahi laua TeAtua raa. ² Hakamoe tahi na hakataakoto kootou ina mee ite kina raa, ia seai ma namee te maarama nei. ³ E mee kootou ku oti te mmate, ia tena na ora kootou raa e noho ma TeAtua ite kina Krai e noho raa. ⁴ Krai ko te ora hakamaoni kootou, ia te saaita Aia e vaakai mai raa, kootou e me ki oo mai ma Aia no noho ma na mahi Aia raa.

Te ora tuai ia ma te ora vahao nei

⁵ Ia tena, kootou kipeesia tahi na tiputipu sakkino te maarama nei tera e mmoe i roto kootou raa, na tiputipu pera ma na tiputipu na poi raa, ia na tiputipu sakkino ia ma te kai manako, e mee te kai manako raa e ssau pera ma he tiputipu ki hakamarumaruru na hatu tipua. ⁶ Tena te roto TeAtua raa e me kittae ina tama se tauttari Aia raa e mee na tiputipu peenei raa. ⁷ Kootou imua raa e noho tauttari hea te tinotama raa e hihai, teenaa ko te saaita na ora kootou raa ni lepotia i na tiputipu sakkino peenei raa.

⁸ Emeia te saaita nei kootou ki peesia na tiputipu hakaatoa sakkino nei i taha: te maihu lloto, te mannava haeo ia ma te kirilloto. Auu se haru haeo, tena na maihu kootou naa ki hakaoti te tattara haeo. ⁹ Auu se tattara malliu ake teeraa tama, maitaname kootou ku oti te peesia na tiputipu sakkino kootou imua raa itaha, ¹⁰ tena kootou kutoo te ora vahao nei e hoou raa. Teenei ko te tinotama hoou tera TeAtua te Tama ni pena te tama raa e tauhano tahi ki mee te tinotama raa ki ssau pera ma te tipu Aia raa ma kilavaa Aia te kou mai kootou ki illoa hakamaoni roo Aia. ¹¹ Tena te hakaotioti, se isi te mee e kee i lottonu na tama seai ma ni Jiu ia ma na Jiu raa, ia se kee hoki ma na tama e ttuu te hakamaatino e tapu ia ma na tama se ttuu te hakamaatino e tapu raa ia ma na tama aalaa henua, na tama kai ttama, na tama hehekau ia ma na tama hakamattua raa, e meia Krai ko na tama hakaatoa, ia e noho i roto na tama hakaatoa.

Te ora kootou vahao nei

¹² Kootou ni tama TeAtua; Aia e laoi kootou, tena ki hirihiri kootou pera ma nitama roo Aia ettino. Ia tena kootou ki too na tiputipu te manava aroha, telaoi, ia kilaumarie,

ki pasemmu, ia ki varatoa i na mee sakkino. ¹³ Kootou ki manava alloha alaa tama, ia ki ssirihia na tattara na tama e tamumu alaa tama raa. Kootou ki ssirihia hea na tama raa e ppena, essau koi pera ma TeAriki ni ssirihia na haisara kootou raa. ¹⁴ Ia tena, hakapaa ake telaio raa iaruna na mee nei hakaatoa, te mee tera e ttaohi na mee nei hakaatoa ki hokotahi hakamaoni raa.

¹⁵ Te noholaoi Krai e kou mai raa erorohi kootou i na hakataakoto kootou e penapena raa; maitaname te nei ko te laoi tera TeAtua ni kanna atu kootou ki hukui hakaatoa i te tinotama hokotahi raa. Tena kootou ki hakammaha tahi. ¹⁶ Na tattara taualleka Krai tera e mmoe i roto na mee nei hakaatoa raa e tau te mmoe i roto na hatu manava kootou. Huhua na rue i roto te launiu na Rue raa, na rue te lotu ia ma na rue e ttapu TeAnana Tapu raa; hua hakammaha ake TeAtua i roto na hatu manava kootou. ¹⁷ Tena na mee hakaatoa kootou e ppena, ia e tattara raa; kootou ki ppena na mee nei i te inoa TeAriki Jisas essau pera ma kootou e hakammaha ake TeAtua Tamana raa i na mahi Krai.

Tiputipu te hai maatua

¹⁸ Na hhine hai avvana, kootou ki hakallono na taanata kootou raa, maitaname te nei hea kootou e tau te ppena pera ma ni tama te lotu.

¹⁹ Na taanata hai avvana, laoi na hhine kootou raa, tena auu se mee hakahaeo na hhine kootou raa.

²⁰ Na tamalliki, te nei he tiputipu te lotu pera ma kootou ki hakallono na maatua kootou raa na vahao hakaatoa.

²¹ Kootou na maatua, kootou ki se haru haeo na tamalliki kootou raa ka oti na tamalliki raa ku nnoho se hihhia.

²² Na tama hehekau, hakallono na tama hakamattua kootou i te maarama nei raa i na mee roo hakaatoa, ia se mee ma te saaita koi na tama raa e nnoho ma kootou, e mee kootou e hihhai ma na tama raa ki hihia i kootou; e mea kootou ki ppena na hehekau kootou raa ma te hatu manava tauareka e mee kootou e hakammaha TeAriki. ²³ Hea kootou e ppena raa, kootou ki ppena na mee raa ma na hatu manava kootou, essau pera ma kootou e hehekau ma TeAriki, ia seai ma na tama te maarama nei raa. ²⁴ Mannatu pera ma TeAriki e me kikouatu na mee Aia e tukutuku ma na tama Aia raa pera ma nituhana kootou. Maitaname Krai ko te Tama hakamaatua hakamaoni tera kootou e hehekau raa. ²⁵ Tena na tama hakaatoa e ppena na mee essara raa e me kitoo tautari hea na tama naa e ppena e sara raa, e mee TeAtua e me ki hakatonutonu na tama hakaatoa te hakatonutonu hokotahi koi.

4

¹ Kootou na tama hakamattua, ppena hakatauareka, ia ppena hakaraoi na tama hehekau kootou raa. Mannatu, kootou hoki e isi te Tama hakamaatua e noho i te vaelani.

Hea taatou na tama e ttau te ppena

² Kootou ki hakamataora ite vahi telotu, ia tallaki na kapuroro kootou raa no hakammaha ake TeAtua.

³ Te saaita kootou elotu raa, kootou kulotu hoki ma maatou kilavaa TeAtua te kou mai maatou na mahi ki takutaku na tattara Aia ite vahi namee Krai e huuna ria raa. Maitaname te nei hea anau e ponotia i roto te hare karapusi raa. ⁴ Lotu hoki ki lavaa anau te tattara ma na mahi ki mee na tattara raa ki matahua.

⁵ Kootou ki atamai te saaita kootou e ppena namee ki tokonaki na tama seai ma ni hakattina ana raa, ia kootou ki mee hakatauareka roo te saaita kootou e hakattana ria ki tattara raa. ⁶ Na tattara kootou raa ki taualleka, tena na tama e me kihihhai ki hakallono hoki, tena kootou ki mattonu no kou ake na tattara e tonu i na vahiri na tama hakaatoa.

Na tattara hakaoti

⁷ Tikikus te taina hakamaoni taatou raa he tama e hehekau hakamaoni, ia he tama hehekau ite vahi na hehekau TeAriki raa, tena aia e me kikou atu na tattara hakaatoa ite vahi anau. ⁸ Tera hea anau e kauna ria atu te tama nei ki haere atu i kootou ma kilavaa kootou hakaatoa te hihhia te saaita aia e tattara atu ite vahi maatou raa. ⁹ Onesimus, te taina hakamaoni taatou raa e me ki oo atu laaua, tena aia he tama te kuturana kootou naa. Tokorua nei e me ki tattara atu kootou namee hakaatoa tera e kapihimai i te kina nei raa.

¹⁰ Aristarkus, te tama ennoho maaua i roto te hare karapusi nei raa e kou atu na tattara hihhia aia raa i kootou, tena Mak hoki te taina Banabas raa e kou atu na tattara hihhia aia. (Kootou ku oti te too na tattara ki too hakaraoi Mak te saaita aia e haere atu peenaa i kootou raa.)

¹¹ Josua, teeraa inoa aia ko Jastus e kou atu hoki na tattara hihhia aia. Te nei tokotoru na Jiu e hakattina, ia e hehekau ma anau ki takutaku atu ite vahi te Hakamaatua ana ite Vaelani raa, tena na tama nei e tokonaki hai mahi roo anau.

¹² Epafras he tama hoki i roto te kuturana kootou naa, ia he tama hehekau ma Jisas Krai, aia e kou atu hoki na tattara hihhia aia. Te tama nei e lotu tahi ma kootou, tena aia e kainno ake TeAtua ki tokonaki kootou ki ttuu mau pera ma ni tama kumattua no hakattina hakamaoni, tena ki tauttari roo hea TeAtua e hihai raa. ¹³ Anau elavaa te tattara te maanatu anau ite vahi na mahi aia ni hehekau

ma kootou ia ma natama iLaodisia laaua ma Hieropolis raa. ¹⁴ Luk, te dokta taatou raa laaua ma Demas e kou atu na tattara hihhia laaua raa i kootou.

¹⁵ Kou ake natattara hihhia maatou raa inataina ma nakaave taatou iLaodisia raa, ia ma Nimfa ma natama telotu ekkutu itehare aia raa. ¹⁶ Tesaaita kootou kuoti te ppau telauniu nei raa, kootou kukkira no kkave telauniu nei i natama iLaodisia raa ki ppau. Ia te saaita naa hoki kootou kuppau telauniu natama iLaodisia raa e kou atu kootou raa. ¹⁷ Tena kootou kumeake Arkipus ki mmata no hakaoti na hehekau TeAriki e kou ake aia ki ppena raa.

¹⁸ Anau Pol, anau e taataa na tattara nei ma te rima anau: *Anau Pol e kou atu na tattara hihhia anau raa i kootou.* Tena auu se ssiri na seni e mmau na rima anau nei!

Na mahi TeAtua ki nnoho ma kootou.

1 Tesalonaika

Te launiu kaamata Pol e taataa i na tama i Tesalonaika

Na hakataakoto hakamattua i roto te launiu nei:

Na tattara kaamata 1.1

Te hakattina na tama i Tesalonaika 1.2—1.10

Te hehekau Pol 2.1—3.13

Na ora na tama telotu 4.1—5.22

Na tattara hakaoti 5.23—5.28

¹ Teenei he launiu maatou, anau Pol, Sailas ia ma Timoti.

Maatou e tattaa atu te launiu nei i na tama te hare lotu i Tesalonaika raa ia ma na tama tera e hukui ma TeAtua Tamana ia ma TeAriki Jisas Krai raa:

Na mahi ia ma te noho laoi ki nnoho ma kootou.

Te ora ia ma na hakattina na tama i Tesalonaika

² Maatou e hakammaha tahi ake TeAtua ma kootou, tena maatou e mannatu tahi kootou i nalotu maatou. ³ Maitaname maatou e mannatu kootou i mua na karemata TeAtua Tamana taatou raa i na hakattina kootou e tauhano te ppena tahi ia ma na laoi kootou e isi ki hehekau na mahi raa ia ma te varatoa hoki kootou te nnoho no hakattari TeAriki taatou Jisas Krai raa. ⁴ Aku taina, maatou e illoa pera ma TeAtua e hihai mahi roo kootou, tena ki hirihiri kootou ki mee mo tama Aia. ⁵ Maitaname maatou ni kou atu te Rono Tauareka raa i kootou, ia semee ma maatou e tattara koi, e meia maatou e huri atu hoki na mahi TeAnana Tapu ia ma te hakamaoni te Rono Tauareka raa. Kootou e illoa na tiputipu maatou te saaita maatou ni nnoho ma kootou raa, tena na tiputipu maatou raa e me ki tokonaki kootou. ⁶ Kootou e tauttari maatou ia ma TeAriki; ia niaina ma kootou e hakalonollihu mahi roo, e meia kootou e too koi na tattara taualleka raa ma te hihia TeAnana Tapu raa e kou atu kootou. ⁷ Ia tena, na tama telotu i Masedonia laua ma Akaia raa e me kikkira atu no tauttari kootou. ⁸ Maitaname seai ma ko na tattara koi TeAriki tera kootou e tattara ake na tama i roto Masedonia laua ma Akaia raa, e meia te rono hoki i te vahi na hakattina kootou i TeAtua raa ettae na kina hakaatoa. Tena maatou kuse hai mee hoki e lave ki tattara ake i na tama raa, ⁹ maitaname na tama na kina hakaatoa ku tattara i te vahi na laoi kootou e huri mai maatou te saaita maatou ni o atu no mmata kootou raa, ia hoki i te vahi kootou ni huri no se hihai ki hamarumarua na hatu tipua raa, tena kootou ki mannatu no hehekau tahi ma TeAtua te Tama e ora raa, ¹⁰ tena ku nnoho no hakattari te saaita te Tamariki Aia raa e hamai i taha ma te vaelani raa. Jisas te Tamariki Aia raa ko te Tama

nimate no ora muri kitokonaki taatou itaha ma teroto TeAtua tera koi hamai raa.

2

Na hehekau Pol i roto Tesalonaika

¹ Aku taina, kootou e illoa hokkootou pera ma te oo atu maatou raa ni sellano marino. ² Kootou e illoa hoki pera ma maatou kuoti te hakalono llihu, ia kuoti te haru hakahaeoria i roto Filipai i mua maatou ni oo atu no ttae atu kootou i Tesalonaika. Ia niaina ma etammaki na tama e hakataukaa ma maatou, emeia TeAtua taatou raa e kou mai na mahi kitattara atu te Rono Tauareka Aia ni kou mai raa. ³ Na tattara maatou e tattara atu kootou raa; maatou se tattara i te vahi na mee e ssara ia ma na tiputipu sakkino, ia maatou se hahai vi ma ki hai lavvaka na tama. ⁴ Emeia maatou e tattara koi na tattara TeAtua e hihai ma maatou kitattara raa, maitaname Aia e kite hakamaoni ma maatou e tau te kave te Rono Tauareka raa. Maatou se hihhai ma ki mee na tama ki hihhia i te vahi maatou, emeia maatou e hihhai ki mee TeAtua te Tama ni hahaaite na tiputipu maatou raa ki hihia. ⁵ Kootou e illoa laoi pera ma maatou se oo atu ma na tattara malliu, ia maatou se tattara uhiuhi atu kootou ma maatou e mannako. TeAtua e kite hakamaoni na tiputipu maatou! ⁶ Maatou se hihhai ma na tama ki hakammaha maatou, hakapaa ma kootou ia ma alaa tama hoki. ⁷ Niaina ma maatou e hehekau pera ma ni aposol Krai, emeia maatou se hihhai ma ki kainno atu na mee i kootou. Ia tena maatou ennoho taualleka koi tesaaita maatou ninnoho ma kootou raa, essau pera ma tehine enoho hakaraoi ma na tamalliki aia raa. ⁸ E mee maatou elaoi mahi roo i kootou, tena maatou e tanattana ki kou atu kootou te Rono Tauareka TeAtua raa ia ma na ora hoki maatou. Maatou e hihhai mahi roo kootou! ⁹ Aku taina, kootou kame e mannatu tesaaita maatou ni hehekau na mahi roo! Maatou e hehekau te ao ma te poo ki selavaa maatou te kou atu na hakalono llihu i kootou te saaita maatou ni takutaku atu te Rono Tauareka TeAtua raa i kootou.

¹⁰ Kootou ia ma TeAtua hoki ekkite ma na hehekau ia ma na tiputipu maatou e huri atu kootou raa e taualleka, ettonu, ia seisi na mee e ssara. ¹¹ Kootou e illoa pera ma maatou e mee hakaraoi roo kootou hakaatoa pera ma na maatua raa e mee hakaraoi roo na tamalliki laatou raa. ¹² Maatou e tattara hakapurupuru atu, tena kitattara hakaraoi atu roo kootou, ia maatou e tattara tahi atu hoki kootou ki tauttari na ora tera e mee TeAtua ki hihia raa. TeAtua e kanna atu kootou ki nnoho ma Aia i te Hakamaatua ana ia ma te maahina Aia raa.

¹³ Ia eisi teeraa hakataakoto hoki tera maatou e hakammaha tahi TeAtua. Te saaita maatou ni tattara atu

na tattara TeAtua raa, kootou ellono na tattara raa, tena ki too na tattara raa pera ma aaraa ni tattara TeAtua, seai ma ni tattara na tama koi, tena te hakataakoto naa e hakamaoni. Maitaname TeAtua e hehekau iroto kootou na tama tera e hakattina i Aia raa. ¹⁴ Aku taina, na mee ekapihi atu kootou raa essau koi pera ma na mee nikapihi ake ina hakattina ana TeAtua iroto Judia raa, teenaa ko na tama e hukui ma Jisas Kraisa raa. Na hakalono llihu na tama kootou raa nikou atu ikootou raa essau pera ma na hakalono llihu na Jiu raa nikou ake na hakattina ana raa. ¹⁵ Na Jiu raa ni taa TeAriki Jisas ia ma na profet TeAtua raa no mmate, tena kikou mai na hakalono llihu maatou. TeAtua selavaa roo te hihia ina tama nei! Na tama nei e haeroo ina karemata na tama hakaatoa! ¹⁶ Na tama naa e hahiwi hoki ma kippui maatou ki se takutaku ake na tama seai ma ni Jiu raa na tattara tera elavaa te kou ake na ora hakamaoni laatou raa. Ina tiputipu nei, na tama naa e meki tiaki hakaoti roo na hai sara laatou ni ppena tahi raa. Tena te saaita nei TeAtua ku huri ake te roto Aia raa ina tama naa.

Pol e hihai ma ki haere no mmata na tama Tesalonaika

¹⁷ Aku taina, itevahi maatou, te saaita maatou ni vvae no mmao i taha ma kootou paa saaita raa, na tinotama maatou raa mmao, emeia na hakataakoto maatou raa e mmoe tahi koi ikootou. Maatou se uaua roo ikootou, ia ehainattaa roo maatou te vakkai atu hakaraoi no mmata kootou. ¹⁸ Tena maatou e hihhai ma ki vakkai atu kootou. Ellava na vahao anau e hahiwi ma ki haere atu no mmata kootou, emeia Satan e puipui maatou ki se oo atu. ¹⁹ Emeia teenaa ko kootou koi, se haitama hoki peeraa! Maatou etuunaki kootou, ia maatou e hihhii roo ikootou, tena maatou elavaa te ahu i mua na maihu TeAriki Jisas ina mahi maatou ni huri atu kootou ina hehekau maatou te saaita Aia e hamai raa. ²⁰ Hakamaoni roo, na tattara ahuahu ia ma na hihhia maatou nei e mmoe ikootou!

3

Pol e kaunaria Timoti

¹ Emeia maatou kuse lavaa roo tettao hi te hi oo atu maatou no mmata kootou raa, tena maaua ma Sailas kumannatu koi ma kinnoho hokomaaua i Atens, ² tena ku kaunaria atu Timoti, te taina taatou tera e hehekau ma maaua itevahi TeAtua kitakutaku atu te Rono Tauareka Kraisa raa. Maaua e kaunaria atu Timoti kitokonaki ki mee na hakattina kootou raa ki iwi, ³ ki selavaa kootou te horo muri e mee na hakalono llihu nei. Kootou hokkootou e illoa pera ma na hakalono llihu nei e oo mai hoki itevahi TeAtua. ⁴ Maitaname te saaita maatou ninnoho ma kootou raa, maatou e tattara atu i mua pera ma maatou e me kittiri na hakalono llihu; ia tena kootou e illoa hoki pera

ma na hakalono llihu raa ni kapihi mai hakamaoni. ⁵ Tera hea anau ni kauna ria atu Timoti raa. Te hakataakoto raa ku mmaharoo i anau, tena anau ki kauna ria atu Timoti ki mmata hoki ite vahi na hakattina kootou raa. Ki mmata ki selavaa te Tipuaraa tetatakore kootou, tena ku mee na hehekau maatou raa ki llano marino!

⁶ Timoti kutaemai hakaraoi, tena aia e hamai ma na tattara taualleka ite vahi na hakattina iama nalaoi kootou raa. Timoti e tattaramai hoki pera ma kootou emannatu haimahiroo imaatou, tena ma kootou e hihhai roo kikkite maatou peeraa hoki ma maatou e hihhai roo kikkite kootou raa. ⁷ Aku taina, maatou etokonakiraa roo ikootou no hihhia ina haeo iama na hakalono llihu maatou nittiri raa. Na hakattina kootou raa etokonakiraa roo maatou, ⁸ maitaname maatou ku ora hakamaoni tesaita nei kame na ora hoki kootou raa ku ttonu roo i te huhukkui kootou ma TeAriki raa. ⁹ Te saaita nei maatou e lavaa te hakammaha ake TeAtua ma kootou. Maatou ehakammaha imua na maihu Tamaraa e mee te hihhia maatou e isi i te vahi kootou raa. ¹⁰ Te ao ma te poo maatou e kainnoake Tamaraa ma na hatumanava maatou kilavaa maatou te oo atu no mmata kootou ki tokonaki kootou i te vahi na hakattina kootou raa.

¹¹ Maatou ekainnoake TeAtua te Tamana taatou raa Hokoia iama Jisas TeAriki taatou raa kihuri mai heara peehee maatou elavaa te oo atu no mmata kootou.

¹² Maatou ekainnoake TeAriki kitokonaki telaoi kootou ialaa tamaraa kihhomo nollahi pera ma nalaoi maatou ikootou raa. ¹³ TeAtua eme kitokonaki nahakattina kootou raa kiivi, tena kootou eme kittonu tahi, ia eme ki ttapu imua na maihu TeAtua Tamana raa te saaita TeAriki Jisas iama na tama e hukkuu ma Aia raa hakaatoa e oo mai.

4

Te ora tera TeAtua e hihai

¹ Aku taina, anau e hihai kihakaoti atu na tattara anau raa pera ma kootou ku oti te illoa na akoako maatou ni akoako atu kootou kinnoho ina ora TeAtua e hihai raa. Kootou etauttari hakamaoni na ora nei. Ia tena anau ekainno atu kootou ite inoa TeAriki Jisas kitauhano te tauttari na tiputipu nei. ² Maitaname kootou e illoa na tattara maatou ni tattara atu ina mahi TeAriki Jisas raa.

³ TeAtua e hihai ma na ora kootou raa kittapu, tena kootou kihakattana itaha ma na tiputipu sakkino ite vahi te haihuri raa. ⁴ Kootou ku tau te illoa te ora e tapu iama te tauareka te nnoho ma na avana kootou raa, ⁵ ia sei ma ki mannako te tinotama alaa tama pera ma na tama e nnoho pouri tera se illoa TeAtua raa. ⁶ Iroto na hakataakoto nei, maatou se hihhai ma kootou kippena na mee e ssara iama

ki hailavvaka alaa tama itelotu. Maatou ni tattara atu namee nei imua, tena maatou e tattara mahi atu kootou pera ma TeAriki e me ki kou atu na hakalono llihu na tama e ppena na mee nei raa. ⁷ TeAtua se kanna taatou ki tauttari na tiputipu sakkino itevahi te haihuri, e meia Tama raa e kanna mai taatou ki tauttari na ora e ttau. ⁸ Ia tena kame he tama ma aia se hihai te akoako nei, tena te tama naa se mee ma aia se hihai he tama na tama i te maarama nei raa, e meia aia se hihai TeAtua te Tama ni kou mai TeAnana Tapu Aia raa.

⁹ Maatou e me ki tattaa atu na tiputipu te hai taina laoi ma alaa tama. Maitaname TeAtua Hokoia ko na akoako atu avare pera ma kihaitaina laoi ma alaa tama. ¹⁰ Tena kootou e huri ake hakamaoni na tiputipu te laoi raa i na tama te lotu i Masedonia raa. Aku taina, maatou e tattara hakapurupuru atu kootou ki huri ake na tiputipu te laoi raa i alaa tama hoki. ¹¹ Kootou ki haaite te nnoho hemuu, tena ku hai na mahi kootou ki lollohi na ora kootou hokkootou raa pera ma maatou nimeatu kootou imua raa. ¹² Tena na tama se hakattina te lotu raa e me ki taualleka ma kootou e mee na tiputipu kootou raa. Tena kootou se lavaa te kainno huri na mee i alaa tama.

TeAriki e me ki vaakai mai

¹³ Aku taina, maatou ehiihai ma kootou ki illoa te hakamaoni na tama tera ku oti te mmate raa ki se lavaa kootou te alloha pera ma na tama se isi na hakattina i roto laatou raa. ¹⁴ Maatou e hakattina pera ma Jisas nimate no ora muri hakaraoi, tena maatou e hakattina pera ma TeAtua e me ki too Jisas ia ma na tama ku oti te mmate tera e hakattina i Aia raa.

¹⁵ Hea maatou e akoako atu kootou vahaonei raa ko na akoako TeAriki raa: na tama maatou e ora te aho TeAriki e hamai raa se lavaa te oo imua na tama tera ku oti te mmate raa. ¹⁶ Taatou e me killono tereo ekanna, tereo te ensel hakamaatua raa, tena taatou e me killono te puu TeAtua raa eiri, tena TeAriki Hokoia e me ki hamai itaha ma te vaelani. Na tama e hakattina Kraiſ tera ku oti te mmate raa e me ki mahhike no ora imua; ¹⁷ tena maatou na tama e ora te saaita naa e me ki hakapaa hakaatoa ma na tama naa i roto te pukureurehu raa ki oo no ttiri ma TeAriki ite vaelani. Tena maatou e me ki nnoho tahi ma TeAriki. ¹⁸ Ia tena kootou ki tattara hakapurupuru ake alaa tama i na tattara nei.

5

Tanattana te hamai TeAriki

¹ Aku taina, anau setau te taataa atu ki hakari atu kootou te saaita ia ma nimee peehee e me ki kapihi mai.

² Maitaname kootou hokkootou eilloa laoiroo pera ma te Aho TeAriki raa e me ki hamai pera ma te tama kairarao e hamai te poo. ³ Te saaita na tama e tattara ma, "Na mee hakaatoa emoemmoelaoi koi, ia etaualleka," tena paa saaita naa koi te haeo naa kuttiri laatou! Te haeo naa e me ki hakateki mai pera ma naisu te hine ku mee kimamaoharaa, tena na tama hakaatoa selavaa tessao. ⁴ Aku taina, kootou kisennoho iroto tepouriraa, tena kootou kise oho te saaita te Aho naa etae atu pera ma he tama kairarao raa. ⁵ Kootou na tama hakaatoa ennoho iroto te maahinaraa, kootou nitama te ao. Taatou seai ma nitama tepoo iama tepouri. ⁶ Ia tena taatou kisetumoe mahi pera ma alaa tamaraa; taatou kiara tahi, ia kise vvare tahi. ⁷ Tepoo he saaita na tama emmoe, ia tepoo hoki he saaita na tama e unu novvare. ⁸ Emeia taatou nitama te ao, tena taatou kise unu tahi novvare. Taatou kittaohi mmau na hakattina iama na laoi taatou raa pera ma nipopore eppui nahatahata taatou, tena taatou kihakattina hakamaoni pera ma ko te uhi te ora e ora tahi raa. ⁹ Te Atua se hirihiri taatou ma taatou ki hakalono llihu te saaita Aia e roto raa, e meia Aia e hirihiri taatou ki too te ora e ora tahi i na mahi TeAriki Jisas Krai, ¹⁰ te Tama nimate ma taatou kilavaa taatou tennoho hakapaa ma Aia, niaina taatou koi ora iama kummate te saaita Aia e me ki hamai raa. ¹¹ Ia tena, hakapurupuru ake alaa tama, tena ku tokonaki alaa tama e ssau pera ma kootou e ppena te saaita nei raa.

Na tattara poroporo iama na tattara taualleka hakaoti

¹² Aku taina, maatou e kainno atu kootou ki hakammaha na tama e hehekau ikootou raa, na tama tera e lollohi iama na tama e poroporo atu kootou itevahi te ora na tama telotura. ¹³ Hakammaha, tena kulaoi na tama naa ma na hakataakoto taualleka, e mee na hehekau na tama naa e ppena raa. Kootou ki nnoho taualleka hokkootou.

¹⁴ Aku taina, maatou emeatu kootou kitattara hakamataku ake na tama se hihhai ki hehekau raa, tena ku tattara hakapurupuru ake na tama emattaku mahi raa, ia tokonaki na tama ematanaennaeraa, tena ku mee hakaraoi na tama hakaatoa. ¹⁵ Kootou ki mmata hakaraoi ki se hai tama e kou ake te haeo ite tama ni kou ake te haeo aia raa, e meia iroto na hakataakoto kootou raa, kootou ki mannatu ki ppena na mee taualleka i na tama hakaatoa.

¹⁶ Kootou ki hihhia tahi, ¹⁷ lotu na vahao hakaatoa, ¹⁸ tena ku hakammaha ake TeAtua i na mee hakaatoa. Teenei hea TeAtua e hihai kootou kippena iroto na ora kootou i te huhukkui kootou ma Jisas Krai raa.

¹⁹ Auu se hahaiwi ki ppui TeAnana Tapu, ²⁰ ia auu se peesia na tattara taualleka TeAtua raa. ²¹ Haaite te hahaaite na mee hakaatoa, ia ttaohi hea e tauareka raa, ²² tena ku peesia hea e sakkino raa.

²³ Tiaki TeAtua te Tama e kou mai te noho laoi raa ki mee kootou ki ttapu i na mee hakaatoa hakapaa ma na tinotama kootou raa, tena ku hakattana na anana, na hatu manava ia ma na tinotama kootou raa itaha ma na mee sakkino te saaita Jisas Krai TeAriki taatou raa e hamai. ²⁴ Te Tama tera e kanna kootou raa e me ki pena te mee naa, maitaname Aia e hakamaoni.

²⁵ Aku taina, lotu ake hoki ma maatou.

²⁶ Haere lulluu na tama te lotu raa hakaatoa ma telaoi TeAtua.

²⁷ Anau e tattara atu kootou i na mahi TeAriki ki ppau ake te launiu nei i na tama te lotu raa hakaatoa.

²⁸ Na mahi TeAriki taatou Jisas Krai ki nnoho ma kootou.

2 Tesalonaika

Te launiu hakarua Pol e taataa i na tama i Tesalonaika

Na hakataakoto hakamattua i roto te launiu nei:

Na tattara kaamata 1.1—1.2

Te hakatonutonu TeAtua 1.3—1.12

Krais e me ki vaakai mai i muri 2.1—2.17

Na tiputipu e ttonu na tama te lotu 3.1—3.15

Na tattara hakaoti 3.16—3.18

¹ Anau Pol, Sailas ia ma Timoti, maatou e tattaatu te launiu nei,

i na tama te lotu i roto Tesalonaika tera e hukkui ma TeAtua taatou Tamana raa ia ma TeAriki Jisas Krai.

² TeAtua taatou Tamana raa ma TeAriki Jisas Krai ki kou atu te tauareka ia ma te noho laoi i kootou.

TeAtua e me ki hakatonutonu na tama hakaatoa

³ Aku taina, maatou e me ki hakammaha tahi ake TeAtua ma kootou. Te mee nei etonu maatou kippena peenei, maitaname na hakattina kootou raa ku haimmahi roo, ia hoki nalaoi kootou ehuriake alaa tamaraa kullahi hoki. ⁴ Tera hea maatou etattara ahuahu itevahi kootou i roto na harelotu TeAtua raa. Maatou e ahuahu itevahi kootou e hakattina raa ia ma kootou hoki elavaa te nnoho hakavaratoa na saaita kootou ettiri na haeo ia ma na hakalono llihu i roto na ora kootou raa.

⁵ Na mee nei hakaatoa ehuri mai te hakamaoni pera ma te hakatonutonu TeAtua raa etonu, ia tena ite hakaoti, kootou e me kitonu tettae ite Hakamaatua ana Aia raa, e mee na hakalono llihu kootou ni too raa. ⁶ TeAtua e me kipena hea etonu: Aia e me kikou ake na hakalono llihu na tama tera e kou atu na hakalono llihu kootou raa, ⁷ tena Aia e me kikou atu te tauareka inatama kootou tera e hakalono llihu raa ia ma maatou hoki. TeAtua e me ki pena te mee nei te saaita TeAriki Jisas e hakahura mai itaha ma te vaelani ma na ensel haimmahi Aia raa ⁸ ia ma teahi e ura raa ki kou ake na hakalono llihu na tama se hihhai TeAtua raa ia ma na tama tera se hihhai ki hakalono na tattara te Rono Tauareka itevahi TeAriki Jisas raa. ⁹ Na tama naa e me ki too te hakalono llihu se isi te hakaoti, ia na tama naa e me kivaaea itaha ma tekina TeAriki enohoraa, ia itaha ma namahi haimmahi Tamaraa ¹⁰ te saaita Aia e hamai te Aho naa ki too namahi na tama Aia raa hakaatoa, tena kutoo hoki te hakammaha na tama hakaatoa tera e hakattina raa. Kootou hoki e me kihhai i roto na tama naa, maitaname kootou e hakattina na tattara maatou ni tattara atu i kootou raa.

¹¹ Tera hea maatou elotu tahi ma kootou. Maatou e kainnoake TeAtua kipenapena na ora kootouraa ki taualleka pera ma na ora Aia e hihai ma kootou ki isi raa. TeAtua kikou atu kootou na mahi Aia raa kitau ma hea kootou e hihai kippena na mee taualleka raa ki hakaoti na hehekau kootou raa ma na hakattina. ¹² Te ara nei kootou e me ki hakammaha te inoa Jisas TeAriki taatou raa, tena Aia e me ki hakammaha kootou i te tauareka TeAtua ia ma Jisas Krai TeAriki taatou raa.

2

Te tama Sakkino

¹ Te hakataakoto te hamai TeAriki Jisas Krai ia ma te hakutu taatou hakaatoa ma kinnoho ma Tamaraa: anau e kainnoatu kootou, aku taina ma aku kaave, ² ki se mamannatu tammaki i roto na hakataakoto kootou, ia ki setipua e mee narono kootou ellono ma te Aho TeAriki raa ku hamai. Kame kootou e mannatu ma maatou e tattara atu na tattara nei te saaita maatou ni hakatae atu na tattara TeAtua raa ia ma te saaita maatou e takutaku raa ia ma na saaita maatou e tattara atu i roto te launiu raa. ³ Auu setiaki na tama ki malliu atu kootou ma na hakataakoto laotou. Maitaname te Aho naa se lavaa te hamai ki ttae roo te saaita hakaoti na tama ni huro itaha ma TeAtua raa ku tae mai, tena te tama sakkino raa ku hakahura mai, tena aia e me ki haere i te kina e haeroo. ⁴ Te tama sakkino raa e me ki tattara haeroo na atua ia ma na hatu tipua na tama e hakamarumarura, tena aia e me ki tuku aia iaruna na mee raa hakaatoa. Aia e me ki haere hoki no noho i roto te Hare Tapu TeAtua raa no tattara ma aia ko TeAtua.

⁵ Kootou ku ssiri? Anau ni tattara atu na mee nei hakaatoa te saaita anau ni noho ma kootou raa. ⁶ Emeia e isi te mee eppu ki selavaa te mee nei te kapihi mai te saaita nei, tena kootou e illoa te meena. Te tama sakkino raa se lavaa te hakahura mai ki ttae roo te saaita hakamaoni aia e me ki hakahura mai raa ettae. ⁷ Na mahi te tama sakkino raa ku hehekau, e meia hea e me ki kapihi mai raa se lavaa te kapihi mai ki ttae roo te saaita te tama ettaohi te mee raa e hakatuuria itaha. ⁸ Tena taatou e me ki kite te tama haeroo, e meia te saaita TeAriki Jisas e hamai raa, Aia e me ki iri koi ma te maihu Aia, tena te tama raa ku mate, tena na mahi Jisas raa e me ki hakaoti te tama sakkino naa. ⁹ Te tama sakkino naa e me ki hamai ma na mahi Satan no ppena na hakatu ia ma na mee taualleka tera se hakamaoni, ¹⁰ tena kutaaiki tammaki na tama seisi na hakattina raa ma na tipu tipu sakkino aia raa. Na tama naa e me killano hakaoti, maitaname na tama naa ni se hihai ki too te laoi ia ma te hakamaoni raa ki tokonaki laotou ki ora. ¹¹ Ia tena TeAtua e kou ake na mahi te haeroo ki hehekau i roto na tama naa ma ki hakattina na tama naa

i na mee tera se hakamaoniraa. ¹² Tena na tama naa ku se hakattina te hakamaoniraa, e meia na tama naa e hihhai roo kitauttari koi na tiputipu sakkino, tena i te hakaotioti na tama naa e me ki hakatonutonuria.

TeAtua e hirihiri kootou ki too te ora hakamaoni

¹³ Aku taina, maatou e me ki hakammaha tahi ake TeAtua ma kootou na tama TeAtua e hihai raa. Maitaname TeAtua ni hirihiri kootou pera ma ko na tama kaamata TeAnana Tapuraa nitokonaki no ora ma na mahi Aia raa, tena ki mee kootou no ttapu i na hakattina kootou i te hakamaoni Aia raa. ¹⁴ TeAtua nikanna atu kootou tesaita maatou ni takutaku atu te Rono Tauareka raa. Aia nikanna atu kootou ki oo ake no too na tuhana kootouraa i te tauareka Jisas Krai TeAriki taatou raa. ¹⁵ Aku taina ma aku kaave, tuu mmau, tena ku ttaohi mmau te hakamaoni tera maatou ni akoako atu kootou i na takutaku ia ma na launiu maatou ni tattaa atu raa.

¹⁶ Anau ekainnoake Jisas Krai TeAriki taatou raa Hokoia ia ma TeAtua taatou Tamana tera elaoi no kou mai te tauareka Aia raa ki hakattina hakamaoni taatou, ia ki nnoho no hakattari ¹⁷ ki mee kootou ki se mattaku, ia ki ivi kootou te ppena na mee taualleka, tena ku tattara tahi hea e tonu raa.

3

Lotu ma maatou

¹ Aku taina, te mee hakaoti; kootou kilotu ake TeAtua ki tokonaki maatou kilavaa na tattara TeAtua raa te ttoha vave ia ma na tama hoki ki too na tattara raa ki ssau pera ma kootou ni mee raa. ² Lotu ake hoki TeAtua ki tokonaki maatou i taha ma na mahi na tama se hakattina ia ma na tama sakkino raa, maitaname na tama hakaatoa se hakattina na tattara TeAtua.

³ Emeia kootou e lavaa te tuunaki i TeAriki, tena Aia e me ki tokonaki kootou ki ivi, ia e me ki rorohi hakaraoi kootou i taha ma Satan, te tama sakkino raa. ⁴ Tena TeAriki e mee maatou ki hakattina i te vahi kootou, ia maatou e illoa pera ma kootou e ppena, ia e tauhano te ppena hea maatou ni tattara atu kootou raa.

⁵ Maatou elotu ake TeAtua ki hakattaki kootou ki illoa hakamaoni roo telaoi TeAtua ia ma te varatoa Krai i na hakalono llihu Aia ni ttiri raa.

Kootou ki se matanaenna

⁶ Aku taina, maatou e tattara hakamataku atu kootou i te inoa TeAriki Jisas Krai kise hakataapiri ake na tama na hakattina ia ma na ora laatouraa e matanaenna raa, ia se hihhai ki hakallono na tattara maatou ni tattara ake laatouraa. ⁷ Kootou hokkootou e illoa laoi pera ma kootou e me kippena tauttari hea maatou ni ppena raa.

Maatou se matanaennae te saaita maatou ninnoho ma kootou raa. ⁸ Maatou se mee ma maatou ekkai marino na kai na tama nikou mai raa. Ia kiselavaa te mee pera ma maatou ekkai marino koi, tena maatou e hehekau se isi te hamalollo. Maatou e hehekau te ao ma te poo ki se mee pera ma maatou ennoho koi kikkai marino. ⁹ Maatou eppena peenei se mee ma maatou selavaa te kainnoatu kootou kitokonaki maatou. Maatou eppena peenei ma kikkite kootou no tauttari. ¹⁰ Te saaita maatou ni nnoho ma kootou raa, maatou e tattara tahi atu kootou ma, "Te tama ekkaro te hehekau raa selavaa te haanai ria."

¹¹ Maatou e tattara atu peenei, maitaname maatou ellono pera ma eisi natama kootou ematanaennae i roto na ora laatou, tena kinnoho koi se hai mee eppena, e meia na tama naa e hihhai roo ki tattara na mee alaa tama eisi raa. ¹² Maatou e tattara ake, tena ki hakamataku ake na tama peenei raa ki tauttari te ora e tonu, tena ku hehekau kikkai laatou no ppohu.

¹³ Emeia, aku taina, kootou ki sekkaro te ppena na mee taualleka. ¹⁴ Emmata pera ma eisi natama itekina naa selavaa te hakallono natattara maatou e tattaatu i roto telauniu nei raa. Kame ehakamaoni, tena kootou ki hakamattonu i te vahi na tama naa, ia se nonnoho hoki ma na tama naa ki mee na tama naa ki nnapa. ¹⁵ Emeia auu se nonnoho hao ma na tama naa, kootou ki poroporo ake na tama naa e mee na tama naa ni hakattina ana hoki.

Na tattara hakaoti

¹⁶ Maatou elotuake TeAriki Hokoia, te Tama e tahito te noholaoi raa kikouatu kootou natiputipu hakaatoa i te noholaoi raa navahao hakaatoa. TeAriki kinnoho ma kootou hakaatoa.

¹⁷ Anau e taataa atu telauniu nei ma te rima anau: *Anau Pol ekouatu natattara hihhia anauraa ikootou.* Teenei te hakamaatino anau e hakammau i roto na launiu anau raa hakaatoa, anau e taataa peenei.

¹⁸ Te tauareka TeAriki taatou Jisas Kraisa raa ki nnoho ma kootou hakaatoa.

1 Timoti

Te launiu kaamata Pol e taataa iaa Timoti

Na hakataakoto hakamattua i roto te launiu nei:

Na tattara kaamata 1.1—1.2

Na tiputipu na tama hakamattua te Hare Lotu 1.3—3.16

Te ora Timoti 4.1—6.21

¹ Anau Pol, anau he aposol Jisas Krai, maitaname TeAtua te Tokonaki taatou raa ia ma Jisas Krai te Tama taatou e tuunaki tahi raa ni hirihiri anau.

² Anau etaataa atu i akoe Timoti taku tama hokotahi i te vahi te hakatina.

TeAtua Tamana ia ma Jisas Krai TeAriki taatou raa kikou atu akoe tetauareka, te manava laoi ia ma te noho laoi.

Hakamattonu i na akoako malliu na tama

³ Anau e hihai ma akoe kinoho koi i Efesus pera ma anau nitattara atu akoe tesaaita anau ni haere peeraa i Masedonia raa. Eisi na tama i te kina naa ku akoako na akoako se hakamaoni, tena anau e hihai ma akoe kimeake na tama naa ki hakaoti na akoako malliu laatou raa. ⁴ Meake na tama naa ki tiaki na kikai malliu imua raa ia ma te moe iho natipuna laatou raa, maitaname na tattara naa eme kimee koi kootou ki hakatauttu. Na tattara naa se lavaa te tokonaki na tama ki ppena hea TeAtua e hihai raa. Te hakatina koi e lavaa te tokonaki na tama ki tauttari TeAtua. ⁵ Anau e tattara atu peenei ma kilavaa kootou te isi telaoi hakamaoni i roto na hatu manava kootou ia ma na hakataakoto taualleka, tena ku hakattina hakamaoni. ⁶ Eisi na tama kutiaki na akoako hakamaoninei, tena ki haere tattara koi na tattara e vva. ⁷ Na tama nei e hihai hoki ki akoako natuaa TeAtua raa, emeia laatou se illoa hea laatou e tattara raa, ia se illoa hoki namee laatou e tattara hakamamaha raa.

⁸ Taatou e illoa pera ma natuaa raa e taualleka kame taatou e tauttari hakamaoni roo na tuaa raa. ⁹ Taatou e tau te illoa pera ma natuaa raa se mee ma e penapena iho ma na tama ettonu, emeia natuaa raa e penapena iho ma na tama se hailou ia ma na tama kailallao, na tama se illoa TeAtua, na tama hai ssara, na tama se illoa te lotu, na tama se hakattina, na tama e ta na maatua laatou raa no mmate, na tama taatama, ¹⁰ ia ma na tama e ppena na tiputipu settonu, tena na taanata e hai huri hokolaa-tou, na tama e too hemuu alaa tama no huu, na tama tattara malliu, na tama e hatu hatu na tattara malliu ia ma

na tama e ppena na mee settonu i te vahi na poroporo hakamaoni raa. ¹¹ Na poroporo nei e mmoe i roto te Rono Tauareka TeAtua ni kou mai anau ki hakatae atu kootou raa, te nei ko te Rono Tauareka tera TeAtua Hakanaaniu i Aruna raa ni kou mai anau.

Terorohi laoi TeAtua

¹² Anau e kou ake te hakammaha iaa Jisas Krai TeAriki taatou raa, te Tama e kou mai na mahi anau kippena te hehekau nei. Anau e kou ake te hakammaha Aia e mee Aia e maanatu ma anau kutau, tena Aia ki hirihiri anau ki hehekau ma Aia, ¹³ niaina ma imua raa anau e tattara sakkino roo Aia, tena ki kou ake na hakalono llihu ia ma na tattara e llihu Aia. Emeia TeAtua e aroha anau, maitaname anau se ki isi te hakatina, tena anau hoki se iroa hea anau nippena raa. ¹⁴ Tama raa e rorohi hakatauareka anau kihuku i ma Jisas Krai, ia kilaoi, tena ki hakatina Aia. ¹⁵ Na tattara nei ni tattara hakamaoni, tena taatou ki hakattina no too na tattara nei: Jisas Krai ni hamai i te maarama nei ki tokonaki na tama e hai sara raa ki ora. Na hai sara anau raa e haeroo i aruna na hai sara na tama hakaatoa. ¹⁶ Niaina ma anau he tama roo e hai sara, e meia TeAtua e hai aroha anau ma kilavaa Jisas Krai te huri mai te laoi Aia raa i anau. TeAtua e ppena pe nei ma kilavaa alaa tama te tuku na hakattina laatou raa iaa Jisas Krai, tena kutoo te ora e ora tahi. ¹⁷ TeAtua e Tuku tahi raa ko te Tama selavaa te mate ia ma te Tama taatou selavaa te kkite raa, tena Aia ko TeAtua hokotahi koi taatou. Taatou ki hakammaha Aia na vahao roo hakaatoa! Amen.

¹⁸ Timoti taku tama, aanei na tattara poroporo anau e kou atu akoe. Na tattara nei e haere tonu ma na tattara TeAtua ni tattara i mua roo i te vahi akoe raa. Taohi mmou na tattara nei ki lavaa akoe te ppuhu ma na tiputipu sakkino i te maarama nei raa, ¹⁹ tena kuttaohi mmou te hakatina akoe raa ki taualleka na maanatu akoe. Tammaki na tama ku se isi na hakataakoto taualleka tera e mee na hakattina laatou raa ki sei. ²⁰ Tena Himeneus laua ma Aleksanda e hhai hoki i roto te kuturana na tama anau ni kou ake i na rima Satan ki kou ake na hakalono llihu raa; na hakalono llihu nei e me ki mee laua ki hakaoti te tattara haero TeAtua.

2

Na tiputipu i roto te hare lotu

¹ Te mee kaamata anau e hihai ma kootou ki hoki ake i TeAtua ma na tama hakaatoa raa ko na hakataakoto kootou, na lotu ia ma niaa kootou e hihai ki kainno ake raa, tena ku hakammaha Tama raa. ² Lotu ake ma na tuku ia ma na tama hakaatoa ennoho na kakkake e llihi raa kilavaa taatou tennoho na ora taualleka, tena kuppena

na tiputipu taualleka ki hakammaha TeAtua. ³ Na lotu e taualleka raa e mee ki mee TeAtua te Tokonaki taatou raa ki hihia. ⁴ Aia e hihai ma na tama hakaatoa ki ora, ia ki illoa hoki te hakamaoni. ⁵ Maitaname e isi TeAtua koi hokotahi, tena e isi te Tama hokotahi e me ki hakaapa taatou na tama te maarama nei raa ma TeAtua, te Tama naa ko Jisas Krai, ⁶ Aia e hamai no mate kitauimuri na tama hakaatoa itaha ma na haisara laatou raa. Te mee nei e huri mai te hakamaoni pera ma teenei te saaita hakamaoni TeAtua e hihai ki tokonaki na tama hakaatoa ki ora, ⁷ tera hea TeAtua e kaunaria anau pera ma he aposol ia ma he tisa na tama sei ma ni Jiu raa ki tattara ake na tama raa na tattara ite vahi te hakatina ia ma te hakamaoni. Anau se mariu; anau e tattara te hakamaoni!

⁸ Iroto na hare lotu anau e hihai ma na taanata hakaatoa e hakattina hakamaoni TeAtua raa ki ssau na rima laatou raa no lotu ake TeAtua ma na hatu manava taualleka tera se isi na loto iroto.

⁹ Tena anau e hihai hoki ma na hhine hakaatoa ki mannatu hakaraoi ite vahi na hekau laatou raa, tena ki se tilotilo mahi; auu se pini hakaraoi na rouru kootou raa, tena ku hakamammahu na pure kivakiva raa, ia auu se uru na hekau e ssuimaha, ¹⁰ e meia too na tiputipu taualleka tera kootou na hhine raa e tau te isi pera ma ni tama te lotu.

¹¹ Na hhine e tau tennoho hemuu no matamata ki illoa laatou. ¹² Anau se hakattana laatou ki akoako ia ma ki isi na mahi i aruna na taanata laatou raa, e meia laatou ki noho hemuu koi. ¹³ Maitaname TeAtua e pena mai Adam i mua, tena kioti Aia ki pena Iv. ¹⁴ Ia teeraa sei ma ko Adam niteiho i na hahaaite Satan raa, e meia teeraa ko te hine raa niteiho i na hahaaite Satan raa, tena ki seu na tuaa TeAtua raa. ¹⁵ Emeia TeAtua e me ki tokonaki na hhine raa te saaita laatou e hannau na tamalliki kame laatou e hakattina, elaoi, ettapu, ia ennoho hoki na ora e taualleka.

3

Na tama hakamattua i na Hare Lotu

¹ Teenei hetattara hakamaoni: kame hetama e hihai ki hakamaatua iroto te hare lotu, tena te tama naa e hihai ma aia e ppena hakatauareka roo te uata raa. ² Te ora te tama hakamaatua telotura ki tonu tahiroo, tena aia ki isi koi he avana hokotahi, ia ki se unu tahi, ia ki se manava haeo, tena ki noho te ora tauareka, ia ki taaraki te hare aia raa i na tama e o mai alaa kina raa, ia ki iroa hoki te akoako; ³ te tama naa sei ma hetama e unu tahi, ia sei ma hetama manava haeo, e meia te tama naa ki tuku aia ki mouraro, tena ki noho tauareka, ia te tama naa hoki sei ma hetama e manako sileni. ⁴ Tama naa

ki iroa te rorohi hakaraoi laatou hai maatua, tena ku akoako na tamalliki aia raa ki hakallono aia, ia ki hakammaha hoki aia. ⁵ Maitaname kame hetama sei roa te rorohi hakaraoi laatou hai maatua, tena kaa aia e me kilavaa peehee te rorohi te harelotu TeAtua raa? ⁶ Te hakatina te tama naa ki hai mahi ki selavaa aia te ahu ma aia ku hakamaatua, ia ki selavaa aia te hakatonutonuria pera ma Satan raa. ⁷ Te tama naa he tama na tama hakaatoa e me ki hakammaha i aho ia ma i roto te harelotu ki selavaa aia te mmata haeo i mua na karemata na tama, ia ki selavaa hoki aia te tteiho i na hahaaite te Tipua raa.

Na tama e tokonaki na tama te lotu

⁸ Na tama e tokonaki i roto na harelotu raa ni tama hoki e tau te isi na tiputipu taualleka; na tama naa sei ma ni tama e unu mahi na wain, ia sei ma ni tama e mannako na sileni; ⁹ na tama naa kittaohi mmau te hakatina hakamaoni TeAtua ni hakari mai taatou raa ma na hakataakoto taualleka. ¹⁰ Na tama naa e tau te hahaaite ria i mua, tena kame laatou e hakamaoniroo, tena laatou ku hehekau. ¹¹ Na avana laatou raa hoki ki isi na tiputipu taualleka, ia sei ma ni h hine e tattara tama; na h hine naa ki sei ma ni tama unu, ia ki hakamaoniroo i na mee hakaatoa laatou e ppena raa. ¹² Na tama e tokonaki i roto na harelotu raa ki isi koi he avana hokotahi, tena aia hoki ki lavaa te mmata hakaraoi laatou hai maatua. ¹³ Na tama e ppena hakamaoni na uata laatou raa e me ki hakammaharia, ia e me ki ivi te ttuu no tattara ake na tama i te hakatina laatou iaa Jisas Krai raa.

Te hakamaoni i na hakattina taatou

¹⁴ Anau e taataa atu na tattara nei iaa akoe te saaita nei, niaina ma anau e maanatu ma ki haere atu no mmata akoe vahao nei. ¹⁵ Emeia kame anau e nnahe atu, tena te launiu nei e me ki hakari atu akoe na tiputipu taatou e tau te isi i roto na harelotu raa pera ma ni tamalliki TeAtua e ora tahi raa. TeAtua ko te pou roto ettaohi te hakamaoni. ¹⁶ Na tattara e huuna ria nei e hakamaoni, teenei he tattara roo e rahi: Tama raa e hamai no tipu tama, TeAnana Tapu raa e huri mai pera ma na tiputipu Krai raa e ttonu roo, tena na ensel raa e kkite Aia. Na tama e takutaku te inoa Tama raa i roto na henua hakaatoa, tena na tama te maarama nei raa hakaatoa ku hakattina Tama raa, tena Aia ni too ria no kkave i te vaelani.

4

Na akoako se hakamaoni

¹ TeAnana Tapuraa e tattara hakamatahua mai taatou pera ma tammaki natama eme kitiaki te hakatina taatou e isinei, tena natama naa eme kitauttari na malliu na mahunani ia ma na akoako na tipua raa. ² Na akoako peenei raa e ttoha koi e mee na tama tattara malliu raa, tena na hakataakoto laatou raa ni hakataakoto essau pera ma ni mee e ttuni no vvela ria ma te aien e vvela. ³ Na tama naa eme kitattara ma etapu te avvana ia ma etapu hoki tekkai alaa kai peeraa hoki. Emeia TeAtua e penaiho na kai raa ma na tama e hakattina te hakamaoni raa kilotu no hakatapu na kai raa, tena kukkai. ⁴ Na mee hakaatoa TeAtua e pena raa e taualleka, taatou selavaa te mee ma na mee raa e sakkino, e meia taatou ki hakatapu na mee raa i mua, tena kukkai, ⁵ maitaname na tattara TeAtua ia ma na lotu raa e mee na mee raa no matahua i na karemata TeAtua.

Hehekau hakatauareka ma Jisas Krai

⁶ Kame akoe e tattara hakamatahua ake na mee nei i na tama telotu raa, tena akoe hetama e hehekau hakamaoni ia Jisas Krai. Te hakatina akoe raa eme ki homo no hai mahi eme akoe etoo na tattara hakamaoni raa, tena kitautari. ⁷ Auu se hakarono na tattara vvare se hakamaoni raa. Akoako hokkoe ki too te ora hakamaoni TeAtua e hihai raa. ⁸ Te hallou ki tokonaki te tinotama raa e isi te tauareka, e meia te hallou ki tokonaki te hakatina akoe ki hai mahi raa e raka roo i aruna ma te hallou ki tokonaki te tinotama raa, maitaname te ora nei ia ma te ora imuri raa e isi na tuhana emmoe. ⁹ Na tattara nei e hakamaoni, tena na tama hakaatoa e tau te too na tattara nei. ¹⁰ Maatou e hehekau na mahi, ia e hakalono llihu hai mahi roo maitaname maatou etuku na hakattina maatou raa i TeAtua e ora raa; te Tama e tokonaki na tama hakaatoa ki ora raa, taohi mua na tama e hakattina Aia raa.

¹¹ Akoako ake na mee nei, tena ku meake na tama hakaatoa ki tauttari. ¹² Auu se tiaki na tama ki mannatu ma akoe koi paamee, e meia akoe ki mee pera ma he hakkatu na tama te lotu raa i na tattara, na tiputipu, te laoi, te hakatina ia ma na tiputipu taualleka akoe raa.

¹³ Tauhano te paupau ake te Launiu Tapuraa i roto te hare lotu, tena ku tattara hapapurupuru ake na tama telotu raa, tena ku akoako ake na tama raa ki tae atu anau. ¹⁴ Auu setiaki te hoki TeAtua nikouatu akoe te saaita na profet raa ni tattara atu akoe, tena ki hakapiri na rima laatou raa i aruna akoe raa. ¹⁵ Ppena na mee nei, tena akoe ku tautari hakamaoni roo kikkite na tama pera ma akoe ku hakamaoni te hehekau. ¹⁶ Akoe ki hakamattonu i te vahie te ora akoe ia ma na akoako akoe raa. Akoe kitautari tahi na mee nei, maitaname akoe kaa ppena hakamaoni

na mee nei, akoe e me kitokonaki te ora akoe raa ia ma na ora na tama e hakallono akoe raa.

5

Na tiputipu taualleka na hakattina ana

¹ Auu se tattara lloto ake na taanata mattua raa, e meia tattara hakaraoi ake pera ma teeraa hetamana akoe. Mee hakaraoi na tama koi ttipu ake raa pera ma nitaina akoe, ² tena ku tattara hakaraoi ake na hhine ku mattua raa pera ma nitinna akoe, ia tattara hakaraoi ake na hhine koi ttipu ake raa pera ma nikaave akoe, ia huri ake na tiputipu taualleka.

³ Na hare lotu raa kimmata hakaraoi na hhine ku nnoho hokolaatou se isi na taanata raa. ⁴ Emeia kame te hine naa e isi na tamalliki ia ma na hai mokopuna aia, tena na tama naa ki kkira ake no mmata hakaraoi te tinna ia ma te tipuna laatou raa ki tauimuri te naena te tinna ia ma te tipuna hine laatou raa, maitaname TeAtua e hihia roo na tiputipu peenei. ⁵ Te tautukaha hine e noho hokoia se hai tama e mmata aia raa e tuku na maanatu aia raa i TeAtua, tena te ao ma tepoo aia elotu tahi ake TeAtua ki tokonaki aia. ⁶ Emeia te anana te tautukaha hine e maanatu na tiputipu sakkino raa ko na mate roo niaina ma aia koi ora. ⁷ Tattara hakamatahua ake na tattara nei i na tautukaha hhine raa ki selavaa na tama te tattara hao laatou. ⁸ Emeia kame he tama se mmata hakaraoi na llave ana aia raa, taohi mua te haitina aia raa, tena te hakatina te tama naa ku rano, tena te ora aia raa e me ki hao roo i aruna te ora te tama se hakatina te lotu raa.

⁹ Auu se hakammau na hhine kuse hai avana raa ma ni tautukaha hhine, kame laatou se ki ttae tipu ono na hetau, ia hoki na hhine naa ki avvana koi nitaanata takittahi, ¹⁰ ia na tiputipu laatou raa ki taualleka: te hine tera e mmata hakaraoi na tamalliki aia raa, tena ki hakkoro na tama alaa henua kikkai i te hare aia raa, tena kippena na mee kitokonaki alaa tama te lotu raa, tena kitokonaki na tama e tutuu hao raa e hai na mahi aia kippena na mee taualleka.

¹¹ Emeia auu se hakammau na tautukaha hhine vahao nei raa i roto telauniu naa, maitaname te saaita na tama naa ku mannatu ma ki avvana raa, na tama naa e me kitiaki Krai, ¹² tena na tama naa ku ssara i na tattara aia ni hakamoe i te kaamata roo ma Tama raa. ¹³ Ia hoki na tama naa e me kimatanaena, tena ku oo no hare nnoho na hare, emeia te meeroo na tama naa e me ki hao raa; na tama naa e me ki nnoho no tattara hao na tama, tena ku tattara na mee laatou setau te tattara raa. ¹⁴ Tena anau e maanatu ma na tautukaha hhine vahao nei raa ki avvana koi noisi

na tamalliki, tena kunnoho no mmata na hare laatou raa kiselavaa natama ehaeo ma taatou raa tetattara haeo taatou. ¹⁵ Maitaname eisi natautukaha h hine kutiaki Krai s notau t t a r i Satan. ¹⁶ Emeia kame hehine telotu eisi natautukaha h hine ennoho ma aia, tena te h i n e n a a k i r o r o h i n a t a u t u k a h a h h i n e n a a , i a a u u s e k o u a k e t e h a k a l o n o l l i h u r a a i t e l o t u m a k i r o r o h i n a t a u t u k a h a h h i n e r a a , e m e i a t i a k i t e l o t u r a a k i m m a t a n a t a u t u k a h a h h i n e e n n o h o h o k o l a a t o u r a a .

¹⁷ Na tama ku mattua e pena hakaraoi na uata laatou pera ma ni tama hakamattua raa e tau te tauiria hakatauareka, taohi mua natama euata na mahi notakutaku, tena ki akoako raa. ¹⁸ Maitaname te Launiu Tapu raa e tattara mai ma,

“Auu se haihai na maihu nabulmakau raa ma kiselavaa na manuraa tekkai tesaita kootou ehakauata na manuraa kitakataka nahuaraa kihhopo itaha ma na penu laatou raa.”

Ia emmau hoki ma,

“Na tama hehekau raa e tau te too na sui laatou.”

¹⁹ Auu se hakallono natattara tetama ehaiatu na haeo te tama hakamattua, e meia kame tokorua seai naa tokotoru e o o a t u m a n a t a t t a r a , t e n a k o o t o u k u h a k a l l o n o . ²⁰ Hai ake natama e ppena na tiputipu sakkino raa i mua na karemata natama hakaatoa killono natama naa no mattaku.

²¹ Anau e tattara atu akoe i mua na maihu TeAtua ia ma Jisas Krai s ia ma na ensel e t t a p u r a a k i t a u t t a r i n a t a t t a r a n e i , t e n a a u u s e h a k a t o n u t o n u , i a n i a a a k o e e p p e n a , a u u s e s a p a i n a t a m a a k o e e h i h a i r a a k o i . ²² Auu sevave no hakapiri na rima akoe raa i aruna natama ma ki hehekau na uata TeAriki raa. Auu se hukui alaa tama noppena na mee e ssara, tena penapena te ora akoe raa ki matahua.

²³ Auu se unu koi te vaitea vare, emeia unu hakamarie niwain ki tokonaki te manava akoe raa, e mee akoe e lalaavea tahi.

²⁴ Taatou elavaa tekkite nahaisara alaa tama, tena natama hakaatoa eilloa ma natamaraa eme ki hakatonutonu ria. Emeia e isi nahaisara alaa tama taatou selavaa tekkite vahao nei. ²⁵ Essau pera ma taatou eme ki kkite na tiputipu taualleka natamaraa, tena na tiputipu taualleka taatou sekkite raa eme kiselavaa te huuna ria.

6

¹ Na tama hehekau telotu raa e tau te hakammaha natama hakamattua laatou raa navahao hakaatoa kiselavaa hetama tetattara haeo te inoa TeAtua ia ma na akoako taatou raa. ² Natama hehekau ma natama hakamattua telotu raa ki hakallono natamaraa, emee aaraa nitaina ia ma nikaave laatou. Tena natama naa ki hehekau hakatauareka roo ma natama hakamattua raa, maitaname

na tama e too te tauareka i na hehekau laatou raa ni tama e hakattina, ia e laoi.

Na akoako e ssara ia ma na tuhana hakamaoni

Akoe kiakoako, tena kutakutaku ake na tattara nei. ³ Te tama e akoako na hakattina e kkee i taha ma na tattara hakamaoni Jisas Kraiis TeAriki taatou raa ia ma na akoako telotu raa ⁴ hetama haiahu, ia hetama sehai mee e iroa. Na hakatauttau te tama nei raa e mee na tama ki manava kkere, ki hakatauttau ma alaa tama, ki tattara haeo, ki mamannatu haeo, ⁵ tena ki hakatauttau tahi ma na tama na mannatu laatou raa kuse uata, ia kuse illoa hoki te hakamaoni raa. Na tama naa e mannatu ma telotu raa he mee e me ki mee laatou ki hai hekau.

⁶ Hakamaoni kame akoe he tama e hakatina telotu, tena te ora akoe raa e me ki pii na mee roo taualleka. ⁷ Hea akoe ni haanau mai ma akoe i roto te maarama nei? Se hai mee! Kaa hea taatou e me ki too i roto te maarama nei te saaita taatou e mmate raa? Se hai mee! ⁸ Ia tena kame taatou e isi na kai ia ma na hekau, tena na mee naa e tau koi ma taatou. ⁹ Emeia na tama e hihhai ki hai hekau raa e me ki maoha i na hahaaite i te vvere te kapuroro ia ma na mee sakkino te tinotama raa e hihhai tera e me ki mee na ora laatou raa ki haeo, tena na tama naa e me ki hakalono llihu. ¹⁰ Maitaname te manako sileni raa ko te mateara na tiputipu sakkino hakaatoa. Tammaki na tama e mannako na sileni, tena ku tiaki na hakattina laatou raa, ia na hatu manava na tama naa ku mmaha roo i na hakataakoto haeo hakaatoa.

Teporoporo tauareka

¹¹ Emeia akoe hetamariki TeAtua, tena akoe kipeesia na tiputipu sakkino raa itaha. Hahaivi kitoo te ora etonu tahi, te ora etapu, tena te hakatina, telaoui, te noho hakavaratoa ia ma te laumarie. ¹² Hai na mahi ki isi akoe te hakatina, tena akoe e me ki too te ora e ora tahi, maitaname TeAtua ni hirihiri akoe kitoo te ora nei i mua akoe ni kaamata no takutaku ake na kanohenua raa te hakatina akoe raa. ¹³ I mua na karemata TeAtua te Tama ni kou ake te ora i na mee hakaatoa raa ia ma i mua na karemata Jisas Kraiis te Tama ni takutaku ake te hakatina Aia raa iaa Pailat raa, tena anau e meatu akoe, ¹⁴ taohi mmahu na tattara akoe ni ronora ki taeroo te aho Jisas Kraiis TeAriki taatou raa e hakahura mai. ¹⁵ Tevaakai mai Jisas raa e me ki hakahura mai te saaita TeAtua te Tama e tapu raa e tuku, tena Aia ko te Tuku na tuku hakaatoa ia ma TeAriki na ariki hakaatoa. ¹⁶ TeAtua Hokoia e ora tahi, Aia e noho i te kina te maahina tera sehaitama elavaa te haere taapiri raa. Sehai tama ni kite Tama raa; ia sehaitama elavaa te kite Tama raa. Na tama hakaatoa ki hakammaha Tama raa, ia Aia e me ki Tuku ma na mahi hai mmahi na vahao hakaatoa! Amen.

¹⁷ Tattara atu na tama hai hekau i te maarama nei raa ki se ahu, ia kise hakammaha na hakataakoto laatou raa i na mee pera ma na sileni, e meia ki hakammaha na hakataakoto laatou raa i TeAtua te Tama e kou mai taatou na mee roo hakaatoa ma telaoui Aia raa ki hihhia taatou.

¹⁸ Tattara atu na tama naa ki ppena na tiputipu taualleka, ia ki isi tammaki na hekau i na mahi laatou, tena ki tanatana no tokonaki alaa tama. ¹⁹ Ina tiputipu nei na tama naa e me ki hakataou na mee taualleka ki tokonaki na ora laatou i muri raa. Tena na tama naa e me ki too te ora e ora tahi hakamaoni.

²⁰ Timoti, taohim mau na tattara TeAtua ni kou atu i na rima akoeraa. Auu se hakarono na tattara se hakamaoni ia ma na tattara vware tera akoe nirono ma e hakamaoni raa, e meia seai raa koi. ²¹ Maitaname e isi na tama e tattara ma laatou kutoo na tattara raa, e meia i te hakaotioti na tama naa e me ki tiaki koi na hakattina laatou raa.

Na mahi TeAtua ki nnoho ma kootou hakaatoa.

2 Timoti

Te launiu hakarua Pol e taataa iaa Timoti

Na hakataakoto hakamattua i roto te launiu nei:

Tattara kaamata 1.1—1.2

Te tattara hakammaha 1.3—2.13

Te tattara hakamattaku 2.14—4.5

Te ora Pol 4.6—4.18

Te tattara hakaoti 4.19—4.22

¹ Anau Pol, TeAtua e hihai no hirihiri anau ki mee mo aposol Jisas Krais, tena ki kauna anau ma ki tattara atu te ora TeAtua ni mee ma Aia e me ki kou ake na tama e hukui ma Jisas Krais raa.

² Akoe Timoti taku tama,

TeAtua Tamana ia ma Jisas Krais TeAriki taatou raa ki kou atu akoe na mahi, te manava aroha ia ma te noho laoi.

Auu se napa na tattara te Rono Tauareka

³ Anau e hakammaha TeAtua, te Tama anau e hehekau ma te maanatu e tauareka pera ma na tipuna anau i mua raa. Anau e hakammaha Aia na saaita hakaatoa anau e lotu ma akoe te ao ma tepooraa. ⁴ Anau etani itaku maanatu akoe, tena anau e hihai roo ma ki haere atu no mmata akoe kilavaa anau te noho hihia. ⁵ Anau e maanatu hoki te hakatina e rahi akoe e isiri raa, te hakatina akoe raa e ssau pera ma na hakattina Lois te tipuna hine akoe raa ia ma Yunis te tinna akoe raa. Anau e hakatina pera ma akoe e isiri te hakatina raa hoki. ⁶ Tera hea anau e meatu akoe ma ki ttaohi mmahu i roto akoe te hoki TeAtua ni kou atu akoe te saaita anau ni hakapiri na rima anau raa i aruna akoe raa. ⁷ Maitaname TeAnana Tapu TeAtua e kou mai taatou raa se mee taatou kimattaku; e meia TeAnana Tapu Aia raa e kou mai taatou na mahi, te laoi ia ma te laumarie.

⁸ Tena auu se matakau te tattara ake na tama i te vahi TeAriki taatou raa; ia auu se napa e mee anau e karapusi ria ina hehekau TeAriki raa. Emeia taohi mmahu na mahi TeAtua ni kou atu akoe ki hakalonollihu ma te Rono Tauareka raa. ⁹ Tama raa e tokonaki taatou ki ora, tena ki kanna taatou pera ma ni tamalliki Aia, ia taatou se mee ma ni tamalliki Aia i na hehekau taatou ni ppena raa, e meia taatou e mee pera ma ni tamalliki Aia i te hakataakoto ia ma na mahi Aia. Aia ni kou mai na mahi nei i mua i te kaamata iho na mee hakaatoa ina mahi Jisas Krais, ¹⁰ e meia te saaita nei taatou kukkete na mee hakaatoa te saaita Jisas Krais te Tokonaki taatou raa ni hamai. Aia e hakaoti na mahi te mate, tena Aia e hakari mai te ora e ora tahi raa i na mahi te Rono Tauareka.

¹¹ TeAtua nihirihiri anau kimee mo aposol, ia mo tisa kitakutaku te Rono Tauareka raa; ¹² tera hea anau e too na hakalono llihu na mee nei te saaita nei. Emeia anau semataku, maitaname anau eiroa te Tama tera anau etuunakiraa, tena anau eiroa pera ma Aia elavaa terorohi anau kitaeroo te Aho Aia etuku ma anau raa. ¹³ Taohimmau natattara hakamaoni anau niakoakoatu akoe raa kilavaa natattara raa te hakattaki akoe, ia ki noho akoe ma te hakatina ia ma telaoui taatou e isi i te huhukkui ma Jisas Krairaa. ¹⁴ Akoe kitaohimmau natiputipu taualleka akoe e noho ma akoe raa i na mahi TeAnana Tapu tera e hehekau i roto akoe raa.

¹⁵ Akoe eiroa pera ma natama hakaatoa i roto Esia raa hakapaa ma Figelus laaua ma Hermogenes kuhuro itaha ma anau.

¹⁶ TeAriki taatou raa ki rorohi hakaraoui te hareakina Onesiforus raa, maitaname aia nimee anau nohihia tamaki navahao. Tamaraa senapa ma anau enoho i te hare karapusi, ¹⁷ emeia tesaaita koi aia nitae mai i Rom raa, aia ku haere seseen anau inakinaroo hakaatoa nolave anau. ¹⁸ TeAriki kihurake te aroha Aia raa te tama raa i te aho hakaoti! Tena akoe eiroa laoui roo e hia na tokonaki te tama raa ni kou mai anau i roto Efesus raa.

2

Te soldia hakamaoni Jisas Krair

¹ Taku tama, akoe kihukui notauhano ma namahi Jisas Krairaa kiivi akoe. ² Too natattara akoe nirono anau etattaraake nakanohenua raa, tena kukouake natattara raa i natama e hakattina hakamaoni raa kilavaa natama raa te akoakoake alaa tama hoki.

³ Akoe kitoo hoki nahakalono llihu pera ma hesoldia hakamaoni Jisas Krair. ⁴ Tesoldia ehehekauraa ehihai kimee tetama hakamaatua aiaraa kihihia, tena aia selavaa teppena koi hea aia ehihairaa. ⁵ Tetama e hiti te haiva raa selavaa tetoo hehaiva kame aia setautari natuaa na haiva raa. ⁶ Tena natama ttorikai raa ko natama kaamata e tau tekkai nakai laatou ni naennae no ttoriraa. ⁷ Maanatu hea anau etattara atunei, maitaname TeAtua eme ki tokonaki akoe ki iroa namee nei hakaatoa.

⁸ Maanatu Jisas Krair te Tama nimahikemuri itaha ma temate raa; temokopuna Devit tera te Rono Tauareka anau etakutakuraa etattara. ⁹ Anau e hakalono llihu no haihairia ma naseni pera ma hetama kairarao, emee anau etakutaku te Rono Tauareka raa. Emeia natattara TeAtua raa semmoe i roto naseni raa, ¹⁰ ia tena anau ehihia koi kitoo nahakalono llihu raa ki tokonaki natama TeAtua nihirihiri raa ma kilavaa hoki natama raa tetoo te ora e ora tahi se isi te hakaoti raa i namahi Jisas Krair tera e kou mai

te tauareka TeAtua se isi te hakaoti raa. ¹¹ Aanei ni tattara hakamaoni:

“Kame taatou ni mmate ma Tama raa, tena taatou e me ki ora hoki ma Tama raa.

¹² Kame taatou e tauhano te tuu mmou, tena taatou e me ki hakamattua hoki ma Tama raa, Kame taatou e kore ma taatou se illoa Tama raa, tena Tama raa e me ki kore hoki ma Aia se iroa taatou.

¹³ Kame taatou ku setauttari na tattara hakamaoni taatou raa,

tena Tama raa e tauhano koi no tautari na tattara hakamaoni Aia raa,

maitaname Aia Hokoia selavaa te tiaki te hakamaoni Aia raa.”

Na tama hehekau TeAtua e hihai

¹⁴ Hakailloa ake na tama kootou raa na tattara nei, tena ku tattara hakamataku ake na tama naa imua na karemata TeAtua ki se hakatauttou i na tattara vare raa koi. Na mee naa se taualleka, e meia na mee naa e me ki mee koi na tama e llono raa ki haeo. ¹⁵ TeAtua e me ki hihia kame akoe e hai na mahi akoe pera ma he tama se iroa te napa

i na hehekau aia e pena raa, e meia kootou ki mee pera ma ni tama e akoako te hakamaoni na tattara TeAtua raa. ¹⁶ Auu se hukui ma na tama no tattara na tattara vvare e haeo tera e me ki hakatui na tama kioo no mmao ma TeAtua raa.

¹⁷ Na tattara peenei raa essau pera ma he saanuku e rahi tera e haere kai na punnohi te tinotama. Tokorua na tama e tattara na tattara nei raa ko Himeneus laaua ma Filetus.

¹⁸ Tokorua nei ku tiaki te hakatina hakamaoni raa, tena ku seuseu na hakattina alaa tama te lotu raa no tattara pera ma te ora muri taatou raa ku oti te kapihi mai. ¹⁹ Emeia te purapura na mee hakaatoa TeAtua ni hakamoeraa e iviroo, ia selavaa te naue, tena i aruna te purapura naa e mmao na tattara nei: “TeAtua e iroa na tama Aia raa”, tena “Na tama hakaatoa e tattara ma laatou ni tama TeAtua raa ki ttike i taha ma na hai sara laatou raa.”

²⁰ Iroto na hare ellahira e isi tammaki na dis ellahi ia ma na dis pamme e kekkee: alaa dis e pena na siliva ia ma na gol, tena alaa dis e pena na laakau ia ma na pela matakau. Alaa dis e pena ma na aho ellahi, tena alaa dis e pena ma na aho vare raa koi. ²¹ Kame he tama ku matahua e mee aia kutike itaha na tiputipu sakkino aia raa, tena te tama naa e me ki tuku ria kippena alaa uata i te lotu, maitaname te tama naa ku hakatina hakamaoni i TeAtua aia raa, tena te tama naa hoki ku tanattana ki ppena na tiputipu taualleka.

²² Tiaki na tiputipu na tamalliki raa, tena ku hahaivi kitoo te ora etonu tahi raa, te hakatina, telaio ia ma te noholaoi raa. Hukui hakaatoa ma na tama ettonu i na hatu manava laatou raa no kanna ake TeAriki

ki tokonaki laatou. ²³ Emeia peesia na hakataakoto na vvare raa ia ma te penapena hakatauttau raa, maitaname akoe eiroa pera ma na meenei e me kikaamata na sara e llahi. ²⁴ Akoe hetama hehekau TeAriki, tena akoe kise hakatauttau. Akoe kilaoi na tama hakaatoa, tena akoe ki roa te akoako, ia ki roa teno ho hakavaratoa, ²⁵ ia kise manava haeo tesaaita akoe e hakatonu alaa tama raa, maitaname TeAtua e lavaa te kou ake he saaita ma na tama raa kittike itaha ma na haisara laatou raa, tena ki illoa te hakamaoni. ²⁶ Tena na hakataakoto na tama naa e me ki vakkai mai, tena ku hakassao itaha ma tetaiki Satan te tama tera nittaohi na tama raa, tena ki meake ma na tama raa ki tauttari hea aia e hihai raa.

3

Na tiputipu sakkino i na aho hakaoti

¹ Mannatu pera ma na aho hakaoti raa e me ki hainattaa roo. ² Na tama e me ki mannatu koi hokolaatou, ia e me ki mannako, ia e me ki hai ahu, ia e me ki maihu haeo, tena e me ki tattara haeo na tama, ia e me kise hakallono na maatua laatou raa, ia e me ki hakatapanatta, tena e me kise illoa te lotu. ³ Na tama naa e me kise mannatu alaa tama, ia e me kise illoa te manava alloha, ia e me ki tattara tama, ia e me ki hakatauttau tahi, ia e me kise hihhai na tiputipu taualleka: ⁴ na tama naa e me ki haeo ma na soalaoui laatou raa, ia e me ki hai koi na mannatu laatou, ia e me ki pii na tattara hai ahu raa, ia e me kise hihhai TeAtua, e me ia na tama naa e me ki hihhai koi na tiputipu i te maarama nei raa. ⁵ Na tama naa e me ki huri pera ma laatou nitama telotu taatou nei, e me ia laatou se isi na mahi hakamaoni telotu nei. Aua roo na tama peenei raa.

⁶ Alaa tama laatou e oo i na hare na tama no malliu ma laatou nitama taualleka, tena kitataussua na hline se mmau i roto na hare naa. Na hline naa e pii na hai sara, tena e hihhai na tiputipu sakkino hakaatoa. ⁷ Na hline naa e hahavi ma ki atamai, e me ia e hainattaa roo ma laatou ki illoa te hakamaoni raa. ⁸ Essau pera ma Janes laua ma Jambres ni se hihhai ki hakallono na tattara Moses raa, tena na tama nei hoki se hihhai na tattara te hakamaoni raa. Na hakataakoto na tama nei eppuni, ia na hakattina laatou raa hoki settonu. ⁹ Emeia na tiputipu na tama nei se lavaa te haere roo no roroa, maitaname na tama hakaatoa e me ki kite na vvare na pohouru laatou raa. Essau pera ma hea ni kapihi ake Janes laua ma Jambres raa.

Na poroporo hakaoti

10 Emeia akoe etautari naakoako anau, natiputipu ia ma te hakataakoto anau ite ora nei raa; akoe ekite roo te hakatina anau, telaumarie anau, telaoi anau ia ma te varatoa anau te noho raa, ¹¹ ia ma te kirilloto na tama ia nau ia ma na hakalono llihu hoki anau raa. Akoe e iroa na mee hakaatoa ni kapihi mai anau i roto Antiok, Aikoniam ia ma Listraa, tena akoe e iroa hoki na hakalono llihu e hainatta roo tera anau e k kumi koi i roto anau raa! Emeia TeAriki etokonaki anau itaha ma name nei hakaatoa. ¹² Na tama e me ki kou ake na hakalono llihu i na tama hakaatoa tera e hihhai kitautari te ora Jisas Krai raa. ¹³ Tena te haeo na tama haissara ia ma na tama tataru uhihira e me ki haere haeo koi. Na tama nei e me kitattara malliu alaa tama, tena laatou hokolaatou e me ki malliuria. ¹⁴ Emeia akoe kitauhano nottaohi te hakamaoni akoe ni akoakoria no hakatina raa. Akoe e iroa koi na tisa akoe raa, ¹⁵ tena akoe hoki ki maanatu pera ma te saaita akoe ni tamariki raa, akoe ko na iroa avare TeAnana Tapu tera ni kou atu akoe te hakatina ki too te ora e ora tahi raa i na mahi Jisas Krai. ¹⁶ Na tattara te Launiu Tapu raa ni tattara TeAtua e kou mai tera e tokonaki roo taatou ki akoako te hakamaoni, ki ppuhu ma na mee sakkino, ki hakatonutonu niaa taatou e ssara raa, tena ku poroporo taatou ki too te ora hakamaoni raa ¹⁷ kilavaa te tama hehekau ma TeAtua raa te ttuu mmau no ppena na mee roo hakaatoa e taualleka raa.

4

¹ Imua na karemata TeAtua ia ma Jisas Krai te Tama e me ki hakatonutonu na tama e ora ia ma na tama kummate raa, maitaname Aia e me ki hamai no hakamaatua, tena anau etattara hai mahi atu akoe ² kitakutaku na tattara TeAtua raa, tena kumeake alaa tama kitattara na tattara raa, (niaina ma teenaa he saaita tauareka ia ma he saaita sakkino), ia akoe hoki ki varatoa te akoako no tokonaki na tama raa ki illoa te hakamaoni, ia ki hakatonu na tiputipu laatou raa, tena ku hapurupuru ake na tama naa ki manava laoi. ³ E isi te saaita e me ki hamai, tena na tama e me ki se hihhai ki hakallono na tattara hakamaoni e taualleka raa, e meia na tama naa e me kitauttari koi hea laatou e hihhai raa, ia e me ki tatakore tammaki na tama ki oo ake no akoako na tattara laatou e hihhai roo ki hakallono raa. ⁴ Na tama naa e me ki se hihhai ki hakallono na tattara e hakamaoni raa, tena ku huri no hakallono koi na kkai roo i mua raa. ⁵ Emeia akoe ki maanatu no ttuu mmau te saaita akoe e ttiri na hakalono llihu hakaatoa; akoe ki hehekau no takutaku te Rono Tauareka raa, tena i na hehekau akoe raa hakaatoa, akoe ki huri ake pera ma akoe he tama hehekau TeAtua.

⁶ Anau iaa, tesaaita anau e me ki hoki ria ake raa kutae mai, ia tesaaita anau e me kitiaki te ora anau i te maarama nei raa kutae mai hoki. ⁷ Anau ku oti te hai na mahi anau, tena anau e haere no tae i te hakaoti, ia e ttaohi mmauroo te hakatina anau raa. ⁸ Tena te saaita nei e isi te tuhana e moe ma anau ki too e mee anau e tautari roo na tiputipu TeAtua tera TeAriki, te Tama Hakatonutonu e tonu tahi raa, e me ki kou mai anau i te Aho naa, ia se mee ma anau koi hokonnau, e meia natama hakaatoa tera ennoho ma telaio no hakattari tesaaita Tama raa e me ki hakahura mai raa hoki.

Na tattara koi anau

⁹ Haitaruuru no hamai vave nommata anau vahao nei. ¹⁰ Demas ku hihai na tiputipu i te maarama nei, tena kitiaki anau no haere i Tesalonaika. Kresen ku haere peeraa i Galesia, tena Taitus ku haere i Dalmesia. ¹¹ Tena Luk hokoia koi ennoho maaua. Too Mak no oo mai koorua, maitaname tetama naa elavaa tetokonaki anau ki hehekau maaua. ¹² Anau ekauna Tikikus ki haere i Efesas. ¹³ Tesaaita akoe e hamai raa, akoe kuttaohi mai te kaukahu roroa anau nitiaki no noho ma Karpus i Troas raa, tena kou mai hoki na launiu anau raa, taohi mua na launiu e pena i na huruhuru na manu raa.

¹⁴ Aleksanda tetama e hehekau ma na katana raa e mee hakahaeo roo anau, e meia TeAriki e me ki kou ake na hakalono llihu aia tautari hea aia nippena raa. ¹⁵ Akoe ki hakamattonu hoki i te tama naa, maitaname teenaa he tama se hihai roo na tattara taatou raa.

¹⁶ Se haitama nituu taapiri mai anau tesaaita kaamata roo anau ni hakatonutonuria raa; na tama hakaatoa kuhuro itaha ma anau. TeAtua kissirihia na sara na tama naa! ¹⁷ Emeia TeAriki e noho ma anau no kou mai na mahi anau ma kilavaa anau te tattara ake na tattara hakaatoa killono natama sei ma ni Jiu raa. Anau e hakasao ria ki setaia ria no mate. ¹⁸ Tena TeAriki e me kitokonaki anau itaha ma namee sakkino hakaatoa, tena kutoo anau no kkave hakaraoi i te Hakamaatua ana i te Vaelaniraa. Na mahi ki noho ma Tama raa na vahao hakaatoa! Amen.

Na tattara hakaoti

¹⁹ Anau e kou atu na tattara hihhia anau raa iaa Prisila laua ma Akwila, tena Onesiforus ia ma te hareakina aiaraa. ²⁰ Erastus e noho koi i Korin, tena anau etiaki Trofimus no noho i Miletus e mee aia elaavea. ²¹ Akoe ki haitaruuru no hamai vave imua te matani telakiraa e paku mai.

Yubulus, Pudens, Linus, Klodia ia ma na tama hakaatoa te lotu i te kina nei raa e kou atu na tattara hihhia laatou.

²² TeAriki ki noho ma te anana akoe.

Tena te tauareka TeAtua raa kinnoho ma kootou hakaatoa.

Taitus

Te launiu Pol e taataa iaa Taitus

Na hakataakoto hakamattua i roto te launiu nei:

Na tattara kaamata 1.1—1.4

Na tama hakamattua na Hare Lotu 1.5—1.16

Na tiputipu e ttonu na hakattina ana 2.1—2.15

Pol e tattara hakamataku ake na hakattina ana 3.1—3.11

Na tattara hakaoti 3.12—3.15

¹ Anau Pol, anau hetama e hehekau ma TeAtua, ia he aposol Jisas Krai.

Anau e hirihiri raa, tena kikaunaria no haere ma ki tokonaki na hakattina na tama TeAtua ni hirihiri raa, tena ku hakattaki mai na tama raa ki illoa te hakamaoni na tiputipu e tapu laa ni akoakoria ² tera etuunaki i te ora e ora tahi taatou e hakattari raa. TeAtua te Tama selavaa te tattara mariu raa e tattara mai te hakamaoni i mua na mee hakaatoa ni tipu mai raa, ³ tena kihuri mai te hakamaoni na tattara Aia raa te saaita roo e tonu. Na tattara nei e o mai notta mai anau, tena anau ki hakatae atu na tattara raa pera ma TeAtua te Tokonaki taatou raa ni tattara mai.

⁴ Anau e taataa ake te launiu nei iaa Taitus taku tama hakamaoni roo i te vahi na hakattina na tama e illoa tera maaua e isi raa.

Lotu ake TeAtua Tamana ia ma Jisas Krai te Tokonaki taatou raa ki kou atu te tauareka ia ma te noho laoi.

Te hehekau Taitus i roto Krit

⁵ Anau etiaki akoe i Krit ma kilavaa akoe te hakamoemoe tonu na mee tera koi se ttonu raa, tena ma ku hirihiri ni tama i roto na matakaina hakaatoa i Krit raa ki hakamattua ina hare lotu raa. Maanatu na tattara poroporo anau raa: ⁶ te tama hakamaatua raa he tama se isi na sara; te tama naa ki isi koi he avana hokotahi, tena na tamalliki hoki aia raa ni tama e hakattina, ia seai ma ni tamalliki e isi na tiputipu sakkino, ia seai ma ni tamalliki e hakatapanatta.

⁷ E mee te tama hakamaatua te lotu raa e me ki mmata na uata TeAtua raa, tena aia se tau te isi na sara. Te tama naa kilaumarie, ia ki se manava haeo, ia seai hoki ma he tama e unu mahi, ia seai ma he tama e manako sileni.

⁸ Te tama naa he tama; te hare aia raa e taaraki i na tama roo hakaatoa, ia e hihai koi na tiputipu taualleka. Tena te tama naa seiroa te manava sakkino, ia he tama e tonu tahi, ia he tama e tapu, ia he tama e varatoa hoki te noho.

⁹ Te tama naa ki taohimmau na tattara hakamaoni tera e haere tonu ma na akoako te lotu raa. Te nei te ara aia e lavaa te tokonaki alaa tama ma na tattara hakamaoni, ia

e lavaa te huri ake na tiputipu e ssara na tama e hakataukaa ma na akoako e ttonu raa.

Na tama e hakatapanatta

¹⁰ Maitaname e tammaki na tama, taohi mua na Jiu tera e isi te hakamaatino e tapu TeAtua ku se hihhai ki hakallono, ia e hahaivi ma ki hakatike na hakataakoto alaa tama raa ma na tattara vvare laatou raa. ¹¹ Te mee nei e tonu ki ppuu na tama naa ki hakaoti na tattara vvare laatou raa, maitaname na tama naa e kou ake te haeo i na hareakina ia ma na akoako laatou setau te poroporo raa. Na tama naa e hakannapa e mee laatou e akoako koi ki too na sileni. ¹² ¹³ E isi te tama i Krit, aia he profet, ia he tama te matakaina naa, tena aia e tattara te hakamaoni te saaita aia nimee ma, "Na tama i Krit raa ni tama tattara malliu, ia ni poi kai ttama, ia ni tama e matanaennae, ia e mannako mahi." Teenei te hakataakoto hokotahi koi tera akoe e me ki hai ake roo na tama naa ki lavaa laatou te hakattina hakamaoni, ¹⁴ ia ki se lavaa hoki laatou te tataohi na kkai na Jiu i mua raa ia ma na tuua na tama ku peesia te hakamaoni raa.

¹⁵ Na mee hakaatoa e matahua i na tama tera e matahua raa; e meia se isi te mee e matahua i na tama tera e matakere, ia se hakattina raa, maitaname na hakataakoto ia ma na tiputipu na tama e haissara, ia se hakattina raa. ¹⁶ Na tama raa e mannatu ma laatou e illoa TeAtua, e meia na mee laatou e ppena raa e huri ake pera ma laatou se illoa. Na tama raa e manava sakkino, ia e hakatapanatta. Na tama naa se hai mee roo taualleka e lavaa te ppena.

2

Na akoako e ttonu

¹ Emeia akoe ki akoako koi na akoako tera e haere tonu ma na akoako te lotu raa. ² Poroporo ake na tama mattua raa ki atamai, ia ki illoa na hakataakoto, tena ki se manava haeo, ia ki hakattina hakamaoni, ia ki laoi, tena ki varatoa te nnoho. ³ Ia peeraa hoki, poroporo ake na hhine mattua raa ki mee pera ma ni hhine e nnoho na ora e ttau. Laa-tou ki se nnoho no vekuveku alaa tama, ia se mee ma ki unu tahi. Na hhine naa ki akoako na akoako e taualleka ⁴ ki lavaa na tama hhine raa te illoa no lollohi hakaraoi na taanata ia ma na tamalliki laatou raa. ⁵ Ia ki nnoho hemuu i na ora e ttonu, tena ku nnoho hakaraoi i roto na hare laatou raa, tena ku hakallono na taanata laatou raa ki se lavaa he tama te tattara haeo na tattara hakamaoni TeAtua e kou mai raa.

⁶ Ia hoki, poroporo ake na tama tane raa kippena na mee taualleka. ⁷ Akoe ki huri ake na tiputipu taualleka i na mee akoe e ppena raa. Tena akoe ki hakamaoni hoki i na poroporo akoe raa. ⁸ Akoe ki tattara koi na tattara taualleka raa ki se lavaa na tama te tattara haeo akoe, ia

ki mee hoki na tama e nonnoho haeo ma akoe raa ki nnapa, ia ki se lavaa na tama raa te tattara haeo taatou.

⁹ Na tama hehekau raa e hakallono, ia e hihhai ki mee na tama hakamattua laatou raa ki hihhia i na mee hakaatoa laatou e ppena raa. Na tama raa se lavaa te tattara sui ake na tama hakamattua laatou raa, ¹⁰ ia se lavaa hoki te kailallao na mee na tama raa. Emeia na tama hehekau raa e me ki huri ake na tama hakamattua raa pera ma laatou e taualleka hakamaoni ki lavaa laatou te huri ake pera ma na mee laatou e ppena raa e hakamaoni ma na poroporo TeAtua te Tokonaki taatou raa.

¹¹ Maitaname TeAtua ku oti te huri mai na mahi Aia raa ki tokonaki na tama hakaatoa i te maarama nei raa ki ora hakamaoni. ¹² Na mahi raa e tokonaki taatou ki peesia na ora sakkino ia ma tiputipu sakkino i te maarama nei raa, ki lavaa taatou te tauttari na tiputipu taualleka raa ki ttonu tahi, ia ki nnoho na ora e ttonu i te maarama nei ¹³ te saaita taatou e nnoho no hakattari ma na hakattina taatou i te Aho TeAtua ia ma Jisas Kraiis te Tokonaki taatou raa e me ki hamai ma na mahi Aia raa. ¹⁴ Tama raa ni hoki mai Aia Hokoia ma taatou ki hakassao taatou i taha ma na tiputipu sakkino hakaatoa, tena ku tokonaki taatou ki matahua ki mee pera ma ni tama roo Aia e ttino tera e ppena na mee taualleka.

¹⁵ Poroporo ake na mee nei i na tama, tena ku tattara hakapurupuru ake te saaita akoe e hai ake na haeo na tama e hakallono akoe raa. Auu setiaki he tama ki tattara hakameeme e i akoe.

3

Na tiputipu te lotu

¹ Tattara hakaraoi ake na tama akoe te lotu raa ki hakallono na tama hakamattua raa, ia ki tauttari na tama raa, tena ku tanattana kippena na mee taualleka na vahao hakaatoa. ² Tattara atu na tama naa ki se lavaa te tattara haeo alaa tama, e meia laatou ki ssoalaoi no nnoho hakaraoi ma na tama, tena ku tauhano te huri ake na tiputipu taualleka raa kikkite na tama hakaatoa.

³ E mee e isi te saaita taatou ni vvere, ia ni se hakallono, ia ni haeo roo. Taatou ni tauttari tahi na tiputipu sakkino hakaatoa tera taatou ni hihhai raa. Taatou ni nnoho na ora sakkino ia ma na tiputipu sakkino; alaa tama e matalliri taatou, tena taatou e matalliri na tama raa. ⁴ E meia te saaita TeAtua te Tokonaki taatou raa ni hakari mai te tauareka ia ma te laoi Aia raa, ⁵ tena Aia ki tokonaki taatou no ora. Ia se mee ma taatou e tokonaki ria e mee na mee taualleka taatou ni ppena raa, e meia taatou e tokonaki ria e mee Aia e hihai ki tokonaki taatou i na mahi TeAnana Tapu, te Tama e ssoro taatou no matahua, tena kikou mai te mamaoha

ia ma te ora vahao nei raa. ⁶ TeAtua ni kou mai TeAnana Tapu raa i taatou i na mahi Jisas Krai te Tokonaki taatou raa, ⁷ tena ite tauareka Aia, taatou e me kittonu i na maihu TeAtua, tena taatou e me kitoo te ora e ora tahi tera taatou e hakattari raa. ⁸ Teenei he tattara hakamaoni.

Anau e hihai ma akoe kitattara hakamatahua ake roo na hakataakoto nei ki lavaa na tama e hakattina TeAtua raa te isi na hakataakoto i roto na ora laatou kippena na mee taualleka raa; na mee e taualleka tera e lavaa te tokonaki alaa tama raa. ⁹ Emeia auu se hakatauttau i na vware koi na hakataakoto, tena ma ku hakatere te moe iho na manava, ia auu se hakatauttau noppuhu ite vahi na tuaa raa. Na mee nei ni mee sakkino, ia ni mee vare koi. ¹⁰ Kou ake erua na tattara hakamattaku i na tama e mee kootou no maseuseu raa, tena auu se anaanahia na tama naa kame laatou se hakallono. ¹¹ Akoe e iroa pera ma na tama peenei raa nitama sakkino, tena na haisara laatou raa e me ki huri ake te hakamaoni pera ma laatou e ssara.

Na tattara hakaoti

¹² Te saaita anau e me kikauna ria atu Artemas se i naa Tikikus ki haere atu raa, tena akoe ku hai na mahi akoe ki hamai nottiri anau i Nikopolis, maitanama anau e maanatu ma ki noho i te matakaina raa te saaita te matani te laki raa e maairi. ¹³ Akoe ki hai na mahi hoki ki tokonaki Senas, te tama na tuaa raa ia ma Apolos ki lavaa tokorua raa te oomai vahao nei, tena akoe kimmata hoki ki lavaa tokorua raa te isi na mee hakaatoa laaua e hihhairaa. ¹⁴ Natama taatou raa e tau te kaamata vahao nei no illoa te ppena na mee taualleka, ki lavaa laatou te tokonaki hea e hakamaoni tera na tama e hihhairaa; na tama raa setau te nnoho na ora sakkino.

¹⁵ Natama hakaatoa e nnoho ma ana nei e kou atu na tattara hihhia laatou raa i akoe. Kou ake hoki na tattara hihhia maatou nei i na taina maatou i te vahi te lotu raa.

Na mahi TeAtua ki nnoho ma kootou hakaatoa.

Filemon

Te launiu Pol e taataa iaa Filemon

Na hakataakoto hakamattua i roto te launiu nei:

Te tattara kaamata 1.1—1.3

Pol e tattara hihia ake Filemon 1.4—1.7

Pol e kainno ake Filemon ki hai aroha ake Onesimus 1.8—1.22

Tattara hakaoti 1.23—1.25

¹ Anau Pol, anau e karapusi ria i te vahi Jisas Krai, tena maaua ma Timoti te taina taatou raa e tattaa atu, iaa akoe Filemon tetaina maaua tera e hehekau hoki peenei ma maaua nei ² ia ma na tama telotu tera e kutukutu i roto te hare akoe raa, tena Afia te kave taatou raa ia ma Arkipus tetama hehekau hoki peenei ma maaua nei raa.

³ TeAtua taatou Tamana ia ma TeAriki Jisas Krai ki hai aroha kootou, tena kurorohi hakatauareka kootou ki nnoho laoi.

Te laoi ia ma te hakatina Filemon

⁴ Filemon taku taina, na saaita hakaatoa anau e lotu raa, anau e maanatu tahi akoe, tena anau e hakammaha TeAtua anau raa, ⁵ maitaname anau e rono pera ma akoe e hakatina i TeAriki Jisas, tena ki laoi na tama e ttapu TeAtua raa hakaatoa. ⁶ Tena anau e lotu ake pera ma te huhukkui maatou ma na tama telotu raa e me ki kou atu te atamai hakamaoni ia ma na hoki hakaatoa tera maatou e isi i te huhukkui maatou ma Krai raa. ⁷ Taku taina, te laoi akoe raa e kou mai anau te hihia e rahi ia ma tetauareka hakamaoni! Akoe e hakahihia roo na hatumanava na tama TeAtua raa hakaatoa.

Too hakaraoi Onesimus

⁸ Tera hea anau se matakuroo te tattara atu pera ma he taina akoe i te vahi Krai kippena hea akoe etau teppenaraa. ⁹ Maitaname anau e laoi akoe, tena anau ku kainno atu akoe. Niaina ma anau ko Pol te tama hehekau ma Jisas Krai tera e karapusi ria te saaita nei e mee anau e hehekau ma Tama raa. ¹⁰ Tena anau e kainno atu akoe i te vahi Onesimus, te tamariki anau i te vahi Krai raa; e mee te saaita anau ni noho i roto te hare karapusi raa, anau e mee pera ma he tamana aia i te vahi telotu. ¹¹ Imua raa aia he tama vare koi, e meia te saaita nei aia he tama roo hakamaoni e lavaa te tokonaki taaua.

¹² Anau e laoi mahiroo aia, tena anau e me ki kauna ria atu te tama nei vahao nei. ¹³ Anau e hihai roo ma aia ki nnoho maaua i te kina nei, te saaita nei anau koi noho i roto te hare karapusi e mee te Rono Tauareka raa ma

kilavaa aia tesui tesao akoe notokonaki anau. ¹⁴ Anau se hihai ma kimeatu akoe kitokonaki anau, tena anau e hihai ma akoe kippena hea akoe e hihai raa. Ia tena anau se lavaa te ppena he mee kame akoe se hihai.

¹⁵ Onesimus kame ninoho itaha ma akoe paa saaita koi, ia tena tesaaita nei akoe kulavaa te too aia kinnoho tahi koorua. ¹⁶ Tena tesaaita nei aia kuse mee koi pera ma hetama hehekau, emeia aia kuraka hoki ma na tama hehekau raa, ia he taina hakamaoni taatou i te vahi Krais. Tekkira anauraa aia hetama hakamaoni roo! Tena akoe hoki e me ki kite te hakamaoni te tama hehekau ia ma te taina akoe i te vahi TeAriki nei.

¹⁷ Tena kame akoe e maanatu pera ma anau he hakahoa akoe, tena akoe ku too hakaraoi te tama nei i te vahi anau. ¹⁸ Kame aia nippena he mee e sara i akoe, ia ni taoni he mee i akoe, tena akoe ku hakammau na taoni naa i te inoa anau. ¹⁹ Anau Pol e taataa na mee nei ma te rima anau: *Anau Pol e me ki sui muri atu.* (Anau se hihai ki meatu hoki pera ma akoe e taoni anau ma te ora akoe.) ²⁰ Ia tena taku taina, taaua ni hai taina i te vahi TeAriki, tena akoe ku ppena hea anau e hihai ki mee anau ki hihia.

²¹ Anau eiroa pera ma tesaaita anau e taataa atu te launiu nei raa, akoe e me ki pena hea anau e hihai. Emeia anau eiroa hakamaoni roo pera ma akoe e me kippena alaa mee hoki e llahi. ²² Teeraa mee hoki, tanattana mai he kina ma anau kimoe, maitaname anau eiroa pera ma TeAtua e me kikou mai hea taatou ni kainnoake Aia ma ki kauna ria atu anau ki vaakai atu i kootou raa.

Na tattara hakaoti

²³ Epafra, te tama e ponotia i te hare karapusi ma anau i te vahi Jisas Krais raa e kou atu hoki na tattara hihhia aia, ²⁴ tena Mak, Aristarkus, Demas ia ma Luk e kou atu hoki na tattara hihhia laatou.

²⁵ Te noholaoi TeAriki Jisas Krais kinnoho ma kootou hakaatoa.

Hibru

Te launiu e taataa i na Hibru

Na hakataakoto hakamattua i roto te launiu nei:

Na tattara kaamata 1.1—1.3

Krais e hakanaaniu i aruna na ensel 1.4—2.18

Krais e hakanaaniu i aruna na tama hakamattua 3.1—4.13

Krais te Maatua Hakanaaniu 4.14—6.20

Melkisedek 7.1—7.28

Krais e hakanaaniu i aruna te tattara e ivi 8.1—9.28

Krais e mate no tokonaki na kanohenua 10.1—10.39

Te hakatina hakamaoni 11.1—12.29

Na tattara hakaotioti 13.1—13.25

Jisas ko te maihu TeAtua

¹ Imua roo tammaki na vahao ia ma na ara TeAtua ni tattara ake na profet raa ki tattara ake na tipuna taatou raa, ² e meia i roto na aho nei, TeAtua ku tattara mai taatou i na mahi te Tamariki Aia raa; te Tama Aia ni hirihiri kittino namee hakatoa ite hakaotioti, ia te Tama hoki TeAtua ni pena iho na mee hakatoa i roto te maarama nei.

³ Tama raa e hakamahina mai na mahi hai mmahi TeAtua, tena Aia Hokoia e tipuroo pera ma TeAtua, tena Aia e pena te maarama nei hakaatoa ma na mahi na tattara Aia. Aia essoro na hai sara te maarama nei raa no oti, tena Aia ku noho ite vahi laua TeAtua te Tama na Mahi Hai mmahi raa.

Na mahi te Tamariki TeAtua

⁴ Te Tamariki TeAtua raa e hakanaaniu i aruna na ensel, essau pera ma te inoa TeAtua e kou ake Aia raa e hakanaaniu i aruna na inoa na ensel raa hoki.

⁵ Maitaname TeAtua se hai vahao ni meake he ensel ma,

“Ako e he Tamariki Anau;

te aho nei Anau ku mee mo Tamana akoe.”

Ia TeAtua hoki ni se hai tattara e tattara ake he ensel ma,

“Anau ku mee mo Tamana tama raa, tena tama raa ku mee mo tama Anau.”

⁶ Emeia te saaita TeAtua ku mee ki kauna ria iho te Tamariki Aia raa ki hamai i te maarama nei, Aia e meake ma:

“Kootou na ensel Anau raa hakaatoa ki lotu ake Tama raa.”

⁷ Emeia i te vahi na ensel raa, TeAtua e tattara ake ma,

“Anau e mee na ensel Anau raa ki ssau pera ma ni matani, tena ki mee na tama hehekau Anau raa ki ssau pera ma ni ahi.”

⁸ Ia i te vahi te Tamariki Aia raa, TeAtua e tattara ma,

“Te Hakamaatua ana Ako e raa e me kimoe tahi se isi te hakaoti!

Na mahi Ako e raa e kou mai te tauareka i na tama hakaatoa.

⁹ Ako e hihai koi na tiputipu e ttonu,

tena ki se hihai na mee e ssara.

Tera hea Anau, TeAtua Akoe raa ni hirihiri Akoe, tena ki kou atu Akoe te hihia e rahi e raka ma te hihia na soa Akoe raa hakaatoa.”

¹⁰ TeAtua e tattara hoki ma,

“TeAriki, Akoe e pena iho te maarama nei i te kaamata roo, tena ki pena te vaelani raa ma na rima roo Akoe.

¹¹ Na mee roo hakaatoa e me ki seai,

e meia Akoe e me ki noho tahi roo,

na mee raa e me ki oo no se mmau pera ma ni paamaro.

¹² Akoe e me ki hatuhatu na mee raa pera ma ni kaukahu,

ia na mee raa e me ki ssau pera ma na hekau.

Emeia Akoe e me ki tipu koi peenaa na vahao hakaatoa, tena te ora Akoe raa se lavaa te isi te hakaoti.”

¹³ TeAtua se hai vahao ni meake he ensel ma:

“Noho i te vahi laaua Anau nei kitaeroo te saaita Anau e tuku na tama e kirilloto akoe raa i raro na tapuvae akoe raa pera ma he tuai.”

¹⁴ Kaa na ensel raa niaa? Na ensel raa ni anana tera e hehekau ma TeAtua. Tena TeAtua e kauna na tama raa ki oo no tokonaki na tama e me ki too te ora e ora tahi raa.

2

Hakallono na tattara Krai

¹ Tera hea taatou ki ttaohi mmau na tattara te hakamaoni taatou nillono raa, ki selavaa taatou te oo no mmao.

² Na tattara na ensel raa nikou ake na tipuna taatou raa ni tattara hakamaoni, tena na tama hakaatoa ni se hakallono no tauttari na tattara raa ni too na hakalono llihu e tau ma laatou. ³ Kaa he ara peehee taatou e lavaa te hakassao kame taatou se hakallono na tattara te ora raa? TeAriki Hokoia nikou mai na tattara te ora e ora tahi raa, tena na tama nillono na tattara nei raa e huri mai pera ma na tattara raa e hakamaoni. ⁴ TeAtua Hokoia e huri mai pera ma na tattara Aia raa e hakamaoni i na mirakol ia ma na mee taualleka Aia ni ppena raa, tena ki vaevae na hoki TeAnana Tapu raa tautari te hihai Aia.

Te Tama hakamaoni e me ki tokonaki taatou ki ora

⁵ TeAtua se tuku ma na ensel raa ki hakamattua i aruna te maarama hoo tera e me ki hamai raa; te maarama taatou e tattara raa. ⁶ Ia e ssau pera ma hea e mmau i roto te Launiu Tapu raa ma,

“TeAtua, na tama te maarama nei raa ni tama peehee ki maanatu hai mahi Akoe i na tama naa?

Na tama naa ni tama vare koi,

kaa Akoe e mmata hakaraoi peehee na tama naa?

⁷ Akoe e pena na tama raa ki mouraro hakamarie i na ensel;

Akoe e kou ake na mahi hai mmahi na tama

⁸ ki hakamattua i aruna na mee hakaatoa.”

Te tattara raa e mmau ma TeAtua e pena na tama "ki hakamattua iaruna namee hakaatoa"; te tattara nei e tattara namee roo hakaatoa. Emeia taatou ku sekkite ma na tama e hakamattua iaruna namee roo hakaatoa tesaa ita nei. ⁹ Emeia taatou ekkite Jisas, Tama raa ni hamai no mouraro na ensel raa paasa ita koi, tena Tama raa kimate ma na tama hakaatoa ina mahi TeAtua. Taatou ekkite pera ma te saaita nei, Tama raa ku noho ma na mahi hai mmahi, e mee Aia ni hakalono llihu no mate. ¹⁰ TeAtua te Tama e pena na mee roo hakaatoa raa, ia na mee hakaatoa tera e mmoe ina rima Aia raa e mee te ora Jisas raa no kaatoa ina hakalono llihu Aia nitoo raa, ma kilavaa tammaki na tamalliki te oo ake no nnoho ma Aia i te vaelani. Maitaname Jisas ko te Tama e hakattaki na tama ki too te ora e ora tahi.

¹¹ Jisas e mee na tama kimatahua ina haissara laatou, tena Aia ma na tama hakaatoa tera ku matahua raa e isi te Tamana hokotahi. Tera hea Jisas se napa te kanna ma na tama raa nitaina ia ma nikaave Aia. ¹² Jisas e meake TeAtua:

"Anau e me ki tattara ake te kanohenua Anau raa hea Akoe ni ppena raa;
Anau e me ki hakammaha Akoe na saaita na tama raa ekkutu."

¹³ Jisas e tattara hoki ma, "Anau e me ki hakatina tahi TeAtua." Tena Aia e tattara hoki ma, "Teenei Anau ku nnoho ma na tamalliki TeAtua ni kou mai Anau raa."

¹⁴ Tena natamalliki Aia ekanna ma nitamalliki raa ko na tama e isi na punnohi ia ma na toto raa. Tera hea Jisas Hokoia ni hamai notipu pera ma na tama hakaatoa, tena kinoho ma na tama raa. Aia e pena peenei, tena te mate Aia raa e me kiseu na mahi Satan; te tama e isi na mahi iaruna te mate raa, ¹⁵ tena Aia e me ki hakasao na tama ennoho iraro na mahi Satan iroto na ora laatou raa, e mee na tama raa e mattaku te mmate. ¹⁶ Maitaname ku matahua pera ma Aia se hamai ki tokonaki na ensel, e meia Aia e hamai ki tokonaki na mokopuna Abraham raa. ¹⁷ Te meenei ehuri mai pera ma Aia etau te hamai notipu pera ma na tama Aia raa ina tiputipu hakaatoa, kilavaa Aia te hehekau hakamaoni ma TeAtua pera ma he Maatua Hakanaaniu e manava aroha ki ssirihia na haissara na tama. ¹⁸ Tena te saaita nei Aia e lavaa te tokonaki na tama e tatakore ria raa, maitaname Aia Hokoia ni tatakore ria, tena ki hakalono llihu.

3

Jisas e hakanaaniu i aruna Moses

¹ Aku taina ma aku kaave teloturaa ko na tama TeAtua nikanna raa! Mannatu Jisas, te Tama TeAtua

ni kauna ria mai pera ma he Maatua Hakanaaniu i te vahi te hakattina taatou e tattara nei raa. ² Jisas e hakamaoni roo i TeAtua, te Tama ni hirihiri Aia kippena te uata nei raa, essau pera ma Moses e hakamaoni te uata aia i roto te hare TeAtua raa. ³ Tetama e hakatuutuu te hare raa e hakanaaniu roo iaruna te hare aia e hakatuutuu raa. Ia essau hoki, Jisas e hakanaaniu roo iaruna Moses. ⁴ Hakamaoni, na hare hakaatoa e isi te tama e hakatuutuu, tena TeAtua ko te Tama e pena na mee roo hakaatoa. ⁵ Moses e hehekau hakamaoni pera ma hetama hehekau i roto te hare TeAtua raa, tena aia e tattara hoki na mee TeAtua e me ki tattara mai i muri raa. ⁶ Emeia Krai ko te Tama e hakamaatua hakamaoni i roto te hare TeAtua raa. Taatou ko na hare TeAtua kame taatou e taohi mmau na hakattina taatou i na mee taatou e mannatu ma ki too raa.

Na tama TeAtua raa e me ki hamalollo

⁷ Ia e ssau hoki pera ma TeAnana Tapu raa ni tattara ma: "Kame akoe e rono te reo TeAtua raa te aho nei, ⁸ tena auu se hakatapanatta pera ma na tipuna kootou raa, te saaita laatou ni hai na haeo TeAtua i te aho hokotahi i roto te kina e tuu mahoa raa, ia te saaita naa hoki na tama raa e hahaaite na mahi TeAtua. ⁹ TeAtua e mee ma: Na tama raa ni tatakore, tena ki hahaaite Anau te aho naa, niaina roo ma laatou ni kkite na mee Anau ni ppena i roto tipu haa na hetau raa. ¹⁰ Tena Anau ki roto no meake na tama raa ma, Na tiputipu na tama raa e sakkino, tena laatou se hihhai ki tautari na tuua Anau raa. ¹¹ Anau ku roto roo, tena Anau ki tuku te tattara Anau ma: Na tama nei selavaa te oo notta e i te kina Anau e me ki kou ake laatou ki hamalollo raa!" ¹² Aku taina telotu, hakamattonu roo! Auu setiaki na hakataakoto sakkino raa ki arato kootou ki mmao i taha ma TeAtua tera e ora tahi raa. ¹³ Emeia ki selavaa he tama kootou te tteiho i na hahaaite no hakatapanatta, tena kootou ki tokonaki kootou hokkootou te aho ma te aho kitau ma te tattara ma, "Te Aho nei," tera emmau i roto te Launiu Tapu ki tattara mai taatou raa. ¹⁴ Maitaname taatou e hukku i ma Krai kame taatou e ttaohi mmau na hakattina kaamata taatou raa no ttae te hakaoti.

¹⁵ Teenei hea te Launiu Tapu raa e tattara ma: "Kame akoe e rono te reo TeAtua raa te aho nei, tena auu se hakatapanatta pera ma na tipuna kootou i mua raa te saaita laatou ni tattara haeo TeAtua raa." ¹⁶ Koai na tama ni llono te reo TeAtua raa, tena ki tattara haeo Tama raa raa? Aanei ko na tama hakaatoa tera Moses ni hakattaki i taha ma Isip raa. ¹⁷ Koai na tama tera TeAtua

niroto iroto tipuhaa na hetauraa? Aanaa ko na tama nippena namee essaraa, tena natamaa ni haina no mmate i roto te kina e tuu mahoa raa. ¹⁸ Te saaita TeAtua ni hakamoe te tattara Aia ma, "Na tama nei se lavaa te oo no ttae i te kina Anau e maanatu ma ki kou ake ki hamalollo laatou raa." TeAtua e tattara na tama hee? Aanaa ko na tama e tattara sakkino Aia raa. ¹⁹ Taatou e kkte pera ma na tama nei ni se lavaa te ttae i te kina raa, e mee laatou ni se hakattina.

4

¹ Te saaita nei TeAtua ku kou mai te tattara Aia ni hakamoe ma taatou e me ki too te hamalollo Aia ni tattara mai raa. Emeia taatou ki mattaku ka oti taatou ku se ttae i te kina raa. ² Maitaname taatou e llono na tattara te Rono Tauareka raa, essau pera ma na tama raa hoki. Na tama raa ni llono na tattara raa hoki, e meia na tattara raa se tokonaki laatou, maitaname te saaita laatou ni llono na tattara raa, na tama raa se hihhai ki hakattina no too na tattara raa. ³ Tena taatou na tama e hakattina raa e me ki too te hamalollo TeAtua e tattara mai raa. Essau pera ma Aia ni tattara mai ma:

"Anau e roto no hakamoe te tattara nei:

'Na tama nei se lavaa te ttae i te kina Anau e me ki kou ake ki hamalollo laatou raa!'"

Aia e ppehi tetattara nei niaina ma Aia ku oti te pena na uata roo hakaatoa kaamata te saaita Aia ni pena mai te maarama nei raa. ⁴ Maitaname e isi te kina i roto te Launiu Tapu e tattara ite vahi te aho hakahitu ma, "TeAtua e hamaroro i na uata Aia raa hakaatoa i te aho hakahitu raa."

⁵ Tena na tattara TeAtua nei e hhura hoki ma,

"Na tama nei se lavaa te ttae i te kina Anau e me ki kou ake ki hamalollo laatou raa."

⁶ Na tama kaamata ni llono te Rono Tauareka raa se too te hamalollo raa, maitaname laatou ni se hakattina. Emeia e isi na tama e me ki too te hamalollo raa. ⁷ Te mee nei ku hakamaoni e mee TeAtua ku tuku teeraa aho e mee ma "te Aho nei". Ia kullavaa roo na hetau kullaka, tena Aia ki tattara ake Devit, tena Devit ki tattara iho na tattara nei i roto te Launiu na Rue aia raa ma:

"Kame akoe e rono te reo TeAtua raa te aho nei, tena auu se hakatapanatta."

⁸ Kame Josua ni kou ake na tama raa te hamalollo TeAtua ni tattara raa, tena TeAtua se lavaa te tattara ma e isi teeraa aho hoki. ⁹ Emeia taatou e illoa pera ma TeAtua e isi te aho e tuku ma taatou ki hamalollo pera ma Aia ni hamaroro i te aho hakahitu raa. ¹⁰ Maitaname na tama e too te hamalollo TeAtua e tattara raa e me ki hamalollo ma na uata laatou raa, essau pera ma TeAtua ni hamaroro ma na uata Aia raa. ¹¹ Tena taatou ki hai na mahi taatou no too

te hamalollo raa ki se lavaa ni tama taatou te maoha no se too te hamalollo raa e mee laatou se hakattina.

¹² Na tattara TeAtua raa e ora, ia e hai mmahi, ia e kkaa roo i aruna na paraamoa tera e hakkaa saa vahi raa. Na tattara TeAtua raa e lavaa te ttuu roo no tae i te kina te anana ia ma te ora raa e hukui, ia i te kina hoki na hukui te tinotama raa e hukui ma na uka raa. Na tattara raa e hakatonutonu hea te hatu manava raa e hihai. ¹³ Se hai mee e huu i na karemata TeAtua: na mee hakaatoa i roto te maarama nei raa e mmoe hua koi i na karemata TeAtua. Teenaa ko te Tama taatou e me ki hakari ake na tiputipu hakaatoa taatou e isi raa.

Jisas ko te Maatua Hakanaaniu taatou

¹⁴ Tena taatou kittaohi mmou na hakatina taatou e tattara raa. Maitaname taatou e isi te Maatua Hakanaaniu tera nihaere notuu imua TeAtua, teenaa ko Jisas te Tamariki TeAtua raa. ¹⁵ Te Maatua Hakanaaniu taatou raa e iroa laoi roo na ora taatou e matanaennae raa. Maitaname Aia ni hahaaite ria hoki na hahaaite hakaatoa taatou e ttiri raa, e meia Aia se hai mee e ssara ni ppena. ¹⁶ Ia taatou ki se mattaku, tena ku hakahhura no oo atu i te nohorana e pii roo te tauareka TeAtua raa, kilavaa taatou te too te hai aroha ia ma te tauareka, ia kikkite hoki te tokonaki te saaita na hainnata.

5

¹ TeAtua e hirihiri na maatua hakananniu raa i roto na taanata te manava na maatua raa ki hehekau ma Aia ki hoki ake na hoki ki tokonaki na tama raa kissorona haisara laatouraa itaha. ² Maitaname te Maatua Hakanaaniu raa eisi na haisara aia hokoia, tena aia e me ki hai aroha na tama e ppena na mee e ssara raa. ³ Ia e mee hoki aia hokoia e isi na haisara, tena aia ki hoki ake na hoki raa, ia se mee ma na hoki raa e me kissorona koi na haisara na tama raa, e meia na hoki raa e me kissorona hoki na haisara aia raa. ⁴ Se hai tama e hakatuu aia hokoia ki mee mo maatua hakananniu. TeAtua Hokoia e hirihiri na tama ki mee mo maatua hakananniu, e ssau koi pera ma Aron.

⁵ Tena Krais e mee peeraa hoki, Aia se tuku Aia Hokoia ma ki hakananniu pera ma he maatua hakananniu. Emeia TeAtua e tattara ake i Tama raa ma:

“Akohe he Tamariki Anau;

te aho nei Anau ku mee mo Tamana Akohe.”

⁶ Ia e mmou hoki teeraa kina i roto te Launiu Tapu ma,

“Akohe e me ki mee mo maatua na vahao hakaatoa pera ma ko Melkisedek.”

⁷ I roto te maarama nei Jisas e tani no hoki ake na lotu Aia raa hakamaroa roo i TeAtua, te Tama e lavaa te tokonaki Aia itaha ma te materaa. E mee Aia hakatina roo haka maoni, tena TeAtua ki hakarona telotu Aia raa. ⁸ Ia

niaina ma Aia he Tamariki TeAtua, e meia Aia e huri mai te saaita Aia ni hakalonollihu raa pera ma Aia e hakarono no tautari. ⁹ Te saaita na uata Aia raa hakaatoa ku oti, Jisas ku tokonaki na tama hakaatoa e tauttari Aia raa ki too te ora e ora tahi raa, ¹⁰ tena TeAtua ki hirihiri Tama raa ki mee mo Maatua Hakanaaniu pera ma ko Melkisedek.

Auu se tiaki na hakattina kootou

¹¹ Teenei koi te kooina maatou e lavaa te tattara atu na mee nei, e meia e hainattaa roo maatou te tattara hakamatahua atu, maitaname kootou e hainattaa roo te illoa. ¹² Saaita roroa roo kootou e hakattina, tena kootou ku tau te mee pera ma ni tisa. Emeia kootou ki hakallono i mua alaa tama e tattara atu kootou na tattara TeAtua raa. Kootou ku tau roo te kkai na kai matakkau te saaita nei, e meia kootou koi e unu koi na vai uu. ¹³ Na tama e unu koi na vai uu raa ni tamalliki, ia se illoa hea e tonu ia ma hea e sara. ¹⁴ Emeia na kai matakkau raa ni kai na tama mattua. Kootou ki akoako ki illoa kootou hea e tauareka ia ma hea e haeo.

6

¹ Taatou ki tiaki na akoako kaamata roo taatou ni llono raa, tena ku kkira ki too na akoako te lotu tera e tau ma na tama ku mattua raa. Taatou se lavaa hoki te vakkai no tattara na akoako kaamata taatou ni llono ma kittike i taha ma na tiputipu sakkino, ia ma ki hakattina TeAtua, ² ia ma ki akoako i te hakoukou tapu, ia ma na tiputipu ki mee taatou ki matahua, ia ma ki hakapiri na rima i aruna na tama, ia ma te ora muri i taha ma te mate, ia ma te hakatonutonu hakaoti raa. ³ Emeia taatou ki kkira koi niaa koi oo mai raa! Ia teenei hea taatou e me ki ppena kame TeAtua e hihai.

⁴ Ia kaa na tama kutiaki na hakattina laatou raa e me ki vakkai peehee no ui na hai sara laatou raa? Na tama naa ninnoho i roto te maahina, ia na tama naa ni too na hoki i te vaelani, tena kitoo hoki TeAnana Tapu, ⁵ tena na tama naa e illoa laoi pera ma na tattara TeAtuaraa e taualleka, ia e illoa hoki i roto laatou na mahi TeAtua tera koi oo mai imuriraa. ⁶ Tena ki oti laatou kutiaki na hakattina laatou raa! Ia e hainattaa roo ki kou mai muri na tama naa ki ui na hai sara laatou raa, e mee na tama naa ku tii hakaraoi te Tamariki TeAtua raa i mua na karemata na tama hakaatoa.

⁷ TeAtua e hakatapu te kerekere tera e unu te vaireurehuraa ma ki h homo na mee e me ki tokonaki na tama e tui te kerekere raa. ⁸ Emeia kame te kina naa e h homo koi na veve sakkino raa, tena TeAtua e tuku te haeo i te kina naa, tena te kina naa e me ki ttuni ria te ahi ki vela.

⁹ Aku soa laoi roo, niaina maatou e tattara peenei, e meia maatou e illoa i te vahi kootou. Maatou e illoa pera ma kootou e too te hakatapu hakamaoni e me ki kou atu te ora

e ora tahi raa. ¹⁰ TeAtua e hakamaoni. Aia se lavaa te ssiri na mee kootou ni ppena raa, ia ma te laoi kootou ni huri ake Aia tera kootou koi ttaohi te aho nei i te tokonaki kootou alaa hakattina ana raa. ¹¹ Te mee roo maatou e hihhai raa ma kootou kittaohi mmau na hakattina kootou raa ki ttae te hakaoti, ki lavaa na mee kootou e mamannaturaa te ttae atu hakamaoni. ¹² Maatou se hihhai ma kootou ki matanaennae, e meia kootou ki mataora pera ma na tama e hakattina, ia e varatoa te nnoho raa, tena kootou e me ki too hea TeAtua e tattara ma ki kou atu raa.

Na tattara hakamaoni TeAtua

¹³ Te saaita TeAtua ni hakamoe te tattara ma Abraham raa, Aia e kou ake te tattara hakamaoni hea Aia e me ki pena raa. Aia e ttape te inoa Aia raa ma ki hakamaoni te tattara raa, maitaname se hai tama e hakanaani i aruna Aia. ¹⁴ Aia e meake ma, "Anau e tattara hakamaoni atu akoe pera ma Anau e me ki hakatapu akoe ki tammaki na hai mokopuna akoe raa." ¹⁵ Abraham e varatoa roo te noho, tena aia ki too hea TeAtua ni tattara hakamaoni ake raa. ¹⁶ Te saaita na tama e hakamoe te tattara, tena na tama naa e me ki ttape te inoa teeraa tama e hakanaani i aruna laatou ma ki hakamaoni na tattara laatou raa. ¹⁷ TeAtua e hihai ki tattara hakamatahua ake i na tama e me ki too hea Aia ni tattara ma ki kou ake raa pera ma Aia se lavaa te hakatike te hakataakoto Aia, kito Aia ki hakapaa ake na tattara hakamaoni Aia raa ki hakamaoni na tattara raa. ¹⁸ Aanei na mee erua tera se lavaa te hakatike ria, tena TeAtua se lavaa te mariu. Ia taatou na tama ku lave te hakamaoni Tama raa; taatou kittaohi mmau na hakattina taatou raa i na mee koi o mai i muri raa. ¹⁹ Na tattara hakamaoni TeAtua raa e ssau pera ma he taura i roto na ora taatou. Tera hea taatou ku lavaa te uru no ssae i muri te paamaro e totoo i te Hare Tapu i te vaelani raa no ttae i te kina e tapu kkini raa. ²⁰ Jisas e haere i mua taatou i te kina raa ki tokonaki taatou, tena Aia ku noho tahi pera ma he maatua hakanaani e ssau pera ma ko Melkisedek.

7

Melkisedek te Maatua Hakanaani

¹ Melkisedek taatou e tattara nei ko te tuku i Salem, tena aia ko te maatua TeAtua Hakanaani i Aruna raa. Te saaita Abraham ni ppuhu ma na tuku e haa raa no oti, aia ku vaakai muri, tena Melkisedek ki haere ake no ttiri laua, kito aia ki hakatapu tama raa, ² tena na mee hakatoa Abraham ni toora, aia e vvae sanahuru na tuhana, tena ki kou ake te hakasehui na tuhana raa iaa Melkisedek. (Te hakataakoto te inoa kaamata Melkisedek raa ko "Te Tuku e Tonu tahi", ia e mee aia ku tuku i Salem, tena te inoa aia raa ku mee ma ko "Te Tuku te Noho laoi".) ³ Ia se hai tama e iroa

te tamana ia ma te tinna Melkisedek ia ma na tipuna aia raa; ia se hai tama e iroa te saaita aia ni haanau iho ia ma te saaita aia ni mate. Melkisedek essau pera ma ko te Tamariki TeAtua raa; aia e noho tahi peeraa ma he maatua.

⁴ Tena kootou ekkite na mahi Melkisedek. Abraham te tipuna taatou raa e kou ake te tuhana hokotahi i na mee hakaatoa aia ni too i te kina te taua raa. ⁵ Taatou e illoa pera ma na tuua raa e tattara ake na maatua i roto te manava Livai raa ki too te hakasehui na tuhana te kanohenua Israel, aanaa ko natama koi iroto te manava laatou raa, niaina ma laatou nimokopuna Abraham. ⁶ Melkisedek seai ma hetama iroto te manava Livai, e meia aia etoo te hakasehui na tuhana namee hakaatoa Abraham ni too i te kina te taua raa. ⁷ Tena taatou e illoa pera ma te tama e hakatapuraa e hakanaaniu iaruna te tama e hakatapura raa. ⁸ Ite vahi taatou, na maatua etoo te hakasehui na tuhana raa ni tama e me kioti kummate; e meia ite vahi Melkisedek, aia etoo te tuhana hokotahi i na mee hakaatoa Abraham ni too raa, e meia te Launiu Tapuraa e mee ma tamaraa nise mate. ⁹ Ia tena taatou etau te tattara peenei, te saaita Abraham ni kou ake te tuhana Melkisedek raa, Livai (te tipuna na maatua ni too na tuhana raa) ni kou ake hoki te tuhana raa iaa Melkisedek. ¹⁰ Maitaname te saaita naa Livai se ki haanau, e meia Livai e moe iroto te toto Abraham te tipuna aia raa, tena Livai e hai hoki i te kina naa te saaita Melkisedek ni haere no ttiri Abraham raa.

¹¹ Niaina ma na tuua Moses raa e tattara ma na maatua na mokopuna Livai raa ki too na tuhana na tama Israel raa, e meia na maatua raa selavaa te tokonaki na tamaraa ki matahua. Tena kutau roo he maatua essau pera ma ko Melkisedek ki hamai. ¹² Ia kame na maatua raa e senisi, tena na tuua raa e me ki senisi hoki. ¹³ Tena TeAriki taatou tera na tattara nei etattara raa e me kitteihomai iteeraa manava, tena se hai tama te manava naa nimee pera ma he maatua imua. ¹⁴ Taatou hakaatoa e illoa pera ma te Tamanaa e hamai ite manava Juda, tena Moses nise tattara hoki te manava nei te saaita aia ni tattara i te vahi na maatua raa.

Jisas e ssau pera ma ko Melkisedek

¹⁵ Tena te mee nei ku hamai roo no matahua e mee e isi teeraa maatua hoki ku hakahuramai, tena Aia essau roo pera ma ko Melkisedek. ¹⁶ Na tuua te maarama nei raa se hakanoho Tamaraa pera ma he maatua, e meia Tamaraa he maatua i na mahi te ora se isi te hakaoti raa. ¹⁷ Maitaname te Launiu Tapuraa e tattara ma, "Akoe e me ki noho tahi roo pera ma he maatua, e ssau pera ma ko Melkisedek."

18 Tena na tuua i mua raa ku hakaheke ria i taha, maitaname na tuua raa kuse ivi. 19 Ia emee natuua Moses raa kuse lavaa temee hemee kimatahua. Tena eisi te ara kutaaraki ma taatou te saaita nei kilavaa taatou te tappiri ake TeAtua.

20 Ia teeraa mee hoki, te tattara hakamaoni TeAtua raa e moe. Ia seisi te tattara hakamaoni peenei ni moe te saaita alaa tama ku hakannohoria pera ma ni maatua. 21 Emeia TeAtua e hakamoe te tattara hakamaoni te saaita Jisas ku noho pera ma he maatua, tena Aia ki meake Tama raa:

“TeAtua e hakamoe te tattara hakamaoni, tena Aia se lavaa te tiaki te tattara Aia ni hakamoe raa: ‘Akoe e me ki noho tahi pera ma he maatua.’ ”

22 TeAtua ni hakamoe te tattara eivi imua, emeia taatou e illoa pera ma te saaita nei, Jisas e hakamoe te tattara hakamaoni vahao nei ma taatou tera e raka roo ma te tattara hakamaoni i mua raa.

23 Eisi teeraa mee hoki: imua raa etammakiroo na maatua, e mee laatou kummate koi no se lavaa te ppena nauata laatou raa. 24 Jisas e ora tahi, tena te uata Aia pera ma he maatua raa se lavaa te hakataka ake teeraa tama.

25 Tera hea te aho nei Jisas e isi na mahi ki tokonaki na tama e hakattina no o o ake TeAtua raa, maitaname Jisas e me ki ora tahi ki tattara ma TeAtua i te vahi na tama naa.

26 Tena Jisas ko te Maatua Hakanaaniu tera e tokonaki taatou niaa taatou e hihhai. Aia etapu; Aia seisi na haisara i roto Aia; Aia ku oti te havakkeeria i taha ma na tama haisara raa, tena ku noho i te vaelani i aruna raa.

27 Tama raa sessau pera ma alaa maatua hakanani; Tama raa se hoki na hoki te aho ma te aho kissoro na haisara Aia raa kaamata, tena ma kussoro na haisara na tama. Tama raa e hoki ake te hoki hokotahi koi tera eme kimoe tahi na vahao hakaatoa, teenaa ko te saaita Aia ni hoki Aia Hokoia ki mate raa.

28 Natuua Moses raa e hirihiri na tama se matahua raa ki mee mo maatua hakanani; emeia te tattara hakamaoni TeAtua raa e hamai i muri natuua raa no hirihiri te Tamariki Aia raa, te Tama e tonu tahi na vahao hakaatoa raa.

8

Jisas te Maatua Hakanaaniu taatou

1 Te hakataakoto hakamaatua maatou etattara atu kootou raa pera ma taatou ku isi te Maatua Hakanaaniu tera e noho i te vahi laua i te Nohorana TeAtua Hakanaaniu i te vaelani raa. 2 Tama raa e hehekau pera ma he Maatua Hakanaaniu i roto te Kina roo e Tapu i roto te paa hare TeAriki tera se hai tama taatou ni pena ma na rima aia raa.

3 Na maatua hakanani raa e hirihiri ia ki hoki ake na manura i TeAtua pera ma ni hoki, ia tena te Maatua

Hakanaaniu taatouraa kiisi hoki temee kihokiake.
⁴ Peeraa Aia kinoho itemaaramaneiraa, Aia selavaa
 te noho pera ma he maatua, maitaname eisi na maatua
 e me kihoki na hoki raa tautari na tuaa na Jiu raa. ⁵ Na uata
 laatou e ppena pera ma ni maatua raa e huri mai na tiputipu
 e ssau pera ma na tiputipu i te vaelani raa. Na tiputipu nei
 e ssau pera ma na tiputipu te saaita Moses. Te saaita
 aia kutanattana kipena te Paa Hare e Tapu raa, TeAtua
 e tattara ake aia peenei, "Hakamattonu no pena te hare naa
 tautari hea Anau nitattara atu akoe i aruna te mouna raa."
⁶ Emeia te saaita nei, Jisas kutoo nauata ehakananniu
 i aruna na uata na maatua raa e ssau pera ma te tattara e ivi
 Aia ni hakamoe no tonu ilottonu TeAtua ma te kanohenua
 tera ehakanaaniu i aruna te tattara hakamaoni i mua raa,
 maitaname te tattara hakamaoni vahao nei raa etuunaki
 koi i na mee taualleka te kanohenua raa e me ki too raa.

⁷ Peeraa kise haimee esara ma te tattara e ivi kaa-
 mata raa, taatou selavaa hoki te isi teeraa tattara haka-
 maoni hakarua. ⁸ Emeia TeAtua e kite ma e isi te mee e sara
 te saaita Aia ni meake ma,
 "TeAtua e tattara atu ma,

'Eisi te aho eme kihamai, tena Anau eme kihakamoe
 te tattara e ivi vahao nei ma te kanohenua Israel ia ma
 te kanohenua Juda raa.

⁹ Te tattara e ivi nei e kee ma te tattara Anau ni hakamoe ma
 na tipuna kootou i mua,
 i te aho Anau nitaohi laatou ma terima Anauraa
 no hakattaki itaha ma Isip.

Na tama raa setauttari hakamaoni te tattara e ivi Anau
 ni hakamoe ma laatou raa,
 tena Anau ki se hakarono hoki na tama raa.'

¹⁰ TeAtua e tattara hoki ma,
 "Teenei te tattara e ivi Anau eme kihakamoe ma
 te kanohenua Israel na aho e oo mai i muri raa:

Anau eme kihakammau natuaa Anauraa i roto
 na kapuroro laatou,

tena ku taataa na tuua raa i roto na hatu manava laatou.

Anau ko TeAtua na tama naa,

tena na tama naa e me ki mee mo tamalliki Anau.

¹¹ Se hai tama eme kiakoakoake alaa tama ia ma
 ku tattara ake alaa tama ma,

"Kootou ki illoa TeAriki*"'

Maitaname na tama naa e me ki illoa Anau kaamata na tama
 pammee raa,

tena ku haere no tae na tama mattua raa.

¹² Anau e me ki ssirihia na hai sara na tama naa,

tena Anau selavaa te maanatu hoki na hai sara
 na tama naa."

* **8:11** 8.11 TeAriki: Na tattara nei e mmou i roto Jeremaia 31.31-34. I roto te Old
 Testament se isi TeAriki e meia e isi koi Jihova

13 TeAtua etattara itevahi tetattara hakamaoni vahao nei raa, tena Aia emee tetattara eivi kaamataraa no tuai, tena na mee hakaatoa ku tuai raa se roroa e me ki oo no seai.

9

Te lotulotu te maarama nei ia ma te vaelani

1 Tetattara eivi kaamataraa eisi natuaa kilotulotu, ia kiisi hoki hekina itemaarama nei kilotulotu. 2 Tena natamaraa kuhakatu te paa hare etapu, tena tekina ia hoo raa, natamaraa ekanna ma, te Kina e Tapu. Tena tekina hakatuutuu te lamu ia ma te tebol e mmoe na haraoa etapu TeAtua raa ettuu iroto tekina raa. 3 Tena imuri te paamaro e tootoo raa ko tekina ettapa ma, te Kina e Tapu Kkini roo. 4 Tena te olta kittuni na insens e pena inagol, ia ma te Papa e Tapu e pena inagol ia ma teloo e pena inagol emmoe na mana iroto raa ia ma telaakau Aron ni hoho na laumea raa hakapaa ma e rua na hatu e mmau natuaa raa etuu itekina raa. 5 Tena iaruna te Paparaa eisi erua na manu essau pera ma nitama tera eisi na pakau. Erua na manura e huriake pera ma TeAtua e noho itekina raa, tena na pakau laua raa essora vaa aruna tekina e uiui na hai sara raa. Emeia te nei seai ma te saaita ki tattara hakamatahua atu na mee hakaatoa.

6 Tena na mee raa emmoe pe nei. Na maatua raa e me ki oo itekina ia ho te Paa Hare e Tapu raa na aho hakaatoa kippena na uata laatou raa, 7 emeia te Maatua Hakanaaniura koi eme kiuru itekina ihare e Tapu Kkini raa, tena aia eppena pe nei he vahao hokotahi koi iroto te hetau hakaatoa. Aia e me ki too ni toto no haere ma aia no hoki ake TeAtua ki ssoro na hai sara aia ia ma na hai sara te kanohenua raa nippena tera laatou se illoa ma laatou eisi raa. 8 Te Anana Tapu raa etattara hakamatahua mai pera ma na tiputipu ki oo nottae ite Kina e Tapu Kkini raa se kitaaraki, emee tekina ia ho te Paa Hare e Tapu raa koituu koi. 9 Na mee nei hakaatoa e huri mai na mee te saaita nei. Na mee nei e huri mai pera ma na manu laatou e hoki ake TeAtua pera ma ni hoki raa selavaa te ssoro na hatu manava na hakattina ana raa ki matahua hakamaoni, 10 maitaname na kai, na vai ia ma na mee e me ki mee laatou ki matahua raa ni mee koi te tinotama. Na tuua itevahi na mee te tinotama raa e me kimmo e koi ki tae te saaita TeAtua e hakamo e na tuua vahao nei raa.

11 Emeia Krai kuoti te hamai pera ma he Maatua Hakanaani i na tiputipu taualleka tera kuttae mai raa. Te Paa Hare e Tapu Aia e uata raa e tauareka roo, ia e hakanaani tera se hai tama te maarama nei ni hakatu, ia te Paa Hare e Tapu raa seai ma he mee e tipu ake te saaita

TeAtua ni pena iho te maarama nei. ¹² Jisas ni haere no uru i roto te Kina e Tapu Kkini raa te vahao hokotahi koi, ia teenaa ko te vahao hokotahi koi Aia ni uru i te kina raa, tena Aia ni setoo na toto na manuraa no haere ma Aia ki mee mo hoki, emeia Aia e haere ma tetoto Aia raa kilavaa Aia te too te ora e ora tahiraa ma taatou. ¹³ Na maatua raa e me kitoo na toto na manuraa* ia ma na rehu te punua bulmakau laatou nittuniraa notapitapi iaruna na tama sematahua raa, tena namee nei e me kissoro na haisara na tama nei itaha kimatahua na tama nei. ¹⁴ Te mee nei e hakamaoni, maitaname tetoto Krairaa e hai mahiroo! Ina mahi TeAnana Tapu, Krairaa e hoki mai Aia Hokoia pera ma Aia ko te hoki hakamaoni TeAtua. Tetoto Aia raa e me kitokonaki na hakataakoto ki se mamannatu na mee sakkino kilavaa taatou te hehekau ma TeAtua e ora raa.

¹⁵ Ite hakataakoto nei, Krairaa ko te Tama e hakatonu te tattara e ivi vahao nei raa no tonu ma kilavaa na tama TeAtua nikannaraa tetoo na hoki etapu Aia ni tattara mai raa. Te mee nei e me ki hakamaoni e mee e isi te tama ni mate ki hakassao na tama itaha ma na haisara laatou ni ppena i te vahi te tattara e ivi kaamata raa.

¹⁶ Kame he tama e maanatu ma koai e me ki ttino na hekau aia raa tesaita aia e mate, tena aia e me ki hakammau i roto he launiu na inoa na tama e me ki ttino na hekau raa, tena na tama nei e me kittino koi na hekau nei kame te tama raa ku mate hakamaoni, ¹⁷ Maitaname te tattara raa e me ki se hakammaharia, tesaita te tama raa koi ora, tena te tattara kaamata raa ku hai mahi koi i muri Aia ni mate raa. ¹⁸ Tera hea te tattara kaamata raa e ivi e mee na toto na manu laatou etoo mo hokiraa. ¹⁹ Te kaamataroo Moses ni tattara ake te kanohenua raa na tattara hakaatoa emmoe i roto natuaa raa. Tena kioti aia kitoo na toto na manuraa no hilo ma navairaa nooti, tena aia kitoo te paa raa te hisop e rii te uka e mmea e ssiri i na huruhuru na sipsip raa no hakassuu i roto tetoto e hilo ma te vairaa notapitapi namee iaruna te Launiu natuaa raa ia ma te kanohenua raa hakaatoa. ²⁰ Tena Moses ki meake, "Te nei ko te toto tera e mee no hakamaoni te tattara TeAtua ni kou atu kootu te aho nei ki tauttari raa." ²¹ Tena Moses hoki ni tapitapi na toto raa iaruna te Paa Hare e Tapu raa ia ma na mee hakaatoa elotulotu raa. ²² Hakamaoni, ite vahi na tuaa raa, tetoto raa e taapiri koi ki mee na mee hakaatoa ki matahua, tena na haisara raa e me ki ssirihia koi kame te toto raa e kko.

Krairaa e hoki mai te ora Aia raa kissoro na haisara

²³ Namee i roto te Paa Hare e Tapu raa essau koi pera ma namee ite vaelani tera e isi na mateara ki mee laatou kimatahua raa. Emeia namee ite vaelani raa

* 9:13 9.13 na manu nei ko na gout ma na bulmakau

e tau roo te isi te ara e tau areka kimee laatou kimatahua. ²⁴ Maitaname Kraiss niseuru i roto te Kina e Tapu Kkini na tama te maarama nei raa e hakatuu ma na rima laatou ma kissau pera ma te Paa Hare e Tapu hakamaoni etuu ite vaelani raa. Aia e haere ite vaelani, tena te saaita nei Aia ku tuu i mua na karemata TeAtua no tattara ake i te vahi taatou. ²⁵ Te Maatua Hakanaaniu na Jiu raa e me ki uru i roto te Kina e Tapu Kkini raa te vahao hokotahi i roto te hetau ma na toto na manu. Emeia Kraiss se uru i roto te kina raa no hoki mai Aia Hokoia tammaki na vahao. ²⁶ Peeraa ki seai raa Aia e me ki hakalono llihu tammaki roo na vahao kaamata mai roo imua haere notae te ahonei. Emeia e mee te saaita namee hakaatoa ku oo mai te hakaotioti, tena Aia ki hakahura mai koi te vahao hokotahi no mate kissoro na haisara na tama hakaatoa itaha. ²⁷ Na tama hakaatoa e me kimmate koi te vahao hokotahi, tena ki oti TeAtua ku hakatonotonu na tama naa. ²⁸ Ia tena essau hoki e mee Kraiss e mate te vahao hokotahi koi ki ssoro na haisara tammaki na tama raa. Te vaakai mai Aia te hakarua na vahao raa se hamai ki ssoro na haisara, e meia ki tokonaki na tama e hakattari ma Aia e me ki hamai raa.

10

¹ Na tuua na Jiu raa se huri mai te kaatoa ia ma te tau alleka na mee hakamaoni raa. Na tuua raa e huri mai hakamarie te tau alleka na mee e me ki oo mai i muri raa. Na maatua raa e tau hano te hoki na hoki raa roo koi te hetau ma te hetau. Kaa na tuua ite vahi na hoki raa e me kimee na tama ki matahua peehee ki oo ake na tama raa i TeAtua? ² Kame na tama e lotulotu TeAtua raa ku matahua hakamaoni ma na haisara laatou raa, tena na tamaraa e me kiselavaa te mamannatu hoki na haisara laatou raa, tena na hoki hakaatoa ku mee ki hakaotiria. ³ Ia essau hoki, na hoki te hetau ma te hetau raa e me ki mee na tama raa ki mannatu na haisara laatou raa. ⁴ Maitaname na toto na manu raa selavaa te ssoro na haisara raa i taha.

⁵ Tera hea te saaita Kraiss ni mee ma ki hamai i te maarama nei raa, Aia e meake TeAtua ma:

“Akoe se hihai na hoki ia ma na manu e ttuni raa, e meia Akoe e tanattana te tinotama Anau.

⁶ Akoe se hihai na hoki na manu e ttuni hakaatoa iaruna te olta raa ia ma na hoki e me kissoro na haisara i taha raa.

⁷ Tena Anau e meatu Akoe,

“Te nei Anau e me kippena hea Akoe TeAtua e hihai, e ssau pera ma hea te Launiu Tapu raa e taataa iaa Anau.’ ”

⁸ Te kaamata raa Aia e mee ma, “Akoe se hihai, ia se hihia na hoki ia ma na manu e ttuni iaruna te olta kissoro na haisara na tama raa itaha.” Aia e tattara ake pe nei, niaina ma na maatua raa e ppena tautari hea na tuua raa e tattara. ⁹ Tena ki oti Aia ki meake, “TeAtua, te nei Anau

e hamai kippena hea Akoe e hihai.” Tena TeAtua e me ki peesia na tiputipu imua kihoki na hokiraa itaha, tena kukoumai Krai kisui tesao na hoki imuaraa. ¹⁰ E mee Jisas Krai nippena hea TeAtua e hihai Aia kippenaraa, tena taatou hakaatoa kumatahua ma na haisara taatou i te hoki mai Aia tetinotama Aia raa te vahao hokotahi koi kissoro na haisara taatou raa.

¹¹ Namaatua na Jiura hakaatoa elotu tahi, tena kihoki ake na hokiraa roo koi, te aho ma te aho tammaki na vahao; e meia na hokiraa se lavaa te ssoro na haisara raa itaha. ¹² Emeia Krai ehoki tehoki hokotahi koi kissoro na haisara itaha, ia te aho nei, te hoki naa e me kihaimahiroo no tae te hakaoti, tena Aia ku noho i te vahi laua TeAtua. ¹³ Aia e me kinoho i te kina raa no hakattari te saaita TeAtua e tuku na tama ekirilloto Aia raa iraro na tapuvae Aia pera ma he tuai. ¹⁴ Tena Krai e mee na tama ku matahua i taha ma na haisara laaou raa no ttonu tahi ma te hoki hokotahi koi.

¹⁵ Tena TeAnana Tapuraa hoki ekoumai taatou te hakamaoni. Te kaamata Aia e mee ma:

¹⁶ “TeAtua e tattara mai ma,

‘I roto na aho e oo mai i muri raa.

Anau e me kihakamoe te tattara e ivi ma na tama naa.

Anau e me kituku na tuua Anau raa i roto na hatumanava na tama naa,

tena kutaataa hoki na tuua raa i roto na kapuroro na tama naa.’ ”

¹⁷ Tena TeAtua kimeake ma,

“Anau se lavaa hoki te maanatu na haisara ia ma na mee sakkino na tama nei nippenaraa.”

¹⁸ Tena te saaita nei na haisara hakaatoa ku oti te ssorohia, tena ku se isi hoki na hoki ma kissoro na haisara raa.

Taatou ki oo ki tappiri taatou TeAtua

¹⁹ Aku taina ma aku kaave, te toto Krai raa e hakattana taatou hakamaoni ki oo no ttae i te Kina e Tapu Kkini raa.

²⁰ Aia ni taaraki te mateara te ora vahao nei raa ma taatou i te kina e tapu eppui te paamaro raa, tena te mateara naa ko tetinotama Aia. ²¹ Taatou eisi te Maatua Hakanaani e hakamaatua i roto te hare TeAtua. ²² Tena taatou ki oo ake ki tappiri taatou iaa TeAtua ma na hatumanava e ttonu ia ma na hakattina hakamaoni, e mee Aia ku oti te ssoro na hakataakoto ia ma na tinotama taatou raa ma te vai no matahua. ²³ Taatou kittao hi mmau na hakattina taatou e tattara raa, maitaname taatou e lavaa te hakattina TeAtua ki kou mai hea Aia ni tattara mai raa. ²⁴ Tena taatou ki mannatu hoki alaa tama ki tokonaki alaa tama ki huri ake te laoi, tena ku ppena na mee taualleka. ²⁵ Taatou ki se tiaki te tiputipu te hakutukutu ma alaa tama telotu pera ma

alaa tama e ppena raa. Emeia taatou kitattara hakapururu ake alaa tama, maitaname kootou kukkite pera ma te Aho TeAriki raa ku taapiri mai koi.

²⁶ Maitaname kuseisi te hoki kissoro na haisara itaha kame taatou e tauhano koi te ppena namee essara imuri taatou ku oti tellono na tattara te hakamaoni raa. ²⁷ Emeia te mattaku kinnoho nottari te Aho te Hakatonutonurua ia ma te mattaku te ahi eme kittuni natama hakaatoa e hakataukaa ma TeAtuarua koi moe koi iroto taatou. ²⁸ Natama setauttari natuaa Moses raa e taaiaria nommate, seisi te alloha kame tokorua seinaa ellava natama e ooake ma te tattara hokotahi. ²⁹ Kaa natama e hakataukaa ma te Tamariki TeAtuarua? Kaa natama e mannatu ma tetoto tetattara eivi TeAtuarua he mee vare raa? Kaa natama e hai na haeo TeAnana Tapu raa? Kootou kinnoho no mannatu na haeo natama nei eme ki too tautari hea laatou ni ppena raa! ³⁰ Maitaname taatou e illoa te Tama e mee ma,

“Anau e me ki vaakai muri te sara,
ia e me ki tauimuri te haeo”.

Taatou e illoa hoki te Tama e mee ma,

“TeAtua e me ki hakatonutonu te kanohenua Aia raa.”

³¹ Te mee nei e hakamataku kame taatou e hakatonutonu ria i TeAtua e ora tahi raa.

³² Auu sessiri na hainattaa kootou nittiri iroto na ora kootou imua tesaaita kootou nitoo kaamataroo te maahina TeAtuarua, ia kootou e hakalono llihu tammaki na vahao, emeia kootou semaoha ina hainattaa kootou nittiri raa. ³³ Kootou eisi na vahao e haru haeria, ia e meeria hakahaeroo imua nakaremata natama, tena alaa saaita kootou etanattana kihukui ma natama ettiri na hakalono llihu nei raa hoki. ³⁴ Kootou etoo na hakalono llihu natama karapusi raa, tena tesaaita na hekau kootou raa kutooria hakaatoa, kootou ekkumi hemu koi nonoho hihhia, maitaname kootou e illoa pera ma kootou eme kittino nameeroo taualleka tera eme ki mmoe tahi na vahao hakaatoa raa.

³⁵ Auu setiaki na hakattina kootou raa, maitaname eisi natuhana ellahi TeAtua eme kikouatu. ³⁶ Kootou ki varatoa tennoho kilavaa kootou te ppena hea TeAtua e hihai raa, tena ku too hea Aia ni tattara raa. ³⁷ Maitaname te Launiu Tapu raa e tattara ma,

“Tena se roroa,

te Tama ma Aia e me ki hamai raa e me ki hamai;

Aia se lavaa te nnahe hoki.

³⁸ Kootou na tama Anau e ttonu tahi raa e me ki hakattina,
tena kootou e me ki ora;

emeia kame nitama ku vakkai muri na tiputipu laatou
i mua raa,

tena Anau e me ki se hihia i na tama naa.”

39 Taatou seai ma nitama evakkaimuri, tena ku oo no llano. Emeia taatou e isi na hakattina, tena taatou e me ki tokonaki ria hoki ki ora.

11

Na tama e isi na hakattina e llahi

¹ Taatou e me ki isi na hakattina kame taatou e varatoa te nnoho no hakattari na mee e me ki kapihi mai i muri raa, ia ki hakattina hoki pera ma taatou e me ki too na mee taatou se kkite raa. ² Aaraa ko na hakattina na tama i mua raa ni mee TeAtua no hihia.

³ Na hakattina taatou raa e mee taatou no illoa ma TeAtua nitattara koi, tena na mee hakaatoa roo ki tipu ake, tena na mee taatou e kkite raa e pena mai i na mee taatou se kkite raa.

⁴ Teenaa ko te hakatina Abel raa e mee aia no hoki ake TeAtua te hoki e raka i aruna te hoki Kein raa. Tena TeAtua kutoo Abel pera ma hetama etonu tahi e mee na hoki aia raa. Ia niaina ma Abel kumate, emeia na tattara te hakatina aia raa koi tattarahia koi te aho nei.

⁵ Teenaa ko te hakatina Enok raa e mee aia ki se mate. Emeia Enok etooria ma te ora nokkave TeAtua i te vaelaniraa, maitaname sehai tama nilave tamaraa e mee TeAtua ni too tamaraa nokkave i aruna. Te Launiu Tapuraa etattara ma TeAtua e hihia roo ina tiputipu Enok raa imua tamaraa nitooria nokkave i aruna. ⁶ Sehai tama elavaa te mee TeAtua ki hihia kame aia se isi te hakatina, maitaname na tama hakaatoa e oo ake TeAtua raa e hakattina pera ma TeAtua e ora, ia e me ki kou ake na tuhana na tama e sесе Aia raa.

⁷ Teenaa ko te hakatina Noaraa e mee aia ki tautari na tattara hakamattaku TeAtua nitattara ake aia i na mee e me ki kapihi ake i muri tera aia se kite raa. Aia e hakarono na tattara TeAtua raa, tena aia ki pena te vaka e rahi ki tokonaki laatou hai maatua. Tena i te hakaotioti, na tama te maarama nei raa ku hakatonutonu ria, emeia TeAtua e too Noa pera ma he tama e tonu tahi e mee aia e hakatina.

⁸ Teenaa ko te hakatina Abraham raa e mee aia ki hakarono no tautari te kanna TeAtua raa te saaita TeAtua ni meake aia ki haere i te henua Aia e tattara ma ki kou ake Abraham raa. Abraham e tiaki te henua aia raa no haere, ia aia se iroa ma aia e haere i hee. ⁹ Te hakatina aia raa e mee aia no noho pera ma he manusiri i te henua na tama tera TeAtua e meake ma Aia e me ki kou ake ma Abraham raa. Abraham e noho i roto na hare taporo, e ssau hoki pera ma Aisak laaua ma Jekop raa, tokorua TeAtua e tattara ma Aia e me ki kou ake te henua raa hoki. ¹⁰ Maitaname Abraham e noho no ttari te matakaina e rahi TeAtua e me ki pena raa, te matakaina raa e tuu i aruna na pou e mmau tahi roo.

¹¹ Tena te hakatina Abraham raa e mee aia kiisi na tamalliki, niaina ma aia kumatua haeo roo, tena Sara hoki kuselavaa te isi na tamalliki. [Sara e hakatina hakamaoni TeAtua, tena aia kumee no haitama, niaina ma aia kuselavaa te isi na tamalliki.] Sara e hakatina ma TeAtua e me kittaohi mmou na tattara Aia raa. ¹² Niaina ma Abraham kumatua haeo roo, ia ku taapiri hoki ki mate, e mea itetama hokotahi nei koi, tena na hai mokopuna aia raa kutammakiroo pera ma na hetuu ite vaelani, ia e tammaki hoki pera ma na kerekere vaa tai tera se hai tama e lavaa te ppau raa.

¹³ Na haktina na tama nei e iviroo ite kaamata haere notae te saaita laatou kummate raa. Na tama nei setoo na mee TeAtua ni tattara ma ki kou ake raa, e mea na tama nei e hihhiaroo te saaita laatou nikkite na mee TeAtua ni tattara ake te saaita laatou koi mmao roo, tena kitattara ake pera ma laatou ni manusiri ennoho na henua na tama iroto te maarama nei. ¹⁴ Na tama etattara na tattara peeneiraa ehuriake pera ma laatou esesee he henua ma laatou kinnoho. ¹⁵ Peeraa laatou ki mamannatu haimahi te henua laatou ni tiaki no oo itaharaa, peeraa laatou e me ki vakkaimuri. ¹⁶ Emeia na tama naa e hihhai ma laatou kinnoho te henua tauareka ite vaelani raa. Tena TeAtua hoki se napa te kanna ma Aia ko TeAtua na tama naa, maitaname Aia ku oti te tanattana te matakaina na tama naa.

¹⁷ Teena ko te hakatina Abraham raa e mee aia ki hoki ake Aisak pera ma he hoki te saaita TeAtua ni hahaaite aia. Abraham ko te tama TeAtua ni kou ake te tattara hakamaoni raa, e mea aia e tanattana ki hoki ake te tamariki aia raa pera ma he hoki. ¹⁸ TeAtua ni meake Abraham ma, "Na hai mokopuna akoe tera Anau ni tattara atu raa e me ki oo mai i te vahi Aisak." ¹⁹ Abraham e hakataakoto ma TeAtua e lavaa te hakaora muri Aisak itaha ma te mate, ia tena anau e meatu kootou, Abraham ni too muri Aisak itaha ma te mate.

²⁰ Teena ko te hakatina Aisak raa e mee aia ki hakatapu Jekop laua ma Iso ki kou ake he tauareka ma tokoru raa i muri.

²¹ Teena ko te hakatina Jekop raa e mee aia ki hakatapu tokoru na tamalliki Josepra imua aia e mate. Aia e hakapare telaakau aia e hahaeere ma aia raa, tena ki lotu ake TeAtua.

²² Teena ko te hakatina Josepra e mee aia ki tattara i mua aia e mate pera ma na tama Israel raa e me ki oo i taha ma Isip, tena aia ki tattara ake hoki hea na tama raa e me ki mee i te tinotama aia raa.

²³ Teenaa ko te hakattina na maatua Moses raa e mee laaua ki huu te tamariki raa no tae e toru na marama. Tokorua raa ekkite pera ma te tamariki raa e tiputipulaoro, tena laaua ku se isisi na mattaku no seu te tuua te tuku raa.

²⁴ Teenaa ko te hakatina Moses raa e mee aia ki se hihai ma aia ki kannaria pera ma he tamariki te taukupu te tuku te saaita aia ni homo ake raa. ²⁵ Aia e hihai ki hakalono llihu ma te kanohenua TeAtua raa, tena aia se hihai ki hihai i na haisara paa saaita koi. ²⁶ Temaana aia ma ki hakalono llihu peeraa ma te Mesaia raa e raka roo i aruna ma na mee taualleka hakaatoa i roto Isip raa, maitaname aia ekkira tahi koi i na tuhana e mmoe mai i muri raa.

²⁷ Teenaa ko te hakatina Moses raa e mee aia ki se matakua ma te tuku raa e roto, tena aia ki tiaki Isip. Aia ekkahu ma aia e kite TeAtua, tena aia ki karo te vaakai Isip. ²⁸ Aia e hakatina hakamaoni TeAtua, tena aia ki tanattana te kai te Pasova raa, tena ki meake na tama raa ki pallai na pou raa ma na toto ki se lavaa te Ensel te Mate raa e taa na arapou na tamalliki Israel raa.

²⁹ Teenaa ko na hakattina na tama Israel raa e mee laatou no oo vaaruna te kina e pakupaku i roto te Lottai e Mmea raa, tena te lottai raa ku hamai no uhi na tama Isip raa te saaita na tama raa ni oo atu hoki vaa roto te lotai raa.

³⁰ Na tama Israel raa e hakattina hakamaoni, tena na tauppaa te matakaina Jeriko raa ki hhina i raro te saaita laatou ni hahae alleha te matakaina raa e hitu na aho.

³¹ Teenaa ko te hakatina Rehap raa e mee aia ki se taia ria no mate hakapaa ma na tama setauttari TeAtua raa, maitaname aia e too hakaraoi roo na tama Israel e haere mata-mata hemuu raa.

³² Eaa, anau ki haere koi no haere? Te saaita nei e popoto roo, tena anau se isisi te saaita ki tattara atu na tama pera ma Gidion, Barak, Samson, Jefta, Devit, Samuel ia ma na profet raa hoki. ³³ Na tama nei e hakattina hakamaoni TeAtua, tena ki oo no ppuhu no taa na tama na kanohenua e llahi raa. Na tama nei e ppena na mee ettonu, tena ki too hea TeAtua ni tattara ake raa. Na tama nei e ppui na maihu na manu kaittama raa, ³⁴ ia e tinai na ahi e vvella roo, tena e hakassao ria no se taia ria no mmate. Na tama nei ni mee raa e matanaenna, e meia te saaita nei na tama nei ku ivi, ia na tama nei e hai mmahi i roto na taua, tena ki taa na tama haeo alaa henua raa no mmate.

³⁵ Na hhine i mua raa e hakattina hakamaoni TeAtua, tena na llave ana laatou ni mmate raa ku ora muri hoki.

Alaa tama se hihhai ma laatou kittana, tena ku taia ria hakahaeoro no mmate ma kilavaa laatou te too muri te ora e tauareka raa. ³⁶ Alaa tama e tataussua ria, tena kirikiria, ia alaa tama e haiharia na seni no ppono

i na hare karapusi. ³⁷ Alaa tama e maka ria na hatu, ia alaa tama e tutia ria no m motu lottonu, ia alaa tama e mmate i na paraamo. Na tama raa e hahaere ma na hekau laatou e pena na kiri na sipsip ia ma na kiri na gout raa. Alaa tama e tutuu haeo, ia e hakalono llihu, ia e meemeeria hakahaeo ria roo. ³⁸ Te maarama nei se tauareka ma laa-tou! Na tama naa e hahaere huri koi pera ma ni manusiri i na kina e tuumaha, na mouna, ia e nnoho i roto na rua na vahi na mouna ia ma na rua i roto te kerekere.

³⁹ Te Atua e hihai roo na tama nei hakaatoa e mee na hakattina laatou raa! Emeia laatou se hai tama ni too hea Te Atua ni tattara ma Aia e me ki kou ake raa, ⁴⁰ maitaname Te Atua ku oti te penapena te hakataakoto e tauareka roo ma taatou. Te hakataakoto Aia raa e mee pera ma kame taatou e nnoho hakapaa, tena taatou e me ki ttonu roo hakamaoni.

12

Tauttari na tiputipu Jisas

¹ Ia tena itevahi taatou; taatou eisiroo tamaki na hakattina ana e nnoho na vahi hakaatoa no matamata mai. Tena taatou ki peesia na mee hakaatoa ettuu mai imua ia ma na hai sara taatou selavaa te peesia raa, tena taatou ku hai na mahi ki huro te haiva koi moe mai i mua raa. ² Taatou kikkira tahi koi na karemata taatou raa iaa Jisas, te Tama taatou ni hakattina i te kaamata haere no tae te hakaoti raa. Emeia Jisas ni se napa i na hakalono llihu Aia e me ki too raa, e mee te hihia e moe hakattari mai Aia raa, ia Aia se mamaanatu tammaki hoki ite mate Aia iaruna tekros raa, tena te saaita nei Aia ku noho i te vahi lauaa i te Nohorana Te Atua raa.

³ Mannatu na hakalono llihu Aia ni isi raa, ia te varatoa Aia te noho ma na tama e haeo Aia raa! Ia tena auu se tipuaina no tiaki na hakattina kootou raa. ⁴ Kootou e ppuhu roo na mahi ma ki peesia na tiputipu sakkino raa, e meia se hai toto ni llee i te ppuhu kootou ni ppuhu raa. ⁵ Kootou ku ssiri na tattara hakapurupuru Te Atua ni tattara atu kootou pera ma ni tamalliki Aia raa?

“Taku tama, hakarono roo kame Te Atua e hakatonu akoe, ia auu se mamaanatu tammaki kame Aia e hai atu akoe.

⁶ Maitaname Te Ariki e poroporo na tama hakaatoa tera Aia e laoi raa,

tena ku hakatonu na tama hakaatoa Aia e too pera ma ni tamalliki Aia raa.”

⁷ Kootou ki nnoho hakavaratoa te saaita na tamana kootou raa e poroporo atu kootou, maitaname Te Atua e me ki poroporo atu kootou hoki pera ma ni tamalliki Aia. Eaa, e isi te tamariki ni se porohia te tamana aia? ⁸ Na tamalliki Te Atua raa hakaatoa e porohia hakaraoi roo, ia kame kootou

se porohia ina tiputipu taualleka, tena kootou seai ma nitamalliki Aia hakamaoni, emeia kootou nitamalliki e hhura mai i aho. ⁹ Na tamana taatou te maarama nei raa e poroporo mai taatou, tena taatou e hakammaha hoki na tama raa. Kaa taatou eme ki hakammaha peehee te Tamana taatou e tapuraa ki ora taatou! ¹⁰ Teeraa he meana koi na tamana taatou raa e poroporo mai taatou ma ki hakatonutonu taatou, emeia TeAtua e poroporo mai taatou ma ki ttapu na ora taatou, ki lavaa taatou te ssau pera ma Aia. ¹¹ Na saaita taatou e hakatonutonu raa, taatou emee ma temeeraa emee taatou no haeo, tena taatou ku se hihhia. Emeia imuri, na tama ni too na poroporo e hainattaa raa ku nnoho na ora e taualleka roo.

Lollohi hakamattonu na ora kootou

¹² Sausau na rima ttahi kootou naa, tena ku hakamakkaa na vae kootou raa ki se makkau na hukui na turi raa. ¹³ Hahaere na mateara e ttonu raa ki se lavaa te vae e takoto sellono raa te mate, tena te vae naa e me ki tauareka.

¹⁴ Hahaivi ki nnoho taualleka kootou ma na tama hakaa-toa, tena ku hahaiivi ki nnoho na ora e ttapu, maitaname se hai tama e lavaa te kite na maihu TeAriki kame te ora aia raa se tonu. ¹⁵ Kootou ki hakamattonu, ki se hai tama kootou e huro itaha ma telaoi TeAtua raa. Lollohi ka oti alaa tama kootou kumee pera ma nalaakau emmara tera e hhomo no mee tammaki na tama ki hakalono lihu raa. ¹⁶ Hakamattonu ki se hai tama e tauttari na tiputipu se ttonu, ia se isi na hakattina pera ma Iso te tama ni kou ake na mahi aia pera ma he arapou raa iaa Jekop, emee koi aia e hikai raa. ¹⁷ Kootou e illoa pera ma imuri aia ku hihai ki too muri na mahi aia raa. Emeia aia ku se lavaa, tena aia ku se hai ara hoki elave te too muri na mahi aia raa, niaina roo ma aia e tani no kainno ake te tamana aia raa.

¹⁸ Kootou se kittae roo ina mee kootou e tau te kite nottaohi ma na rima kootou raa pera ma na tama Israel raa. Na tama raa ni oo nottaie ite kina te mouna Sainai raa no kkite te mouna raa eura, tena kikkite te kina raa ku pouri roo, tena kikkite te matani hai mahi roo ku maairi, ¹⁹ tena killono te puu raa eiri, tena killono te reo te Tama raa. Te saaita na tama raa ni llono te reo raa, na tama raa ku mattaku roo, tena ki kainno ake te reo raa ma laatou ku se hihhai ki hakallono hoki teeraa tattara, ²⁰ maitaname laatou ku se lavaa te amo te tattara te reo raa e meake ma, "Kame hetama ettaohi, seainaa he manu e haere no hakattiri ake te mouna nei, te tama naa, seainaa te manu naa ki makaria ki mate." ²¹ Hea laatou e kkite raa e hakamataku roo, tena Moses ki meake, "Anau e porea roo taku matakua!"

²² Emeia kootou kuttiae ite Mouna Saion, te matakaina e rahi TeAtua e ora raa, teenaa ko Jerusalem te matakaina

ite vaelani tera e isi tammaki na simata na ensel raa. ²³ Kootou kuttæe i te kina na tama e me ki nnoho no hihhia ma te arapou TeAtua raa, na tama tera na inoa laatou raa e mmau i te vaelani raa. Kootou kuttæe i TeAtua, te Tama e me ki hakatonutonu na tama hakaatoa raa, tena ku mee na anana na tama taualleka raa kittonu tahi. ²⁴ Kootou kuttæe iaa Jisas, te Tama e hakapaa taatou ma TeAtua ma te tattara e ivi vahao nei raa, ia ku ttæe hoki i te kina na toto Aia ni kkoo tera e isi te hakataakoto e rahi roo e raka i aruna ma te toto Abel raa.

²⁵ Kootou ki hakamattonu, auu sekkaro te hakallono Tama raa e tattara atu. Na tama ekkaro te hakallono na tuua Tama raa ni tattara atu i te maarama nei raa se lavaa te hakassao itaha. Kootou ekkahu ma kootou elavaa te hakassao kame kootou se hakallono na tuua te Tama i te vaelani raa ni tattara atu kootou raa? ²⁶ Te saaita naa, te reo te Tama raa e ruru te maarama nei hakaatoa, e meia te saaita nei Aia ku kou mai te hakamaoni ma, "Anau se lavaa te ruru te maarama nei hokoia. Anau e me ki ppena hakaraoi, e meia Anau e me ki ruru te maarama nei ma te vaelani raa hoki."

²⁷ Te tattara "hakaraoi" raa e hurimai pera ma namee hakaatoa Aia ni ppena raa e me ki ruru ria no peesia, tena na mee se lavaa te ruru ria e me ki mmoe.

²⁸ Taatou ki hakammaha TeAtua e mee te Nohorana taatou etoora se lavaa te ruru ria. Taatou ki hakammaha no lotu ake TeAtua i na tiputipu hakamaoni te lotu tera e me ki mee Tama raa ki hihia raa, ²⁹ maitaname TeAtua he ahi hakamaoni e lavaa te seu na mee hakaatoa.

13

Na tiputipu e mee TeAtua ki hihia

¹ Kootou kitauhano telaoui tetama ma tetama pera ma nitama hakamaoni telotu. ² Mannatu no hakkoro na tama alaa henua kiooatu na hare kootou raa. Eisi na tama eppena peenei, tena laatou seilloa ma laatou e hakkoro hoki na ensel. ³ Mannatu na tama ennoho i roto na hare karapusi raa pera ma kootou ennoho ma na tama raa i roto te hare karapusi. Mannatu na tama e hakalono lihu raa pera ma akoe e hakalono lihu hoki ma na tama raa.

⁴ Na tama hakaatoa ki mannatu hai mahi i te vahi te avana, tena na taanata ia ma na hhine raa ki hakamaoni ilaaua hokolaaua. TeAtua e me ki hakatonutonu na tama eppena na tiputipu sakkino ia ma na tama ku se hakamaoni i te avana laaua raa.

⁵ Auu se mannako sileni i roto na ora kootou, tena kootou ki hihhia koi hea kootou e isi. Maitaname TeAtua e tattara ma, "Anau se lavaa te haere itaha ma akoe: Anau se lavaa

te tiaki akoe.”⁶ Taatou ki se mattaku, tena taatou ku tattara ma,

“TeAriki* ko te Tama e tokonaki anau,
Anau se lavaa te mataku.

Hea na tama e lavaa te ppena iaa anau?”

⁷ Mannatu na tama hakamattua kootou i mua raa, na tama tera ni tattara atu na tattara TeAtua raa ikootou. Mannatu na ora na tama raa ni isi haere notae tesaaita laatou kummate raa, tena kootou kutauitari na hakattina na tama raa. ⁸ Jisas Kraissau te ahonei, taiao ia ma na ahoro hakaatoa. ⁹ Auu se tiaki na akoako e kkeeraa ki hakattaki kootou itaha ma te hakatina hakamaoniraa. Etauareka TeAtua te kou mai na hakattina taatou, ia seai ma ki tauttari na tuua e tattara i te vahi na kai raa. Na tama e tauttari na tuua nei raa seisi te tokonaki laaou etoo ina tuua raa.

¹⁰ Namaatua e hehekau iroto tekina elotulotura se isi na mahi kikkai na hoki emmoe iaruna te olta raa.

¹¹ TeMaatua Hakanaaniu na Jiu raa etoo na toto na manu raa no kkave i te Kina e Tapu Kkini raa ki hoki ake mo hoki kissorua haisara: emeia na tinotama na manu raa e me ki ttunirua i mmao i taha ma te matakaina.

¹² Teenei ko te hakataakoto hokotahine nei koi, tena Jisas ekkave no mate hoki itaha ma te matakaina raa ma kilavaa te toto Aia raa tessoro na haisara na tama raa itaha ki matahua na tama raa. ¹³ Taatou ki oo itaha ma te matakaina nottiri Tamaraa ki nnapa taatou hakaatoa ma Tamaraa.

¹⁴ Maitaname taatou seisi te matakaina ettino hakamaoni iroto te maarama nei; taatou koi seese koi te matakaina eme kihama raa. ¹⁵ Ia taatou kilotu tahi ake TeAtua pera ma ni hoki i te inoa Jisas, teena ko na hoki taatou e kou ake ma na maihu taatou pera ma Jisas ko TeAriki raa. ¹⁶ Auu sessiri kippena namee taualleka ki tokonaki alaa tama, maitaname aanei ko na hoki eme TeAtua ki hihia.

¹⁷ Hakallono na tama hakamattua kootou raa, tena ku tauttari na tattara na tama naa. Na tama naa e lollohi na anana kootou, ia se hai vahao e hamalollo maitaname na tama naa eme kitattara ake TeAtua na uata laaou raa hakaatoa. Kame kootou e tauttari na tama naa, tena na tama naa eme kippena hakaraoi roo na uata laaou raa, kame seai, na tama naa eme ki uata ma te alloha, tena te uata na tama naa se lavaa te tokonaki kootou.

¹⁸ Tauhano te lotu ma maatou. Maatou e illoa ma maatou e isi na hakataakoto taualleka, maitaname maatou e hihhai kippena namee ettonu na vahao hakaatoa. ¹⁹ Tena anau e kainno atu kootou ki lotu ake TeAtua ki kauna ria atu anau ki vaakai atu kootou vahao nei.

* 13:6 13.6 TeAriki: Na tattara nei e mmau i roto te Launiu na Rue 118.6. Iroto i te Old Testament se isi TeAriki e meia e isi koi te inoa TeAtua ko Jihova

Te lotu hakaoti

²⁰ ²¹ TeAtua e hakaora Jisas TeAriki taatou raa i taha ma te mate, Aia ko te Tama Hakanaaniu e rorohi na sipsip raa, tena te toto Aia raa e tokonaki hai mahi roo taatou no mee na tattara hakamaoni TeAtua ekou mai taatou raa no ivi. Tena tenoholaoui TeAtua raa kikou atu na mee hakaatoa kootou e hihhairaa, kilavaa kootou teppena hea Aia e hihai, tena Aia kippena i na ora taatou raa hea Aia e hihai i na mahi Jisas Krai. Taatou ki hakammaha Krai na vahao hakaatoa! Amen.

Na tattara hakaoti

²² Aku taina ma aku kaave, anau e kainno atu kootou kinnoho hakaraoui no hakallono na tattara hakapurupuru nei; telauniu anau etaataa atu kootou nei seroroa avare. ²³ Anau e hihai ma kootou ki illoa pera ma Timoti, te taina taatou raa kuoti te uhuria i taha ma te hare karapusi. Kame aia e hamai vave, tena anau e me kitoo aia kioo atu maaua te saaita anau e haere atu no mmata kootou raa.

²⁴ Kou ake na tattara hihhia maatou raa i na tama hakamattua taatou raa hakaatoa ia ma na hakattina ana TeAtua raa hoki. Nataina ia ma nakaave taatou i Itali raa e kou atu hoki na tattara hihhia taatou raa i kootou.

²⁵ Na mahi TeAtua raa kinnoho ma kootou hakaatoa.

Jems

Te launiu Jems e taataa

Na hakataakoto hakamattua i roto te launiu nei:

Na tattara kaamata 1.1

Na tiputipu te hakattina 1.2—1.8

Na tama mouraro ia ma na tama hai sileni 1.9—1.11

TeAtua se tatakore te tama ki haisara 1.12—1.18

Hakallono na tattara TeAtua 1.19—1.27

Se hakammaha na tama hai sileni 2.1—2.13

Hakattina, tena kuppena 2.14—2.26

Na tattara te tama te lotu 3.1—3.18

Te tama te lotu i roto te maarama nei 4.1—5.6

Na tattara hakaoti 5.7—5.20

¹ Anau Jems, anau he tama hehekau TeAtua ia ma TeAriki Jisas Krai:

Anau e kou atu te tauareka anauraa ikootou na tama hakaatoa TeAtua tera ennoho inakina hakaatoa i roto te maarama nei raa.

Te hakatina ia ma te atamai

² Aku taina, kootou kimannatu pera ma kootou e me ki tuttuulaoi te saaita kootou ettiri na hahaaite, ³ maitaname kootou e illoa pera ma na hakattina kootou raa eivi koi te saaita na hahaaite, tena ite hakaotiote kootou elavaa tettuummau. ⁴ Tena kootou kihakamattonu no ttuummau kittae roo te hakaoti, ia kittonu tahi ki se lavaa kootou telliha, tena namee hakaatoa ki kaatoa i roto kootou. ⁵ Emeia kame he tama kootou se isi te atamai aia, tena akoe kulotu ake TeAtua, tena Aia e me ki kou atu, maitaname TeAtua e me ki hoki ake hakaraoi roo i na tama hakaatoa. ⁶ Emeia te saaita akoe elotu, akoe kihakatina, ia ki se mamaanatu tammaki hoki. Te tama e mamaanatu tammakiraa essau pera ma he peau i roto temoana tera e aania ria no haere tautari tematani. ⁷ ⁸ Kame akoe he tama peenei: he tama se iroa te hakatonu te hakataakoto akoe, ia he tama seiroa hea akoe e me kippena, tena akoe ki se too te maanatu pera ma TeAriki e me ki kou atu he tauareka ma akoe.

Na tama mouraro ia ma na tama hai sileni

⁹ Na tama te lotu e tuttuu haeroa e tau te hihhia te saaita TeAtua essau laatou iaruna, ¹⁰ tena natama telotu e tuttuulaoi raa e tau te hihhia te saaita TeAtua e tuku laatou no mouraro. Maitaname na tama e tuttuulaoi raa e me kimmate pera ma nakaute ia ma naveve vaa roto raa. ¹¹ Te laa raa e hopo ake ma te vvela hai mahi aia raa no ttuni naveve raa, tena nakaute naveve raa kumaoha, tena te hakamanako nakaute raa kuseai koi. Ia essau hoki,

na tama e tuttuulaoi raa e me kimmate te saaita laatou e tauhano te ppena hea laatou e ppena i na aho hakaatoa raa.

Na hahaaite ia ma na tatakore

¹² Na tama ettuu mmou ina hahaaite raa e me ki hakatapuria, maitaname te saaita laatou e hakassao itaha ma na hahaaite raa, na tama naa e me kitoo te ora TeAtua nitattara hakamaoni ake inatama elaoi Aia raa pera ma nituhana laatou. ¹³ Kame taatou e tatakorehia ina hahaaite, taatou selavaa tetattara ma, "TeAtua e kou mai te hahaaite nei." Maitaname namee haeoraa selavaa tetatakore TeAtua, tena TeAtua Hokoia selavaa tetatakore tetama. ¹⁴ Emeia taatou e me kitatakore ria kame taatou e oo nommao, tena kukapitia ina tiputipu haeo tera taatou e hihhairaa. ¹⁵ Tena natiputipu haeo taatou raa e me kikou mai na haisara, tena na haisara raa e me kikou mai te mate te saaita na haisara e hakamaatua te ora akoe.

¹⁶ Aku taina ma aku soa laoi roo, anau e hihai ma kootou ki illoa hakamaoni te mee nei! ¹⁷ Na hoki taualleka hakaatoa ia ma namee taualleka raa e oo mai ite vaelani; TeAtua e kou mai taatou na mee raa; Aia ko te Tama ni pena te maahina ite vaelani raa, tena Aia ko te Tama selavaa te hakatike te maahina raa ki pouri. ¹⁸ Ite hihai Aia, TeAtua ni mee taatou nottipu pe nei ma natattara hakamaoni Aia raa, ma kittuu taatou imua namee hakaatoa Aia ni pena raa.

Hakallono, tena ku ppena

¹⁹ Aku taina ma aku soa laoi roo, mannatu te mee nei! Na tama hakaatoa ki vave no hakallono, e meia ki se vave no tattara, ia ki selloto vave hoki. ²⁰ Maitaname telloto taatou na tama raa setokonaki kissau tetauareka TeAtua raa. ²¹ Ia tena peesia natiputipu haeo hakaatoa ia ma na hakataakoto sakkino raa itaha. Tauttari TeAtua, tena kutoo natattara Aia nittori i roto na hatumanava kootou raa, natattara tera elavaa tetokonaki kootou ki ora raa.

²² Auu se hakalollono koi natattara Aia raa; e meia tauhano te tautari namee akoe ni hakarono raa. ²³ Kame akoe e hakarono koi natattara raa, tena ki se tautari natattara raa, tena akoe e ssau pera ma na tama e matamata koi te tipu latou raa i roto te kalasi raa. ²⁴ Na tama naa e lavaa te mmata no kkite natiputipu laatou raa i roto te kalasi, e meia te saaita laatou e oo raa, na tama naa te saaita naa koi kussiri ma laatou ettipu peehee. ²⁵ Emeia kame kootou emmata hakaroi roo tetuaa hakamaoni tera e mee na tama kittonu raa, tena kutuku na hakataakoto kootou raa ite tuaa raa, ia ki se mee ma kootou ki hakallono koi, tena kioti kussiri, e meia tauttari noppena namee

taualleka raa. TeAtua e me ki hakatapu kootou e mee na mee kootou ni ppena raa.

²⁶ Kootou e isi na tama e mannatu pera ma laatou ni tama telotu? Kame akoe se hakamattonu ite vahi te maihu akoe raa, tena temee akoe ma akoe hetama iteloturaa ku seai koi, tena akoe emariu koi i akoe hokkoe. ²⁷ Hea TeAtua Tamana e maanatu ma ematahua, ia etauareka i te vahi te lotu raa ko te mee nei: ki lollohi na tamalliki se isi na maatua raa ia ma na tautukaha h hine i na hakalono llihu laatou raa, tena ku rorohi akoe kise haere no mmao e mee na mee sakkino i te maarama nei raa.

2

Laoi na tama hakaatoa

¹ Aku taina, kootou ni hakattina ana Jisas Krai TeAriki taatouraa, teenaa ko TeAriki e isi na mahi hai mmahi raa, tena kootou semee ma kootou ki hihhai koi na tama etauttari hea kootou ekkite ma na karemata kootou raa. ² Kame hetama haisileni etaaro tering ekivakiva tematarima aia, tena kiuru na hekau esuimmaha, e haere atu ite kina kootou ekkuturaa, tena hetama e hakaalloha euru na hekau masaessae ku haere atu hoki. ³ Tena kame kootou e hakammaha tetama euru na hekau taualleka raa, tena kimeake tetamaraa ma, "Haere no noho ite kina i mua raa," tena ku meake tetama hakaalloha raa ma, "Haere notuu imuri, kaa seai akoe ku noho i aruna te kiripapa i te kina na vae anau nei," ⁴ tena kootou kussara e mee kootou ku hirihiri ite vahi kootou hokkootou itetokorua nei, tena kihai koi na mannatu kootou tautari na hakataakoto kootou e sakkino raa.

⁵ Aku taina ma aku soa lairoo, hakallono! TeAtua e hirihiri na tama e hakaalloha i te maarama nei raa ki tuttuu laoi ina hakattina laatou raa, ia kinnoho i te Hakamaatua ana Aia nitattara hakamaoni ake na tama elaoi mahi Aiaraa. ⁶ Emeia kootou se hakammaha na tama hakaalloha raa! Koai na tama e hai na haeo kootou, tena kihoro kootou no hakattuu i mua na tama hakatonutonuraa? Teenaa ko na tama haisileni! ⁷ Na tama naa ko na tama tera nitamoahaeo te inoa tauareka TeAriki kootou raa.

⁸ Kootou eme kippena namee ettonu kame kootou etauttari te tuua ite Hakamaatua ana ite Vaelani tera e mmau i roto te Launiu Tapu raa ma, "Laoi alaa tama pera ma akoe e laoi akoe hokkoe." ⁹ Emeia kame kootou e hihhai koi na tama etauttari hea kootou ekkite ma na karemata kootou raa, tena kootou e me ki haissara, tena te tuua raa e huriatu pera ma kootou kuseu te tuua raa. ¹⁰ Kame he tama e seu he tuua hokotahi, tena te tama naa ku hai sara i te vahi na tuua raa hakaatoa. ¹¹ Maitaname te tuua e mee ma, "Auu sekaremata kailallao," tena teeraa tuua hoki

e mee ma, "Auu se taa tama." Niaina ma akoe se karemata kairarao, e meia akoe e me ki sara ma na tuua raa hakaatoa kame akoe etaa tetama no mate. ¹² Tattara, tena kuppna e mee kootou e me ki hakatonutonuria te tuua tera e hakattana taatou raa. ¹³ Maitaname TeAtua selavaa te aroha te saaita Aia e hakatonutonu te tama se isi te aroha aia raa, e meia te manava aroha raa e hakanaaniu iaruna te hakatonutonu na tama raa.

Na hakattina ia ma hea taatou e ppena.

¹⁴ Aku taina, e isi te tauareka kame kootou e tattara ma kootou e isi na hakattina, e meia hea kootou e ppena raa settonu? Kaa na hakattina kootou raa elavaa te tokonaki kootou no ora? ¹⁵ Kame e isi na taina ia ma na kaave kootou se isi na hekau ia ma na kai kikkai. ¹⁶ Tena e isi te tauareka kame kootou e meake na tama raa ma, "TeAtua e hakatapu kootou. Nnoholaoi no kkai hakaraoi!"? Ia e isi te tauareka kame kootou selavaa te tokonaki na tama raa ma hea laatou e hihhai iroto na ora laatou raa? ¹⁷ Kame te hakattina koi hokoia, tena se isi na mee taualleka e hakapaa ake ma te hakattina raa, tena te hakattina naa he hakattina koi e mate.

¹⁸ Emeia eisi roo tetama e me kitattara ma, "Teeraa tama e isi te hakattina, teeraa tama e me kippena na mee taualleka." Tena anau e me kimeatu ma, "Huri mai ma tetama elavaa peehee te isi te hakattina, tena kootou se hai mee e huri mai ki kite anau raea. Anau e me ki huri atu na mee kikkite kootou te hakattina anau." ¹⁹ Kootou e hakattina pera ma e isi TeAtua hokotahi koi? Tauareka! Na tipua sakkino raa e hakattina hoki, ia eporeppore te mattaku. ²⁰ Kootou evvare roo! Kame kootou e hakattina koi, tena se hai meeroo tauareka e ppena, tena te hakattina naa he hakattina koi e mate. ²¹ Abraham te tipuna taatou raa e hakattina TeAtua, tena ki hoki ake Aisak tetama aia raa iaruna te olta. Tesaaita Abraham ni pena te mee e tonu raa, tena TeAtua ku hakataakoto pera ma tama raa e tonu tahi i na karemata Aia. ²² Kootou e kkite pera ma te hakattina tama raa e hakanatahi ma na mee aia e ppena raa. Tesaaita aia ni ppena na mee e ttonu raa, te hakattina aia raa ku kaatoa. ²³ Tena na tattara te Launiu Tapu raa e huri mai no hakamaoni, "Abraham e hakattina TeAtua, tena TeAtua ku too te maanatu ma tama raa e tonu tahi i na karemata Aia." Tera hea Abraham e kannaria ma he soa laoi TeAtua. ²⁴ Teenaa kootou e kkite pera ma na mee taualleka taatou e ppena raa e huri ake pera ma taatou ku ttonu ma TeAtua, ia seai ma ko na hakattina koi taatou raa.

²⁵ Rahap e mee peeraa hoki. Niaina te hine raa e hai huri, e meia aia e ppena na mee e ttonu hoki. Rahap e too tokorua na tama Israel e matamata hemuu raa no hakammuni i roto te hare aia raa. Ia tena te hine raa e tokonaki no hakassao

tokorua raa i teeraa mateara. Tera hea te hine raa e tonu tahi i na karemata TeAtua.

²⁶ Kame te tinotama tetama kuse mamananava, tena tetama naa ku mate. Ia kame hetama ehakattina, tena ki tiaki te ppena na mee ettonu raa, tena te hakatina tetama naa e mate hoki.

3

Lollohi hakamattonu na tattara kootou

¹ Aku taina telotu, natama kootou e akoako raa ki setammaki. Pera ma kootou e illoa, maatou natama e akoako raa e me ki hakatonutonuria eraka iaruna ma alaa tama. ² Taatou hakaatoa eppena namee essara. Emeia kame hetama sepena te mee esara ina tattara aia, tena tetama naa e tonu tahi, ia elavaa hoki te rorohi hakaraoi aia hokoia. ³ Taatou epono namee pammee iroto na maihu na hos raa kimee na hos raa ki tauttari taatou, tena taatou e me kilavaa te mee na hos raa ki huro na kina taatou e hihhai raa. ⁴ Kaa seai, kootou ku mannatu na vakatua hai pukei raa: niaina ma te vakatua hai pukei raa e rahi roo, e meia te matani hai mahi raa elavaa koi te mee te vaka raa kitere, tena te hoe paamee te vaka raa elavaa te uru te vaka raa kitere i te kina te ariki te vaka raa e hihai aia kitereraa. ⁵ Essau hoki ma te arero: te arero raa e paamee, e meia te arero raa elavaa roo te tattara ahu i na mee e llahi.

Mannatu! Te maramara paameeroo elavaa tettuni te pupu erahi roo kiura. ⁶ Tena te arero raa essau pera ma heahi. Te arero raa essau pera ma hemaarama epii na haisara etuu iroto na tinotama taatou nottoha te sakkino raa iroto na ora taatou. Te arero raa e hakaura na tinotama taatou raa hakaatoa ma te maramara e hamai i te kina te ahi evvela tahiraa. ⁷ Taatou natama elavaa te hakataratara na manu, tena taatou ku oti te hakataratara alaa manu takavao, na manu kaittama, na manu lellee, na moko torotoro ia ma na ika. ⁸ Emeia se hai tama elavaa te hakataratara te arero. Te arero raa e sakkino, ia se lavaa te moe hemuu. Te arero raa epii na mee sakkino. ⁹ Taatou e hakammaha TeAtua Tamana ma na arero taatou, tena na arero taatou raa e hai hoki na haeo alaa tama, na tama tera e pena iho tautari te tipu roo TeAtua raa. ¹⁰ Na tattara hakammaha ia ma na tattara haeo raa e hopo iho itaha ma te maihu hokotahi naa koi. ¹¹ Te vaitea laaua ma te lottai raa selavaa tekoo iho hakaatoa itaha ma te hatu hokotahi. ¹² Aku taina, te niu selavaa te hua na natu; te kuru selavaa te hua na niu, tena te vai lottai se lavaa te hakatike no marie.

Te atamai e hamai iaruna

¹³ Eisi natama kootou e atamai, ia e mattonu? Tena kootou ku huri mai te hakamaoni i na ora taualleka

kootou raa, na mee taualleka kootou eppena ma te pasemmu ia ma te atamai raa. ¹⁴ Emeia kame na hatu manava kootou raa ekkere, e haeroo, ia emannako, tena auu se tattara ahu ki selavaa kootou te haisara itevahi na tattara hakamaoniraa. ¹⁵ Te atamainaa se hamai i TeAtua iaruna; teenaa he atamai koi ite maarama nei. Te Anana Tapu se kou mai te atamainaa, Satan hokoia ekou mai te atamainaa. ¹⁶ He matakaina peehee natama emanava kkere, ia emannako, te kina naa selavaa tennoho tauareka, ia eme kiisi na sakkino hakaatoa. ¹⁷ Emeia te atamai nei e hamai i TeAtua iaruna. Te mee kaamata roo i te atamai nei ko te matahua, tenoholaoi, tepasemmu ia ma telaoui. Te atamai nei e pii te manava aroha, ia e huri mai na tiputipu taualleka. Te atamai nei seisi na tiputipu sakkino ia ma kitattara uhiuhi. ¹⁸ Tena te tauareka raa ko te tiputipu ni hura ake i roto te tiputipu te noholaoi raa i na hehekau na tama e haere hakatonutonu na sara raa.

4

Na tiputipu sakkino i te maarama nei

¹ Na hakatauttau ia ma na puppuhu kootou naa e oo mai i hee? Na mee naa e oo mai ite hihhai kootou na mee taualleka tera emmoe tahi i roto na hatu manava kootou raa. ² Kootou e hihhai namee, emeia kootou selavaa tetoo nameeraa, tena kootou kumannatu ma kitaa natama kimmate; te hihhai kootou nameeraa erahi roo, emeia kootou selavaa tetoo nameeraa, tena kootou ku hakatauttau noppuhu. Kootou seisi namee kootou e hihhai, maitaname kootou se kainno ake TeAtua kikouatu nameeraa. ³ Ia tesaaita akoe ekainno raa, akoe selavaa tetoo nameeraa, maitaname te tiputipu akoe ekainno ake raa esara; akoe ekainno ina mee akoe e hihai koi kihihia akoe ma nameeraa. ⁴ Kootou nitama seisi nahakattina! Kootou se illoa ma te hihhai kootou namee ite maarama nei raa eme kimee kootou kinonnohao ma TeAtua? Kame akoe e hihai ki soalaoi ma te maarama nei, tena akoe eme kimee akoe kinonnohao ma TeAtua. ⁵ Auu se mamannatu tammaki i na tattara taatou e paupau i roto te Launiu Tapu raa: "TeAtua e rorohi hakamaoniroo te anana Aia etuku i roto taatou raa."

⁶ Emeia te tauareka TeAtua e kou mai raa e rahi roo. Pera ma te Launiu Tapu raa e tattara ma,

"TeAtua se hihai na tama e ahu, e meia Aia e kou ake te tauareka i na tama e pasemmu raa."

⁷ Ia tena kootou hokkootou ki hakallono TeAtua. Ui i taha ma Satan, tena aia eme ki haere i taha ma kootou. ⁸ Oo mai ki tappiri kootou i TeAtua, tena Aia eme ki hamai no taapiri

kootou. Kootou natama hai ssara raa, kootou ki ssoro na rima kootou raa! Kootou natama tattara uhiuhi raa, kootou ki verevere na hatu manava kootou raa! ⁹ Kootou ki alloha, ttani, tena kuppari; hakatike tekkata hihhia kootou naa, tena kutanitani, hakatike tennoho hihhia kootou naa, tena ku nnoho se hihhia. ¹⁰ Kootou ki pasemmu i mua TeAtua, tena Aia e me ki ssau kootou i aruna.

Auu se hai na haeo alaa tama

¹¹ Aku taina, auu sevekuveku alaa tama. Kame akoe evekuveku nohai na haeo alaa tama telotu, tena akoe evekuveku koi nohai na haeo natuaa raa. Kame akoe e hai na haeo natuaa raa, tena akoe seai ma he tama e tautari na tuaa raa, e meia akoe hoki he tama e hai na haeo na tuaa raa. ¹² TeAtua ko te Tama e kou mai na tuaa raa, tena ki hakatonutonu na tuaa raa. Aia Hokoia e lavaa te tokonaki, ia e lavaa teseu. Akoe e hakatettere ma akoe koai ki hai na haeo alaa tama naa?

Na tattara hakamattaku na tama hai ahu

¹³ Tesaaite nei kootou ki hakallono mai anau, na tama e tattara ma, "Te ahonei, kaa seai taiao taatou kuhuro iteeraa matakaina no nnoho he hetau hokotahi kissee he ara ki too taatou tammaki na sileni raa." ¹⁴ Kootou se illoa ma na ora kootou taiao raa e me kittipu peehee! Kootou e ssau pera ma he kohu te ahi tera taatou ekkite paa saaita koi, tena se roroa ku haere no seai raa koi. ¹⁵ Kootou e tau te tattara peenei avare: "Kame TeAtua e hihai, taatou e me ki nnoho no ppena te mee nei, kaa seai ku ppena te mee raa." ¹⁶ Emeia te saaita nei kootou ku ahu, ia kootou ku tattara ahuahu; na tattara ahuahu peenei raa e ssara.

¹⁷ Ia tena taatou e me ki ssara kame taatou se ppena na mee taualleka taatou e illoa ma taatou e tau te ppena raa.

5

Na tama hai sileni raa ki hakamattonu

¹ Tena te saaita nei, kootou natama hai sileni raa ki hakallono mai anau! Kootou kitanittani hakamaroa i na tapahara koi o atu kootou raa. ² Na sileni kootou raa ku ppara, tena na hekau kootou raa ku kaina ria na lollona. ³ Na gol ia ma na siliva kootou raa ku piritia, tena kootou ekkite te piritia nei e me kihuriatu nokai na tinotama kootou raa pera ma heahi. Kootou e hakatautau na sileni ia ma na hekau kootou raa i na aho hakaotioti nei. ⁴ Kootou sekouake na sui natama ehehekau iroto na paupaku kootou raa. Hakallono na tamumu na tama raa! Nattani natama ehehekau iroto na paupaku kootou raa kuttae i TeAtua TeAriki Hai mahi raa. ⁵ Na ora kootou i te maarama nei raa e pii roo na mee sakkino ia ma na hihhia. Kootou e mee na tinotama kootou raa nollahi

ki tanattana te aho te haeo raa. ⁶ Kootou e kou ake na haeo natama, ia etaa natama no mmate, tena natama raa se huri atu no ppuhu ma kootou.

Nnoho hakavaratoa

⁷ Aku taina telotu, nnoho hakavaratoa kittae tesaaita TeAriki e hamai raa. Kira ake, natama ettori nakai raa e varatoa roo tennoho nottari tesaaita nakai laatou ettori raa e hhua na hua. Natama raa e varatoa roo tettari kitae mai tesaaita telaa ia ma na reurehu. ⁸ Kootou hoki ki varatoa. Kootou kimannatu hai mmahi, maitaname te aho TeAriki e me ki hamai raa ku taapiri.

⁹ Aku taina, kootou ki se tamumu i alaa tama ki se lavaa TeAtua te hakatonutonu kootou. Te Tama hakatonutonu raa ku taapiri ki hamai, ia ku tanattana ki hakahura mai. ¹⁰ Aku taina, mannatu na profet TeAtua etattara ite inoa TeAriki raa. Too natama raa pera ma nitattara hai auna tera e varatoa tennoho ma na hakalonollihu. ¹¹ Taatou ku kanna ma natama raa ku hakatapurua, maitaname laatou ettuummau. Kootou ellono te varatoa Jop, tena kootou e illoa e hia namee TeAtua ni kou ake tama raa i te hakaotioti. E mee TeAtua e isi roo te aroha ia ma te laoi.

¹² Aku taina, te mee roo e hakamaatua raa, auu se kou ake te hakamaoni roo kootou tesaaita kootou e hihhai ki hakamoe he tattara hakamaoni. Auu se ttapa te vaelani, te maarama nei ia ma alaa mee hoki. Tapa koi peeraa, "Noo" tesaaita kootou e mannatu ki mee ma noo, tena tapa koi "Seai" tesaaita kootou e mannatu ma ki mee ma seai, tena kootou e me ki se lavaa tennoho i raro na mahi TeAtua ki hakatonutonuria.

Hakattina te lotu

¹³ Eaa, eisi natama i roto kootou e hakalonollihu? Natama naa etau telotu. Eisi natama kootou e hihhia? Natama naa etau te huhua na rue ki hakammaha ake TeAtua. ¹⁴ Eisi natama kootou elavvea? Natama naa etau temeake natama hakamattua telotura ki ooake nolotu ma laatou, tena ku amuhi natama naa ma teloo hakatapura ite inoa TeAriki. ¹⁵ Na hakattina natama etoo telotura e me ki mee te tama laavea raa ki tauareka; TeAriki e me ki tokonaki te tama naa ki maatara muri, tena TeAriki e me ki ssirihia na hai sara te tama naa. ¹⁶ Ia tena, kootou ki ui ake na hai sara kootou raa i alaa hakattina ana, tena kulotu ake hoki TeAtua ma alaa hakattina ana, tena TeAtua e me ki tokonaki kootou ki taualleka muri. Na lotu na tama e taualleka raa e ivi, ia e hai mmahi roo.

¹⁷ Elaija hetama hoki peenei ma taatou nei. Aia elotu hai mahi roo ma ki se lavaa he reurehu elleku, tena se hai reurehu nilleku i roto te henua naa etoru na hetau ia ma e ono na marama. ¹⁸ Tena ki oti aia kulotu hakaraoi,

tena te reurehuraa kunniniho itaha ma te vaelani no hakamaariki na kai i te maarama nei raa.

¹⁹ Aku taina, kame nitama kootou e oo no mmao itaha ma te hakamaoni TeAtua raa, tena teeraa tama ku kou mai hakaraoi na tama naa ki tappiri, ²⁰ tena kootou ki mannatu te mee nei: te tama e hakatike te tama hai sara raa i taha ma na tiputipu sakkino te tama naa, e tokonaki te anana te tama hai sara naa ki se mate, tena te tama naa e me ki ssorohia no matahua i taha ma na hai sara aia raa hakaatoa.

1 Pita

Te launiu kaamata Pita e taataa

Na hakataakoto hakamattua i roto te launiu nei:

Na tattara kaamata 1.1—1.4

Te ora na hakattina ana 1.5—2.25

Na tamalliki TeAtua ia ma na tamalliki Satan 3.1—3.22

Te hakamaoni ia ma na mee e ssara 4.1—4.6

Na tiputipu te laoi 4.7—4.12

Na mahi te laoi 5.1—5.13

¹ Anau Pita, anau he aposol Jisas Krai.

Anau e taataa atu inatama TeAtua ni hirihiri e nnoho maseuseu pera ma ni manu siri i roto na henua Pontus, Galesia, Kapadosia, Esia ia ma Bitinia raa. ² Kootou e hirihiri ria ki tauttari te hakataakoto TeAtua Tamana, tena TeAnana Tapu Aia raa e mee kootou no ttapu ki tauttari kootou iaa Jisas Krai, tena ku ssorohia kootou ki matahua ma te toto Aia raa.

Na mahi TeAtua ia ma te laoi Aia ki nnoho tahi ma kootou.

Te ora hakamaaoni e moe ma taatou i te vaelani

³ Taatou ki hakammaha TeAtua te Tamana Jisas Krai TeAriki taatou raa! Maitaname te manava aroha Tama raa e rahi roo, tena Aia ki hakaora muri Jisas Krai itaha ma te mate kikou mai taatou te ora vahao nei. Te mee nei e hakahihia manava roo itaatou kinnoho no hakattari te ora vahao nei raa, ⁴ tena taatou kukkira tahi koi i mua kitoo na hoki ellahi TeAtua e tukutuku ma na tama Aia raa. Tama raa e tukutuku na hoki raa i te vaelani, i te kina na mee raa selavaa te ppara no haeo, ia selavaa te huro no llano. ⁵ Na hoki raa ni hoki kootou na tama tera TeAtua e rorohi ma na mahi Aia raa, e mee na hakattina kootou e isi ma kitoo te ora hakamaoni tera kutanattana ki hakari atu kootou i te aho hakaoti raa.

⁶ Kootou ki hihhia i te mee nei, niaina ma e tau roo kootou te alloha he paa saaita koi e mee na hakalono llihu hakaatoa kootou ni ttiri raa. ⁷ Te hakataakoto na hakalono llihu raa e mee ma ki huri atu ki mmata ma na hakattina kootou raa e hakamaoni. Ia na gol raa hoki e lavaa te seua ria, te ahi raa e hahaaite na mee raa hoki, e ssau pera ma na hakattina kootou e mmaha roo i aruna na gol raa e me ki hahaaite ria hoki ki mmata ma kootou e lavaa te tuum mau. Tena kootou e me kitoo te hakammaha ia ma te tauareka, tena ku ssau kootou i aruna i te aho Jisas Krai e me ki hamai raa.

⁸ Kootou e laoi Tama raa, niaina ma kootou ni sekkite Tama raa, tena kootou e hakattina Tama raa, niaina ma kootou sekkite Tama raa te saaita nei. Ia tena kootou ki hihhia ma te hihia e rahi roo tera taatou se illoa ma taatou ki tattara peehee, ⁹ maitaname na anana kootou raa ku too

te ora hakamaoni tera emoe iroto na hakattina kootou i TeAtua raa.

¹⁰ Na profet imua raa nitattara mai ite hoki tauareka kitokonaki taatou ki ora tera TeAtua nikou iho raa, tena kisese ma kilave laatou te tahito tetattara nei. ¹¹ Natamaraa ehahaivi ma killoa ma teehee tesaaita te ora hakamaoniraa e me kitae mai, ia e me kikapuhi mai peehee. Teenei ko tesaaita TeAnana Krai e taakoto iroto na tama raa e tattara mai ite vahi na hakalono llihu tera Krai e me kittiriraa, tena kioti Aia ku hamai ma na mahi Aia. ¹² TeAtua e hakari ake na profet raa pera ma na hehekau laatou raa se lavaa te tokonaki laatou, e meia na hehekau raa e me ki tokonaki kootou pera ma na tama raa nitattara ite vahi na mee kootou nillono na tama ni oo atu ma na tattara raa, no tattara atu ite Rono Tauareka raa i na mahi TeAnana Tapu e hamai i te vaelani raa. Na mee nei ni mee hoki na ensel raa e hihhai ki illoa.

Te ora e tapu

¹³ Ia tena kootou kitanattana na hakataakoto kootou raa ki hehekau. Tanattana, tena ku hakamoe tahi na hakataakoto kootou ina hoki tera kootou e me kitoo tesaaita Krai e hakahura mai raa. ¹⁴ Tauttari tahi TeAtua, tena auu setiaki na mee kootou e hihhai mahi tesaaita kootou ni seki atamairaa. ¹⁵ Emeia ppena tahi na mee e ttapu e ssau pera ma TeAtua, te Tama ni kanna kootou raa e tapu. ¹⁶ Te Launiu Tapu raa e tattara ma, "Kootou ki ttapu, maitaname Anau e tapu."

¹⁷ Kootou e kanna TeAtua ma Tamana tesaaita kootou e lotu ake Aia, te Tama tera e hakatonutonu na tama hakaa-toa tautari te ora te tama ite hakatonutonu hokotahi koi; ia tena hakammaha Tamaraa tesaaita kootou koi nnoho ite maarama nei. ¹⁸ Maitaname kootou e illoa hea ni tau i kootou no ttana itaha ma na tiputipu sakkino na tipuna taatou i mua raa ni tataohi mai raa. Teenaa seai ma he mee e lavaa te haeo pera ma na gol ia ma na siliva; ¹⁹ teenaa ko te toto Krai e sui mmaha raa. Krai e ssau pera ma he punua sipsip e rahi tauareka se haisaanuku. ²⁰ TeAtua e hirihiri Tamaraa i mua Aia ni pena iho te maarama nei, tena Aia e me ki hakahura mai i na aho hakaotioti nei ki tokonaki kootou. ²¹ Tamaraa e tokonaki kootou ki hakattina TeAtua. Tamaraa e hakamahike Jisas itaha ma te mate, tena kikou ake na mahi hai mmahi Tamaraa; ia tena na hakattina ia ma na hakataakoto kootou raa ki mmoe koi i TeAtua.

²² E mee te saaita nei kootou ku tauttari te hakamaoni raa, tena na ora kootou raa ku matahua, tena kootou ku isi te laoi hakamaoni i alaa hakattina ana, ia tena laoi hakamaoni alaa tama ma na hatumanava kootou. ²³ Maitaname na tattara TeAtua e ora tera e mmoe tahi raa e hakatike kootou no mee

pera ma nitamalliki tera namaatua laatou raa e ora tahi, ia seai ma namaatua kummate raa. ²⁴ Pera ma te Launiu Tapu raa e tattara mai ma,

“Na tama hakaatoa e ssau pera ma na veve, tena na mee taualleka hakaatoa laatou raa e ssau pera ma ni kaute e hhomohuri.

Na veve raa e mmate, tena na kaute raa ku maoha i raro,

²⁵ e meia na tattara TeAtua raa e mmoe tahi se isi te hakaoti.” Teenei ko na tattara te Rono Tauareka tera alaa tama ni takutaku atu kootou raa.

2

Na tama hakamaoni TeAtua

¹ Ia tena hakattana itaha ma namee hakaatoa e sakkino raa, tiaki te tattara malliu, ia se tattara uhiuhi, ia se manava kkere, ia se pehipahi na tattara hao. ² Mee pera ma kootou nitamalliki vahao nei tera ehiunu tahi navaiuu matahua TeAnana raa, maitaname kootou kaa unu na vaiuu raa, kootou e me ki hhomovave, ia e me ki too te ora hakamaoni. ³ Pera ma te Launiu Tapu raa e tattara ma, “Kootou kumkite hokkootou te laoi hakamaoni TeAriki.”

⁴ Oomai i TeAriki, te Tama e ora tera na tama e hakahekeheke ma hetama vare raa, e meia TeAtua ni hirihiri Tama raa ki hakanaaniu. ⁵ Oomai pera ma ni tama e ora, tena ku hoki ake kootou hokkootou ki tokonaki no hakatuutuu te Hare Tapu TeAnana Tapu raa i te kina kootou e me ki hehekau pera ma ni maatua etapu no hoki ake ma na mahi Jisas Krai na hoki etapu, ia e matahua raa iaa TeAtua. ⁶ Maitaname te Launiu Tapu raa e tattara ma,

“Anau e hirihiri te hatu e sui mmaharoo, tena Anau e me ki hakatuu te hatu raa pera ma he pou roto Saion; tena te tama e hakatina te Tama raa e me kiselavaaroo te napa.”

⁷ Te hatu nei e sui mmaharoo i na karemata kootou na tama e hakattina raa; ia seai ma na tama se hakattina raa:

“Te hatu na tama hakatuutuu hare raa ni hakahekeheke ma e hao raa ko te hatu e hakanaaniu roo i aruna na hatu hakaatoa.”

⁸ Tena teeraa kina i roto te Launiu Tapu e tattara ma, “Teenei ko te hatu e me ki mee na tama ki hinahhina; te hatu tera e me ki mee na tama ki hhina no paku i raro.” Na tama raa e me ki hhina, maitaname laatou se hakattina na tattara e tapu tera TeAtua e hihai ma laatou ki ppena raa.

⁹ Emeia kootou ko te kanohenua TeAtua ni hirihiri, ia ni maatua te Tuku, ia te kanohenua e tapu, ia na tama TeAtua e ttino ia ma na tama TeAtua ni hirihiri ki takutaku

na mee taualleka TeAtua e ppena raa. Tena Tama raa ni kanna kootou ki oo mai i taha ma te pouri raa, tena ku oo no nnoho i roto te maahina tauareka Aia raa. ¹⁰ E isi te saaita hokotahi kootou ni nnoho pera ma kootou seai ma ni tama TeAtua, e meia te saaita nei kootou ku mee pera ma ni tama Aia, ia e isi te vahao hokotahi kootou ni se illoa te laoi TeAtua raa, e meia te saaita nei kootou ku too te manava aroha Tama raa.

Na tama hehekau TeAtua

¹¹ Aku taina, taatou nitama e mee pera ma nitama alaa henua, ia ni manus siri i roto te maarama nei! Auu se tauttari hea te tinotama raa e hihai, maitaname hea te tinotama raa e hihai raa e hakataukaa ma te anana. ¹² Na tiputipu kootou i na kina na tama e nnoho pouri raa ki taualleka roo, e mee te saaita na tama raa e hai atu kootou ma ni tama sakkino raa, na tama raa e me ki illoa hokolaatou na mee taualleka kootou nippena raa, tena laatou e me ki hakammaha TeAtua i te Aho Tama raa e hamai raa.

¹³ Ite vahi ki hakammaha TeAriki, kootou ki hakallono na tama tera e hakamattua i roto te maarama nei raa: te tuku hakamaatua i Rom tera e hakamaatua raa, ¹⁴ tena na pare tuku aia ni hirihiri ki kou ake na hakalono lihu na tama e ppena na mee haeo raa, tena ku hakammaha na tama taualleka raa. ¹⁵ Maitaname TeAtua e hihai ma kootou ki hakaoti na tattara na tama se atamai e tattara i kootou raa, tena ku hakaoti na tattara nei i na tiputipu taualleka kootou e ppena raa. ¹⁶ Nnoho pera ma nitama ettana, ia auu se mee ma kootou ettana kippena na mee sakkino, e meia nnoho pera ma nitama hehekau TeAtua. ¹⁷ Hakammaha na tama hakaatoa, ia laoi alaa hakattina ana, ia hakammaha TeAtua, tena ku hakammaha te tuku hakamaatua i Rom raa.

Na tattara na hakalono lihu Krais

¹⁸ Kootou na tama hehekau, hakallono na tama hakamattua kootou raa, tena ku hakammaha na tama raa, ia se mee ma kootou ki hakammaha koi na tama hakamattua e taualleka ia ma na tama pasemmu raa, e meia hakammaha hoki na tama hakamattua haeo raa. ¹⁹ Te mee nei TeAtua e me ki hakatapu kootou kame kootou e hakavaratoa i te lihu na hakalono lihu setau te ttae atu raa, e mee te hihai kootou ki tauttari TeAtua raa. ²⁰ Kaa he tauareka peehee kootou e me ki too te saaita kootou e taaia ria e mee na mee e ssara kootou nippena raa? E meia kame kootou e varatoa te nnoho ma na hakalono lihu te saaita kootou e ppena na mee ettonu, tena TeAtua e me ki hakatapu kootou. ²¹ Teenei te hakataakoto TeAtua ni kanna kootou raa e mee Krais ni hakalono lihu ma kootou, tena ki mee kootou pera ma heata na tama e me kimatamata, tena

kootou e me kitauttari na tapuvae Aia. ²² Tama raa seisi na haisara e ppena, ia seisi tetama erono ma Tama raa eisi na tattara malliu ni hhopo ite maihu Aia. ²³ Tesaa ita na tama raa e haru na haeo Aia, Tama raa selavaa te haru muri na haeo na tama raa; tesaa ita Aia ni hakalono lihu, Tama raa se hakamataku ake na tama raa, e meia te hakataakoto Aia e moe tahi koi i TeAtua te Tama etonuroo ite hakatonutonuraa. ²⁴ Krai s Hokoia e amo na haisara taatouraa i roto tetinotama Aia raa no mate i aruna te kros ma ki taa mate na tiputipu sakkino taatou raa ki nnoho taatou na ora ettonu. Na saanuku Aia raa etokonaki kootou na tama lavvea raa no taualleka. ²⁵ Kootou nissau pera ma nisipsip ellano, e meia te saaita nei kootou ku vakkai muri no tauttari te Tama e rorohi na anana kootou raa.

3

Na hhine ia ma na taanata hai avvana

¹ Ia essau hoki, kootou na hhine hai avvana raa ki hakallono na taanata kootou raa, maitaname kame ni taanata se hakattina na tattara TeAtua raa, tena hea kootou e me kippena raa e me ki tokonaki na taanata raa ki hakattina. Kootou selavaa hoki te mee nitattara, ² maitaname na tama raa e me kikkite pera na ora kootou raa ettonu, ia e hakamaoni. ³ Kootou setau te hakahaka na tinotama kootou raa ki tiputipu laoi; na mee pera ma ki ssiri hakaraoi na rouru kootou raa ia ma na mee kivakiva kootou e hakamaumau raa ia ma na hekau kootou e uruuru raa. ⁴ Emeia te hakamaoni i roto kootou raa e tau roo te huri ake na tiputipu laoi na tinotama kootou raa, te tiputipu laoi ia ma te laumarie se isi te hakaoti, teenaa ko na mee roo TeAtua e hakammaha hai mahi raa. ⁵ Na tiputipu na hhine ettapu i mua raa e taualleka hoki. Na tama raa e hakamoe tahi na hakataakoto laatouraa i TeAtua, ia e hakallono na taanata laatou raa. ⁶ Sara e mee pera hoki; tama raa e hakarono roo Abraham, tena ki kanna tama raa ma he tama hakamaatua aia. Kootou e me ki mee pera ma ni tamalliki hhine aia kame kootou se mattaku i na mee hakaatoa, tena ku ppena na mee e ttonu. ⁷ Kootou na taanata hai avvana raa ki mee peeraa hoki, kootou ki nnoho ma na hhine kootou raa ma na hakataakoto taualleka pera ma na hhine raa se ivi pera ma na taanata. Hakammaha roo hakaraoi na tama raa, maitaname na tama raa e me kihakapaa ma kootou notoo na hoki TeAtua ite vahi te ora raa. Kootou kippena na mee nei ki se hai mee sakkino e ppui vaa mua na lotu kootou raa.

Na hakalono lihu na tama e ppena na mee e ttonu

⁸ Ki hakaotioti: kootou hakaatoa ki isi na tiputipu ia ma na hakataakoto e hakanatahi; laoi te tama ma te tama, tena ku hai taina laoi, tena ku nnoho hakaraoi kootou hokkotou. ⁹ Auu se sui muri ake te haeo teeraa tama e ppena i akoe raa, ia auu setuku te haeo teeraa tama e tuku i akoe raa, e meia sui muri ake te haeo na tama e ppena i akoe raa ma te tauareka, maitaname TeAtua nitattara hakamaoni atu ma Aia e me ki kou atu te tauareka te saaita Aia ni kanna kootou raa. ¹⁰ Essau pera ma te Launiu Tapu raa e tattara ma,

“Kame kootou e hihhai ki nnoho te ora tauareka, tena kootou ki hihhai hoki ki kkite te tauareka, tena kootou ki hakaoti te tattara haeo, ia hakaoti hoki te tattara malliu.

¹¹ Kootou ki ttike i taha ma na mee sakkino raa, tena kuppna na mee taualleka;

kootou ki hai na mahi kootou ki too te noho laoi.

¹² Maitaname TeAriki e rorohi laoi na tama e ttonu raa, tena e hakarono hoki na lotu na tama raa;

e meia Aia e me ki sekkira ake na lotu na tama e ppena na mee sakkino raa.”

¹³ Koai tetama e me ki mee hakahaeo kootou te saaita kootou e hihhai ki ppena na mee taualleka? ¹⁴ Ia niaina kame kootou e hakalono llihu e mee kootou e ppena na mee ettonu, tena kootou ki hihhia! Auu se mattaku he tama peehee, ia auu se mamannatu tammaki. ¹⁵ Emeia lotu ake Krai iroto na hatumanava kootou, tena ku hakammaha Aia pera ma ko TeAriki.

Kootou kitanattana tahi, ia ki sui muri ake na vahiri na tama e vahiri atu kootou ma ki hakari ake na hakataakoto hakaatoa kootou e isi iroto kootou ma ki nohottari kootou hea koi hamai raa, ¹⁶ e meia kootou ki hakammaha na tama raa no tattara hakatauareka ake. Tallaki na kapuroro kootou raa

ki matahua e mee te saaita kootou e me ki haru haeo ria, tena na tama e tattara hakasakkino na mee taualleka kootou na tama e tauttari Krai raa e ppena raa ku nnapa hokolaatou i na mee laatou nippehi raa. ¹⁷ Emeia kame teenaa he hihai TeAtua ma kootou ki hakalono llihu, tena kootou ki ppena koi na mee taualleka, ia se ppena na mee haeo.

¹⁸ Maitaname Krai ni mate te vahao hokotahi koi ma na haisara taatou hakaatoa. Aia e tauareka roo no tokonaki na tama hai ssara raa ma ki hakataki ake kootou iaa TeAtua. Te tinotama Aia raa e taia ria no mate, e meia Aia e hakaora ria i te vahi te anana, ¹⁹ tena i na mahi TeAnana Tapu, Krai e haere no takutaku ake na anana tera e nnoho i te kina te mate raa.

²⁰ Teenei ko na anana na tama tera se hihhai ki tauttari TeAtua te saaita Aia ni noho no hakattari hakaraoi te saaita Noa ni penapena te vaka aia raa. Na tama iroto te vaka raa e moisi koi, teeraa e varu koi na tama, ia na tama raa hakaatoa se haitama ni mate i te tai u raa,

21 tena tetai uura e huri mai te tiputipu te hakoukou tapu tera etokonaki tammaki na tama te saaita nei raa ki ora. Temee nei ekee ma tessoro akoe nakkere tetinotama akoe raa, e mea te mee nei e hamai te hakataakoto tauareka TeAtua ni hakamoe mai raa. Namahi te ora muri Jisas Krai raa etokonaki akoe ki ora. 22 Jisas Krai ni haere ite vaelani nonoho ite vahi laua TeAtua, Tama raa ku hakamaatua i aruna na ensel ia ma na tama hakamattua ite vaelani ia ma na mahi hakaatoa.

4

Na ora vahao nei

1 Eme Krai e hakalono lihu ite tinotama Aia, tena kootou hoki kihahiivi hokkootou kiivi, tautari te hakataakoto Aia ni isi raa; maitaname tetama e hakalono lihu ma tetinotama aia raa ku se hukui ma na haisara. 2 Tena kaamata te saaita nei, kootou kitiaki TeAtua kippena hea Aia e hihai iroto na ora kootou ite maarama nei raa, ia auu setiaki namee tera tetinotama raa e hihai raa kihakattaki kootou. 3 Kootou na saaita tammaki kullakara eppena hea na tama ennoho pouri raa e hihhai kippena raa. Kootou ennoho na ora haeo ma na h hine, ia kootou e hihhai roo kippena na tiputipu settonu, kootou e hihhai ki unu tahi, kootou e hihhai kihukkui iroto natahao sakkino, tena kootou e hihhai kioo inakai ellahi na tama e unura, tena kootou e hihhai kihakamarumarua na hatu tipua haeo raa. 4 Tena te saaita nei na tama ennoho pouri raa ku mahharo emee kootou kuse hukui ma laatou ina ora haeo kootou ninnoho mai imua raa, tena na tama raa ku haru na haeo kootou. 5 Emeia na tama raa eme kihakari ake na tiputipu laatou hokolaatou raa ia TeAtua. Tama raa ku tanattana kihakatonotonu na tama e ora ia ma na tama kummate raa. 6 Tera hea na tama raa nitakutaku hoki te Rono Tauareka raa inatama kummate raa; teenaa ko na tama na tiputipu laatou eisi ite maarama nei raa ku oti te hakatonotonuria, essau koi pera ma na tama hakaatoa. Te Rono Tauareka raa nitakutaku ria ake ite kautana na tama kummate raa ma kitokonakiria na anana na tama raa kinnoho pera ma TeAtua e ora raa.

Lollohi hakatauareka na hoki TeAtua raa

7 Tehakaotioti namee hakaatoa kutaapiri. Kootou kise manava haeo, tena kutanattana tahi, ia kootou kilavaa hoki telotu. 8 Temee hakamaatua roo iaruna namee hakaatoa, kootou kilaoi hakamaoni roo alaa tama, maitaname telaori raa e uhi tammaki na haisara. 9 Tallaki natotoka kootou raa kitokonaki alaa tama, tena auu setamumu. 10 Kootou hakaatoa kimee pera ma nitama e lollohi hakatauareka na hoki TeAtua raa, tena kootou e tau

te tokonaki ki taualleka alaa tama ma na hoki taualleka TeAtua e kou aturaa. ¹¹ Natama etakutakuraa etau te takutaku na tattara TeAtuaraa; natama e hehekauraa etau te hehekau ma na mahi TeAtua ni kou ake laatou i na mahi Jisas Krai i roto na mee nei hakaatoa raa; taatou e me ki hakammaha ake i TeAtua, te Tama tera e ttino na mee taualleka ia ma na mahi hai mmahi na vahao hakaatoa raa. Amen.

Hakalono lihu pera ma ni tama te lotu

¹² Aku soa laoiroo, auu se oho i na hakalonollihu haeo e me ki hahaaite kootou peeraa ma na mee ni kapihi atu kootou raa ni mee kootou nosekkite imuaraa. ¹³ Ia tena kootou ki hihhia, maitaname kootou kutoo hoki na hakalonollihu Krai raa, tena kootou e me ki hihhia roo te saaita kootou ekkite na mahi Aia raa. ¹⁴ Kootou na tama tera e haru haeoria raa ki hihhia, maitaname kootou ni tama tauttari Krai: te mee nei e huri mai pera ma TeAnana hai mahi raa ko TeAnana Tapu TeAtua tera e moe i roto kootou raa. ¹⁵ Kootou ki sei ma ni taatama, ia ni tama ekailallao, ia ni tama e tahhao haeo ia ma ni tama e ttuu honihoni i na sara alaa tama ki se lavaa kootou te too na hakalonollihu i na mee nei. ¹⁶ Emeia, kame kootou e hakalonollihu e mee kootou ni tama e tauttari Krai, tena kootou ki se nnapa, e meia kootou ki hakammaha TeAtua e mee te inoa Krai raa ku mmau i roto kootou.

¹⁷ Te saaita nei ku tae mai kikaamata te hakatonutonu, tena na tamalliki TeAtuaraa ko natama kaamata e me ki hakatonutonuria. Kame te hakatonutonu nei e kaamata i taatou, tena kaa na tama se hakattina te Rono Tauareka TeAtua raa e me ki hakalonollihu roo peehee? ¹⁸ Pera ma te Launiu Tapu raa e tattara ma,

“Na tama taualleka raa e me ki ttiri na tapahara i mua laatou e too te ora e ora tahi;
kaa he mee peehee e me ki kapihi ake i na tama hai ssara raa?”

¹⁹ Ia tena natama tera e hakalonollihu e mee TeAtua e hihai ma laatou ki hakalonollihu raa etau te hakattina hakamaoni i te Tama ni pena mai laatou raa, e mee na mee taualleka laatou ni ppena raa, maitaname TeAtua e maanatu tahi na tattara Aia ni hakamoe raa.

5

Na hakattina ana TeAtua

¹ Anau hokonnau he tama hakamaatua, tena anau ekainnoatu na tama hakamattua i na hare lotu kootou raa. Anau ekite karemata roo na hakalonollihu Krai raa, tena anau e me ki too hoki na mahi Aia e me ki hakari mai raa. Anau ekainnoatu i kootou ² kilollohi hakaraoi na hakattina ana TeAtua e kou atu kootou raa,

tena kootou kikanauhie telollohi na tamarāa pera ma TeAtua e hihairāa, ia auu sekkaro. Ppena na hehekau kootou rāa, tena auu semannatu tesui, e meia kootou ki hihai hakamaoni ki tokonaki. ³ Auu se hahavi ma ki mee pera ma he tama hakamaatua na tama kootou e lollohi rāa, e meia kootou ki huri ake na tiputipu ki tauitari na tama rāa. ⁴ Tena te saaita te Tama Rorohi Hakamaatua rāa e hamai rāa, kootou e me ki too na hau hakananniu se lavaa te mmae rāa.

⁵ Ia e ssau peeraa hoki, kootou na tautama vahao nei rāa e tau te hakallono na tama mattua rāa. Tena kootou hakaatoa ki too na tiputipu te pasemmu ki tokonaki alaa tama; e mee te Launiu Tapu rāa e tattara ma, "TeAtua se hihai na tama hai ahu, e meia Aia e hihai na tama e pasemmu."

⁶ Tena kootou kinnoho pasemmu iraro na mahi TeAtua, tena Aia e me ki ssau kootou i aruna te saaita Aia e maanatu ma ku tonu rāa. ⁷ Tiaki atu na hakataakoto e mmaha kootou e isi rāa i TeAtua, maitaname Tama rāa e rorohi kootou.

⁸ Kootou kitanattana, tena kuhakamattonu! Satan, te tama e hakataukaa ma kootou rāa e hahae hakatike na kina hakaatoa pera ma he laion no sесеe ki oho atu no kai he tama. ⁹ Tuu mmau i na hakattina kootou rāa, tena kootou se lavaa te hakallono te tama naa, maitaname kootou e illoa pera ma na hakattina ana i roto te maarama nei rāa e tiri na hakalono llihu peenei hoki.

¹⁰ Ia i muri kootou e me ki hakalono llihu paa saita koi, tena TeAtua te Tama na mee hakaatoa e taualleka rāa e me ki kanna atu kootou ki oo ake no hukui hakaatoa ma Krai i roto na mahi Aia tera seisi te hakaotira. Krai Hokoia e me ki mee kootou kittuummau, ia kiivi, tena kootou e me ki se lavaa te naue. ¹¹ TeAtua ki hakamaatua na vahao hakaatoa! Amen.

Na tattara hakaoti

¹² Sailas, tetama anau ekanna ma hetama hakaamaoni telotura e tokonaki anau kitaataa atu telauniu e popotonei. Anau e hihai ki tattara hakapurupuru atu i kootou, tena kutattara atu te iroa anau pera ma na mahi TeAtua rāa e hakamaoni. Tena kootou kittuummau i roto na mahi rāa.

¹³ Te hakahoa hoki te lotu naa e tuu i Babilon tera TeAtua ni hirihiri rāa e kou atu na tattara hihia laatou rāa i kootou, tena Mak hoki te tama ku mee pera ma he tama anau rāa e kou atu hoki na tattara hihia aia. ¹⁴ Haere lulluu na rima kootou ma alaa hakattina ana ma te laoi TeAtua.

Te noholaoi kinnoho ma kootou hakaatoa na tama e hukui ma Krai rāa.

2 Pita

Te launiu hakarua Pita e taataa

Na hakataakoto hakamattua i roto te launiu nei:

Na tattara kaamata 1.1—1.2

Tiputipu taualleka na hakattina ana 1.3—1.11

Te taku Pita 1.1—1.21

Na tama sei ma ni tama hakamaoni e akoako 2.1—2.22

Te hamai hakaoti Krai 3.1—3.10

Na tattara hakaoti 3.11—3.18

¹ Anau Saimon Pita, anau he tama hehekau, ia he aposol Jisas Krai.

Anau e taataa atu i kootou na tama e ttonu tahi tera ni too na hakattina hai mmahi peenei ma na hakattina maatou nei i na mahi TeAtua ia ma taatou Tokonaki Jisas Krai raa.

² Na illoa kootou i TeAtua ia ma Jisas TeAriki taatou raa ki kou atu te tauareka ia ma te noho laoi se isi te hakaoti.

Te kanna ia ma te hirihiri TeAtua

³ Na mahi hai mmahi TeAtua raa e kou mai taatou na mee hakaatoa taatou e hihhai raa, ma kilavaa taatou te noho na ora telotu hakamaoni i te atamai taatou i te Tama tera ni kanna taatou ki noho i roto na mahi ia ma na tiputipu taualleka Aia raa. ⁴ Teenei hea Tama raa ni kou mai na hoki e lahi, ia e sui mmaha tera Aia ni tattara mai i mua raa. Tena na hoki nei elavaa te tokonaki kootou ki hakassao itaha ma na tiputipu haeo i te maarama nei raa, tena ku oo mai ki noho i roto na mahi hai mmahi TeAtua raa.

⁵ I roto te hakataakoto nei kootou ki hai na mahi kootou ki too te tauareka raa i roto na hakattina kootou, tena na taualleka kootou raa e me ki kou atu te iroa, ⁶ tena na illoa kootou raa e me ki kou atu te noho hakavaratoa, tena te noho hakavaratoa raa e me ki kou atu te pasemmu, tena te pasemmu raa e me ki kou atu na tiputipu taualleka hakaatoa, ⁷ tena na tiputipu taualleka raa e me ki kou atu te hakamaoni na tiputipu telotu, tena na tiputipu telotu raa e me ki kou atu te laoi. ⁸ Teenei na tiputipu kootou e tau te isi, ia kame kootou e isi hakamaoni na tiputipu nei, tena na tiputipu nei e me ki mee kootou ki mataora, ia ki hakanuu na illoa kootou iaa Jisas Krai TeAriki taatou raa. ⁹ Emeia kame kootou se isi na tiputipu taualleka nei i roto kootou, tena kootou e me ki ssau pera ma na tama selavaa te kkite i mmao raa, tena kootou selavaa te kkite, ia e me ki ssiri ma kootou ku oti te ssorohia no matahua itaha ma na hai sara kootou i mua raa.

¹⁰ Ia tena aku taina, kootou ki hai na mahi kootou ki mee te kanna ia ma te hirihiri Aia raa ki hai mahi i roto kootou; kame kootou e too te hakataakoto nei, tena kootou

se lavaa te tiaki na hakattina kootou raa. ¹¹ Kame kootou etauttari, tena kootou eme kiisi na mahi roo hakaatoa ki uru i te Hakamaatua ana TeAriki ia ma te Tokonaki taatou Jisas Krai raa.

¹² Ia tena anau e me ki hakailloa atu kootou ina mee nei, niaina ma kootou kuoti te illoa namee nei, tena kootou kittuu mau roo ite hakamaoni kootou nitooraa. ¹³ Anau e hakataakoto ma etonu anau kitataaraki na kapuroro kootou raa ma natiputipu nei tesaaite nei anau koi ora. ¹⁴ Anau eiroa pera ma seroroa anau kumate, essau pera ma TeAriki Jisas Krai nitattara hakamatahua mai anau raa. ¹⁵ Tena anau e me ki hai na mahi anau ki sесе he ara ki tokonaki kootou ki mannatu na mee nei na vahao hakaatoa te saaita anau ku mate raa.

Krai e hakamaahina na ora taatou

¹⁶ Maatou seme ma etuunaki natattara na tama e hatuhatu raa ki hakailloa ake na tama i te vakkai mai muri ia ma na mahi TeAriki taatou Jisas Krai raa. Maatou ekkite roo ma nakaremata maatou na mahi Tama raa. ¹⁷ Maatou ennoho ite kina raa tesaaite TeAtua Tamana nikou ake te hakammaha ia ma na mahi Tama raa, tesaaite te reo ite Maahina ite Kina Hakanaaniu raa nitattara iho ma, "Teenei ko te Tamariki hakamaoni Anau, tena Anau e hihia roo i Aia." ¹⁸ Maatou hokomaatou ellono te reo raa etattara iho ite vaelani tesaaite maatou ninnoho ma Tama raa i aruna te mouna e tapu raa.

¹⁹ Ia tena maatou e illoa hakamaoni natattara na profet raa nitattara mai raa. Kootou eme kittonu hakamaoni kame kootou etauttari natattara raa, maitaname natattara raa essau pera ma heahi e hakamaahina ite kina e pouri raa ki tae tesaaite te ata raa ku haere ake, tena tetapaoraa eme kihakamaahina iroto nahatumanava kootou. ²⁰ Tena iaruna namee hakaatoa, kootou ki mannatu pera ma sehaitama maatou elavaa te hakamaarama atu natattara iroto te Launiu Tapu. ²¹ Maitaname sehaitama etattara natattara TeAtua raa ina hakataakoto koi te tama, e meia TeAnana Tapu e hakattaki na tama naa kitattara natattara e oo mai TeAtua raa.

2

Na tama seai ma ni tama akoako hakamaoni

¹ Na profet malliu raa nihakahhura iho imua iroto nakanohenua, ia essau hoki ma tesaaite nei, na tama seai ma nitama hakamaoni ki akoako raa eme kihakahhura mai iroto kootou. Na tama naa eme kitattara atu natattara malliu ki mee na ora na tama ki haeo, natattara ite hakamarumaru se hakamaoni raa eme ki mee kootou ki se hakattina ite Tama Hakamaatua tera nitaau laatou itaha ma nahaisara raa, tena natama naa eme

ki mee laatou hokolaatou ki hakateki no haeo. ² Ia tena tammaki natama eme ki tauttari na tiputipu sakkino na tama raa; maitaname hea na tama raa e ppena raa e me ki mee alaa tama ki tattara haeo i na tiputipu te hakamaoni. ³ Natama seai ma nitama hakamaoni e akoako raa e mannako, tena laatou e me ki too na sileni i na tattara malliu laatou e hatuhatu raa. Emeia te saaita nei ku roroa, tena te Tama e me ki hakatonotonu na tama raa ku tanattana, ia te Tama e me ki kou ake te haeo na tama raa ku maahuru mai!

⁴ TeAtua se hakasao na ensel e hai sara raa, e meia Aia e me ki lletu na tama raa i te kina te ahi raa, tena na tama naa e me ki nnoho karapusi i te kina e pouri raa no hakattari te Aho te Hakatonotonu raa. ⁵ TeAtua se hakasao te maarama i mua raa, e meia Aia e kou ake te tai uu ki loohia te maarama na tama se illoa TeAtua raa; na tama koi Aia e tokonaki raa ko Noa, te tama etakutaku na tiputipu ettonu raa ia ma tokohitu alaa tama. ⁶ TeAtua e kou ake na hakalono llihu i na matakaina Sodom laaua ma Gomora. Tama raa e ttuni na matakaina raa ma te ahi, tena erua na matakaina raa e me ki huri mai ki kkite na tama se hakattina i TeAtua raa hea e me ki kapihi ake ilaatou raa. ⁷ TeAtua e hakasao Lot, he tama e tonu, tena tama raa e kkaroo na tiputipu sakkino na tama se hihhai ki tauttari na tuua raa. ⁸ Lot he tama tauareka e noho ma na tama sakkino, tena te aho ma te aho aia e hakalono llihu koi i na mee aia e kite na tama raa e ppena raa ia ma hea aia e rono raa.

⁹ Ia tena TeAtua e iroa te ara Aia e me ki hakasao na tama e hakattina Aia raa i taha ma na mee sakkino e hahaaite laa-tou raa ia ma te ara Aia e me ki karapusi na tama sakkino raa ma na hakalono llihu ki tae roo te Aho te Hakatonotonu raa, ¹⁰ taohi mua na tama tera e tauttari na tiputipu sakkino i na tinotama laatou raa, tena ki peesia na mahi TeAtua raa i taha.

Natama seai ma nitama hakamaoni e akoako raa se mattaku, ia e hakatapanatta, tena na tama naa se isi na hakammaha laatou i na tama hai mmahi iaruna raa; e meia na tama naa e hai na haeo na tama raa. ¹¹ Niaina na ensel eivi tera e haimmahii iaruna na tama seai ma nitama akoako hakamaoni raa, na ensel selavaa te haru na haeo na tama raa i mua na karemata TeAriki. ¹² Natama nei e ppena hea te tinotama raa e hihai, tena laatou essau pera ma ni manukai ttama e hannau mai ki taaiaria ki mmate. Na tama nei e tattara haeo i na mee laatou se illoa raa. Tena laatou e me ki taaiaria ki mmate pera ma na manu kai ttama raa, ¹³ tena na tama nei e me ki too na hakalono llihu pera ma ni taau i laatou. Na tama nei e hihhai ki ppena na mee hakaatoa i te maarama raa ki tau ma hea na tinotama laatou raa e hihhai, ia na tama nei e hakannapa, ia e haeo te saaita laatou e nnoho ma kootou

nokkai raa; na tama nei e nnoho hihhia ma na tiputipu sakkino laatou raa! ¹⁴ Na tama nei se hai mee peeraa hoki e hihhai, na tama nei e hihhai koi kikaremata kailallao, ia na tama nei se ppohe te ppena na hai sara. Na tama nei e hakattaki na tama na hakattina laatou raa e matanaennaeraa i roto te taaiki. Na hatu manava laatou raa e akoako ria ki kai mannako. Na tama nei e nnoho iraro na haeo TeAtua e tuku raa! ¹⁵ Na tama nei ku tiaki te ara etonuraa, tena kioo nollano itaha ma te ara raa; na tama nei e tauttari te mateara Balam, te tamariki Beor raa ni tautari, e mee te tama raa e hihai ki too na sileni i na mee se ttonu aia e ppena raa. ¹⁶ Emeia TeAtua e hai ake tama raa i na hai sara aia raa. Te donki Balam raa e tattara pera ma he tama no hakamau na hakataakoto e vvare tama raa e ppena raa.

¹⁷ Na tama nei e ssau pera ma na kina na vai ku pakuppaku raa, ia e ssau hoki pera ma na pukureurehu e aania ria te matani raa; TeAtua ku oti te tuku te kina na tama naa i te kina e pouri roo. ¹⁸ Na tattara na tama nei raa ni tattara ahuahu, ia ni tattara vvare koi, na tama nei e huri ake na tiputipu sakkino te tinotama raa e hihai ma ki taaiki na tama tera ku kaamata ki huro itaha ma na ora haeo laatou ni nnoho mai i mua raa. ¹⁹ Na tama e akoako na malliu laatou raa e tattara malliu ma na tama e me ki too te tauareka, e meia laatou hokolaatou e nnoho ma na tiputipu sakkino, maitaname taatou e tauttari na tiputipu sakkino tera ekou mai na haeo taatou raa. ²⁰ Kame te atamai na tama TeAriki ia ma te Tokonaki taatou Jisas Krai raa e mee laatou no huro itaha ma na tiputipu sakkino i te maarama nei raa, tena ki oti laatou ku ppena hakaraoi na tiputipu sakkino raa, tena te haeo na tama naa e me ki too te saaita hakaotiraa e me ki haeo roo, ia e me kiraka iaruna ma te kaamata. ²¹ E me ki tauareka roo ma laatou kame laatou ni se illoa mai na tiputipu e ttonu tahi raa. E haeo ma laatou ki illoa na tiputipu e ttonu tahi raa ki oti laatou ku huro muri i taha ma na tattara e ttau laatou ni llono raa. ²² Hea e kapihi ake i na tama raa e huri ake pera ma na tattara hurihuri nei e hakamaoni:
 “Te poi raa e me ki vaakai no kai na rua aia ni rua raa”,
 tena
 “te piki ku oti te hakoukou ria no matahua raa e me ki vaakai
 no hakatupetupe i roto na peela.”

3

TeAriki e me ki vaakai mai hakaraoi

¹ Aku soa laoi roo, teenei te hakarua na launiu anau e taataa atu i kootou. I roto e rua na launiu anau raa, anau e hahi vi ma ki hakamaarama na kapuroro kootou raa

ma na hakataakoto taualleka, tera hea anau e tattara atu hakaraoi i na mee nei. ² Anau e hihai kootou ki mannatu na tattara na profet etapu TeAtua i mua raa ia ma na tattara hoki TeAriki te Tokonaki taatou tera na aposol raa ni tattara atu kootou raa. ³ Te mee kaamata, kootou ki illoa pera ma te saaita na aho hakaotioti raa, e isi na tama e me ki oo atu, e meia na ora na tama naa e me ki lepotia i na mee sakkino laatou e hihhai raa. Na tama naa e me ki taussua kootou, ⁴ ia e me ki vahihhiri atu ma, "Jisas e tattara hakamaoni pera ma Aia e me ki vaakai mai ma seai? Kaa teehee Aia naa? Na tipuna taatou raa ku oti te mmate hoki, e meia na mee hakaatoa e mmoe koi pera ma i mua te saaita TeAtua ni pena iho te maarama nei raa!"

⁵ Na tama naa e illoa, e meia laatou e hihhai ki tiaki te hakamaoni raa pera ma TeAtua e ppehi koi te tattara, tena te vaelani ma te maarama nei ku ttipu ake. Te maarama nei e tipu ake ilottonu te moana, ia e pena i te vai, ⁶ ia teenaa ko te vai naa koi te tai uu raa ni hamai no seua te maarama i mua raa. ⁷ Emeia te vaelani ia ma te maarama nei e mmoe i na rima TeAtua kittuni ki ura. Te vaelani ia ma te maarama nei e mmoe kittae te aho na tama se hakattina TeAtua raa e me ki hakatonutonuria, tena ku seua raa.

⁸ Aku soa laoi roo, auu se ssiri te mee hokotahi nei! Te aho hokotahi raa se kee ma simata na hetau i na karemata TeAtua. Tama raa ekite pera ma te aho hokotahiraa essau koi pera ma simata na hetau. ⁹ TeAtua selavaa te nnahe te ppena hea Aia e hakataakoto ki ppena raa, ia pera ma alaa tama kame e hakatataakoto raa. Emeia Aia e varatoa roo te noho ma kootou, maitaname Aia se hihai ma na tama ki haeo, tena Aia e hihai ma na tama hakaatoa ki ttike i taha ma na hai sara laatou raa.

¹⁰ Emeia te aho TeAriki raa e me ki hamai pera ma he tama kairarao. Iroto te ahonaa, te vaelani raa e me ki hakateki no seai, tena na mee hakaatoa i te vaelani raa e me ki vvelahia no haeo, tena te maarama nei ia ma na mee hakaatoa e me ki oti. ¹¹ E mee na mee hakaatoa e me ki hakaotiria peenei, kaa he ora peehee kootou etau te isi? Kootou ki mee na ora kootou raa kittapu, tena ku tauttari hakamaoni TeAtua, ¹² te saaita nei kootou ki nnoho no hakattari te Aho TeAtua e me ki hamai no hakatonutonuria e tae mai, tena kootou ki hai na mahi kootou ki mee te aho raa kitae mai vave, teenaa ko te aho te vaelani raa e me ki vvelahia no haeo, ia te vvela raa e me ki mee na mee hakaatoa i te vaelani raa ki hhonu pera ma he vai. ¹³ Emeia maatou e hakattari koi hea TeAtua ni tattara hakamaoni mai i te vahi te vaelani ia ma te maarama vahao nei tera na tama e ttonu tahi raa e me ki nnoho raa.

¹⁴ Aku soa laoi roo, te saaita kootou e nnoho no hakattari te ahonaa kitae mai raa, kootou kihai na mahi kootou

ki ttonu, ia ki se hai ssara i mua na karemata Tama raa, tena ku nnoho laoi ma Tama raa. ¹⁵ Kootou ki kkira ake te varatoa TeAriki e isi ki kou atu kootou he saaita ki tokonaki ria no ora e ssau hoki pera ma Pol, te soa taatou raa nitaataa atu i kootou ma te atamai TeAtua ni kou ake aia raa. ¹⁶ Teenei hea Pol e taataa i roto na launiu aia raa hakaatoa te saaita aia ni tattara atu raa. E isi na tattara e hainatta i roto na launiu aia tera na tama e hakatapanatta ia ma na tama na ora settonu raa e hakamamaarama huri na tattara raa, e ssau hoki pera ma alaa tattara i roto te Launiu Tapu raa. Tena na tama raa e tuku koi te haeo laatou hokolaatou.

¹⁷ Emeia kootou na soa laoi maatou raa ko na illoa roo na mee nei. Kootou ki hakamattonu, ki selavaa na tama se hailou raa te hakattaki kootou i te ara e sara no maoha itaha ma na hakattina taualleka kootou raa. ¹⁸ Emeia kootou kitauhano no nnoho ma na mahi ia ma te atama TeAriki te Tokonaki taatou Jisas Krais raa. Taatou ki hakammaha Tama raa te saaita nei ia ma na saaita hakaatoa. Amen.

1 Jon

Te launiu kaamata Jon e taataa

Na hakataakoto hakamattua i roto te launiu nei:

Na tattara kaamata 1.1—1.4

Te maahina ma te pouri 1.5—2.29

Na tamalliki TeAtua ma na tamalliki Satan 3.1—3.24

Te hakamaoni ma na mee e ssara 4.1—4.6

Na tiputipu te laoi 4.7—4.12

Na mahi te hakatina 5.1—5.21

Te Tattara te Ora

¹ Maatou etattaa atu ikootou te Tattara te Ora tera ni tipu mai i te kaamata roo. Maatou ellono na tattara Aia raa, tena maatou ekkite roo te Tama raa ma na karemata maatou, tena maatou nittaohi hoki Tama raa ma na rima maatou. ² Maatou ekkite te Ora raa te saaita te Ora raa ni tipu tama, tena maatou kutattara ite vahi te Ora raa, tena maatou kutattara atu kootou i te Ora e ora tahi tera ni noho ma te Tamana raa, tena te aho nei maatou ku illoa te Tama raa. ³ Hea maatou nikkite ia ma hea maatou ni llono raa, maatou ku hakatae atu ikootou hoki, kilavaa kootou te hukui mai maatou, tena taatou ku hukui ma te Tamana ia ma Jisas Krai te Tamariki Aia raa. ⁴ Maatou etattaa atu na mee nei ma ki mee taatou ki hihhia hakamaoni.

Te Atua ko te Maahina

⁵ Teenei na tattara maatou ni llono i te Tamariki Aia raa, tena maatou ku hakatae atu ikootou: Te Atua ko te Maahina, tena Aia se isi roo te pouri hokotahi i roto Aia. ⁶ Tena kame taatou etattara ma taatou e hukui ma Tama raa, e meia taatou e tauttari koi na tiputipu sakkino, tena taatou e malliu koi i na tattara taatou ia ma na auna taatou raa. ⁷ Emeia kame taatou e tauttari na tiputipu te maahina pera ma te Tama raa e noho i roto te maahina raa, tena taatou e hukui ma na tama hakaatoa, tena te toto Jisas te Tamariki Aia raa e ssoro taatou no matahua i taha ma na hai sara taatou raa.

⁸ Kame taatou etattara ma taatou seisi na hai sara, tena taatou etattara malliu itaatou hokotaatou, tena te hakamaoni raa semoe i roto taatou. ⁹ Emeia kame taatou e ui ake na hai sara taatou raa i Te Atua, Tama raa e me kittaohi na tattara eivi Aia raa no penā hea etonu: Tama raa e me kissirihia na hai sara taatou raa hakaatoa, tena ku mee taatou ki matahua i na tiputipu sakkino taatou nippena raa. ¹⁰ Kame taatou etattara ma taatou seisi na hai sara, tena taatou hoki e me kitattara ma Te Atua

he Tama tattara mariu, tena na tattara Tama raa se mmoe hoki i roto taatou.

2

Krais taatou Tokonaki

¹ Anau etaataa atu ikootou na tamalliki anauraa kiselavaa kootou teisi na haisara; emeia kame hetama epena te mee esara, tena taatou eisi tetama eme kituu notattara ake TeAtua ma taatou, teenaa ko Jisas Krais te Tama etonu tahi raa. ² Ia tena Krais Hokoia ko te Tama koi elavaa tessoro na haisara taatouraa itaha, ia seai ma na haisara koi taatouraa, emeia na haisara hoki na tama roo hakaatoa.

³ Kame taatou e tauttari na tuua TeAtua raa, tena taatou eme killoa hakamaoni pera ma taatou e illoa Tama raa.

⁴ Kame taatou e tattara ma taatou e illoa Tama raa, emeia taatou se tauttari na tuua Tama raa, tena taatou nitama e tattara malliu, tena te hakamaoni raa se moe i roto taatou.

⁵ Emeia kame taatou e hakallono na tattara TeAtua raa, tena taatou ko na tama etoo hakamaoni te laoi Tama raa i roto taatou. Taatou e me killoa ma taatou e hukui ma Tama raa:

⁶ na tama e tattara ma laaou e hukui ma TeAtua raa e tau te tauttari na tiputipu Jisas Krais e isi raa.

Te tuua vahao nei

⁷ Aku soa laoi roo, te tuua anau etaataa atu nei seai ma he tuua vahao nei; te nei he tuua imua, te tuua kootou nillono i te kaamata roo. Te tuua imua raa ko na tattara kootou nillono imua. ⁸ Emeia te tuua anau etaataa atu nei he tuua vahao nei, maitaname kootou ni kkite te hakamaoni te tuua nei raa i roto te ora Krais, ia ekkite hoki i roto na ora kootou. E mee te pouri raa ku haere ki seai, tena te Maahina hakamaoni raa ko na maahina mai avare.

⁹ Kame taatou e tattara ma taatou ennoho i roto te maahina raa, emeia taatou e kirilloto koi alaa tama, tena taatou koinnoho koi i roto te pouri raa te vahao nei.

¹⁰ Kame taatou e laoi alaa tama, tena taatou ennoho i roto te maahina raa, tena taatou se isi hoki na mee e mmoe i roto taatou tera elavaa te mee alaa tama kihaisara. ¹¹ Emeia kame taatou e kirilloto alaa tama, tena taatou koinnoho koi i roto te pouri raa te aho nei; taatou e hahaere i roto te pouri raa, tena taatou se illoa ma taatou e oo i hee, maitaname te pouri raa e mee na karemata taatou raa no sseni.

¹² Aku tamalliki, anau etaataa atu ikootou, maitaname na mahi teinoa Krais raa essoro na haisara kootouraa itaha.

¹³ Anau etaataa atu ikootou na tamana, e mee kootou e illoa te Tama tera ni tipu mai i te kaamata roo.

Tena anau e taataa atu i kootou na tautama vahao nei raa, maitaname kootou ku hai mmahi roo no hakahiti vaa aruna na mahi Satan.

¹⁴ Anau e taataa atu i kootou na tamalliki anau raa, e mee kootou ku illoa te Tamana.

Anau e taataa atu i kootou na tamana, maitaname kootou ku illoa te Tama ni tipu mai i te kaamata roo.

Anau e taataa atu i kootou na tautama vahao nei raa, e mee kootou ku hai mmahi; na tattara TeAtua raa ku mmoe i roto kootou, tena kootou ku hai mmahi roo no hakahiti vaa aruna na mahi Satan.

¹⁵ Auu selaoi te maarama nei ia ma na mee i roto te maarama nei raa. Kame kootou elaoi te maarama nei, tena kootou ku selaoi te Tamana. ¹⁶ Na mee roo hakaatoa i roto te maarama nei raa; na mee sakkino taatou e hihhai raa ko na mee na tama ekkite no mannako ia ma na mee hakaatoa i roto te maarama nei tera na tama etattara ahuahuraa, tena na mee nei hakaatoa seai ma ni mee e o mai i te Tamana; aanei ni mee e hhura mai i te maarama nei koi. ¹⁷ Te maarama nei ia ma na mee hakaatoa i te maarama nei raa ku haere kioti, e meia na tama e ppena hea TeAtua e hihhai raa e me kinnoho tahi roo.

Na tama e hakataukaa ma Krai

¹⁸ Aku tamalliki, te hakaotioti raa ku taapiri! Kootou kullono pera ma te tama e me ki hakataukaa ma Krai raa e me kihamai, tena te saita nei tammaki na tama e hakataukaa ma Krai raa ku ttae mai, tena taatou ku illoa hoki pera ma te hakaotioti raa ku taapiri. ¹⁹ Na tama nei seai ma nitama hakamaoni i roto te kuturana taatou nei tera hea na tama raa e tiaki taatou no oo itaha raa; peeraa na tama raa nitama hakamaoni i roto te kuturana nei; na tama naa e me kinnoho koi ma taatou. Emeia na tama raa e tiaki taatou no oo ma kihuriake pera ma laatou se hhai i roto te kuturana taatou nei.

²⁰ Emeia kootou ku too TeAnana Tapu tera Krai ni kou atu kootou raa, tena kootou hakaatoa ku illoa i te hakamaoni. ²¹ Tena anau etaataa atu i kootou, semee ma kootou se illoa i te hakamaoni raa; e meia anau etaataa atu, maitaname kootou ku illoa i te hakamaoni raa, tena kootou hoki e illoa pera ma seisi te tattara mariu e me kihura i roto te hakamaoni raa.

²² Tena kaa koai na tama etattara malliunaa? Aanaa ko na tama etattara ma Jisas seai ma ko te Mesaia raa. Na tama peenei raa ko na tama e hakataukaa ma Krai, na tama nei se hihhai te Tamana ia ma te Tamariki Aia raa. ²³ Maitaname na tama se hihhai te Tamariki raa se hihhai hoki te Tamana, tena na tama e hihhai te Tamariki raa e hihhai hoki te Tamana.

²⁴ Kootou ki hakamattonu i roto na hatu manava kootou no ttaohim mau na tattara kootou ni llono i te kaamata raa. Kame kootou etaohim mau na tattara raa, kootou e me kinnoho hakaraoi roo ma te Tamariki ia ma te Tamana Aia raa. ²⁵ Krai s Hokoia e tattara hakamaoni pera ma Aia e me ki kou mai taatou te ora e ora tahi.

²⁶ Anau etaataa atu kootou telauniu nei i na tiputipu na tama e me ki oo atu no malliu atu kootou raa. ²⁷ Emeia i te vahi kootou, Krai s ku oti te kou atu Te Anana Tapu raa i kootou. Tena setau hoki he tama ki akoako atu kootou te saaita Te Anana Tapu raa e noho i roto kootou. Maitaname Te Anana Tapu nei e akoako atu kootou na mee roo hakaatoa, tena na mee Aia e akoako atu raa e hakamaoni roo, se isi te mee mariu. Tauttari na akoako Te Anana Tapu raa, tena ku nnoho hakaapaa ma Krai s.

²⁸ Noo, kootou ni tamalliki anau, tena kootou ki hukui ma Tama raa, maitaname te Aho Aia e me ki vaakai mai raa, taatou e me ki ttuu se mattaku, tena taatou se lavaa hoki te nnapa no mmuni i taha ma Tama raa. ²⁹ Kootou e illoa pera ma Krai s e tonu tahi, tena kootou ki illoa hoki pera ma na tama hakaatoa e ppena na mee e ttonu raa ni tamalliki Te Atua.

3

Taatou ni tamalliki Te Atua

¹ Kootou ki illoa e hia roo te Tamana e laoi taatou! Te laoi Aia itaatou raa e rahiroo tera hea taatou e kannaria pera ma ni tamalliki Aia, emeia i te hakamaoni, taatou ni tamalliki Aia. Tera hea te maarama nei se illoa taatou, ia se illoa hoki Te Atua. ² Aku soa laoi, te saaita nei taatou ni tamalliki Te Atua, e meia taatou se ki illoa te hakamaoni ma taatou e me ki mee peehee. Ia tena taatou e illoa pera ma te saaita Krai s e hamai raa, taatou e me ki ssau pera ma Aia, maitaname taatou e me ki kkite roo te tipu Aia. ³ Na tama e nnoho ma te hakataakoto ma Krai s e me ki vaakai mai raa e mee laatou no matahua, e ssau pera ma Krai s e matahua.

⁴ Na tama hai ssara raa e illoa ma laatou e seu na tuua Te Atua, maitaname te hai sara he mee e seu na tuua. ⁵ Taatou e illoa pera ma Krai s ni hamai ki ssoro na hai sara taatou raa i taha, e meia Aia Hokoia se isi na hai sara. ⁶ Ia tena na tama hakaatoa e hukui ma Krai s raa ki se lavaa te tauhano no ppena na mee e ssara; e meia te tama e tauhano te ppena na mee e ssara raa ni se kite Tama raa, ia ni se illoa hoki Tama raa.

⁷ Aku tamalliki, auu se tiaki na tama ki hai lavvaka kootou! Na tama e ppena na mee e ttonu raa ni tama e ttonu tahi, e ssau pera ma Krai s e tonu tahi. ⁸ Na tama e tauhano te ppena na mee e ssara raa ni tamalliki Satan, maitaname Satan e pena na mee e ssara i te kaamata roo. Te Tamariki

TeAtua raa e hakahura mai ma te hakataakoto nei ma ki seu na mee sakkino Satan ni ppena raa.

⁹ Na tama ma ni tamalliki TeAtua raa se lavaa te ppena tahi na mee e ssara, maitaname te ora TeAtua raa e moe i roto na tama raa; ia tena e mee TeAtua he Tamana na tama raa, tena na tama raa se lavaa te tauhano no ppena na mee e ssara. ¹⁰ Na tiputipu na tamalliki TeAtua raa e kkee roo ma na tiputipu na tamalliki Satan raa: na tama se lavaa te ppena na mee e ttonu raa ia ma na tama se isi na laoi laatou i alaa tama raa seai ma ni tamalliki TeAtua.

Laoi alaa tama

¹¹ Teenei na tattara kootou ni llono i te kaamata roo: taatou kilaoi te tama ma te tama. ¹² Taatou ki se mee pera ma Kein; te tama raa he tamariki Satan, tera hea aia e taa Abel te taina aia raa no mate. Aiea Kein e taa te taina aia raea? E mee aia hokoia e pena hea e sara, tena Abel e pena hea e tonu.

¹³ Tena aku soa laoi roo, auu seoho kame na tama i te maarama nei raa kuse hihhai kootou. ¹⁴ Taatou e illoa pera ma taatou kutiaki te materaa ki hamai i te kina te ora raa; taatou e illoa maitaname taatou e laoi alaa tama. Na tama seisi na laoi raa e nnoho i roto na mahi te mate. ¹⁵ Na tama e haeo i alaa tama raa ni tama taa tama, tena kootou e illoa pera ma na tama taa tama raa se isi te ora e ora tahi i roto laatou.

¹⁶ Taatou e me ki illoa te laoi raa peenei: Krais e hoki mai te ora Aia raa ma taatou. Tena taatou hoki kihoki ake na ora taatou raa ma alaa tama! ¹⁷ Kame taatou e tuttuulaoi, tena taatou kukkite na taina ma na kaave taatou teloturaa ku tuttuuhaeo, e meia taatou se isi roo na alloha ma ki tokonaki na tama raa, tena kaa taatou e mee ma taatou e laoi TeAtua peehee? ¹⁸ Aku tamalliki, taatou ki se ppisi koi na maihu ma taatou e laoi; taatou ki isi te laoi hakamaoni, tena telaoi raa e me kihuri ake i roto na mee taatou e ppena raa. ¹⁹ Tena taatou e me ki illoa pera ma taatou ni tama i roto te hakamaoniraa, tena taatou e me ki ttuu se mattaku i mua na karemata TeAtua. ²⁰ Kame taatou e illoa ma taatou e ssara, tena taatou e me ki illoa pera ma TeAtua e hakanaaniu i aruna na hakataakoto taatou raa, maitaname Aia e iroa roo na mee hakaatoa. ²¹ Aku soa laoi roo, kame na hakataakoto taatou raa ettonu koi, tena taatou e me ki se mattaku te saaita taatou e ttuu i mua na karemata TeAtua raa. ²² Taatou e me ki too niaa taatou e kainno ake Tama raa, maitaname taatou e tauttari na tuaa Tama raa, tena ki ppena hea Aia e hihai. ²³ TeAtua e kou mai te tuaa ma taatou kihakattina iaa Jisas Krais te Tamariki Aia raa, tena kulaoi te tama ma te tama, e ssau pera ma Krais ni tattara mai taatou raa. ²⁴ Na tama e tauttari na tuaa TeAtua raa e hukui ma TeAtua, tena TeAtua e hukui ma

na tama raa. Ia tena taatou ku illoa ma TeAtua e hukui ma taatou, e mee TeAnana Tapu TeAtua ni kou mai taatou raa.

4

TeAnana Tapu TeAtua ia ma te anana Satan

¹ Aku soa laoi roo, auu se hakattina inatama hakaatoa etattara ma TeAnana Tapuraa enoho iroto laatou raa, emeia haaite natama naa ki illoa kootou ma te anana raa he anana hakamaoni TeAtua. Maitaname tamaki na profet malliu ku tae i na kina roo hakaatoa ² Teenei te ara koi kootou elavaa te illoa ma teenaa ko TeAnana Tapu TeAtua raa hakamaoni: kame he tama e tattara pera ma Jisas Krai e hamai notiputama, tena tetama naa e isi TeAnana Tapu TeAtua. ³ Emeia te tama se hakattina ma Jisas ni hamai notiputama raa se isi TeAnana Tapu TeAtua. Te anana aia eisiraa he anana Satan; kootou e illoa ma te anana Satan raa e me ki hamai, tena te aho nei te anana raa ku tae mai.

⁴ Emeia kootou nitamalliki TeAtua, tena kootou e hai mmahi roo iaruna na profet malliu raa, maitaname TeAnana enoho iroto kootou raa e hai mahi roo iaruna te anana natama ite maarama nei raa. ⁵ Na profet malliu raa e tattara koi na mee ite maarama nei raa, tena na tama te maarama nei raa e hakallono na tama raa e mee laatou nitama ite maarama nei. ⁶ Emeia taatou nitamalliki TeAtua. Na tama e illoa TeAtua raa e me ki hakallono taatou, tena natama seai ma nitamalliki TeAtua raa selavaa te hakallono taatou. Tena taatou elavaa te illoa te mee e kee i lottonu TeAnana Tapu hakamaoni raa ia ma te anana na tiputipu sakkino raa.

Te laoi TeAtua

⁷ Aku taina, taatou ki laoi alaa tama, maitaname te laoi raa e hamai i TeAtua. Tetama elaoi raa he tamariki TeAtua, tena aia e iroa hoki TeAtua. ⁸ Natama se isi na laoi raa se illoa TeAtua, maitaname TeAtua ko te laoi. ⁹ Tena TeAtua e kou mai te Tamariki Aia raa ite maarama nei ki huri mai kikkite taatou telaoi Aia raa, ma kilavaa taatou tetoo te ora raa ina mahi Aia. ¹⁰ Telaoi raa e mee peenei: te mee nei se mee pera ma taatou ni laoi TeAtua, e meia TeAtua ni laoi taatou, tena ki kauna ria mai te Tamariki Aia raa, tena Aia ki ssoro na hai sara taatou raa itaha.

¹¹ Aku soa laoi roo, kame TeAtua ni laoi taatou peenei, tena taatou hoki ki laoi te tama ma te tama. ¹² Se hai tama ni kite TeAtua, e meia kame taatou e laoi te tama ma te tama, TeAtua e me kinoho iroto taatou, tena telaoi Aia e moe iroto taatou raa e me ki hakamaoni.

¹³ Taatou e illoa te hakamaoni pera ma taatou e hukui ma TeAtua, tena TeAtua e hukui ma taatou, maitaname Aia ku oti te kou mai TeAnana Tapu Aia raa. ¹⁴ Tena taatou

ku oti te kkite no tattara ake alaa tama pera ma te Tamana ni kauna ria mai te Tamariki Aia raa ki tokonaki na tama i te maarama nei raa ki ora. ¹⁵ Kame taatou e tattara pera ma Jisas ko te Tamariki TeAtua, tena taatou e hukui ma TeAtua, tena TeAtua e hukui ma taatou. ¹⁶ Tena taatou hokotaatou e illoa no hakattina i te laoi TeAtua e isi ma taatou raa.

TeAtua ko te laoi, tena na tama e nnoho i roto te laoi raa e hukui ma TeAtua, tena TeAtua e hukui ma laatou. ¹⁷ Kame telaoi raa e hai mahi roo i roto na ora taatou, tena taatou e me ki se lavaa te mattaku i te Aho Hakatonutonu raa, e mee na ora taatou i te maarama nei raa essau pera ma te ora Krai. ¹⁸ Na tama e laoi raa se isi na mattaku; telaoi haka maoniraa e hakaise na mattaku hakaatoa itaha. Kame kootou e mattaku, tena kootou se isi telaoi hakamaoni i roto na ora kootou, maitaname te matakou raa e hamai ma na hakalono llihu.

¹⁹ Taatou e laoi maitaname TeAtua ni laoi taatou kaamata. ²⁰ Kame taatou e tattara ma taatou e laoi TeAtua, e meia taatou e haeo koi i alaa tama, tena taatou nitama koi e tattara malliu. Maitaname taatou se lavaa telaoi TeAtua taatou se kkite raa kame taatou se laoi na tama taatou e kkiteraa. ²¹ Te tuua Krai e kou mai taatou raa e mee peenei: na tama e laoi TeAtua raa ki laoi hoki alaa tama.

5

Hakattina i te Tamariki TeAtua

¹ Na tama hakaatoa e hakattina ma Jisas ko te Mesaia raa ni tamalliki TeAtua, tena na tama e laoi te Tamana laitou raa e laoi hoki na tamalliki Aia raa. ² Taatou e me ki illoa pera ma taatou e laoi na tamalliki TeAtua raa peenei: taatou ki isi telaoi TeAtua, tena kutauttari na tuua Aia raa. ³ Maitaname na laoi taatou i TeAtua raa e huri mai ma taatou ki tauttari na tuua Aia raa. Tena na tuua Aia raa se hainatta ma taatou, ⁴ maitaname na tamalliki TeAtua raa hakaatoa e lavaa te hakahiti i aruna na mahi i te maarama nei. Tena taatou ki hai mahi ma na hakattina taatou raa no tuku iho na mahi i te maarama nei raa i raro. ⁵ Koai na tama e lavaa te hakahiti i aruna na mahi i te maarama nei? Aanaa ko na tama koi tera e hakattina ma Jisas ko te Tamariki TeAtua raa.

Na tattara hakamaoni i te vahī Jisas Krai

⁶ Jisas Krai ko te Tama e hamai ma te vai i te saaita te hakoukou tapu Aia raa, tena ki hamai ma te toto i te saaita te mate Aia raa. Tama raa se hamai koi ma te vai, e meia Aia e hamai ma te vai ia ma te toto. Tena TeAnana Tapu raa e huri pera ma te mee nei e hakamaoni, maitaname TeAnana Tapu raa ko te hakamaoni. ⁷ E toru na mee nei e huri mai te hakamaoni: ⁸ TeAnana Tapu, te vai ia ma te toto; na mee e toru nei hakaatoa e huri mai

te hakataakoto hokotahi koi. ⁹ Taatou e hakattina na tattara na tama; e meia na tattara TeAtua raa e hai mmahi roo, tena na tattara raa e hakari mai na tiputipu te Tamariki Aia raa. ¹⁰ Tena na tama hakaatoa e hakattina ite Tamariki TeAtua raa etoo na tattara nei iroto na hatu manava laatou; e meia na tama se hakattina i TeAtua raa e huriake pera ma TeAtua he Tama tattara mariu, maitaname na tama raa se hakattina ina tattara TeAtua etattara ake ite Tamariki Aia raa. ¹¹ Na tattara raa e mee peenei: TeAtua e kou mai te ora e ora tahi, tena te ora nei e moe i na rima te Tamariki Aia raa. ¹² Te tama e hukui ma te Tamariki TeAtua raa e me ki too te ora e ora tahi, tena te tama se hukui ma te Tamariki TeAtua raa se lavaa te too te ora raa.

Te ora e ora tahi

¹³ Anau etaataa atu ki illoa kootou na tama tera e hakattina ite Tamariki TeAtua raa pera ma kootou ku too te ora e ora tahi raa. ¹⁴ Taatou e me ki se mattaku te ttuu i mua na karemata TeAtua, maitaname taatou e illoa hakamaoni pera ma Aia e rono na mee taatou e kainno ake tera etau ma te maanatu Aia raa. ¹⁵ Tama raa e rono he saaita peehee taatou e kainno ake Aia, tena e mee taatou e illoa ma te nei he mee hakamaoni, tena taatou e illoa hoki pera ma Aia e kou mai hea taatou e kainno ake Aia raa.

¹⁶ Kame kootou ekkite he hakatina ana e pena te mee e sara tera aia setau tetaiaria ki mate, tena kootou kulotu ake TeAtua, tena Aia e me kikou ake te ora te tama naa. Te mee nei e haere ina tama eppena na mee e ssara tera setau tetaiaria ki mmate raa. Emeia e isi te hai sara e me kikkave kootou i te kina te mate, tena anau se meatu ma kootou kilotu ake TeAtua ma na tama peenei. ¹⁷ Na tiputipu sakkino hakaatoa ni hai sara, e meia e isi na hai sara tera te tama se tau te taia ria ki mate.

¹⁸ Taatou e illoa pera ma na tamalliki TeAtua raa se lavaa te tauhano te ppena na mee e ssara, maitaname te Tamariki TeAtua raa e tokonaki na tama raa, tena Satan se lavaa hoki te mee hakahaero na tama raa.

¹⁹ Taatou e illoa pera ma taatou ni tamalliki TeAtua, niaina ma te maarama nei hakaatoa e nnoho i raro na mahi Satan.

²⁰ Taatou e illoa pera ma te Tamariki TeAtua raa ni hamai no kou mai na illoa taatou, ma ki illoa taatou TeAtua e hakamaoniraa. Taatou e hukui tahi ma TeAtua e hakamaoniraa, tena kihukui hoki ma Jisas Krai te Tamariki Aia raa. Te nei ko TeAtua hakamaoni, tena Aia ko te ora e ora tahi.

²¹ Aku tamalliki, kootou kiaua roo itaha ma na atua malliu raa.

2 Jon

Te launiu hakarua Jon e taataa

Na hakataakoto hakamattua i roto te launiu nei:

Na tattara kaamata 1.1—1.3

Telaio hakamaoni 1.4—1.11

Na tattara hakaoti 1.12—1.13

¹ Anau he tama hakamaatua i te lotu.

Anau etaataa atu i akoe te hine hakanaaniu ia ma natamalliki akoe anau elaoi mahiraa. Teenei sei ma anau hokonnau koi, emeia natama hakaatoa e illoa te hakamaoniraa elaoi kootou, ² maitaname te hakamaoniraa ennoho ma taatou, ia eme kinnoho tahi roo ma taatou.

³ TeAtua Tamana ia ma Jisas Krai te Tamariki Aia raa e kou mai taatou na mahi, te manava aroha ia ma te noholaoi, tena taatou kitoo na me nei i roto taatou hakapaa hoki ma te hakamaoni ia ma te laoi raa.

Te hakamaoni ia ma te laoi

⁴ Anau e hihia roo, maitaname anau ekite natamalliki kootou raa etauttari te hakamaoniraa, essau pera ma te Tamana raa nitattara mai itaatou. ⁵ Tena anau etaataa atu i akoe te hine hakanaaniu: taatou hakaatoa ki laoi te tama ma te tama. Teenei sei ma he tuua vahao nei anau etaataa atu nei; teenei ko tetuaa taatou nitoo i te kaamataroo. ⁶ Telaio anau e tattara atu nei e huri mai ma taatou kitauttari na tuua TeAtua raa. Te tuua kootou hakaatoa nillono i te kaamata raa emee mai ma kootou ki tauttari na tiputipu te laoi raa.

⁷ Tammaki natama hailavvaka kumaaseu ina kina hakaatoa i te maarama nei, na tama se hihhai ma ki tattara ma Jisas Krai ni hamai no tipu tama raa. Na tama peenei raa ni tama hai lavvaka, ia ni tama hoki e hakataukaa ma Krai. ⁸ Kootou ki lollohi hakamattonu ki se lavaa kootou te peesia ria itaha ma na tuhana kootou raa, e meia kootou ki hai na mahi ki too na tuhana hakamaoni kootou raa.

⁹ Na tama se hihhai ki tauttari na akoako Krai raa, tena ki hai koi na mannatu laatou raa nise too TeAtua i roto na ora laatou. Na tama etauttari na akoako Krai raa e nnoho i roto te Tamana ia ma te Tamariki Aia raa. ¹⁰ Ia tena kame ni tama e oo atu ma te akoako e kee ma ki akoako atu kootou, tena auu se too na tama naa ina hare kootou raa, ia auu se meake hoki ma, "Te noholaoi kinnoho ma kootou." ¹¹ Maitaname na tama e kou ake te tauareka i na tama hai ssara raa e hukui hoki ma na tama raa i na mee sakkino na tama raa e ppena raa.

Na tattara hakaoti

¹² Anau e isi tammakiroo na mee ki tattara atu i kootou, e meia anau se hihai ki taataa na mee nei i roto telauniu; maitaname anau e maanatu ma ki haere atu no mmata kootou, tena anau hokonnau ku tattara atu i kootou ki hihhia taatou hakaatoa.

¹³ Na tamalliki te taina hakanaaniu akoe raa e kou atu hoki na tattara hihhia laatou raa i kootou.

3 Jon

Te launiu hakatoru Jon e taataa

Na hakataakoto hakamattua i roto te launiu nei:

Na tattara kaamata 1.1—1.4

Jon e hakammaha Gaius 1.5—1.8

Diotrefes laaua ma Demitrius 1.9—1.12

Na tattara hakaoti 1.13—1.15

¹ Anau hetama hakamaatua itelotu, tena anau e taataa atu i akoe Gaius taku taina.

² Gaius taku taina roo hokotahi, anau elotuake ma akoe kinoho tauareka inameeroo hakaatoa, tena akoe hoki kiselaavea namaahana, emee anau eiroa ma te anana akoe raa e mataora roo. ³ Anau e hihia roo te saaita alaa hakattina ana taatou nittae mai no tattara mai anau i te hakatina akoe e isi no tautari te hakamaoni raa, e ssau pera ma akoe na vahao hakaatoa e tautari te hakamaoni raa.

⁴ Anau e hihia roo te saaita anau nirono ma na tamalliki anau raa e tauttari te hakamaoni raa, tena se hai mee hoki peeraa e lavaa te mee anau ki hihia.

Jon e hakammaha Gaius

⁵ Taku taina, akoe e ppena hakamaoni roo te hehekau akoe ma na hakattina ana taatou raa, niaina roo ma na tama raa ni tama akoe seiroa. ⁶ Na tama raa e oo mai no tattara mai te laoi akoe raa i roto te harelotu nei. Tena akoe kikkira no mmata hakaraoi na tama raa ina tiputipu TeAtua e hihai raa te saaita na tama raa e vakkai. ⁷ Maitaname na tama raa e oo koi ma ki hehekau ma Krai, tena na tama raa se hihai hoki ma na tama ennohopouri raa ki tokonaki laatou. ⁸ Tena taatou na tama telotura ki tokonaki na tama raa ki lavaa taatou te hehekau hakapaa ma na tama raa ki ppena na uata hakamaoni TeAtua raa.

Diotrefes laaua ma Demitrius

⁹ Telauniu anau nitaataa nokkave i te harelotura seroroa hoki, emeia Diotrefes, tetama e hihai ma ki hakamaatua raa se hihai ki hakarono na tattara anau ni taataa ake raa. ¹⁰ Te saaita anau e hamai raa avare, anau e me kitattara ake aia ki iroa inamee hakaatoa e ssara aia nippena raa, tena ma na tattara sakkino aia e tattara i te vahi taatou ia ma na tattara malliu aia e haere tattara raa.

¹¹ Taku soa roo hokotahi, auu se tautari na tiputipu sakkino raa, e meia tautari na tiputipu e taualleka. Na tama e ppena na tiputipu taualleka raa ni tamalliki TeAtua, tena na tama e ppena na tiputipu sakkino raa seai ma ni tamalliki TeAtua.

¹² Natama hakaatoa etattara hakamamaha roo iaa Demitrius, tena natiputipu aia ra e hurimai ma e hakamaoni. Maatou hoki etattara hakamamaha roo itamaraa, tena akoe eiroa ma natattara maatou nei e hakamaoni.

Na tattara hihhia hakaoti

¹³ Anau etammakiroo namee ma kitattara atu i akoe, e meia anau se hihai kitaataa atu na tattara ra i roto te launiu. ¹⁴ Anau se roroa ku haere atu no mmata akoe, tena anau hokonnau e me ki tattara ma akoe.

¹⁵ Anau elotuake TeAtua ki hakatapu akoe ma te noho laoi!

Na soa laoi akoe i te kina nei ra e kou atu na tattara hihhia laatou. Akoe ki haere lulluu na tama hakaatoa ma maatou.

Jut

Te launiu Jut e taataa

Na hakataakoto hakamattua i roto te launiu nei

Na tattara kaamata 1.1—1.2

Na tisa malliu 1.3—1.16

Na tattara e hakamattaku te lotu 1.17—1.23

Na tattara hakaoti 1.24—1.25

¹ Anau Jut, anau he tama hehekau ma Jisas Krai, ia he taina Jems.

Anau e taataa atu i kootou na tama TeAtua nikanna raa; na tama tera ennoho i roto telaoi TeAtua Tamana ia ma terorohi laoi Jisas Krai raa.

² Te manava aroha, te noho laoi ia ma te laoi ki nnoho tahi ma kootou.

Na tisa malliu

³ Aku taina, anau e hai na mahi anau ma kitaataa atu i kootou i te vahi te ora e ora tahi tera taatou e tattara raa. Anau e maanatu ma kitaataa atu te launiu nei te saaita nei ma kitattara hakapurupuru atu i kootou ki taohi mmau te hakatina TeAtua ni hoki ake te vahao hokotahi koi i na tama e ttau Aia raa. ⁴ Maitaname e isi na tama se tauttari na tiputipu TeAtua raa ku uru hemu mai i roto te kuturana taatou nei, na tama nei e hakatike na tattara taualleka TeAtua i te vahi te hoki marino Aia ni kou mai raa, tena kitattara ma e tauareka laatou te ppena na tiputipu sakkino laatou raa; na tama nei se hihhai ki hakattina ia Jisas Krai TeAriki Hakamaatua taatou raa. Te Launiu Tapu raa ni tattara mai i mua roo i na hakalono llihu na tama nei e me ki too raa.

⁵ Niaina ma kootou e illoa namee nei hakaatoa, e meia anau e hihai ki hakairoa atu kootou te saaita TeAtua ni hakasao na tama Israel raa i taha ma Isip, tena ki oti Aia ki kou ake na hakalono llihu i na tama se hakattina Aia raa. ⁶ Kootou kimannatu hoki na ensel tera sennoho tahi i na kina laatou elollohira, tena kitiaki na kina laatou e nohonnoho raa no oo. TeAtua e haihai na ensel raa ma na seni, tena kituku i te kina iraro ennoto epourira. TeAtua e tuku na tamaraa i te kina raa kittaeroo teaho hakanaaniu na tamaraa e me ki too na hakalono llihu laatou raa. ⁷ Mannatu na matakaina Sodom laua ma Gomora ia ma na matakaina tappiri ake raa. Na tama na matakaina raa e ppena hea na ensel haeo raa ni ppena raa, tena kippena na tiputipu sakkino roo i laatou hokolaatou, tena na tattara hakamataku raa ku oti roo te tattara ake no illoa na tamaraa pera ma laatou e me

ki too na hakalono llihu se isi te hakaoti raa i te kina te ahi e vvela raa.

⁸ Ia na tama nei hoki e ssau roo peeraa, na tama nei e mmiti ki ppena na tiputipu sakkino ma na tinotama laatou; na tama nei se mattaku na mahi TeAtua, tena kihai haeo na ensel hakananniu i te vaelani raa. ⁹ Maikol te ensel haka maatua raa se ppena peenei. Te saaita Maikol ni hakatauttau laaua ma Satan ma koai tetama eme ki too te tinotama Moses raa, Maikol ni se hai ake na tattara e llihu iaa Satan, e meia aia emeake ma, "TeAtua eme kikou atu na hakalono llihu akoe!" ¹⁰ Emeia na tama nei kame e hai ake hakahaeo roo na mee laatou se illoa raa i na tama, tena na tama nei e ssau koi pera ma na manu kai ttama raa, maitaname na mee na tama nei ma laatou e illoa raa ko na mee koi e me ki mee laatou ki haeo raa.

¹¹ Na tama nei eme ki haeo roo! Na tama nei e tauttari na tiputipu Kein. Te mannako sileni na tama nei raa e mee na tama nei no haeo pera ma te sara Balam ni ppena raa. Na tama nei se hihhai ki hakallono pera ma Kora raa, tena laatou e me ki hakalono llihu pera ma Kora raa hoki.

¹² Na hakataakoto na tama naa e kkere, tena na tama naa e hakannapa e ssau pera ma ni kkere e mmoe i roto na kai kootou ekkai raa. Na tama naa e mannatu koi laatou hokolaatou. Na tama naa e ssau pera ma ni pukureurehu e ania ria koi te matani raa no se lleku. Na tama naa e ssau pera ma ni laakau se hua na hua, niaina ma teenaa ko te saaita te huata, tena na tama naa e ssau pera ma ni laakau e mallana ma na patiaka laatou raa no mmate. ¹³ Na tiputipu sakkino na tama naa e hakannapa raa e me ki hakatauroo no llahi pera ma na peau ekkoti huri i roto te moana raa. Na tama naa e ssau pera ma na hetuu e hahaere vare tera TeAtua ku oti te tanattana na kina laatou i te kina e nnoto e pouri raa.

¹⁴ Inok ko te tama hakahitu i muri Adam, tena aia ni tattara mai i mua roo i te vahi na tama nei ma, "TeAtua e me ki hamai ma simata na ensel e ttapu raa

¹⁵ ki hakatonutonu na tama nei hakaatoa, tena ku kou ake na hakalono llihu na tama hakaatoa e ppena na tiputipu sakkino raa ia ma na tama hai ssara hakaatoa tera e haere tattara sakkino i TeAtua raa!"

¹⁶ Na tama nei na vahao hakaatoa e tamumu, tena ki tattara haeo hokolaatou; na tama nei e tauttari na tiputipu sakkino laatou e hihhai raa; na tama nei e tattara ahu laatou hokolaatou, tena ki tattara hakamamaha alaa tama ma ki lavaa laatou te too niaa laatou e hihhai raa.

Na tama te lotu ki hakamattonu

¹⁷ Emeia aku soa laoi roo, kootou ki mannatu hakaraoi i na mee na aposol Jisas Krai raa ni tattara atu kootou

i mua raa. ¹⁸ Na aposol raa ni tattara atu kootou ma, "Te saaita na aho hakaotiraa ettae mai, tena na tama e tauttari na tiputipu sakkino laatou e hihhairaa e me ki hakahhura atu no tataussua kootou." ¹⁹ Na tama naa ko na tama e mee na tama kinonnoho haeo, tena kitauttari koi na tiputipu sakkino laatou e hihhairaa, tena TeAnana Tapu raa hoki se noho i roto na tama naa.

²⁰ Emeia aku soa laoi roo, kootou kitauhano koi no ttuummau kitoo kootou te hakatina etapu hakamaoniraa. Kootou kilotu hoki ma na mahi TeAnana Tapu, ²¹ tena kummata hakaraoi kinnoho kootou i roto te laoi TeAtua raa te saaita kootou e nnoho no hakattari ma Jisas Krai TeAriki taatou raa kikou atu kootou te ora e ora tahi raa ma te manava laoi Aia raa.

²² Huri ake na laoi kootou raa i na tama e mamannatu tam-maki raa, ²³ tena kutokonaki alaa tama ki se vvela i te ahi, tena ku huri ake te manava laoi ma te mattaku alaa tama, e meia kootou ki se mannako na hekau na tama raa e piripiri na tiputipu sakkino laatou raa.

Na tattara hakaoti

²⁴ Hakammaha te Tama elavaa terorohi hakatauareka kootou ki semaoharaa, tena kumee na ora kootou raa kittonu kihihhia kootou tettuu imua nakaremata Tamaraa. ²⁵ Hakammaha TeAtua hokotahi taatou Tokonakiraa inamahi Jisas Krai TeAriki taatou raa, tena na mahi haimmahi, tetauareka, na mahi ia ma te hakanaaniu Aia raa ekaamata mai roo imua, hamai notae te ahonei, ia e me kimoe navahao hakaatoa seisi te hakaoti! Amen.

Revelesen Jisas e huri ake Jon na hakataakoto e huuna ria

Na hakataakoto hakamattua i roto te launiu nei:

Na tattara kaamata 1.1—1.8
 E hitu na hare lotu 1.9—3.22
 E hitu na mee e ppui 4.1—8.1
 E hitu na puu iriiri 8.2—11.19
 Na mee e llahi sakkino 12.1—13.18
 Alaa mee Jon e kite 14.1—15.8
 E hitu na kumete 16.1—16.21
 Na mahi Satan raa ku masseu 17.1—20.10
 Te hakatonutonu TeAtua 20.11—20.15
 Na mee vahao nei 21.1—22.5
 Na tattara hakaoti 22.6—22.21

Na tattara kaamata

¹ Telauniu nei emmau namee hakaatoa Jisas Krai ni huri mai raa. TeAtua e kou ake na hakataakoto nei iaa Jisas Krai ki huri ake na tama hehekau Aia raa ina mee ku tappiri ki kapihi mai raa. Krai e kauna ria iho te ensel Aia raa ki hakairoa ake na mee nei iaa Jon te tama hehekau Aia raa, ² tena Jon kitattara mai na mee hakaatoa aia ni kite raa. Teenei na tattara aia ite vahi na tattara e oo mai i TeAtua ia ma te hakamaoni Jisas Krai ni huri ake aia raa. ³ Na tama eppau ia ma na tama e hakallono na tattara ettapu i roto telauniu nei notauttari raa e me ki hakatapura ia! Maitaname tesaaita namee nei e me ki kapihi mai raa ku taapiri.

Na tattara hihhia i na hare lotu e hitu

⁴ ⁵ Na tattara Jon ina hare lotu e hitu ite matakaina Esia raa:

TeAtua te Tama e noho te aho nei, te Tama ni noho mai i mua, ia te Tama e me kioti ku hamai raa ia ma e hitu na anana ettuu i mua te Nohorana Aia raa, tena Jisas Krai te Tama e laoi hakamaoni taatou tera e hakamaatua ia runa na tuku te maarama nei raa e kou atu kootou na mahi ia ma te noho laoi.

Aia e laoi taatou, tena ite mate Aia raa, Aia e hakattana taatou i taha ma na hai sara taatou raa ma te toto Aia, ⁶ tena ki mee taatou pera ma he kanohenua na maatua ki hehekau ma TeAtua te Tamana Aia raa. Na mahi ia ma te tauareka Jisas Krai ki mmoe tahi na vahao hakaatoa! Amen.

⁷ Kira ake, Tama raa ku hamai ia runa na pukureuhu! Na tama hakaatoa hakapaa ma na tama ni ttoki te vahi manava Aia raa e me kikkite Tama raa. Na tama

hakaatoa i te maarama nei raa e me kippari i Tama raa. Ku hakamaoni roo!

⁸ Te Ariki Te Atua Hai mahiraa emee ma, "Anau ko te kaamata ia ma te hakaotioti, te Tama e noho te aho nei, te Tama ni noho mai imua, ia te Tama e me kioti ku hamai raa."

Jon e kite Jisas Krai

⁹ Anau ko Jon, tetaina kootouraa, emee anau e tautari Jisas, tena anau ehukui ma kootou kinnoho hakavaratoa ina hakalono llihu tera e me kittiri na tama i te Hakamaatua ana i te Vaelani raa. Anau etuku ria i te henua Patmos, emee anau etakutaku na tattara Te Atua ia ma te hakamaoni ina mee Jisas ni hakari mai raa.

¹⁰ Te Anana Tapuraa kutau i roto anau i te aho etapu Te Ariki raa, tena anau ku rono te reo e ssau pera ma he puu e iri e tattara mai i muri anau. ¹¹ Te reo raa e tattara mai ma, "Taataa na mee akoe e kite raa, tena kukkave te launiu naa i na hare lotu i roto na matakaina e hitu nei: Efesus, Smena, Pegamum, Taiataira, Sadis, Filadelfia, tena Laodisia."

¹² Tena anau ki hakatike ma ki kite te tama e tattara mai anauraa, emeia anau ekite koi e hitu nakina hakatuutuu nalamu epena inagol, ¹³ tena he mee e ssau pera ma he tama euru te kaukahu roroa notae natapuvae Aia raa etuu i te kina nameeraa etuuraa, tena tetaitu epena inagol raa emmau i te hatahata Aia. ¹⁴ Te rouru Aia raa e makkini hua roo, tena na karemata Aia raa e ura pera ma he ahi; ¹⁵ natapuvae Aia raa ekkiva roo pera ma na katanatea e ororia nokkiva raa, tena te reo Aia raa e mmuu pera ma na peau ekkoti raa. ¹⁶ Tama raa e ttaohi e hitu na hetuu i te rima laaua Aia raa, tena te paraamoia e hakkaa saa vahira kussae mai itaha ma te maihu Aia. Na karemata Aia raa e mallama hua roo pera ma te tii te laa te saaita te laa latea.

¹⁷ Te saaita anau ni kite te Tama raa, anau kuhina atu i mua Tama raa pera ma he tama ku mate. Kito te Tama raa ki hakapiri te rima laaua Aia raa iaruna anau, tena ki mee mai anau ma, "Auu se mataka! Anau ko te kaamata ia ma te hakaotioti. ¹⁸ Anau ko te Tama e ora! Anau ni mate, emeia te saaita nei Anau ku ora tahi se isi te hakaoti. Anau e isi na mahi i aruna te mate ia ma te maarama te mate raa.

¹⁹ "Tena taataa na mee akoe ni kite raa, na mee hakaatoa, na mee te saaita nei ia ma na mee tera e me kikapihi mai i muri raa. ²⁰ Teenei te hakataakoto na hetuu e hitu Anau e ttaohi ma te rima laaua Anau nei ia ma te hakataakoto nakina hakatuutuu nalamu e hitu tera e huuna ria raa: na hetuu e hitu raa ko na ensel e hitu tera e lollohi e hitu na hare lotu raa, tena e hitu na kina hakatuutuu na lamu raa ko na hare lotu e hitu raa.

2

Na tattara e kkave i te hare lotu i Efesas

¹ “Akoe kitaataa na tattara nei ite ensel e rorohi te hare lotu i Efesus raa.

“Aanei na tattara te Tama e ttaohi e hitu na hetuu i te rima laua Aia raa, tena ki hahaere vaa roto i te kina e hakatuutuu na lamu e pena inagolraa. ² Anau eiroa hea kootou nippena; Anau eiroa kootou ehehekau mahi roo, ia e varatoa roo te nnoho. Anau eiroa kootou seisi te alloha kootou inatama haissara raa, tena kootou ni hahaaite hoki na tama e malliu ma laatou ni aposol raa no illoa pera ma na tama raa e malliu koi. ³ Kootou e varatoa roo, ia kootou e hakalono llihu hoki e mee kootou e tauttari Anau, tena kootou hoki se mee ma kitiaki Anau. ⁴ Emeia teenei hea Anau se hihai ikootou: kootou ku selaoi Anau te saaita nei pera ma kootou nilaoi Anau imua raa. ⁵ Mannatu ma kootou nitiaki Anau vahao hee roo! Ttike itaha ma na haisara kootou raa, tena kuppene na mee taualleka kootou nippena imua raa. Kame kootou settike itaha ma na haisara kootou raa, Anau e me ki haere atu no ssau na kina hakatuutuu na lamu kootou raa itaha ma na kina laatou ettuura. ⁶ Emeia teenei te mee etauareka roo ikootou: kootou se hihhai roo hea te kuturana na Nikolas raa nippena raa, e ssau hoki peenei ma Anau nei.

⁷ “Kame kootou e isi na katarina, tena kootou ku hakalono hea Te Anana Tapu raa e tattara ake i na hare lotu raa.

“Anau e me ki meake na tama e haimmahi te ppuhu ma na haero raa kikkai na hua telaakau te ora e homo i roto te Paupaku Te Atua raa.

Na tattara e kkave i te hare lotu i Smena

⁸ “Akoe kitaataa na tattara nei ite ensel e rorohi te hare lotu i Smena raa.

“Aanei na tattara te Tama i te kaamata ia ma te hakaotioti, te Tama ni mate, tena ki ora hakaraoi raa. ⁹ Anau eiroa na hakalono llihu kootou raa; Anau eiroa pera ma kootou e tuttuu haero, e meia te hakamaoni kootou e tuttuu laoi! Anau eiroa na tattara haero na tama e malliu ma laatou ni jiu etattara itevahi kootou raa; teena he kuturana e huhukui ma Satan! ¹⁰ Auu se mattaku i na hakalono llihu e me ki ttae atu i kootou raa. Hakalono! Te tipua raa e me ki hahaaite kootou no ppono alaa tama i na hare karapusi, tena na hakalono llihu kootou raa e me ki haere no ttae roo sanahuru na aho. Taohimmau na hakattina kootou i Anau raa, niaina kootou ku mee ki taaia ria no mate, Anau e me ki kou atu te ora raa pera ma he tuhana, e mee kootou e haimmahi te ppuhu ma na haero.

11 “Kame kootou eisi nakatarina, tena kootou ku hakallono natattara TeAnana Tapu raa e tattara ake i na hare lotu raa!

“Na tama ehaimmahi teppuhu ma na haeraa eme ki se lavaa te ttiri na haeo i te saaita te mate hakarua raa.

Na tattara e kkave i te hare lotu i Pegamum

12 “Akoē kitaataa natattara nei ite ensel e rorohi te hare lotu i Pegamum raa.

“Aanei nitattara te Tama eisi te paraamoā e hakkaa saa vahiraā. 13 Anau eiroa nakina kootou ennoho raa, tena te nohorana Satan raa etuu ina kina naa. Kootou ehakattina hakamaoni Anau, tena kootou ni setiaki na hakattina kootou i Anau raa te saaita Antipas, te tama hehekau hakamaoni Anau raa nitaiaria no mate ite kina Satan ennoho raa. 14 Emeia eisi namee Anau se hihai ikootou: eisi natama kootou ite kina naa e tauttari na akoako Balam, te tama ni poroporo ake Balak ki hakattaki natama Israel raa kippena namee essara raa, tena kitatakore natama raa kikkai na kai natama nihoki ake na hatu tipua raa, tena kippena hoki na tiputipu sakkino roo. 15 Ia hoki eisi natama kootou e tauttari na poroporo te kuturana na Nikolas raa. 16 Tena te saaita nei, kootou ki ttike i taha ma na hai sara kootou raa! Kame sei, Anau eme ki haere atu vahao nei koi no ppuhu ma natama naa ma te paraamoā essaē mai itaha ma te maihu Anau nei.

17 “Kame kootou eisi nakatarina, tena kootou ku hakallono natattara TeAnana Tapu raa e tattara ake i na hare lotu raa!

“Anau eme kikou ake na ‘manna’ e huunaria raa i natama ehaimmahi teppuhu ma na haeraa. Anau eme ki kou ake hoki natama naa hakaatoa na hatu makkini emmau na inoa tera se hai tama eiroa raa; teenaa ko te tama koi e too te hatu naa eme ki iroa.

Na tattara e kkave i te hare lotu i Taiataira

18 “Akoē kitaataa natattara nei ite ensel e rorohi te hare lotu i Taiataira raa.

“Aanei nitattara te Tamariki TeAtua tera nakaremata Aia raa e ura pera ma he ahi raa, tena na tapuvae Aia raa e kkiva pera ma na katanatea e oro ria no kkiva raa. 19 Anau eiroa hea kootou eppena. Anau eiroa nalaoi kootou, na hakattina kootou, na hehekau kootou ia ma tennoho varatoa kootou. Anau eiroa pera ma kootou kuppenna tammaki namee te saaita nei e raka ma te saaita i mua raa. 20 Emeia teenei hea Anau se hihai ikootou: kootou e alloha Jesebel, te hine e tattara ma aia he tama hakatae natattara TeAtua raa. Na akoako aia raa e hakattaki natama hehekau Anau raa kippena natiputipu sakkino roo, tena kikkai na kai ku oti te hoki ake i na hatu tipua raa. 21 Anau ku oti

te kou ake he saaita ma aia kitike itaha ma na hai sara aia, e meia aia se hihai kitike itaha ma na tiputipu sakkino aia raa. ²² Tena anau e me kiletu aia i aruna he lomoena, tena aia ma nataanata eppena namee settonuraa e me ki hakalonollihu haeroo ite kina raa. Anau e me kippena te mee nei vahao nei kame laatou settike itaha ma na tiputipu sakkino laatou eppena ma te hine raa. ²³ Anau e me ki taa hoki na tama e tauttari te hine raa ki mmate, tena na hare lotu hakaatoa e me ki illoa pera ma Anau ko te Tama e iroa na hakataakoto ia ma hea te tama e hihai. Anau e me ki sui atu kootou tautari hea kootou nippena.

²⁴ “Emeia kootou hakaatoa na tama i Taiataira raa ni se tauttari na akoako sakkino raa, tena kootou ni se too hoki na akoako alaa tama ekanna ma, ‘na hakataakoto Satan e huunaria raa’. Anau emeatu pera ma Anau selavaa te hakapiri atu alaa hakalonollihu hoki i aruna kootou. ²⁵ Emeia kootou kitaohi mmauroo hea kootou eisi e tauallekaraa kitae atu Anau. ²⁶ ²⁸ Na tama e hai mmahi teppuhu ma na haeroo ko na tama ettuummau nottae te hakaoti, tena kippena hea Anau e hihai raa. Anau e me kikou atu na mahi e ssau pera ma na mahi Anau nitoo ite Tamana Anauraa. Anau e me kikou ake na mahi na tama raa ki hakananniu i aruna na kanohenua, tena ku hakamattua na tama raa ma na mahi ki seu na kanohenua raa pera ma he tama e ssaa te hopeni kalasi raa ma te kokotana. Anau e me kikou ake te tapao raa pera ma he hoki na tama naa.

²⁹ “Kame kootou eisi nakatarina, tena kootou ku hakallono hea TeAnana Tapuraa e tattara ake i na hare lotu raa!

3

Na tattara e kkave i te hare lotu i Sadis

¹ “Akoē kitaataa na tattara nei ite ensel e rorohi telotu i Sadis raa:

“Aanei nitattara te Tama eisi e hitu na anana TeAtua ia ma e hitu na hetuu raa. Anau e iroa hea kootou eppena; Anau e iroa ma kootou ku mate, e meia na tama koi tattara koi ma kootou koi e ora! ² Ia tena mahhike i aruna no hakaora na tiputipu taualleka kootou eisi raa imua na tiputipu naa emmate tahi. Maitaname Anau ekite pera ma hea kootou nippena raa se kittonuroo imua na karemata TeAtua. ³ Mannatu hea kootou ni akoako ia ma hea kootou nillono raa; tauttari na mee raa, tena kuttike itaha ma na hai sara kootou raa. Anau e me ki haere atu pera ma he tama kairarao, tena kootou e me ki selavaa te illoa te saaita Anau e me ki haere atu raa. ⁴ Emeia eisi na tama kootou i roto Sadis e mmata hakaraoi roo na hekau laatou raa ki se kkere. Kootou e me ki uru na hekau makkini

no hahaere ma Anau, maitaname kootou e tau hakamaoni te hahaere ma Anau. ⁵ Natama e hai mmahi te ppuhu ma na haeoraa e me kiuru na hekau makkini, tena Anau selavaa tessoro na inoa na tama naa itaha ma te Launiu te Ora raa. Anau e me kitattara killono roo hakaatoa i mua te Tamana Anauraa ia ma na ensel Aia raa pera ma na tama raa ni tama Anau.

⁶ “Kame kootou e isi na katarina, tena kootou ku hakallono hea TeAnana Tapu raa e tattara ake i na hare lotu raa!

Na tattara e kkave i te hare lotu i Filadelfia

⁷ “Ako e ki taataa na tattara nei ite ensel e rorohi te hare lotu i Filadelfia raa:

“Aanei na tattara te Tama e tapu, ia e hakamaoniraa. Tama naa eisi tekii tera Devit ni isiraa, tena te saaita Aia e taaraki te totoka raa, se hai tama e lavaa te ppuhi te totoka raa, ia te saaita Aia e ppuhi te totoka raa, tena se hai tama hoki e lavaa te taaraki te totoka raa. ⁸ Anau e iroa hea kootou ni ppena; Anau e iroa pera ma kootou e isi na mahi sellahi avare; kootou e tauttari na akoako Anau, tena ki tauttari hakamaoni roo Anau. Anau ku oti te taaraki te totoka raa i mua na karemata kootou, tena se hai tama e lavaa hoki te ppuhi te totoka raa. ⁹ Hakallono! Na tama te kuturana Satan raa ni tama tattara malliu ma laatou ni Jiu, e me ia laatou e malliu koi, Anau e me kimee na tama naa ki oo atu no tutturi i mua na vae kootou, tena na tama naa hakaatoa e me ki illoa pera ma Anau e laoi mahi roo kootou.

¹⁰ E mee kootou ni ttaohi mmau na tuua Anau raa no tauttari, tena Anau e me ki rorohi hakatau areka roo kootou te saaita kootou e ttiri na hakalono llihu tera e me ki oo mai ite maarama nei ki hahaaite na tama roo hakaatoa raa.

¹¹ Anau se roroa ku haere atu. Taohi mmau roo hea kootou e isi raa ki se lavaa he tama e kairarao na tuhana kootou raa.

¹² Anau e me ki hakatuu na tama e hai mmahi te ppuhu ma na haeoraa pera ma ni pou roto i roto te Hare Tapu TeAtua Anau raa, tena na tama naa se lavaa te tiaki te Hare Tapu raa. Anau e me ki taataa te inoa TeAtua Anau raa ia ma te inoa Jerusalem hoou raa ite matakaina TeAtua e me ki hamai itaha ma te vaelani raa i aruna na pou roto raa. Anau e me ki taataa hoki te inoa hoou Anau raa i aruna na pou raa.

¹³ “Kame kootou eisi na katarina, tena kootou ku hakallono hea TeAnana Tapu raa e tattara ake i na hare lotu raa!

Na tattara e kkave i te hare lotu i Laodisia

¹⁴ “Ako e ki taataa na tattara nei ite ensel e rorohi te hare lotu i Laodisia raa:

“Aanei na tattara te Tama ma ko te Hakamaoniraa, te Tama e hakatina hakamaoni tera ni noho mai ite kaamata roo, i mua TeAtua ni pena na mee roo hakaatoa.

¹⁵ Anau e iroa hea kootou nippena; Anau e iroa pera

ma kootou se haumalli, ia se vvela. Anau e hihairoo ma kootou kitoo he mee saa mee nei, te haumalli ia ma te vvela. ¹⁶ Emeia e mee kootou e mahhana koi, tena kootou se vvela, ia se haumalli, tena Anau e me ki savare iho kootou itaha ma te maihu Anau! ¹⁷ Kootou etattara ma, 'Anau e tuutuulaoi, ia e mmao roo; Anau e isi na mee roo hakaatoa Anau e hihairaa.' Emeia kootou se illoa na sakkino ia ma na haeo kootou! Kootou etuttuuhaeo, se hai hekau kileulleu, ia nakaremata kootou ra esseni. ¹⁸ Anau etattara hakaataata atu ikootou kisui na gol Anau ra, aanei ni gol roo hakamaoni, tena kootou e me ki tuttuulaoi. Sui hoki ni hekau makkini no uru ki se nnapa kootou. Tena ku sui hoki ni maraseni no pallai nakaremata kootou ra kilavaa kootou tekkite. ¹⁹ Anau e hakatonutonu, tena ki poroporo hakaraoi roo na tama Anau elaoi ra. Kootou ki mattonu nottike itaha ma na haisara kootou ra. ²⁰ Hakallono! Anau etuu itetotoka no papaku; kame he tama erono te reo Anau no taaraki te totoka, tena Anau e me ki uru atu i hare no kkai maatou, tena na tama naa e me ki kkai ma Anau. ²¹ Anau e me kikou ake na mahi i na tama e hai mmahi te ppuhu ma na haeo ra kinnoho ite vahi Anau i aruna te Nohorana Anau ra, essau pera ma Anau ni hai mahi no ppuhu ma na haeo ra, tena te saaita nei Anau ku noho ma te Tamana Anau ra i aruna te Nohorana Aia ra.

²² "Kame kootou e isi nakatarina, tena kootou ku hakallono hea TeAnana Tapu ra e tattara ake i na hare lotu ra!"

4

Te Nohorana Te Atua i te vaelani

¹ Tena kioti anau kukite teeraa mee hoki; he totoka i te vaelani ku taaraki.

Tena anau kurono tere o nitattara mai anau imua essau pera ma hepuu eiri ra ku mee mai ma, "Hamai i te kina nei, tena anau e me ki huri atu hea e me ki kapihi atu i muri te mee nei." ² Te saaita naa koi TeAnana Tapu TeAtua ra kutau i roto anau. Tena anau ku kite te Tama e noho i aruna te Nohorana i te vaelani ra. ³ Na maihu Aia ra ekivakivaro pera ma te hatu ekanna ma he jaspera ra ia ma te kanelien ra hoki. Tena te umata ra etuu areha te Nohorana ra, ia ehailaakei roo pera ma te hatu ekanna ma he emeral ra. ⁴ Tipurua ma haa na nohorana etuu alleha te Nohorana ra, tena tipurua ma haa nataanata mattua euru na hekau makkini e hakapiri na hau epena inagol ra ennoho i aruna na nohorana ra. ⁵ Na uila ra ku lamalama mai peera i te kina te Nohorana ra, tena na hatturi ra ku papaku mai

hoki. Tena e hitu naahi eura imua te Nohorana raa; teenaa ko na anana e hitu TeAtua raa. ⁶ Tena imua hoki te Nohorana raa e isi te mee e ssau pera ma he lottai e marino kkii roo, ia e maarama hua roo pera ma he kalasi.

Tena e haa na manu e ora tahi tera euhia hakaatoa na karemata, kaamata te pohouru haere no tae imuri raa e ttuu alleha te Nohorana raa. ⁷ Te manu kaamata raa e ssau pera ma he laion, tena te manu hakarua raa e ssau pera ma he bulmakau, tena te manu hakatoru raa e isi te pohouru te tama, tena te manu hakahaa raa e ssau pera ma he igol kulle. ⁸ Na manu nei hakaatoa e isi e ono na pakau te manu hokotahi, tena i aruna ia ma i raro na pakau raa e uhia hakaatoa na karemata. Te ao ma te poo na manu nei e tauhano koi te huhua ma:

“E tapu, e tapu, e tapu,

TeAtua TeAriki Hai mahi,

Te Tama e noho mai i mua,

te Tama e noho te aho nei,

ia te Tama e me ki oti ku hamai raa.”

⁹ Na manu e haa nei e huhua na rue ki hakammaha, tena ki hakamaru ake ma ki ssau te inoa te Tama e noho i aruna te Nohorana raa, teenaa ko te Tama e ora tahi raa. Te saaita na manu e haa nei e ppena peenei ¹⁰ tena tipurua ma haa na taanata mattua raa ku maoha no tutturi imua te Tama e noho i aruna te Nohorana raa no hakammaha ake te Tama e ora tahi raa. Tena na tama raa ki ppehi ake na hau laa-tou raa i mua te Nohorana te Tama raa, tena ki meake,

¹¹ “TeAriki, TeAtua maatou!

Akoe e tau roo te too na mahi hakananniu,
na hakammaha

ia ma na mahi hakaatoa.

Maitaname Akoe e pena iho na mee roo hakaatoa,
tena i te hihai Akoe, na mee raa ku ttipu ake.”

5

Te Punua Sipsip ia ma te launiu e pini

¹ Anau kukite te Tama e noho i aruna te Nohorana raa ettaohi telauniu epini ma terima laua Aia; saa vahi telauniu raa epii roo na tattaa, ia e isi e hitu na hakamaatino. ² Tena anau kukite te ensel e hai mahi roo etattara hakamaro roo ma, “Koai tetama elavaa tessau na hakamaatino raa itaha no taaraki telauniu epini raa?”

³ Emeia sehaitama ite vaelani, ia te maarama nei ia ma te maarama te mate raa elavaa te taaraki telauniu raa no mmata i roto. ⁴ Tena anau ku tani okioki roo, maitaname kusehaitama hoki elave kitaaraki telauniu epini raa ia ma kimmata i roto. ⁵ Tena hetanata matua hokotahi i na taanata mattua raa kumee mai anau ma, “Auu se tani. Kira ake! Telaion te kaha i Juda raa, te mokopuna

hakanaaniu Devitaraa e iviroo i aruna na tama e kirilloto aia raa, tena aia elavaa tessau na hakamaatino e hitu raa i taha no taaraki te launiu e pini raa.”

⁶ Tena anau kukite te Punua Sipsip raa kutuu i lottonu te Nohorana raa, tena na manu e haa e ora tahi raa hakapaa ma na taanata mattua raa kutuu alleha te Nohorana raa. Te Punua Sipsip raa e ssau pera ma he manu ku oti te taia ria no mate. Te Punua Sipsip raa e isi e hitu na mahi hai mmahi ia ma e hitu na karemata, teenaa ko na anana e hitu TeAtua ni kauna ki oo vaa roto te maarama nei hakaatoa raa.

⁷ Te Punua Sipsip raa e haere no too te launiu e pini raa i taha ma te rima laaua te Tama e noho i aruna te Nohorana raa.

⁸ Te saaita Aia nippena peenei, na manu e haa e ora tahi raa laatou ma na taanata mattua raa ku maoha no tutturi i mua te Punua Sipsip raa. Na tama nei hakaatoa e isi te haap ia ma na hopeni e pena i na gol e pii na insens, teenaa ko na lotu na tama TeAtua raa. ⁹ Na tama raa e huhua te rue houu ma, “Akoe e tau hakamaoni te too te launiu e pini raa, tena ku ssau na hakamaatino e hitu raa i taha.

Maitaname Akoe ni taia ria no mate, tena te toto Akoe raa e sui muri ake TeAtua na tama na hareakina hakaatoa, na tama na tattara hakaatoa, na tama na henua hakaatoa ia ma na tama roo hakaatoa.

¹⁰ Akoe e mee na tama raa pera ma he kanohenua na maatua te lotu ki hehekau ma TeAtua taatou raa, tena laatou e me ki hakamattua i te maarama nei.”

¹¹ Anau kukkira hoki no rono simata na maano na ensel hakaatoa! Na ensel nei ettuu alleha te Nohorana raa ma na manu e haa e ora tahi raa ia ma na taanata mattua raa

¹² no huhua hakamaroo roo ma:

“Te Punua Sipsip ni taia ria no mate raa e tau roo te too na mahi i te vaelani,

na mee taualleka,

te atamai, na mahi,

te hakammaha, te tauareka, ia ki hakamaru ria.

¹³ Tena anau ku rono na tama hakaatoa i te vaelani, te maarama nei ma te maarama te mate raa, ia i roto te lottai ia ma na mee hakaatoa roo e ora i roto te maarama nei raa ku huhua ma,

Hakammaha ake te Tama

e noho i aruna te Nohorana raa

ia ma te Punua Sipsip raa.

Hua ki ssau na inoa Tokorua raa,

ki hakamaru ake,

ia ki hakanaau na mahi hai mmahi Tokorua raa

ki mmoe tahi na vahao hakaatoa!”

14 Tena na manu e haa e ora tahi raa ki meake ma, "Amen" Tena tipu rua ma haa na taanata mattua raa ku tteiho no tutturi no lotu.

6

Na hakamaatino

1 Tena anau kukite te Punua Sipsip raa kussau te hakamaatino kaamata i na hakamaatino e hitu raa i taha, tena anau kuro no te manu hokotahi i na manu e haa e ora tahi raa kutattara mai i tere o essau pera ma he hatturi ma, "Hamai!" 2 Tena anau kukkira no kite te hos makkini. Tetama e tere te hos raa ettao hi te nisau. Na tama raa e kou ake te hau manamana i te tama raa. Aia e tere pera ma he tama ni ppuhu no taa na tama aia ni ppuhu ma aia raa, tena aia ku tere hoki ma ki taa alaa tama.

3 Tena te Punua Sipsip raa kussau te hakamaatino hakarua raa itaha, tena anau kuro no te manu hakarua e ora tahi raa ku mee mai ma, "Hamai!" 4 Tena teeraa hos, emeia he hos emmea kutere mai i aho. Tetama e tere te hos raa e too na mahi ki kou ake na taua i te maarama nei, ma kilavaa na tama tetaa hokolaatou ki mmate. Tena na tama raa ki kou ake te tama raa te paraamo a e rahi.

5 Tena te Punua Sipsip raa kussau te hakatoru na hakamaatino e hitu raa itaha, tena anau kuro no tere o te manu hakatoru e ora tahi raa ku mee mai ma, "Hamai!" Tena anau kukkira no kite te hos pallaa. Tetama e tere te hos raa ettao hi te skel hakamamaharaa i terima aia. 6 Anau erono te mee essau pera ma he reo etattara iho i te kina na manu e haa e ora tahi raa ma, "Tesui te aho hokotahi raa he muri kopu haraoa e turoto, poi seai he kopu haraoa e pii i na haraoa e sui mmaharaa. Emeia auu se hai pakava na laakau e pena na sunu raa ia ma na kina e ttori na vain raa!"

7 Tena te Punua Sipsip raa kussau te hakamaatino haka haaraa itaha, tena anau kuro no te manu hakahaa e ora tahi raa ku mee mai ma, "Hamai!" 8 Anau kukkira no kite te hos e hailaakei, ia e matanaenaeroo. Tetama e tere te hos raa e hui ma ko te Kina te Mate, tena te kina te materaa e tautari mai vaa muri hoki: Tokoru a nei e too na mahi ki taa hakaatoa he kuturana hokotahi i na kuturana e haa i te maarama nei raa ki mmate. Na tama nei e me ki mmate i te vahi nataua, te hikkai, na maahana ia ma na manu kai ttama.

9 Tena te Punua Sipsip raa kussau te hakamaatino hakarimaraa itaha, tena na tama anau ekite ennoho iraro te olta raa, aanaa ko na anana na tama ni taai a ria no mmate emee laato u ni hakataetae na tattara Te Atua tera e ttuu mmahu hoki i na hakattina laato u te saaita laato u ni tattara raa. 10 Na tama raa ku vaa hakamaroa ma,

“TeAriki Hakanaaniu,
Akoe e tapu roo hakamaoni!

Akoe e me ki hakatonutonu na tama i te maarama nei raa, tena ku kou ake na hakalonollihu na tama ni taa maatou no mmate raa vahao hee?”

¹¹ TeAtua e kou ake na tama nei, te tama te kaukahu roroa makkini, tena ki meake na tama raa ki hamalollo hakamarie, ki oti roo na tama hehekau ia ma na hakattina ana raa hakaatoa tetaaia ria no mmate pera ma laatou ni taia ria raa.

¹² Tena anau kukite te Punua Sipsip raa ku ssau te hakamaatino hakaono raa itaha, tena te kina raa ku isi te ruru henua e hai mahi roo, tena telaa raa ku mee no pallaa roo pera ma napaamaro pallaa raa, tena te maremo raa ku mee no mmea roo pera ma hetoto.

¹³ Na hetuu raa ku maoha iho i te maarama nei, e ssau pera ma na hua koi mmoto na laakau raa e teiho te saaita te matani hai mmahi raa e ruru na laakau raa.

¹⁴ Te vaelaniraa ku hakateki no sei pera ma hemoena e hhaturia, tena na mouna ia ma na henua roo hakaatoa kukkene itaha ma na kina laatou nittuuraa.

¹⁵ Tena na tuku i te maarama nei raa, na tama hakamattua ia ma na soldia hakamattua na tama na taua raa, na tama tuttuulaoi raa, tena na tama eisi na mahi raa ia ma na tama roo hakaatoa, na tama hehekau raa ia ma na tama sei ma ni tama hehekau raa ku oo no mmuni i roto na rua ia ma i raro na hatu i na kina na mouna raa.

¹⁶ Na tama raa e kanna ake na mouna raa ia ma na hatu raa ma, “Maoha iho i aruna maatou no hakalluu maatou ki se kite te Tama e noho i aruna te Nohorana raa ia ma te roto te Punua Sipsip raa!

¹⁷ Te aho na hakalonollihu hao na tama raa kuttae mai, kaa koai te tama e lavaa te tuu atu i te Tama naa?”

7

Te kanohenua TeAtua

¹ Imuri te mee nei anau kukite e haa na ensel ettuu i na totoka e haa i te maarama nei raa, tena kittao hi te matani raa ki se maairi iho i te maarama nei, ia ki se maairi ake i te lottai ia ma na laakau hakaatoa.

² Tena Anau kukite teeraa ensel ku hakahura ake i te anake ma te hakamaatino TeAtua e ora tahi raa. Te ensel raa e kanna ake na ensel e haa TeAtua ni kou ake na mahi ki seu te maarama nei ia ma te lottai raa.

³ Te ensel raa e meake ma,

“Auu se seua te maarama nei, te lottai ia ma na laakau raa kittae roo te saaita taatou e hakammau te hakamaatino na tama hehekau TeAtua raa ma te hakamaatino e tapu raa i na maarae laatou.”

⁴ Hetama e mee mai pera ma te kooina na tama hakaatoa ku oti te hakamattino ria ma te hakamaatino TeAtua raa e tae huitarau tipu haa ma haa na simata (144,000) na tama. Natama nei ni tama i roto

te sanahuru ma rua na kaha Israelraa. ⁵ ⁸ Tena te kaha hokotahi e isi sanahuru ma rua na simata na tama: te kaha Juda, Ruben, Gat, Aser, Naptali, Manase, Simeon, Livai, Isakar, Sebulun, Josep, tena Benjamin.

Te kanohenua e rahi roo

⁹ Tena kiotiroo anau kukkira nokite te kanohenua e rahi roo tera sehaitama elavaa te ppau te kooina na tama roo hakaatoa! Teenei ko na tama roo hakaatoa, na tama na kaha roo hakaatoa, na tama na henua roo hakaatoa ia ma na tama na tattara roo hakaatoa, tena na tama nei ettuu imua te Nohorana raa ma te Punua Sipsip, ia na tama nei e uru na kaukahu makkini, tena ki ttaohi na launiu na niu raa i na rima laatou. ¹⁰ Na tama raa e kanna ake hakamaroo roo ma, "Te Atua te Tama e noho iaruna te Nohorana ia ma te Punua Sipsip raa ekou mai te ora hakamaoni!"

¹¹ Na ensel hakaatoa ettuu alleha te Nohorana raa, haka-paa ma na tama hakamattua raa ia ma na manu e haa e ora tahiraa. Natamaraa etteiho no tutturi imua te Nohorana raa no lotu ake Te Atua ¹² ma, "Amen! Hua hakammaha, na mahi hakananniu, te atamai, te hakammaha, te hakamarumaru ia ma na mahi i te vaelani, tena na mahi raa ni mahi Te Atua e ora na vahao hakaatoa raa!"

¹³ He tama na tama hakamattua e ora tahi raa ku vahiri mai anau ma, "Aaraa koai na tama e uru na hekau makkini raa, tena kaa na tama raa ni tama i hee?"

¹⁴ Kito anau ki meake, "Tama hakamaatua, anau se iroa, akoe kame e iroa."

Tena aia kimee mai anau ma, "Aanei ko na tama nitoo na hakalonollihu haeo imua raa, tena te saaita nei laatou ku ora. Na tama raa e kkumi na kaukahu laatou raa no makkini hua roo ma te toto te Punua Sipsip raa. ¹⁵ Tera hea na tamaraa ettuu imua te Nohorana Te Atua raa no hehekau ma Tamaraa te ao ma tepoo i te Hare Tapu Aia raa. Te Tama enoho iaruna te Nohorana raa e me kimmata hakaraoi na tamaraa ma na mahi Aia. ¹⁶ Na tama nei selavaa hoki te hikkai, ia te hiunu, tena telaa ia ma he vvela peehee selavaa te ttuni na tama nei, ¹⁷ maitaname te Punua Sipsip, te Tama etuu ilottonu te Nohorana raa e me kirorohi na tamaraa, tena Aia e me ki hakattaki na tamaraa kittae i te kina te vai ekou mai te ora raa. Tena Te Atua e me kissoro na vai karemata na tamaraa i taha ma na karemata laatou."

8

Te hakahitu na hakamaatino

1 Te saaita te Punua Sipsip raa ni ssau te hakahitu na hakamaatino raa i taha raa, te vaelani raa ku tuu hemuu se vvaa roo hokotahi saaita e roroa ake*. 2 Tena anau ku kite e hitu na ensel e ttuu i mua TeAtua, tena he tama ku kou ake na ensel raa e hitu na puu ki iri.

3 Teeraa ensel e ttaohi te parete gol, tena aia ki haere ake no tuu i te kina te olta raa. Hetama e kou ake tammaki na insens ki hakapaa ma na lotu na tama TeAtua raa, tena ku hoki ake na mee raa i aruna te olta e pena i na gol e tuu i mua te Nohorana raa. 4 Te kohu na insens e ura raa e haere i aruna ma na lotu na tama TeAtua raa hakaatoa, i taha ma na rima te ensel e tuu i mua TeAtua raa. 5 Tena te ensel raa ki too te parete na insens raa no ppono na maramara te ahi te olta raa, tena killetu iho i te maarama nei. Tena na hatturi raa ku papaku hakamaroa roo, na uila raa ku lamalama, tena te ruru henua raa ku ruru na mahi roo.

Napuu iriiri

6 Tena na ensel e hitu raa kuttuu tanattana ma na puu e hitu laatou raa ki iri.

7 Te ensel kaamata raa ku iri te puu aia raa. Tena na ais matakkau ia ma na maramara te ahi e hilo ma te toto raa kutteiho mai i te maarama nei. Tena he vahi hokotahi te maarama nei hakaatoa† ia ma na laakau raa, tena na veve raa hakaatoa ku tuunia ria no vvela.

8 Tena te ensel hakarua raa ku iri te puu aia raa. Tena he mee e ssau pera ma he mouna e rahi roo e ura kutteiho i roto telottai. Tena he vahi hokotahi telottai raa ku huri mo toto, 9 tena he kooina hokotahi na mee hakaatoa i roto te lottai raa kummate, tena he kooina hokotahi hoki na vakatua raa hakaatoa ku masseu.

10 Tena te ensel hakatoru raa ku iri te puu aia raa. Tena he hetuu e rahi e ura pera ma helaiti kutteiho i taha ma te vaelani no ppaku i te vahi hokotahi te maarama nei i roto na riva ia ma na vai hakaatoa. 11 Te inoa te hetuu raa e hui ma e Mmara. Na riva ia ma na vai hakaatoa te hetuu raa nitteiho i roto raa kummara, tena tammaki na tama ku mmate e mee laatou e unu na vai raa, maitaname na vai raa ku mmara.

12 Tena te ensel hakahaa raa ku iri te puu aia raa. Tena he vahi hokotahi telaa, te maremo ia ma na hetuu raa ku mee no pouri, tena he vahi hokotahi te ao ma te poo raa ku se maarama hoki.

13 Tena anau kukkira no kite te igol e rahi raa ku lellee vaa aruna, tena ki tattara iho hakamaroa ma,
"Te haeo! Te haeo!"

* 8:1 8.1 te taim na lakepa raa ma "half hour" † 8:7 8.7 te hakataakoto nei e mee pera ma, te maarama nei e vvae e toru na vahi, tena he vahi hokotahi te maarama nei e tuunia ria

E me ki haeroo ma na tama e nnoho i te maarama nei raa, te saaita kootou ellono na puu alaa ensel e toru raa e me ki iri!"

9

¹ Tena te ensel hakarimaraa kuiri tepuu aia raa. Anau kukite tehetuu niteihomai itaha ma te vaelani nopaku ite maarama nei raa kutoo tekii tetotoka terua e nnoto roo.* ² Te hetuu raa kutaaraki te totoka te rua raa, tena tekohu tera essa mai itaha ma teruaraa essau pera ma hekohu teumu. Tekohu terua ennoto raa e uhi te maahina telaa ia ma te vaelani raa nopouri roo.

³ Tammaki namanu ekaikkai nalauniu raa kuoo mai itaha ma tekohu raa no uhi te maarama nei, tena Te Atua kikouake na mahi essau pera ma na mahi na kahana raa e isi.†

⁴ Tama raa emeake kiselavaa tekkai na veve, na laakau ia ma na mee ehomo raa; na manura e lavaa koi te uti na tama tera seisi te hakamaatino e tapu Te Atua e mmau i na maarae laatou raa. ⁵ Na manura selavaa te taa na tama raa kimmate, e meia laatou elavaa koi te mee na tama raa ki hakalono lihu i roto erima na marama. Tellihi na manura e me kikouake raa essau pera ma te lihu te kahana e uti akoe. ⁶ I roto erima na marama nei, na tama raa eme kisese niara kimee laatou kimmate, e meia laatou selavaa teisi na ara ellave; laatou eme ki hihhai kimmate, e meia te mate raa e me ki tere itaha ma laatou.

⁷ Na manura nalauniu raa essau pera ma na hos kutanattana kippuhu, ia eisi na haugol manamana e piri i aruna na pohuru na manura, tena na maihu na manura hakaatoa essau pera ma na maihu na tama.

⁸ Tena na rouru laatou raa e ssau pera ma na rouru na hhine, ia na niho laatou raa essau pera ma na niho na laion.

⁹ Na hatahata laatou raa e uhiaria na mee e ssau pera ma ni katana, tena te mmuu na pakau laatou raa e ssau pera ma te mmuu na hos tammaki e huti na karis tera e haitaruaru ki oo no ppuhu raa. ¹⁰ Na manura nei eisi na mohuki, tena e uti lihu pera ma na kahana, ia na mohuki laatou raa e isi na mahi kikouake na hakalono lihu na tama i roto erima na marama.

¹¹ Te ensel erorohi terua e nnoto raa e hakanaani i aruna na manura hakamattaku raa. Te inoa aia i na tattara na Jiu raa e mee ma Abadon, tena na Grik raa emee ma Apolion (eme ma "Tama Haere Taramua na mee").

¹² Te hakalono lihu kaamata raa kuhiti, tena imuri te mee nei, e isi hoki e rua na hakalono lihu koi oo mai.

* 9:1 9.1 te rua e nnoto nei ko te kina i te maarama nei tera na tipua raa e ttari ki too na hakalono lihu hakaoti laatou † 9:3 9.3 na kahana raa ko na scorpion

¹³ Tena te ensel hakaonora ku iri te puu aia raa. Tena anau kurono tereo etattaraiho itaha ma e haa na mata te olta e pena ina gol etuu imua TeAtuaraa. ¹⁴ Tereo raa e meake te ensel hakaonora ma, "Hakattana e haa na ensel nipotia iteriva erahi e hui ma Yufretisraa!" ¹⁵ Kito te ensel hakaonora kihakattana na ensel e haa raa; na ensel e haa raa kutanattana te aho nei na marama ia ma na hetau kitaa hekooina hokotahi na tama ite maarama nei raa kimmate. ¹⁶ Na tama raa e mee mai anau te kooina na tama tera kunnoho iaruna na hos kippuhura: te kooina na tama raa hakaatoa ettae rua huitarau na maano (200,000,000.) ¹⁷ Tena iroto te kite anau raa, anau e kite na hos ia ma na tama ennoho iaruna na hos raa: na tama raa eisi na porepore emmea pera ma heahi, ia ettea pera ma temoana, tena esselo pera ma na salfa emmau inahatahata laatou. Na pohouru na hos raa essau pera ma na pohouru nalaion, tena teahi, te kohu ia ma na salfaraa eoomai itaha ma na maihu na hos raa. ¹⁸ He kooina hokotahi na tama hakaatoa e taaiaria no mmate ma na hakalono lihu nei; teahi, te kohu ia ma na salfa eoomai itaha ma na maihu na hos raa. ¹⁹ Maitaname na mahi na hos raa emmoe ina maihu ia ma na mohuki laatou. Na mohuki na hos raa essau pera ma na pohouru na laponu, tena na mohukiraa eutiuti hoki na tama raa no mmate. ²⁰ Ia te kooina na tama hakaatoa nittoe raa; teenei ko na tama hakaatoa nisetaaiaria no mmate ina hakalono lihu raa, tena na tama nei sehihahi hoki ma laatou kittike itaha ma namee laatou nippenaraa. Na tama nei setiaki te hakamarumaru natipua ia ma na hatutipua laatou epenapena ina gol, na siliva, na katana tea, na hatu ia ma nalaakau tera selavaa tekkite, ia selavaa tellono, ia selavaa te hahaere raa. ²¹ Na tama nei hoki sehihahi kipeesia natiputipu te taa tama, te papanamu ia ma natiputipu te ppena na mee sakkino ia ma te kailallao raa.

10

Te ensel ia ma te launiu paamee e pini

¹ Tena anau kukite hoki teeraa ensel hai mahi ku hamai itaha ma te vaelani. Tepukureurehu raa ellepo hakatike tetamaraa, tena te umata raa e piri hakatike tepohouru aia. Namaihu aiaraa emaahina pera ma telaa, tena navae aiaraa essau pera ma saa pou ettuu ura pera ma heahi. ² Tamaraa eisi telauniu paamee ettaohi terima aia. Tamaraa ettaka tevae laua aiaraa iroto telottai, tena tevae selaua aiaraa ettaka iaruna te henua ³ tena aia kikanna hakamaroaro ma tereo essau pera ma tereo telaion. Aia ekanna koi nooti, tena e hitu

na hatturiraa kupapaku hakamaroa. ⁴ Anau e mee ma kitaataa namee raa te saaita koi na tama raa nitattara. Emeia anau e rono te reo e tattara mai i te vaelani ma, "Auu se hakari na tattara na hatturiraa; ia auu setaataa i roto te launiu naa hoki!"

⁵ Tena anau kukite te ensel e llaka te vae telottai, tena te vae iaruna te henuaraa kussau terima lauaa aiaraa peeraa i te vaelani, ⁶ tena kimee te tattara haka maoni i te inoa TeAtua, te Tama e ora no ora tahiraa, ia te Tama hoki ni pena te vaelani, te maarama nei, telottai ia ma namee hakaatoa roo i roto laoura. Te ensel raa e mee mai ma, "Ku selavaa hoki tennahe!" ⁷ Emeia te saaita te ensel hakahituraa ni iri te puu aiaraa, tena TeAtua kumee kippena te hakataakoto e huunaria Aia nitattara ake i na profet tera e hehekau ma Aia raa."

⁸ Tena te reo anau ni rono raa ku tattara mai hoki i taha ma te vaelani raa ma, "Haere no too te launiu paamee e moe taaraki i aruna te rima te ensel e tuu te vae e llaka te moana, tena te vae e llaka i aruna te henua raa."

⁹ Tena anau ki haere atu i te ensel raa no kainno ake aia ki kou mai te launiu paamee raa. Kito te ensel raa ki mee mai anau ma, "Too te launiu nei no kai; te mee nei e me ki marie hakatteki roo te saaita akoe e ppono i roto te maihu akoe raa, e meia te saaita akoe e horo raa, te mee nei e me ki haere mmara roo i roto te manava akoe."

¹⁰ Tena anau ki too te launiu paamee raa i taha ma te rima te ensel raa no kai, tena te mee raa e marie hakatteki roo i roto te maihu anau. Emeia te saaita anau ni horo te launiu paamee raa, te mee raa ku haere mmara roo i roto te manava anau. ¹¹ Tena te tama raa kimee mai anau ma, "Vaakai hakaraoi no hakatae atu na tattara TeAtua raa i na henua hakaatoa, na tama hakaatoa, na tama na tattara hakaatoa ia ma na tuku hakaatoa."

11

Tokorua na tama e hakatae na tattara hakamaoni

¹ Te ensel raa ekou mai telaakau essau pera ma helaakau ehahaate, tena aia kimee mai ma, "Haere noloha te Hare Tapu TeAtua raa ia ma te olta raa hoki. Tena kuppau hoki te kooina na tama ehakamarumaru i roto te Hare Tapu raa. ² Emeia auu selooha te vahi i aho raa, maitaname Anau ku oti te kou ake te kina raa ma na tama ennoho pouri raa, tena i roto tipu haa ma rua na marama, na tama raa e me ki hai hakahaeroo vaa aruna te matakaina Anau raa. ³ Anau e me ki kauna tokorua na tama hakataetae na tattara Anau e uru na hekau na tama e ppari raa, tena i roto simata rua huitarau ma tipu ono (1,260) na aho, tokorua raa e me ki hakatae ake na tattara TeAtua."

⁴ Tokorua na tama raa ko e rua na oliv ia ma e rua na lamu ettuu imua TeAriki ite maarama nei raa. ⁵ Ia kame he tama e hahaaivi ma ki mee hakahaeo tokorua raa, tena te ahi raa e me kissae mai itaha ma na maihu tokorua raa no seu na tama raa, tena na tama e hahaaivi ma ki mee hakahaeo tokorua nei raa e me ki taai a ria no mmate peenei.

⁶ Tokorua nei e isi na mahi ki ppui te vaelani raa ki se lavaa e isi te reurehu elleku te saaita laaua e hakatae na tattara TeAtua raa. Tokorua nei e isi hoki na mahi ki huri na vai raa ki mee mo toto, ia tokorua nei e isi hoki na mahi ki kou ake na hakalono lihu hakaatoa ite maarama nei ina mannatu koj laaua.

⁷ Te saaita tokorua raa ku oti te hakatae na tattara TeAtua raa, tena te manu kaitama raa e me ki hamai itaha ma terua ennoto raa noppuhu ma tokorua raa. Te manu raa e me ki hai mahi no taa tokorua raa no mmate,

⁸ tena na tinotama tokorua raa e me ki mmoe te mateara te matakaina erahi raa; te kina TeAriki nitii ria iaruna te kros raa. Te matakaina raa e kanna ria hoki ma ko Sodom* ia ma Isip e mee na tiputipu laatou raa. ⁹ Na tama na henua hakaatoa, nakaha hakaatoa, na tattara hakaatoa ia ma na tama roo hakaatoa e me ki kirakira ake na tinotama tokorua raa iroto etorutoe na aho, tena na tama raa e me ki ppui ki se hai tama e tanu na tinotama tokorua raa.

¹⁰ Na tama te maarama nei raa e me ki hihhia roo e mee tokorua raa ku mmate. Na tama raa e me ki tahhao, tena ku kavekave na hoki i alaa tama, e me tokorua na profet TeAtua raa ni kou ake na hakalono lihu haeo roo i na tama hakaatoa ite maarama nei.

¹¹ Imuri etorutoe na aho teloumatani TeAtua tera e kou mai te ora raa e me ki uru iroto tokorua raa, tena tokorua raa e me ki mahhike no ttuu iaruna, tena na tama hakaatoa ekkite tokorua raa e me ki mattaku roo. ¹² Tena tokorua na profetraa kullono tere o etattara ake hakamaro a roo ite vaelani ma, "Oo mai ite kina nei!" Tena tokorua raa ku oo i te vaelani i roto te pukureurehu raa, tena na tama e kirilloto tokorua raa ku ttuu koi no matamata.

¹³ Te saaita naa koi te ruru henua raa ku ttiri te kina raa, tena he vahi hokotahi ite matakaina raa hakaatoa ku sua ria, tena e hitu na simata na tama ku mmate. Tena na tama hakaatoa e ttoe raa ku mattaku no hakammaha ake na mahi TeAtua i te vaelani raa.

¹⁴ Te hakalono lihu hakarua raa ku oti, e me ia te hakalono lihu hakatoru raa se roroa ku tae mai.

Te puu hakahitu

¹⁵ Kito te ensel hakahitu raa ki iri te puu aia raa, tena e isi na reo e tattara i te vaelani ma,

"TeAriki ia ma te Mesaia Aia raa ku too na mahi ki hakamaatua i te maarama nei,

* 11:8 11.8 Teenei seai ma ko te matakaina Sodom raa

tena Aia e me ki hakamaatua na vahao hakaatoa."

¹⁶ Tena tipurua ma haa natama hakamattua ni nnoho i aruna na nohorana laatou i mua TeAtua raa ku tteiho i raro no lotu ake TeAtua ¹⁷ peenei,

"TeAriki TeAtua Hai mahi,

te Tama e noho te aho nei ia ma te Tama e noho mai i mua raa!

Maatou e hakammaha Akoe,

e mee Akoe ku too na mahi hai mmahi,

ia ku mee ki hakamaatua!

¹⁸ Na tama e nnoho pouri raa ku lloti haeo roo,

e mee te saaita te roto Akoe raa ku tae mai;

teenaa ko te saaita Akoe e me ki hakatonutonu na tama ku mmate raa.

Te saaita ki kou ake na tuhana na tama hehekau ia ma na profet Akoe raa ku tae mai,

ia hoki na tama Akoe raa hakaatoa ia ma na tama roo hakaatoa tera e hakammaha Akoe raa;

teenaa ko na tama hakananniu ia ma na tama mouraro raa.

Te saaita ki seu na tama tera e seu te maarama nei raa ku tae mai!"

¹⁹ Te Hare Tapu TeAtua i te vaelani raa ku taaraki,

tena anau ku kite te Papaa e Tapu raa. Tena ki oti

na uila raa kulamalama, tena na hatturi raa ku papaku,

te ruru henua raa ku ruru, tena na ais e matakkau raa

ku maoha i raro.

12

Te hine ia ma Satan

¹ Tena he hakkatu e kee roo ku hura ake i te vaelani. Te hakkaturaa e huri ake telaa raa e maahina areha te hine raa pera ma ni hekau te hine raa ereureu, tena te maremo raa e tuu i raro na tapuvae aia, tena sanahuru ma rua na hetuu emmau te pohouru aia raa pera ma he hau.

² Te hine raa ku mee ki mamaoha, tena te hakalono llihu na isu te tamariki raa e mee te hine raa no tanitani roo.

³ Tena teeraa hakkatu hoki ku hura ake i te vaelani. Helapono emmea erahiroo eisi na pohouru e hitu, tena i aruna te pohouru hokotahi eisi sanahuru na hon ia ma te hau manamana. ⁴ Te mohuki telapono raa

e horo mai he vahi hokotahi na hetuu raa itaha ma te vaelani nolletu iho i te maarama nei. Telapono raa e tuu i mua te hine raa ma ki kai te tamariki te hine raa te saaita te tamariki e hhopo iho. ⁵ Tena te hine raa ki haanau iho

te tamariki tanata, tena te tamariki naa e me ki hakamaatua na henua roo hakaatoa i te maarama nei ma na mahi hai mmahi. Emeia telapono raa ni se kai te tamariki raa,

e mee he ensel etoo te tamariki raa nokkave i TeAtua i te kina te Nohorana Aia raa. ⁶ Tena te hine raa kutere i te kina e tuu maho raa, i te kina TeAtua nitanattana ma

aia raa, tena te hine raa e me ki rorohi ria hakaraoi roo i roto simata rua huitarau tipu ono na aho.

⁷ Tena te taua raa kukaamata ite vaelani. Ensel Maikol ia ma na ensel aia raa kuppuhu ma telaponoraa, tena telaponoraa ma na ensel aia raa kuhuri ake noppuhu laa-
 tou; ⁸ e meia telaponoraa kutorona, tena aia ma na ensel aia raa kuselavaa hoki tennoho ite vaelani. ⁹ Telapono erahiraa kulletua itaha; teenaa ko telapono natama imuaraa ekanna ma he Tipua sakkino raa, seinaa ma ko Satan, tetama nitatakore te maarama nei ki hai sara raa. Telapono raa ma na ensel aia raa kulletua mai iraro ite maarama nei.

¹⁰ Tena anau kurono te reo e tattara mai hakamaro roo ite vaelani ma, "Te saaita nei, te ora hakamaoni TeAtua raa ku tae mai! Te saaita nei TeAtua kuhuri mai na mahi Aia! Maitaname te tama ni tuu te ao ma te poo i mua TeAtua taatou raa no hai ake na taina ia ma na kaave taatou raa ku oti te lletua mai itaha ma te vaelani. ¹¹ Na taina ia ma na kaave taatou raa nippuhu ma tetoto te Punua Sipsip ia ma na tattara hakamaoni laa-
 tou e tattara raa, tena na tama raa kuhihai kihoki ake na ora laa-
 tou raa kimmate. ¹² Tena te vaelani raa ma kootou natama ennoho ite vaelani raa kuhihia! Emeia te maarama nei ia ma telottairaa e me kihaeo roo! Maitaname te tipua sakkino raa ku haere atu i kootou, tena aia e roto roo, maitaname aia e iroa pera ma aia e isi koi paa saaita koi moe."

¹³ Te saaita telapono raa ku iroa pera ma aia ku lettua mai ite maarama nei raa, aia kukaamata no hakatuitui tehine ni haanau tetamariki tanataraa. ¹⁴ Tena TeAtua kikouake tehine raa erua napakau te manu erahi ma kilavaa tehine raa tellee itekina aia ninoho itekina etuu mahoraa. Tena iroto e toru toe na hetau, tehine raa e me kimmataria hakaraoi roo, tena telapono raa selavaa hoki te haere ake noppuhu laaua. ¹⁵ Tena telapono raa kihakatere atu navai itaha ma temaihu aia raa vaamuri tehine raa ma kihakatahea tehine raa itaha. ¹⁶ Emeia te kerekere raa etokonaki tehine raa; te kerekere raa etaraki te maihu aia raa no horo te vai e hamai itaha ma te maihu telapono raa. ¹⁷ Telapono raa kuroto tehine raa, tena aia ki haere ma kippuhu ma na hai mokopuna tehine raa hakaatoa, teenaa ko natama hakaatoa etauttari natuaa TeAtua raa, ia ettaohim mau hoki te hakamaoni Jisas ni huri ake raa. ¹⁸ Tena telapono raa ku tuu i te taunatai.

13

Erua na manu kaittama

¹ Tena anau kukite te manu kaittama e hamai itaha ma telottai. Te manu raa eisi sanahuru nahon ia ma e hitu

na pohouru, tena eisi nahau manamana eppiri iaruna nahon raa hakaatoa, ia eisi hoki nainoa e tatarallihu i TeAtua e mmau. ² Te manuraa essau pera ma nasarau kaittama ellahiraa, tena navae te manuraa ellahi, ia ehai huruhuru, tena temaihu aia raa essau pera ma temaihu telaion. Telapono raa ekouake namahi, tenohorana ia ma namahiroo hakaatoa aia eisiraa ite manuraa. ³ He pohouru hokotahi te manuraa essau pera ma he pohouru nimere haeoroo imua, emeia te saanuku raa kumaahu. Te maarama nei hakaatoa ku mahharo no tauttari te manuraa. ⁴ Na tama roo hakaatoa ku hakamarumaruru telapono raa, maitaname aia ku oti te kouake namahi aia raa hakaatoa ite manu kaitama raa. Na tama raa ehakamarumaruru hoki te manu kaitama raa, tena kitattara ma, "Koai tetama essau pera ma te manu kaitama nei? Koai tetama elavaa teppuhu laaua ma te manu kaitama nei?"

⁵ Te manu kaitama raa elavaa roo te ppehi na tattara ahuahu aia raa ma killihu TeAtua, tena te manu kaitama raa etoo hoki namahi kippena namee i roto tipuhaa ma rua namarama. ⁶ Te manu kaitama raa kukaamata no haruake nahao TeAtua, te inoa ia ma te kina Tama raa e nohonoho raa ia ma na tama hoki e nnoho ite vaelani raa. ⁷ TeAtua ehakattana te manu raa kippuhu ma na tama ehakattina Aia raa, tena ma kuta na tama raa. Te manuraa eisi namahi aia iaruna nakaha hakaatoa, nahenua hakaatoa, na tattara hakaatoa ia ma na tama roo hakaatoa. ⁸ Na tama hakaatoa e nnoho ite maarama nei raa eme kihakamarumaruru te manu kaitama raa, emeia alaa tama koi selavaa te hakamarumaruru te manu kaitama naa; na inoa laatou raa e mmau roo i roto te Launiu te Ora imua te maarama nei ni tipuake raa; telauniu te Punua Sipsip ni taia ria no mate raa e ttino.

⁹ "Ia tena hakallono kame kootou eisi nakatarina! ¹⁰ Tetama natama etattara ma eme kihakapikiria raa eme kihakapikiria hakamaoni; ia tetama natama etattara ma eme ki taia ria no mate raa, eme ki taia ria hakamaoni no mate. Te mee nei ehuri mai pera ma na tama TeAtua raa hakaatoa kihakattina koi no nnoho hakavaratoa."

¹¹ Tena anau kukite teeraa manu kaitama hoki ehamai itaha ma te maarama nei. Te manuraa eisi erua nahon pera ma nahon nasipsipraa, tena tereo te manu kaitama raa essau pera ma tereo telapono erahi raa. ¹² Te manu kaitama raa etoo namahi ite manu kaamata raa noppena namee imua te manu kaamata raa. Te manuraa ehakamatakuake na tama ite maarama nei raa kihakamarumaruru ake te manu kaamata niisi tesaanuku tepohouru aia tera ku oti te mahurua. ¹³ Te manu hakarua raa eppena namirakol

e llahi roo; te manuraa emee te ahiraa no haere iho i te vaelani no tae mai i te maarama nei i mua na karemata na tama hakaatoa. ¹⁴ Tena te manuraa e tatakore na tama hakaatoa i te maarama nei raa ma na mirakol aia nilavaa te ppena i mua na karemata te manu kaamata raa. Te manuraa emeake na tama raa kipena he hatu tipua ki hakammaha ake te manu ni mere te paraamo a i mua tera koi oraraa. ¹⁵ Te Atua e hakattana te manu hakarua raa ki kou ake te ora i te hatu tipua te manu kaamata raa ki lavaa te hatu tipuraa tetattara, tena kumee hoki na tama hakaatoa se hakamarumaruru te hatu tipua te manuraa ki mmate. ¹⁶ Te manuraa e hakamataku ake na tama roo hakaatoa, na tama pamme, na tama hakananniu, na tama e tutuu laoi, na tama e tutuu haeo, na tama hehekau ia ma na tama ettana raa ki hakammau ni hakamaatino iaruna na rima laaua laatou raa, poi seai iaruna na maarae laatou. ¹⁷ Se hai tama elavaa te sui, ia selavaa te kou ake ni mee ki sui alaa tama kame aia se isi te hakamaatino raa, teenaa ko te inoa te manuraa ia ma te namba tera e tuu ma te inoa aia raa.

¹⁸ Teenei te atamai hakamaoni: Te tama koi tera e atamai raa elavaa te iroa te hakataakoto te namba te manuraa, maitaname te nambaraa etuu ma te inoa te tama. Te nambaraa etuu ma ono huitarau tipu ono ma ono (666).

14

Te Punua Sipsip ia ma te kano henua Aia

¹ Tena anau kukira no kite te Punua Sipsip raa kutuu iaruna te Mouna Saion. Tena huitarau tipu haa ma haa na simata (144,000) na tama ettuu ma te Tama raa. Tena iaruna na maarae na tama raa emmau te inoa te Tama raa ia ma te inoa te Tamana Aia raa. ² Tena anau kurono tereo essau pera ma hevai etere, ia essau pera ma hehatturi etattara mai i te vaelani. Ia essau hoki pera ma nitama e hakattani na haap. ³ Huitarau tipu haa ma haa na simata (144,000) na tama raa ettuu imua te Nohorana raa ma ehaa na manu e ora tahiraa ia ma na tama hakamattua raa; na tama raa e ttuu no huhua te rue hoo tera laatou hokolaatou koi e illoa. Aanei ko na tama koi Te Atua nitokonaki ki ora iroto na tama hakaatoa i te maarama nei raa. ⁴ Nataanata nei se moemmoe ma na hhine, tena laatou etonu roo. Na tama nei e tauttari te Punua Sipsip raa i na kina hakaatoa Aia e haere raa. Aanei ko na tama kaamata nitokonakiria no ora i na tama roo hakaatoa, ia aanei ko na tama kaamata ni hokiria ake i Te Atua laaua ma te Punua Sipsip raa. ⁵ Se hai tama ni rono ma na tama nei e tattara malliu; na tama nei e ttonu tahi roo.

E toru na ensel

6 Tena anau kukite teeraa ensel e lelleee vaa aruna ma na tattara te Rono Tauareka tera seisi te hakaotiraa ma ki kou ake na kanohenua hakaatoa iroto te maarama nei ia ma na tama roo hakaatoa, na kaha roo hakaatoa, na tattara roo hakaatoa ia ma na henua roo hakaatoa raa.

7 Te ensel raa e tattara mai hakamaroa roo ma, "Hakamarumaruru TeAtua, tena ku hakammaha na mahi Tama raa. Maitaname te saaita Tama raa e me ki hakatonutonu na tama hakaatoa raa ku tae mai. Hakamarumaruru te Tama raa, te Tama ni pena te vaelani, te maarama nei, te lottai ia ma na vai hakaatoa raa!"

8 Tena te ensel hakaru raa ku tautari te ensel kaamata raa no mee mai ma, "Te hine raa ku teiho i raro! Te matakaina Babilon hakanaani raa ku oti te teiho! Te hine raa e mee na tama hakaatoa ki unu te wain aia raa. Te wain raa e hai mahi i na tiputipu sakkino."

9 Tena te ensel hakatoru raa ku tautari hoki saa ensel kaamata raa no tattara mai hakamaroa ma, "Na tama e hakamarumaruru te manu kai tama raa ia ma te hatu tipua aia raa ki hakammau te hakamaatino te manu kai tama raa iaruna na maarae ia ma na rima laatou raa, ¹⁰ e mee laatou e me ki unu hoki te wain TeAtua raa; te wain teroto Aia tera Aia ninnini iroto te kapu emoe teroto Aia raa no pii roo! Na tama hakaatoa e ppena peenei raa e me ki hakalono llihu ite ahi na salfa e vvela mahi raa imua na karemata na ensel ettapu ia ma te Punua Sipsip raa. ¹¹ Te kohu te ahi tera e kou ake na hakalono llihu na tama raa e tauhano koi te haere tahi iaruna, seisi te hakaoti. Na tama e hakamarumaruru te manu kai tama raa ma te hatu tipua aia raa ia ma na tama e isi te hakamaatino te inoa te manu raa e me ki hakalono llihu tahi, se isi te aho e me ki hamalollo."

12 Na tama TeAtua e tau roo te varatoa raa ko na tama e tauttari na tuua TeAtua raa, ia e hakamaoni i na hakattina laatou ia Jisas raa.

13 Tena anau kuroño tereo e tattara mai ite vaelani ma, "Taataa te mee nei: na tama ku mmate te saaita nei i na hehekau TeAriki raa e me ki hakatapu ria!"

Tena TeAnana Tapu raa ki meake, "Noo, hakamaoni! Na tama raa e me ki hihhia no hamalollo ma na hehekau emmaha laatou ni ppena raa, maitaname te hakaotioti na hehekau laatou raa e noho ma laatou."

Te huata i te maarama nei

14 Tena anau kukkura no kite te pukureurehu makkini, tena he mee essau pera ma hetama enoho iaruna te pukureurehu raa. Tama raa e hakapiri te hau mana mana e pena inagol, tena kittao hi te paraamo a e ka roo ite rima aia. ¹⁵ Tena teeraa ensel ku haerei ho itaha ma te Hare Tapu raa no tattara hakamaroa ake ite tama e noho iaruna te pukureurehu raa ma, "Too te paraamo a

akoe e kaa raa no haki na hua raa, maitaname te saaita ki haki raa kuttae, te maarama nei kutau roo te haki ria!"
 16 Kito te tama e noho i aruna te pukureurehu raa ki taakai te paraamo aia raa vaa aruna te maarama nei hakaatoa, tena na tama hakaatoa i te maarama nei raa ku haki ria pera ma ni hua.

17 Tena anau kukite teeraa ensel e haereiho itaha ma te Hare Tapu ite vaelani raa, tetama raa eisi hoki te paraamo a e kaa.

18 Tena te ensel hoki erorohi te ahira a ku hamai i te kina te olta raa. Te tama raa e kanna ake hakamaro a roo i te ensel eisi te paraamo a e kaa raa ma, "Too te paraamo a akoe raa no ttuu na hua na grep i roto te paupaku i te maarama nei raa, maitaname na hua na grep raa kulleu!"
 19 Kito te ensel raa ki taakai te paraamo a aia raa vaa aruna te maarama nei hakaatoa no ttuu na hua na grep raa, tena ki lletu na hua raa i roto te kina e kumikumi na hua raa, i te kina te roto Te Atua raa e moe.
 20 Na hua raa e kumiria i roto te kina e kumikumi na hua tera etuu i taha ma te matakaina raa, tena te toto raa ku koo iho i taha ma te kina e kumikumi na hua raa no tere roo no tae e rua huitarau na mael, tena te nnoto te toto raa he makka.*

15

Te ensel e tuu ma na hakalono llihu hakaoti

1 Tena anau kukite te hakkatu ite vaelani e kee roo, ia e hakanaaniu, tena e mee roo anau no oho. E hitu na ensel ettuu ma e hitu na hakalono llihu, teenaa ko na hakalono llihu hakaoti, maitaname na mee raa e huri ake te roto hakaoti Te Atua raa.

2 Tena anau kukite te moana e ssau pera ma he kalasi e hilo ma teahi. Anau e kite hoki na tama ni ppuhu no taa te manu kaitama raa ia ma te hatu tipua aia raa ia ma te tama te inoa aia raa e mmau i roto na namba raa.
 3 Na tama nei e ttuu no huhua te rua Moses, te tama hehekau Te Atua raa ia ma te rue te Punua Sipsip ma:

"Te Ariki Te Atua Hakanaaniu,
 na mahi ia ma na mee Akoe e ppena raa e hakananniu!
 Te Tuku na kanohenua hakaatoa,
 na tiputipu Akoe raa e ttonu, ia e hakamaoni.

4 Te Ariki, koai te tama e me kimee ma aia e matakau te hakammaha Akoe?

Koai te tama e lavaa te kkaro te tattara i te inoa Akoe?

Akoe ko te Tama hokotahi e tapu.

Na kanohenua hakaatoa e me ki oo mai no hakamarumarua Akoe,

* 14:20 14.20 te toto e tere iho i taha ma te kina e kumikumi na hua raa e tere roo no tae peeraa 300 kilomita, tena te nnoto te toto raa e tae 2 mita

maitaname na tama hakaatoa e kkite na tiputipu taualleka
Akoe raa.”

⁵ Tena ki oti anau ku kite te Hare Tapu TeAtua raa ku taaraki, tena te Paa Hare e Tapu kkini raa e tuu i hare. ⁶ Tena e hitu na ensel ni oo mai ma na hakalono llihu e hitu raa ku oo mai i aho ma te Hare Tapu raa. Na ensel raa e uru na hekau lolloa e kivakiva roo, tena na taitu e pena inagol raa emmau i na hatahata laatou. ⁷ Tena he manu hokotahi i na manu e haa e ora tahi raa ku kou ake e hitu na paa kumete e pena i na gol e ppii roo te roto TeAtua te Tama e ora tahi na vahao hakaatoa raa i na ensel e hitu raa. ⁸ Te Hare Tapu raa ku pii roo te kohu e hamai i na mahi hakananniu TeAtua raa. Tena se haitama elavaa te uru i hare te Hare Tapu raa ki tae roo te hakaotioti na hakalono llihu e hitu tera na ensel e hitu raa ni oo mai ma laatou raa.

16

E hitu na hakalono llihu hakaoti TeAtua

¹ Tena anau ku rono tere o etattara ake i na ensel e hitu raa. Te reo raa e tattara mai i roto te Hare Tapu raa ma, “Oo no nnini e hitu na pakumete e mmoe te roto TeAtua raa i roto te maarama nei!”

² Tena te ensel kaamata raa ku haere ake no nnini iho te pakumete aia raa i roto te maarama nei. Tena na saanuku e llihu haeroo ku mahha ake i na tinotama na tama e isi te hakamaatino te manu kaitama raa ia ma na tama hoki e hakamarumaru te hatu tipua te manu raa.

³ Tena te ensel hakarua raa ku nnini iho te pakumete aia raa i aruna te lottai. Te lottai raa ku huri no mee pera ma te toto te tama ku mate, tena na mee hakaatoa e ora i roto te lottai raa ku mmate.

⁴ Kito te ensel hakatoru raa ki nnini iho te pakumete aia raa i aruna na riva ia ma na paa vai raa, tena na vai raa hakaatoa ku huri mo toto. ⁵ Anau ku rono te ensel e rorohi na vai raa ku tattara ma, “Te Tama e Tapu, te hakatonutonu Akoe e pena naa etonu roo, Akoe ko TeAtua enoho te aho nei ia ma te kaamata iho. ⁶ Na tama raa e nnini na toto na tama Akoe raa ia ma na toto na profet raa hoki, tena Akoe ekou ake na toto ki unu na tama raa. Na tama raa etoo hea laatou etau tetoo raa!” ⁷ Tena anau ku rono te reo e tattara mai i te kina te olta raa ma, “Te Ariki TeAtua Hakanaaniu! Na hakatonutonu Akoe raa ettonu haka maoni roo!”

⁸ Tena kito te ensel hakahaa raa ki nnini iho te pakumete aia raa i aruna te laa, tena te laa raa ku lavaa te ttuni na tama haeroo ma te vvela aia e hai mahi raa. ⁹ Na tama raa etuunia ria no vvela i te vvela te laa raa, tena na tama raa ku tattara haeroo i TeAtua te Tama e isi na mahi Aia i aruna na hakalono llihu nei raa. Emeia na tama raa e hainattaa roo

tettike itaha ma na haisara laatou raa no hakammaha na mahi TeAtua raa.

¹⁰ Kito te ensel hakarima raa kinnini iho te pakumete aia raa iaruna tenohorana te manu kaitama raa. Tena te pouri raa ku uhi vaa aruna na kina hakaatoa te manu raa e hakamaatua raa, tena na tama raa ku utiuti na arero laatou raa e mee laatou kullihu roo. ¹¹ Na tama raa ku tattara hao i TeAtua i te vaelani raa e mee na hakalono lihu ia ma na saanuku laatou raa. Emeia na tama raa se ttike hoki i taha ma na haisara laatou raa.

¹² Kito te ensel hakaonora raa kinnini iho te pakumete aia raa iaruna Yufretis, teriva e rahi roo. Teriva raa ku pakupaku hakallaa roo ma kilavaa na tuku te anake raa te oo mai ma na soldia laatou raa. ¹³ Tena anau ku kite e toru na inaina e kkere roo, e ssau pera ma ni frok. Na inaina raa e uru mai iaho ma na maihu telapono erahiraa ia ma te manu kaitama raa ia ma te profet mariu raa. ¹⁴ Aanei ko na inaina na tipua sakkino nippena na mirakol raa. Na inaina e toru nei e oo i na tuku te maarama nei raa hakaatoa ma ki hakkutu na tama raa kippuhu i te Aho TeAtua Hakanaaniu raa.

¹⁵ TeAriki e mee mai ma, "Hakallono! Anau e me ki hamai pera ma hetama kairarao! Natama e ara no tanattana na hekau laatou raa e me ki hakatapurua, maitaname na tama raa selavaa te hahaere se hai hekau no nnapa i mua na tama hakaatoa!"

¹⁶ Tena na tipua sakkino raa ki hakkutu na tuku raa i te kina e kanna ma Amagedon i na tattara Hibru raa.

¹⁷ Kito te ensel hakahitu raa kinnini iho te pakumete aia raa iaruna na pukureurehu raa. Tena te reo raa ku tattara mai hakamaroa roo i te kina te Nohorana i roto te Hare Tapu raa ma, "Na mee hakaatoa ku oti!" ¹⁸ Tena na uila raa kulamalama, na hatturi raa ku papaku, tena te ruru henua raa kururu hai mahi roo. Tena seisi hoki te ruru henua ni hai mahi roo peenei i muri TeAtua nipena iho te tama; teenei ko te ruru henua ku hao roo hokoia. ¹⁹ Tena te matakaina e rahi raa ku motu i na kina e toru, te matakaina na henua hakaatoa raa ku seu a ria. TeAtua ku maanatu Babilon, te matakaina e rahi raa, tena ki mee na tama te matakaina raa ki unu te wain i roto te kapu Aia raa, te wain te roto hai mahi Aia raa. ²⁰ Na henua roo hakaatoa kullano, tena na mouna raa hakaatoa ku sei a. ²¹ Tena na ais matakau emmaha raa ku maoha iho i te vaelani iaruna na tama; aanei ko na tama ni kou ake na tattara hao i TeAtua e mee na hakalono lihu laatou e too i na ais raa, maitaname na hakalono lihu raa ku hao roo.

17

Te hine hao na tama hakaatoa e illoa

¹ Tena he ensel hokotahi ina ensel e hitu nittuu ma na pakumete e hitu raa ku hamai nomee mai anau ma, "Hamai, anau eme kihuriatu akoe na hakalono llihu te hine haeo na tama hakaatoa e illoa raa e me ki too, teenaa ko te matakaina erahi etuu ite vahi na riva tammaki raa. ² Natuku te maarama nei raa eppena na mee sakkino ma te hine se tonu raa, tena na tama ite maarama nei raa e unu novvare ma tewain eisi na tiputipu sakkino te hine se tonu raa."

³ Te ensel raa kutau iroto anau, tena te ensel raa kissau anau notae ite kina etuu mahoa raa. Tena anau ku kite te hine se tonu raa e noho iaruna te manu kai tama emmea tera emmau nainoa etattara haeo i Te Atua raa ite tinotama aia raa hakaatoa. Te manu raa eisi e hitu na pohouru ia ma sanahuru na hon iaruna na pohouru aia raa. ⁴ Te hine haeo raa e reureu na maro ettea pouri e isi na gol, na paa hatu e sui mmaha ia ma na pure. Tena aia ettaohi te kapu epena inagol e pii roo na tiputipu sakkino raa ite rima aia, te nei ko na tiputipu sakkino hakaatoa te hine se tonu raa e isi. ⁵ Tena e isi te inoa e mmau ite maarae te hine se tonu raa tera eisi te hakataakoto e huunaria raa. "Babilon te matakaina roo erahi, te tinna na hhine ia ma na taanata hakaatoa ite maarama nei tera eppena na tiputipu se ttonu raa." ⁶ Tena anau e kite pera ma te hine raa e unu novvare ma na toto na tama Te Atua raa ia ma na toto na tama nitaaiaria no mmate e mee laatou e tauttari Jisas raa.

Tena te saaita anau nikite te hine se tonu raa, anau ku oho roo. ⁷ Kito te ensel raa ki vahiri mai anau ma, "Aiea akoe e oho naea? Anau eme ki meatu akoe te hakataakoto te hine se tonu raa ia ma te manu kai tama e sausau aia raa, te manu kai tama tera e isi e hitu na pohouru ia ma sanahuru na hon raa. ⁸ Te manu kai tama raa ni mee raa e ora, e meia te saaita nei aia ku mate; te manu naa ku mee ki hamai i taha ma terua ennoto e pouri raa kiseuaria na mahi aia raa. Na tama ennoho iroto te maarama nei tera nainoa laa-tou raa se mmau i roto te Launiu te Ora raa e me ki mahharo te saaita laatou e kkite te manu kai tama raa. Te manu raa ni mee raa e ora; te saaita nei aia ku mate, e meia aia e me ki hakahura atu hoki.

⁹ "Te hakataakoto nei e tau roo na tama e atamai raa. Na pohouru e hitu raa e huri ake e hitu na mouna te hine raa e nohonoho raa. Na pohouru raa e huri ake hoki e hitu na tuku: ¹⁰ e rima na tuku ku oti te mmate, ia he tuku hokotahi koi ora, tena teeraa tuku se kitae mai; te saaita aia e taemai notuku raa, aia eme ki tuku paa saaita koi. ¹¹ Tena te manu ni ora i mua raa, e meia te saaita nei aia ku mate raa ko te hakavaru na tuku i na tuku e hitu raa, tena aia ku haere koi ki seuaria aia ki haeo.

12 “Te sanahuru na hon iaruna na pohouru akoe ekite raa nituku sanahuru tera sekikaamata no tuku, emeia na tukuraa eme kituku hepaa saaita roo iroto te aho hokotahi ma te manu kaitama raa. 13 Te sanahuru na tuku nei e ssau roo hakaatoa, na tama nei e me ki kou ake na mahi laatou raa ma te manu kaitama raa. 14 Na tuku nei e me kippuhu ma te Punua Sipsip raa, emeia te Punua Sipsip raa e hakapaa ma na tama Aia ni kanna raa, na tama Aia ni hirihiri raa ia ma na tama e tauttari tahi Aia raa e me kippuhu no taa te manu kaitama raa ia ma na tama aia raa, maitaname Aia ko TeAriki na ariki hakaatoa ia ma te Tuku na tuku hakaatoa.”

15 Tena te ensel raa kime mai hoki anau ma, “Na vai akoe ekite te hine setonuraa enoho iarunaraa etuu ma na henua, na kanohenua, na tama ia ma na tattara roo hakaatoa. 16 Te sanahuru na hon iaruna na pohouru akoe ekite raa ia ma te manuraa eme kioti kukirilloto te hine setonuraa; Natamaraa eme kitokea namee hakaatoa te hine setonuraa e isiraa, tena ku tiaki te hine setonuraa ki noho se haimae. Natamaraa eme kikkai na punnohi tetinotama te hine setonuraa, tena kuttuni te hine raa i roto te ahi. 17 Maitaname TeAtua e tuku te hakataakoto raa i roto na hatu manava natamaraa kippena hakaatoa nokou ake na mahi laatou raa ma te manu kaitama raa ki hakamaatua ki ttae te saaita na tattara TeAtua raa e oo mai no hakamaoni raa.

18 “Te hine akoe ekite raa ko te matakaina e rahi tera e hakamaatua i aruna na tuku i te maarama nei raa.”

18

Babilon ku maseu

1 Imuri te hakkatu nei anau kukite teeraa ensel e hamai itaha ma te vaelani. Te ensel raa e isi na mahi ellahi, tena na mahi aia raa e hakamaahina te maarama nei hakaatoa. 2 Te ensel raa etattariho hakamaroa ma, “Te hine raa ku seuaria! Babilon te matakaina e rahi raa ku seuaria! Te matakaina raa te saaita nei kuttaria na tipua ia ma na inaina na tipua sakkino; ia hoki na tiputipu sakkino ia ma na manu sakkino ku nnoho i roto te matakaina raa. 3 Maitaname na henua hakaatoa e unu te wain te hine raa, te wain hai mahi na tiputipu sakkino raa. Na tuku te maarama nei raa e ppena na tiputipu se ttonu ma te hine raa, tena na tama na stoa raa ku hai sileniroo e mee na tiputipu se ttonu te hine raa.”

4 Tena anau kuro no hoki teeraa reo ite vaelani e tattara mai ma,

“Te kanohenua Anau raa!

Oo mai i taha!

Oo mai i taha ma te hine setonunaa!

Kootou ki se tauttari noppena na mee sakkino te hine se tonu naa e ppena raa,

ki se lavaa kootou te hakalono llihu ma te hine naa!

⁵ Maitaname na haisara te hine se tonu naa e hakatau roo no ttiri i te vaelani,

tena TeAtua se ssiri na hai sara te hine se tonu naa hakaatoa.

⁶ Sui muri ake te hine se tonu raa pera ma aia ni ppena hakasakkino i kootou raa;

Sui muri ake ma na haeo e rua na vahao i na haeo te hine raa ni ppena raa.

Nnini ake te kapu te hine raa te wain e mmara raa ki unu, e mmara i aruna ma te wain te hine raa ni kou atu ma kootou ki unu raa.

⁷ Kou ake ni mee ki hakalono llihu haeo roo te hine raa,

ki tau ma hea aia e ahuahua i te vahi aia hokoia raa.

Aia e tattara tahi hokoia ma,

‘Teenei anau ku noho pera ma he hine hakamaatua pera ma he tuku!

Anau seai ma he hine se hai avana.

Anau se lavaa te iroa ma e isi na haeo!’

⁸ Ia tena i te hakaotiotei,

e isi roo te aho te hine raa e me kittiri na hakalono llihu peenei:

na maahana, ia e me ki tanitani i te aroha ia ma te hikai.

Tena te hine raa e me ki vela i roto te ahi,

maitaname TeAriki TeAtua e hakanaaniu raa

e me ki hakatonutonu te hine se tonu raa.”

⁹ Na tuku i te maarama nei tera ninnoho ma te hine se tonu raa noppena na tiputipu sakkino raa e me kittani

laatou alloha i te matakaina raa te saaita laatou ekkite te kohu te ahi e me ki ttuni te matakaina raa. ¹⁰ Na tuku raa

ettuu hakammao roo, e mee laatou se hihhai ki hukui atu i na hakalono llihu te hine raa. Na tuku raa e me ki tattara

ma, “Teenei he mee sakkino roo! Se isi roo te tauareka! Babilon he matakaina e rahi, ia e hai mahi roo! Emeia i roto

paa saaita koi akoe ku ttiri te haeo!”

¹¹ Na tama e suisui na mee i te maarama nei raa e me kittani hoki,

maitaname ku se haitama hoki e me ki suisui na hekau laatou raa; ¹² ia ku se hai tama e suisui

na gol, na siliva, na hatu e sui mmaha raa, na pure, na paamaro pupu raa,

na paamaro e ttea pouri raa, na hekau kivakiva raa ia ma na laakau hakaatoa ku see nattaa raa

ia ma alaa mee hoki tera e ppena i na laakau e mmau roo ia ma na katanatea

ia ma na katana, na pahatu makkini; ¹³ ia hoki na sinamon, na spais,

na insens, na myrrh, tena na frenkinsens; na wain ia ma na sunu,

na haraoa, na hua na wit, na bulmakau ia ma na sipsip, na hos ia ma na karis,

na tama ki hehekau ia ma na ora hoki na tama. ¹⁴ Tena na tama hai sileni raa ku meake te hine se tonu raa, “Na mee taualleka hakaatoa akoe e hihai ki ttino raa ku huro no llano, tena na sileni ia ma na mee hakamannako akoe raa

ku seai, tena akoe se lavaa hoki te kite na mee raa hakaraoi!"
 15 Na tama na stoa e haisileni roo i te matakaina raa e me
 ki ttuu hakammao roo, maitaname laatou e mattaku
 ma ka oti laatou ku hukui atu ina hakalono llihu te hine
 setonu raa. Na tama raa e me kittani noppari, 16 tena
 ku tattara ma, "Teenei ku haeo roo hakaoti! Te matakaina
 e rahi nei ku haeo roo hakaoti! Aia ni mee raa ereureu
 na paamaro pupu, na paamaro e ttea pouri, na hekau
 e kivakiva, tena ki hakamaumau na gol, na paa hatu
 esui mmaha ia ma na pure kivakiva itetinotama aia!
 17 Tena paa saaita koi na mee taualleka raa ku seai itaha
 ma na rima aia!"

Na ariki na vakatua raa ma na tama e kkake
 na vakatua raa, na tama ettaka na vaka raa ia ma alaa
 tama hoki e me ki ttuu hakammao roo 18 no kapihi na varo
 laatou te saaita laatou ekkite te kohu te ahi ettuni te hine
 setonu raa ma, "Ni se isi teeraa matakaina hoki e rahi pera
 ma te matakaina nei!" 19 Na tama raa e pallai na pohouru
 laatou raa ma na rehu, tena kippari nottanitattara ma,
 "Teenei ku haeo hakaoti roo! Te matakaina e rahi nei
 ku haeo hakaoti roo! Teenei ko te matakaina tera na tama
 e isi na vakatua raa e oo mai no tootoo tammaki na sileni
 i na mee taualleka aia e isi raa. Emeia paa saaita koi na mee
 taualleka te matakaina raa ku llano hakaatoa!"

20 Na tama ite vaelani raa ku hihhia, maitaname
 te matakaina raa ku seua ria! Na tama TeAtua raa, na aposol
 ia ma na profet raa ki hihhia! Maitaname TeAtua ku kou ake
 te hine setonu raa na hakalono llihu te hine raa ni kou atu
 i kootou raa!

21 Tena he ensel e haimahiroo etoo te hatu erahiroo
 noppehi i roto telottai, tena ki meake, "Babilon
 te matakaina erahira, e me kiletua iho peenei, tena
 na tama selavaa hoki tekkite te matakaina raa. 22 Tena
 sehaitama hoki elavaa tellono tettani na haap ia ma
 na reo na tama, ia te tani te puronu ia ma te tani te puu e iri
 i roto te matakaina naa! Sehaitama e me ki hehekau i roto
 te matakaina naa hoki, tena sehaitama e me ki rono te tama
 e varu tekamatu. 23 Seisi hoki teahi e me ki ura i roto
 te matakaina naa, ia seisi na tama e me ki avvana i roto
 te matakaina naa hoki. Na tama ni suisui na mee i roto akoe
 imua raa e hakananniu i roto te maarama nei, tena e mee
 akoe ni hailaavaka no mariu ake na tama hakaatoa i roto
 te maarama nei raa ma na pakava akoe raa!"

24 Babilon e too na hakalono llihu e mee na toto na profet
 ia ma na tama TeAtua raa e mmoe i roto te matakaina naa;
 hakamaoni, na toto na tama hakaatoa ni mmate i roto
 te maarama nei raa.

19

1 Tena i muri te mee nei, anau kurono na reo na tama i te vaelani raa e tattara ma,
 “Hakammaha TeAtua,
 na mahi hakananniu ia ma na mahi hai mmahi raa ni mahi TeAtua!

2 Te hakatonutonu Aia raa e hakamaoni, ia e tonu roo!
 Aia e kou ake na hakalono llihu te hine se tonu e pena na mee sakkino

i roto te maarama nei raa.

TeAtua e kou ake na hakalono llihu te hine se tonu raa, e mee te hine raa e taa na tama hehekau Aia raa no mmate.”

3 Tena na tama raa ku kanna ake hakaraoi hoki ma,
 “Hakammaha TeAtua!

Te kohu e hamai i te ahi e ttuni te matakaina e rahi raa e me ki haere tahi koi i aruna se isi te hakaoti.”

4 Tena tipu rua ma haa na tama hakamattua ia ma e haa na manu e ora tahi raa ku tuthuri no lotu ake TeAtua, te Tama e noho i aruna te Nohorana raa. Tena na tama raa ki meake,
 “Amen! Hakammaha TeAtua!”

Te kai te avana te Punua Sipsip

5 Tena he reo ku tattara mai peeraa i te kina te Nohorana raa ma,

“Hakammaha TeAtua taatou raa ia ma na tama hehekau Aia raa,

na tama hakaatoa e tauttari Aia raa,

na tama ku mattua raa ia ma na tama pammee raa!”

6 Tena anau ku rono na reo na tama e tammaki roo, na reo na tama raa e arana pera ma he peau e mmuu, ia peeraa hoki ma te hatturi e paku. Anau e rono na tama raa e tattara ma,

“Hakammaha TeAtua!

Maitaname TeAriki,

TeAtua Hai mahi taatou raa ko te Tuku!

7 Taatou ki tahhao no hihhia;

taatou ki hakammaha i na mahi hai mmahi Aia raa!

Maitaname te Punua Sipsip raa ku mee ki avana,

tena te hine raa ku tanattana hokoia ma ki avana.

8 Te taukupu raa e hakalaakei ria hakatauareka roo.”

(Na laakei e taualleka raa ko na tiputipu taualleka na tama e tauttari TeAtua raa.)

9 Tena te ensel raa ku mee mai anau ma, “Taataa te mee nei: na tama e kanna ria ki oo ake i te kai te avana te Punua Sipsip raa e me ki hakatapuraia.” Tena te ensel raa ki hakapaa ake hoki ma, “Aanei ko na tattara hakamaoni TeAtua.”

10 Tena anau kuhinaatu imua na vae te ensel raa ma ki hakamaru ake tama raa, e meia aia e mee mai anau ma, “Auu se ppenna peenaa! Anau he tama hehekau koi, e ssau koi peenaa ma akoe ia ma alaa hakattina ana ia ma na tama

hakaatoa e tauttari te hakamaoni Jisas ni hakari ake laa-tou raa. Hakamaru ake i TeAtua!”

Maitaname te hakamaoni Jisas ni huri ake raa e mee roo na profet raa no hai mmahi te tattara na tattara TeAtua raa.

Te tama e tere te hos makkini

¹¹ Anau kukite te vaelani raa kutaaraki, tena e isi te hos makkini etuu. Tetama enoho iaruna te hos raa e hui ma, te Hakatina tahi ia ma te Tonu tahi; Aia emmata hakaraoi roo kitonu te saaita Aia e hakatonutonu ia ma te saaita Aia e haere ma ki ppuhu te taua raa. ¹² Na karemata Aia raa essau pera ma heahi eura, tena Aia e hakapiri tammaki na hau manamana na tuku raa iaruna te pohouru Aia. Tama raa eisi te inoa emmau iaruna Aia, e meia Aia Hokoia koi eiroa, sehaitama hoki peeraa eiroa te inoa raa. ¹³ Te kaukahu roroa Aia e uru raa e piripiri roo na toto. Tena te inoa Aia raa ko “Na Tattara TeAtua.”

¹⁴ Na tama na taua ite vaelani raa e tauttari te Tama raa, na tama raa e huro iaruna na hos makkini, tena ki uru na hekau e makkini hua roo. ¹⁵ Tena he paraamo a e kaa roo ku ssae mai itaha ma te maihu te Tama raa, teenaa ko te paraamo a Aia e me kissari na kanohenua hakaatoa raa. Aia e me ki hakamaatua na kanohenua raa ma tela kau te tuku e pena na katana tera selavaa te hakanaue ria raa, tena Aia e me kinnini na wain i roto na kina e penapena na wain, ite kina te roto hai mahi TeAtua Hakanaaniu raa e moe raa. ¹⁶ Tena iaruna te kaukahu roroa Aia raa ia ma te vae Aia raa, na tama raa e tatta te inoa ma: “Te Tuku na tuku ia ma TeAriki na ariki.”

¹⁷ Tena anau kukite te ensel etuu iaruna telaa. Te ensel raa ekannaake hakamaro a roo ina manulelle vaa aruna raa ma, “Oo mai no hakkutu hakaatoa kikkai te kai hakanaaniu TeAtua raa! ¹⁸ Oo mai no kkai na punnohi na tinotama na tuku, na soldia hakananniu na taua raa, na soldia, na punnohi na hos raa ma na tama e huhuro na hos raa ia ma na punnohi na tama roo hakaatoa, na tama hehekau, na tama ettana, na tama hakananniu ia ma na tama mouraro raa!”

¹⁹ Tena anau kukite te manu kaitama raa ma na tuku ite maarama nei ia ma na tama laatou e ppuhu na taua raa ku hakkutu ma kippuhu ma te Tama e tere te hos makkini raa ma na tama ppuhu Aia raa. ²⁰ Te manu kaitama raa ku hakapikiri a hakapaa ma te profet mariu tera ni pena na mirakol imua na karemata aia raa. (Aanaa ko na mirakol tera nitatakore na tama eisi te hakamaatino te manu kaitama raa ia ma na tama e lotulotu ake te hatu tipua te manu raa.) Te manu kaitama raa ia ma te profet mariu raa ku lettua i roto te ahi e ura na salfa raa. ²¹ Na tama ppuhu i te manu kaitama raa

hakaatoa ku taaia ria no mmate ma te paraamo a e ssae mai itaha ma temaihu te Tama etere te hos makkini raa, tena na manullee raa kukkai na punnohi na tinotama na tama raa no pophu roo.

20

Simata na hetau

¹ Anau kukite te ensel e haereiho itaha ma te vaelani, tena aia e ttaohi te kii ite kina terua e nnoto pouri raa ma te seni emmaha ite rima aia. ² Aia e hakapiki telapono erahi raa, teenaa ko Satan telapono roo imua raa, tena ki haihai tama raa ma te seni raa kitae simata na hetau. ³ Tena te ensel raa killetu te tama raa i roto terua e nnoto pouri raa, tena kiloki terua raa no mmau roo ki selavaa hoki te tama raa te hailaavaka notatakore alaa kanohenua ki hakaoti te simata na hetau aia e karapusi raa. Imuri te simata na hetau raa aia e me ki hakattana ria he paa saita koi.

⁴ Tena anau kukite na nohorana ia ma na tama e noho iaruna na nohorana raa kutoo na mahi ki hakatonutonu. Anau e kite hoki na anana na tama nitaai raa no mmate e mee na tama raa nitattara ake te hakamaoni Jisas ni hakari ake raa, ia ni tattara ake hoki na tattara TeAtua raa. Na tama raa ni selotulotu ake te manu kaitama raa ia ma te hatu tipua te manu raa, ia na tama raa hoki se hakammau te hakamaatino te manura a inamaarae ia ma na rima laatou. Na tama raa ku ora muri, tena ki hakamattua ma Krai s pera ma nituku i roto simata na hetau. ⁵ (Hakaatoa alaa tama ni mate raa ni se ora muri nottae roo simata na hetau. Te nei ko te kaamata roo na tama ku ora muri.) ⁶ Na tama i roto na tama kaamata e ora muri raa ki hihhia e mee laatou e hakatapur ia hakaraoi roo. Te mate hakaru a raa se isi na mahi ki ttaohi na tama raa; na tama raa e me ki mee pera ma ni maatua TeAtua laua ma Krai s, tena na tama raa e me ki hakamattua ma Krai s i roto simata na hetau.

Satan ku torona

⁷ Tena imuri simata na hetau raa kuttae, Satan e me ki hakattana ria itaha ma te kina aia e karapusi raa, ⁸ tena aia e me ki haere notatakore na kanohenua ite maarama nei raa hakaatoa, teenaa ko i roto Gok laua ma Magok. Satan e me ki hakkutu mai na tama raa hakaatoa ki ppuhu, na tama raa e tammaki roo pera ma na kerekere itai raa. ⁹ Na tama raa ettoha vaa roto na kina hakaatoa ite maarama nei nollep o na kina na tama TeAtua raa e noho ia ma te matakaina TeAtua elaoi mahi raa. Emeia te ahi ite vaelani raa e me ki haereiho nottuni na tama raa hakaatoa. ¹⁰ Tena Satan, te tama nitatakore na tama raa kulettua ria ite kina te ahi na salfaraa, ia ite kina hoki

te manu kai tama raa ia ma te profet mariu raa ni lettua ria, tena na tama raa e me ki hakalono llihu na saaita hakaatoa te ao ma te poo se isi te hakaoti.

Te hakatonutonu hakaoti

¹¹ Tena anau ku kite te Nohorana makkini e rahi roo ia ma te Tama e noho i aruna. Te maarama nei ma te vaelani raa ku huro itaha ma Tama raa no llano hakaoti roo. ¹² Anau ku kite na tama e mmate raa, tena na tama roo hakaatoa ku ttuu i mua te Nohorana raa. Na tama raa ku tatallaki na launiu raa, tena teeraa launiu kutaaraki, teenaa ko te Launiu te Ora. Na tama e mmate raa ku hakatonutonu ria, tautari hea laatou ni ppena raa, ia tautari hoki hea e mmau i roto te launiu raa. ¹³ Tena te lottai raa ku kou ake na tama ni mmate i roto te lottai raa. Tena te mate ia ma te kina te mate raa ku kou ake hoki na tama lauaa nittaohi raa. Na tama raa hakaatoa e me ki hakatonutonu ria tautari hea laatou ni ppena. ¹⁴ Tena te mate ia ma te kina te mate raa hoki ku lettua ria i te kina te ahi raa. (Te kina te ahi nei ko te kina te mate hakarua.) ¹⁵ Na tama na inoa laatou se mmau i roto te Launiu te Ora raa e me ki lettua ria i te kina te ahi raa.

21

Te vaelani ia ma te maarama vahao nei

¹ Tena anau ku kite te vaelani ia ma te maarama vahao nei raa. Te vaelani ia ma te maarama i mua raa ku llano, tena te lottai raa ku hakateki noseai hoki. ² Tena anau ku kite te Matakaina e Tapuraa; te Jerusalem vahao nei raa ku haerei ho itaha ma te vaelani Te Atua raa. Te matakaina raa ku oti tetanattana hakaraoi roo pera ma he taukupu elaakei kihakapaa ma tetanata aia raa. ³ Anau erono te reo e tattara iho hakamaroa roo i te kina te Nohorana raa ma:

“Te Atua te saaita nei ku noho ma te kanohenua Aia!

Aia e me ki noho ma na tama raa,

tena na tama raa e me ki mee pera ma ni tama Aia.

Te Atua Hokoia e me ki noho ma na tama raa,

tena Aia e me ki mee mo Atua na tama raa.

⁴ Aia e me ki ssoro na vai karemata na tama raa i taha.

Selavaa hoki he tama e mate,

tena se hai tama e me kitani te aroha ia ma
ku hakalono llihu.

Na tiputipu i mua raa ku llano.”

⁵ Tena te Tama e noho i aruna te Nohorana raa ki tattara mai ma, “Te saaita nei, Anau e me ki mee na mee hakaatoa ki hou!” Te Tama raa e tattara mai hoki ma, “Taataa te mee nei, maitaname na tattara nei e hakamaoni, tena kootou ki hakattina roo na tattara nei.” ⁶ Tena te Tama raa ki tattara mai ma, “Namee hakaatoa ku oti! Anau ko te kaamata ia ma te hakaotioti, te Alfa ia ma te Omega.

Anau e me kihakattana kootou na tama e hiunura ki unu marino sesui tevai te ora etere tahiraa. ⁷ Na tama ettuummau noppuhu ma Satan notae te hakaotiraa e me kitoo name nei inarima Anau: Anau ko TeAtua na tama raa, tena na tama raa nitamalliki Anau. ⁸ Emeia te kina te ahi eura na salfaraa ko te kina na tama e mattaku nauhie raa, na tama sakkino raa, na tama e ppena na tiputipu sakkino raa, na tama taatama raa, na tama e haihuri raa, na tama hai panamuraa, na tama e lotulotu na hatu tipuaraa iama na tama hakaatoa e tattara malliu raa. Te nei ko te mate hakarua."

Jerusalem vahao nei

⁹ Tena he ensel hokotahi ina ensel e hitu nittuu ma na pakumete e hitu e pii na hakalono llihu raa ku hamai no mee mai anau ma, "Hamai, tena anau e me kihuri atu teavana te Punua Sipsiparaa." ¹⁰ Te Anana Tapu raa kutau iroto anau, tena te ensel raa kutoo anau no kkave iaruna temouna epallunaroo. Te ensel raa ehuri mai Jerusalem, te Matakaina e Tapu raa ku hamai itaha ma te vaelani, itaha ma narima TeAtua, ¹¹ tena ekivakiva ma namahi hai mmahi TeAtua raa. Te matakaina raa e maahinaroo pera ma na hatu esuimmaharaa, ia essau hoki pera ma hejaspa, tena emaaramaroo pera ma hekalasi. ¹² Te matakaina raa eisi te tauppaa e matoru, ia epalluna, tena eisi hoki sanahuru ma rua na totoka. Tena nainoa tesanahuru ma rua nakaha Israel raa e mmau iaruna na totokaraa. ¹³ E toru na totoka ettuu itevahi hokotahi: etoru ettuu itevahi te anake, etoru ettuu itevahi tekupu, etoru ettuu itevahi tokorau, tena etoru ettuu itevahi telaki. ¹⁴ Na tauppaa te matakaina raa ehakatu iaruna tesanahuru ma rua na hakamau selavaa tenaue, tena nainoa sanahuru ma rua na aposol te Punua Sipsiparaa e mmau iaruna. ¹⁵ Te ensel nitattaramai anauraa kuttaohi telaakau hahaaite epena inagol raa ma kihaaite te matakaina raa, na totoka iama na tauppaa. ¹⁶ Tellaha iama teroroa te matakaina raa ehakanatahi roo. Te ensel raa etoo telaakau hahaaite raa no haaite te matakaina raa, tena teroroa ma tellaha iama tepalluna te matakaina raa ehakanatahi roo hakaatoa, etae rua simata haa huitarau (2,400) na kilomita. ¹⁷ Kito te ensel raa kihaaite te tauppaa raa hoki, tena te matoru te tauppaa raa etae tipuono na mita te matoru, te nei ko te haaite te tama raa ehahaaite. ¹⁸ Te tauppaa raa epena inajaspaa, tena te matakaina raa epena inagol hakamaoniroo, ia essau roo pera ma hekalasi. ¹⁹ Na hakamau selavaa tenaue inatauppaa ettuu iaruna raa ehakalaakeiria ma na hatu ekivakiva. Te hatu kaamata raa hejaspa,

te hatu hakarua raa he safai, te hatu hakatoru raa he aget, te hatu hakahaa raa he emeral, ²⁰ te hatu hakarima raa he sadonikis, te hatu hakaono raa he konilian, te hatu hakahitu raa he krisolait, te hatu hakavaru raa he beril, te hatu hakasivo raa he topas, te hatu hakasehui raa he krisopres, te hatu hakasehui ma tahi raa he haiasin, te hatu hakasehui ma rua raa he ametis. ²¹ Tena na totoka sanahuru ma rua raa nipure kivakiva sanahuru ma rua. Te totoka hokotahi e pena i te pure kivakiva hokotahi. Tena na mateara te matakaina raa e pena i na gol e ssau roo pera ma he kalasi.

²² Anau se isi te hare tapu e kite e tuu i te matakaina raa, maitaname te Hare Tapu te matakaina raa ko TeAtua TeAriki Hakanaaniu ia ma te Punua Sipsip raa. ²³ Tena telaa ia ma te maremo raa ku setau hoki te hakamaahina ake i te matakaina raa, maitaname na mahi TeAtua raa e hakamaahina ake i aruna te matakaina raa, tena te Punua Sipsip raa ko telamu te matakaina raa. ²⁴ Na kanohenua hakaatoa e me kihahaere i roto te maahina telamuraa, tena na tuku i te maarama nei raa e me ki kou mai na hekau taualleka laatou raa i te matakaina raa. ²⁵ Na totoka te matakaina raa e me kittuu tallaki na aho hakaatoa, na totoka raa selavaa te ppui, e mee te matakaina raa e me ki maarama tahi, se isi te poo. ²⁶ Na mahi ia ma na mee taualleka na henua hakaatoa raa e me ki kou mai ki mmoe i te matakaina raa. ²⁷ Emeia se haimoe ekkere elavaa tetae mai i te matakaina raa, ia na tama hoki e ppena na tiputipu sakkino raa ia ma na tama tattara malliu raa selavaa te uru i roto te matakaina raa. Na tama koi na inoa laatou raa e mmau i roto te Launiu te Ora te Punua Sipsip raa e me ki uru i roto te matakaina raa.

22

¹ Teensel raa ehuri mai hoki anau teriva ekou mai te ora raa, te riva raa e maarama hua roo pera ma he kalasi, tena te riva raa hoki e tere mai peeraa i te Nohorana TeAtua ia ma te Punua Sipsip raa, ² ia e tere vaalottonu te mateara te matakaina raa. Tena telaakau te ora raa e homo saa vahi teriva raa, tena sanahuru ma rua na vahao i roto te hetau hokotahi, telaakau raa e me ki hua na hua. Te laakau raa e me ki hua na marama hakaatoa, tena na laumea telaakau raa elavaa hoki te tokonaki na tama na kanohenua hakaatoa ki taualleka. ³ Na mee hakaatoa TeAtua se hihai raa selavaa te mmoe i te matakaina raa.

Te Nohorana TeAtua ia ma te Punua Sipsip raa e me ki ttuu i roto te matakaina raa, tena na tama hehekau Aia raa e me ki lotulotu ake Tama raa. ⁴ Na tama raa e me kikkite na karemata TeAtua, tena te inoa Aia raa e me ki mmau i aruna na maarae na tama raa. ⁵ Te matakaina raa selavaa

te isi te poo, tena natama raa selavaa te mannatu ma ki hakaura nalamu ia ma telaa raa ki hakamaahina ake, maitaname TeAriki TeAtua ko te maahina na tama raa, tena na tama raa e me ki hakamattua pera ma ni tuku na vahao hakaatoa.

Krais e me ki vaakai mai

⁶ Tena te ensel raa ki mee mai anau ma, "Na tattara nei e hakamaoniroo, tena akoe ki hakatina. TeAriki TeAtua, teTama nikou ake TeAnana Tapu Aia i na profet raa ku oti te kauna te ensel Aia raa ki huri ake na tama hehekau Aia raa hea se roroa ku kapihi mai raa."

⁷ Tena Jisas ki tattara mai ma, "Hakallono! Anau se roroa ku haere atu! Natama etauttari na mee i roto na tattara telauniu nei etattara ma e me ki kapihi mai raa e me ki hakatapura!"

⁸ Anau ko Jon, anau ni rono, ia ni kite na mee nei hakaatoa. Tesaaita anau ku oti roo terono, ia ku oti roo te kite na mee nei raa, tena anau ku hina atu i mua na vae te ensel ni huri mai na mee nei raa, tena anau ku mee ma ki lotu ake te ensel raa. ⁹ Emeia te ensel raa etattara mai anau ma, "Auu seppena peenaa! Anau he tama hehekau hoki peenaa ma akoe hakapaa ma nataina akoe na profet raa ia ma natama hakaatoa nitauttari natattara i roto telauniu nei raa. Lotu ake hakaatoa i TeAtua!" ¹⁰ Tena te ensel raa ki tattara mai hoki ma, "Auu se huu ma akoe na mee i roto natattara telauniu nei etattara ma e me ki kapihi mai raa, maitaname tesaaita na mee nei e me ki kapihi mai raa kutaapiri koi. ¹¹ Natama sakkino raa kinnoho ma tesakkino laatou raa, natama eppena na tiputipu sakkino raa kinnoho ma na tiputipu sakkino laatou raa, na tama e taualleka raa kinnoho ma te taualleka laatou raa, tena natama telotu ettapura kinnoho ma na tiputipu e ttipu laatou raa."

¹² Tena Jisas ki mee mai ma, "Hakallono! Anau se roroa ku haere atu! Anau e me ki haere atu ma na tuhana nokou atu tautari hea kootou nippena raa. ¹³ Anau ko te kaamata ia ma te hakaotioti, te Alfa ia ma te Omega."

¹⁴ Natama essoro na hekau laatou no matahua raa e isi na mahi kikkai na hua telaakau e kou mai te ora raa, tena ki haere hihhia hoki no uru i roto na totoka te matakaina raa. ¹⁵ Emeia na tama e me kinnoho i aho ma te matakaina raa ko natama eppena na tiputipu sakkino raa, na tama hai panamu raa, na tama e haere hai huri raa, na tama taatama raa, na tama elotulotu na hatu tipua raa ia ma na tama e malliu mahi i na tattara laatou raa ia ma na mee laatou eppena raa.

¹⁶ "Anau Jisas, Anau nikauna te ensel Anau raa ki tattara atu na tattara nei i roto na hare lotu. Anau

e mamaoha iho i te hareakina Devit; Anau ko tetapao e maarama mahi roo."

¹⁷ Tena TeAnana Tapu ia ma Te Hine te Punua Sipsip raa ki mee mai ma, "Oo mai!"

Tena na tama hakaatoa ellono na tattara nei raa ki mee mai hoki ma, "Oo mai!"

Oo mai na tama e hiunu raa no too te vai e kou atu te ora raa pera ma he hoki kime kootou e hihhai.

Na tattara hakaoti

¹⁸ Anau Jon, anau e tattara hai mahi atu i kootou na tama hakaatoa nillono namee iroto na tattara telauniu nei e tattara ma e me ki kapihi mai raa. Kame hetama e hakaapaa ake alaa tattara hoki iaruna na tattara nei,

tena TeAtua e me ki hakaapaa ake alaa hakalono llihu hoki i te tama naa pera ma hea emmau iroto telauniu nei raa.

¹⁹ Kame hetama essoro na tattara iroto telauniu nei e tattara ma e me ki kapihi mai raa, TeAtua e me ki ssoro hoki te tuhana te tama naa i na hua te laakau e kou mai te ora raa ia ma te Matakaina e Tapu te launiu nei e tattara mai raa.

²⁰ Te Tama e hakari mai na tattara nei hakaatoa raa e mee mai ma, "Hakamaoni roo! Anau seroroa ku haere atu!"

Ku hakamaoni roo. TeAriki Jisas, Akoe ki hamai!

²¹ Na mahi TeAriki Jisas ki nnoho ma taatou na tama roo hakaatoa.